

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09099

DER ANARKHIZM

Paul Eltzbacher

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

די אינטערנאציאנאלע ביבליאטשהק.

דער אנארכיזם

— פון —

דר. פאול עלטצפאכער

געריכט־אטעסאר און פריוואט דאָצענט אין האַללע.

Je ne propose rien, je ne
suppose rien, j'expose.

(איד גיב ניט קיין טברות,
איד מאַך ניט קיין השערות,
איד לערן נור פשט.)

איבערזעצט פון

דר. י. א. מעריסאָן.

ארויסגעגעבן פון

די אינטערנאציאנאלע ביבליאטשהק פערלאג קא.
ניו יארק.

Copyright, 1909,
By The International Library Publishing Co.

אינהאלט־פערצייכנים.

זייטע

7	פאָרוואָרט פון'ם איבערזעצער
10	פּעטער קראַפּאַטקין'ס פּאַררעדע
17	איינלייטונג
21	ערסטער קאָפיטעל די אויפגאבע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 דער אָנפאַנגס־פּונקט.
	3 דאָס ציעל.
	4 דער וועג צום ציעל.
34	צווייטער קאָפיטעל רעכט שטאַט, אייגענטום
	1 אַלגעמיינעס.
	2 רעכט.
	3 שטאַט.
	4 אייגענטום.
56	דריטער קאָפיטעל גאָרווין'ס לעהרע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 גרונדלאַגע.
	3 געזעץ.
	4 שטאַט.
	5 אייגענטום.
	6 פּערווירקליכונג.

זייטע

83 פיערטער קאפיטעל פרווראָן'ס לעהרע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 גרונדלאַגע.
	3 געזעץ.
	4 שטאַט.
	5 אויגענטום.
	6 פערווירקליכונג.
114 פינפטער קאפיטעל שטירנער'ם לעהרע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 גרונדלאַגע.
	3 געזעץ.
	4 שטאַט.
	5 אויגענטום.
	6 פערווירקליכונג.
138 זעכסטער קאפיטעל באַקונון'ם לעהרע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 גרונדלאַגע.
	3 געזעץ
	4 שטאַט.
	5 אויגענטום.
	6 פערווירקליכונג.
166 זיבענטער קאפיטעל קראַפֿאַטקין'ם לעהרע
	1 אַלגעמיינעס.
	2 גרונדלאַגע
	3 געזעץ.
	4 שטאַט.
	5 אויגענטום.
	6 פערווירקליכונג.

זייטע

213	אכטער קאפיטעל טאָקער'ס לעהרע	1
	אלגעמיינעס.	2
	גרונדלאגע.	3
	געזעץ.	4
	שטאָאט.	5
	אויגענטום.	6
	פערווירקליכונג.	
252	ניינטער קאפיטעל טאָלסטאָיא'ס לעהרע	1
	אלגעמיינעס.	2
	גרונדלאגע.	3
	געזעץ.	4
	שטאָאט.	5
	אויגענטום.	6
	פערווירקליכונג.	
310	צעהנטער קאפיטעל די אנארכיסטישע לעהרען	1
	אלגעמיינעס.	2
	גרונדלאגע.	3
	געזעץ.	4
	שטאָאט.	5
	אויגענטום.	6
	פערווירקליכונג.	
330	עלפטער קאפיטעל דער אנארכיזם און זיינע מינים	1
	די שעות'ן וועגען אנארכיזם און זיינע מינים.	
	די בעגרייפן פון אנארכיזם און זיינע מינים.	2
346	דער שלום	

פאָרוואָרט פון'ם איבערזעצער.

דר. עלטצבאכערס בוך איבער אַנאַרכיזם איז ערשינען צו-
ערסט אין יאָהר 1900. עס איז אַן אָביעקטיווע, שטרענג־וויסענ־
שאַפטליכע אָבהאַנדלונג איבער דעם אינהאַלט פון די אַנאַרכיס־
טישע לעהרען, אָנפאַנגענדיג פון גאָרווין, דעם ערסטען אַנאַרכיס־
טישען שרייבער פון ענדע דעם 18טען יאָהרהונדערט, און אויס־
לאָזענדיג מיט טאָלסטאָי דעם עכט־קריסטליכען פערלייקענער
פון'ם שטאַט.

דער פּערפאַסער איז אויסערגעווענהנליך אומפאַרטייאיש. פון
דעם ערסטען ביז'ן לעצטען בלעטל בלייבט ער געטריי זיין
מאָטטאָ: „איך גיב ניט קיין סכרות, איך מאַך ניט קיין השערות,
איך לערן נור פּשט“. אז ער קען לערנען פּשט און פּערשטעהט
אריינצודרינגען אין תּוך פון די לעהרען, וועלכע ער גיט איבער
— דערויף זאָנט עדות ניט וועניגער אַן אויטאָריטעט אין אַנאַר־
כיזם ווי פּעטער קראַפּאָטקין, וועמעס רעצענזיע איבער'ן בוך,
אין „לעטאַן נואוואָ“, דער לעזער וועט דאָ געפינען איבערגעגעבען
אין יודיש אלס פּאַררעדע.

די ניצליכקייט פון אזא אומפאַרטייאישער ארכייט איבער א
ענין, וועלכער ווערט אזוי שלעכט פּערשטאַנען און אזוי ניט־
ריכטיג אויסגעטייטשט פון פיינד און פריינד צוגלייך, מוז אָנער־
קענט ווערען פון יעדען איינעם, צו וועלכען לאַגער ער זאָל ניט
געהערען. ספּעציעל אָבער מוז זיין קלאָר די נויטיגקייט פון אזא
ווערק אין דער יודישער שפּראַך, וועלכע האָט פּראַפּאָרציאָנעל
מעהר אַנאַרכיסטישע לעזער אידער כמעט יעדע אַנדער שפּראַך,
און דאָך איז זי אזוי אַרים אין וויסענשאַפטליכע אָבהאַנדלונגען

פארוואָרט פון'ם איבערזעצער

איבער די אַנאַרכיסטישע לעהרען. פאר'ן יודישען לעזער, וועל-
כער געפינט ניט אין זיין שפראך קיין זאך ניט פון פרודאָן, ניט פון
שמירנער, ניט פון טאָקער און נור עפעס פון באַקוּנין, מוז דר,
עלמצבאכער'ס בוך, וואָס גיט איבער דעם תמצית פון יענע לעה-
רער'ס שריפטען, זיין ווי געוואונשען.

בנוגע צו דער איבערזעצונג גופא קען איך זאָגען, אז איך
האָב געזוכט זי צו האַלטען אזוי גענוי צום אָריגינאַל, ווי נור
מעגליך, א חוץ אין אייניגע פרטים, אויף וועלכע איך וויל דאָ
אויפמערקזאָם מאַכען דעם לעזער.

אין די ציטאטען פון גאָרוּין און טאָקער האָב איך זיך ניט
אין גאַנצען פערלאָזען אויפ'ן פערפאַסער'ס טעקסט, נור האָב גע-
נומען צו הילף בייאיינגטאָן'ס ענגלישע איבערזעצונג פון'ם בוך,
וועלכע ציטירט די אָנגעגעבענע שטעלען דירעקט פון זייער ענג-
לישען קוואַל. די יודישע איבערזעצונג געווינט דערביי אין פינקט-
ליכקייט אין מעהרערע פלעצער. דער ענגלישער איבערזעצער האָט
אויך פערגליכען די ציטאטען פון פרודאָן מיט'ן פראַנצויזישען
אָריגינאַל און האָט געפונען דאָ און דאָרט וואָס צו פערריכטען:
וואו די יודישע איבערזעצונג טרעט אָב אויף א האָאר פון עלמצבא-
כער'ס טעקסט איבער פרודאָן, איז עס געטון געוואָרען אונטער'ן
איינפלוס פון בייאיינגטאָן'ס פינקטליכערער איבערגעבונג פון דעם
זין פון פרודאָן'ס ווערטער.

פאר די ציטאטען פון טאָלסטאָי האָב איך זיך בענוצט אויך
מיט דער רוסישער איבערזעצונג, וועלכע האָט (ווי עס שיינט)
גענומען טאָלסטאָי'ס ווערטער פון אָריגינאַל, און האָב אין די
הערות אָנגעגעבען די זייטען-פערצייכנונג לויט די רוסישע קוואַלען.
די ערסטע צוויי קאפיטלען, וואו דער פערפאַסער ערקלערט
די אויפנאָבע פון'ם ווערק און גיט זיינע דעפיניציאָנען פון רעכט,
שמאָאט און אייגענטום, זיינען געשריבען אין דעם טאָן פון א
געריכטס-אַסעסאָר און פון א פּריוואַט דאָצענט, וועלכער האָט
פאר זיך א קלאָס פון גאָר רויהע שטודענטען: דער סטיף איז
דעריבער ארויסגעקומען אזא מאָדנע שלעפּעדיגער, אז ער איז

אים שטאנד אָבהענטיג צו מאַכען די וועניגער-געדולדיגע לעזער. אָבער עהרליכקייט צום פערפאַסער און דער פעסטער בעשלוס אונטער אלע אומשטאַנדען געטריי בלייבען דעם אָריגינאַל האָ- בען גוכר געווען דעם שטאַרקען פערלאַנג צו מאַכען די דאָזיגע צוויי קאַפּיטלען אביסעל לעבעדיגער. אלץ וואָס איך האָב זיך ערלויבט איז געווען, אויסצולאָזען אין פלעצער א פאָר וויעדער- האָלונגען, וואו עס האָט דעם אָריגינאַל ניט נור ניט געשאַדט, נור פּאַזיטיוו א טובה געטון.

צו לעצט וואָלט איך אויפּמערקזאַם געמאַכט דעם לעזער אויף אייניגע בעמערקונגען, וועלכע איך האָב זיך ערלויבט צו מאַכען (אין הערות אונטער'ן טעקסט) אַנטקעגען דעם פערפאַסער'ס קלאַ- סיפיקאַציעס אין זיין צעהנטען קאַפּיטעל. די נויט זיך צו פאַסען זעהר קורץ און דאָס בעוואוסטזיין פון דער אונפאַסיגקייט צו פער- נעהמען זיך דאָ מיט א ברייטערער קריטיק, האָבען מיך געצוואונ- גען אַנצוריהרען נור פון אויבען אויף געוויסע פונקטען, וועלכע איך וואָלט גערן ביי אַנאַנדער געלעגענהייט בעהאַנדלען פיעל ברייטער און טיעפער.

ניו יאָרק, 1909.

ד. י. א. מעריסאָן.

פעטער קראפאָטקין'ס פאַררעדע.

אָן עהרליך בוך וועגען אַנאַרכיזם.

אין דייטשלאַנד איז ניט־לאַנג ערשיענען א בוך, וואָס וועט מאַכען אַן עפּאָכע אין דער ליטעראַטור פון ערנסטער פאַרשונג איבער דעם אַנאַרכיזם. דאָס איז — א ווערק פון דר. פּאָול עלטז־באַכער, א פּראָפּעסאָר אין האַללע און א געריכט־אַסעסאָר. דער נאָמען פון בוך איז „אַ נאַרביזם“.

קודם כל לאָמיק בעמערקען, אז דאָס דאָזיגע בוך איבער־ראַשט אייך דערהויפּט מיט א געפיהל פון עהרליכקייט, וואָס דרינגט דורך דעם פּערפּאַסער פון דער ערסטער ביו דער לעצטער שורה. די אויפשריפט אויפ'ן בוך איז — איך גיב ניט קיין סברות, איך לערן נור פּשט. אָבער בלייבען לחלוטין געטריי דער דאָזיגער אויפשריפט און קיינמאָל ניט עובר זיין אויף איהר אפילו אין דעם אויסוואַהל פון אויסדריקען — דערצו מוז מען זיין דורכגעדרונגען פון א געפיהל פון העכסט גענויער עהר־ליכקייט, וועלכען מען בעגעגענט זעהר זעלטען. עס איז דאָך ווירקליך אזוי לייכט, בעשרייבענדיג אידעען פון וועלכע מען האַלט אליין ניט, א זאָג צו טון, צום ביישפּיעל: „דער און דער רעדט זיך איין אז מענשען זיינען אזוי און אזוי“; „יענער חלומט וועגען דעם, אָדער פּערגעסט דאָס און דאָס“.

ניט איין איינציגער אויסדרוק אזעלכער האָט זיך ארויסגעריסען פון'ם פּערפּאַסער. ער לערנט זעהר גוט פּשט און פּערנעהמט זיך ניט דערביי מיט קיין האָר קריטיק. בנוגע צו דעם פּרט איז עס כמעט — דאָס איינציגע בוך.

נור פון די ערסטע שורות פון בוך און פון אייניגע שלוסווער-טער ביי'ן סוף קענען מיר ווי עס איז זיך אָנשטויסען, אז דער אַנאַרכיזם האָט ניט איבערצייגט דעם פּערפאַסער, און אז ער האַלט איהם אפילו פאַר געפעהרליך. א חוץ דעם אָבער איז עס נור א קלאַרשטעלונג פון די אַנאַרכיסטישע אידעען און מעהר נאָרנישט: זעהר א דורכגעטראַכטע, א גוט בעאַרבייטעטע און זעהר אַן עהר-ליכע.

* * *

עס פיהלט זיך, זאָגט דער פּערפאַסער א נויטיגקייט צו בע-קענען זיך מיט'ן אַנאַרכיזם. עס הערשט אָבער מכה דעם א פּאַל-שטענדיגע ניט-קלאַרקייט. עס איז ניטאָ קיין דוחק אויף אָב-האַנדלונגען איבער'ן אַנאַרכיזם, אזעלכע וואָס זיינען דוקא דורכ-געפיהרט פון ערנסטע מחברים ווי צ. ב. ש. די ווערק פון אַדלער, בערנאַטציק, דיעל, וואַן האַמעל, זעעז, סערניקאָלי, שטאַמלער, צענקער א. ד. נ. אָבער בעת אייניגיע פון זיי זעהען אין'ם אַנאַר-כיזם א געזעץ פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג פון דער געזעל-שאַפט, אָדער דעם העכסטען אויסדרוק פון גערעכטיגקייט, אָדער אפילו א הויכען שעפּפּערישען אידעאַל, קומען אַנדערע און ליי-קענען אָב, אז אַנאַרכיסטען האָבען א וואָסער עס איז פּראָגראַם און א וועלכען עס איז שמץ פון גערעכטיגקייט, אָדער זיי זעהען אין'ם אַנאַרכיזם נישט מעהר ווי א פּראָגראַם פון צערשטערונג; און מען בעגעגענט אזוינע ווידערשפּרוכען בנוגע צו יעדען פּרינ-ציפּ פון אַנאַרכיזם בעזונדער. אייניגע מחברים זינדיגען מיט זייער ניט-וויסען פון אַנאַרכיסטישע פּערפאַסונגען, אַנדערע — מיט זייער קנאַפּער קענטשאַפט אין פּילאָזאָפּיע, פּאַליטישער עקאָנאָמיע און יורדישע וויסענשאַפטען; און כדי צו קענען פּער-שטעהן דעם אַנאַרכיזם, בעמערקט עלטצבאַכער, מוז מען זיין גוט בע'הבנט אין אָט די דריי צווייגען פון וויסענשאַפט; נור דאָס איינציג ווערקל שטאַמלער'ס שטעלט מיט זיך פאַר אַן אויסנאַהמע לגבי אַנדערע אין דעם פּרט.

כדי צו קומען צו א פּראַקטישען רעזולטאַט, מוז מען פון

פּעטער קראַפּאַטקין'ס פאַררעדע

אַנהויב פּעסטישטעלען בעגריפען וועגען רעכט (געזעץ), שטאַט און אייגענטום, און דערנאָך א קוק טון וואָס די אַנאַרכיסטען זאָגן גען מכה געזעץ, שטאַט און אייגענטום. דאן דאַרף מען אויס-געפינען די גרונדלאַגען, וועלכע זיינען געמיינשאַפּטליך ביי אַלע אַנאַרכיסטען, וואָס גיבען זיך אָב מיט די דאָזיגע פּראָגען וויסענ-שאַפּטליך, און אָנמערקען די חלוקים צווישען די פּערשיידענע צווייגען פּוֹ'ם אַנאַרכיזם.

נאָך דער מעטאָדע געהט דער פּערפּאַסער.

* * *

כדי ארויסצוקריגען די גרונדלאַגען פּוֹ'ם אַנאַרכיזם, האָט דר. עלטצבאַכער אויסגעקליבען פּוֹן צווישען די אַנאַרכיסטען די פּאַרשטעהער פּוֹן פּערשיידענע שטרעמונגען. ער ווייס אז ער רעדט ניט וועגען אַלע אַנאַרכיסטען, ער נעהמט אָבער אזוינע פּוֹן זיי, וועלכע, נאָך זיין מיינונג, האָבען פּאַרמולירט א געוויסע ריכטונג מעהר פּאַלשטענדיג. ער קלייבט אויס גאָדווין, וועלכער האָט אין 1793 ארויסגעגעבען אין לאַנדאָן א מערקווירדיגע ארבייט אין צוויי בענדער, וועלכע איז וועניג בעקאַנט אין פּראַנקרייך און דייטש-לאַנד, און איז געוואָרען א ביבליאָגראַפישע זעלטענהייט, אונטער דעם נאָמען: „א פּאַרשונג איבער פּאַליטישע גערעכטיגקייט און איהר איינפלוס אויף די אַלגעמיינע זיטליכקייט און גליק“.

דאָס העכסטע געזעץ, לויט גאָדווין'ס מיינונג, איז די טובה הכלל. „זי וואַקסט לפי ערך ווי עס ברייטערט זיך אויס אונזער ערציהונג; זי שטאַרקט אונזערע גוטע מדות, פיעלט אונז אָן מיט א געפיהל פּוֹן אונאַבהענגיקייט און גיט זיך די מיה אַבצורוימען יעדע שטרויכלונג אויפ'ן וועג פּוֹן אונזערע טעטיגקייטען“. „די פליכט איז נור א מיטעל, דורך וועלכען א בעשעפעניס קען אויפ'בעסטען אופן זיך צופאַסען צום וואָהלאַזיין פּוֹן כלל“.

אינ'ם נאָמען פּוֹן דער טובת הכלל פּערוואַרפט גאָדווין דאָס געזעץ, ניט נור פאַר א בעשטימטען אָרט און אונטער געוויסע אומשטאַנדען, נור פאַר אומעדום בכלל. „דאָס געזעץ איז די פּעסטישטעלונג פּוֹן די שעדליכסטע קרעפטען“. „האָט מען אייני-“

מאָל אָנגעהויבען מאַכען געזעץ, איז שוין קיין סוף ניט צו דער געהן"; ; „דאָס געזעץ נעהמט זיך אונטער זאָגען נביאות: עס שטעלט זיך אונטער צו בעשטימען ווי מענשען וועלען האַנדלען אין דער צוקונפֿט“. „ווי גרויס עס זאָלען ניט זיין די לידען וואָס קומען ארויס פון מענשליכע ליידענשאַפטען — דורך די אייני-פיהרונג און אָנווענדונג פון געזעץ קען מען די מענשהייט ניט אויסהיילען“. „כל זמן דער מענש וועט זיין געפענעט מיט די שטריק פון געהאַרכזאַמקייט און וועט זיין צוגעוועהנט צו מעס-טען זיינע טריט מיט די טריט פון אַנדערע, וועלען זיינע פעהיג-קייטען און דער כח פון זיין שכל זיין פאַראַליוורט“, א. ז. ו. די טובת הכלל דאַרף איינציג און אליין ווערען דאָס געזעץ, אָדער ריכטיגער, דער מורה דרך פאר'ן מענשען.

אַבלייקענדיג אויף דעם אופן לחלוטין יעדעס געזעץ, קומט גאָדוין אויף צו דער אַבסאָלוטער פערלייקענונג פון'ם שטאַט. ער זעהט אין'ם שטאַט אַ אינסטיטוציע, וועלכע איז אַם מיס-טען סותר די טובת הכלל. זיין אידעאַל איז — אַ געזעלשאַפֿט אָהן רעגירונג. קיין פערשפרעכען קען ניט פאַלען ווי אַ חיוב: אויב איך האָב איינמאַל אַ טעות געהאַט, איז דאָס ניט קיין גרונד פאר וואָס איך זאָל פערטייבגען מיין טעות. די טובת הכלל דאַרף זיין אונזער איינציגער וועגווייזער. די מענשהייט דאַרף צערפאַלען אויף קליינע, פאַלשטענדיג אונאַבהענגיקע גרופען, וואו די שייכות'ן פון די איינצעלנע אין דער גרופע דאַר-פען זיין וואָס מעהר נאָהענטע, און די שייכות'ן צווישען די פער-שיידענע גרופען — וואָס מעהר בעגרעניצטע.

עס פערשטעהט זיך, ער לייקענט אָב די נויטיגקייט פון דעם שטאַט'ס אריינמישען זיך אין מחליקות צווישען איינצעלנע מענ-שען (אַן איינפאַכער ראַטה איז גענוג פאר דעם), פונקט ווי דער שטאַט איז ניט נויטיג פאר דער בעשיצונג פון לאַנד. אזוי פער-האַלט ער זיך אויף צו דעם איינגעפיהרטען רעכט פון אייגענטום, וועלכעס ווייזט זיך ארויס ווי אַ פערלייקענונג פון יעדען געפיהל פון גערעכטיגקייט, און וועלכען ער לענט אַוועק אונטער זיין אויס-

פעטער קראפטקין'ס פאררעדע

געצייכענטער קריטיק. צולעצט קומט א בעשרייבונג פון גאָדווין'ס אידעען וועגען די פערווירקליכונג פון דער נייער אָרדנונג וואָס ער שלאָגט פאָר. די מיטלען וועלכע ער גיט אָן זיינען: איבער-ציינונג און א צערטיילונג אין קליינע גרופען, וועלכע שאַפען אַב אלערליי אַלגעמיינע געזעץ.

מיר רעזומירען דאָ נור בקיצור עלטצבאכער'ס בעשרייבונג, וועלכע פערנעהמט זיך מיט גאָדווין אויף צוויי און צוואַנציג זיי-טען, צונויפגעשטעלט דורכאויס פון פראַכטפאָל אויסגעקליבענע ציטאַטען, אין אזא סדר, אז זיי גיבען א פולע און אויספיהרליכע פאַרשטעלונג פון גאָדווין'ס סיסטעם.

נאָך גאָדווין קומט פרוּדאָן, מאַקס שטיירנער, באַקונין א. ז. וו. אַלע בעאַרבייט אויפ'ן זעלבען שטייגער. איך מוז בעמערקען, אז אפילו אין אזוינע פאַלען וואו ביי א וועלכען עס איז אַנאַרכיס-טישען שרייבער ווייזט זיך עפעס א ווידערשפרוך, איז עלטצבא-כער, ווי א מענש א אינטעליגענטער, פערשטענדיג גענוג ניט צו צוטראַמען צו יענעם שרייבער מיט דער בעקאַנטער קריטיק — די נאַרישעסמע אין דער וועלט — „אַהא, אָט דאָ ווידערשפרעכט איהר זיך, איז עס א סמן אז אייער סיסטעם טויג ניט“. ניין, פערקעהרט, עלטצבאכער קלייבט אויס זיינע ציטאַטען אזוי, כדי צו בעווייזען אויף וועלכען אופן דאָס, וואָס זעהט אויס ווי א ווידערשפרוך, קומט נאַטירליכערִווייז ארויס ענטוועדער פון דעם מחבר'ס גרונד אידעע, אָדער פון דעם גאַנצען סיסטעם, ווי דער מחבר פערשטעהט איהם.

בעשרייבענדיג די מיינונגען פון די זיעבען אַנאַרכיסטישע שרייבער, די געקליבענע פאַרשטעהער פון די פערשיידענע סיס-טעמען, בעווייזט עלטצבאכער אין אַנפאַנג אויף וויפיעל עס זייר נען פאַלש די פאַרשטעלונגען וואָס טראָגען זיך ארום איבער'ן אַנאַרכיזם: דהיינו, „די אַנאַרכיסטען ווילען אלעס צערשמערן און גאָרנישט ניט בעשאַפען; עס איז ביי זיי ניטאָ קיין שעפּפער רישע אידעע“, א. ז. וו. דערנאָך קלייבט ער פונאַנדער די חלוקים אין זייערע מיינונגען און זוכט וואָס זיי האָבען געמיינשאַפט-

ליכעם צווישען זיך. דאָס געמיינשאַפּטליכע ביי זיי איז די אידעע פון דער פּערניכטונג פון'ם שטאַט.

צולעצט — און דאָס קען זיין דאָס וויכטיגסטע טייל פון בוך — בעשטימט עלטצבאַכער דאָס פּלאַץ פון'ם אַנאַרכיזם אין דער רעכטס-פּילאָזאָפּיע.

עס הערשען אין דער רעכטס-פּילאָזאָפּיע דריי שולען: די דאָגמאַטישע שול, וועלכע ווען זי רעדט וועגען אַ וואַסערע עם איז אינסטיטוציע, למשל די עהע, זוכט זי פעסטצושטעלען, צי די אינסטיטוציע איז גוט אָדער שלעכט און פיר זיך, און צי זי דאַרף בלייבען אָדער פּערלאָרען געהן אַלס אַזעלכע; די סקעפטישע שול, אָדער בעסער אָנגערופען היסטאָרישע, וועלכע נעהמט זיך ניט אויסצושטודירען די נורצען אָדער שאָדען פון אַ וואַסערע עם איז אינסטיטוציע, נור זוכט היסטאָריש צו בעווייזען, צי זי וועט ווייטער אויף עקזיסטירען, צי ניט. און לעצטענס די קריטישע שול, וועלכע שטודירט די געוויסע אינסטיטוציע פון שטאַנדפונקט פון איהרע גרונדפרינציפּען, און אויך בנוגע צו איהר פּראַקטישער אָנווענדונג אין דעם נעגעבענעם מאַמענט פון דער געשיכטע.

אין יעדערער פון די דריי רעכטס-פּילאָזאָפּישע שולען געפינען זיך אָנהענגער פון שטאַט און פּערלייקענער פון שטאַט. אין דער ערסטער דאָגמאַטישער שול שטעהען האַבבס, העגעל און איהערינג פּאַר'ן שטאַט, און גאָדוין, פּרוּדאָן, שטירנער און טאָקער געגען שטאַט. אין דער אַנדער שול (די סקעפטישע אָדער בעסער אָנגערופען היסטאָרישע) שטעהען מאַנטעין און בערנשטיין פּאַר'ן שטאַט, בעת באַקונין, קראַפּאַטקין (לאַמיר בעסער זאָגען: דער „אינטערנאַציאָנאַל“) — זיינען געגען איהם. און לעצטענס. אין דער קריטישער שול האַבען מיר פון איין זייט ספּענסער, און פון דער אַנדער זייט — טאַלסטאָי. ווי אַלע קלאַסיפיקאַציעס האַט די אויך איהרע פּעהלערען; זי קען אָבער זיין ניצליך פאַר דעם, וואָס הויבט ערסט אָן צו שטודירען דעם אַנאַרכיזם. איהר מאַכט צו עלטצבאַכער'ס בוך מיט אַ געוויסען פּער-

פעטער קראפאָטקין'ס פאַררעדע

דרום. נאָך אזא אויסגעצייכענטער דאַרלעגונג איז אינטערעסאַנט צו וויסען דעם פערפאַסער'ס מיינונג, די מיינונג פון דעם וואָס האָט אזוי גוט געקענט פערשטעהן דעם אַנאַרכיזם, און וואָס האָט טיילווייז געקענט אריינבריינגען מעהר אַרדנונג אין דער דאַרלעגונג, איידער מיר אליין האָבען עס געקענט טון. דער אַנאַרכיזם, זאָגט אונז דער פערפאַסער איז א ענין וואָס פערדיענט מען זאָל איהם שטודירען.

אַלס א נייע און מעכטיגע שול אין דער רעכטס-פילאָזאָפיע, אַלס א קאָלאַסאַלער בעוועגער פון וויכטיגע טהאַטען — וועלען מיר נאָך צולעגען און זאָגען, יא אודאי, דאַרף מען איהם שטר-דרען. צוליעב וועלכען צוועק? צי כדי צו בעשטריימען זיינע גרונדלאַגען, צי כדי צו זעהען וואָס זיי בריינגען אריין לעבעדיג-שאַפענדעס אין די טוידטע אידעען וועלכע האָבבס האָט פאַר-מולירט? מיט וואָס זיי בעלעבען ספענסער'ס אידעען? וואָס זיי גיבען דער געזעלשאַפט, אַוועקשטעלענדיג דעם יחיד געגענאיבער דעם שטאַט אַנדערס און טיעפער ווי ספענסער האָט דאָס געטון? אויף אָט די אַלע פונקטען גיט אונז דער פערפאַסער, וועל-כער איז אזוי סימפאַטיש מיט זיין איידעלע עהרליכקייט און אינ-טעליגענץ אין אלץ וואָס ער זאָגט ארויס, קיין ענטפער ניט. איינער פון אונז האָט זיך צוגעאיילט און זיך דורכגעשריבען מיט'ן מחבר. עס האָט זיך פערבונדען א קאַרעספּאָנדענץ, אין אַני-הויב וועגען די מעטאָדען, דערנאָך וועגען די רעזולטאַטען. מען האָט זיך דורכגעשריבען אויף צוואַנציג און פערציג זייטלאך אויף א מאָל, און אויב די קאַרעספּאָנדענץ וועט פיהרען צו וועלכע עס איז אינטערעסאַנטע רעזולטאַטען, קען זיין אז זי וועט ווען עס איז ווערען פערעפענטליכט.

פעטער קראפאָטקין.

דער אנארכיזם

איינלייטונג.

עס פיהלט זיך צוגלייך אי א אינערליכע, אי א אויסערליכע
נויט צו דערקענען וויסענשאפטליך דעם אנארכיזם.
עס וואלט זיך וועלען אריינדרינגען אין תוך אריין פון א
בעוועגונג, וועלכע שמעלט זיך אונטער צו צווייפלען אין דאָס זי
כערסטע, מבטל צו זיין דאָס אלט־געשעצטע, און דאָך נעהמט זי
ארום וואָס ווייטער אַלץ ברייטערע קרייזען.
און מיר וואָלטען אויך וועלען קומען צו א בעשלוס, צי איז
עס ניט נויטווענדיג זיך צו שמעלען אנטקעגען אזא בעוועגונג מיט
די וואַפען פון מאַכט, כדי צו בעשיצען די היינטיגע אָרדנונג,
אָדער לכל הפחות איהר ווייטערע ענטוויקלונג, און פעהריטען זי
דורך אונדערבארימליכע מיטלען פון פיעל גרעסערע צרות.
2. היינטיגע צייטען עקזיסטירט מכת דעם אנארכיזם די
גרעסטע אונקלאַרקייט, און ניט נור ביי'ן גרויסען עולם, נור אפילו
ביי די געלעהרטע און ביי די פאָליטישע טהוער.
באַלד זאָגט מען, אז דאָס העכסטע געזעץ פון'ם אנארכיזם
איז א היסטאָרישעם ענטוויקלונגס־געזעץ, (1) באַלד, אז עס איז
דאָס גליק פון'ם יחיד, (2) און באַלד, אז עס איז די גערעכטיגקייט. (3)
אָט זאָגט מען, אז דער שפיץ פון אנארכיזם איז די אַבלויי
קענונג פון יעדען פראַגראַם, (4) אז ער האָט נור א נעגאטיוו ציעל; (5)

(1) דער אנארכיזם און זיינע טרעגער, ז. 127, 125, 124; רייז
כעטבערג, ז. 27. (2) לענין, ז. 3. (3) בערנאטצויג: יאהרבוך 19,
ז. 3, 2. (4) לענין, ז. 5. (5) קריספי, דוילי מויל, 1898, נומ.
807, ז. 4.

און אָט וויעדער, אז געגענאיבער זיין נעגירענדע און צערשטע-
רענדע זייט שטעהט א בעשטעמיגענדע און בעשאפענדע זייט. (1)
באלד זאָנט מען, אז דאָס איינציג אָריגינעלע אינ'ם אַנאַרכיזם איז
נור זיינע מיינונגען וועגען דער אידעלער געזעלשאַפט, (2) און
באלד וויעדער, אז זיין ווירקליכער, אמת'ער מהות בעשטעהט אין
זיינע פּאָזיטיווע שטרעבונגען. (3)

אָט קומט אויס, אז דער אַנאַרכיזם פּערוואַרפט דאָס געזעץ, (4)
די געזעלשאַפט, (5) דעם שטאַט. (6)

באלד דערקלערט מען, אז אין דער אַנאַרכיסטישער צוקונפּט-
געזעלשאַפט וועלען ניט זיין קיינערליי אָבמאָך-בינדונגען; (7) און
אָט פּערקעהרט, אז דער אַנאַרכיזם שטרעבט איינצופיהרען אַן
אָרדנונג אין אלע עפענטליכע עסקים דורך אָבמאָכען, אויפ'ן באַ-
זיס פון פּערעראַליסטיש-איינגעאָרדענטע געמיינדען און געזעל-
שאַפטען. (8)

אָט זאָנט מען בכלל, אז דער אַנאַרכיזם פּערוואַרפט דאָס
אייגענטום, (9) אָדער וועניגסטענס דאָס פריוואַטאייגענטום; (10) און
באלד מאַכט מען חלוקים צווישען א קאָמוניסטישען און אינדי-
ווידואַליסטישען אַנאַרכיזם, (11) אָדער נאָר צווישען א קאָמוניס-
טישען, קאָלעקטיוויסטישען און אינדיווידואַליסטישען אַנאַר-
כיזם. (12)

באלד בעהויפטעט מען, אז דער אַנאַרכיזם שטעלט זיך פאָר

(1) וואו האמעל, ז. 112. (2) אדלער, האנדווערטערבוך 1,
ז. 321. (3) רייכעסבערג, ז. 13. (4) שטאַמלער, ז. 2, 4, 34,
36; לענין, ז. 1, 4. (5) סיליא, לאַ עספּאַנאַ מאַדערנאַ 61, ז.
145; גאראוד, ז. 12; רייכעסבערג, ז. 16. (6) בערשטיין, נייע
צייט 10, ז. 359. (7) רייכעסבערג, ז. 30. (8) לאמברא-
זא, ז. 31. (9) סיליא, לאַ עספּאַנאַ מאַדערנאַ 61, ז. 145; דובוא,
ז. 213. (10) לאמבראזא, ז. 31. (11) ריענצי, ז. 9; שטאַמ-
לער, ז. 28-31; מערלינא, ז. 18-27. (12) די היסטאָרישע ענט-
וויקלונג דעם אַנאַרכיזם, ז. 16; צענקער, ז. 161.

זיין פערוורקליכונג דורך פערברעכען, (1) בעזונדערס דורך א גע-
וואַלט־דעוואַלוציע (2) און מיט דער הילף פון פראָפּאָגאַנדא דער
טהאַט; (3) און באַלד פערקעהרט, אז דער אַנאַרכיזם פערוואַרפט
די טאַקטיק פון געוואַלט און די פראָפּאָגאַנדא דער טהאַט, (4)
אַדער וועניגסטענס, אז זיי זיינען ניט קיין גרונדטיילען פון אַנאַר-
כיזם. (5)

3. צוויי פאָדערונגען מוז מען שמעלען יעדען איינעם וואָס
אונטערנעהמט זיך וויסענשאַפטליך צו בעארבייטען דעם אַנאַרכיזם.

ערסטענס מוז ער זיין בעקאַנט מיט די בעדייטענדסטע אַנאַר-
כיסטישע שריפטען. אין דעם פּרט בעגעגענט מען אפילו גרויסע
שוויריגקייטען. די אַנאַרכיסטישע שריפטען זיינען זעהר שפּאַרעוּר-
דיג פערטראַטען אין די עפענטליכע ביבליאָטעקען. זיי זיינען
טיילווייז אזא יקר־המציאות, אז פאר א פּריוואַטמענשען איז
מורא'דיג שווער זיך צו פערשאַפען אפילו די וויכטיגסטע פון זיי.
מען קען דעריבער פערשמעהן, פאר וואָס פון אלע ווערק איבער'ן
אַנאַרכיזם איז נור פאַראַן איין איינציגס, וואָס איז בעגרינדעט
אויף א רייכע קענטשאַפט פון אַנאַרכיסטישע קוואַלען. דאָס דאָ-
זיגע ביכעל הייסט „די היסטאָרישע ענטוויקלונג דעם אַנאַרכיז-
מוס“, ארויסגעגעבען אין ניו יאָרק, 1894, אָהן דעם פערפאַסער'ס
נאָמען. עס ענטהאַלט בלויז 16 זייטען און גיט איבער זעהר בקיצור
א בעשרייבונג פון'ם אַנאַרכיזם, וועלכע בעווייזט א וואונדער-
באַרע בעקאַנטשאַפט מיט די פערשיידענסטע אַנאַרכיסטישע
שריפטען.

צווייטענס, דער וואָס וויל וויסענשאַפטליך בעארבייטען דעם

-
- (1) גארראוד, ז. 6; לענין, ז. 5. (2) סערניקאלי 2, ז. 116;
גארראוד, ז. 2; רייכעסבערג, ז. 38; וואַן האמעל, ז. 113.
(3) גארראוד, ז. 11, 10; לאמבראזא, ז. 34; פעררוי: קאַנט רענדי,
ז. 257. (4) מאקיי, מאַגאַזין 67, ז. 913, די אַנאַרכיסטען, ז.
239-243. (5) צענקער, ז. 4-203.

אנארכיזם, מוז אויך זיין גוט בעקאנט מיט דער יוריספרודענץ, פאליטישער עקאנאמיע און פילאזאפיע. דער אנארכיזם קריטיקירט די רעכט-אינסטיטוציעס בנוגע צו זייערע עקאנאמישע וויר-קונגען, ארויסגעהענדיג דערביי פון'ם שטאנדפונקט פון איינער אדער אנאנדערער פילאזאפיע. כדי אריינצודרינגען אין זיין תוך און ניט פאלען א קרבן פון אלערליי טעות'ן, מוז מען זיין בע-הבנט אין אלע בעגריפען פון פילאזאפיע, יוריספרודענץ און פא-ליטישער עקאנאמיע, וועלכע דער אנארכיזם ווענדט אן, און אויף וועלכע ער בעציהט זיך. פון אלע ווערק איבער'ן אנארכיזם פער-ענטפערט די דאזיגע פאדערונג אים בעסטען די קליינע שריפט פון רודאלף שטאמלער, „די טעאריע פון אנארכיזם“, געדרוקט אין בער-לין, 1894.

ערסטער קאפיטעל. די אויפגאבע.

1. — אָלגעמיינעס.

1. די אויפגאבע פון אונזער אונטערזוכונג איז צו בעשטימ-
מען די בעגריפען פון דעם אַנאַרכיזם און זיינע מינים. אויבאלד
ווי אָט די בעגריפען זיינען בעשטימט, איז דער אַנאַרכיזם וויסענ-
שאַפֿטליך דערקענט. וואָרים די בעשטימונג פון די דאָזיגע בע-
גריפען פאָדערט ניט נור אַן איבערבליק איבער אלע איינצעל ער-
שייגונגען פון'ם אַנאַרכיזם, נור זי פאסט אויך צוזאמען די רע-
זולטאטען פון דעם איבערבליק און געפינט אויס זייער פלאץ אין
דעם סך הכל פון אונזער וויסען.

אויפ'ן ערסטען בליק דוכט זיך אז די אויפגאבע איז גאנץ
דייטליך; אָבער אז מען בעמראכט זי גענויער, ווערט די אויבענ-
אויפגע דייטליכקייט פערשוואונדען.

וואָרים ערסטענס העכט זיך אויף די פראַגע: פון וועלכען
פונקט זאָל די אונטערזוכונג זיך אָנהויבען? מען וועט ענטפערן:
פון די אַנאַרכיסטישע לעהרען. אָבער עס איז בשום אופן ניטאָ
קיין אחדות מכה דעם פונקט, וועלכע לעהרען זיינען אַנאַרכיס-
טישע. איינער בעצייכענט די, אַנאַנדערער בעצייכענט יענע לעה-
רען אלס אַנאַרכיסטישע, און די לעהרען גופא בעצייכענען זיך
טיילווייז יאָ אלס אַנאַרכיסטישע און טילווייז ניט. ווי אזוי קען
מען וועלכע עס איז פון זיי נעהמען אלס אַנאַרכיסטישע לעהרען
פון וואַנען אָנצוהויבען די פאָרשונג, אז דער בעגריף פון אַנאַר-
כיזם איז נאָך אליין ניט בעשטימט?

דאן העכט זיך אויף נאך א ווייטערע פראגע: וואס איז דאס ציעל פון דער אונטערזוכונג? מען וועט ענטפערן: דאס ציעל איז — די בעגריפען פון'ם אנטארכיזם און זיינע מינים. מיר זעהען אבער טאגטעגליך, אז פערשיידענע מענשען בעשטימען (רעפיר-נירען) דעם בעגריף פון א זאך גאנץ פערשיידען, הגם זיי בעגריפען די זאך אויפ'ן זעלביגען אופן. איינער זאגט אז דאס רעכט איז דער אלגעמיינער ווילען; אנטאנדערער זאגט, אז עס איז די סומע פון תקנות, וועלכע בעשרענקען איין מענשענס נאטירליכע פרייהייט צוליב דעם ווילען פון אנטאנדער מענשען; א דריטער זאגט, עס איז דער סדר החיים פון א פאָלק אין שיכות צו דער געמיינע שאפט פון פעלקער, כרי אויפצוהאלטען די אָרדנונג פון גאָט'ס וועלט. זיי אלע ווייסען, אז א בעגריף-בעשטימונג (א רעפּיניציאָן) דארף אָנגעבען די נעקסט־העכערע גאטונג און די צייכענס וואָס זונדערן אָב דעם מין; דאָס דאָזיגע וויסען אָבער נוצט זיי גאנץ וועניג. עס זעהט, הייסט עס, אויס, אז דאָס ציעל פון דער אונטערזוכונג ניטיגט זיך דאָך אין אַן אויפקלערונג.

צולעצט העכט זיך אויף די פראגע: וואסער וועג פיהרט צו אַט דעם ציעל? ווער עס האָט נור אמאָל בעטראַכט דעם קאמפף פון מיינונגען אין די אינטעלעקטועלע וויסענשאפטען, דער ווייס ווי גרויס דער דוחק איז אין אַן אָנערקענטע מעטאָדע, מיט וועלכער צו לעזען פראַבלעמען, און דאָך ווי נויטווענדיג עס איז פאר יעדער אונטערזוכונג צו האָבען א קלאָרע ידיעה מכח דער מעטאָדע וואָס מען דארף אָנווענדען.

2. די אונטערזוכונג קען אוועקשטעלען די אויפגאבע געדויערן די אויפגאבע בעשטעהט אין דעם — אויפשטעלען בעגריפען אַנשטאָט די ניט־בעגריפליכע פאַרשטעלונגען פון'ם אנטארכיזם און זיינע מינים.

יעדע אונטערזוכונג צו בעשטימען בעגריפען האָט די אויפגאבע אויפצופאַסען בעגריפליך א גענענשאַטאנד, וועלכער איז פריהער אויפגעפאַסט געוואָרען ניט־בעגריפליך, דאָס הייסט, אויפ־שטעלען א בעגריף אַנשטאָט די ניט־בעגריפליכע פאַרשטעלונגען

פון א געגענשטאנד. די אויפגאבע דריקט זיך אויס גאנץ דייטליך אין יעדער דעפיניציע, וועלכע שטעלט אוועק איינע נעבען די אנדערע א ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונג פון א זאך אין דעם סוביעקט, און א בעגריפליכע פאָרשטעלונג פון דעמזעלבען געגענשטאנד אין איהר פרעדיקאט.

די אונטערזוכונג, וועלכע דארף בעשטימען די בעגריפען פון אַנאַרכיזם און זיינע מינים, האָט דעריבער די אויפגאבע אויפֿצופאַסען בעגריפֿן די זאַכען, וועלכע זיינען פריהער אויפגעפאַסט געוואָרען אין ניט־בעגריפֿליכע פאָרשטעלונגען פון דעם אַנאַרכיזם און זיינע מינים; עס הייסט אלזאָ, אויפֿשטעלען בעגריפען אויף דעם אָרט פון אַט די ניט־בעגריפֿליכע פאָרשטעלונגען.

3. אונזער אונטערזוכונג קען אוועקשטעלען איהר אויפגאבע נאָך גענויער, הגם צוערסט נור אין דער נעגאטיווער זייט. די אויפגאבע בעשטעהט ניט דעריין, אויפצושטעלען בעגריפען אויפֿן אָרט פון אַלע און יעדער איינציגער פאָרשטעלונג, וועלכע קומען פאָר אַלס ניט־בעגריפֿליכע פאָרשטעלונגען פון אַנאַרכיזם און זיינע מינים.

א בעגריף קען אלעמאָל אויפפאַסען בעגריפֿליך נור איין געגענשטאנד, און ניט נאָך איינעם צוזאַמען מיט איהם. דער בעגריף פון געזונדהייט, צ. ב. ש. קען ניט זיין צוגלייך אויף דער בעגריף פון לעבען; דער בעגריף פון א פערד קען ניט זיין צוגלייך דער בעגריף פון דער גאַטונג זויגטער.

אין די ניט־בעגריפֿליכע פאָרשטעלונגען אָבער, וואָס טרעמען ארויס אַלס פאָרשטעלונגען פון דעם אַנאַרכיזם און זיינע מינים, ווערען גראָד אריינגענומען זעהר פערשיידענע געגענשטאַנדען. אמת, דער געגענשטאַנד פון די אלע פאָרשטעלונגען איז פון איין זייט א גאַטונג, וועלכע ווערט צוגעפֿעשטעלט פון די געמיינשאַפֿטליכע אייגענשאַפטען פון געוויסע לעהרען, און פון דער אַנדער זייט זיינען עס די מינים פון דער גאַטונג, וועלכע ווערען צוגעפֿעשטעלט, צולעגענדיג וועלכע עס איז בעזונדערקייטען צו

יענע געמיינשאפטליכע אייגעשאפטען. דערביי אָבער האָבען אָט די פּאַרשטעלונגען אין אויג זעהר פּערשיידענע קרייזען פון לעהר-רען מיט זייערע געמיינשאפטליכע און בעזונדערע אייגענשאפט-מען: אייניגע פון זיי אפשר ניט מעהר ווי די לעהרען פון קרא-פּאַטקין און מאַסט, אַנדערע נור די לעהרען פון שטירנער, טאַקע און מאַקיי, און וויעדער אַנדערע די לעהרען פון די ביידע גרופען צוזאַמען.

וואָלט מען געוואָלט אויפשטעלען בעגריפען אויפ'ן אָרט פון א ל ע ניטבעגריפליכע פּאַרשטעלונגען, וועלכע טרעטען ארויס אלס פּאַרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים, דאן וואָלט מען אָט די בעגריפען געמוזט אומפאַסען אין איינעם די געמיינ-שאפטליכע און די בעזונדערע אייגענשאפטען פון גאַנץ פּערשייד-דענע קרייזען פון לעהרען (פון וועלכע איין קרייז וואָלט אפשר איינגעשלאָסען די לעהרען פון קראפּאַטקין און מאַסט, אַנאַנדערער די לעהרע פון שטירנער, טאַקער און מאַקיי און א דריטער די לעהרע פון ביידע גרופען צוזאַמען). דאָס איז אָבער אונמעגליך: די בעגריפען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים קענען אומפאַסען די געמיינשאפטליכע און בעזונדערע אייגענשאפטען נור פון איין איינציגען קרייז פון לעהרען; דעריבער קען אונזער אונטערזוך כּונג ניט אויפשטעלען קיין בעגריפען פון א ל ע פּאַרשטעלונגען, וועלכע טרעטען ארויס אלס פּאַרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים.

4. אונזער אונטערזוכונג קען גרייכען נאָך א גענויערע פּעסמישטעלונג פון דער אויפגאַבע, ווען מיר מאַכען פולער די דאָזיגע נעגאַטיווע אויפשטעלונג פון דער פּראָגע לויט איהר פּאַ-זיטיווער אָדער בעשטעטיגענדער זייט. די אויפגאַבע בעשטעטיגט דעריין, אויפצושטעלען בעגריפען אויפ'ן אָרט פון יענע ניט-בעגריפליכע פּאַרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים, וואָס האָבען אין אויג איין און דעמזעלבען קרייז פון לעהרען, וועלכע זיינען אַם מעהרסטען פּערברייט צווישען

די מענשען, וואָס בעשעפטיגען זיך היינטיגען טאָג מיט'ן אַנאַרכיזם אויף אַ וויסענשאַפֿטליכען אָפֿן.

אזוי ווי אונזער אונטערזוכונג קען נור האָבען די אויפגאַבע אויפצושטעלען בעגריפען אויפ'ן אָרט פון נישט מעהר ווי אַ ט י י ל פון די פאָרשטעלונגען, וועלכע טרעטען ארויס אלס ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים — ד. ה. נור אויפ'ן אָרט פון אזוינע פאָרשטעלונגען, וועלכע האָבען אין אויג איין און דעמזעלבען קרייז פון לעהרען מיט זיינע גע־מיינשאַפֿטליכע און בעזונדערע אייגענשאַפטען — דעריבער מוֹ־זען מיר איינטיילען די דאָזיגע פאָרשטעלונגען אין גרופען און אויסקלייבען יענע גרופע, וועמעס פאָרשטעלונגען מען דאַרף פעה־בייטען אויף בעגריפען.

דער אויסוואַהל פון דער גרופע מוז אָבכהענגען פון דעם סאָרט מענשען פאר וועמען מיר זיינען מכוּן צו מאַכען די אונטערזוֹ־כונג. וואָרים די אונטערזוכונג פון אַ בעגריף קען האָבען אַ בע־דייטונג נור פאר די מענשען, וועלכע שטעלען זיך פאָר דעם ענין פון'ם בעגריף ניט־בעגריפליך: היות ווי דער בעגריף טרעט ארויס נור אויפ'ן אָרט פון ז י י ע ר ע פאָרשטעלונגען. פאר די וואָס מאַכען זיך אַ ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונג פון ר ו י ס צ. ב. ש. האָט קיין זין ניט זיי צו געבען אין דעם פרט אַ בעגריף פון מ אָ ר אַ ל; און עס האָט פונקט אזוי קיין זין ניט צו געבען די מענשען, וועלכע פערשטעהען אונטער אַנאַרכיזם דאָס וואָס זיי געפינען אי ביי פרוּדאָן, אי ביי שטירנער, אַ בעגריף פון דאָס וואָס איז געמיינשאַפֿטליך אי ביי פרוּדאָן, אי ביי שטירנער, באַ־קוינן און קראַפּאַטקין צוזאַמען.

די מענשען פאר וועמען אָט די אונטערזוכונג איז געמיינט, זיינען אָבער גראָד אזעלכע, וואָס בעשעפטיגען זיך היינטיגען טאָג מיט'ן אַנאַרכיזם אויף אַ וויסענשאַפֿטליכען אָפֿן. אויב אָט די אלע וואָלטען אין זייערע פאָרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים געהאַט אין אויג נור איין און דעמזעלבען קרייז פון לעהרען, וואָלט די אויפגאַבע פון אונזער אונטערזוכונג געווען

אויפצושטעלען בעגריפען אנשטאָט אָט דער גרופע פון פּאַרשטער-
לונגען. אזוי ווי אָבער דאָס איז ניט דער פּאַל, מוז אונזער אונ-
טערזוכונג האָבען די אויפגאָבע אויפצושטעלען בעגריפען אויף
דעם אָרט פון אזא גרופע פון פּאַרשטעלונגען, וועלכע האָט אין
אויג א קרייז פון לעהרען, וואָס ווערט אומגעפּאַסט פון דער מעג-
ליך-גרעסטער צאָהל פון מענשען, וועלכע בעשעפּטיגען זיך היינט
טיגען טאָג מיט'ן אַנאַרכיזם אויף א וויסנשאַפּטליכען אופן.

2. — דער אַנפּאַנגספּונקט.

לויט דעם וואָס מיר האָבען געזאָגט, מוזען מיר אַנפּאַנגען
אונזער אונטערזוכונג פון יענע ניט-בעגריפליכע פּאַרשטעלונגען
פון'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים, וואָס האָבען אין אויג איין
און דעמזעלבען קרייז פון אזוינע לעהרען, וועלכע זיינען אס
מעהרסטען פערשפּרייט צווישען די וואָס בעשעפּטיגען זיך היינט
טיגען טאָג וויסנשאַפּטליך מיט'ן אַנאַרכיזם.

1. ווי אזוי קען מען דערקענען וואָסער קרייז פון לעהרען
די דאָזיגע ניט-בעגריפליכע פּאַרשטעלונגען פון'ם אַנאַרכיזם און
זיינע מינים האָבען אין אויג?

ערסטענס און פריהער פאר אלץ קען מען עס זעהן פון דאָס
וואָס זיי זאָגען בנוגע צו געוויסע אַנאַרכיסטישע לעהרען, פון דער
בעשרייבונג און פון דער צאָהל וואָס זיי גיבען אָן פון אזוינע
לעהרען.

מיר מעגען אָננעהמען, אז א מענש האַלט די לעהרען, וועל-
כע ער רופט אָן אַנאַרכיסטיש, און די אַנדערע לעהרען וועלכע
לאָזען זיך בעצייכענען מיט דיזעלבע געמיינשאַפּטליכע אייגענ-
שאַפטען, פאר אַנאַרכיסטישע לעהרען. און ווייטער מעגען מיר אָנ-
נעהמען אז א מענש האַלט ניט פאר אַנאַרכיסטישע לעהרען אזוי-
נע לעהרען, וועלכע ער שטעלט אַוועק אין א וועלכער עס איז פאָרם
אין געגענזאָץ צו אַנאַרכיסטישע, און אויך אויב ער נעהמט זיך
אונטער אַנצוצעהלען אָדער בעשרייבען אלע אַנאַרכיסטישע לעה-
רען, אפילו די וואָס זיינען איהם אונבעקאַנט, און וועלכע בעזיצען

ניט די געמיינשאפטליכע אייגענשאפטען פון די לעהרען וואָס ער האָט בעשריבען.

וואָס פאר א קרייז פון לעהרען יענע ניט־בעגריפליכע פאָר־שטעלונגען פון אנארכיזם און זיינע מינים, וועלכע זיינען פער־שפרייט אַם מייסטען צווישען די וואָס בעשעפטיגען זיך מיט'ן אנארכיזם וויסענשאפטליך, האָבען אין אויג, קען מען זעהען צוויי־טענס פון די דעפיניציאָנען און אנדערע בעשטימונגען פון אנאָר־כיזם. מיר מענען אָננעהמען, בספק, אז א מענש האַלט יענע לעה־רען פאר אנארכיסטישע, וועלכע האַלטען אויס זיין דעפיניציאָן פון אנארכיזם; און אז דאָגעגען ער האַלט ניט פאר אנארכיסטיש יענע לעהרען, וועלכע האַלטען ניט אויס זיין דעפיניציאָן.

ווען אָט די צוויי דערקענונגס־מיטלען פיהרען צו סתירות, דאָן מוז מען זיך פערלִאָזען אויפ'ן ערסטען מיטעל. וואָרים אויב א מענש דעפינירט אָדער רעדט פון דעם אנארכיזם אזוי, אז גע־וויסע לעהרען וועלכע ער דערקלערט פאר ניט־אנארכיסטישע, וויי־זען זיך ארויס אלס אנארכיסטישע, און אפשר אנדערע וועלכע ער רעכענט פאר אנארכיסטישע, ווייזען זיך ארויס אלס ניט־אנאָר־כיסטישע, קען די שולד ליעגען נור אין דעם, וואָס ער האָט ניט קיין השגה ווי ווייט זיינע אָלגעמיינע בעשטימונגען (דעפיניצי־אָנען) גרייכען, און מען מוז דעריבער אויסגעפינען זיין מיינונג פון דעם ווי ער בעהאנדעלט די איינצעלנע לעהרען.

2. אָט די דערקענונגס־מיטלען זאָגען אונז וואָס פאר א קרייז פון לעהרען אָט די ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען פון'ם אנארכיזם און זיינע מינים האַלטען אין אויג.

מיר דערגעהען ערסטענס, אז די לעהרען פון געוויסע מענ־שען ווערען אָנערקענט אלס אנארכיסטישע לעהרען ביי'ן גרעסטען טייל פון די וואָס בעשעפטיגען זיך מיט'ן אנארכיזם וויסענ־שאפטליך.

מיר דערגעהען צווייטענס, אז די לעהרען פון יענע מענשען ווערען אָנערקענט, פון די וואָס בעשעפטיגען זיך וויסענשאפטליך מיט'ן אנארכיזם, אלס אנארכיסטישע לעהרען, נור אויף וויפיעל

זיי זיינען שייף צו די פונקטען פון געזעץ, שטאאט און אייגענ-
טום; אָבער ניט אויף וויפיעל עס האָט צו טון מיט געזעץ,
שטאאט און אייגענטום פון איין בעזונדערן געזעץ־סיסטעם אָדער
פון אַ בעזונדער גרופע פון געזעץ־סיסטעמען, און אויף ניט וואו
זיי האָבען צו טון מיט אַנדערע ענינים, ווי אַן ערף די רעליגיאָן,
די פּאַמיליע, קונסט א. ד. ג.

פון אלע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען זיינען פּאַראַן
זיעבען בעזונדערס אָנזיכטיגע, דאָס זיינען די לעהרען פון גאָד
ווי, פּרודאָן, שטייַרנער, באַקוֹנין, קראַפּאַט
קיין, טאַקער און טאַלסמאַן. זיי אלע ווייזען זיך
ארויס צו זיין אַנאַרכיסטישע לעהרען לויט דעם גרעסטען טייל פון
די רעפּינציאָנען פון אַנאַרכיזם און פון אלע אַנדערע וויסענ-
שאַפּטליכע בעשטימונגען וועגען איהם. זיי אלע ווייזען ארויס
די אייגענשאַפטען וועלכע געפינען זיך געמיינשאַפּטליך אין די
לעהרען, וואָס ווערען בעהאַנדעלט אין די מעהרסטע בעשרייבונג-
גען פון אַנאַרכיזם. אייניגע פון די אייגענשאַפטען ווערען אוועק-
געשטעלט אין פּאָדערגרונט כמעט אין יעדען ווערק איבער אַנאַר-
כיזם. קיין איינציגע פון די זיעבען ווערט ניט ערנסט אָבגעליי-
קענט אלס אַן אַנאַרכיסטישע לעהרע.

3. — דאָס ציעל.

לויט דעם וואָס איז דאָ געזאָגט געוואָרען, מוז דאָס ציעל פון
דער אונטערווכונג בעשטעהן ערסטענס, צו בעשטימען דעם בע-
גריף פון דער גאַטונג, וועלכע ווערט צונויפגעשטעלט פון
די געמיינשאַפּטליכע אייגענשאַפטען פון די לעהרען, וואָס
די וועלכע בעשעפּטיגען זיך וויסענשאַפּטליך מיט אַנאַר-
כיזם, אָנערקענען אלס אַנאַרכיסטישע לעהרען; און צוויי-
טענס, צו בעשטימען דעם בעגריף פון די מינים פון דעם
דאָזיגער גאַטונג, וועלכע ווערען צונויפגעשטעלט דורך
דעם, וואָס עס קומען צו וועלכע עס איז בעזונדערקייטען
צו יענע געמיינשאַפּטליכע אייגענשאַפטען.

1. א בעגריף פאָדערט קודם כל, אז א געגענשטאנד זאָל פאָרנעשטעלט ווערען אזוי דייטליך און ריין ווי נור מעגליך. אין ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען ווערט א געגענשטאנד ניט פאָר־געשטעלט מיט אַלער מעגליכער דייטליכקייט. אין אונזערע ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען פון גאָלד, צ. ב. ש, שטעלען מיר זיך דייטליך פאָר דאָס רוב נור אייניגע אייגענשאַפטען פון'ם גאָלד; איינער פון אונז דענקט דערהויפּט אפשר נור פון דעם קאָליר און דעם גלאַנץ, אַנאָדערער פון דעם קאָליר און דער פּעד היגקייט אויסצוּציהען זיך, א דריטער פון וועלכער עס איז אנדער רע אייגענשאַפטען. אָבער אין דעם ב ע ג ר י ה פון גאָלד מוזען פאָרנעשטעלט ווערען אזוי דייטליך ווי מעגליך אי דער קאָליר, אי דער גלאַנץ, אי די פּעהיגקייט זיך אויסצוּציהען, ווי אויך די האַרט־קייט, די פּעהיגקייט זיך אויפצולעזען, צו ווערען געשאַמאָלען, דאָס ספּעציפישע געוויכט, דאָס אַמאָם־געוויכט, און אַלע אַנדער רע אייגענשאַפטען פון גאָלד.

אין אונזערע ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען ווערט א געגענשטאנד אויך ניט פאָרגעשטעלט אין אַלער מעגליכער ריינקייט. אין אונזערע ניט־בעגריפליכע פאָרשטעלונגען פון גאָלד פיהרען מיר אריין אייניגעס וואָס געהערט גאָר ניט צו די אייגענשאַפּט טען פון גאָלד; איינער קען אפשר דענקען וועגען דעם ווערט וואָס גאָלד האָט בעת מעשה, אַנאָדערער וועגען גאָלדענע כלים, א דריטער וועגען א וועלכער עס איז גאָלדענער מטבעה. פון דעם בעגריף פון גאָלד אָבער מוזען אָט די אַלע הוספות געהאַלטען ווערען פון ווייטען.

היינט עס, אז קודם איז דאָס ציעל פון דער אונטערזוכונג, צו בעשרייבען אזוי קלאָר ווי מעגליך און אזוי ריין ווי מעגליך די געמיינשאַפּטליכע אייגענשאַפטען פון יענע לעהרען, וועלכע די וואָס בעשעפטיגען זיך וויסענשאַפּטליך מיט'ן אַנאַרכיזם אָנערקענען אַלס אַנאַרכיסטישע לעהרען, ווי אויך די ב ע ז ו נ ד ע ר ס י י ט ע ן פון די אַלע לעהרען, וועלכע ווייזען אויף די דאָר זיגע געמיינשאַפּטליכע אייגענשאַפטען.

2. ווייטער פאָדערט זיך פון א בעגריף, אז דער געגענדיג שטאַנד זאָל אזוי גוט ווי מעגליך אוועקגעשטעלט ווערען אויף זיין פלאַץ אין דעם סך הכל פון אונזער ערפאָהרונג, ד. ה. עס זאָל אָנגעגעבען ווערען זיין פלאַץ אין א סיסטעם פון גאַטונגען און מינים, וועלכער פאַסט אים די גאַנצע סומע פון אונזערע ערפאָהרונגען.

אין ניט־בעגריפליכע פאַרשטעלונגען ווערט ניט אָנגעגעבען דאָס פלאַץ פון א געגענשטאַנד אין דעם סך הכל פון אונזער ערפאָהרונג, נור סתם אין איינע פון די פיעלע גאַטונגען, אין וועלכע מען קען איהם אריינשטעלען, לויט זיינע פערשידענע אייגענשאַפטען. איינער פון אונז שטעלט זיך אפשר פאָר דאָס גאָלד אלס א מיין פון דער גאַטונג „געלבע קערפער“, אן אַנדערער אלס א מיין פון דער גאַטונג „אויסציהעדיגע קערפער“, א דריטער אלס א מיין פון א וועלכער עס איז אַנדער גאַטונג. דער בעגריף פון גאָלד אָבער מוז עס אריינשטעלען אויף זיין פלאַץ אין א סיסטעם פון מינים און גאַטונגען, וועלכע פאַסען אים די גאַנצע סומע פון אונזער ערפאָהרונג — ער מוז עס געבען א פלאַץ אין דער גאַטונג „מעטאַלען“.

דאָס ווייטערדיגע ציעל פון דער אונטערזוכונג איז אַלזאָ — אָנצוגעבען, אזוי גוט ווי מעגליך, דאָס פלאַץ פון די געמיינשאַפט־ליכע אייגענשאַפטען פון יענע לעהרען, וועלכע די וואָס בעשעפֿטיגען זיך וויסענשאַפטליך מיט'ן אַנאַרכיזם אָנערקענען אלס אַנאַרַכיסטישע לעהרען, ווי אויך די בעזונדערקייטען פון די אלע לעהרען, וועלכע וויזען ארויס די דאָזיגע געמיינשאַפטליכע אייגענשאַפטען, אין דעם סך הכל פון אונזערע ערפאָהרונגען, ד. ה. אין א סיסטעם פון מינים און גאַטונגען, וועלכעס פאַסט אים די גאַנצע סומע פון אונזער ערפאָהרונג.

4. — דער וועג צום ציעל.

דער וועג, אויף וועלכען אונזער אונטערזוכונג דאַרף געהן פון דעם אָנפאַנגס־פּונקט ביז צו איהר ציעל, מוז, לויט דעם וואָס

איז געזאגט געוואָרען, צערפאלען אויף דריי טיילען. ערסטענס מוז מען בעשטימען די בעגריפען פון רעכט, שטאַט און אייגענטום. דאָן מוז מען פעסטשטעלען וואָס די אַנאַרכיסט מישע לעהרען זאָגען וועגען רעכט, שטאַט און אייגענטום. צולעצט מוזען מיר בעגריפליך בעשטימען דעם אַנאַרכיסט און זיינע מינים, נאָכדעם ווי מיר וועלען אַראָבוואַרפען פון איהם אייניגע טעות'ן.

ערסטענס מוז מען בעגריפליך בעשטימען רעכט, שטאַט און אייגענטום; און די בעשטימונג מוז דוקא זיין פון רעכט, שטאַט און אייגענטום בכלל, ניט א שטייגער דאָס רעכט, דער שטאַט און דאָס אייגענטום פון א געוויסען רעכטס־סיסטעם אָדער פון א געוויסען קרייז פון רעכטס־סיסטעמען.

רעכט, שטאַט און אייגענטום אין דעם זין זיינען די גע־ענשטאַנדען (די אָביעקטען), וועגען וועלכע די לעהרען, וואָס דאַרפען אונטערזוכט ווערען לויט זייערע געמיינשאַפטליכע און בעזונדערע אייגענשאַפטען, מאַכען בעהויפטונגען. איידער מען קען פעסטשטעלען אז עס זיינען געמאַכט געוואָרען וועלכע עס איז בעהויפטונגען וועגען א געגענשאַטאַנד — שוין ניט צו רעדען וועגען ארויסבריינגען די געמיינשאַפטליכע און די בעזונדערע אייגענשאַפטען פון די דאָזיגע בעהויפטונגען און געפינען זייער פלאַץ אין דעם סך הכל פון אונזער ערפאַהרונג — מוז דער גע־ענשטאַנד גופא בעגריפליך בעשטימט ווערען. בכּו, איז דאָס ערסטע וואָס מוז געטון ווערען — בעשטימען די בע־גריפען פון רעכט. שטאַט און אייגענטום (קאפיטעל 2).

2. דערנאָך מוז מען פעסטשטעלען וואָס די אַנאַרכיסטישע לעהרען בעהויפטען וועגען רעכט, שטאַט און אייגענטום, — ד. ה. די אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען, ווי אויך יענע לעהרען, וועלכע ווייזען אויף אויף א גלייכען אופן דיזעלכע געמיינשאַפט־ליכע אייגענשאַפטען.

וואָס די אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען זאָגען מוז

פעסמגעשטעלט ווערען, כדי צו בעשטימען דעם בעגריף פון אנאר-
כיוזם. וואָס די אנדערע לעהרען, וועלכע ווייזען אויף די געמיינ-
שאפטליכע אייגענשאפטען פון די אָנערקענטע אנארכיסטישע
לעהרען, זאָגען, מוז פעסמגעשטעלט ווערען, כדי די מינים פון'ם
אנארכיוזם זאָלען קענען בעגריפליך בעשטימט ווערען.

עס הייסט, אז מען מוז יעדע פון די לעהרען פרעגען מכה
איהר פעהראַלטען זיך צו די פונקטען רעכט, שטאַט און איי-
גענטום. אפריהער אָבער מוז מען נאָך זיי פרעגען, אויף וועלכער
גרונדלאַגע זיי רוהען, און נאָכהער מוז מען זיי אויף פרעגען, ווי
זיי שטעלען זיך פאַר זייער פערווירקליכונג. —

עס איז אונמעגליך דאָ צו געבען אַלע אָנערקענטע
אנארכיסטישע לעהרען, שוין ניט צו רעדען וועגען געבען גאָר
אַלע אנארכיסטישע לעהרען בכלל. אונזער אונטערזוכונג בע-
שרענקט זיך דעריבער נור אויף די בעשרייבונג פון די זיעבען בע-
זונדערס אַנזוכטיגע לעהרען (קאפיטעל 3 ביז 9) און זי מיהט זיך
פון אַט דעם שטאַנדפונקט אויס צו בעקומען אַן איבערבליק איי-
בער אַלע אנארכיסטישע לעהרען, די אָנערקענטע, ווי אלע
אנדערע בכלל (קאפיטעל 10).

די בעשריבענע לעהרען זיינען איבערגעגעבען גוואָרען אין
זייערע אייגענע ווערטער, (*) אָבער לויט איין און דעמזעלבען סיס-
טעם: דאָס ערסטע, כדי צו זיין זיכער אז עס ווערט ניט אריינ-
געבראַכט קיין פרעמדער געדאַנק; דאָס צווייטע, כדי ניט אוועק-
צושטעלען גרונדפערשיידענע געדאַנקען-גיינג אין אַ פאַרם וואָס
וועט זיי ניט לאָזען פערגלייכען איינע מיט די אנדערע. זיי זיי-

(*) די שטעלען וואָס זיינען געבראַכט געוואָרען פון ניט-דייטשע
שריפטען, זיינען איבערגעגעבען געוואָרען אין דייטש. פאר די ציי-
טאָמען פון רוסישע שריפטען זיינען בענוצט געוואָרען פרעמדע אי-
בערזעצונגען, וועלכע זיינען פאַרזוכטיג איבערגעאַרבייט געוואָרען
דאָרט, וואו עס האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זיי האָבען שטאַרק גע-
זיכדיגט געגען דעם געפיהל פון דער שפראַך.

נען געצוואונגען געוואָרען צו געבען בעשטימטע ענטפערן אויף בעשטימטע פראַגען; עס איז אָפט אפילו געווען נויטיג צוזאמען צו בריינגען די ענטפערן אין קלייניקע חלקים פון העכסט פער־שיידענע שריפטען, דורכזיפען זיי אויף ווי ווייט זיי האָבען איי־נע די אַנדערע סותר געווען, און פערטייטשען זיי דאָרט וואו זיי האָבען אָבגעטראַטען פון דעם געוועהנליכען געברויך פון דער שפראַך. אויף אַט דעם אופן בעווייזט זיך פאר אונז טאַלסטאָיאַם שטרענגער געדאַנקען־געבוי און באַקוּנין'ס נייט־קלאַרע רעדעריי, קראַפּאַטקין'ס אַרגומענטען פול פון הייסער מענשענליעכע און שטירנער'ס זעלבסט־צופרידענע חכמה'לעך, אי דירעקט, אי דאָך אין א פּערגלייכבאַרער פאַרם.

3. צולעצט, נאָך דעם ווי מיר וואַרפען אַראָב ווייט־פער־שפרייטע טעות'ן, מוזען מיר בעגריפליך בעשטימען דעם אַנאַר־כיום און זיינע מינים.

אויפ'ן גרונד פון דער דערקענטנים, וואָס מיר האָבען בעקור מען וועגען די אַנאַרכיסטישע לעהרען, מוזען מיר אָברייניגען די וויכטיגסטע טעות'ן איבער'ן אַנאַרכיום און זיינע מינים; און דאָן מוזען מיר בעשטימען וואָס די אַנאַרכיסטישע לעהרען האָבען צוויי־שען זיך געמיינשאַפּטליכעם און וועלכע בעוונדערקייטען עס זיי־נען פערטראַטען ביי זיי, און אָנווייזען דאָס פּלאַץ אי פון די, אי פון יענע אין דעם סך הכל פון אונזער ערפאַהרונג. דערמיט זיי־נען געגעבען געוואָרען די בעגריפען פון'ס אַנאַרכיום און זיינע מינים (קאפיטעל 11).

צווייטער קאפיטעל.
רעכט, שטראף, אייגענטום.

1. — אַלגעמיינעם.

מיר ווילען דאָ בעגריפֿליך בעשטימען רעכט, שטראַפּ און אייגענטום בכלל, ניט דאָס רעכט, דעם שטראַפּ, דאָס אייגענטום פון איין געוויסען רעכט־סיסטעם אָדער פון אַ געוויסען קרייז פון רעכט־סיסטעמען. די בעגריפען פון רעכט, שטראַפּ און אייגענטום דאַרפען ווערען בעשטימט אַלס בעגריפען פון אַן אַלגעמיינער רעכט־וויסענשאַפֿט, ניט פון אַ וועלכער עס איז בעזונדער רעכט־וויסענשאַפֿט.

1. אונטער די בעגריפען פון רעכט, שטראַפּ און אייגענטום קען מען ערסטענס פערשמעהן די דאָזיגע בעגריפען אין דער ווייִסענשאַפֿט פון אַ בעשטימטען רעכט־ס י ס ט ע ם.

אזעלכע בעגריפען ענטהאַלטען אַלע סמנים, וועלכע געהערען צו דעם עצם פון יענעם געוויסען רעכט־סיסטעם. זיי פאַסען אום נישט מעהר ווי דעם עצם פון יענעם רעכט־סיסטעם. מען קען זיי דעריבער אָנרופען די בעגריפען פון דער וויסענשאַפֿט פון אַ דעם סיסטעם. וואָרים מיר קענען בעצייכענען אַלס די וויסענ־שאַפֿט פון אַ בעשטימטען רעכט־סיסטעם דאָס טייל פון יוריס־פרודענץ, וואָס בעשעפטיגט זיך אויסשליסליך מיט די נאָרמען פון איין געוויסען רעכט־סיסטעם.

די בעגריפען פון רעכט, שטראַפּ און אייגענטום אין דער ווייִסענשאַפֿט פון איין רעכט־סיסטעם אונטערשיידען זיך פון די אייגענע בעגריפען אין די וויסענשאַפֿטען פון אַנדערע רעכט־סיסטעמען דורך דעם כאַראַקטער־צייכען, וואָס זיי זיינען די בע־גריפען פון די נ א ר מ ע ן פון דעם דאָזיגען בעזונדערן סיסטעם.

דער אייגענטום-בעגריף פון דעם היינטיגען דייטשען רייכס-רעכט, פון דעם היינטיגען פראנצויזישען רעכט און דעם היינטיגען ענגלישען רעכט אונטערשיידען זיך דורך דעם, וואָס זיי זיינען בעגריפען פון נאָרמען מכה אייגענטום פון דריי פערשיידענע רעכטס-סיסטעמען. בכך, זיינען די בעגריפען פונקט אזוי פערשיידען, ווי די נאָרמען פון דעם היינטיגען דייטשען, פראנצויזישען און ענגלישען רעכט פון אייגענטום זיינען פערשיידען. די רעכט, שטראף און אייגענטום-בעגריפען אין פערשיידענע רעכטס-סיסטעמען שטעהען אין שיכות איינע צו די אנדערע ווי מיניס-בעגריפען, וואָס זיינען אונטערוואָרפען אונטער איין און דעמזעלבען נאָ-טונגס-בעגריף.

2. צווייטענס קען מען אונטער די בעגריפען פון רעכט, שטראף און אייגענטום פערשטעהן די דאָזיגע בעגריפען אין דער וויסענשאַפט פון א בעשטימטען קרייז פון רעכט. אויסגעשטאפט פון א בעשטימטען ענטהאַלטען אלע סמנים, וועלכע געהערען צו דעם געמיינשאַפטליכען אינהאַלט פון די פערשיידענע רעכטס-סיסטעמען פון דעם געוויסען קרייז פון רעכט. זיי פאַסען אום נור דעם געמיינשאַפטליכען אינהאַלט פון די פערשיידענע רעכטס-סיסטעמען פון אַט דעם רעכטס-קרייז. מען קען זיי דעריבער אָנרופען בעגריפען פון דער וויסענשאַפט פון אַט דעם רעכטס-קרייז. וואָרים מיר קענען בעצייכענען אלס די וויסענשאַפט פון א בעשטימטען רעכטס-קרייז דאָס טייל פון יוריספרודענץ, וועלכער בעגריפען אויסשליסליך די נאָרמען פון א בעשטימטען רעכטס-קרייז, אויף וויפיעל זיי זיינען ניט שוין בעהאַנדעלט געוואָרען דורך די וויסענשאַפטען פון די בעשטימטע רעכטס-סיסטעמען פון אַט דעם קרייז.

דער רעכט, שטראף און אייגענטום-בעגריף אין דער וויסענשאַפט פון א רעכטס-קרייז אונטערשיידט זיך פון די אייגענע בעגריפען אין די וויסענשאַפטען פון די רעכטס-סיסטעמען וואָס שטעלען צונויף דעם קרייז, דערמיט וואָס איהם פעהלט דער כאַראַקטעריסטיקען, וואָס וואָלט איהם געמאַכט פאר א בעגריף פון די

נארמען פון אָט די סיסטעמען, און בכך פעהלען איהם אויך אלע כאראקטערצייכענס, וועלכע קענען ארויסגעבראכט ווערען פון דעם דאָזיגען צייכען, לויט דעם בעזונדערן אינהאַלט פון איין רעכט־סיסטעם אָדער פון אַנאָנדערן. דער שטאַט־בעגריף אין דער וויי־סענשאַפֿט פון היינטיגען אייראָפּעישען רעכט איז דערמיט אָבגעשיידט פון די שטאַט־בעגריפען אין די וויסענשאַפֿטען פון דעם היינטיגען דייטשען, רוסישען און בעלגישען רעכט, וואָס ער איז ניט קיין בעגריף פון די נאַרמען פון די דאָזיגע רעכט־סיסטעמען, און וואָס עס פעהלען איהם פּאָלגליך אלע צייכענס, וועלכע נעהמען זיך פון דעם בעזונדערען אינהאַלט פון די שטאַט־רעכטליכע נאַרמען, וואָס זיינען גילטיג אין דייטשלאַנד, רוסלאַנד און בעלגיען. זיין שיכות צו די שטאַט־בעגריפען און די וויסענ־שאַפֿטען פון די דאָזיגע רעכט־סיסטעמען איז ווי פון אַ גאַטונגס־בעגריף צו די אונטערגעאָרדענטע מינים־בעגריפען.

דער רעכט, שטאַט און אייגענטום־בעגריף אין דער וויסענ־שאַפֿט פון אַ רעכט־קרייז אונטערשיידעט זיך פון די אייגענע בע־גריפען אין די וויסענשאַפֿטען פון אנדערע אזויגע קרייזען דורך דעם צייכען, וואָס ער איז אַ בעגריף פון נאַרמען פון אָט דעם בעזונדערן רעכט־קרייז. דער שטאַט־בעגריף אין דער וויי־סענשאַפֿט פון היינטיגען אייראָפּעאישען רעכט און דער שטאַט־בעגריף אין דער וויסענשאַפֿט פון אייראָפּעאישען רעכט אין אַ יאָהר 1000 אונטערשיידען זיך דערמיט, וואָס איינער איז אַ בע־גריף פון שטאַטליכע נאַרמען וועלכע גילטען איצטער, און דער אַנדערער — פון אזויגע וואָס האָבען נעגאַלעטען אין אייראָפּאָ דאַמאָלסט. די דאָזיגע בעגריפען האָבען אַ שיכות איינע צו די אַנדערע ווי מינים־בעגריפען, וועלכע זיינען אונטער־אָרדענט צו איין און דעמזעלבען גאַטונג־בעגריף.

3. אונטער די בעגריפען פון רעכט, שטאַט און אייגענטום קען מען פערשטעהן דעם רעכט, שטאַט און אייגענטום־בעגריף פון דער אַלגעמיינער רעכט־וויסענשאַפֿט.

אָט די בעגריפען ענטהאַלטען אלע סמנים, וועלכע נעהמען

זיך פון דעם געמיינשאפטליכען אינהאלט פון די פערשיידענסטע סיסטעמען און קרייזען פון רעכט. זיי פאסען אום נור דאָס, וואָס די נאָרמען פון די פערשיידענסטע סיסטעמען און קרייזען פון רעכט האָבען געמיינשאפטליך איינע מיט די אנדערע. מען קען זיי דעריבער אָנרופען בעגריפען פון דער אַלגעמיינער רעכטס־וויסענשאַפט אָדער יוריספרודענץ.

דער רעכט, שטאאט און אייגענטום־בעגריף פון דער אַלגע־מיינער יוריספרודענץ אונטערשיידט זיך פון די אייגענע בעגרי־פען פון בעזונדערע רעכטס־וויסענשאַפטען דערמיט, וואָס איהם פעהלט דער באַראַקטערצייכען, וועלכער וואָלט איהם געמאַכט פאר א בעגריף פון די נאָרמען פון א געוויסען רעכטסיסטעם אָדער פון א געוויסען רעכט־קרייז. דער רעכט־בעגריף אַן און פֿיר זיך אונטערשיידט זיך פון דעם בעגריף פון רעכט אין דעם היינטיגען אייראָפּעאישען רעכט, און פון דעם רעכט־בעגריף פון דעם היינטיגען דייטשען רעכט דערמיט, וואָס ער איז ניט קיין בעגריף פון די נאָרמען פון יענעם קרייז און אודאי ניט פון די נאָרמען פון דעם סיסטעם, און וואָס עס פעהלען איהם פאָלגליך די סמנים, וואָס מען וואָלט געקענט געפינען דורך מעגליכע גע־מיינשאַפטליכע פרטים אין אלע רעכטס־נאָרמען, וואָס גילטען היינט אין אייראָפּא אָדער נור אין דייטשלאַנד. זיין שיכות צו די רעכט־בעגריפען פון אָט די בעזונדערע רעכטס־וויסענשאַפטען איז ווי פון א גאַטונג־בעגריף צו מינים־בעגריפען.

4. אין וועלכען זין פון די פריהער גענעבענע דאָרף דער בע־גריף פון רעכט, שטאאט און אייגענטום דעפינירט ווערען, און וועלכע זאכען דאָרף מען נעהמען אין אָנבעטראַכט בעת מען דע־פינירט איהם, — הענגט אָב פון'ם צוועק פון דער אונטערזוכונג. ווען די כונה איז וויסענשאַפטליך צו בעשרייבען די קאָנסטי־טוציאָנעלע נאָרמען פון דעם היינטיגען דייטשען רייכט־רעכט, דאן מוז דער בעגריף פון שטאאט, ווי מען בעטראַכט איהם אין דעם פאָל, זיין א בעגריף פון דער וויסענשאַפט פון אָט דעם בעזונדערן רעכטס־יסטעם. וואָרים די וויסענשאַפטליכע בע־

האנדלונג פון די נאָרמען פון א בעזונדער רעכט־סיסטעם פאָדערט, אז מען זאָל זיך מאַכען בעגריפען פון די נאָרמען פון דוקא אָט דעם סיסטעם. בכּן קען זיין דער מאַטעריאַל, וואָס מען דאַרף נעה־מען אין אָנבעטראַכט, נור די קאָנסטיטוציאָנעלע נאָרמען פון דעם היינטיגען דייטשען רייכס־רעכט.

אָדער אויב די כּונה איז וויסענשאַפטליך צו פּערגלייכען די נאָרמען פון דעם היינטיגען א י י ר א פ ע א י ש ע ן רעכט איר בער'ן אייגענטום, דאן מוז דער בעגריף פון אייגענטום, ווי מען בעטראַכט איהם אין דעם פּאַל, זיין א בעגריף פון דער וויסענ־שאַפט פון אָט דעם בעזונדערן רעכט־ר י י ז. וואָרים די וויסענ־שאַפטליכע פּערגלייכונג פון נאָרמען פון פּערשיידענע רעכט־סיס־טעמען פאָדערט, אז די בעגריפען פון די וויסענשאַפטען פון די פּערשיידענע רעכט־סיסטעמען זאָלען אוועקגעשטעלט ווערען אין א אונטער־ארדנעמען סדר אונטער דעם ענטשפּרעכענדען בעגריף פון דער וויסענשאַפט פון'ם רעכט־קרייז, וועלכער איז צונויפגע־שטעלט פון אָט די סיסטעמען. בכּן קען זיין דער מאַטעריאַל, וואָס מען דאַרף נעהמען אין אָנבעטראַכט, נור די נאָרמען פון אָט דעם רעכט־קרייז.

ענדליך, אויב עס מאַכט זיך אז די כּונה איז וויסענשאַפט־ליך צו פּערגלייכען וואָס די נאָרמען פון די פּערשיידענסטע רעכט־סיסטעמען האָבען געמיינשאַפטליך איינע מיט די אַנדערע, דאן מוז דער רעכט־בעגריף, ווי מען בעשטימט איהם אין דעם פּאַל, זיין א בעגריף פון דער א ל ג ע מ י י נ ע ר ר רעכטס־וויסענשאַפט. דאָ, וואו די כּונה איז צו מאַכען דעם ערסטען שריט צו א וויסענשאַפטליכע אומפּאַסונג פון לעהרען, וועלכע גיבען אָב זייער פּסק מכה רעכט, שטאַט און אייגענטום בכלל, ניט נור מכה רעכט, שטאַט און אייגענטום פון א בעזונדער סיסטעם אָדער פון א בעזונדער קרייז, מוזען די דאָזיגע בעגריפען נויטיגער־ווייז דעפינירט ווערען אַלס בעגריפען פון דער אַלגעמיינער יוריספּרו־רעניז. וואָרים א וויסענשאַפטליכע אומפּאַסונג פון לעהרען וועל־כע בעשעפּטיגען זיך מיט דעם געמיינשאַפטליכען אינהאַלט פון

די פערשיידענסטע רעכט־סיסטעמען און רעכט־קרייזען, פאָדערט אז מען זאָל זיך מאַכען בעגריפען פון אַט דעם געמיינשאַפֿטליכען אינהאַלט, ד. ה. פון דער אַלגעמיינער רעכט־סיוויסענשאַפֿט. מיר מוזען דעריבער נעהמען אין אָנבעטראַכט, אַלס אונזער מאַטע־ריאַל, די נאָרמען (ספּעציעל וואָס געהערט שטאַט און אייגענ־טום) פון די פערשיידענסטע סיסטעמען און קרייזען פון רעכט.

2. — דאָס רעכט.

דאָס רעכט איז דער סך־הכל פון די רעכט־ס־נאָרמען. אַ רעכט־ס־נאָרמע איז אַ נאָרמע, וועלכע איז בעגרינדעט אויפֿן פאַקט, וואָס מענשען ווילען האַבען אַז עס זאָל בכלל אָבגעהיט ווערען אַ געוויסער סדר פון פיהרונגען אין אַ קרייז פון מענשען, צו וועלכען זיי אליין געהערען.

1. די רעכט־ס־נאָרמע איז אַ נאָרמע (א רעגעל, אַ מאַס־שטאַב).

אַ נאָרמע איז די אידעע פון אַ ריכטיגען אויפפיהר. אַ ריכ־טיגער אויפפיהר בעטייט אזא מיין אויפפיהר, וואָס ענטשפּרעכט ענטוועדער דעם ענדליכען צוועק פון אלע מענשליכע אויפפיהרונג־גען (אַן אַז נ ב ע ד י נ ג ט ריכטיגער אויפפיהר, צ. ב. ש. די אַכטונג פאר אַנאַנדער מענשענ'ס לעבען); אָדער עס ענטשפּרעכט לכל־הפחות אַ צופעליגען צוועק (א ב ע ד י נ ג ט ריכטיגער אויפ־פיהר, ווי למשל דאָס קינסטליך־ריכטיגע שאַפען זיך מיט אַ נאָך־שליסעל). די אידעע אָבער פון אַ ריכטיגען אויפפיהר בעטייט, אז דער אונבעדינגט־ריכטיגער אָדער דער בעדינגט־ריכטיגער אויפ־פיהר דאַרף פאָרגעשטעלט ווערען ניט אַלס פאַקט, נור אַלס אויפ־גאַבע, ניט אַלס עטוואָס ווירקליכעס, נור אַלס עטוואָס וואָס דאַרף פּערווירקליכט ווערען; עס בעטייט ניט, אז איך וועל פאַקטיש שאַנעווען מיין פיינד'ס לעבען, נור אז איך ד א ר ה עס שאַנעווען; עס מיינט ניט, ווי דער גנב האָט ווירקליך בענוצט דעם נאָך־שליסעל, נור ווי ער וואָלט איהם געדאַרפט בענוצען. — די אידעע פון אַ ריכטיגען אויפפיהר איז דאָס וואָס מיר רופען אַן אַ „זאָל“, א „מוז“;

ד ע ר א נ א ר כ י ז ם

ווען איך שטעל מיר פֿאַר א „זאָל“, דענק איך וואָס עס דאַרף, וואָס עס זאָל געשעהען, כדי צו פֿערווירקליכען ענטוועדער דעם ענד־ליכען צוועק פֿון אלע מעגשליכע אויפֿפֿיהרונגען, אָדער א וועלכען עס איז צופֿעליגען אייגענעם צוועק. יעדער פֿסק וואָס מיר גיבן בען אָב מכה פֿערגאַנגענע פֿיהרונגען, הענגט אָב פֿון דער אידעע פֿון א ריכטיגען אויפֿפֿיהר; נור פֿון'ם שטאַנדפֿונקט פֿון דער אידעע דעע קען מען בעשרייבען די פֿערגאַנגענע פֿיהרונגען אלס גוטע אָדער שלעכטע, צוועקמעסיגע אָדער ניט־צוועקמעסיגע; און אזוי זיינען אויך אלע אונזערע איבערקלערונגען מכה צוקינפֿטיגע פֿיהרונגען — נור פֿון'ם שטאַנדפֿונקט פֿון אָט דער אידעע קען מען איבער־קלערן צי עס וועט זיין גוט, אָדער לִכּל הפּחות צוועקמעסיג, צו פֿיהרען זיך אויף א בעשטימטען אופן.

יעדע רעכטס־נאָרמע שטעלט פֿאַר א געוויסען אויפֿפֿיהר אלס ריכטיג; זי ערקלערט אז ער ענטשפֿרעכט א געוויסען צוועק. און זי שטעלט פֿאַר אָט דעם ריכטיגען אויפֿפֿיהר אלס אן אידעע; זי בעצייכענט איהם ניט אלס פֿאַקט, נור אלס אויפֿגאַבע, זי זאָגט ניט אז ווער עס איז פֿיהרט זיך אזוי און אזוי, נור אז מען דאַרף זיך אזוי און אזוי פֿיהרען. די רעכטס־נאָרמע איז דעריבער א נאָרמע, א רעגעל.

2. די רעכטס־נאָרמע איז א נאָרמע, וואָס איז בעגרינדעט אויף א מעגשליכען ווילען.

א נאָרמע וועלכע איז בעגרינדעט אויף א מעגשליכען ווילען לען איז אזעלכע, וואָס צוליב איהר מוז מען זיך פֿיהרען אויף א געוויסען אופן, בכדי ניט צו קומען אין א צוזאַמענשטויס מיט געוויסע אַנדערע מענשען און ניט אָנגעגריפען צו ווערען פֿון דער מאַכט, וועלכע שטעהט יענע מענשען צו דיענסט. אזא נאָרמע שטעלט דעריבער פֿאַר אן אויפֿפֿיהר נור אלס בעדינגט־ריכטיג, דהינו אלס א מיטעל צו דעם צוועק (צו וועלכען מיר שטרעבען, אָדער וועלכען מיר זיינען נאָר מומאס), צו האַלטען זיך האַרמאָניש מיט דעם ווילען פֿון געוויסע מענשען, און דורכדעם געשאַנע־וועט צו ווערען פֿון דער קראַפט, וועלכע דיענט זייער ווילען.

יעדע רעכטס-נארמע זאגט אונז, אז מיר מוזען זיך פיהרען אויף א געוויסען אופן, כדי ניט צו געהן כנגד דעם ווילען פון געדע וויסע מענשען און ליידען דערנאך אונטער זייער מאכט. זי שטעלט, הייסט עס, פאר אן אויפפיהר נור אלס בעדינגט ריכטיג, און לערנט אונז ניט וואס עס איז גוט, נור וואס עס איז פארגעשריבען. די רעכטס-נארמע איז דעריבער א נארמע, וואס איז בעגרינדעט אויפ'ן מענשליכען ווילען.

3. די רעכטס-נארמע איז א נארמע, וועלכע איז בעגרינדעט אויף דעם, וואס מענשען ווילען א געוויסען אויפפיהר פאר זיך און פאר אנדערע.

יעדע רעכטס-נארמע (און פון אלע נארמען נור די רעכטס-נארמע) האט די אייגענשאפט, וואס דער ווילען אויף וועלכען זי בעגרינדעט זיך, בעציהט זיך אויף אנדערע איידער די וועלכע ווילען עס, און דאך שליסט עס איין זיי אויך. דער דין: „ווער עס געהט אוועק ביי אנאנדערן א פרעמדען חפץ מיט דער כונה צו האלטען עס אונגעזעצליך פאר זיך, ווערט בעשטראפט פאר גנבה מיט געפענגניס“, איז בעגרינדעט ניט נור אויפ'ן ווילען פון מענשען, נור יעדער איינער איז אויך בעוואוסטזיניג, אז בעת פון איין זייט בעציהט זיך דער דין אויף אנדערע מענשען, בעציהט ער זיך פון דער אנדער זייט אויך אויף איהם אליין. —

מען קען אפשר אנטקעגען דעם פארבריינגען, אז א פנים ניט אלע מאָל ווערט פון דעם ווילען פון מענשען צו האָבען א געוויסען רעגעל פון אויפפיהרונג פאר זיך און אנדערע א „רעכט“; צום ביישפיעל, די בעשטרעבונגען פון די פראנצויזישע באַנאָ פארטיסטען פיהרען ניט איין דעם קייזערטום אין פראנקרייך. אָבער דאָס רעכט ווערט טאקי ניט איינגעפיהרט דורך דעם בלוזען ווילען, נור ער ווערט ערסט דאן א רעכט, ווען אויף דעם דאָר זיגען ווילען בעגרינדעט זיך א נארמע; דאָס הייסט, ווען דער ווילען האָט אין זיין דיענסט אזא גרויסע מאכט, אז ער איז אימער שטאַנד צו בעאיינפלוסען די מענשען, אויף וועלכע ער בעציהט זיך. אזוי שנעל ווי דער באַנאָפארטיזם וואָלט זיך אזוי שטאַרק

פערשפרייטען, און אין אזוינע קרייזען, אז עס וואָלט מקוים גע-
 וואָרען דער פריהערדיגער תנאי, וואָלט די רעפובליק פאלען און
 דער קייזערטום וואָלט טאָקי געוואָרען דאָס רעכט אין פראַנקרייך.
 מען קען אפשר ווייטער נאָך אָנווייזען אויף דעם פאַקט, אז
 אין אונבעגרעניצטע מאַנאַרכיען, ווי צ. ב. ש. אין רוסלאַנד, איז
 דאָס רעכט לגמרי בעגרינדעט אויף דעם ווילען פון איין מענשען,
 וועלכער איז אליין ניט אונטערוואָרפען אונטערן רעכט. דאָס
 רוסישע רעכט אָבער בעגרינדעט זיך גאָר ניט אויפ'ן ווילען פון'ם
 צאר; דער צאר איז אַ שוואַכער, איינצעלנער מענש, און זיין
 ווילען אַן און פיר זיך איז לגמרי גאָר ניט בכח צו בעאיינפלוסען
 מיליאָנען רוסען אין זייערע פיהרונגען. דאָס רוסישע רעכט איז
 בעגרינדעט פיעל מעהר אויף דעם ווילען פון אלע יענע רוסען —
 מוזשיקעס, סאַלאַטען, בעאַמטע — וועלכע צוליב די פערשיי-
 דענסטע טעמים — צוליב פאַטריאַטיזם, אייגעננוצען, אָדער אָבער
 גלויבען — ווילען, אז דאָס וואָס דער צאר וויל, זאָל אין רוסי-
 לאַנד זיין דאָס רעכט. זייער ווילען האָט יאָ בכח צו בעאיינפלו-
 סען דעם אויפפיהר פון די רוסען; און אויב די דאָזיגע, וועלכע
 ווילען עס, זאָלען אַמאָל ווערען אזויפיעל וועניגער אין צאָהל, אז
 זייער ווילען וועט שוין מעהר דעם דאָזיגען כח ניט האָבען, דאָן
 וועט דעם צאר'ס ווילען ניט זיין מעהר דאָס רעכט אין רוסי-
 לאַנד, ווי עס בעווייזט אונז די געשיכטע פון רעוואָלוציאָנען.
 4. מען האָט בעהויפטעט, אז רעכטס-נאַרמען האָבען נאָך
 אַנדערע אייגענשאַפטען.

ערסטענס האָט מען געזאָגט, אז אין עצם פון אַ רעכטס-
 נאַרמע ליענט די אייגענשאַפט פון זיין צווינגבאַר, אָדער גאָר די
 אייגענשאַפט פון זיין צווינגבאַר אויף אַ בעשטימטען אופן, דהינו
 דורך די פראַצעדורען פון געריכט, אָדער דורך די געוואָלט פון'ם
 שטאַט.

אויב מען פערשטעהט אונטער דעם, אז מען קען אלעמאָל
 צווינגען צו פאַלגען אַ רעכטס-נאַרמע, דאָן שטעלט זיך אונז גלייך
 אַנטקעגען די גרויסע צאָהל פעלען, אין וועלכע מען קען דאָס ניט

פועל זיין. ווען א בעל חוב איז באַנקראַט, אָדער ווען א מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען, קען מען ניט לאַחר המעשה צווינגען צו פאָלגען די איבערגעטראָטענע רעכטס־נאָרמען, און פון דעסטוועגען ווערט דורכדעם די גילטיגקייט פון די רעכטס־נאָרמען ניט גע־מינערט.

אויב מיר מיינען מיט דעם, אז דאָס פאָלגען פון א רעכטס־נאָרמע מוז זיין געזיכערט דורך אַנדערע רעכטס־נאָרמען, וועלכע זיינען געמאַכט געוואָרען פאר דעם פאַל ווען יענע ווערט פער־לעצט, דאן דאַרפֿען מיר נור געהן א ווילע פון די געזיכערטע נאָרמען צו די נאָרמען וואָס זיכערן, ביז מיר וועלען קומען צו אזוינע נאָרמען, וועלכע זיינען אליין קיינמאָל ניט געזיכערט גע־פאָלגט צו ווערען. היינט אויב מען וויל אָט די נאָרמען ניט אָנער־קענען פאר רעכטס־נאָרמען, דאן קענען דאָך די נאָרמען, וועל־כע זיינען געזיכערט דורך זיי, אויך ניט גילטען אַלס רעכטס־נאָרמען; און אָט אזוי געהענדיג אַלץ ווייטער צוריק, בלייבט מען צום סוף נאָר אין גאַנצען אָהן רעכטס־נאָרמען.

סידרען מען זאָל פערשטעהן אונטער דעם אויסדרוק צווינגט באַרקייט פון א רעכטס־נאָרמע, אז א ווילען מוז זיך קענען שאַ־פען מיט א געוויסער מאַכט, כדי א רעכטס־נאָרמע זאָל זיך קע־נען בעגרינדען אויף איהם — דאן, אין דעם זין, וואָלט מען טאַקי געקענט זאָגען, אז די צווינגבאַרקייט געהערט צום עצם פון א רעכטס־נאָרמע. אָבער דאן וואָלט עס נור געווען אזא אייגענ־שאַפט, וואָס שטאַמט אָב פון איהר עצם אייגענשאַפט אַלס נאָר־מע, און עס וואָלט ניט געקענט האָבען קיין תביעה מען זאָל עס רעכענען אַלס צוגעלעגטע, נייע אייגענשאַפט.

וויעדער האָט מען בעצייכענט אַלס א גרונד־אייגענשאַפט פון א רעכטס־נאָרמע, וואָס זי מוז זיין בעגרינדעט אויף דעם ווילען פון א שטאַט. עס איז דאָך אָבער א פאַקט, אז אפילו דאָרט וואו מען קען כלל ניט רעדען וועגען א שטאַט, ווי למשל ביי די נאָמאדען־פעלקער, זיינען פון דעסטוועגען אויך פאַראַן רעכטס־נאָרמען. און אויסער דעם איז דאָך יעדער שטאַט גופא

א רעכטס־פּערהעלטנים, ד. ה. א אינסטיטוציע וואָס איז איינגע־
פיהרט דורך רעכטס־נאָרמען, וועלכע קענען דאָך ניט זיין בעגרייב־
דעט אויף זיין ווילען. לעצטענס, די נאָרמען פון אינטערנאַציאָנאַל־
נאַלען רעכט, וועלכע בעצוועקען צו בינדען דעם ווילען פון מער־
רערע שטאַטען קענען דאָך ניט זיין בעגרינדעט אויפ'ן ווילען
פון איין שטאַט.

ענדליך האָט מען בעהויפטעט, אז עס ליעגט אין עצם פון
א רעכטס־נאָרמע, וואָס זי מוז שטימען מיט'ן מאָראַלען געזעץ.
ווען דאָס וואָלט געווען ריכטיג, וואָלט פון אלע פּערשיידענע
רעכטס־נאָרמען, וואָס טרעטען אריין אין קראַפט איינע נאָך די
אַנדערע אויף דעמעלבען געביעט, אָדער וואָס זיינען אין קראַפט
אין דערזעלבער צייט אין פּערשיידענע געביעטען אונטער דיזעל־
בע אומשטאַנדען, נור איינע זיך געקענט רעכענען אלס א רעכטס־
נאָרמע; וואָרים אונטער דיזעלבע אומשטאַנדען איז דאָך מער
ניטאָ ווי איין מאָראַלעס רעכט. אויך וואָלט מען דאָן ניט גע־
קענט רעדען וועגען אונגערעכטע רעכטס־נאָרמען; וואָרים אויב
זיי זיינען אונגערעכטע קענען זיי דאָך ניט זיין קיין רעכטס־נאָר־
מען. אין דער ווירקליכקייט אָבער אָנערקענט מען זיי אַלעמען אלס
רעכטס־נאָרמען אפילו ווען זיי בעשטימען דעם אויפפיהר גאַנץ
פּערשיידען אונטער דיזעלבע אומשטאַנדען; און עס שטעהט קיינ־
מאָל ניט אין ספק אז עס זיינען פאַראַן שלעכטע רעכטס־נאָרמען
אזוי גוט ווי עס זיינען פאַראַן גוטע.

5. אלס א נאָרמע, וועלכע איז בעגרינדעט אויפ'ן פאַקט
וואָס מענשען ווילען האָבען, אז עס זאָל בכלל אָבנעהויט ווערען א
געוויסער סדר אין א קרייז פון מענשען צו וועלכען זיי אליין גע־
הערען, אונטערשיידט זיך די רעכטס־נאָרמע פון אלע אַנדערע גע־
ענשטאַנדען, אפילו פון אזוינע וואָס זיינען גאָר עהנליך צו איהר.
דורכדעם וואָס זי איז בעגרינדעט אויפ'ן ווילען פון מענשען
אונטערשיידט זי זיך פון דעם מאָראַל־געזעץ (פון'ם געבאָט דער
זיטליכקייט): דאָס מאָראַלע געבאָט בעגרינדעט זיך ניט דערויף,
וואָס מענשען ווילען א געוויסען אויפפיהר, נור דערויף וואָס דער

דאזיגער אויפפיהר ענטשפרעכט דעם לעצטען צוועק פון אלע מענשליכע פיהרונגען. דער אָנזאָג, „ליעבט אייערע שונאים, בענשט די וואָס שילטען אייך, טהוט גוטעס די וואָס האַסען אייך, בעט פאר די וועלכע בעליידגען און פערפאַלגען אייך“ — איז אַ מאַך־ראַל־געזעץ; אזוי איז אויך דער כלל. „פיהר זיך אזוי, אז די רעגעלן פון דיין ווילען זאָלען צו יעדער צייט קענען דיענען אלס פרינציפ פון אַן אלגעמיינער געזעצגעבונג“. וואָרים די ריכטיג־קייט פון אזא פיהרונג בעגרינדעט זיך ניט דערויף, וואָס אַנדערע מענשען זיינען עס, נור דערויף וואָס עס ענטשפרעכט דעם לעצטען צוועק פון אלע מענשליכע פיהרונגען.

דורכדעם וואָס די רעכטס־נאַרמע בעגרינדעט זיך אויפ'ן ווירלען פון מענשען, אונטערשיידט זי זיך אויך פון די זיטען: די זיטען בעגרינדען זיך ניט דערויף, וואָס מענשען ווילען א געוויסען אויפפיהר, נור דערויף וואָס זיי אליין פיהרען זיך אויף א געוויסען אופן. עס איז אַ זיטע (א מנהג) צו געהן אויף אַ באַל אין א פראַק און מיט ווייסע האַנדשוה, צו געברויכען דאָס מעסער ביי'ן טיש נור אויף צו שניידען, איינצולאָדען די טאַכטער פון הויז אויף אַ טאַנץ אָדער צום וועניגסטען אויף איין „עקסטראַ־טור“, אָבשייד נעהמען פון בעל הבית מיט דער בעל הבית'טע, און צולעצט אריינלעגען דעם משרת אין האַנד אויף ביער — וואָרים די ריכטיגקייט פון אזא בענעהמען זיך רעהט ניט דערויף וואָס אַנדערע מענשען פערלאַנגען עס פון אונז (די וועלכע פיהרען איין נייע מאַניערען פיהלען אָפּט אונאַנגענעהם וואָס די נייע מאַדע געהט שוין אריין אין „שוסטער־גאס“); נור בלויז דערויף וואָס אַנדערע מענשען בענעהמען זיך אליין אויף אזא אופן און דערויף, וואָס מיר „ווילען ניט זיין עפעס משונה־דיג“, וואָס מיר „ווילען ניט זיין אויפפאַלענד“, „ניט אָבשמעהן פון אַנדערע מענשען“, „טון ווי אלע טהוען“, און דערגלייכען.

דורכדעם וואָס די רעכטס־נאַרמע איז בעגרינדעט אויף א ווילען, וועלכער בעציהט זיך צוגלייך אי אויף די וואָס ווילען עס אליין, אי אויף די וואָס ווילען עס ניט, אונטערשיידט זי זיך אויף

איין זייט פון דעם מוטווייליגען געבאָט, וואָס דריקט נור אויס זיין ווילען פאר אַנדערע, און אויף דער אַנדער זייט פון דעם ענט- שלום, וועלכער ווענדט אָן זיין ווילען אויף זיך. עס איז א מוט- וויליגער געבאָט ווען ק אָ ר ט ע ז מיט זיינע שפּאַניער בעפעהלט די מעקסיקאַנער איהם אוועקגעבען זייער גאָלד, אָדער ווען א רויבערבאַנדע פערבאָט די אָנגעשראַקענע בעפעלקערונג ארויסצו- געבען וואו זיי בעהאַלטען זיך — עס איז אין דעם פאַל טאַקי א מענשליכער ווילען וואָס פיהרט אויס, אָבער אַזעלכער וואָס בעציהט זיך נור אויף אַנדערע מענשען, און ניט צוגלייך אויף אויף די וואָס ווילען עס גופא. אַן ענטשלוס איז פאַראַן, ווען איך האָב זיך ענטשלאָסען אויפצושטעהן אַלע טאָג אום 6 אוהר אין דער פריה, אָדער אויפצוהערען רויכערן, אָדער צו ענדיגען א גע- וויסע ארבייט אין א בעשטימטער צייט — א מענשליכער ווילען דיענט טאַקי דערביי אַלס ריכטשנור, אָבער ער בעציהט זיך נור אויף דעם וואָס וויל עס אַליין און גאָר ניט אויף אַנדערע מענשען. 6. דאָס, וואָס איז קורץ צונויפגעפאַסט געוואָרען אין דער דעפיניציאָן פון א רעכטס-נאַרמע, קען, אויב מען זאָל נעהמען אין בעטראַכט די ערקלערונגען וואָס זיינען געגעבען געוואָרען מיט דער דעפיניציאָן, ברייטער אויסגעדריקט ווערען ווי פּאָלגט :

מענשען ווילען אז א געוויסער סדר פון פיהרונגען זאָל אָב- געהיט ווערען אין א קרייז צו וועלכען זיי גופא געהערען, און זיי- ער מאַכט איז אזוי גרויס, אז זייער ווילען איז אימטשאַנד צו בע- איינפלוסען דעם אויפפיהר פון די מענשען פון דעם קרייז. ווען די לאַגע איז אַט אַזעלכע, איז דאן פאַראַן א רעכטס-נאַרמע.

3. — דער שטאַט.

דער שטאַט איז אַ רעכט-שיכות, אין קראַפט פון וועל- כער עס בעשטעהט אויף אַ געוויסען געביעט אַ העכסטע אויטאָריטעט.

1. דער שטאַט איז א שיכות פון רעכט (א רעכטס-פער- העלטנים).

א רעכט־שיכות איז א שיכות, וואָס ווערט בעשטימט דורך רעכטס־נאָרמען, צווישען א פערפליכטעטען, וועמען מען שרייבט פאַר דעם אויפפיהר, און א בערעכטיגטען, פון וועמעס וועגען דער אויפפיהר איז יענעם פאַרגעשריבען געוואָרען. די רעכט־שיכות צ. ב. ש. פון א הלאוה איז די שיכות צווישען דעם ליה, וועלכער איז געבונדען דורך די רעכטס־נאָרמען פון הלאות, און דעם מלוה, פון וועמעס וועגען יענער איז געבונדען.

דער שטאַט איז די רעכט־שיכות צווישען אלע מענשען וועלכע זיינען אונטערוואָרפען דורך רעכטס־נאָרמען אונטער א העכסטער אויטאָריטעט פון א געביעט, און אלע מענשען, פון וועמעס וועגען זיי זיינען אונטערוואָרפען אונטער איהר. דאָ איז דער קרייז פון די בערעכטיגטע און פון די פערפליכטעטע איינער און דערוועלבער; דער שטאַט איז א געבונדענקייט פון אלעמען צו גונסטען פון אלעמען. —

מען וואָלט אפשר געקענט מענה'ן אַנטקעגען דעם, אז דער שטאַט איז נאָרניט קיין רעכט־שיכות, נור א פערזאָן. אָבער אָט די ביידע געדאַנקען, אז א פּעראַייניגונג פון מענשען איז א פּערזאָן אין רעכטליכען זין, און אז עס איז א רעכט־שיכות, פּער טראָגען זיך דוקא גאַנץ גוט איינער מיט'ן אנדערן; נאָך מעהר, דעם שטאַט'ס אייגענשאַפט אלס פּערזאָן איז צומייסטען געבויט אויף זיין אייגענשאַפט אלס רעכט־שיכות פון א בעזונדערן אַרט: דאָס רעכט, (בעטראַכטענדיג די פּעראַייניגונג פון מענשען אין איהרע אויסערע בעציהונגען אלס פּערזאָן) הויבט זיך אָן פון דעם פּאַקט, וואָס די מענשען זיינען געבונדען איינע מיט די אנדערע דורך א בעזונדער רעכט־שיכות. די אַקציען־געזעלשאַפט איז א פּערזאָן, ניט ה ג ם זי איז א רעכט־שיכות, נור ו ו י ו י ו זי איז א רעכט־שיכות פון א געוויסען אַרט. און אזוי אויך איז דער פּאַקט וואָס דער שטאַט איז א פּערזאָן ניט נור ניט סותר זיין אייגענשאַפט אלס רעכט־שיכות, נור עס איז אפילו נאָר געבויט אויף זיין אייגענשאַפט אלס בעזונדערע רעכט־שיכות.

ד ע ר א נ א ר כ י ז ם

2. לויט איהרע בעדינגונגען נאך, איז אָט די רעכט־שיכות ניט קיין פּריוויליגע.

א פּריוויליגע רעכט־שיכות געפינט זיך דאן, ווען רעכטס נאָרמען מאַכען, או דאָס אריינטרעמען אין דער דאָזיגער שיכות זאָל אָבהענגען פון די האַנדלונגען פון די פּערפליכטעטע, וועמעס צוועק עס איז איינצופיהרען די רעכט־שיכות; צום ביישפּיעל, דאָס אריינטרעמען אין דער שיכות פון אַרענדע הענגט אָב אויפ'ן שליסען פון א קאָנטראַקט. דאָגעען עקזיסטירט א ניט־פּריווילי־גע רעכט־שיכות, ווען די רעכטס־נאָרמען מאַכען ניט, או דאָס אריינטרעמען פון דער דאָזיגער שיכות זאָל אָבהענגען פון אזעל־כע האַנדלונגען פון די פּערפליכטעטע; ווי צ. ב. ש., א פּאַטענט אויף אַן ערפינדונג הענגט ניט אָב פון קיין האַנדלונג פון יענע, וועלכע גיינען געבונדען דורך דעם, אָדער ווי דער פּסקדין וואָס מען גיט א פּערברעכער, הענגט ניט אָב פון קיין טהאַט פון'ם פּער־ברעכער, וואָס בעצוועקט מען זאָל איהם געבען דעם פּסק.

ווען דער שטאַט וואָלט געווען א פּריוויליגע רעכט־שיכות, וואָלט די העכסטע אויטאָריטעט עקזיסטירט נור פאר יענע איינ־וואָהנער פון א געביעט, וועלכע האָבען זי אָנערקענט. די העכסטע אויטאָריטעט עקזיסטירט אָבער פאר אלע איינוואָהנער פון'ם גע־ביעט, גאנץ גלייך צו ווי האָבען זי אָנערקענט, צי ניט — איז די רעכט־שיכות דעריבער ניט קיין פּריוויליגע.

3. דער עצם אינהאַלט פון אָט דער רעכט־שיכות איז, וואָס אין א געוויסען געביעט עקזיסטירט א העכסטע אויטאָריטעט.

אין א געביעט עקזיסטירט על פי כּה פון א רעכט־שיכות אַן אויטאָריטעט, ווען לויט די רעכטס־נאָרמען וואָס בעגרינדען די דאָזיגע רעכט־שיכות, איז דער ווילען פון וועלכע עס איז מענשען, אָדער אפילו נור פון איין איינציגען מענשען, מאַסגעבענד פאר די בעוואָהנער פון דעם דאָזיגען געביעט. א ה ע כ ס ט ע אוי־טאָריטעט אָבער עקזיסטירט אין א געביעט, ווען לויט יענע רעכטס־נאָרמען איז דער ווילען פון וועלכע עס איז מענשען מאַסגע־בענד אין לעצטער אינסטאַנציע, דאָס הייסט, ווען דער דאָזיגער

וויילען קען ענטשיידען אין פאל פון א אונאייניגקייט פון מעה-רערע אויטאָריטעטען. וואָס מיר בעצייכענען דאָ אלס העכסטע אויטאָריטעט איז עס דעריבער ניט די מענשען, אויף וועמעס וויילען די גילטיגע רעכטס-נאָרמען פון א געביעט זיינען בעגרינדעט, נור פיעלמעהר זייערע אויבערסטע בעפאָלמעכטיגטע, וועמעס וויילען זיי נעהמען אָן אין דעם געביעט אלס מאַסגעבענד אין לעצטער אינסטאַנציע.

וואָס פאר מענשען דאָס זיינען — צי מיטגליעדער צ. ב. ש. פון א קעניגליכער פאַמיליע לויט א געוויסען סדר פון ערבשאַפט, צי ערוועהלטע לויט א געוויסען וואַהל-סיסטעם — הענגט אָב פון די רעכטס-נאָרמען, וועלכע בעשטימען די דאָזיגע רעכטשיכות. פון די אייגענע רעכטס-נאָרמען הענגט טאַקי אויף אָב אין וועלכע גרעניצען איז דער וויילען פון די דאָזיגע מענשען מאַסגעבענד. עס איז אָבער ניט געזאָגט, אז די בעגרעניצונג פון דער אויטאָריטעט נעהט להיפך צו איהר אייגענשאַפט אלס העכסטע אויטאָריטעט: דער אויבערסטער בעפאָלמעכטיגטער מוז גאָר ניט זיין אָן אומד בעשרענקטער בעפאָלמעכטיגטער.

אַנטקעגען דעם וואָלט מען אפשר געקענט איינווענדען, אז אין בונדעס-שטאַאטען, אין דער דייטשער אימפעריע צום ביי-שפיעל, האָבען ניט די איינצעל-שטאַאטען קיין העכסטע אויטאָ-ריטעט. איז אָבער דער אמת אז זיי האָבען עס יאָ. וואָרים אויב עס זיינען אפילו פאַראַן א גרויסע צאָהל ענינים, בנוגע צו וועלכע די אויבערסטע אויטאָריטעט פון די איינצעל-שטאַאטען מוז זיך בויגען צו דעם רייכס-אויטאָריטעט, זיינען דאָך פאַראַן גענוג זא-כען, איבער וועלכע די אויבערסטע אויטאָריטעט פון די איינצעל-שטאַאטען איז די לעצטע אינסטאַנציע. כל זמן עס זיינען פאַראַן אַזעלכע זאַכען, איז פאַראַן א העכסטע אויטאָריטעט אין די איינצעל-שטאַאטען; ווען דאָס זאָל אַמאָל אויפהערען, וועט ניט זיין מעהר וואָס צו רעדען וועגען איינצעל-שטאַאטען.

4. אלס א רעכטשיכות, אין קראַפט פון וועלכער עס עק-זיסטירט אין א געביעט א העכסטע אויטאָריטעט, אונטערשיידט

זיך דער שטאאט פון אלע אנדערע געגענשטאנדען, אפילו פון די וואָס זיינען גאָר עהנליך צו איהם.

דורך דעם וואָס ער איז א רעכט־שיכות, אונטערשיידט ער זיך אויף איין זייט פון אזוינע אינסטיטוציעס, וועלכע וואָלטען עקזיסטירען, ווי מען קען זיך משער זיין, אין א „קעניגרייך פון גאָט“ אָדער פון פערנונפט, אויפ'ן גרונד פון א מאָראַלען געזעץ, און אויף דער אַנדער זייט פון א הערשאַפט פון א בעזיענער אין א בעזיעגטען לאַנד, וועלכע קען קיינמאָל ניט זיין עפעס אַנדערס ווי א מוטוויליגע הערשאַפט.

דערמיט אָבער וואָס דער שטאאט איז א אונפרייוויליגע רעכט־שיכות אונטערשיידט ער זיך פונקט אזוי גוט פון א בע־גרייפליכער אסאָציאַציע פון מענשען, וועלכע וואָלטען אויפשטע־לען צווישען זיך א העכסטע אויטאָריטעט דורך אַן אָבמאָך, ווי אויך פון פערבאָנדען אויפ'ן יסוד פון א אינטערנאַציאָנאַלען גע־זעץ, ביי וועלכע א העכסטע אויטאָריטעט עקזיסטירט אויפ'ן גרונד פון אַן אָבמאָך.

דער פאַקט וואָס על פי כח פון א רעכט־שיכות עקזיסטירט אַן אויטאָריטעט איבער א געוויסען געביעט, אונטערשיידט דעם שטאאט פון א שטאַם־געמיינשאַפט ביי נאָמאַדען־פּעלקער, און פון דער קירך; וואָרים דאָרטן איז פאַראַן אַן אויטאָריטעט איבער מענשען פון איין אָבשטאַמונג, אָדער איבער מענשען פון איין גלוי־בען, אָבער ביי קיינע פון זיי ניט איבער מענשען פון א געוויסען געביעט. און ענדליך, אין דעם פאַקט, וואָס די געביעט־אויטאָריטעט איז א ה ע כ ס ט ע אויטאָריטעט, ליעגט דער חילוק צווישען דעם שטאאט און די געמיינדען, בעצירקען און פּראָווינצען: אין די לעצטע איז טאַקע אויך איינגעפיהרט א געביעט־אויטאָריטעט, זי איז אָבער אַזעלכע, וואָס לויט איהל זין נאָך גופא, מוז זי זיך בויגען צו א העכערער אויטאָריטעט.

5. דאָס, וואָס איז קורץ צונויפגעפאַסט געוואָרען אין דער דעפיניצאַן פון שטאאט, קען אויסגעדריקט ווערען ברייטער, אויב

מען זאל נעהמען אין בעטראכט ערסטענס, די פריהער געגעבענע דעפיניציען פון א רעכטס-נארמע, און צווייטענס, די ערקלערונג גען וואס זיינען געגעבען געווארען מיט דער דעפיניציען פון שטראף, אויפ'ן פאלגענדען אופן:

געוויסע איינוואהנער פון א געביעט זיינען אזוי מעכטיג, אז זייער ווילען איז אימשטאנד צו בעאיינפלוסען דעם אויפפיהר פון די איינוואהנער פון'ם געביעט; און אט די מענשען ווילען עם האָבען, אז דער ווילען פון אייניגע, אויף א געוויסען אופן בעשטיממע מענשען, זאל אין געוויסע גרעניצען זיין די לעצטע אינסטאנציע פאר אלע איינוואהנער פון דעם געביעט, פאר זיך גופא, ווי פאר אלע איבעריגע. ווען דאס איז די לאגע, דאן ער-זיסטירט א שטראף.

4. — דאס אייגענטום.

דאס אייגענטום איז א רעכט-שיכות, אין קראפט פון וועלכער איינער אין א גרופע מענשען האט די אויסשליס-ליכע פריווילעגיע צו שאַפען איבער א זאך אין לעצטען פרט. 1. דאס אייגענטום איז א רעכט-שיכות.

א רעכט-שיכות, ווי עס איז שוין דערקלערט געווארען, איז די שיכות וואס ווערט בעשטימט דורך רעכטס-נארמען צווישען א פערפליכטעמען, וועמען מען שרייבט פאָר א געוויסען אויפ-פיהר, און א בערעכטיגטען, פון וועמעס וועגען דער אויפפיהר איז יענעם פאָרגעשריבען געווארען.

דאס אייגענטום איז די רעכט-שיכות צווישען אלע מיטגליעד דער פון א גרופע מענשען, וועלכע זיינען דורך רעכטס-נארמען אויסגעשלאָסען פון צו שאַפען איבער א זאך אין לעצטען פרט, און איינעם — אָדער מעהרערע — פון וועמעס וועגען זיי זיין נען דערפון אויסגעשלאָסען. דער קרייז פון די פערפליכטעמע איז אין דעם פאל פיעל כריימער איידער דער קרייז פון די בערעכ-טיגטע: דער ערסטער פאסט אום כמעט אלע איינוואהנער פון א געביעט, אָדער אלע וואס געהערן צו איין שטאם; דער אנדערער

ד ע ר א נ א ר כ י ז מ

פאסט אום נור אזוינע פון זיי, ביי וועלכע עס זיינען ערפיעלט געוואָרען געוויסע ווייטערדיגע בעדינגונגען, צום ביישפיעל אָב־שרייבונג, חזקה, אָדער „אוהז ביד“.

2. לויט איהרע בעדינגונגען נאָך איז די דאָזיגע רעכט־שיכות א אונפֿריוויליגע.

א פֿריוויליגע שיכות, ווי עס איז שוין בעוויזען געוואָרען, געפינט זיך דאָן, ווען רעכטס־נאַרמען מאַכען אז דאָס אריינטרע־טען אין דער דאָזיגער שיכות זאָל אָבֿהענגען פון די האַנדלונגען פון די פֿערפֿליכטעטע, וועמעס צוועק עס איז איינצופֿיהרען די רעכט־שיכות; א אונפֿריוויליגע רעכט־שיכות דאַגענען גע־פינט זיך דאָן, ווען דאָס אריינטרעטען אין דער דאָזיגער שיכות הענגט ניט אָב פון אזעלכע האַנדלונגען פון די פֿערפֿליכטעטע.

ווען דאָס אייגענטום וואָלט געווען א פֿריוויליגע רעכט־שיכות, וואָלטען נור אזוינע מיטגליעדער פון א גרופע מענשען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון צו שאַפען איבער א זאך אין לעצ־טען פרט, וועלכע האָבען איינגעווייליגט צו דער אויסגעשלאָסענ־קייט. אין דער ווירקליכקייט זיינען אָבער אויסגעשלאָסען אלע מיטגליעדער פון א גרופע מענשען — אלע בעוואָהנער פון א גע־ביעט, אָדער אלע וואָס געהערען צו איין שטאם — גאַנץ גלייך צי זיי האָבען דערצו איינגעווייליגט, צי ניט.

3. דער עצם אינהאַלט פון אַט דער רעכט־שיכות בעשטעהט דערין, וואָס איינער פון א גרופע מענשען בעזיצט די אויסשליס־ליכע פֿריוויליגע צו שאַפען איבער א זאך אין לעצטען פרט.

אז איינער פון א גרופע מענשען זאָל ער פי כח פון א רעכט־שיכות בעזיצען די אויסשליסליכע פֿריוויליגע צו שאַפען איבער א זאך, בעטייט אז די דאָזיגע גרופע איז אויסגעשלאָסען פון דער זאך צו גונסטען פון איהם; דאָס הייסט, זיי טאָרען איהם ניט שטערן צו טון מיט דער זאך וואָס ער וויל, און אויך אז זיי קע־נען זיך ניט שאַפען דערמיט גענען זיין ווילען. עס קען אָבער

אויך זיין, אז דאָס אויסשליסליכע רעכט צו שאַפּען איבער א זאָך געהערט על פי כח פון א רעכט־שיכות אין געטיילטע חלקים צו עטליכע, אויף אזא אופן: עטליכע — אָדער איינער — פון זיי בעזיצען עס אין איין געוויסער בעציהונג, צ. ב. ש. בנוגע דעם פרוכט־געברויך, און איינער — אָדער אויך עטליכע — בעזי־צען עס אין אלע אַנדערע בעציהונגען, אין וועלכע עס איז אין קיין פרט צו קיינעם ניט אַוועקגעגעבען געוואָרען. ווער, אַלזאָ, עס בעזיצט צווישען א גרופע מענשען די אויסשליסליכע שאַפּונג איבער א זאָך אין אלע בעציהונגען, וועלכע זיינען איינצעלווייז ניט אַוועקגעגעבען, דעם געהערט אין דער דאָזיגער גרופע די אויס־שליסליכע פּריווילעגיע צו שאַפּען איבער די זאָך אין לעצטען פרט. צו וועמען דאָס געהערט על פי כח פון דער רעכט־שיכות — צ. ב. ש. צי עס געהערט אויך דעם, וועלכער האָט דורך ארבייט געמאַכט א נייע זאָך פון א פריהערדיגער זאָך — הענגט אָב פון די רעכטס־נאָרמען, דורך וועלכע די רעכט־שיכות ווערט בעשלאָג־טען. פון זיי הענגט אויך אָב דער בעשלוס, אין וועלכע גרעניצען דאָס געהערט צו איהם: די אויטאָריטעט פון דעם, וואָס קען אויס־שליסליך שאַפּען איבער א זאָך אין לעצטען פרט, איז בעגרעניצט ניט נור דורך די אויטאָריטעט פון יענע אין דער גרופע פון מענ־שען, וועלכע האָבען אַן אויסשליסליך רעכט צו שאַפּען איבער דער זאָך אין ערסטען פרט, נור זי איז אויסערדעם אויך בעגרע־ניצט דורך די ראַמען, אין וועלכע ווער עס איז פון א גרופע מענ־שען בעזיצט איבערהויפּט אזא אויטאָריטעט צו שאַפּען איבער זאַכען. ספּעציעל הענגט עס אויך אָב פון אַט די רעכטס־נאָרמען, צי די פּריווילעגיע פון אויסשליסליך שאַפּען איבער זאַכען גע־הערט צו איינצעלנע מענשען אזוי גוט ווי צו קאָרפּאָראַציעס, אָדער עס געהערט נור צו קאָרפּאָראַציעס, און צי עס געהט אויף אלע סאָרטען זאַכען אָדער נור אויף דער אָדער יענער זאָך.

4. אלס א רעכט־שיכות, אין קראַפט פון וועלכער ווער עס איז אין א גרופע מענשען האָט די אויסשליסליכע פּריווילעגיע אין לעצטען פרט צו שאַפּען איבער א זאָך, אונטערשיידט זיך דאָס

אייגענטום פון אלע אנדערע געגענטשאַנדען אפילו פון די וואָס זיינען אים מייסטען עהנליך צו איהם.

דורכרעם וואָס עס איז א רעכט־שיכות, אונטערשיידט זיך עס פון אלע אנדערע שיכות'ן, אין וועלכע איינער האָט דאָס אויסשליסליכע רעכט צו שאַפען אין לעצטען פרט איבער א זאך נור צוליב די פערנינפטיגקייט פון די מענשען וואָס רינגלען איהם ארום, אָדער נור צוליב זיין אייגענער מאַכט, ווי עס קען זיין דער פּאַל אין א בעגרייפליכען „נאָטעס רייך“ אָדער אין א רייך פון פערנונפט, און ווי עס איז אַפט דער פּאַל אין א בעזיענטען לאַנד.

דערמיט וואָס דאָס אייגענטום איז א ניט־פּריוויליגע רעכט־שיכות, אונטערשיידט עס זיך פון אזוינע רעכט־שיכות'ן, אין קראַפט פון וועלכע די אויסשליסליכע פּריווילעגיע צו שאַפען אין לעצטען פרט איבער א זאך, געהערט צו איינעם נור אויפ'ן סמך פון א קאָנטראַקט, און נור געגענאיבער די פּערזאָנען וואָס האָבען געשלאָסען דעם קאָנטראַקט.

דאָס, וואָס ע'ל פ'י כ'ח פון אָט דער רעכט־שיכות האָט איינער די אויסשליסליכע פּריווילעגיע צו שאַפען איבער א זאך אין לעצטען פרט, אונטערשיידט דאָס אייגענטום פון דעם פּאַטענט־רעכט, אין קראַפט פון וועלכען איינער פון א גרופע מענשען האָט אויסשליסליך דאָס רעכט, ניט פון שאַפן איבער א זאך, נור פון עפעס אנדערעס. אויך אונטערשיידט עס פון די רעכט וואָס איינער האָט אין פרעמדע זאַכען, אין קראַפט פון וועלכע רעכט ער קען טאַקי אפילו אויסשליסליך שאַפען איבער א זאך, אָבער ניט אין לעצטען פרט.

וואָס עס איז אין דער דעפיניציאָן פון אייגענטום קורץ צו זאַמענגעפאַסט געוואָרען, קען אויסגעדריקט ווערען ברייטער, אויב מען זאָל נעהמען אין בעטראַכט, ערסטענס די פריהער־געגעבענע דעפיניציאָן פון א רעכט־נאָרמע, און צווייטענס די ערקלערונגען וואָס זיינען געגעבען געוואָרען מיט דער דעפיניציאָן פון אייגענטום :

געוויסע מענשען זיינען אזוי מעכטיג, אז זייער ווילען איז אימשטאנד צו בעאיינפלוסען דעם אויפפיהר פון א גרופע מענשען צו וועלכע זיי געהערן; און אָט די מענשען ווילען, אז קיין מיט-גליעד פון דער גרופע זאָל נישט שטערן אנאנדער, לויט א געוויסען אופן בעשטיממען, מיטגליעד צו שאפען זיך אין געוויסע ראמען איבער זאכען ווי ער וויל; אויך אז זיי גופא זאָלען, אין אָט די ראמען, נישט שאפען זיך מיט די זאכען כנגד דעם ווילען פון יעדעם מיטגליעד, אויף ווי ווייט זייער ווילען איז מחמת געוויסע בעדינגונגען נישט געוואָרען אין איינצעלנע פרטים גלייך מאַסגע-בענד מיט יענעם מיטגליעד'ס ווילען. ווען די זאך-לאַגע איז אזעל-כע, דאָן עקזיסטירט אייגענטום.

דריטער קאפיטעל. גאָדוויין'ס לעהרע.

1. — אלגעמיינעם.

1. וויליאם גאָדוויין איז געבאָרען געווארען אין דעם יאָהר 1756 אין וויסביטש, קעמברידזשייר (ענגלאַנד). אין 1773 האָט ער אָנגעהויבען שטודירען טעאָלאָגיע אין האָקסטאָן. פינף יאָהר שפעטער איז ער געווארען פרעדיגער אין וואר, הערטפארדשייר, און אין 1780 פרעדיגער אין סטאָומארקעט, סאָפאָלק. אין 1782 האָט ער זיין שטעלע אויפגעגעבען. פון יענער צייט אָן האָט ער געלערט אלס שריפטשטעלער אין לאַנדאָן, וואו ער איז געשטאָרבען אין יאָהר 1836.

גאָדוויין האָט פערפאסט א מאסע שריפטען איבער פילאָזאָפיע, עקאָנאָמיע און געשיכטע, ווי אויך מעשהרביכלעך, טראַגעדיעס און קינדער־ערצעהלונגען.

2. זיין לעהרע וועגען רעכט, שטראַט און אייגענטום געדפינט זיך דערהויפט אין די צוויי בענדער פון זיין בוך: „א פאָרר שונג איבער פאָליטישע גערעכטיגקייט און איהר איינפלוס אויף די אלגעמיינע זיטליכקייט און גליק“ (1793).

„דאָס בוך האָט זיך אָנגעהויבען דרוקען — דערצעהלט גאָדוויין אליין — א צייט פריהער איידער עס איז געווען אין גאנצען געענדיגט. אין פערלויף פון דער צייט וואָס דאָס בוך האָט זיך געהאַלטען אין שרייבען זיינען דעם פערפאסער'ס מיינונגען אַלץ קלערער און טיעפער געווארען. דער דאָזיגער אומשטאַנד האָט מיטגעבראַכט אייניגע ניט־פינקטליכקייטען אין דער שפראך און אין די געדאַנקען, דערהויפט אין די פריהערע טיילען פון'ם ווערק.

עס איז איהם קלאָר געווען פון אָנהויב אָן, אז די רעגירונג לויט איהר עצם נאטור ווירקט גענען די פערפֿאַלקאָמונג פון'ס אינדיווידו-עלען פערשטאנד; וואָס ווייטער אָבער ער איז אָנגעגאנגען מיט דער ארכיט, האָט ער אַלץ מעהר פערשטאנען דעם דאָזיגען געדאַנק און האָט אַלץ קלערער איינגעזעהען וואָס פאר מיטלען עס דאַרף פֿען אָנגעווענדט ווערען. (1) — מיר גיבען דאָ איבער גאָדווין'ס לעהרע דורכאויס אין איהר ענטוויקעלטער געשטאַלט, ווי מיר גע-פינען זי אין צווייטען טייל פון זיין בוך.

3. גאָדווין האָט זיין לעהרע וועגען געזען, שטאַט און אייגענטום ניט אָנגערופען מיט'ן נאָמען אַנאַרכיזם. ער שרעקט זיך אָבער ניט אָב פאר דעם דאָזיגען וואָרט. „די אַנאַרכיע איז א מורא'דיגע צרה, זי איז אָבער וועניגער שרעקליך איידער דער דעספּאָטיזם. וואו די אַנאַרכיע האָט גע'הרג'ט אין די הונדערטער, האָט דער דעספּאָטיזם אַוועקגעלעגט מיליאָנען איבער מיר ליאָנען קרבנות, און האָט דורכדעם נור פּעראַייביגט די אַנוויי-סענהייט, די פּערדאָרבענהייט און דעם עלענד פון דער מענשהייט. די אַנאַרכיע איז א קורצווייליגע צרה, בעת דער דעספּאָטיזם איז כמעט אונשטערבליך. עס איז אָהן צווייפעל א שרעקליך מיטעל אז א פּאָלק זאָל זיך נאָכגעבען אלע ראַשיגע ליידענשאַפטען ביז דער אַנבליק פון זייערע ווירקונגען וועט וויעדער אויפמונטערען דעם פערשטאנד: אָבער הגם עס איז א שרעקליך מיטעל, איז עס דאָך א זיכערעס.“ (2)

2. — די גרונדלאָגע.

נאָך גאָדווין נאָך איז אונזער העכסטעס געזעץ די טובה פון כלל.

וואָס איז די טובה פון כלל? „איהר עצם דערקערט זיך דורך די טבע פון אונזער זעעל.“ (3) זי איז ניט פערענדערליך; כל זמן

(1) גאָדווין, זייט IX—X. (2) דאָרט, ז. 548. (3) דאָרט,

מענשען וועלען זיין מענשען, בלייבט זי דיזעלביגע. (1) „זי וואקסט און מעהרט זיך דורך אלץ וואָס ברייטערט אויס אונזער בילדונג, וואָס רופט ארויס גוטע מדות, וואָס פיעלט אונז אָן מיט אַן ערדלען געפיהל פון אונאַבהענגיקייט און וואָס מיהט זיך אָבצורוימען יעדע שטרויכלונג פון'ם וועג פון אינזערע טעמיגקייטען.“ (2)

די טובה פון כלל איז אונזער העכסטעס געזעץ. „פליכט מיינט נור אזא אופן פון'ם יחיד'ס טעמיגקייט וואָס קען אַם בעס'טען פערווענדט ווערען פאר דער טובה פון כלל.“ (3) „גערעכטיג קייט — דאָס איז דער סך הכל פון אלע מאָראַלע פליכטען“; (4) „איז דאָ גערעכטיגקייט, דאָן בין איך מחויב צו ארבייטען לטובת הכלל מיט אלע מיינע קרעפטען.“ (5) זיטליכקייט איז דער וואונש צו פערמעהרען דאס וואָהלזיין פון אלע פערנינפטיע ברואים בכלל, און וואָס גרעסער דער וואונש, אלץ מעהר איז די זיטליכ קייט“; (6) די העכסטע פאָלקאָמענהייט פון דעם געפיהל דריקט זיך אויס אין אזא צושטאַנד פון געמיטה, וועלכער בעוועגט אונז צו פּרעהען זיך מיט דער גוטסקייט וואָס אַנדערע טוען, פונקט ווי מיר וואָלטען עס געטון אליין.“ (7)

„דער אמת'קלוגער מענש“ (8) שטרעבט נור צום וואָהלזיין פון כלל. איהם „ריהרט ניט קיין אייגענוצען, קיין אַמביציע, קיין ליעבע צו כבוד אדער צו גדלות. ער ווייס ניט פון קנאה. איהם קיר מערט ניט וויפיעל ער האָט אויפגעטון אין פּערגלייך מיט דאָס, וואָס דארף איבערהויפט אויפגעטון ווערען. ער פיהלט זיך פּער פליכטעט צו שטרעבען לטובת הכלל; אָבער דער צוועק איז באמת נור די טובה פון כלל, און עס וועט איהם ניט פּערדריסען אויב די טובה וועט מקוים ווערען ניט דורך זיינע, נור דורך אַנדערע הענד. ער בעטראַכט אַלעמען פאר מיטארבייטער, קיינעם ניט פאר א קאָנקורענט.“ (9)

גאָדווין, ז. 150.	(2) דאָרט, ז. 90.	(3) דאָרט, ז. 101.
(4) דאָרט, ז. 150, 80.	(5) דאָרט, ז. 81.	(6) דאָרט, ז. 254.
(7) דאָרט, ז. 360-61.	(8) דאָרט, ז. 361.	(9) דאָרט, ז. 361.

3. — געזעץ.

I. קוקענדיג אויף די טובה פון כלל, פערוואַרפט גאָד ווין דאָס געזעץ, ניט נור פאַר בעזונדערע אַרטיגע און צייט־ליכע אומשטאַנדען, נור גאָר אין גאַנצען.

„דאָס געזעץ איז א אינסטיטוציע, וועלכע בריינגט העכסט פערדערבליכע ווירקונגען“ (1). „האָט מען איינמאָל אָנגעהויבען מאַכען געזעץ, איז שוין דערצו קיין סוף ניטאָ. קיין מענשענ'ס האַנד־לונג איז קיינמאָל ניט דיזעלביגע וואָס אַנאַנדער מענשענ'ס, און עס האָט קיינמאָל ניט דיזעלביגע ניצליכקייט אָדער שעדליכקייט. קומט פאַר א נייער פאַל, בעווייזט זיך אלע מאָל, אז דאָס געזעץ טויג שוין וויעדער ניט. אָט אזוי מוז מען שטענדיג מאַכען נייע געזעץ. דאָס בוך וואו דאָס געזעץ שרייבט אַרײַן זיינע תקנות ווערט נאָכאַנאַנד גרעבער, און די וועלט וואָלט צוקליין זיין פאַר אלע געזעץ־ביכער וואָס קענען געשריבען ווערען“ (2). דער פּוּעל יוצא פון דער אינגעהויערער צאָהל איז, וואָס מען ווייס ניט וואָס דאָס געזעץ וויל. מען האָט געמאַכט די געזעץ כדי יעדער פשוט'ער מעגש זאָל וויסען וואו ער האַלט, לכוּף ווייסען אפילו ניט די בעסטע אַדוואָקאַטען וואָס עס וועט אַרויסקומען פון מיין פּראָצעס“ (3). „נאָך א פונקט איז, וואָס דאָס געזעץ טראָגט דעם כאַראַקטער פון נביאות. זיין עוברא איז צו בעשרייבען ווי אזוי מענשען וועלען זיך בעגעהן אין דער צוקונפט, און אַרויסגעבען א פסק־דין וועגען דעם אין פאַראויס“ (4).

„מיר רופען אַמאָל אָן דאָס געזעץ די חכמה פון אונזערע אור־עלטערן. דאָס איז אָבער א מאָדנע נאַרעריי. עס איז פונקט אזוי אַפט געווען די פרוכט פון זייערע ליידענשאפטען, פון פחד, קנאה, עגנהערציגקייט און פון אונבעגרעניצטער לוסט צו הערשען. זיי נען מיר דען ניט נאָכאַנאַנד געצוואונגען צו ענדערן און איבער־

(1) גאָדווין, זייט 771. (2) דאָרט, ז. 766-7. דאָרט, ז.

768. (4) ז. 769.

מאכען אָט די אוויגערופענע חכמה פון אונזערע אורעלטערן? אויסצובעסערן זי, אויפוויזענדיג זייער אנוויסענהייט און פער- אורטיילענדיג זייער אונטאַלעראַנץ? (1) „געזעצגעבעריי אין גע- וועהנליכען זין איז ניט פאר מענשליכע כחות. דער שכל איז אונ- זער איינציגער געזעצגעבער, און זיינע פסקים זיינען אומערום די אייגענע, זיינען ניט פערענדערליך.“ (2) מענשען קענען נישט מעהר ווי אויסטייטשען און דערקלערען דאָס געזעץ; עס איז אָבער ניטאָ קיין אויטאָריטעט, וואָס זאָל האָבען דאָס רעכט עפעס צו מאַכען פאר א געזעץ, וואָס די אַבסטראַקטע און אייביגע גערעכ- טיגקייט האָט פון פרייהער ניט אוועקגעשטעלט אַלס געזעץ.“ (3)

„אמת, מען מוז צוגעבען, אז מיר זיינען אונפאַלקאָמען, אונ- וויסענד, שקלאַפּען פון דאָס וואָס ווייזט זיך אונז אויס.“ (4) אָבער „ווי גרויס עס זאָלען ניט זיין די צרות וואָס שטאַמען אָב פון די מענשליכע ליידענשאַפטען, די איינפיהרונג פון פעסטע געזעץ קען ניט זיין דאָס ריכטיגע מיטעל דערצו.“ (5) „בל זמן א מענש ליגענט געבונדען מיט די שטריק פון געהאַרכזאַמקייט און איז צוגעוועהנט צו וואַרטען אויף א בעפעהל פון אַן אנדערן איידער ער מאַכט א טריט, איז זיין פערשטאַנד און דער כח פון זיין שכל איינגעשלאָ- פען. וויל איך איהם דעהויבען ביז צום גראַד ענערגיע וואָס ער קען ענטוויקלען? דאן מוז איך איהם לערנען צו פיהלען זיך אליין, ניט צו בויגען דעם קאָפּ פאר קיין אויטאָריטעט, אונטערזוכען די פרינציפען וועלכע ער האַלט, און זיך אליין אָבגעבען אַן ערקלע- רונג פון זיין אויפפיהרונג.“ (8)

II. די טובה פון כלל פאָדערט, אז אין דער צוקונפט זאָל זי אליין זיין פאר'ן מענשען דער רעגעל פון אויפפיה- רונג, אַנשטאַט אַלע געזעץ.

„ווען יעדער גראַשען פון אונזער פערמעגען, יעדע שטונדע

(1) גאָדווין, ז. 773. (2) דאָרט, ז. 166. (3) דאָרט, ז. 381.
 (4) דאָרט, ז. 774. (5) דאָרט, ז. 775. (6) דאָרט, ז. 774.
 (7) דאָרט, ז. 775. (8) דאָרט, ז. 776.

פון אונזער צייט און יעדע פעהיגקייט פון אונזער גייסט וועלען האָבען בעקומען זייער בעשטימונג דורך די פרינציפען פון דער אונפערמיידליכער גערעכטיגקייט" (1) — דאָס הייסט, פון דער טובת הכלל (2) — דאן וועט קיין גזר דין אויף איהר קיין ממשלה ניט האָבען. (3) „דער אמת'ער פרינציפ, וואָס דארף פערנעהמען דאָס פלאץ פון געזעץ, ליעגט אין דער אונבעשרענקטער הערשאפט פון שכל" (4).

„די איינווענדונג וואָס אונזער חכמה איז בעשרענקט, קען אנטקעגען דעם דאָזיגען פרינציפ ניט געמאכט ווערען. מען דארף ניט מיינען, אז עס פעהלען אונז היינטיגען טאָג מענשען, וועלכע שטעהען פונקט אזוי גרויס ווי די חכמה פון געזעץ. אויב אָבער עס זיינען פאראן ביי אונז אזויגע, וועלכע קענען זיך פערגלייכען אין חכמה מיט'ן געזעץ, דאן האָט דאָך קיין זין ניט צו זאָגען, אז די ווארהייטען, וואָס זיי האָבען אונז צו געבען, וועלען האָבען א קלענערן ווערט, דערפאר ווייל זיי פערלאָזען זיך ניט אויף קיין אויטאָריטעט, נור אויף די גרונדען פון שכל" (5).

„די געריכטליכע פסקים, וואָס וועלען געגעבען ווערען גלייך נאָך דער אָבשאפונג פון'ם געזעץ, וועלען אין אָנהויב טאקי ווערניג-וואָס זיך אונטערשיידען פון די פריהערדיגע. זיי וועלען זיך שטיצען אויף דער געווענהייט און אויף די פאָראורטיילען. די גע-ווענהייט אָבער וואָס האָט פערלאָרען איהר מיטעלפונקט, ארום וועלכען זי האָט זיך גערעהט, וועט ביסלעכווייז ווערען אַלץ שוואַכער אין איהרע ווירקונגען. די מענשען, אויף וועמען מען וועט זיך פערלאָזען צו ענטשיידען א געוויסע פראגע, וועלען זיך אָפט דערמאָנען, אז די גאנצע זאך איז איבערגעגעבען געווארען פאר זיי צו בעשליסען, און עס מוז זיי אַמאָל איינפאלען זיך צו נעהמען אַליין אונטערווכען דעם שכל פון יענע פרינציפען, וועלכע פלעגען פריהער אָנענומען ווערען גאָר אָהן שאָלות. וואָס

(1) גאָדווין, ז. 151. (2) דאָרט, ז. 81, 121. (3) ז. 151.

(4) ז. 773. (5) ז. 74-773.

מעהר זיי וועלען דערפיהלען די וויכטיגקייט פון זייער אויפגאבע און די פאָלקאָמענע פרייהייט פון זייערע אונטערזוכונגען, אלץ מעהר וועט זיך אָנהויבען א גליקליכע אָרדנונג, וועמעס רעזולטאַטען קיין מענש קען היינט ניט פאָראויסזאָגען: דער בלינדער גלויבען וועט פאלען און עס וועט אויפגעריכט ווערען די לויטערע גערעכטיגקייט".⁽¹⁾

4. — שטאַט.

1. וויבאלד גאָדווין פערווארפט אונבעדינגט דאָס גער זעץ, מוז ער נויטיגער־ווייז פונקט אזוי אונבעדינגט פער־ וואַרפען אויך דעם שטאַט. נאָך מעהר, ער בעטרעכט דעם שטאַט אלס אַ געזעצליכע אינסטיטוציע, וועלכע געהט להיפך צו דער טובת הכלל גאָר אויף אַ בעזונדער אופן. א טייל בעגרינדעט דעם שטאַט אויף מאַכט, א טייל בעגרינדעט דעם איהם אויף געטליכען רעכט, און נאָך א טייל אויף קאָנטראַקט.⁽²⁾ אָבער „די השערה פון מאַכט איז געבויט ווי עס שיינט אויפ'ן שטאַנדפונקט, וואָס לייקענט לגמרי אָב די אַכסטראַקטע און אייביגע גערעכטיגקייט; וואָרים זי בערעכטיגט יעדע רעגירונג, וועלכע בעזיצט גענוג מאַכט דורכצוועצען איהרע געבאָט. זי מאַכט א מערדערליכען סוף פון יעדער פאָליטישער וויסענשאַפט, און האָט נור דעם צוועק איינצורעדען מענשען צו לאָזען זיך רוהיג בויגען אונטערן יאָך פון זייערע ליידען און זיך ניט ברעכען דעם קאָפּ אויף צו געפינען עפעס אַ הילף. די צווייטע השערה האָט אַ צוויי־ דייטיגען כאַראַקטער. ענטוועדער זי האָט דיזעלביגע בעדייטונג וואָס די ערסטע און דערקלערט, אז יעדע מאַכט אָהן אונטערשיעד שטאַמט אָב פון גאָט, אָדער זי מוז בלייבען גאָר אָהן אַ שום בע־ דייטונג, ביז וואָגען מען וועט ניט געפינען אַ פרוב־צייכען, מיט וועלכען מען וועט קענען אונטערשיידען צווישען די רעגירונגען וואָס האָבען אַ הסכמה פון גאָט און יענע וואָס האָבען ניט אזאַ הסכמה“.⁽³⁾ די דריטע השערה וויעדער קען נור מיינען, אז „א

(1) גאָדווין, ז. 778. (2) ז. 140-41. (3) ז. 141.

מענש דארף נעהמען דעם קאָנטראָל פון זיין געוויסען און דעם אורטייל פון זיינע פליכטען און עס איבערגעבען אין רשות פון אַנאַנדערען" (1). מיר קענען זיך אָבער ניט אָבזאָגען פון אונזער מאַך־ראַלער זעלבסטשטענדיגקייט; דאָס איז אַן אייגענס, וואָס מען קען ניט פערקויפּען, ניט אוועקשענקען; און דעריבער קען קיין רעגירונג ניט ציהען איהר אויטאָריטעט פון אן אורשפּרינגליכען קאָנטראַקט" (2).

"יעדע רעגירונג ענטשפרעכט ביז א געוויסען גראד, דאָס, וואָס די גריעכען האָבען אָנגערופּען א טיראניי. דער חילוק איז נור, וואס אין דעספאָטישע לענדער ווערט דער גייסט אונטער־דריקט פון א איינפאָרמיגער פּערגוואַלטיגונג, בעת אין רעפּובליק קען האַלט ער זיך א ביסעל מעהר טהעטיג און די געוואַלט פּאַסט זיך לייכטער צו צו די שטרעמונגען פון דער עפּונטליכער מיי־נונג" (3). פּעסטגעשטעלטע אינסטיטוציעס האָבען א טענדענץ, וואָס נעהמט זיך פון זייער עצם נאטור, אָבצוהאַלטען די בעוועגליכקייט און דעם פּראָגרעס פון אונזער גייסט" (4). "מיר דאַרפען קיינמאָל ניט פּערגעסען, אז אלע רעגירונגען, אין כלל גענומען, זיינען א צרה, א גזלנות געגען דעם פּערזענליכען אורטייל און דעם אינדי־ווידועלען געוויסען פון דער מענשהייט" (5).

II. די טובת הכלל פאָדערט, אז דאָס געזעלשאַפּטליך־כּע לעבען פון מענשען זאָל זיין געבויט לויט איהרע פאָר־שריפטען, אַנשטאָט לויט די פאָרשריפטען פון'ס שטאַט.

1. מענשען וועלען לעבען געזעלשאַפּטליך צוזאַמען אויך נאָכדעם ווי דער שטאַט וועט זיין אָבגעשאַפט. "עס איז פאָ־ראַן א גרינדליכער אונטערשיעד צווישען געזעלשאַפּט און רעגירונג. מענשען האָבען זיך פון אָנהויב אָן פּעראייניגט אין א געמיינ־שאַפּטליך לעבען כדי צו שטיצען איינע די אַנדערע; (6) ערסט שפעטער איז אין זייער לעבען אריינגעטראָמען דער צוואַנג, צוליב

(1) גאָדווין, ז. 148. (2) ז. 149. (3) ז. 572. (4) ז. 185.

(5) ז. 380. (6) ז. 79.

די פעהלערען און פערדארבענהייטען פון עטליכע איינצעלנע. „גע-
זעלשאפט און רעגירונג זיינען פערשיידען אין זיך גופא און האָ-
בען פערשיידענע אָבשטאמונגען. די געזעלשאפט איז ענטשטאנען
פון אונזערע בעדערפענישען, דער שטאאט — דורך אונזער שלעכט-
קייט. די געזעלשאפט איז אין אלע פאלען א בענשונג, דער
שטאאט איז אין בעסטען פאל א נויטיגע צרה.“ (1)

וואָס וועט אָבער די מענשען צוזאמענהאלטען אין „א געזעל-
שאפט אָהן רעגירונג“? (2) יעדענפאלס ניט קיין פערשפרעכען. (3)
קיין פערשפרעכען קען מיך ניט בינדען; וואָרים ממה נפשך: אויב
דאָס וואָס איך האָב פערשפראָכען איז גוט, דאָן מוז איך עס טון
אָהן א פערשפרעכען אויך; איז עס וויעדער שלעכט, דאָן קען קיין
פערשפרעכען מיך ניט פערפליכטען דאָס צו טון. (4) „דער פאקט
וואָס איך בין איינמאָל בעגאנגען א פעהלער, איז מיר ניט מחיב
איך זאָל זיך נאָך אמאָל פערשולדיגען.“ (5) „לאָמיר אָננעהמען אז
איך האָב פערשפראָכען צו געבען א סומע געלד פאר עפעס א
גוטען און ווינשענסווערטעהען צוועק. דערווילע האָט זיך צווישען
דער צייט פון מיין צוזאָג און דער צייט פון מקים זיין דעם צו-
זאָג מיר געמאכט אַנאָנדער צוועק, א פיעל וויכטיגערער און נאָך
בעלערער, וועלכער פאָדערט שטארק מיין מיטוויקונג. וועלכען פון
די ביידע זאָל איך געבען דעם פאָרצוג? געוויס דעם, וואָס פער-
דיענט עס מעהר. מיין פערשפרעכען מאַכט דאָ קיין אונטערשיעד
ניט. איך מוז האַנדלען לויט דעם ווערטה פון די זאכען, ניט לויט
א זייטיגען, פּרעמדען שטאַנדפונקט. דער ווערטה אָבער פון די
זאָכען האָט גאָר ניט צו טון מיט דעם וואָס איך האָב פריהער גע-
נומען אויף זיך א התחייבות.“ (6)

„די געמיינשאפטליכע בעטראַכטונג וועגען די טובת הכלל וועט
די מענשען אין דער צוקונפט צוזאמענהאלטען אין געזעלשאפט-“

(1) גאָדווין, ז. 79. (2) ז. 788. (3) ז. 163. (4) ז. 151.
(5) 156. (6) ז. 151.

טען"1). דאָס שטימט זעהר מיט דער טובה פון כלל. אז א פאָלק זאָל אונגעמינדערט זיך אָבגעבען מיט זיין אויפגאָבע פון געמיינ-שאַפּטליכע איבערלעגונגען, איז שוין א טריט געוואונען, און עס איז אזא טריט, וואָס מוז פיהרען נויטיגערזויז אויסצובעסערען דעם כאַראַקטער פון די איינצעלנע. אז מענשען זאָלען זיך פער-אייניגען אין דער בעהויפטונג פון וואַרהייט, איז א גאנץ אַנגענעהר מער בעווייז פון זייערע גוטע מדות. און ענדליך, אז א יחיד, ווי גרויס ער זאָל זיך ביי זיך ניט האַלטען, זאָל מוזען נאָכלאָזען זיין נע פערזענליכע פּרעטענזיעס צוליב די מיינונג פון דער געמיינ-שאַפּט, בעשטעמט צום וועניגסטען אויסערליך דעם גרויסען פרינציפ, אז אַלע פערזענליכע נוצען מוזען זיך אונטערוואַרפען צו דער טובה פון כלל"2).

2. די געזעלשאַפטען דארפען זיין קליינע, און דארפען פער-קעהרען איינע מיט די אנדערע אזוי וועניג ווי מעגליך.

קליינע טעריטאָריעס זאָלען אומערום פערואַלמען זייערע עסקים זעלבסטשטענדיג"3). „קיין אַסאַציאַציע פון מענשען, כל זמן זיי זיינען טריי צו די פרינציפען פון שכל, קענען אויף קיין פאל ניט האַבען קיין אינטערעס אין פּרעגראַסערען זייער טעריטאָריע"4). „אַלע צרות וואָס זיינען צונויפגעבונדען מיט דער אידעע פון שטאַט ווערען פיעל ערגער, ווען זיין געוואַלט גרייכט מעהר אויסגעשפּרייטע גרעניצען, און פּערקעהרט, ווערען פיעל מילדער. ווען זיין מאַכט איז בעשרענקט אויף אַ קליינעם געביעט. די אַמ-ביציע, וועלכע איז אין דעם ערסטען פאל ניט וועניגער שרעקליך איידער די פעסט, האָט אין דעם אנדער פאל קיין פלאַץ ניט וואו זיך פונאַנדערצושפיעלען. פּאָלקס-אונרוהען זיינען ווי די כוואַליעס פון ים, וועלכע אויף אַ גרויסער אויבערפלאַך זיינען בכח ארויס-צורופען העכסט טרויעריגע ווירקונגען, אָבער זיינען מילד און אונשערליך, ווען זיי זיינען בעשרענקט אויף דעם קליינעם קריי

1) גאָדווין, ז. 161-62. 2) ז. 164-165. 3) ז. 561.

4) ז. 566.

זעל פון אן אַרומען טייכעל. געלאַסענקייט און אַרענטליכקייט וואָהר
 נען נור אין קליינע קרויזען" (1). — דער פּערלאַנג איינצונעהמען
 גרעסערע לענדער, בעזיעגען אַדער האַלטען אין צוויק די נאַכבאַר
 שטאַאַטען, אַריבערשטייגען ווי אין קונסט און אין מאַכט, איז אַ
 פּערלאַנג וואָס איז געבויט אויף פּאַראורטייל און טעות. מאַכט איז
 ניט גליק. זיכערקייט און פּרועדען איז אַ סך מעהר ווינשענסווערטה
 איידער אַ נאַמען, פּאַר וועלכען די פּעלקער זאָלען ציטערן. מענשען
 זיינען ברידער. מיר פּראַייניגען זיך אין אַ געוויסען געגענד, אונז
 טער אַ געוויסען קלימאַט, ווייל די פּעראַייניגונג איז נויטיג פּאַר
 אונזער אינערליכע רוה, אַדער כדי זיך צו פּערטיידיגען אַנטקע-
 גען אַ פּרעכען אָנפאַל פון אַן אַלגעמיינעם פּיינד. אָבער די קאַנקאַ
 רענץ צווישען פּעלקער איז נישט מעהר ווי אַ פּראָדוקט פון אונזער
 איינבילדונג" (2).

די קליינע זעלבסטשטענדיג־פּערוואַלטעטע טעריטאָריעס דאַר-
 פּען אזוי וועניג ווי מעגליך האָבען צו טון איינע מיט די אנדערע.
 „איינצעלנע מענשען דאַרפּען פּערקעהרען איינע מיט די אנדערע
 וויפּיעל מעגליך, און עס איז גאָר ניט שייך קיין שיעור און קיין
 סוף; געזעלשאַפטען אָבער האָבען קיינע אינטערעסען ניט, וואָס זיי
 זאָלען דאַרפּען דערקלערען און מושווה ווערען צווישען זיך, אַ הויז
 נור וואָס געוואַלדטהאַטען און מיספּערשטענדניסען קענען אַרויס-
 פּאַדערן דערקלערונגען. אָט די איבערלענגונג איז מיט איין קלאַפּ
 מבטל די הויפּט־צוועקען פון דער געהיימיניספּולער און פּעדרעהר
 טער דיפּלאָמאַטיע, וועלכע האָט ביז אַהער אוועקגענומען די אויפ-
 מערקזאַמקייט פון רעגירונגען. אלע בעאַמטע פון דער אַרמעע און
 פּלאַטע, אלע אַמבאַסאַדאָרען און מלוכה־אַגענטען, און אלע קונצ-
 שטיק וואָס מען האָט ערפונדען כדי צו האַלטען די אַנדערע נאָ-
 ציאַגען אין מוראַ, אויסצושפּירען זייערע סעקרעטען, איבערפּיהר-
 רען זייערע פּלענער, שליסען בונדען און געגען־בונדען — האָבען
 קיין בעטערע ניט לגבי דעם דאָזיגען פּרינציפּ" (3).

(1) גאָדווין ז. 562. (2) ז. 559. (3) ז. 561.

3. ווי אָבער זאָלען אין די צוקונפטיגע געזעלשאַפטען ער-
פיעלמט ווערען די אויפגאבען, וועלכע דער שטאַט ערפיעלמט איצ-
מער? „רעגירונגען קענען נור האָבען צוויי בערעכטיגטע אויפ-
גאבען: אונטערדריקען עלות אנטקעגען איינצעלנע אין דער גע-
מיינדע“ (1) (וואָס עס שליסט איין אויף די אויסגלייכונג פון מחליקות
צווישען פערשיידענע געגענדען) (2) „און די געמיינשאַפטליכע פער-
טידיגונג אנטקעגען אן אַנגריף פון דרויסען“ (3).

„די ערסטע פון אַט די אויפגאבען, די איינציגע וועלכע לעגט
אויף אונז ארויף א שטענדיגען חוב זי צו בעזאָרגען, קען גאנץ
גוט פערענטפערט ווערען דורך אן אַסאָציאַציע, וועלכע איז גרויס
גענוג צו געבען פלאץ פאר דער איינפיהרונג פון א געריכט פון
געשוואָרענע, וואָס וועט ארויסגעבען זיין פסק מכה די פערברעכען
פון איינצעלנע אין דער געמיינדע און מכה שאָלד און מחליקות,
וואָס קענען פאָרקומען בנוגע אייגענטום-זאַכען“ (4) דאָס דאָזיגע
געריכט וועט פסק'נען ניט לויט א וועלכען עס איז סיסטעם פון
געזעץ, נור לויט דעם שכל (5) „אמת, עס קען געבען אז א פער-
ברעכער וועט זיך לייכט קענען אויסדרעהען פון די שמאָלע גרעני-
צען פון אזא געריכט; און עס קען זיך אויסדוכטען פון אָנהויב,
אז מען וועט מוזען זעהען, דאָס די דערבייאַיגע געמיינדען זאָלען
רעגירט ווערען אויף אן עהנליכען אופן, אָדער זיי זאָלען, קיין
הילוק ניט וואָס פאר א פאָרם פון רעגירונג זיי האָבען, לכל הפחות
איינוויליגען מיטצוארכייטען מיט אונז אין אַוועקנעהמען אָדער רע-
פאָרמירען א פערברעכער, וועמעס מעשים זיינען גלייך שעדליך
פאר אונז ווי פאר זיי. אָבער דערצו איז ניט נויטיג צו שליסען
אן אויסגעשפראַכענעם אַבמאָך, און נאָך וועניגער נויטיג איז צו
גרינדען צוליעב דעם אן אַלגעמיינעם צענטער פון אויטאָריטעט. אל-
געמיינע גערעכטיגקייט און געמיינשאַפטליכע אינטערעסען קענען

(1) גאָדווין, ז. 564. (2) ז. 566. (3) ז. 564. (4) ז. 564-565.
(5) ז. 773, 778-79-80.

צונויפבינדען מענשען פיעל בעסער איידער חתימות און שטעמפֿל
לען" (1).

די צווייטע אויפגאבע קען אונז פֿאַרקומען נור פֿון צייט צו צייט. „ווי אונזיניג עם וואָלט געווען צו פיהרען קריעג פֿון איין געמיינדע קעגען די אנדערע אין אזא געזשאַפֿטליכען צושטאַנד, פֿון דעסטוועגען קען עם דאָך אמאָל פֿאַרקומען. פֿאַרוואָרגען אזעלכע פֿאַרפֿאַלען קען מען נור דורך א פֿערבאַנד פֿון אייניגע בעצירקען, וועלכער ערקלערט, און אויב נויטיג זעצט דורך, די געבאָט פֿון גערעכטיגקייט" (2). אָנגריפען פֿון דער פֿרעמד קענען אויך ארויס־רופֿען די נויטיגקייט פֿון אזא פֿערבאַנד, און אין דעם ערף וואָלטען זיי געווען געגליכען צו יענע מחלוקות (3). דעריבער וואָלטען „אין געוויסע פֿאַלען נויטיג געווען אָנצוגעהמען דאָס מיטעל פֿון נאַציאָ־נאַל־פֿערזאַמלונגען, דאָס הייסט, פֿערזאַמלונגען צוזאַמענגערופֿען פֿאַר דעם דאָפֿעלטען צוועק, אויסצוגלייכען די תּלוקים צווישען איין בעצירק און דעם אַנדערן, און אויך זיך מישבֿ צו זיין מכה דעם בעסטען אופן ווי צו וועהרען זיך אַנטקעגען א פֿרעמדען אָנגריף" (4). אָבער „מען מוז זיי אזוי שפֿאַרעוודיג געברויכען וויפיעל עם לאָזט זיך נור לויט דער נאַטור פֿון דער זאַך" (5). וואָרים ערסטענס ווערט דאָך בעשלאָסען, לויט דער צאָהל שטימען, „אין בעסטען פֿאַל, פֿון די שוואַכסטע קעפֿ פֿון דער פֿערזאַמלונג; אין ערנסטען פֿאַל אָבער, ווי דאָס טרעפט טאקי פֿונקט אזוי אָפט, ווערט דער בעשלוס גע־פֿאַסט פֿון די העכסט קאַרופֿטע און אונעהרליכע מאָטיווען" (6). צווייטענס, ווערען די מיטגלידער בדרך כלל בעאיינפֿלוסט אין זיי־ערע פֿסקים פֿון אלערליי אויסערליכע טעמים, און ניט דורכאויס פֿון די רעזולטאַטען פֿון זייער אייגענעם פֿרייען נאָכדענקען (7). דריי־טענס, זיינען זיי געצוואונגען צו פֿערבריינגען זייערע כחות אויף קלייניגקייטען און האָבען ניט די מעגליכקייט צו לאָזען זיך רוהיג

(1) גאָדווין, ז. 565. (2) ז. 566. (3) ז. 566. (4) ז. 569-70. (5) ז. 573-4. (6) ז. 571-2, 568-9. (7) ז. 569-70.

בעאיינפלוסט ווערען פון די אַרגומענטען. (1) דעריבער דאַרפֿען די נאַציאָנאַל־פּערוואַמלונגען „אויסגעוועהלט ווערען ענטוועדער בלויז אין עקסטראַ-אָרדינערע צופאַלען, א שטייגער ווי די אלטע רוימער פלעגען אויסוועהלען א דיקטאַטאָר; אָדער זיי זאָלען זיצען פּערי־אָדיש, איין טאָג לַמשלֵׁ אַין יאָהר, מיט א רעכט צו מעגען פּער־לענגערן זייערע סעסיעס אונטער א געוויסען גרעניץ. בוחר זיין דאַרף מען פּיעל מעהר דעם ערסטען אופן.“ (2)

וואָס פאַר אַן אויטאָריטעט אָבער וועלען האָבען די דאָזיגע נאַציאָנאַל־פּערוואַמלונגען און די געריכטען פון געשוואָרענע? די מענשהייט איז אזוי פּערדאָרבען דורך די היינטיגע אינסטיטוציעס, אז פון אָנהויב וועט אַדאָי נויטיג זיין אַרויסצולאָזען בעפעהלען און געברויכען א געוויסען גראַד פון צוואַנג; שפּעטער אָבער וועט גענוג זיין ווען די געשוואָרענע וועלען נור רעקאָמענדירען א גע־וויסען אופן ווי אויסצוגלייכען סכסוכים, און ווען די נאַציאָנאַל־פּערוואַמלונג וועט נור איינלאָדען די געמיינדען מיטצואַרבייטען פאַר דעם אַלגעמיינעם וואָהלזיין. (3) „היינט אויב די געריכטען ווע־לען מיט דער צייט אויפהערען אַרויסצוגעבען פּסקים און וועלען זיך בענוגענען נור מיט איינלאָדונגען; אויב די געוואַלט וועט ביסלעכווייז צוריקטרעטען און מען וועט זיך נור פּערטרויען אויפ'ן פּערשטאַנד אַליין — קען דען ניט זיין, אז מיר וועלען איין שעה נעם טאָג אויסגעפינען, אז מען קען אַבלעגען אָן א זייט, ווי אן איבעריגע זאך, אפילו די געריכטען פון געשוואָרענע גופא, ווי אויך יעדען אַנדער מין עפענטליכער אינסטיטוציע? וועלען דען די ערקלערונגען פון איין קלוגען מענשען ניט האָבען דיזעלבע איר בערצייגונגס קראַפט ווי פון צוועלף? וועט דען איין מענשענ'ס פּעהיגקייט צו קענען עפעס לערנען זיינע חברים ניט קענען ווערען גענוג בעקאַנט אָהן די פּאַרמאַליטעט פון וואַהלען? וועלען נאָך דאָן זיין א סך פּערדאָרבענהייטען אויסצובעסערען און א סך עקשנות צו בעזיעגען? די דאָזיגע איז איינע פון די דענקווירדיגסטע

(1) גאָדווין, ז. 570-1. (2) ז. 574. (3) ז. 576-78.

שטופען פון מענשליכען פאָרטשריט. מיט וואָס פאר אַ פרייד מוז יעדער וואָהל-אינפאָרמירטער פריינד פון דער מענשהייט אויס-קוקען אויף יענער גליקליכער פּעריאָדע, ווען עס וועט פּערשוואַנ-דען ווערען דער שטאַט, יענע ברוטאַלע מאַשין, וועלכע איז געווען די איינציגע אייביגע אורזאָף פון דער מענשהייטס פּערדאָרבענ-קייטען, און וועלכע פּערקערפּערט אין זיך אזויפּיעל אומגליקען, וואָס מען קען אויף קיין אנדער אופן פון זיי ניט פּטור ווערען, ווי נור דורך איהר פּאָלשטענדיגע פּערניכטונג! (1)

5. — אייגענטום.

1. אויפ'ן זעלבען גרונד וואָס גאָדווין פּערוואַרפט אַהן תנאים דאָס געזעץ, מוז ער אויך נויטיגער ווייזן פּערוואַרפען דאָס אייגענטום. ניין, נאָך מעהר, דאָס אייגענטום, אָדער ווי ער דריקט זיך אויס, „דער היינטיגער סיסטעם פון אייגענ-טום“ (1) — דאָס הייסט די היינטיגע גיטערפּערטיילונג, ווי עס איז פּעסטימטעלט על פי געזעץ — קומט ביי איהם אויס איז אַזאָ מין אינסטיטוציע, וועלכע איז ספּעציעל שיעד-ליך פּאַר'ן וואָהלזיין פון'ם כלל. „מען האָט פּאַרווענדט די חכמה פון געזעץ-געבער און פון פּאַרלאַמענטען אויף צו בעשאַפען די מיוועראַבלעסטע און אונזיניגסטע פּערטיילונג פון רייכטימער, וועל-כע מאַכט צו שפּאַט די מענשליכע נאַטור און אלע פּרינציפּען פון גערעכטיגקייט“ (8).

דער היינטיגער אייגענטום-סיסטעם פּערטיילט די גיטער אויף א העכסט אונגלייכען און אייגענוויליגען אופן. „צוליב דעם צו-פאל פון אַבשטאַמונג וואַרפט ער אָן אויף איין מענשען אַן אונגער הויערען רייכטום. ווען איינער וועלכער איז פריהער געווען אַ בעטלער ווערט א רייכער מאַן, ווייסען מיר געוועהנליך, אז עס איז ניט אַקוראַט זיין עהרליכקייט אָדער ניצליכקייט וועלכע ער דאַרף פּערדאַנקען פאר דעם בייט. אָפּט איז עס דעם פלייסניגסטען

(1) גאָדווין, ז. 9-578. (2) ז. 794. (3) ז. 803.

און טהעטיגסטען מיטגליעד פון דער געזעלשאפט שווער גענוג אויסצוהיטען אז זיין פאמיליע זאל ניט אויסגעהן פון הונגער." (1) „און ווען איך בעקום דעם לויז פון מיין ארבייט, ניט מען מיר דאן א הונדערט מאָל מעהר שפייז וויפיעל איך קען אויפגעסען און א הונדערט מאָל מעהר קליידער וויפיעל איך קען צומראַגען. וואו איז די גערעכטיגקייט פון דעם? ווען איך בין אפילו דער גרעסטער וואָהלטהעמער פון דער מענשהייט, איז דען דאָס א גרונד פאר-וואָס מען זאל מיר געבען מעהר וויפיעל איך האָב נויטיג, איבער-הויפט נאָך ווען מיין איבערפלוס וואָלט געקענט בריינגען די גרעסטע נוצען פאר טויענדער אנדערע מענשען." (2)

אַט די אונגלייכע גיטערפערטיילונג געהט דורכאויס להיפך צו דער טובת הכלל. זי שמערט דעם גייסטיגען פאָרטשריט. „דער אָנ-געזאמעלטער אייגענטום טרעט מיט בלאַטיגע פיס אויף די כחות פון געדאנק, ער לעשט אויס די פונקען פון זשעניע און דערטרינקט די גרויסע מאסע מענשען אין שמוציגע זאָרג, א חוץ וואָס ער נעהמט אוועק ביי דעם רייכען די געזינדסטע און וויכטיגסטע סאָך טיווען פון טהעטיגקייט." (3) און דער רייכער קען מיט זיין איבער-פלוס „גאַרנישט קויפען אויסער גלאַנץ און קנאה, גאַרנישט אוי-סער דעם טרויעריגען פערגעניגען, וואָס ער קען אוועקגעבען דעם אַרימאָן אין צדקה דאָס, אויף וואָס ער האָט אן אונבעשטרייט-באַר רעכט על פי שכל." (4)

די אונגלייכע גיטערפערטיילונג איז אָבער אויך א שטערונג צו דער מאַראַלער פערפאַלקאָמענונג. ביי די רייכע רופט זי ארויס נאַרישען שטאַלץ און גרויסהאַלטעריי, ביי די אַרימע — געוואַלד-טהאַטען, שקלאַפּען-געפיהלען און בעטרוג, און דערפון קומט קנאה, שנאה און נקמה. (5) „דער רייכער מאַן איז דער איינציגער אויף וועמען אלע קוקען מיט אַכטונג און עהרפּורכט. אומזיסט זיינען גע-מעסיגקייט, עהרליכקייט און פלייסיקקייט; אומזיסט די ערהאַר-

(1) גאָדווין, ז. 794. (2) ז. 795. (3) ז. 806. (4) ז. 811, 810. (5) ז. 795.

בענסטע גייסטיגע קרעפטען און די הייסעסטע מענשענליכע, אויב דער בעזיצער פון די דאָזיגע גוטע מדות איז געבראָכען אין ביי טעל. אַנקלייבען עשירות און ארויסשטעלען זיך פאר לייטען איז דעריבער געוואָרען אַן אַלגעמיינע ליידענשאַפט" (1). „מיט דעם פאַרטשריט פון פערשטאַנד און פון ציוויליזאַציע וואָלט די געד-וואָלט זיכער לאַנג אָבגעשטאַרבען, ווען די אָנגעקליבענע פערמע-גענס וואָלטען ניט בעפעסטיוגט איהר קיניגרייך" (2). „דער גרויסער קוואַל פון פערברעכען נעהמט זיך פון דעם אומשטאַנד, וואָס איין מענש האָט צופיעל פון דאָס, וואָס דעם אנדערן פעהלט גאָר אין גאַנצען" (3).

II. די טובת הכלל פאָדערט, אַז די גיטערפערטיילונג זאָל דורכאויס זיין בעגרינדעט אויף איהרע פרינציפען, אַנ-שטאַט אויף די פרינציפען פון אייגענטום. ווען גאָדווין געד-ברויכט דעם אויסדרוק „אייגענטום" פאר דעם חלק גיטער וואָס געהערט איינעם לויט די טובת הכלל־פרינציפען, בענוצט ער דאָס וואָרט נור אין א סאָרט אריבערגעטראַגענעם זין; אין דעם שטרענג געז זין פון וואָרט „אייגענטום" קען בעצייכענט ווערען נור אזא טייל פון גיטער, וואָס ווערט איינעם צוגעטיילט לויט'ן געזעץ.

נאָך די געבאָט נאָך פון דער טובת הכלל דארף יעדער מענש האָבען די מיטלען צו פיהרען א בכבוד'ן לעבען.

1. „ווי אזוי זאָל מען בעשליסען צי עפעס א זאך וואָס האָט א ניצליכען ווערט אַזאָל זיין מיין אייגענטום אָדער דיינ'ס? עס איז נור פאַראַן איין ענטפער: ווי די גערעכטיגקייט טראָגט אויס" (4). „די געזעץ פון פערשיידענע לענדער בעהאַנדלען דאָס אייגענטום אויף טויווענדערליי פערשיידענע אופנים; עס קען אָבער נור זיין איינער פון זיי, וואָס שטימט אַם מייסטען מיט דער געד-רעכטיגקייט" (5).

(1) גאָדווין, ז. 802. (2) ז. 809. (3) ז. 809. (4) ז. 789

(5) ז. 790.

די גערעכטיגקייט פאָדערט קודם כל, אז יעדער מענש זאָל האָבען די מיטלען צום לעבען. „אונזערע טיערישע בעדערפעניסען, ווי אלע ווייסען, בעשמעהען פון שפייז, קליידונג און וואָהנונג. אויב די גערעכטיגקייט האָט א וועלכען עס איז זין, איז קלאָר, אז עס קען ניט זיין קיין גרעסערער אונרעכט, ווי ווען איין מענשען פעהר לען אָט די אלע זאַכען, אין דערזעלביגער צייט וואָס אנאנדער מענש האָט צופיעל פון זיי. אָבער די גערעכטיגקייט שטעלט זיך נאָך דאָ ניט אָב. כל זמן דער אַלגעמיינער אוצר פון פראָדוקטען איז ניט אויסגעשעפט, האָט יעדער איינער א רעכט, ניט נור אויף די מיטלען צום לעבען, נור אויף אויף א בכבוד'ן לעבען. עס איז אן אונרעכט, אז איין מענש זאָל ארבייטען איבער זיינע כחות פעהר דארבענדיג זיין לייב און לעבען, בעת אנאנדערער וואָהלמאנט זיך אין איבערפלוס. עס איז אן אונרעכט, אז איין מענש זאָל ניט האָר בען א וויילע ליידיגע צייט צו בילדען זיין גייסט, בעת אנאנדערער טוט א פינגער אין קאַלט וואָסער ניט אריין פאר דעם וואָהלזיין פון כלל“ (1).

2. אזא „צושטאנד פון גלייכהייט“ וואָלט אויפהעבען די טובת הכלל אויף דער העכסטער שטופע. אין אזא צושטאנד „וואָלט די ארבייט געוואָרען אזוי לייכט, אז זי וואָלט גיכער גע- האט א פנים פון אַנגענעהמער ערהאַלונג און לייכטער גליעדער- איבונג“ (2). יעדער מענש וואָלט האָבען איינפאַכע אָבער געזונטע (טענעם; יעדערער וואָלט דורך מעסיגע איבונג פון זיינע קערפער- ליכע פונקציעס זיך בעוואָרינט מיט מונטערקייט פאר זיין גייסט. קיינער וואָלט זיך ניט געפיהלט שווער פון מיעדיגקייט, אלע וואָל- מען געהאט פרייע צייט צו ענטוויקלען די ליעבליכע און מענשענ- פריינדליכע געפיהלען און בעשעפטיגען זייערע פעהיגקייטען אין דעם שטרעבען נאָך גייסטיגע פאָרמשריטען. (3)

ווי שנעל וואָלט זיין דער פאָרמשריט פון אונזער פערשטאנד ווען דאָס פעלד פון וויסען וואָלט געשטאַנען פריי פאר אַלעמען!

(1) גאָדווין, ז. 1-790. (2) ז. 821. (3) ז. 806.

עם פערשטעהט זיך, די גייסטיגע אונגלייכהייטען וואָלמען ביז א געוויסען גראַד געבליבען; מען מעג אָבער גלויבען, אז די גרויסע גייסטער פון אזא לעבענסצייט וואָלמען ווייט אריבערשטייגען אלע גרעסטע גייסטיגע ערפינדונגען פון היינטיגער צייט" (1).

און דער מאָראַלער פּאַרטשריט וואָלט זיין פונקט אזוי גרויס ווי דער אינטעלעקטועלער. די פערברעכען וועלכע זיינען פערבונדן דען מיט'ן היינטיגען אייגענטום־סיסטעם „וואָלמען אונבעדינגט פערשווינדען אין א געזעלשאַפטליכען צושטאַנד, וואו מענשען לעבען בהרהבה און אלע געניסען גלייך די מתנות פון דער נאַטור. דער ענגער ענאָיום וואָלט פערשווינדען. וויבאַלד קיינער וועט זיך ניט פיהלען געצוואונגען צו היטען זיין ביסעל אַרימקייט, אָדער האַבעווען מיט יסורים און פיין כדי צו פערזאָרגען זיך אויף שפעטער, וועלען זיך זיינע פערזענליכע דאנות פערלירען אין דעם געדאַנק וועגען דער טובה פון כלל. קיינער וועט זיין נאַכבאַר קיין שונא ניט זיין, ווייל זיי וועלען ניט האַבען איבער וואָס זיך ארומ־צורייסען; און אָט אזוי וועט די מענשענליכע אייננעהמען די קיינאָרייך, וואָס דער שכל האָט בעשטימט פאַר איהר" (2).

3. ווי אזוי וועט אזא גיטערפערטיילונג קענען דורכגעפיהרט ווערען אין איינצעלנע פּאַלען?

„אזוי שנעל ווי דאָס געזעץ וועט אָנגעשאַפט ווערען, וועלען מענשען אָנהויבען נאַכצופאַרשען וועגען גערעכטיגקייט. לאָמיר אָננעהמען אונטער די דאָזיגע אומשטענדען, אז עס איז פּאַרגעבראַכט געוואָרען פאַר מענשען א מחלקה וועגען א ירושה, אויף וועלכער עס זיינען געווען פינף יורשים, וואָס דער פּסקדין פון זייערע אַלע געזעץ איז געווען מען זאָל צוטיילען דאָס פערמעגען אויף פינף גלייכע טיילען. זיי וואָלמען זיך גלייך גענומען נאַכפּרעגען וועגען די בעדערפעניסען און וועגען דער לאַגע פון די יורשים. דער ערסטער, וועלען מיר זאָגען, איז א מענש מיט א שעהנעם כאַראַקטער און עס געהט איהם נאנץ גוט אויף דער וועלט: ער

(1) גאָדווין, זייט 807. (2) זייט 810.

איז א בכבוד'ער מיטגליעד פון דער געזעלשאפט, אָבער מעהרער רייכקייט וואָלט ווינציגרוואָס פּערגרעסערט סיי זיין ניצליכקייט, סיי זיין צופרידענהייט. דער צווייטער איז א שלים-מזל'דיגער נפש, וואָס געהט אויס פון הונגער און איז איינגעטונקט אין צרות. דער דריטער איז אפילו אן אָרימאָן, אָבער ניט קיין פּער'דאגה'טער, און דאָ מאַכט זיך איהם א שטעלע, וואָס זיין נומער כאַ ראַקטער טרייבט איהם אָנצונעהמען, און וואו ער וואָלט געקענט בריינגען גרויסע נוצען, נור כדי עס צו קענען אָננעהמען ווי גע'העריג איז, מוז ער האָבען א קאפיטאַל, וואָס בעטרעפט אַקוראַט וויפּעל צוויי פינפטעל פון דער גאַנצער ירושה. איינע פון די יורשים איז אן עלטערע בתולה שוין אריבער די צייט פון קענען געבערען קינדער. נאָך איינע איז א וויסטע אלמנה מיט א גרויסע געזינד צו דערנעהרען. די ערסטע פּראַגע וואָס עס וואָלט זיך פאַרשטעלען ביי עהרליך-דענקענדע מענשען, אין וועמעס הענד עס ליגעט דער לעצטער פּסק וועגען דער הלוקה, וואָלט זיין — וואָס פאַר א גערעכטיגקייט קען זיך געפינען אין דעם געזעץ וואָס הייסט געבען אַלעמען גלייכע חלקים? ¹) און מען קען זיך לייכט פאַרשטעלען וואָס זייער ענטפער וואָלט געווען.

6. — פּערווירקליכונג.

די אומענדערונג וואָס די טובת הכלל פאַדערט, דאַרף געשעהען לויט גאָדווינ'ס מיינונג דורך דעם, וואָס די יעד ניגע וועלכע האָבען דערקענט די וואַרהייט, וועלען איבער-צייגען די איבעריגע מענשען, ווי נויטיג די דאָזיגע ענדער רונג איז פאַר דעם אַלגעמיינעם וואַהלוין, און דאַן וועלען געזעץ, שטאַטט און אייגענטום ממילא פּערשווינדען, און אַנשטאַט זיי וועט איינטרעמען דער נייער צושטאַנד.

I. אַלץ וואָס מען דאַרף איז, איבערצייגען די מענשען, אז די טובת הכלל פאַדערט די דאָזיגע ענדערונג.

(1) גאָדווינ, זייט 779-80.

1. אלע אנדרער זענען מוז מען פערווארפען. „אונזער כח השכל וועט תמיד האָבען א חשד אויף אזוינע וואַפען, וואָס קענען געברויכט ווערען מיט די אייגענע אויסזיכטען אויף ערפּאָלג פאר ביידע זייטען. דעריבער דארפען מיר קוקען אויף יעדער פּאָרם פון געוואלט מיט פּעראַכטונג. ווען מיר טרעטען אריין אין די רייהען פון מלחמה, פּערלאָזען מיר דאָס זיכערע פּעלד פון וואַר-הייט און גיבען איבער די ענטשיידונג צום קאָפּריו פון צופאַל. דער חיל פון שכל קען ניט בעקעמפּט ווערען; ער געהט פּאָר-ווערטס מיט רוהיגע, זיכערע טריט און קיינער קען זיך איהם ניט שמעלען אנטקענען. ווען מיר לעגען אָבער אונזערע אַרגומענטן טען אוועק אָן א זייט און געהמען זיך פאר'ן שווערד, איז שוין גאָר אַנאַנדער מעשה. ווער קען וויסען אין מיטען ליאַרם און געדומעל פון בירגערקריעג צי ער וועט ארויסגעהן מיט א נצחון אָדער מיט א מפלה? מיר מוזען דעריבער גאנץ גענוי אונטער-שיידען צווישען די ארבייט פון לערנען, אָדער אויפרייצען דעם פּאָלק. מיר מוזען זיך אָבזאָגען פון כּעס, רציחה און ליידענשאַפט און דארפען בעגעהרען נור די רוהיגע איבערלעגונג, דעם קלאַר-רען אורטייל און די פּורכטלאָזע דיסקוסיאָן“ (1).

2. די הויפטזאך איז צו איבערצייגען אזויפיעל מענשען וויפיעל מעגליך. נור ווען דאָס וועט געלינגען וועט מען קענען אויסמיידען געוואַלטהאָמען. „פאר וואָס האָבען די רעוואָלוציעס אין פּראַנקרייך און אין אמעריקא געהאט פאר זיך די איינשטיי-מונג פון כמעט אלע קלאַסען און סאָרטען מענשען, בעת דער וויר-דערשטאַנד אנטקענען טשאַרלס דעם ערסטען האָט צוטיילט אונ-זער פּאָלק אויף צוויי גלייכע פּארטייען? ווייל אונזער רעוואָל-וציע איז פּאָרגעקומען אין 17טען יאָרהונדערט, און יענע ביים-ענר פון 18טען. ווייל אין דער צייט פון די פּראַנצויזישע און אמעריקאַנער רעוואָלוציעס האָט די פּילאָזאָפּיע שוין ענטוויקעלט אייניגע פון די גרויסע ווארהייטען פון פּאָליטישער וויסענשאַפט,

(1) גאָדווין, זייט 208.

און א געוויסע צאהל שטארקע און דענקערדע קעפ האָבען איינ-
געזעהען, דורך דעם איינפלוס פון סידנעי און לאָק, פון מאָנ-
טעסקיו און רוססאָ, וואָס פאר א גרויסע צרה די געוואַלט איז.
ווען די דאָזיגע רעוואָלוציעס וואַלטען פאָרגעקומען נאָך שפעטער,
וואַלט איין טראָפען כלום ניט פאָרגאָסען געוואָרען פון די הענ-
פון די בירגער, עס וואַלט אין קיין איינציגען פאל קיין געוואַלט
ניט געברויכט געוואָרען אנטקעגען מענשען אָדער זאָכען" (1).

3. די מיטלען צו איבערצייגען אזויפיעל מענשען וויפיעל
מעגליך מכח דער נויטיגקייט פון אַן איבערענדערונג, בעשטעהט
אין „געבען בעווייז און קענען איבעררעדען. די בעסטע ערבות
פאר א גוטען רעזולטאט לייענט אין פרייע, אונבעשרענקטע דיס-
קוסיאָנען. אויף אַט דעם קאמפּאָפּלאַץ מוז די וואַרהייט אלעמאָל
ארויס דער זיענער, אויב, אַלזאָ, מיר ווילען אויסבעסערען די גע-
זעלשאַפטליכע אינסטימוציעס פון דער מענשהייט, מוזען מיר
זעהען צו איבערצייגען דורך וואָרט און שריפט. אַט די טהעטיג-
קייט האָט ניט קיין גרעניצען, אַט די ארכייט דאַרף ניט איבער-
געריסען ווערען. יעדעס מיטעל מוז אָנגעווענדט ווערען, ניט אזוי
כדי צוצוציהען די אויפמערקזאַמקייט פון מענשען און איבער-
רעדען זיי אָנצונעהמען אונזערע מיינונגען, נור, וואָס איז וויכ-
טיגער, כדי אָבצושאָפען יעדען צוים פון דענקען און עפענען פאר
יעדען איינעם דעם טעמפעל פון וויסענשאַפט און דאָס פעלד פון
אונטערזוכונג" (2).

„דער מענש, דעריבער, וועלכער נעהמט זיך צום האַרצען
דעם אירעאל פון דער מענשליכער וויעדערגעבורט, מוז תמיד האָר-
בען אין זין צוויי פרינציפען — די וויכטיגקייט פון יעדער שעה
פון פראָגרעס אין דער ענטדעקונג און פערשפרייטונג פון וואַר-
הייט, און די נויטיגקייט רהיגערהייט צו לאָזען אוועקגעהן יאָה-
רען אירדער ער רעדט-צו מען זאָל מוציא זיין זיינע לעהרען אל
הפועל. מיט זיין גאַנצער פאָרויכטיגקייט קען דאָך טרעפען, אז

דער אוימגערודרטער המון וועט לויפען אפריהער איידער דער שטילער, רוהיגער פראַגערס פון פערשטאַנד; דאן וועט ער גע- וויס ניט פערדאַמען די רעוואָלוציע וואָס קומט פאָר עטליכע יאָהר פריהער איידער די צייט וואָס דער שכל האָט בעשטימט. אויב אָבער ער פיהרט זיך אויף לויט די רעגעלען פון שטרענגער פאָר- זיכטיגקייט, וועט ער בלי ספק קענען אָבהאַלטען פיעלע איבער- איילטע טריט און אויף א היבשע וויילע פערלענגערן די אַלגע- מיינע רוה"1).

„דאָס מיינט ניט, ווי איינער וואָלט זיך געקענט דענקען, אז די ענדערונג פון אונזערע צושטאַנדען איז נאָך ווייט פון אונז אויף א גרויסען מהלך. עס איז די טבע פון מענשליכע עסקים אז גרויסע איבערבייטען קומען פאָר פלוצלונג און גרויסע ענדערונג גען ווערען געמאַכט אונערוואַרטעט, עפעס אזוי ווי צופעליג. ווען איך בילד א יונגען מאַן'ס גייסט, אָדער ווען איך מיה זיך צו האַבען אַן איינפלוס אויף אַן עלטערען מענשען, וועט א לאנגע צייט אויסזעהען, ווי איך וואָלט גאָר ניט געהאַט אויפגעטון, און די פרוכט וועט זיך ארויסווייזען גראַד בעת איך דערוואַרט זיי אַם וועניגסטען. די קיניגרייך פון אמת קומט אַן שטילערהייט. די זריעה פון גוטע מדות קען אָנהויבען שפראַצען, ווען מען האָט געמיינט אז זי איז אוועק לאיבוד"2). „ווען דער אמת'ער מענ- שענפריינד זאָגט נור אונערמיעדליך ארויס די וואַרהייט און שמעהט תמיד אויפ'ן וואַך געגען אלץ וואָס שטערט איהר פאָרט- שריט, דאן מעג ער מיט א רוהיגען האַרצען דערוואַרטען א שנע- לען און גוטען רעזולטאַט"3).

II. אזוי באַלד ווי די איבערצייגונג, אז די טובת הכלל פאָר- דערט אַן ענדערונג פון אונזער צושטאַנד וועט אריינדרינגען אומע- דום, וועלען געזעצ, שטאַט און אייגענטום פערשווינדען פון זיך אַליין, און וועלען מאַכען פלאַץ פאר דעם נייען צושטאַנד. „די רע- פאָרם לויט אַט דער בעדייטונג פון'ם וואַרט, קען כמעט גאָר ניט בע-

(1) גאָדווין, ז. 204. (2) ז. 228. (3) ז. 226.

טראכט ווערען ווי עפעס וואָס טראָגט דעם כאַראַקטער פון טהאַט. עס איז אַן אַלגעמיינע אויפקלערונג. מענשען דערפיהלען זייער לאַגע, און די קעטען, וואָס האַבען זיי פריהער געפענטעט, פער-שווינדען ווי אין אַ חלום. ווען עס וועט קומען צו אַט אזא קרי-זיס, וועט מען קיין איינציגען שווערט ניט דארפן ציהען פון שייד, קיין פינגער וועט מען ניט דארפן אויפהעבן אויף צו בע-געהן עפעס אַ געוואַלטהאַט. די געגנער וועלען זיין צרוועניג און צישוואַך צו קענען ערנסט דענקען וועגען שטעלען זיך אנט-קענען דעם אַלגעמיינעם געפיהל פון דער מענשהייט" (1).

אויף וואָס פאר אַן אופן קען די ענדערונג פון אונזערע צו-שטאַנדען דאָך פאַרקומען?

1. „ווען דער נאַציאָנאַל-קאָנווענט אין פראַנקרייך האָט אָנ-געהויבען זיין טהעטיגקייט, איז דאָרט ספעציעל געווען פערברייט די מיינונג, אז זיין עוכדא איז נישט מעהר ווי אויסצוארבייטען אַ פלאַן פון אַ קאָנסטיטוציע, וועלכע דארף פאַרגלענגט ווערען פאר די בעצירקען, און ערסט נאָך זייער צושטימונג קען עס בע-טראַכט ווערען אלס געזעץ" (2).

„דער ערסטער געדאַנק, וואָס קומט ארויף אויפ'ן זין מכה אַט דער מיינונג אין, אז אויב קאָנסטיטוציאָנעלע געזעץ דארפן אונטערוואַרפען ווערען אונטער אַ רעוויזיע פון די בעצירקען, דאָן דארפן אלע געזעץ דורכמאכען דעם אייגענעם פראָצעס. כדי אָבער די דאָזיגע צושטימונג פון די בעצירקען זאָל ווירקליך קע-נען האַבען אַ בעדייטונג, מוזען זיין אונבעגרעניצטע דיסקוסיאָנען פון אזוינע געזעץ-פראָיעקטען. דעמאָלט וועט זיך ערסט אָנהויבען אַ מעשה, וועמעס סוף עס איז גאָר ניט אזוי לייכט פאַראויסצו-זעהן. אייניגע בעצירקען וועלען אויסזעצן אנטקעגען געוויסע פאַראַגראַפען, און אויב די דאָזיגע פונקטען וועלען מוזען איבער-געמאַכט ווערען כדי צו קריגען זייער צושטימונג, קען אַקוראַט טרעפען, אז יענע ענדערונג אין דעם פאַראַגראַף, וואָס איז גע-

(1) גאָדווין, ז. 222-3. (2) ז. 657-8.

מאכט געוואָרען כדי צופריעדען צו שטעלען איין טייל פון דער געמיינדע, וועט ארויסרופען א אונצופרידענהייט מיט'ן קאָדעקס ביי אַנאָדער טייל".⁽¹⁾

„אָט דער פּרינציפּ פון צושטימונג פון די בעצירקען האָט א דירעקטע טענדענץ וואָס פיהרט, אויב אפילו נור אויף דעם גע- זונטען גאַנג פון טריט-ביי-טריט, צו דער אויפלייזונג פון אלע רעגירונגען".⁽²⁾ עס איז ווירקליך „ווינשענסווערטה, אז די וויכ- טיגסטע אַקטען פון די נאַציאָנאַלע פּערטרעטער זאָלען אונטער- וואָרפען ווערען אונטער דער דעה פון די בעצירקען וועמעס פּער- טרעטער זיי זיינען; פונקט פאר דעמוזעלבען טעם פאר וואָס עס איז ווינשענסווערטה, אז די אַקטען פון די בעצירקען גופא זאָלען, אזוי שנעל ווי דאָס לאָזט זיך אויספיהרען אויף דער פּראַקטיקע, אריינטרעטען אין קראַפט נור אויף וויפּיעל עס איז שייך צו יעד- נע איינצעלנע, וועלכע ניבען זיי זייער צושטימונג".⁽³⁾

2. אָט דער סיסטעם וואָלט ערסטענס געהאט די פּעולה, וואָס די קאָנסטיטוציע וואָלט מוזען זיין זעהר א קורצע. עס וואָלט גאַנץ שנעל זיך ארויסצייגען, אז עס איז ניט פּראַקטיש צו בע- קומען די פּרייע איינשטימונג פון א גאַנצער מאַסע בעצירקען פאר א היבש-גרויסען קאָדעקס; די גאַנצע קאָנסטיטוציע וואָלט גאָר מעגען בעשטעהן נישט מעהר ווי פון א פּלאַן איינצוטיילען דאָס לאַנד אין גלייכע טיילען לויט זייער בעפעלקערונג, און פּעסט- שטעלען בעשטימטע צייטען פאר די וואַהלען פון א נאַציאָנאַל- פּערזאָנלונג; דעם אמת זאָגענדיג, קען מען גאַנץ וואַהרשיינליך אויסקומען אפילו אַהן דעם לעצטען פּאַראַגראַף אויף".⁽⁴⁾

א צווייטע פּעולה וואָלט עס געהאט, וואָס מען וואָלט באלד איינגעזעהען, אז די גאַנצע מעשה פון שיקען די געזעץ אין די בעצירקען פאר זייער רעוויזיע איז אַן איבעריגע פּערדרעהעניש, סיידען נור ווען עס איז זעהר וויכטיג פאר דער אַלגעמיינער זי-

(1) גאָדוויין, ז. 658-9. (2) ז. 659-60. (3) ז. 660.

(4) ז. 660-61.

כערהייט; און בכך וואָלט מען אין אזויפיעל פרטים וויפיעל מעג-ליך לאָזען די בעצירקען אליין מאַכען געזעץ פאר זיך. „אויף דעם אופן וואָלט זיך אויסגעלאָזען פון דאָס, וואָס איז פריהער געווען א גרויסע אימפעריע מיט א צענטראַלער געזעצגעבונג, א קאָנפֿעדעראַציע פון א סך קליינע רעפובליקען, וועלכע וואָלטען אָבגעהאַלטען אן אַלגעמיינעם קאָנגרעס, ווען עס איז נויטיג צו ארבייטען אין איינעם אין עקסטרענע פאַלען“ (1).

די דריטע פעולה וואָלט געווען, וואָס די געזעצגעבונג וואָלט ביסלעכווייז גאָר אויפגעהערט. „א גרויסע פּערוואַמלונג וואָס איז צונויפגעבראַכט געוואָרען פון די פּערשיידענע פּראָווינצען פון א גרויס לאַנד, און וועלכע קאָנסטיטואירט זיך אלס די איינציגע געזעצגעבערין פאר דער גאַנצער בעפעלקערונג, בעשאַפט זיך גלייך א אידעע פון דער גרויסער מאַסע געזעץ וואָס זי דארף מאַכען, די גרויסע שטאַדט, וועלכע רעש'ט מיט די פּרינציפּען פון קאָ-מערציע און סוחר'ישע קנאה, לערנט זיך שנעל גענוג אויס פון נאַנדערצוקייען דעם דיקען בוך פון איהרע געזעץ-פאַראַגראַפּען און ספּעציעלע פּריווילעגיען. די איינוואָהנער אָבער פון א קליין דער-פיל, וועלכע פיהרען איינגערמאַסען א פשוט, נאַטירליך לעבען, וועלען באלד זיך ארומזעהען, אן אַלגעמיינע געזעץ זיינען גאָר אן איבעריגע זאך, און זיי וועלען אורטיילען די משפּטים וואָס קומען ביי זיי פאַר, ניט לויט די געוויסע געזעץ-כללים, וואָס זיינען פון פריהער אָנגעשריבען געוואָרען, נור לויט די אומשטענדיגע און די פאַרערונגען פון יעדען בעזונדער פאַל“ (2).

א פיערטע פעולה וואָלט עס האָבען, וואָס עס וואָלט העל-פען אָבשאַפען אייגענטום. „יעדע איינפיהרונג פון גלייכהייט בנוגע צו די ראַנגען און געזעלשאַפטליכע פּאָזיציעס פיהרט גאַנץ שטאַרק צו אן אויסגלייכונג פון די פּערמעגענס“ (3). „אַט אזוי וואָלטען ניט נור די נידעריגערע קלאַסען, נור אויך די העכערע, איינזעהען די אונגערעכטיגקייט פון דער היינטיגער פּערטיילונג

(1) גאָדווין, ז. 2-661. (2) ז. 662. (3) ז. 888.

פון אייגענטימער) די רייכע און די מעכטיגע זיינען גאָר ניט אזוי פּערהאַרטעוועט אנטקעגען די אידעען פון אַלגעמיינעם גליק, אויב די דאָזיגע אידעען ווערען זיי נור פּאַרגעשטעלט מיט דער קלאַרקייט און אין דעם אָנציהענדען געשטאַלט, ווי זיי קענען נור פּאַרגעשטעלט ווערען" (2). אָבער אפילו אין דעם ערך וואָס זיי דענקען נור וועגען זייערע פּראָפיטען און פּערגעניגענס, וואָלט עס אויך ניט זיין אזוי שווער זיי צו בעווייזען, אז עס איז ארויס-געוואָרפענע ארבייט צו קעמפּען אנטקעגען די וואַרהייט און געפּעהרליך ארויסצורופּען אויף זיך דעם האַס פון פּאַלק, און אז דעריבער קען עס גאָר זיין אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו בעשליסען זיך לכל הפּחות צו מאַכען וועלכע עס איז הנחות. (3)

(1) גאָדווין ז. 889. (2) ז. 882-3. (3) ז. 4-883.

פיערטער קאפיטעל.
פרודאָן'ס לעהרע.
1. — אלגעמיינעם.

1. פיערערעזשאָזעף פרודאָן איז געבאָרען געוואָרען אין בעזאנסאָן (פראנקרייך), אין יאָהר 1809. אין אָנהויב האָט ער זיך בעשעפטיגט דאָרט און אין אנדערע שטעדט מיט בוכ-דרוקעריי. אין 1838 האָט ער געקריגען א סטיפענדיע פון דער בעזאנסאָנער אַקאדעמיע, וועלכע האָט איהם געגעבען די מעגליכ-קייט צו געהן אין פאָרזי און פערנעהמען זיך מיט וויסענשאַפט-ליכע שטודיען. אין 1843 האָט ער אָנגענומען א קאָמערץ שטעלע אין ליאָן. אין 1847 האָט ער די שטעלע אויפגעגעבען און האָט זיך בעזעצט אין פאָרזי.

דאָ האָט פרודאָן אין די פאָר יאָהר פון 1848 ביז 1850 ארויס-געגעבען אייניגע צייטונגען, איינע נאָך די אנדערע. אין 1848 איז ער געוואָרען א מיטגליעד פון דער נאַציאָנאַל-פּערזאָנלונג. אין 1849 האָט ער געגרינדעט א פאָלקס-באַנק. באלד נאָכדעם איז ער פער'משפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר געפּענגניס פאר א פער-ברעכען געגען די פּרעס-געזעץ, און ער איז אָבגעזעסען זיין צייט ניט אויפהערנדיג זיין שרייבער'שע טהעטיגקייט.

אין 1852 איז פרודאָן בעפרייט געוואָרען פון תּפּיכה. ער איז געבליבען וואָהנען אין פאָרזי, ביז ער איז אין 1858 וויעדער פער'משפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר פאר נאָך א פערברעכען גע-גען די פּרעס-געזעץ. דאן איז ער ענטלאָפּען און האָט זיך בעזעצט אין בריסעל. אין 1860 האָט מען איהם בעגנאָדיגט און ער האָט

זיך צוריקגעקעהרט אין פראנקרייך. פון דאן אָן האָט ער געלעבט אין פאָססי. ער איז דאָרט געשטאָרבען אין 1865.

פרוודאָן האָט ארויסגעגעבען א מאַסע שריפטען, איבערהויפט אויף די געביטען פון יודיספרודעניז, פאָליטישער עקאָנאָמיע און פאָליטיק.

2. פאר פרוודאָן'ס לעהרע איבער געזעץ, שטאַאט און איי-גענטום זיינען פון זיינע שריפטען איידער דעם יאָהר 1848 איז בערהויפט וויכטיג זיין בוך: „וואָס איז אייגענטום? אונטערזוך כונגען מכה די פרינציפען פון ארבייט און רעגירונג“ (1840) און דאָס צווייבאנדיגע ווערק: „דאָס סיסטעם פון עקאָנאָמישע ווידערשפרוכען, אָדער די פילאָזאָפיע פון דעם עלענדר“ (1846); פון די שריפטען וואָס זיינען ערשיענען פון 1848 ביז 1851 — „די קאָנפעסיאָנען פון א רעוואָלוציאָנער“ (1849) און „די אַלגעמיינע אירעע פון דער רעוואָלוציאָן אין 19טען י. ה.“ (1851); און לעצ-טענס פון די וואָס נאָך 1851, דאָס דרייבאנדיגע ווערק „וועגען גערעכטיגקייט אין דער רעוואָלוציאָן און אין דער קירכע, נייע פרינציפען פון א פראַקטישער פילאָזאָפיע“ (1858) און דאָס בוך „דער פערעראַטיווער פרינציפ און די נויטיגקייט פון אַן איבער-בוי פון דער רעוואָלוציאָנערער פארטיי“ (1863).

פרוודאָן'ס לעהרע וועגען געזעץ, שטאַאט און אייגענטום האט אין די קלענערע פרטים דורכגעמאכט געוויסע ענדערונגען, אין די וויכטיגע טיילען איז זי אָבער געבליבען די זעלביגע; די מיר-נונג אז זי האָט זיך אויך געענדערט אין די הויפטפונקטען, איז ארויסגעוואקסען צוליב זיין קאפריזנע און ניט אלע מאָל דיזעלבע שפראַך. אזוי ווי מיר קענען דאָ ניט געבען קיין ענטוויקלונגס-געשיכטע פון פרוודאָן'ס לעהרע, וועלען מיר בריינגען כנגד צו די דאָזיגע קלענערע פונקטען נור זיין לעהרע פון די יאָהרען 51-1848, אין וועלכער פעריאָדע פרוודאָן האָט ענטוויקעלט זיינע אָנזיכטען זעהר דייטליך און האָט פאר זיי כעזונדערס קרעפטיג געארבייט.

3. פרוודאָן רופט אָן זיין לעהרע איבער געזעץ, שטאַאט און

אייגענטום, „אנארכיזם“. — „וועלכע פאָרם פון רעגירונג זאָלען מיר אָם בעסטען אויסוועהלען? — „וואָס הייסט, ווי אזוי קענט איהר גאָר פרעגען“, וועט זיך אוראיי אָברופען איינער פון מיינע יונגערע לעזער, „איהר זייט דאָך א רעפובליקאנער“. — א רעפובליקאנער, יא; אָבער דאָס וואָרט זאָגט גאָר נישט בעשטימט. רעפובליקאנער, יא; אָבער דאָס וואָרט זאָגט גאָר נישט בעשטימט. הייסט עס, וואָס וויל די „זאך פון כלל“, אונטער וועלכער עס איז פאָרם פון רעגירונג, קען זיך אָנרופען רעפובליקאנער. אפילו קעניגע זיינען רעפובליקאנער. „נו, אויב אזוי, זייט איהר א רעפובליקאנער“. ניין, „וואָס, אפשר זייט איהר גאָר א מאָנארכיסט?“ ניין. „א קאָנסטיטוציאָנאליסט?“ זאָל מיך גאָט אויסהיטען. „אן אריסטאָקראַט?“ ניט אהאָר. „איהר ווילט מסתמא א געמישטע רעגירונג?“ נאָך וועניגער. „איז וואָס זייט איהר פאָרט?“ איך בין איין אנארכיסט“ (1).

2. — די גרונדלעגע.

נאָך פרודאן נאָך איז דאָס העכסטע געזעץ פאר אונז — די גערעכטיגקייט.

וואָס איז די גערעכטיגקייט? די גערעכטיגקייט איז די גענזייטיגבעוואָרניטע אַכטונג, וואָס עס פיהלט זיך פון זיך אליין פאר דער מענשליכער ווירדע וואו און ווען נור זי ווערט ער נידעריגט, און וואָס שטעלט זיך ניט אָב פאר קיין געפאָהר כדי זי צו פערטידיגען“ (2).

„איך מוז אַכטען מיין נאָכבאַר און מוז זעהען אז אנדערע זאָלען איהם אַכטען ווי זיך אליין: אזוי הייסט מיר מיין געוויי-סען. פאר וואָס בין איך איהם שולדיג אָט די אַכטונג? אפשר פאר זיין כח, פאר זיין טאלאַנט אָדער פאר זיין רייכקייט? ניין, וואָס דער צופאַל גיט איז ניט דאָס, וואָס מאַכט ער זאָל פערדיע-“

(1) פרודאן, וואָס איז אייגענטום? זייט 295. (2) פרודאן, „וועגען גערעכטיגקייט“ 1, זייט 182-3.

נען אכטונג. אפשר דערפאר וואָס ער אכטעט מיך? ניין, די גע-
רעכטיגקייט שטעלט זיך פאָר די געגענווייטיגע אכטונג, אָבער זי
וואַרט ניט אויף דעם. אפילו אין דעם פיינד הייסט זי אכטען די
מענשליכע ווירדע, און דערפון נעהמען זיך די געזעצן פון
מלחמה; אפילו אין דעם מערדער וועמען מיר טוידמען אלס
אונמענש, און דערפון נעהמען זיך די שטרף - געזעצן. איך
אכט מיין נאכבאָר ניט צוליב די מתנות וואָס די נאטור האָט איהם
געגעבען, אָדער מיט וועלכע דאָס גליק האָט איהם בעשאַנקען;
עס איז ניט צוליב זיין אָקס, זיין עזעל אָדער זיין דיענסט-מויד,
ווי דער חומש זאָגט; עס איז אויך ניט אפילו צוליב די טובות
וואָס ער דארף מיר טון אזוי גוט ווי איך איהם; עס איז — זיין
מענשליכקייט. (1)

„די גערעכטיגקייט איז אין איין צייט אי א ווירקליכקייט,
אי א אידעע.“ (2) „די גערעכטיגקייט איז א כח פון אונזער נשמה,
די העכסטע קראפט וואָס מאכט פון אונז געזעלשאפטליכע ווע-
זענס. זי איז אָבער נאָך מעהר איידער א קראפט; זי איז א
אידעע, זי צייגט אָן א שייכות, א גלייכונג. אלס א קראפט האָט
זי בכח זיך צו ענטוויקלען; אָט די ענטוויקלונג איז עס פון וואָס
עס בעשטעהט די ערציהונג פון דער מענשהייט. אלס א גלייכונג
ענטהאַלט זי ניט קיין זאך וואָס איז פערענדערליך, קאפּריזנע
אָדער סתירה'דיג; זי איז אבסאָלוט און ניט פערענדערליך ווי
יעדעס (נאטור) געזעץ, און זי איז אויך, ווי יעדעס געזעץ אלגעמיינ-
פערשטענדליך.“ (3)

גערעכטיגקייט איז פאר אונז דאָס העכסטע געזעץ. „די
גערעכטיגקייט איז דער מאַסשטאב, וועלכען מען טאָר ניט אריי-
בערטערעמען, פון אלע מענשליכע האַנדלונגען.“ (4) „די פאקטען
פון געזעלשאפטליכען לעבען, וועלכע זיינען בטבע אונבעשטימט

(1) פרוידאָן, „וועגען גערעכטיגקייט“ 1. ז. 184-5. (2) דאָרט,
ז. 73. (3) דאָרט, ז. 185. (4) דאָרט, ז. 195.

און פול מיט סתירות, לאָזען זיך דורך איהר בעשטימען און אייני-
אַרדענען" (1).

"די גערעכטיגקייט איז דער צענטראַל-שטערן וועלכער רע-
גירט די געזעלשאַפטען, דער פּאָליוס ארום וועלכען עס דרעהט
זיך די פּאָליטיק פון דער וועלט, דער פּרינציפ און רעגעל פון אלע
איהרע געשעפטען. אלעס וואָס ווערט געטאָן צווישען מענשען,
ווערט געטאָן אין'ם נאָמען פון ר ע כ ט, קיין זאך ווערט ניט גע-
טאָן ניט דערמאָנענדיג די גערעכטיגקייט. די גערעכטיגקייט איז
ניט דאָס ווערק פון'ם געזעץ; אין געגענטייל, דאָס געזעץ איז
נישט מעהר ווי א דערקלערונג און א אָנווענדונג פון דער גע-
רעכטיגקייט" (2). "שטעלט זיך פאָר א געזעלשאַפט וואו אַנאָנדער
פּרינציפ, למשל רעליגיאָן, שטייגט אריבער, ווען אפילו נור א
קליין ביסעל, די גערעכטיגקייט; אָדער וואו געוויסע מענשען ווע-
רען בעטראַכט אפילו אין דאָס מינדעסטע אלס העכערע איידער
די אנדערע — איך זאָג, דאָרט וואו די גערעכטיגקייט איז אין
עצם פּערניכטעט, מוז פּריהער אָדער שפּעטער אונטערגעהן די
געזעלשאַפט" (3).

"די גערעכטיגקייט האָט די מעלה וואָס דער גלויבען, וועל-
כען זי פליסט איין, איז אזוי פעסט, אז קיין טעאָריע קען איהם
ניט אָבלייקענען אָדער פּערוואַרפען. אלע פעלקער רופען זי אָן;
די "שטאַטס-גרינדע" ערקלערען אז זיי שטיצען זיך אויף איהר,
אפילו בעת זיי געהען איהר להיפך; די רעליגיאָן עקזיסטירט נור
פון איהרטוועגען; דער סקעפטיציזם בעהאַלט זיך פאר איהר;
די איראָניע האָט א קראַפט נור איהר צו פּערדאָנקען; פּערברע-
כען און צבויע'יאַצטווע בוקען זיך צו איהר. ווען פּרייהייט איז
ניט בלויז א פּוסטע פּראַזע, ווירקט זי נור אין דיענסט פון רעכט;
און אפילו ווען זי רעבעלירט אנטקעגען דאָס רעכט, שילט זי איהם
אין גרונד גענומען דאָן אויך ניט" (4). אלע העכסט-דאָציאָנאלע

(1) פרודאן, "וועגען גערעכטיגקייט", 1. זייט 185. (2) וואָס

איז אויגענומען? ז. 18-19. (3) וועגען גערעכט. ז. 195. (4) ז. 45.

לעהרען וועגען גערעכטיגקייט זיינען נקיצור אויסגעדריקט אין דעם בעריהמטען שפרוך: מהו פאר אנדערע וואָס דו וואָלסט וועלען מען זאל טון פאר דיר; מהו קיינעם נישט וואָס דו וואָלסט נישט וועלען מען זאל דיר טון" (1).

3. — געזעץ.

אום נאָמען פון גערעכטיגקייט פערזאָרפט פרוּדאָן, אמת נישט דאָס געזעץ, אָבער כמעט אלע איינצעלנע געזעצן ליכט נאָרמען, און איבערהויפט די שטאַטס-געזעצן. דער שטאַטס מאַכט געזעץ „און ער מאַכט זיי אזויפיעל, ווי פיעל אינטערעסען ער טרעפט אָן; און אזוי ווי די אינטערעסען זיינען אָהן א צאָהל, מוז דעריבער די געזעצגעבונגסמאַשין ארבייט טען אָהן אן אויפהער. געזעץ און תקנות פאלען ווי האָגעל אויף די אַרומע בעפעלקערונג. דער פאָליטישער באַדען וועט באלד פער-דעקט ווערען פון א פאָפיער-לאַגער, וועלכען די געאָלאָגען וועלען פשוט מוזען פערצייכענען אלס די „פאָפיראַצעאישע פאָרמאַציאָן“ צווישען די עפאָכען פון דער געשיכטע פון דער ערד. דער קאָנ-ווענט האָט אין דריי יאָהר, איין מאָנאַט און פיער טעג ארויס-געגעבען ערף טויזענד זעכס הונדערט געזעץ און דעקרעטען; די קאָנסטיטואירענדע און לעגיסלאַטיווע פערזאַמלונגען האָבען גע-שאַפען אוראי נישט וועניגער; די קיווערליכע און די שפעטערע גירונגען האָבען געארבייט פונקט אזוי פלייסג. מען זאָגט אז די געזעצזאַמלונג ענטהאַלט איצט מעהר אלס פופציג טוי-זענד; ווען אונזערע פערטרעטער וואָלמען געטון זייער פליכט, וואָלט אָט די גרויסע סומע באלד פערדאָפּעלט געוואָרען. גלויבט איהר, אז די בעפעלקערונג, אָדער די רעגירונג גופא, קען בלייבען ביין זינען אין אָט אזא לאַבירינט?" (2)

„אָבער וואָס רעד איך? געזעץ פאר א מענשען, וואָס דענקט

(1) וואָס איז אייגענטום? זייט 18. (2) „אלגעמיינע אי-דעע“, זייט 8-147.

אליין און איז פערזאנטוואַרטליך פאר זיינע אייגענע מעשים! גע-
זעץ פאר א מענשען וואָס וויל זיין פריי און פיהלט זיך פעהיג
צו זיין פריי! איך בין בערייט איינצוגעהן אויף פשרות, אָבער
איך וויל ניט קיין געזעץ; איך אָנערקען זיי ניט; איך פראָטעס-
טיר אנטקעגען יעדען געבאָט, וואָס א כלומר'שט נויטיגע אויטאָ-
ריטעט וויל ארויפצוווינגען אויף מיין פרייען ווילען. געזעץ! מיר
ווייסען וואָס זיי זיינען און אויף וואָס זיי טויגען. זיי זיינען
שפינען-וועבאכץ פאר די שטארקע און די רייכע, קעמען וואָס קיין
שטאָל קען ניט ברעכען זיינען זיי פאר די קליינע און די אַרמע,
פישער-נעצען זיינען זיי אין די הענד פון דער רעגירונג." (1)

„איהר זאָגט, זאָלען זיי מאַכען וועניג געזעץ, א י י נ
פ א כ ע געזעץ, גוטע געזעץ. דאָס איז אָבער אונגעגלייך.
מוז ניט די רעגירונג אויסגלייכען אלע אינטערעסען, בעשליסען
אלע דיספוטען? אינטערעסען אָבער זיינען, לויט דער טבע פון
דער געזעלשאפט, פאראן אויפיעל, די בעציהונגען ענדערן זיך און
ביימען זיך אָהן א סוף — ווי איז עס מעגליך מען זאָל מאַכען
נור א קליינע צאָהל געזעץ? ווי אזוי קענען זיי זיין איינפאכע?
ווי אזוי קען מען אויסמידען אז דאָס בעסטע געזעץ זאָל ניט ווע-
רען באַלד פער'מיאוס'ט?" (2)

II. די גערעכטיגקייט פאָדערט עס זאָל נור זיין איין
געזעץ-גאַרמע, און דאָס איז, די גאַרמע אז אַן אַבמאָך, א
קאָנטראַקט, מוז אָבגעהיט ווערען.

„וואָס מיינען מיר אונטער א קאָנטראַקט? א קאָנטראַקט,
זאָגט דער ציוויל-קאָדעקס, אַרטיקעל 1101, איז אן אַבמאָך, דורך
וועלכען איינער אָדער מעהרערע מענשען פערבינדען זיך מיט איי-
נעם אָדער מעהרערע מענשען כדי עפעס צו טון, אָדער כדי א גע-
וויסע זאך ניט צו טון." (3) „כדי איך זאָל קענען בלייבען פריי,
איך זאָל ניט דארפן זיין אונטערוואָרפען אונטער קיין געזעץ

(1) „אלגעמיינע אידעע“, זייט 149. (2) דאָרט, זייט 150-149.

(3) פערעראטיווער פרינציפ, ז. 64.

א חוץ מיין אייגענעם, און כדי איך זאָל קענען רעגירען זיך אליין, מוז דער בנין פון דער געזעלשאַפט איבערגעבויט ווערען אויף דער אידעע פון ק א נ ט ר א ק ט"1. "דער געדאַנק פון קאָנטראַקט מוז פאר אונז זיין דער גרונדגעדאַנק פון דער פאָליטיק"2. אָט די נאָרמע, אז קאָנטראַקטען מוזען אָבגעהיט ווערען, דארף ווערען בעגרינדעט ניט נור אויף דער גערעכטיגקייט וואָס שמעקט אין דעם, נור אויך אויף דעם פאַקט, וואָס עס געפינט זיך דער ווילען ביי מענשען וועלכע לעבען צוזאַמען, צו צווינגען אָבצוהיטען קאָנטראַקטען אפילו מיט געוואַלט אויב עס איז נויטיג;8) און דעריבער דארף עס זיין ניט נור א געבאָט פון דער מאָראַל, נור אויך א געזעצליכע נאָרמע.

"עטליכע מענשען פון דיין גלייכען האָבען איינגעשטימט צוויי־שען זיך צו בעהאַנדלען איינער דעם אנדערן געטריי און עהרליך, — דאָס הייסט, רעספעקטירען די רעגעלן, וועלכע לויט דער נאָר־טור פון די זאַכען, זיינען אליין אימטשאַנד צו בעוואָרענען זיי א פולע מאָס פון שפע, זיכערקייט און פריעדען. ווילסטו אריינטרע־טען אין זייער חברה, נעהמען א טייל אין זייער געזעלשאַפט? פערשפרעכסטו צו רעספעקטירען די עהרע, פרייהייט און פערמע־גען פון דייע ברודער? פערשפרעכסטו קיינמאָל ניט צו פערבאַפען דורך געוואַלט, בעטרוג, וואוכער, אָדער אנדערע ספעקולאַציעס אנאנדערענס פראָדוקטען אָדער אייגענטום? פערשפרעכסטו קיינ־מאָל ניט צו לייגען אדער נארען אין מסחור, אָדער פאר'ן געריכט, אָדער אין וועלכער עס איז האַנדלונג? דו קענסט זאָגען יא אָדער ניין.

"זאָנסטו ניין, געהערסטו צו א געזעלשאַפט פון ווילדע. דו האַסט פערלאָזען די חבר'שאַפט פון דער מענשליכער ראַסע, און דו שטעהסט אונטער א חשד. דיך קען נאָרנישט בעשיצען. פאר דער קלענסטער בעלידיגונג קען דיך דער ערשטער בעסטער מענש

דער פּעדראַטיווער פּרינציפּ, ז.

1) אַלגעמ. אידעע, ז. 235.

64. אַלגעמ. אידעע, ז. 348.

דערשלאָגען, און מען וועט איהם העכסטענס קענען משפט'ן נור ווי פאר בענעהן זיך גרויזאם מיט א חיה.

„פערקעהרט אָבער, שווערסטו טרייהייט צו דעם פערבאָנד, דאן געהערסטו צו דער געזעלשאַפט פון פרייע מענשען. אלע דייע ברירער געהען אריין אין אַן אָבמאָך מיט דיר און פערשפרעכען דיר טרייהייט און פריינדשאַפט, הילף, דיענסטבאַרקייט און געזעלשאַפטליכען פערקעהר. אין פאַל פון א חטא, פון זייער צד אָדער פון דייענס, צי בשוגג, צי במזיד, אָדער דורך הייס בלוט, זייט איהר פעראַנטוואָרטליך איינער צום אנדערן פאר דעם היזק, ווי אויך פאר דעם סקאַנדאַל און די אונזיכערהייט וואָס איהר האָט מיטגעבראַכט; און די פעראַנטוואָרטליכקייט קען גרייכען, לויט די ערנסטקייט פון דעם ברעכען די טרייהייט־שבועה, אָדער מחמת די וויעדערהאַלונג פון דעם פערברעכען, אזוי ווייט, ביז צו בער קומען דעם פסק פון ווערען אויסגעשלאָסען, אָדער פון טוידט.“ (1)

4. — שטאַאַט.

1. אזוי ווי פרודאן האַלט נור פון דער איינציגער געזעצליכער נאַרמע, אז קאָנטראַקטען מוזען אָבגעהיט ווערען, קען ער אָננעהמען נור איין געזעצליכע בעציהונג — די בעציהונג פון צדדים וואָס שליסען א קאָנטראַקט. ער מוז דעריבער נויטיגער־וויין פערוואַרפען דעם שטאַאַט, ווארים דער שטאַאַט ווערט אייניגעהירט דורך ספעציעלע געזעצליכע נאַרמען און בינדט, אלס א ניט־פרייוויליגע געזעצליכע בעציהונג, אפילו די וועלכע האָבען גאָר ניט אריינגעטראָטען אין קיין אָבמאָך ניט. פרודאן, אלזא, פערוואַרפט דעם שטאַאַט אַבסאָלוט, אַהן קיין שום תנאי פון צייט אָדער אָרט; ער בעטראַכט איהם זאָגאַר אלס אַזא געזעצליכע בעציהונג, וועלכע זינדיגט געגען די גערעכטיג־קייט גאָר אין אַ אונגעוועהנליכען ערך.

„די רעגירונג פון מענשען איבער מענשען איז שקלאַ“

(1) פרודאן, „אַלגעמיינע אידעע“, זייט 342-343.

וועריו"1), "יעדערער וואָס לעגט ארויף זיין האַנד אויף מיר כדי מיך צו רעגירען, איז אַ פּערגוואַלטיגער און אַ טיראַן: איך ער קלער איהם אלס מיין שונא"2). "די הערשאַפט פון מענשען איז בער מענשען שטעהט אין יעדער געזעלשאַפט אין אַ אומגעקעהרטען ערף צו דער גייסטיגער ענטוויקלונג פון דער דאָזיגער געזעלשאַפט, און מען קען אויסרעכענען ווי לאַנג די הערשאַפט וועט נאָך דויערען, לויט דעם מעהר אָדער וועניגער אַלגעמיינעם פּערלאַנג נאָך אַן אמת'ער, ד. ה. אַ וויסענשאַפטליכער רעגירונג"3).

"קעניגטום איז קיינמאָל ניט געזעצמעסיג. ניט בירושה, ניט דורך וואַהלען אָדער דורך אַלגעמיינע שטימערעכט, ניט דורך דעם הערשער'ס גרויסע מעלות אָדער דורך די פּערהייליגונג פון דער רעליגיאָן און פון צייט, קען דאָס קעניגטום ווערען געזעצמעסיג. אין וועלכער פּאַרם זי מעג זיך בעווייזען — מאָנאַרכיש, אַליי גאַרכיש אָדער דעמאָקראַטיש — קעניגטום, אָדער די רעגירונג פון מענשען איבער מענשען, איז אונגעזעצליך און אונזיניג"4). ספּעציעל די דעמאָקראַטיע, "איז מעהר גאַרנישט ווי אַ קאָנסטיטוציאָנעלע מוטווייליגע מאַכט, וואָס פּערנעהמט דאָס פּלאַץ פון אַנאַדער קאָנסטיטוציאָנעלער מוטווייליגער מאַכט; זי האָט ניט קיין וויסענשאַפטליכע ווערדע, און מיר קענען זי העכסטענס נור בעטראַכטען אלס אַ פּאַרשטופּע פון דער אמת'אינהייטליכער רעפּובליק"5).

"די אויטאָריטעט איז קוים וואָס אָנגעקומען אויף דער ערד, ווי די גאַנצע וועלט האָט זיך גענומען אַרומרייסען צוליב איהר אויטאָריטעט, רעגירונג, מאַכט, שטאַט — די אלע ווערטער בער דייטען דיזעלביגע זאָך — שטעלט זיך פאַר יעדען איינעם אלס אַ מיטעל ווי צו אונטערדריקען און עקספּלאַטירען זיינע מיט מענשען. אַבסאָלוטיסטען, דאָקטרינאַרען, דעמאַגאָגען און סאַציי-

(1) פּרודאָן, קאָנפּעסיאָנען, ז. 8. (2) דאָרט, ז. 6. (3) וואָס איז אייגענטום? ז. 301. (4) דאָרט, ז. 298-9. (5) די לעזונג פון דער געזעלשאַפט, פּראָגע, ז. 54.

אליסמען ווענדען נאכאנאנד זייערע אויגען צו דער אויטאָריטעט, ווי צו זייער וועגווייזער. אלע פארטייען אָהן אויסנאָהמע זיינען, לויט דעם ערך וויפיעל זיי שטרעבען נאָך מאַכט, בעזונדערע פאָר-מען פון אַבסאָלוטיזם; און עס וועט ניט געבען קיין פרייהייט פאר די בירגער, עס וועט ניט זיין קיין אָרדנונג אין דער געזעל-שאַפט, קיין אייניגקייט צווישען די ארבייטער, ביז וואָנען די אַבלייקענונג פון אויטאָריטעט וועט ניט פערנעהמען אין דעם פאָ-ליטישען קאָטעכזום דאָס פלאַץ פון דעם גלויבען אין דער אויטאָ-ריטעט. קיינע פאַרטייען, קיין אויטאָריטעט, אַבסאָלוטע פרייהייט פון מענשען און בירגער — אַט די דריי ווערטער האַלטען אין זיך איין מין פאָליטישען און סאָציאלען „אני מאמין“ (1).

II. די גערעכטיגקייט פאָדערט אַנשאַט דעם שטאַט אַ געזעלשאַפטליך צוזאַמענלעבען פון מענשען, געבויט אויף דעם יסוד פון דער געזעצליכער נאָרמע, אַז קאַנראַקטען מוזען אָבערהייט ווערען. דאָס דאָזיגע צוזאַמענלעבען רופט פרו-דאָן אַן „אנארכיע“ (2) און שפעטער רופט ער עס אויך פערד-ראַציאָן“ (3).

1. נאָכדעם ווי מען וועט אָבשאַפען דעם שטאַט וועט אלץ געבען אַ געזעלשאַפטליך צוזאַמענלעבען פון מענשען. שוין אין'ס יאָהר 1841 האָט פרוּדאָן געזאָגט, אז דער הויפט פונקט איז, „צו ענטדעקען אַ סיסטעם פון פאָלקאָמענער גלייכהייט, וואו די אלע

(1) קאַנפעסיאָנען, ז. 7. (2) וואָס איז אייגענטום? ז. 301; קאַנפעסיאָנען, ז. 68; די לעזונג פון געז. פראָבלעם, ז. 119. (3) דער פערדעראַטיווער פרינציפ, ז. 67. — פרוּדאָן'ס לעהרע איז ניט געווען, ווי דיעהל און צענקער בעהויפטען, ביז דעם יאָהר 1852 אַנארכיזמוס, און פון דאָן אָן און ווייטער פערדעראַליזמוס. זיין אַנארכיזמוס איז פון אַנ-הויב אַן געווען דאָס אייגענע וואָס פערדעראַליזמוס, נישט מעהר וואָס ער האָט שפעטער זיין אַנארכיזמוס אויך אָנגערופען מיט'ן נאָמען פער-דעראַליזמוס.

היינטיגע אינסטיטוציעס א חוץ אייגענטום, ד. ה. א חוץ דעם מיט-
ברויך פון אייגענטום, זאָלען ניט נור האָבען אין איהם א פלאץ,
נור זיי גופא זאָלען זיין די ווערקצייג פון גלייכהייט: אינדיווי-
דועלע פרייהייט, די פערטיילונג פון די מעכטען, דער רעגירונגס-
ראַטה, די געשוואָרענע, די אַרמיניסטראַטיווע און געריכטליכע אָר-
גאַניזאַציע." (1)

מענשען אָבער דארפֿען זיך האַלטען צוזאַמען אין געזעלשאַפט
ניט דורך א וועלכע עס איז העכסטע אויטאָריטעט, נור נישט מעהר
ווי דורך די געזעצליך-בינדענדע קראַפט פון אַבמאַך. „ווען איך
אונטערהאַנדעל מיט איינעם אָדער מעהרערע פון מיינע מיטביר-
גער וועגען עפעס אַן עסק, איז גאַנץ קלאָר אז מיין ווילען אַליין
איז דעמאָלט מיין געזעץ; ערפיעלענדיג מיינע התחייבות, בין איך
מיר אַליין מיין רעגירונג. ווען, אַלזאָ, איך קען שליסען דעם
קאָנטראַקט מיט אַלעמען, אזוי גוט ווי איך קען עס טון מיט איר-
ניגע; ווען אַט די אַלע וואָלטען קענען טון דאָסוועלכע צווישען זיך;
ווען יעדע בירגער-גרופע, יעדע געמיינדע, בעצירק, פראָווינץ,
קאָרפּאָראַציע, קאָמפּאַניע א. ז. וו. וועלכע זיינען ענטשטאַנען דורך
אזאַ אַבמאַך און ווערען בעטראַכט ווי א מאָראַלע פּערזענליכקייט,
וואָלטען קענען, אונטער דיזעלביגע בעדינגונגען, פּערהאַנדלען מיט
יעדערער און מיט אַלע אנדערע גרופען, דאַן וואָלט עס געווען
פונקט דאָסזעלבע, ווי ווען מיין ווילען וואָלט זיך וויעדערהאַלט עד
לאַין סוף. איך וואָלט דאַן זיכער זיין, אז דאָס געזעץ וואָס ווערט
אויף דעם אופן געמאַכט, לויט די פּערשיידענע פּאַרשלאַגען פון
מיליאָנען מענשען, וועגען אַלע פרטים וואָס זיינען נוגע דער רע-
פּובליק, וואָלט קיינמאַל ניט געווען עפעס אנדערס אַלס מ י י ן
געזעץ; און אויב די דאָזיגע נייע אָרדנונג וואָלט הייסען רעגיר-
רונג, וואָלט זי געווען מ י י ן רעגירונג. ווען דער רעזשים פון
אַבמאַכען וואָלט איינגעפיהרט געוואָרען אַנשטאַט דעם רעזשים פון
געזעץ, וואָלטען מיר דאַן געהאַט די אַמט'ע רעגירונג פון מענשען

(1) וואָס איז אייגענטום? זייט XIX-XX.

און בירגער, די אמת'ע סוואווערעניטעט פון פאָלק, די רעפובליק"1.

„אין דער רעפובליק איז פריי יעדע מיינונג און טהעטיגקייט, אָבער דוקא צוליב דער פערשיידענהייט פון די מיינונגען און טהע-טיגקייטען דענקט און האַנדעלט דאָס פאָלק ווי איין מענש. יעדער בירגער אין דער רעפובליק, דערמיט וואָס ער טוט ווי ער וויל, און נור ווי ער וויל, נעהמט א דירעקטען אַנטייל אין געזעצ-נעבונג און רעגירונג, פונקט ווי ער נעהמט אַן אַנטייל אין דער פראָדוקצאַן און צירקולאַצאַן פון רייכטימער. דאָ איז יעדער ביר-גער א קעניג; וואָרים ער האָט דאָ פאָלשענדיגע מאַכט, ער הערשט און רעגירט. די רעפובליק איז די פאָזיטיווע אַנאַרכיע. אין איהר איז די אָרדנונג ניט די הערשערין איבער די פרייהייט ווי אין א קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנאַרכיע, און ניט די תפיסה פון פרייהייט ווי אונטער די פראָוויזאָרישע רעגירונג. אין איהר איז די פרייהייט אויסגעלייזט פון אלע איהרע פענטעס, אָבערגעליבענס, פאָראַרטיילען, סאָפיזמען, חקירות, אויטאָריטעטען; די פרייהייט איז געגענויטיג און בעגרעניצט ניט זיך אליין; די פרייהייט איז ניט די טאַכטער, נור די מוטער פון אָרדנונג“2.

די אַנאַרכיע קען זיך אונז לייכט אויסדוכטען אין „די העכסטע אונאַרדנונג און דער אויסדרוק פון א כאָאָס. מען דערצהלט, אז א פאָרזער בירגער פון 17טען יאָרהונדערט, דערהערענדיג אז ווענעדיג האָט ניט געהאט קיין קעניג, האָט ער עס אָנגענומען פאר אזא חידוש'דיגען וויטץ, אז ער האָט געמיינט ער וועט פלאַצען פאר געלעכטער. אַט אזא פאָראַרטייל האָבען מיר“3. אַנטקעגען דעם שילדערט פּרוּדאָן ווי דאָס געזעלשאַפּטליכע צוזאמענלעבען פון מענשען וואָלט קענען פאָרקומען אין דער אַנאַרכיע און ערפיעלען די אויפגאַבען וואָס געהערען איצטער צום שטאַט.

1 אַלגעמיינע אידעע, זייט 235-6. 2 די לעזונג פון גע-זעלשאַפּט. פראָבלעם, ז. 119. 3 וואָס איז אייגענטומץ ז. 341-2.

ער פאנגט אן מיט א ביישפיעל. „שוין פון האנדערטער יאהר רען אז די גייסטליכע מאכט איז געווען אָבגעטיילט, לויט דער טראַדיציע, פון דער וועלטליכער מאכט. עס איז אָבער קיינמאָל ניט געווען קיין פּאָלשמענדיגע אָבטיילונג, און דעריבער איז צום גרויסען שאַדען פון דער קירכליכער מאכט און פון די גלויביגע, די צענטראַליזאציע קיינמאָל ניט געווען געניגענד. די אָבטיילונג וואָלט קענען זיין א פּאָלשמענדיגע, ווען די וועלטליכע מאכט וואָלט ניט נור זיך ניט געמישט אין די ריין־רעליגיעזע צערעמאָניעס און אין דער רעגירונג פון דער קירכען־געמיינדע, נור ווען זי וואָלט זיך אויך ניט אריינגעמישט אין דעם עסק פון אָנשטעלען בישאָפּען. די צענטראַליזאציע וואָלט געווען א גרעסערע און די רעגירונג א מעהר־רגעלמעסיגע, ווען דאָס פּאָלק פון יעדער קהלה וואָלט געהאָט דאָס רעכט אליין אויסצוקלייבען זייערע גלחים און כהנים אָדער גאָר אויסקומען אָהן זיי; ווען די פריסטער פון יעדען קיר־כען־קרייז וואָלטען אליין קענען אויסוועהלען זייער בישאָפּ; ווען די אסיפה פון בישאָפּען וואָלטען אליין האָבען די גאנצע דעה צו רעגולירען די רעליגיעזע עסקים, די טעאָלאָגישע למודים און דעם גאָטעס־דיענסט. דורך אזא אָבטיילונג וואָלטען די גייסטליכע אויפ־געהערט צו זיין א ווערקצייג אין די הענד פון דער פּאָליטישער מאכט פון טיראניי איבער'ן פּאָלק; דורך אָט די אָנווענדונג פון אַלגעמיינע שטימ־רעכט וואָלט די קירכען־רעגירונג, זיינענדיג צענטראַליזירט אין זיך אליין און בעקומענדיג איהר איינפלוס פון פּאָלק, אנשטאָט פון דער רעגירונג אָדער פון פּאַבסט, שטענדיג האַרטאָניזירט מיט די בעדערפעניסען פון דער געזעלשאַפט און מיט דער מאָראַלער און גייסטיגער לאַגע פון די בירגער. כדי אַלזאָ, זיך אומצוקעהרען צו דער ווארהייט — צו דער אַרגאָנישער, פּאָליטישער, עקאָנאָמישער און סאָציאַלער ווארהייט — מוזען מיר ערסטענס אָבשאַפען די קאָנסטיטוציאָנעלע מאכט־אָנהויפונג, דערמיט וואָס מען וועט אוועקנעהמען פון'ם שטאַט די בעשמע־לונג פון בישאָפּען און מען וועט קלאָר אָבטיילען די גייסטליכע פון דער וועלטליכער מאכט; צווייטענס, אַרגאָניזירען די קירכע

גופא דורך א סיסטעם פון וואהלען אין מדרגות; דריטענס, די ביר-
 גערשטימען מוזען זיין די גרונדלאגע פון דער קירכליכער מאכט,
 אזוי גוט ווי פון אלע אנדערע מעכטען אין שטאאט. דורך אַט דעם
 סיסטעם וועט דאָס, וואָס היינט איז רעגירונג, זיין מעהר
 גאָר נישט ווי איינפאַכע אַדמיניסטראַציע; גאַנץ פראַנק-
 רייך וועט זיין אָרגאַניזירט אין אלץ וואָס איז נוגע די קירכליכע
 פונקציעס; און דאָס גאַנצע לאַנד וועט דורך דעם פאַקט אליין פון
 זיין וואהל-איניציאַטיווע זיך אליין רעגירען אין די גייסטליכע
 ענינים, אזוי גוט ווי אין די עסקים פון דער וועלט. מען זעהט דער-
 פון קלאָר, אז אויב מען וואָלט געקענט דאָס גאַנצע לאַנד אָרגאַני-
 זירען אין אלע וועלטליכע זאַכען אויף דיזעלביגע גרונדלאַגען,
 וואָלטען מיר געהאַט די פּאָלקאָמענסטע אָרדנונג און די קרעפּ-
 טינסטע צענטראַליזאַציע און עס וואָלט קיין שמץ ניט געווען פון
 דאָס, וואָס מיר רופען היינט קאָנסטיטואַרטע אויטאָריטעט אָדער
 רעגירונג" (1).

פרודאָן גיט אַ צווייטען ביישפיעל פון דער אָרדנונג אין דער
 געריכטליכער אויטאָריטעט. „די געריכטליכע פונקציעס, דורך זייער
 רע פערשיידענע ספעציאַליטעטען, זייערע ראַנגען-מדרגות, זייער
 פּעראַייניגונג אונטער איין מיניסטעריום און צוליב דעם וואָס דאָס
 ריכטער-אַמט איז לעבענסלענגליך, צייגען ארויס אַ קלאָר-אויסגע-
 שפּראַכענע טענדענץ צו אַבזונדערונג און צענטראַליזאַציע. זיי
 זיינען אָבער אויף קיין אופן ניט אָבהענגיג פון די וואָס שטעהען
 אונטער זייער יוריסדיקציע; זיי זיינען אלע אין רשות פון דער
 עקזעקוטיווער מאכט, וועלכע דאָס פּאָלק בעשטימט איין מאָל אין
 פיער יאָהר און גיט איהר אַן אויטאָריטעט, וואָס קען פאר דער
 צייט ניט געמינערט ווערען; זיי זיינען ניט אונטערטעניג צוק
 לאַנד דורך וואהלען, נור צו דער רעגירונג — צום קעניג אָדער
 פרעזידענט — דורך בעשטימונג. דערפון קומט ארויס, אז די וועל-
 כע שטעהען אונטער דער יוריסדיקציע פון אַ געריכט, ווערען איר-

(1) פרודאָן, קאָנפּעסיאָנען, זייט 65.

בערגעגעבען צו זייערע „נאטירליכע“ ריכטער פונקט ווי די דאָרפֿס־לייט זיינען אָנגעגעבען צו זייערע גלחים; אז דאָס פּאָלק געהערט דעם מאַניסטראַט, ווי א ירושה; אז די וואָס קומען זיך משפּט'ן זיינען דעם ריכטער'ס, ניט ער איז זייערער. זאָל מען אָבער אָנ־ווענדען אַלגעמיינע שטימ־רעכט און וואַהלען לויט די מדריוגות בנוגע צו די געריכטליכע עמטער, אזוי גוט ווי צו די קירכליכע; זאָל מען אָבשאַפען דאָס לעבענסלענגליכע פּערבלייבען אין אַמט, וואָס איז סותר דעם וואַהל־רעכט; זאָל מען אוועקנעהמען פון שטאַט יעדע ווירקונג און יעדען איינפלוס וואָס ער האָט אויף די געריכטליכע אינסטיטוציע; זאָל אַט די קערפּערשאַפט, א בעד־זונדער־צענטראַליזירטע אין זיך אליין, ניט אָבהענגען פון קיינעם ניט א חוץ פון פּאָלק — און איהר וועט גלייך האָבען אוועקגע־נומען ביי דער מאַכט איהר שטאַרקסטען ווערקצייג פון טיראַניי; איהר וועט האָבען געמאַכט די גערעכטיגקייט פאר א פּרינציפּ פון פּרייהייט, אזוי גוט ווי פון אָרדנונג. און אויב איהר נעהמט נור ניט אָן, אז דאָס פּאָלק פון וועמען יעדע מאַכט דארף אָבשטאַמען דורך אַלגעמיינע שטימ־רעכט, ווידערשפּרעכט זיך אליין — אז דאָס וואָס עס פּערלאַנגט אין עניני רעליגיאָן, וויל עס ניט אין עניני גערעכטיגקייט — קענט איהר זיין בטוח, אז די מאַכט־אָב־זונדערונג וועט ניט פיהרען צו קיינע מהליקות: איהר מעגט עס גאנץ פּעכט אוועקשטעלען פאר א פּרינציפּ, אז ב ז ו נ ד ע ר ו נ ג און ג ל י י כ ג ע ו ו י כ ט האָבען פון איצט אָן און ווייטער די זעלבע בעדייטונג.“(1)

פרודאָן געהט דאן איבער צו דער אַרמעע, צום טאַריף, צו די דעפּאַרטאַמענטען פון לאַנד־אַרבייט און פון קאָמערציע, צו די עפענטליכע ארבייטען, פּאָלקס־שולען און די פינאַנצען: פאר אַט די אלע אַדמיניסטראַציעס פּאָדערט ער זעלבסטשטענדיגקייט און צענטראַליזאַציע אויפ'ן יסוד פון אַלגעמיינע שטימ־רעכט.(2)

(1) קאָנפּעסיאָנען, זייט 65-66. (2) דאָרט ז. 66-68.

„כדי א פאלק זאל זיך קענען ארויסווייזען אין זיין איינהייט, מוז עס זיין צענטראליזירט אין זיין רעליגיאָן, אין זיינע אָנשטאַל-טען פון גערעכטיגקייט, אין זיין אַרמעע, אין זיין אַקערבוי, אינ-דוּסטריע, און האַנדעל, אין זיינע פינאַנצען — מיט איין וואָרט, עס מוז זיין צענטראַליזירט אין אלע זיינע פונקציעס און טהעטיג-קייטען: די צענטראַליזאַציע מוז זיך אָבער אויסאַרבייטען פון אונט-טען אַרויף-צו, פון די פּעריפּעריען צום צענטער-צו, אלע פונקציעס מווען זיין אונטאַרבענגיג און יעדערע פאר זיך מוז זיך אַליין רעגירען.

„ווילט איהר דאן ניט אנדערש, אז אָט די אונזיכטבאַרע אייני-הייט זאל ווערען בעמערקבאַר דורך א ספּעציעלען אָרגאַן, לאָזען, הייסט עס, דאָס געשטאַלט פון דער אַלטער רעגירונג? נעהמט און שטעלט צונויף א גרופּע פון די קעפּ פון אָט די אלע אַדמיניסטראַ-ציעס, וועט איהר האָבען אייער ק א ב י נ ע ט, אייער ע ק ז ע-ק ו ט י ו ו ע, וועלכער וועט גאנץ גוט קענען אויסקומען אָהן א שטאַטטראַטה אױך.

„זעצט ארויף איבער אלע די א געשוואָרענעם גרויס-געריכט, א לעגיסלאַטור, אָדער נאַציאָנאַל-פּערוואַמלונג, וואָס זאל דירעקט בעשטימט ווערען פון גאַנצען לאַנד, וועמעס עובדא זאל זיין, ניט א שטייגער צו בעשטימען די מיניסטאַרען — דאָס וועלען די קרייז-וועהלער אַליין טון — נור דורכצוזהן די רעכענונגען, מאַכען די געזעץ, בעשטימען דעם בוזשעט, בעשליסען די מחליקות צווישען די אַדמיניסטראַציעס, אַלץ נאָכדעם ווי זיי וועלען האָבען אויסגע-הערט די ראַפּאָרטען פון דעם „עפענטליכען דעפּאַרטאַמענט“, אָדער פון דעם „דעפּאַרטאַמענט פאר אינערליכע אַנגעלעגענהיי-טען“, פון וועלכען די גאַנצע רעגירונג וועט דעמאָלט בעשטעהן — און איהר וועט האָבען א צענטראַליזאַציע, וועלכע וועט זיין אַלץ שטאַרקער, וואָס מעהר איהר וועט פּערפּיעלפּאַכען איהרע קוואַ-לען; א פּעראַנטוואָרטליכקייט, וועלכע וועט אַלץ מעהר ממשות האָבען, וואָס שאַרפּער עס וועט זיין די אַבוונדערונג צווישען די

פערואאלטונגען: איהר וועט האָבען א קאָנסטיטוציע, וועלכע וועט זיין אי א פאָליטישע, אי א סאָציאלע" (1).

5. — אייגענטום.

אזוי ווי פרודאָן סאָנקציאָנירט נור די איין־איינציגע געזעצ־ליכע נאָרמע, אז קאָנטראַקטען מוזען אָבגעהיט ווערען, קען ער האַלען נור פון איין געזעצליכער בעציהונג — די בעציהונג צוויי־שען די וואָס שליסען דעם אָבמאָך. ער מוז דעריבער נויטיגער־ווייז פערוואַרפען דאָס אייגענטום, אזוי גוט ווי דעם שטאַט, וואָרים דאָס אייגענטום איז דאָך איינגעפיהרט דורך בעזונדערע געזעצלי־כע נאָרמען, און אַלס א ניט־פרייוויליגע געזעצליכע בעציהונג בינדט עס אפילו אזוינע מענשען, וועלכע זיינען אויף קיין אופן ניט אריינגעטראָטען אין דעם אָבמאָך. ער פערוואַרפט מאַקי דאָס אייגענטום⁽²⁾ גאָר אַהן שום תנאים, און אַהן וועלכער עס איז בעגרעניצונג פון צייט אָדער אַרט; נאָך מעהר, אייגענטום ווייזט זיך איהם אויס איז אַזא מין געזעצליכע בעציהונג, וועלכע איז ספעציעל צו־וידערליך דער גערעכטיגקייט.

„לויט דער דעפיניציאָן פון וואָרט אייגענטום מיינט עס, דאָס רעכט צו געברויכען און צו מיסברויכען; דאָס הייסט, די אַכסאָ־לוטע, אונפעראַנטוואָרטליכע הערשאַפט פון מענשען איבער זיין פערזאָן, און זיינע גיטער. ווען אייגענטום וואָלט אויפגעהערט צו זיין דאס רעכט צו מיסברויכען, וואָלט עס אויפגעהערט צו זיין אייגענטום. האָט דען ניט דער אייגענטימער דאָס רעכט אוועקצו־געבען זיינע גיטער וועמען ער וויל, לאָזען זיין שכן רוהיג אָבברע־נען, האַנדלען געגען די אינטערעסען פון כלל, פערשווענדען זיין פערמעגען, עקספּלואַטירען און בערויבען דעם אַרבייטער, פּראָדו־

(1) קאָנפּעסיאָנען, זייט 68. (2) פּפּאָן, אַדלער און צענקער האָ־

בען פערזעהען אַט דעם פונקט מחמת דעם ניט־רוכטיגען זין, אין וועל־כען פרודאָן געברויכט דאָס וואָרט אייגענטום, אַלס אַ טייל גיטער וואָס איז גאַראַנטירט על פי קאָנטראַקט.

צירען שלעכטע וואארע און זיי שלעכט פערקויפען? קען דאָס געריכט איהם צווינגען צו געברויכען זיין אייגענטום ווי עס בער דארף צו זיין? קען עס איהם שמערען ניט צו מיסברויכען עס? וואָס איז דאָ צו רעדען? איז ניט דאָס אייגענטום טאקי דעריבער די הייליגסטע זאך אויף דער וועלט פאר דעם געזעצגעבער, ווייל עס קען מיסברויכט ווערען? קען זיך ווער עס איז פאָרשטעלען אן אייגענטום וואָס די פאָליציי זאָל בעשטימען ווי עס צו געברויכען, און וואָס זי זאָל ניט דערלאָזען עס זאָל מיסברויכט ווערען? איז עס ענדליך דען ניט קלאָר, אז ווען מען וואָלט זיך גענומען איינפיהרען גערעכטיגקייט אין אייגענטום, וואָלט מען דערמיט פערניכטעט דאָס אייגענטום, אקוראט ווי דאָס געזעץ, וואָס האָט איינגעפיהרט אַנשטענדיגקייט אין דער קעפס-ווייבעריי האָט דערמיט פערניכטעט די קעפסווייבעריי? (1)

„מעגשען גנב'נען: ערסטענס, ווי רויבער וואָס בעפאלען אויפ'ן וועג; צווייטענס, איינציגווייז אָדער אין א באַנדע; דרייטענס, זיך אריינברעכענדיג ביי יענעם אין הויז; פיערטענס, פער-כאָפּענדיג יענעם געלד; פינפטענס, דורך א בעטריגערשען באַנק-ראָט; זעכסטענס, פעלשענדיג יענעם נאָמען; זיבעטענס, מאַכענדיג פאַלש געלד; אַכטענס, גנב'נען פון קעשענע; ניינטענס, דורך שווינדעל; צעהנטענס, דורך אונטרייהייט; עלפטענס, אין קאָרטען אָדער לאָטעריי שפיעל. צוועלפטענס, דורך וואַכער-פראַ-צענט. דרייצעהנטענס, נעהמענדיג רענט. פיערצענטענס, אין קאָ-מערציע, ווען די פראַפיטען זיינען גרעסער וויפיעל עס איז אן עהר-ליכער לויין פאר דעם סוחר'ס ארבייט. פונפצענטענס, ווען מען פערקויפט אן אייגענעם פראָדוקט צוטייער, און ווען מען נעהמט אן א סינעקור (א שטעלע לפנים) און מען לאָזט זיך בעצאָהלען א פעמען געהאלט“ (2). „ביי גניבות וועלכע די געזעץ פערבאָטען קומען פאָר געוואַלט און בעטרוג גאנץ אָפּען; ביי ערלויבטע

(1) ווידערשפּרוכען, 2טען באַנד, ז. 4-303. (2) וואָס איז אויך

גענומען? ז. 290-285.

גניבות זיינען זיי געהאלטען אונטער א צודעק פון עפעס נוצ-
בארעם, וואָס זיי געברויכען ווי א פאָרטעל כדי צו בערויבען זייער
קרנן. דעם דירעקטען געברויך פון געוואַלט און רויב האָט מען שוין
פון לאַנג איינשטימיג אוועקגעוואָרפען: קיין פאָלק איז אָבער אזוי
ווייט נאָך ניט געקומען עם זאָל קענען זיך בעפרייען פון די גניבות,
וואָס זיינען פערבונדען מיט טאַלאַנט, ארבייט און בעזיץ". (1) אין אַט
דעם זין איז אייגענטום „גניבה", (2) די „עקספּלואַטאַציע פון שוואַר-
כען דורכ'ן שטארקען", (3) „כנגד דעם יושר", (4) „דער זעלבסט-
מאָרד פון דער געזעלשאַפט". (5)

II. די גערעכטיגקייט פאָדערט אויף דעם אַרט פון
אייגענטום, אַ צוטיילונג פון גיטער, וואָס איז בעגרינדעט
אויף דער געזעצליכער נאַרמע, אז קאָנטראַקטען מוזען אָב-
געהיט ווערען.

פרודאָן רופט אָן אייגענטום דאָס טייל פון גיטער, וואָס עם
קומט דעם יחיד על פי קאָנטראַקט. אין 1840 האָט ער געפאָדערט
מען זאָל איינפיהרען דעם אינדיווידואַל-בעזיץ אויף דעם אַרט פון
אייגענטום; דורך אַט די איין ענדערונג וואַלטען אלע צרות פער-
שוואונדען פון דער ערד. (6) אין דעם יאָהר 1841 אָבער ערקלערט
ער שוין, אז אונטער אייגענטום פערשטעהט ער נור דעם מיט-
ברויך פון דעם. (7) נאָך מעהר, אפילו דאן האָט ער שוין געהאלטען
פאַר גיטיג די איינפיהרונג פון א געזעלשאַפטליך סיסטעם, וואָס
זאָל קענען גלייך אָנגעווענדט ווערען, און אין וועלכען עם זאָל
זיך איינגעפינען דאָס רעכט פון קויפען און בייטען, דאָס רעכט
פון ירושה פאר קרובים, דאָס רעכט פון בכורה און דאָס רעכט
אָבצוואַגען דעם פערמעגען אין א צואה. (8) אין 1846 זאָגט ער:
„עם וועט קומען א צייט, ווען דאָס איבערגעשטאַלטעטע אייגענטום
וועט ווערען א פאָזיטיווער, פאָלשטענדיגער, געזעלשאַפטליכער און

(1) וואָס איז אייגענטום? ז. 293. (2) ז. 1-2. (3) ז. 288.
(4) דאָרט, ז. 311. (5) ז. 311. (6) ז. 311. (7) דאָרט, ז.
(8) דאָרט, ז. XX. XVIII-XIX

אמת'ער געדאנק; א ניי אייגענטום וועט אויפשטעהען אויף דעם אָרט פון דאָס אלטע, וואָס וועט זיין ווירקליך און גוט פאר אלע-מען" (1). אין 1848 ערקלערט ער: „דאָס אייגענטום, אויף ווי ווייט זיין גרונדלאגע און זיין אינהאַלט שטעלט צונויף די פּערזענליכ-קייט, וועט קיינמאָל ניט בטל ווערען. אלס א שטענדיגער סטימוֹל צו ארבייט, אלס א געגענקראַפט, אָהן וועלכער די ארבייט וואָלט מאַט ווערען און שטאַרבּען, מוז עס אויבּיג בלייבען אין מענ-שענ'ס האַרץ" (2).

און אין 1850 זאָגט ער זיך ארויס גאנץ דייטליך: וואָס איך האָב געוואָלט, פּערטייטשענדיג אייגענטום, און וואָס איך וויל איצ-טער, איז ניט א צערשטערונג: איך בין שוין מיעד געוואָרען דאָס איבערחורנדיג. דאָס וואָלט געמיינט אריינפאלען צוזאמען מיט רוססא, מיט פּלאַטאָן, אפילו מיט לואי בלאַן און מיט אלע גענר נער פון אייגענטום, אין דעם קאָמוניזמוס, אנטקעגען וועלכען איך פּראָטעסטיר מיט מיין גאַנצער קראַפט. וואָס איך פּאָדער בנוגע דעם אייגענטום איז א ב א ל א נ ס" (3) ד. ה. — „גערעכטיגקייט" (4). אין אָט די אלע ערקלערונגען מיינט אייגענטום קיין אנדער זאך ניט אויסער יענעם חלק פון גיטער, וואָס געהערט דעם יחיד אויפ'ן יסוד פון אָבמאַכען, אויף וועלכע די געזעלשאַפט דארף זיין געבויט. (5) דאָס אייגענטום וואָס פרודאָן סאַנקציאָנירט קען ניט זיין קיין ספּעציעלע געזעצליכע בעציהונג, נור נישט מעהר ווי א מעגליך טייל פון דער איין-איינציגער געזעצליכער בעציהונג אויף וועלכער ער איז מסכים — די בעציהונג פון אן אָבמאַך. דער דאָ-זיגער בעגריף קען ניט געבען קיין בעשיצונג אנטקעגען א גרופּע מענשען, וועלכע ווערט בעשטימט דורך געזעצליכע נאָרמען, נור אנטקעגען א גרופּע מענשען, וועלכע האָבען זיך געגענויטיג פּער-

(1) ווידערשפּרוכען, 2 באַנד, ז. 234-5. (2) דאָס רעכט אויף ארבייט א. ז. וו. ז. 50. (3) וועגען גערעכטיגקייט, 1 באַנד, ז. 302-3. (4) דאָרט, ז. 303. (5) אלג. אידעע, ז. 235; פּעדעראַ פּריןציפּ, ז. 64.

זיכערט מיט א חלק גיטער על פי קאנטראקט. פרודאן, אלזא, גע-
ברויכט דאָ דאָס וואָרט אייגענטום אין אַן אונגינקליכען זין ;
אין דעם אייגענטליכען זין קען אייגענטום בעדייטען נור א חלק
גיטער, וואָס ווערט בעזונדער צוגעטיילט אין א ניט־פרייוויליגע
געזעצליכער בעציהונג, דורך געוויסע געזעצליכע נאָרמען.

ווען פרודאן פאָדערט אים נאמען פון גערעכטיגקייט א גע-
וויסע פערטיילונג פון אייגענטום, מיינט עס, לויט דעם זין, קיין
אנדער זאך ניט ווי נור, אז די אַבמאָכען אויף וועלכע די געזעל-
שאַפט דארף געבויט ווערען, זאָלען ענטהאַלטען א געוויסע בע-
שטימונג בנוגע צו דער פערטיילונג פון די גיטער. און דער אופן
לויט וועלכען זיי זאָלען עס בעשטימען איז אַט דער — אז יעדער
דער מענש זאָל האָבען דעם פראָדוקט פון זיין ארבייט.

1. „לאָמיר זיך פאַרשטעלען די רייכטימער ווי א מאַססע,
וואָס האַלט זיך בעשטענדיג צוזאמען דורך א כעמישע קראַפט, צו
וועלכער עס קומען נאָכאנאנד צו נייע עלעמענטען, וועלכע קאָמ-
בינירען זיך אין פערשיידענע פראָפאָרציעס, אָבער תמיד לויט
א בעשטימטען געזעץ. די פראָפאָרציע אָדער די מאָס, לויט וועלכער
יעדער פון די עלעמענטען ווערט א טייל פון דאָס גאנצע, איז —
דער ווערטה“ (1). „איך נעהם אָן, הייסט עס, א קראַפט, וועלכע
קאָמבינירט די עלעמענטען פון רייכטום אין בעשטימטע פראָ-
פאָרציעס און מאכט פון זיי אלעמען א איינפאָרמיגע מאַססע“ (2)
„די דאָזיגע קראַפט איז — ד י א ר ב י י ט. עס איז די ארבייט
און נ ו ר די ארבייט, וועלכע שאַפט אלע עלעמענטען פון רייכ-
טום און קאָמבינירט זיי ביז'ן לעצטען מאָלעקול לויט א פערענד-
דערליכען אָבער בעשטימטען געזעץ פון פראָפאָרציען־מעסיג
קייט“ (3). „יעדער פראָדוקט איז א צייכען וואָס שטעלט מיט זיך
פאַר ארבייט“ (4).

„יעדער פראָדוקט קען דעריבער אויסגעביטען ווערען פאר

(1) ווידערשפּרוכען, באַנד 1, זייט 51. (2) ז. 53. (3) ז. 68.

אנאָנדערען" (1), "ווען אָבער דער שניידער לאָזט זיך געבען פאר זיין איין טאָג ארבייט צעהן פון דעם וועבער'ס ארבייטס טעג, איז עס אַקוראַט ווי דער וועבער וואָלט אוועקגעגעבען צעהן טעג פון זיין לעבען פאר דעם שניידער'ס איין טאָג. פונקט דאָס אייגענע פאַסירט ווען א בויער בעצאָהלט דעם אַדוואָקאַט צוועלף פראַנק פאר אַנשרייבען א דאָקומענט וואָס געדויערט איין שטונדע: אַט די אונגלייכהייט, די אונגערעכטיגקייט אין טויש האַנדעל איז די שטאַרקסטע אורזאַך פון אַרימקייט. יעדער פעהלער אין דער גע- רעכטיגקייט פון בייט איז אַן אויפפאַפּערונג פון דעם ארבייטער, עס איז פונקט ווי מען וואָלט איבערגיסען איין מענשענ'ס בלוט אין אַנאָדער מענשענ'ס קערפּער" (2).

"וואָס איך פאַדער בנגע צו דעם אייגענטום איז א ב א- ל א נ ס, א וואָג. ניט אומזאָנסט האָט דער גייסט פון די פעלקער געגעבען דער גערעכטיגקייט אַט אזא אינסטרומענט פון פינקטליכ- קייט אין די הענר. די גערעכטיגקייט אַנגעווענדט אויף דער עקאָ- נאָמיע איז אין פאַקט נישט מעהר ווי אַן אייביגע וואָג; אַדער, נאָך גענויער זיך אויסצודריקען, די גערעכטיגקייט בנגע צו דער פערי- טיילונג פון ניטער איז נישט מעהר ווי א חוב, וואָס ליעגט אויף יעדען בירגער און אויף יעדען קהל, צו פיהרען זיך אין זייערע געשעפטליכע שיכות'ן לויט יענעם געזעץ פון גלייכגעוויכט, וועלכער בעווייזט זיך אומערום אין ווירטהשאַפטליכען לעבען, און וואָס דאָס עובר זיין אויף איהם בשוגג אַדער במזיד איז דער גרונד פרינציפ פון אַרימקייט" (3).

2. כדי יעדער מענש זאָל קענען געניעסען דעם ערטראַג פון זיין ארבייט, איז נאָך פרודאָן'ען נאָך מעגליך נור באופן פון גע- גענזייטיגקייט; און דעריבער רופט ער אַן זיין לעהרע, "די טעאָריע פון מוטואַליטעט" (4), "די געגענזייטיגקייט דריקט זיך אויס אין

(1) ווידערשפרוכען, באַנד 1, ז. 68. (2) ז. 88. (3) וועגען גערעכטיגקייט, באַנד 1, ז. 302-3. (4) ווידערשפרוכען, באַנד 2, ז. 528.

דעם געבאָט: „טהו פאר אנדערע וואָס דו וואָלסט וועלען מען זאָל טון פאר דיר“, א געבאָט וועלכען די פאָליטישע עקאָנאָמיע האָט איבערזעצט אין איהר בעריהמטער פאָרמולע: „פראָדוקטען בייטען זיך אויף פראָדוקטען“. די צרה וועלכע עסט אונז אויף, נעהמט זיך פון דעם פאָקט, וואָס מען אָנערקענט ניט, וואָס מען איז עובר, אויף דעם דאָזיגען געזעץ פון געגענזייטיגקייט. די איינ-ציגע רפואה ליעגט נור אין דער בעקאָנטמאָכונג פון אָט דעם גע-זעץ. די אָרגאָניזאָציע פון אונזערע מוטועלע, געגענזייטיגע בע-ציהונגען — אין דעריין בעשמעהט דער גאנצער סוד פון דער סאָציאלער וויסענשאַפט“¹.)

אין זיין ערנסטע אויפקלערונג צו דער קאָנסטיטוציע פון דער פאָק'ס-סבאָנק, ערסטער אויפלאַגע, גיט אָב פרוּדאָן פאָל-גענדע פערויכערונג: „איך פראָטעסטיר, אז איך האָב קיינמאָל ניט געמיינט, בעת איך האָב קריטיקירט דאָס אייגענטום, אָדער בע-סער צו זאָגען, דעם כלל אינסטיטוציעס פון וועלכע אייגענטום איז דער מיטעלפונקט, צו אַטאַקירען די אינדווידועלע רעכט, וואָס זיי-נען אָנערקענט פון פריהערדיגע געזעץ, אָדער צו בעשטרייטען די בערעכטיגונג פון ערוואָרבענע בעזיצטימער, אָדער ארויסצורופען א קאָפּריווע פערטיילונג פון גיטער, אָדער צו געהן כנגד דאָס פרייע און רעגעלמעסיגע ערווערבען פון אייגענטימער דורך מסחר. איך האָב אפילו קיינמאָל ניט געוואָלט עס זאָל פון דער רעגירונג זיין פערבאָטען צו נעהמען ערדרענט אָדער צינזען אויף קאָפּיר-טאַל. איך דענק, אז אָט די אלע ערשיינונגען פון מענשליכער טהע-טיגקייט דארפען בלייבען פריי, לויט דעם גוטען ווילען פון יעדען איינעם. איך וואָלט ניט וועלען קיין אנדער ענדערונג, בעשרענ-קונג אָדער אונטערדריקונג פון די דאָזיגע טהעטיגקייטען, א תוץ נור וואָס עס מוז נאָטירליכערהייט און נויטיגערווייז קומען פון דער אַלגעמיינער אָנווענדונג פון דעם פּרינציפּ פון געגענזייטיג-קייט און פון דעם סינעטישען געזעץ, וואָס איך שלאָג פאַר. דאָס

1) די אָרגאָניזאָציע פון קרעדיט א. ז. וו. ז. 5.

איז מיין לעצטער ווילען און צואה. איך ערלויב צו צווייפלען אין מיין אויפריכטיגקייט נור דעם, וועלכער איז פעהיג צו זאָנען א ליגען א מינוט פאר'ן טוידט" (1).

6. — פערווירקליכונג.

די ענדערונג וואס די גערעכטיגקייט פאָדערט דארף קומען דורך דעם, וואָס די וועלכע האָבען אַנדערקענט די ווארהייט זאָלען איבערצייגען אַנדערע מענשען ווי נויטיג די ענדערונג איז פאר דעם קיום פון גערעכטיגקייט, און אַז דורך דעם וועט דאָס געזעץ פון זיך אליין קריגען אַנאַנדער פנים, שטאַצט און אייגענטום וועלען בטל ווערען, און דער נייער צושטאַנד וועט מקיים ווערען. דער נייער צושטאַנד וועט אַנקומען „אזוי באלד ווי די אידעע וועט ווערען פאַפולער" (2) „און כדי ער זאָל אַנקומען, מוזען מיר די אידעע מ א כ ע ז פאָ-פולער" (3).

I. מען דארף מעהר גאָר נישט ווי נור איבערצייגען מענ-שען, אז די גערעכטיגקייט הייסט די ענדערונג קומען.
1. פרודאן ווארפט אוועק אלע אנדערע מעטאָדען. זיין לעה-רע „געהט ניט כנגד דער קאָנסטיטוציע און די געזעץ" (4). „מען זאָגט אונז, מאַכט איהר נור די רעוואָלוציע, די אויפקלערונג וועט שוין קומען דערנאָך. אָבער די רעוואָלוציע גופא איז דאָך נישט מעהר ווי אַן אויפקלערונג פון די מחות" (5). „בעקומען פאר זיך גערעכטיגקייט דורך בלוטפּערגיסונג איז א נויטפאַל, פאר וועלכען די אַקאָרסט אָנגעלאַפּענע גאָלד-זוכער אין קאַליפּאָרניע מוזען זיך אָנ-כאַפען; אונז דאָ זאָל שוין פראַנקרייך'ס מול אויסהימען פון דעם!" (6) „טראַץ דער געוואַלט וואָס מיר זעהען שטענדיג צו, גלויב איך ניט, אז די פרייהייט וועט זיך שפעטער נויטיגען אַנצו-ווענדען

(1) פאָלקסבאַנק, זייט 4-3. (2) וועגען גערעכטיגקייט, באַנד 1, 515. (3) דאָרט. (4) קאָנפּעסיאָנען, ז. 71. (5) וועגען גער-
רעכטיגקייט, באַנד 1, ז. 515. (6) דאָרט, ז. 466.

געוואַלט, כדי אויפצומאַהנען איהרע רעכט און נקמה נעהמען פאר דעם אונרעכט. מיט'ן שכל וועלען מיר בעסער אויספיהרען: די געדולד פונקט ווי די רעוואָלוציע קען מען נישט גובר זיין." (1)

2. ווי אזוי אָבער זאָלען מיר די מענשען איבערצייגען, "ווי אזוי זאָלען מיר פּאַפּולער מאַכען די אידעע, ווען די בורזשואַזיע פערפאַלגט אונז; ווען די בעפעלקערונג, וועלכע איז ברוטאַליזירט דורך די קנעכטשאַפט און פול מיט פאַראורטיילען און שלעכטע אינסטינקטען, איז נאָך אלץ פערזונקען אין גלייכנילטיגקייט; ווען די פּראָפעסאָרען, די אַקאַדעמיקער, די פּרעסע, פערלוימדען אונז; ווען די געריכטען בעגעהען זיך מיט אונז מעררעריש; ווען די רעגירונג פערשטיקט אונזער קול? נור ניט געוואָרגט! פונקט ווי דער דוחק אויף אידעען מאַכט איינעם פערלירען די זיכערסטע אונטערנעהמונגען, אזוי, פערקעהרט, בריינגט דער קאַמפּף געגען די אידעען אלץ מעהר פאַרווערטס די רעוואָלוציע. זעהט איהר דען ניט שוין איצט, אז דער רעזשים פון אויטאָריטעט, פון אונגלייכ- הייט, פון מזל, פון עולם הבא און פון "שטאַאט-רעזאָנען", ווערט וואָס פון טאָג אלץ מעהר אינערטרעגליך פאר די וואָהלאַהבענדע קלאַסען, וועמעס געוויסען און פערשטאַנד עס מאַטערט, נאָך מעהר אפילו ווי די גרויסע מאַסען, וועמעס מאַגען עס געוואַלטע- וועט אַנטקעגען דעם?" (2)

3. דאָס ווירקזאַמסטע מיטעל, נאָך פרודאָן'ס מיינונג, ווי צו איבערצייגען מענשען, איז צו געבען דעם פּאָלק, לעבענדיג אין שטאַאט און ניט איבערטערטענדיג זיינע געזעץ, "א ביישפּיעל פון פּרייוויליגער, אונאַבהענגיקער און געזעלשאַפטליכער צענטראַלי- זאַציע", און אויף דעם אופן שוין איצט אָנווענדען די פּרינציפּען פון דעם צוקינפטיגען בנין פון דער געזעלשאַפט. (3) "וועקט אויף די קאַלעקטיווע טהעטיגקייט, אָהן וועלכע דעם פּאָלק'ס לאַגע וועט אייביג זיין א טרויעריגע און זיינע כחות וועלען אייביג אוועק-

(1) וועגען גערעכטיגקייט, באַנד 1, זייט 1-470. (2) דאָרט, ז.

515. (3) קאַנפּעסיאָנען, ז. 69.

נעהן לאיבוד. לערנט איהם שאפען רייכטימער און ארדנונג מיט זיינע אייגענע הענד, אָהן די הילף פון זיינע בעלי בתים" (1).
פרודאָן האָט געזוכט אזא ביישפיעל דורך די גרינדונג פון דער פּאָלקס-באַנק.

די פּאָלקסבאַנק האָט געזאָלט „פּערזיכערען ארבייט און וואָהל-זיין פאר אלע פּראָדוצירער, אָרגאַניזירענדיג זיי אין זייער שייכות איינע צו די אנדערע אלס אָנהויב און סוף פון פּראָדוקציע — ד. ה. אַלס קאַפיטאַליסטען און אַלס קאַנסומענטען" (2).

„די פּאָלקסבאַנק דאַרף זיין דאָס אייגענטום פון אלע בירגער וועלכע נעהמען אָן איהרע נוצען, וועלכע לעגען אין איהר אריין פאר דעם צוועק זייער געלד, אויב זיי דענקען אז פאר דער ערסטער צייט וועט זי ניט קענען אויסקומען אָהן א געלדקאַפיטאַל, און וועלכע פּערשפרעכען יעדענפאַלס זי צו שטיצען מיט זייער דיס-קאָנט, און נעהמען אָן איהרע פּאַפירען פאר מוזון. די פּאָלקס-באַנק ארבייטענדיג אויף דעם אופן פאר די פּראָפּיטען פון איהרע קונדען אליין, דאַרף ניט נעהמען קיין פּראָצענט פאר די הלואות וואָס זי גיט, און דאַרף ניט רעכענען קיין דיסקאָנט אויף האַנדלעס פּאַפירען; זי דאַרף נור רעכענען א גאַנץ קליינעם בעטראַג פאר שכירות און הוצאות. דער קרעדיט ווערט אָט אזוי פריי. און האָט מען איינמאַל פּערזינליכט דעם פּרינציפּ, ענטוויקלען זיך שוין די פּאָלגען ער לאין סוף" (3).

„די פּאָלקסבאַנק, אַלזאָ, געבענדיג א ביישפיעל פון אייגענער איניציאַטיווע אין רעגירונג און אין עקאָנאָמיע, וועלכע דאַרפען מהיום והלאה זיין פּעראייניגט אין איין סינטעז, וועט ווערען פאר'ן פּראָלעטאַריאַט אין דערזעלבער צייט אי דער פּרינציפּ, אי דאָס מיטעל פון זייער עמאַנציפּאַציע; עס וועט שאפען פּאָליטישע און אינדוסטריעלע פּרייהייט. און אזוי ווי יעדע פּילאָזאָפּיע און יעדע רעליגיאָן איז דער מעטאַפּיזישער אָדער סימבאָלישער אויסדרוק פון דער געזעלשאַפטליכער עקאָנאָמיע, איז דעריבער

(1) קאָנפּעסיאָנען, זייט 72. דאָרט, ז. 69. (2) ז. 69-70.

וועט די פּאָלקסבאַנק, וואָס בייט איבער דעם מאַטעריעלען יסוד פון דער געזעלשאַפט, אריינפיהרען די רעוואָלוציע פון פּילאָזאָפּיע און רעליגיאָן. אזוי וועלען זי איהרע גרינדער צום וועניגסטען האָבן בען בעגריפען" (1).

מיר וועלען דאָס אלעס אם בעסטען קענען קלאָר מאַכען, בריינגענדיג עטליכע בעשטימונגס פונקטען פון דער קאָנסטיטור ציע פון דער דאָזיגער פּאָלקסבאַנק.

ארטיקל 1. דאָ דערמיט ווערט געגרינדעט א האַנדעלס געזעלשאַפט אונטער דעם נאָמען די פּאָלקסבאַנק געזעלשאַפט. די מיטגליעדער זיינען: דער בירגער פרודאָן און די פּערזאָנען וועלכע שטימען איין צו דער קאָנסטיטוציע, קויפענדיג די אַקציען פון דער געזעלשאַפט.

ארטיקל 3. לעת עתה וועט די געזעלשאַפט זיין א שותפות-זאָך, אין וועלכער דער בירגער פרודאָן איז דער הויפט-שותף, און די אנדערע וואָס וועלען זיך דערין בעטייליגען וועלען זיין בעגרעניצטע שותפים, וועלכע דארפען אויף קיין פאָל ניט זיין פּעראַנטוואָרטליך אויף מעהר ווי דעם בעטרעף פון זייערע אַקציען. ארט. 5. דער נאָמען פון דער פירמא איז פ. זש. פרודאָן עט קאָמפּ.

ארט. 6. א הויז די אייגענטליכע מיטגליעדער פון דער געזעלשאַפט, בעט מען יעדען בירגער אריינטרעטען אין דער פּאָלקס-באַנק ווי א מיטארבייטער. דערצו איז גענוג איינצושטימען צו דער קאָנסטיטוציע פון'ם באַנק און אָננעהמען די באַנק-נאָמען.

ארט. 7. אזוי ווי די פּאָלקסבאַנק געזעלשאַפט האָט בכח זיך אויסצושפּרייטען אָהן א סוף, קען זי דעריבער דויערן אייביג. כדי אָבער צו זיין געזעצליך, מוז זי בעשטימען איהר לעבענסדויער אויף 99 יאָהר, אָנהויבענדיג לעכענען פון דעם דאָטום פון איהר פּאַקטישער אָרגאַניזירונג.

ארט. 9. אזוי ווי די פּאָלקסבאַנק איז געבויט אויפ'ן

י ס ו ד פון פרייען קרעדיט און אויסטויש, מיט דעם צוועק, ניט פון פראדוקציע, נור פון צירקולאציע פון ווארע און איהרע מיטלען זיינען די אחדות פון די פרודוצירער און די פערברויכער, קען און דארף זי דעריבער ארבייטען אָהן קאפיטאל.

דאָס ציעל וועט זיין געגרייכט ווען די גאנצע מאַסע פראָדוצירער וועלען איינשטימען מיט דער קאָנסטיטוציע פון דער געזעלשאַפט. ביז דאָן אָבער, אזוי ווי די פאָלקסבאַנק מוז נאָכקומען די איינגעפיהרטע מנהגים און די פאָדערונגען פון געזעץ, און בפרט כדי צו געווינען וואָס מעהר מיטארבייטער, וועט זי זיך איינשאַפן אַ קאפיטאל.

אַרט. 10. דאָס קאפיטאל פון דער פאָלקסבאַנק דארף זיין 5 מיליאָן פראַנק צוטיילט אין אַקציען פון 5 פראַנק יעדער. די געזעלשאַפט זאָל זיין ענדליך אָרגאַניזירט און אָנהויבען איהרע געזעפטען, ווען צעהן טויזענד אַקציען וועלען זיין פערקויפט.

אַרט. 12. אַקציען זאָלען ווערען ארויסגעגעבען נור „אַ פאַר“ (ד. ה. ניט אונטער דעם אָנגעגעבענעם פרייז) און צאָהלען ניט קיינע דיווידענדען.

אַרט. 15. די הויפט געשעפטען פון דער פאָלקסבאַנק זיינען (1) ארויסלאָזען באַנק־נאָמען כדי צו פערגרעסערן די סומע פון מזומן; (2) דיסקאָנטירען האַנדעלס־וועקסלען וואָס האָבען צוויי אונטערשריפטען; (3) דיסקאָנטירען קאָמיסיאָנען און פאַפיערען אויף ארויסגעשיקטע סחורות; (4) הלואות אויף פערזענליכען אייגענטום (מטלליזן); (5) הלואות אויף פערזענליכע ערבות; (6) הלואות אויף יעהרליכע איינקונפטען און היפאָטעקען; (7) איינמאַהנונגען פון חובות; (8) הלואות אויף פראָדוקטיווע און אינדיוסטריעלע אונטערנעמונגען.

דערצו קומען נאָך: (9) שפאָרקאַסע, הילפס און פעניסיאָנס־קאַסען, (10) סעקורירונג, (11) זיכער האַלטונגס קאַמערן, (12) באַלאַנסירען דעכענונגען.

אַרט. 18. דער הילפס צווישען די געוועהנליכע באַנק־נאָמען און די נאָמען פון דער פאָלקסבאַנק איז, וואָס יענע זיינען צאָהל־

באר אין געלד אויפ'ן נאָמען פון א געוויסער פערזאָן, בעת די זיי-
נען אַן אָנווייזונג אויף סחורה, טראָגען א געזעלשאַפטליכען כאַ-
ראַקטער און זיינען אלעמאָל גילטיג, זיינען צאָהלבאַר צו יעדען
דורך יעדען מיטגליעד אָדער מיטארבייטער מיט די פּראָדוקטען
אָדער דיענסטלייטסטונגען פון זיין אינדוסטריע אָדער פּראָפעסיאָן.

ארט. 21. יעדער מיטארבייטער איז זיך מתחייב צו געבען
דעם פּאַרצוג אין האַנדעל מיט אַלע סחורות, וועלכע די געזעל-
שאַפט קען איהם בעזאָרגען, צו אנדערע מיטארבייטער פון באַנק,
און צו מאַכען אַלע זיינע בעשטעלונגען דורכאויס נור ביי זיינע
חבירים מיטארבייטער אָדער מיטגליעדער. דערפאַר פּערשפּרעכט
יעדער פּראָדוצירער אָדער סוחר אָבצולאָזען זיינע וואַרע צו די
אנדערע מיטארבייטער פאר א ביליגערן פרייז.

ארט. 62. דער הויפטפלאַץ פון דער פּאָלקסבאַנק איז אין
פאַריז. איהר צוועק איז צו עמאַבעלירען מיט דער צייט א צווייג
אין יעדען בעצירק און א פּערטרעטערשאַפט אין יעדער געמיינדע.
ארט. 63. אזוי שנעל ווי די אומשטענדען וועלען ערלויבען
וועט די געזעלשאַפט ווערען אַן אַקציען-געזעלשאַפט, ווייל די דאָ-
זיגע פאַרם גיט אונז די מעגליכקייט צו פּערזוירקליכען לויט דעם
וואונש פון די גרינדער דעם דרייפאַכען פּרינציפּ, ערסטענס פון
וואַהלען, צווייטענס די אָבזונדערונג און זעלבסטשטענדיגקייט אין
דער ארבייט פון די צווייגען, און דריטענס די פּערזענליכע פּער-
אנטוואָרטליכקייט פון יעדען אָנגעשטעלטען" (1).

II. ווען די מענשען וועלען זיין איבערצייגט, אז די גערעכט-
טיגקייט רופט ארויס די דאָזיגע ענדערונג, וועט דאן „דער דעם“
פּאַטיום פון זיך אליין פּאַלען מחמת זיין נוצלאָזיגקייט" (2) שטאַט
און אייגענטום פּערשווינדען, דאָס געזעץ ווערט אומגענדערט
און דער נייער צושטאַנד טרעט אריין.

„די רעוואָלוציע האַנדעלט ניט אויפ'ן שטייגער פון די אלטע
אַריסטאָקראַטישע אָדער דינאַסטישע רעגירונגס פּרינציפּען. זי

(1) פּאָלקסבאַנק, זייט 20-5. (2) קאָנפּעסיאָנען, ז. 72.

איז דאָס רעכט, דער באַלאַנס פון קרעפטען, די גלייכהייט. איהר צוועק איז ניט איינצונעהמען לענדער, צו פערקנעכטען פעלקער, צו פערטיידיגען איהרע גרעניצען, צו בויען פעסטונגען, אויפצו־האַלטען אַרמעען, געווינען נצחונות, זיין שטארקער פאר אנדערע לענדער. די מאַכט פון איהרע עקאָנאָמישע אינסטיטוציעס, איהר פרייער קרעדיט, די שאַרפֿקייט פון איהר געדאַנק, זיינען איהרע בעסטע מיטלען איינצונעהמען די וועלט" (1).

„די רעוואָלוציע האַלט פאר חברים אַלע די וואָס ליידען אונטערדריקונג און עקס־פּלאַטאַציע; זאָל זי נור ערשיינען, וועט די גאַנצע וועלט אויס־שפּרייטען איהרע אַרימס צו איהר" (2).

„איך וויל די פריעדליכע רעוואָלוציע. איך וויל איהר זאָלט מאַכען אז דיזעלבע אינסטיטוציעס, וועלכע איך הייס איך פער־ניכטען און דיזעלבע געזעץ־פרינציפען וועלכע איהר וועט דאר־פען פערפאַלקאָמענען, זאָלען אַליין דיענען דער פערוויקליכונג פון מיינע פערלאַנגען, בכדי אז די נייע געזעלשאַפט זאָל אויפקומען אַלס די פון־זיך־דיגע, נאַטירליכע און נויטיגע ענטוויקלונג פון דער אַלטער געזעלשאַפט, און בכדי אז די רעוואָלוציע זאָל בעת וואָס זי שאַפט אָב די אַלטע אָרדנונג, זיין פון דעסטוועגען אַליין די פערפאַלקאָמענונג פון יענער אָרדנונג" (3).

„ווען דאָס פאַלק, איינ־מאַל אז עס איז אויפגעקלערט געוואָרען בנוגע צו זיינע אמת'ע אינטערעסען, בעשליסט ניט צו רעפּאַרמירען די רעגירונג, נור צו רעוואָלוציאָנירען די געזעלשאַפט" (4).

„דאן וועט „די אויפלייזונג פון דער רעגירונג אין דעם עקאָנאָמישען אָרגאַניזם" (5) קומען אויף אזא אופן, וואָס איצטער קען מען וועגען איהר נישט מעהר ווי פּרובירען טרעפען" (6).

(1) גערעכטיגקייט, באַנד 1, ז. 509. (2) דאָרט, ז. 510.

(3) אַלגעמיינע אידעע, ז. 196-7. (4) דאָרט, ז. 197. (5) דאָרט,

ז. 277. (6) דאָרט, ז. 195-7.

פינפטער קאפיטעל. שטירנער'ס לעהרע.

1. — אַלגעמיינעס.

1. יאָהאַן קאַספּאַר שמידט איז געבוירען געוואָרען אין ביי־רוטה, בייערו, אין דעם יאָהר 1806. ער האָט שטודירט פּילאָזאָפּיע און טעאָלאָגיע אין בערלין פון 1826 ביז 1828 און אין ערלאנגען פון 1828 ביז 1829. אין 1829 האָט ער אויפגעגעבען זיין שטודיום, האָט אַרומגערייזט דייטשלאַנד און האָט געוואָהנט אמאָל אין קע־נינסבערג, אמאָל אין קולם ביו'ן יאָהר 1832. פון דאן ביז 1834 האָט ער וויעדער שטודירט אין בערלין; אין 1835 האָט ער אָבער געבען עקזאַמען אויף לעהרער אין א גימנאַזיע. ער האָט אָבער קיין רעגירונגס שטעלע נישט געקריגען און האָט אין 1839 אָנגענוֹר מען א שטעלע אלס פּריוואַט לעהרער אין א טעכטערשולע אין בערלין. אין 1844 האָט ער די דאָזיגע שטעלע אויפגעגעבען, ער איז אָבער געבליבען וואָהנען אין בערלין און איז דאָרט געשטאָר־בען אין 1856.

טיילווייז אונטער דעם נאמען מאַקס שטירנער, און טילווייז גאָר אַהן א נאָמען האָט ער פּערעפּענטליכט א קליינע צאָהל שריפֿט־טען, דאָס רוב פון א פּילאָזאָפּישען כאַראַקטער.

2. שטירנער'ס לעהרע וועגען געזעץ, שטאַט און אייגענ־טום געפינט זיך אין זיין בוך „דער איינציגער און זיין אייגענטום“ (1845) — דאָ אָבער מוז מען שטעלען די פּראָגע: צי קען מען איבערהויפּט גאָר רעדען וועגען שטירנער'ס א „לעהרע“?

שטירנער אָנערקענט נישט קיין „מוז“. „מענשען זיינען דאָס וואָס זיי זאָלען זיין, וואָס זיי קענען זיין. וואָס זאָלען זיי זיין? געוויס דאָך נישט מעהר ווי דאָס, וואָס זיי קענען זיין! און וואָס

קענען זיי זיין? וויעדער דאָס אייגענע, ניט מעהר ווי דאָס וואָס זיי — קענען, ד. ה. ניט מעהר וויפיעל זיי האָבען ביכולת, בכח צו זיין" (1). „א מענש איז צו קיין זאך ניט „בעשאַפען“, ער האָט ניט קיין „אויפגאָבע“, קיין „עוברא“, מעהר וויפיעל א פלאַנץ אָדער א טהיער האָט אן אויפגאָבע. ער האָט ניט קיין בערוף, ער האָט אָבער קרעפטען, וועלכע ווייזען זיך ארויס וואו זיי זיינען, ווייל זייער זיין בעשטעהט נור אין דעם געפינען פאר זיך אן אויסדרוק, און זיי קענען פונקט אזוי וועניג בלייבען רוהיג, ווי דאָס לעבען גופא, וואָס אויב עס וואָלט שטיל געשטאַנען פאר איין רגע, וואָלט עס מעהר גאָר קיין לעבען ניט געווען. עס קומט אויס אויף דעם אופן, אז מען קען אויסרופען צום מענשען: געברויך דיין קראַפט! אין דעם געבאָט אָבער וואָלט געלעגען דער זין, אז עס איז דעם מענשענ'ס אויפגאָבע צו געברויכען זיין קראַפט. און דאָס איז ניט אזוי. ריכטיגער איז, אז יעדער איינער געברויכט אין דער ווירקליכקייט זיין קראַפט, גאָר ניט בעטראַכטענדיג עס פאר זיין אויפגאָבע; יעדער איינער געברויכט יעדע רגע אזויפיעל קראַפט וויפיעל ער בעזיצט" (2).

נאָך מעהר: שטירנער אָנערקענט איבערהויפט ניט קיין וואַרהייט. „וואַרהייטען זיינען פראַזען, פאַרמען פון רעדען, ווער-טער (Logos) ווען זיי ווערען געבראַכט אין א צוזאַמענהאַנג, אין א סדר, שטעלען זיי צונויף די קאָגיק, די וויסענשאַפט, די פילאָזאָפיע" (3). „עס איז נימאָ קיין וואַרהייט — ניט דאָס רעכט, ניט די פרייהייט, ניט די מענשהייט, א. ז. וו. — וואָס האָט געדענט האָבען א קיום פרייהער פאר מיר, און צו וועלכער איד וואָלט זיך אונטערוואַרפען" (4). „איז נור דאָ איין איינציגע וואַר-הייט, צו וועלכער דער מענש מוז ווידמען זיין לעבען און זיינע כחות, ווייל ער איז א מענש, דאן איז ער אונטערוואַרפען אונ-טער א רעגעל, א הערשאַפט, א געזעץ א. ד. ג., ער איז דאן א

(1) דער איינציגער, ז. 439. (2) דאָרט, זייט 6-435. (3) ז.

465. (4) דאָרט, ז. 464.

מענש וואָס שטעהט אין דיענסט"1), „כל זמן דו גלויבסט אין די וואַרהייט, גלויבסטו ניט אין זיך, און דו ביסט — א דיענער, א — רעליגיעזער מענש: דו אליין ביזט די וואַרהייט אָדער בעסער געזאָגט, דו ביזט נאָך מעהרער איידער די וואַרהייט, וועלכע איז פריהער פאר דיר כלל גאָרנישט"2).

ווען מען זאָל וועלען ציהען פון דעם דעם שאַרפסטען שלום, וואָלט מען קענען זאָגען, אז שטירנער'ס בוך איז נישט מעהר ווי א פערזענליכע ערקלערונג, אן אויסדרוק פון געדאַנקען, וואָס מאַד קען ניט קיין אַנשפרוך אויף אַלגעמיינע גילטיגקייט; שטירנער וועט אונז אין דעם בוך ניט דערצעהלען וואָס ער דענקט אז ס'איז אמת, אָדער וואָס מיר דארפען לויט זיין מיינונג טון, נור ער גיט אונז א געלעגנהייט צו בעטראַכטען זיין געדאַנקען-נאַנג. — שטירנער האָט דעם דאָזיגען שלום ניט געצויגען,3) און קיינער דארף זיך ניט לאָזען פערפיהרען פון דעם סטיל פון'ס בוך, וואָס רעדט מעהרסטענטיילס פון שטירנער'ס „איך“, און מיינען אז שטירנער האָט יאָ געצויגען אזא שלום. ער רופט יענעם אָן „פער-בלענדעט, דער וואָס וויל נור מ ע נ ש זיין"4). ער שמעלט זיך אַנטקעגען יענעם פעראירטען בעוואוסטזיין, אז איך קען מיך ניט בערעכטיגען צו אזויפיעל וויפיעל איך ברויך"5). ער מאַכט חוזק פון אונזערע באַבעס' גלויבען אין גייסטער.6) ער דערקלערט: „די שטראָף מוז מאַכען פלאַץ פאר דער צופרידענשטעלונג"7), „דער מענש דארף זיך וועהרען אַנטקעגען מענשען"8). און ער בעהויפטעט, אז „איבער דעם טויער פון אונזר צייט שטעהט ניט אפּאַלאָ'ס אויפשריפט „דערקען זיך אליין“, נור עס שטעהט „גיב זיך אָב דיין ווערטה!"9) שטירנער, אלזאָ וויל אונז בעווייזען, ניט נור זיין אינערליכען צושטאַנד בעת ער האָט געשריבען דאָס בוך, נור ער וויל אונז טאַקי זאָגען, וואָס ער האַלט פאר אמת און

(1) דאָרט, ז. 466. (2) דאָרט, ז. 473. (3) זיינע אָנהענג-
גער, צ. ב. ש. מאַקוי אויך ניט. (4) דער איינציגע, ז. 322.
(5) ז. 343. (6) ז. 45. (7) ז. 318. (8) דאָרט. (9) ז. 420.

וואָס מיר זאָלען טון; זיין בוך איז ניט בלויז א פערזענליכע ער-
קלערונג, נור אויך א וויסענשאפטליכע לעהרע.

3. שמירנער רופט ניט אָן זיין לעהרע וועגען געזעץ, שטאַט
און אייגענטום אַנאַרכיזם. מיט דעם וואָרט „אַנאַרכיש“ בעצייכענט
ער גראַד דעם פּאָליטישען ליבעראַליזם, וועלכען ער בעקעמפּט. (1)

2. — די גרונדלאַגע.

נאָך שמירנער'ן נאָך איז דאָס אייגענער וואָהלזיין פאַר
יעדען איינעם פון אונז דאָס העכסטע געזעץ.

וואָס בעמייט דאָס אייגענע וואָהלזיין? „לאָמיר זוכען דעם
גענוס פון לעבען!“ (2) „פון איצט אָן איז ניט די פּראַגע, ווי אזוי
קען מען ערווערבען דאָס לעבען, נור ווי אזוי קען מען עס פּער-
טון, געניסען; ניט ווי אזוי מען זאָל שאַפען אין זיך דעם ריכטיגען
„איד“, נור ווי אזוי מען זאָל זיך אויפלייזען, אויסלעבען.“ (3) „אויב
דער גענוס פון לעבען דארף גובר זיין די האַפענונג אָדער דאָס
ביינקען נאָכ'ן לעבען, דאן מוז ער עס בייקומען אין זיין דאָפעל-
טער בעדייטונג, ווי שיללער בריינגט עס ארויס אין זיין „איר
דעאל און לעבען“; ער מוז פּערטיליגען די גייסטיגע און די וועלט-
ליכע אָרימקייט, ער מוז פּערניכטען דעם אירעאל און — די נויט
אין דעם טעגליכען ברויט. דער, וועלכער מוז פּערווענדען זיין לע-
בען כּדי איינצוהאַלטען דאָס לעבען, קען עס ניט געניסען, און
דער וואָס זוכט ערסט זיין לעבען, האָט עס נאָך ניט און קען
פונקט אזוי וועניג געניסען: ביידע זיינען אָרים.“ (4)

דאָס אייגענע וואָהלזיין איז אונזער העכסטעס געזעץ. שמיר-
נער אָנערקענט ניט קיין סאָרט פּליכט. (5) „צי איז דאָס וואָס איד
דענקט און טהו קריסטליך — וואָס קימערט עס מיך? צי עס איז
מענשליך, ליבעראַל, הומאַן, אָדער צי עס איז אונמענשליך, ניט-
ליבעראַל, ניט-הומאַן — וואָס געהט עס מיך דעראַן? אויב עס

(1) דאָרט, ז. 189-90. (2) ז. 427. (3) ז. 428. (4) ז. 429.

(5) ז. 258.

בעצוועקט נור וואָס איך וויל, אויב נור איך בעפריעדיג דעריין זיך אליין, דאן מענט איהר עם רופען מיט וועלכע נעמען איהר ווילט, מיר איז אלץ איינס" (1). „מיין שיכות מיט דער וועלט איז אויף דעם אופן אָט די: איך טהו פאר איהר מעהר גאַרנישט פון גאָט'ס וועגען; איך טהו גאַרנישט פון'ס מענשענ'ס וועגען, נור וואָס איך טהו דאָס טהו איך פון מיינט וועגען" (2). וואו נור די וועלט שטעהט מיר אין וועג — און זי שטעהט מיר אומערום אין וועג — פערצעהר איך זי, כדי צו שטילען דעם הונד גער פון מיין עגאָזים. דו ביסט פאר מיר גאַרנישט א הויז — מיין שפיין, אקוראַט ווי איך אליין ווער פון דיר אויפגעגעסען און פערברויכט. מיר האָבען איינע צו די אנדערע נור איין שיכות — די שיכות פון ברויכבאַרקייט, פון ניצליכקייט, פון נוצען" (3). „איך האָב אויך ליעב מענשען. און ניט נור געוויסע איינצעלנע, נור יעדען מענשען. אָבער איך האָב זיי ליעב מיט דעם בעוואוסטזיין פון עגאָזים; איך ליעב זיי, ווייל די ליעבע מאַכט מיך גליקליך, איך ליעב, ווייל דאָס ליעב האָבען איז מיר נאַטירליך, ווייל עס געפֿעלט מיר. איך ווייס ניט פון קיין „געבאָט פון ליעבע" (4).

3. — געזעץ.

פון שטאַנדפונקט פון יעדען איינעמס וואָהלזיין פֿער-
וואַרפט שטירנער דאָס געזעץ גאַר אָהן וועלכער עס איז בע-
גרעניצונג וואָס איז שייך צו אַרמ' אַדער צייט.
דאָס רעכט* האָט א קיום, ניט דערפאר ווייל דער יחיד מיינט
אז עס איז לטובה פון זיינע אינטערעסען, נור דערפאר ווייל ער

(1) דאָרט, ז. 478. (2) ז. 426. (3) ז. 395. (4) ז. 387. (5) ז. 258.

* דאָס דויטשע וואָרט „דאָס רעכט" דריקט אויס אי דעם בעגריף פון רעכט, אי זיין פאַרם אַלס געזעץ. אין דער איבערזעצונג פון שטיר-
נער וועלען מיר בענוצען דאָס וואָרט „רעכט" אין זיין אַריגינעלען
דויטשען זין. דער איבערזעצער.

האלט עם פאר הייליג. „ווער קען זיך נאָכפרעגען וועגען „רעכט“, אויב ער שטעהט ניט אויך אויף דעם רעליגיעזען שטאַנדפונקט? איז ניט „דאָס רעכט“ א רעליגיעזער בעגריף; ד. ה. עטוואָס הייַר ליגעס?“⁽¹⁾ „ווען די רעוואָלוציע האָט די גלייכהייט געשטעמפעלט אלס א „רעכט“, איז זי אוועקגעלאָפּען אין רעליגיעזען געביעט, אין געביעט פון דאָס הייליגע, פון אידעאל“⁽²⁾. „דאָס סולטאַנישע רעכט דארף איך עהרען אין דעם סולטאַנאַט, דאָס פּאָלקסרעכט אין רעפּובליקען, דאָס רעליגיאָנסרעכט אין דער קאַטוילישער געמיינדע, דע, א. ז. וו. צו די אלע „רעכטען“ מוז איך זיך אונטערוואַרפּען, איך מוז זיי אלעמען האַלטען הייליג“⁽³⁾. „דאָס געזעץ איז הייליג, און ווער עם איז עובר אויף איהם איז א פּערברעכער“⁽⁴⁾. „פּער-ברעכער קענען נור זיין אַנטקעגען עפעס א הייליגעס“⁽⁵⁾. „דאָס פּערברעכען פּאַלט אוועק, ווען דאָס הייליגע פּערשווינדט“⁽⁶⁾. „די שטראַף האָט א בעדייטונג נור לגבי עפעס א הייליגעס“⁽⁷⁾. „וואָס טוט דער פּריעסטער ווען ער מוסר'ט דעם פּערברעכער? ער האַלט איהם פּאַר, וואָס ער האָט מחלל געווען דאָס אייגענטום, וואָס דער שטאַט האָט הייליג געמאַכט, (אריינגעהענדיג אין דעם חשבון אויך דאָס לעבען פון די בירגער, וועלכע געהערען צום שטאַט“⁽⁸⁾.

דאָס רעכט איז אָבער פּונקט אזוי וועניג הייליג, ווי עם איז וועניג ניצליך פאר דעם וואָהלזיין פון יחיד. „דאָס רעכט איז א פּערפיהרעניש, וואָס דער רוח האָט אונז איינגעטיילט“⁽⁹⁾. די מענשען זיינען „איבער דעם געדאַנק פון „רעכט“, וועלכען זיי האָבן בען אליין געשאפּען, ניט געוואָרען וויעדער די בעלי בתים: זיי ער בעשעפּענים האָט זיי פּערשלעפּט“⁽¹⁰⁾. „דער איינצעלנער מענש מעג האַבען תביעות אויף וויפּיעל „רעכטען“ ער וויל: וואָס קימערט מיך זיין רעכט און זיינע תביעות?“⁽¹¹⁾ איך רעספּעקטיר זיי ניט.

(1) דאָרט, ז. 247. (2) ז. 248. (3) ז. 246. (4) ז. 314. (5) ז. 268. (6) ז. 317. (7) ז. 316-7. (8) ז. 265-6. (9) ז. 276. (10) ז. 270. (11) ז. 326-7.

— „אויף וואָס דו האָסט די מאַכט, אויף דאָס האָסטו דאָס רעכט. איך דרינג יעדעס רעכט און יעדע בערעכטיגונג פון מיר אליין ארויס. איך בין אויף אלעם בערעכטיגט, אויף וואָס איך בין נור בעמעכטיגט. איך בין בערעכטיגט ארונטערצוואַרפּען צעאוס, יעד האַוואַ, גאָט און אזו. וויי, אויב איך קען עס נור; קען איך עס ניט, וועלען אָט די געטער בלייבען ביי זייער רעכט און זייער מאַכט קעגענאיבער מיר.“ (1). „דאָס רעכט ווערט בטל ומבוטל ווען עס ווערט פּערשלונגען פון דער געוואַלט“; (2); „מיט דעם בעגריף אָבער פּערלירט דאָס וואָרט אויך זיין זין.“ (3). „דאָס פּאַלק קען אפּשר עפעס האַבען דאָגעגען דעם גאָטלעסטערער; נו, הייסט עס שוין, א געזעץ אַנטקעגען גאָטלעסטערונג. זאָל איך דעריבער ניט לעס-טערן? זאָל דאָס געזעץ האַבען ביי מיר א גרעסערן בעטרעף ווי א בעפעהל?“ (4). „ווער עס האָט די מאַכט, דער שטעהט העכער פּון געזעץ.“ (5). „די ערד געהערט צו דעם, ווער עס פּערשטעהט ווי זי צו געהעט, אָדער ווער עס פּערשטעהט ניט צו לאָזען זיך עס אָבנעהמען, ניט צו לאָזען זיך בערויבען פון דעם. ווען ער נעהמט זי אַלס זיין אייגענטום, דאן געהערט איהם, ניט נור די ערד, נור אויך דאָס רעכט דערצו. דאָס איז דאָס עגאָטישע רעכט, ד. ה.

עס איז מיר אזוי רעכט, דעריבער איז עס רעכט.“ (6).

II. דאָס אייגענע וואַהלזיין הייסט, אז אויפ'ן אָרט פון

רעכט זאָל דאָס אליין זיין פאַר יעדען מענשען געזעץ.

יעדער איינער פון אונז איז „איינציג“ (7), א וועלט-געשיכטע פאַרזיך; און ווען ער „פּערשטעהט זיך צו האַלטען אַלס אן אייני ציגער“, איז ער זיין „אייגענער“ (8). „גאָט און די מענשהייט האַבען זייער זאָך אוועקגעשטעלט אויף גאַרנישט א חוץ אויף זיך. לאָך מיך אזוי אוועקשטעלען מיין זאָך אויף מיר אליין, וועלכער בין, אזוי גוט ווי גאָט, דאָס גאַרנישט פון אלעם אנדערע, דער איך פון מיין אַליז, איך דער איינציגער.“ (9) געהט אוועק, אַלאָ, מיט יעדער

(1) ז. 248-9, (2) ז. 275, (3) דאָרט, (4) ז. 256, 259.

(5) ז. 220, (6) ז. 251, (7) ז. 8, (8) ז. 490-1, (9) ז. 7.

זאך, וועלכע איז ניט גאנץ און גאָר מיין זאך! איהר מיינט אפשר, אז מיין זאך מוז לכל הפחות זיין „א גוטע זאך“? וואָס מיר גוט, וואָס שלעכט? ! איך בין דאָך אליין מיין זאך, און איך בין ניט גוט, ניט שלעכט: ביידע האָבען פאר מיר קיין זין ניט. דאָס געמליכע איז גאָטס זאך, דאָס מענשליכע איז די מענשענ'ס זאך. מיין זאך איז ניט דאָס געמליכע און ניט דאָס מענשליכע, עס איז ניט דאָס אמת'ע, דאָס גוטע, רעכטע, פרייע, א. ז. וו. נור עס איז בלוז מ י י נ ע, און זי איז ניט קיין אַלגעמיינע, נור זי איז איינציג, ווי איך בין איינציג. איבער מיך איז פאר מיר גאַרנישט“ (1).

„וואָס פאר א גרויסער אונטערשיעד צווישען פרייהייט אין אייגענטייט! פריי בין איך פון דאָס וואָס איך האָב ניט, אן אייר גענטימער בין איך פון דאָס וואָס איך האָב אין מיין מאַכט, פון דאָס וואָס איך בין מעכטיג“ (2). „מיין פרייהייט ווערט נור דאן פאַלקאָמען, ווען זי איז מיין — מאַכט; אָבער דורכדעם הער איך אויף צו זיין בלוז א פ ר י י ע ר און ווער אן א י י ג ע נ ט י מ מ ע ר“ (3). „יעדערער מוז זיך זאָגען: איך בין מיר אליין, און איך טהו אלץ פון מיינטוועגען. וואָלט אייך א מאָל קלאָר געוואָרען, אז גאָט און די געבאָט שאַדען אייך נור, אז זיי פערקירצען און פערדאַרבען אייך, דאן וואָלט איהר זיי אראָבגעוואָרפען פון אייך, פונקט ווי די קריסטען האָבען אמאָל פערדאַמט דעם גאָט אפּפּאַלאָ אַדער די געטין מינערווא, אַדער די מאָראַל פון די היידען“ (4). „ווי אזוי איינער ווירקט נור פון זיך אליין און פרעגט ניט וועגען עפעס ווייטערעס, האָבען די קריסטען פאַרגעשטעלט אין דער אידעע פון „גאָט“. ער טהוט „ווי איהם געפעלט“ (5).

„די מאַכט איז א גאנץ שעחנע זאך און קומט אין א סך פרטים צוניץ; וואָרים „מיט איין הויפען מאַכט קען מען געהן א סך ווייטער ווי מיט א גאנצען זאך פול רעכט“. עס ציהט אייך דאָס

(1) דאָרט, ז. 8. (2) ז. 207. (3) ז. 219. (4) ז. 214.

(5) ז. 212.

הארץ נאָך פרייהייט? איהר שומים! נעהמט זיך נור די מאַכט, וועט שוין די פרייהייט קומען פון זיך אליין. זעהט נור, ווער עס האָט די געוואַלט, דער שטעהט „איבער דעם געזעץ“. ווי שמעקט אייך אָט דער פלאַן, איהר „געזעצליכע“ לייט? אָך, איהר האָט אָבער קיין געשמאַק ניט!“¹

4. — שטאַטא.

שטירנער מוז נויטיגער־ווייז צוגלייך מיט די געזעץ פונקט אזוי אונבעדינגט אויך פער־וואַרפען די געזעצליכע אינסטיטוציע, וועלכע מען רופט אָן שטאַטא. אָהן דאָס גע־זעץ איז ניט מעגליך קיין שטאַטא. „אכטונג פאר דעם געזעץ!“ — דער גאנצער שטאַט־בנין האַלט זיך צוזאַמען נור דורך אָט דעם צעמענט.“²

דער שטאַטא, הייסט עס, האָט א קיום אויך ניט דערפאר, ווייל דער איינצעלנער האַלט איהם פאר ניצליך צו זיין וואָהלזיין, נור פיעל מעהר דערפאר, ווייל ער האַלט איהם פאר הייליג, ווייל „מיר לעבען אין טעות און מיינען, אז ער איז אַן „איד“, און אלס אזעלכער רופט ער זיך אָן מיט'ן נאָמען פון א „מאַראַלישער, מיט־מישער אָדער פאָליטישער פערזאָן“. איד, וועלכער בין ווירקליך איד, מוז ארונטעררייסען דעם איד'ס לייבענפעל פון אָט דעם שטאַלצירענדיגען מעקענע־פרעסער.“³ מיט דעם שטאַטא איז דאָס אייגענע ווי מיט דער פאַמיליע. „אויב יעדער איינער וואָס גע־הערט צו דער פאַמיליע וואַלט דארפען אָנערקענען און אויפהאַלטען איהר קיום, דאן וואַלט ביי איהם די בלוט־פערבינדונג מוזען זיין הייליג, ער וואַלט מוזען פיהלען פאר איהר א מיין פאַמיליע־פרומ־קייט, א רעספעקט דורך וועלכען יעדער בלוט־פער־וואַנדטער ווערט פעהייליגט ביי איהם. אזוי אויך מוז יעדען מיטגליעד פון דער שטאַט־קהל די דאָזיגע קהלה זיין הייליג, און דער בעגריף, וועל־כער איז ביי'ן שטאַטא דער העכסטער, מוז אויך ביי איהם זיין

(1) ז. 220. (2) ז. 295. (3) ז. 295.

דער העכסטער" (1). דער שטאט איז „ניט נור בערעכמיגט, נור געצוואונגען דאָס צו פאָדערן" (2).

אַבער דער שטאט איז ניט הייליג. „דעם שטאט'ס אויפֿ- פיהרונג איז געוואָלדטהעטיגקייט, און זיין געוואָלט רופט ער אָן „רעכט", די געוואָלט פון די איינציגע — „פערברעכען" (3). ווען איך טהו ניט וואָס ער וויל, דאן „ווענדעט זיך דער שטאט אנט- קעגען מיר מיט דער גאנצער קראפט פון זיינע לייבען-לאַפעס און אָדלער-נעגעל: דען ער איז דער קעניג פון די חיות, ער איז לייב און אָדלער" (4). „ווען איהר אימפּאָנירט אפילו אייער געגנער אלס א מאַכט, זייט איהר דאָך דורכדעם פאר איהם אלץ ניט קיין הייר- ליגע אויטאָריטעט, סיידען ער איז א טפש. קיין רעספעקט און אַכטונג איז ער איך ניט שולדיג, אפילו ווען ער דארף זיך היטען אנטקעגען אייער געוואָלט" (5).

דער שטאט איז אויך גאָר ניט ניצליך פאר דעם איינצעל- נעמ'ס וואָהלזיין. „איך בין דעם שטאט'ס א דם שונא" (6). „די טובת הכלל אלס אזעלכע איז ניט מיין טובה, עס איז נור דער העכסטער פונקט פון זעלבסטפערלייקענונג. די „טובת הכלל" קען יובעלען פאר וואָהלטאָג, און איך מוז שטומען ווי א הונד; דער שאַט קען גלענצען, בעת איך מוז דאַרבען" (7). „יערער שטאט איז א דעספּאָטיע, צי דער דעספּאָט איז איינער אָדער מעהרערע, אָדער, ווי מען קען זיך עס גאנץ גוט פאַרשטעלען וועגען א רע- פובליק, אלע זיינען די העררן, ד. ה. זיי דעספּאָטיזירען איינער דעם אנדערן" (8). „אמת, דער שטאט לאָזט די איינצעלנע זיך שפּיעלען אזוי פריי ווי מעגליך, אָבער ערנסט טאָרען זיי ניט ווע- רען, זיי טאָרען אָן איהם ניט פערגעסען. דער שטאט האָט תמיד דעם צוועק צו בעשרענקען דעם יחיד, צו צוימען איהם, צו אונ- טערטעניגען, צו מאַכען איהם פאר א נכנע צו עפעס א כלל־זאָך; ער, דער שטאט, האָט א קיום נור כל זמן דער איינצעלנער איז ניט

(1) ז. 2-231. (2) ז. 231. (3) ז. 259. (4) ז. 337.

(5) ז. 258. (6) ז. 339. (7) ז. 280. (8) ז. 257.

דער כל וכל; ער, דער שטאאט, איז נור די קלאָראַויסגעחריקטע בעגרעניצונג פון מיר; ער איז מיין בעשרענקונג, מיין קנעכט שאַפּט"1.

„א שטאאט ציעלט קיינמאָל ניט ארויסצובריינגען די פרייע טהעטיגקייט פון די איינצעלנע, נור בלויז יענע טהעטיגקייט, וועל-כע איז געבונדען צום שטאאט'ס צוועקען"2. דער שטאאט זוכט צו הינדערן יעדע פרייע טהעטיגקייט דורך זיין צענזור, זיין השגחה, זיין פאָליציי, און די דאָזיגע שטערונגען האַלט ער פאר זיין פליכט, ווייל עס איז אין דער אמת'ן א פליכט פון זעלבסט-ערהאַלטונג"3. „איך טאָר ניט ארויסגעבען אלץ וואָס איך קען, נור בלויז וויפיעל דער שטאאט ערלויבט; איך טאָר ניט שאַפען א ווערט פאר מייע געדאַנקען, פאר מיין ארבייט, איבערהויפט פאר גאָרנישט וואָס איז נ י י נ ע"4. „דער פאָופערזום איז דער סמן פון מיין ווערטהאַלצונגקייט; עס איז די ערשיינונג וואָס בע-ווייזט אז איך קען זיך ניט געבען קיין ווערט. דעריבער איז שטאאט און פאָופערזום איינס און דאָסזעלבע. דער שטאט לאָזט מיך ניט צירקומען צו מיין ווערט, און האָט א קיום נור דורך מיין ווערטהאַלצונגקייט: זיין כונה איז אלעמאָל צו ציהען נוצען פון מיר, ד. ה. צו עקספּלאַטירען מיך, צו בערויבען, צו פערברויכען, ווען דאָס דאָזיגע פערברויכען בעשמעהט אפילו נור דעריין, וואָס איך בעזאָרג א פּראַלעמאַריאַט; ער וויל איך זאָל זיין „זיינע א בעשעפענים"5.

„דער שטאאט קען עס ניט פערליידען, אז דער מענש זאָל שטעהן אין א דירעקטע שיכות צום מענשען; ער מוז אריינטרעטען צווישען זיי אלס פערמיטלער, ער מוז זיך אריינמישען. ער מאכט א פירוד הלכות צווישען די מענשען, כדי ער זאָל זיך אלס „גייסט" קענען אריינשטעלען אין מיטען. די ארבייטער וועלכע פערלאָנגען א העכערן לויז ווערען בעהאַנדעלט ווי פערברעכער, אזוי באלד ווי

1) ז. 298. 2) ז. 298. 3) ז. 299. 4) ז. 298.

5) ז. 336.

זיי ווילען עם קריגען דורך צוואנג. וואָס זאָלען זיי טון? אָהן צוואנג וועלען זיי דעם העכערן לויזן ניט בעקומען און אין דעם צוואנג זעהט דער שטאַט א זעלבסטהילף, א פרייזבעשטימונג וואָס דער „איך“ שטעלט אוועק, א ווירקליכע, פרייע אַבשעצונג פון זיין אייגענטום, וועלכע דער שטאַט קען בשום אופן ניט ער-לויבען“ (1).

II. דאָס אייגענע וואָהלזיין פון יעדען מענשען פער-לאַנגט, אַז אַ געזעלשאַפטליך צוזאַמענלעבען, וואָס איז גע-בוים דורכאויס נור אויף דעם יסוד פון זיינע פאַרשריפטען, זאָל פערנעהמען דעם פלאַץ פון'ם שטאַט. אַט דעם אופן פון געזעלשאַפטליכען צוזאַמענלעבען רופט שמירנער אַן „דער פּעראַיין פון ענאָיסמען“ (2).

1. מענשען דארפן געזעלשאַפטליך צוזאַמענלעבען אפילו נאָכדעם ווי דער שטאַט וועט בטל ווערען. די „אייגענע“ וועלען קעמפּען פאר די אהרות וואָס שטאַט פון זייער אייגענעם ווילען. פאר דעם פּעראַיין“ (3) וואָס וועט אָבער צוזאַמענהאַלטען די מענ-שען אין'ם פּעראַיין?

יעדענפאַלס ניט קיין פערשפרעכען. „ווען איך זאָל היינט און ווייטער זיין געבונדען צו מיין ווילען פון געסטערן, דאן וואָלט מיין ווילען אָבעהנטיג געוואָרען. דאָס ווערק וואָס איך האָב געשאַפּען, ד. ה. א בעשטימטער אויסדרוק פון מיין ווילען וואָלט געוואָרען דער בעל הבית איבער מיר. דערפאר וואָס איך בין געסטערן געווען א נאר, וואָלט איך שוין אזוי מווען בלייבען מיין גאַנצען לעבען לאַנג“ (4). „דער פּעראַיין איז מיין אייגענע שעפונג, מיין בריאה, ניט הייליג, ניט קיין נייסטיגע קראַפט איבער מיין נייסט, ניט מעהר איידער יעדע אנדערע אַסאָציאַציע פון וועלכען עם איז סאָרט. אזוי ווי איך וויל ניט זיין קיין שקלאַף פון מייע לעבענס-רעזעלן, נור איך שטעל זיי שטענדיג אָהן קיינע הבטחות אָפען פאר מיין קריטיק און גיב נאָר ניט קיין גאַראַנטיע פאר זייער קיום,

(1) ז. 8-337, (2) ז. 235, (3) ז. 304, (4) ז. 268.

אזוי און נאָך וועניגער פערפליכט איך זיך אויף להבא צום פער-
 איין, און שווער ניט אָב צו איהם מיין זעלע, ווי עס רעדט זיך
 ביין טיוועל, און ווי עס איז ווירקליך דער פאל ביי'ן שטאט און
 אלע גייסטיגע אויטאָריטעטען, נור איך בין און בלייב מיר מעהר
 איידער שטאט, קירכע, גאָט און דערגלייכען, און פאָלגליך גאָר
 אָהן א שיעור מעהר איידער דער פּעראיין" (1).

די נוצען וואָס יעדער איינצעלנער האָט ביי יעדער מינוט
 פון'ם פּעראיין — אָט דאָס זאָל די מענשען האַלטען צוזאמען אין
 פּעראיין. ווען איך קען „געברויכען“ מיינע מיטמענשען, „דאן פער-
 שטענדיג איך זיך מיט זיי, כדי צו פערשטאַרקען דורך די פער-
 אייניגונג מיין מאַכט און אויפצוטון דורך די פּעראיניגטע קרעפ-
 טען מעהר איידער די איינצעלנע קראַפט וואַלט קענען אויפטון.
 אין אָט דער געמיינזאַמקייט זעה איך דורכאויס מעהר גאָרנישט
 ווי א כפל פון מיין קראַפט און איך האַלט זיך ביי איהר נור כל
 זמן זי איז מיין פּערפיעלפאַכטע קראַפט" (2).

„אָט דער פּעראיין איז דעריבער גאנץ וואָס אנדערעס איי-
 דער „יענע געזעלשאַפט, וועלכע דער קאָמוניזמוס וויל גרינדען" (3).
 „אין דעם פּעראיין בריינגסטו דיין גאנצע מאַכט, דיין פּערמענען,
 און מאַכסט זיך פאר א בעל הבית; אין דער געזעלשאַפט ווערסטו
 מיט דיין ארבייטסקראַפט פּערברויכט. אין יענעם לעבסטו ענגאָיס-
 טיש, אין דער — מענשליך, ד. ה. רעליגיעז, ווי „א גליעד אין קער-
 פער פון דעם גאָט". דער געזעלשאַפט ביזטו שולדיג אלץ וואָס דו
 האַסט, דו ביסט איהר א מחויב — דו ביזט פּער'דבוק'ט פון גע-
 זעלשאַפטליכע פליכטען; דעם פּעראיין בענוצסט דו און וואַרפסט
 איהם אוועק אָהן פליכטען און אָהן א חוב פון טדייהייט ווען דו
 קענסט פון איהם מעהר קיין נוצען ניט ציהען. אויב די געזעלשאַפט
 האָט מעהר בעטרעף ווי דו, דאן שטעהט זי העכער פאר דיר; דער
 פּעראיין איז נור דיין ווערקצייג אדער דיין שווערד, מיט וועלכען
 דו שאַרפסט און פּערגרעסערסט דיין נאַטירליכע קראַפט. דער

(1) זייט 411, (2) ז. 416, (3) ז. 411.

פּעראַיין עקזיסטירט נור פאר דיר און דורך דיר, דאַגעגען די גע-
זעלשאַפט געהמט דיך אין אַנשפּרוך פאר זיך און עקזיסטירט אויך
אַהן דיר. קורץ, די געזעלשאַפט איז הייליג, דער פּעראַיין איז דיין
אייגענער: די געזעלשאַפט פּערברויכט דיך, דעם פּעראַיין פּער-
ברויכסט דו".⁽¹⁾

2. ווי אָבער קען זיך אזא געזעלשאַפטליך צוזאַמענלעבען
אויסבילדען בפרט? ענטפּערענדיג זיין קריטיקער מאָזעס העסס,
גיט שמירנער עטליכע ביישפּיעלען פון פּעראַיינען, וואָס עקזיס-
טירען שוין איצטער.

„אפשר גראָד אין דעם אויגענבליק לויפען זיך קינדער צוזאַ-
מען פּערבוי זיין פענסטער חבר'שאַפטליך צו שפּיעלען זיך; זאָל
ער זיי אָנקוקען, וועט ער דערזעהן לוסטיגע ענאָיסטישע פּעראַיי-
נען. אפשר האָט העסס א פריינד, א געליעבטע; דאן וועט ער קע-
נען וויסען ווי א האַרץ פּערבינדט זיך מיט א האַרץ, ווי צוויי איה-
רע פּעראַייניגען זיך ענאָיסטיש, כדי צו געניסען איינער דעם אַנ-
דערן, און ווי קיינער פון זיי נאַרט זיך ניט אָב. אפשר בעגעגענט
ער אויפ'ן גאַס א פּאָר גוטע בעקאנטע און זיי לאָדען איהם אין
אריינצוגעהן מיט זיי אין א טראַקטיר; געהט ער דען מיט זיי מיט
כדי זיי צו טאָן א טובה, אָדער ער „פּעראַיינט“ זיך מיט זיי, ווייל
ער דערוואַרט אליין הנאה צו האָבען דערפון? דאַרפען זיי איהם
גאנץ שעה אָבראַקען פאר זיין „זעלבסטאַפּפּערזונג“, אָדער זיי
ווייסען אז זיי האָבען געבילדעט פאר א שטונדע צייט אַן „ענאָיס-
טישען פּעראַיין“ צוזאַמען?“(2) שמירנער דענקט אפילו וועגען א
„דייטשען פּעראַיין“.“(3)

5. — אייגענטום.

I. צוזאַמען מיט דעם געזעץ מוז שמירנער נויטיגער-
ווייז פונקט אזוי אונבעדינגט פּערוואַרפען די געזעצליכע

(1) זייט 8-417, (2) וויגאנד'ס פיערטעלואַהרשיפט 3, זייט

4-198, (3) דער איינציגע, ז. 305.

אינסטימוציע פון אייגענטום. דאָס אייגענטום „לעבט דורך דאָס גנאָד פּוֹן'ס געזעץ. זיינע בטוחות האָט ער נור אין'ם געזעץ; ער איז ניט קיין פּאַקט, ער איז נור אַ פּיקציע, אַ געדאַנק. עס איז געזעץ־אייגענטום, געזעצליכעס אייגענטום, גאַראַנטירטעס איי־גענטום. ניט דורך מיר איז עס מיינס, נור דורכ'ן געזעץ.“⁽¹⁾

אין דעם זין איז דאָס אייגענטום, פּונקט ווי דאָס געזעץ און דער שטאַט, אויך ניט בעגרנדעט דערויף וואָס דער יחיד אָנער־קענט, אז עס דינעט זיינע אינטערעסען, נור דערויף וואָס ער האַלט עס פאַר הייליג. „אייגענטום אין בירגערליכען זין בעמייט היילי־געס אייגענטום, עס מיינט אז איך מוז רעספּעקטירען דיין איי־גענטום. „רעספּעקט פאַר דעם אייגענטום!“ דעריבער וואַלטען די פּאַליטיקער וועלען, אז יעדער זאָל בעזיצען זיין ברעקיל אייגענ־טום, און זיי האָבען טיילווייז פּועל געווען דורך זייערע בעמיונג־גען איינצופיהרען אן אונגלויבליכע צופיצלונג. יעדערער מוז האָבען זיין שטיקעל ביין, כדי ער זאָל האָבען וואָס צו גרויזשען.“⁽²⁾

דאָס אייגענטום איז אָבער ניט הייליג. „איך טרעט ניט צוריק מיט מורא פאַר דיין אָדער פאַר אייער אייגענטום, נור איך בע־טראַכט עס שטענדיג ווי מיין אייגענטום, אין וועלכען איך געפין גאַרנישט וואָס צו רעספּעקטירען. נעהמט און טוט דאָסגלייכען מיט דאָס, וואָס איהר רופט מיין אייגענטום!“⁽³⁾

דאָס אייגענטום איז אויך ניט ניצליך דעם וואַהלזיין פּוֹן'ם איינצעלנעם. „דאָס אייגענטום, ווי די בירגערליכע ליבעראַלען פּער־שטעהען עס, האָט ניט קיין אָנהאַלט, ווייל דער בירגערליכער איי־גענטימער איז כאַמת גאָר אַן אייגענטומלאָזער, אן איבעראַל־אויס־געשלאָסענער מענש. אַנשטאַט וואָס די וועלט זאָל איהם געהערען געהערט איהם ניט אפילו דער בידנער פּונקט אויף וועלכען ער רעהט זיך ארום.“⁽⁴⁾

II. דאָס אייגענע וואַהלזיין פון יעדען מענשען פּער־

(1) דער איינציגע, ז. 332. (2) דאָרט, ז. 327-8. (3) דאָרט, ז. 328, 328. (4) ז. 328-9.

לאנגט עם זאל ווערען א גיטערפערטיילונג, וואס איז גע-
 בויט אויפ'ן יסוד פון זיינע פאָרשריפטען, אַנשטאָט אויפ'ן
 היינטיגען אייגענטום. ווען שמירנער רופט אָן דעם חלק פון
 גיטער, וואָס זאָל געהערען דעם איינצעלנעם, לויט די דאָזיגע פאָר-
 שריפטען „אייגענטום“, געברויכט ער עם אין דעם ניטדריכטיגען
 זין, אין וועלכען ער געברויכט דאָס וואָרט „אייגענטום“ נאָכ-
 אַנאָנד. אין דעם ריכטיגען זין קען נור אזא חלק גיטער הייסען איי-
 גענטום וועלכער איז אָנגעוויזען פון געזעץ“ (1).

לויט דעם געבאָט פון זיין אייגענעם וואָהלזיין קומט אַלזאָ
 אויס, אז דער מענטש דארף האָבען אַלץ וואָס ער איז נור מעכטיג
 גענוג צו קריגען.

1. „איבער וואָס מען קען ביי מיר די מאַכט ניט אַוועק-
 נעהמען, דאָס בלייבט מיין אייגענטום; איז זאָל די געוואַלט ענט-
 שיידען מכה דעם אייגענטום, און איך וויל אַלעס דערוואַרטען
 פון מיין געוואַלט! פרעמדע געוואַלט, די געוואַלט, וואָס איך לאָז
 איבער אַנאָנדערן, מאַכט מיך פאר אַ שקלאַף, איז זאָל אייגענע
 געוואַלט מיך מאַכען פאר אַן אייגענטימער“ (2). „צו וועלכען איי-
 גענטום בין איך בערעכטיגט? צו יעדערן, צו וועלכען — איך בער-
 מעכטיג מיך. איך גיב זיך דאָס אייגענע אומסערעכט דערמיט וואָס איך
 נעהם מיר אייגענטום, אָדער וואָס איך גיב זיך די מאַכט פון'ם
 אייגענטימער, די פאָלמאַכט, די בערעכטיגונג“ (3). „וואָס איך בין
 בכח צו האָבען, דאָס איז מיין פערמעגען“ (4). „די קראַנקע, די
 קינדער און די אַלטע לייט האָבען נאָך נאָר אַ היבש ביסעל בכח,
 דהיינו צו בעקומען (אויף) זייער לעבען, אַנשטאָט זיך (אַליין)
 צו נעהמען (פאר) דעם לעבען. האָבען זיי אזא כח איבער אייך,
 אז איהר זאָלט וועלען אויפהאַלטען זייער קיום, דאָן האָבען זיי
 אַ מאַכט איבער אייך“ (5). „וועלכען פערמעגען בעזיצט דאָס קינד

(1) צענקער האָט דאָס פערזעהן, ווען ער בעהויפטעט, אַז שמירנער
 פאָדערט אייגענטום וואָס איז בעגרינדעט אויף בעזיךרעכט. (2) דער
 אוינצעלנע, זייט 340, (3) ז. 339, (4) ז. 351, (5) דאָרט.

ניט אין זיין געלעכטער, אין זיין שפּיעלען-זיך, אין זיין געשריין, קורץ — בלויז אין זיין עקזיסטענץ אליין. ביזטו אים שטאַנד אויס- צוהאַלטען ווען ער פּערלאַנגט עפעס, אָדער צי גיסטו איהם ניט אַלס מוטער די ברוסט, אַלס פּאָטער אזויפיעל פון דיין האָב און גוטס וויפיעל ער בעדאַרף? ער צווינגט אייך, דערום בעזיצט ער דאָס, וואָס איהר רופט אָן אייער אייגענס" (1).

„דאָס אייגענטום, הייסט עס, דאַרף ניט און קען ניט אָב- געשאפט ווערען; עס מוז, בעסער געזאָגט, ארויסגעריסען ווערען פון די שדים'שע הענט און ווערען מיין אייגענטום; דאָן וועט פּערשווינדען דאָס פּעראירמע בעוואוסטזיין, אז איך קען זיך ניט בערעכטיגען צו נעהמען אזויפיעל וויפיעל איך בעדאַרף. — איז אָבער דען עפעס דאָ, וואָס א מענש קען ניט בעדאַרפען? נו, יא, דער וואָס בעדאַרף א סך און ווייס ווי עס צו קריגען, האָט עס טאַקי אַלע מאָל זיך גענומען, ווי נאַפּאלעאָן דעם קאָנטינענט און די פּראַנצויזען אַלזשיער. די אונטערסטע שורה איז דעריבער: זאָל דער שטאַטעצנער המון זיך שוין אַמאָל אויסלערנען צו נעהמען וואָס ער בעדאַרף. טאַמער דערלאַנגט ער אייך צו-ווייט? נו, וועהרט זיך אַנטקעגען! (2) „וואָס „דער מענש“ בעדאַרף, דאָס איז בשום אופן ניט קיין מאָסשטאַב פאר מיר און פאר מייע בעדער- פעניסען, וואָרים איך קען געברויכען וועניגער אָדער מעהר. ריכט טיגער איז, איך מוז האָבען אזויפיעל וויפיעל איך האָב בכח זיך אָנצוואייגענען“ (3).

2. „די פּעראיינען וועלען אויך אין דעם פּרט פּערפיעל- פאַכען די מיטלען פון דעם איינצעלנעם און בעשיצען זיין אָנ- געגריפענעם אייגענטום“ (4). „ווען מיר ווילען ניט לאָזען דאָס לאַנד לענגער ביי די לאַנד-אייגענטימער, נור מיר ווילען עס צו- נעהמען פאר זיך, דאָן פּעראייניגען מיר זיך פאַר אַט דעם צוועק, מאַכען א פּעראיין, א חברה, וועלכע מאַכט זיך פאר דעם איי-“

(1) זייט 2-351. (2) ז. 4-343. (3) ז. 349. (4) ז. 342.

גענטימער; געלינגט עם אונז, הערען יענע אויף צו זיין די לאַנד-
 אייגענטימער. און פונקט ווי פון גרונד און באַרען, אזוי קענען מיר
 זיי אויך ארויסטרייבען פון נאָך א סך אנדערע אייגענטום, כדי צו
 מאַכען זיי פאַר אונזער אייגענטום, פאַר דעם אייגענטום פון די
 — זיעגער. די זיעגער בילדען א געזעלשאַפט, וועלכע, מען קען
 זיך משער זיין, קען ווערען אזוי גרויס, און זי קען אַלץ ווייטער
 און ווייטער ארומנעהמען די גאַנצע מענשהייט; אָבער אָט די
 זאָגענאָמטע מענשהייט איז אַלס אַזעלכע נישט מעהר ווי א גע-
 דאַנק (אַן איינבילדונג, א רוח): איהר ווירקליכקייט זיינען די איינ-
 צעלנע. און אָט די איינצעלנע אַלס א קאָלעקטיווע מאַסע וועלען
 זיך בעגעהען מיט'ן גרונד און באַרען ניט וועניגער אייגענוויליג
 איידער א פּעראיינצלטער איינצעלנער" (1).

„דאָס, אין וואָס אַלע ווילען האָבען א חלק, וועט אַוועקגענו-
 מען ווערען פון יענעם איינצעלנעם, וועלכער וויל עם האָבען פאַר
 זיך אליין, און עם וועט געמאַכט ווערען פאַר א קהל'שע נחלה.
 אַלס א קהל'שע נחלה האָט יעדערער דעריין זיין חלק, און דער
 דאָזיגער חלק איז זיין אייגענטום. אזוי איז עם אויך אין אונזערע
 אַלטע בעציהונגען: א הויז וואָס געהערט צו פינף יורשים איז
 זייער געמיינזאַמע פּאָסעסיע, יעדען איינעם אָבער געהערט א
 פינפטער טייל פון דער הכנסה. דאָס אייגענטום, וואָס לעת עתה
 לאָזט מען אונז צו איהם נאָך ניט צו, וועט בעסער קענען בענוצט
 ווערען, ווען עם וועט זיין אין אונזערע אַלעמענס הענט. לאַמיר
 זיך אַלזאָ פּעראייניגען צוליב דעם צוועק פון אָט דעם רויב" (2).

6. — פּערווירקליכונג.

נאָך שטירנער'ס מיינונג דאַרף די ענדערונג, וועלכע יעדער
 דען איינעם אייגענוואַרלוויין פאַדערט, מקוים ווערען אויף
 אזא אופן, אז אַ גענוג-גרויסע צאָהל מענשען וועלען אַפרי

הער זיך ענדערן אינערליך און אנטרעקענען זייער אייגענע וואַהלזיין אלס זייער העכסטען געזעץ, און דאָן וועלען אַם די מענשען דורך געוואַלט איינפיהרען אויך די אויסערליכע ענדערונג, ד. ה. אַבשאַפֿען געזעץ, שטאַט און אייגענטום, און איינפיהרען דעם נייען צושטאַנד.

I. דאָס ערסטע און וויכטיגסטע איז די אינערליכע ענדערונג פֿון מענשען.

„רעוואָלוציאָן און אויפשטאַנד מוזען ניט בעטראַכט ווערען ווי זיי וואַלטען געהאַט דיזעלבע בעדייטונג, די ערסטע בעשטעהט פֿון אַן איבערקעהרעניס פֿון די צושטאַנדען, פֿון דעם בעשטעהענדיגן דען מצב אָדער סטאַטוס, פֿון דעם שטאַט אָדער געזעלשאַפֿט, און בכּן איז עס אַ פּאָליטישער אָדער סאָציאַלער אַקט; דער צווייטער טער פיהרט אפילו אויך צו אַן אונפערמיידליכער ענדערונג פֿון די צושטאַנדען, ער נעהמט זיך אָבער ניט פֿון דער נויטיגקייט פֿון דער ענדערונג, נור פֿון דער אונצופרידענהייט פֿון די מענשען מיט זיך אליין: ער איז ניט קיין אויפהעבען פֿון געוועהר, נור אַן ערהעבונג פֿון די איינצעלנע, אַן אויפשטעלענדיג דעם העכער, ניט געהמענדיג אין בעטראַכט די נייע איינפיהרונגען וואָס וועלען דערפֿון ארויסקומען. די רעוואָלוציאָן בעצוועקט נייע איינאָרדענונגען, דער אויפשטאַנד פיהרט דערצו, אַז מיר זאָלען זיך ניט לאָזען איינגעאָרדענט ווערען, נור מיר זאָלען זיך אליין איינאָרדענען, און ער לעגט ניט קיין גלענצענדע האַפֿנונג אויף „אינערליכע סטימוציעס“. דער אויפשטאַנד איז ניט קיין קאַמפּף אַנטקעגען דעם בעשטעהענדען צושטאַנד, וואָרים אויב ער איז מצליח פּאַלט אין דער בעשטעהענדער צושטאַנד פֿון זיך אליין: ער איז נור איין ארויסאָרבייטען זיך פֿון דעם בעשטעהענדען צושטאַנד. ווען איך פּערלאָז די בעשטעהענדע אָרדנונג, בלייבט זי טוירט און נעהמט פּוילען. איז דעריבער, וויבאַלד מיין צוועק איז ניט איינצוואַרפען אַ בעשטעהענדע אָרדנונג, נור בלויז אויפצוהעבען זיך איבער איהר, איז מיין כּונה און מיין אַרבייט ניט קיין פּאָליטיש

שע אָדער סאָציאַלע, נור, אַלס אַזעלכע וואָס בעציהט זיך אליין אויף מיר און אויף מיין אייגענהייט — אַן עגאָיסטישע." (1)

פאַרוואָס איז דער גרינדער פון'ס קריסטענטום, ניט געווען קיין רעוואָלוציאָנער, קיין דעמאָגאָג, ווי די יודען האָבען איהם געוואָלט בעטראַכטען, וואָרום איז ער ניט געווען קיין „ליבער-ראַל"? ווייל ער האָט קיין גוטס ניט דערוואַרט פון אַן ענדערונג פון די צושטאַנדען, און ער איז געווען גלייכגילטיג צו דעם דאָ-זיגען גאַנצען עסק. ער איז ניט געווען קיין רעוואָלוציאָנער ווי צער זאָר צום ביישפּיעל, נור אַן אויפהעבער; ער איז ניט געווען קיין שטאַטראַיאַנינוואַרפער, נור אזוינער וואָס האָט זיך אליין הויך געשטעלט. ער האָט ניט געפיהרט קיין ליבעראַלען אָדער פּאַליטי-שען קאַמפּף אַנטקעגען די בעשטעהענדע ממשלה, ער האָט נור געוואָלט געהן זיין אייגענעם וועג, ניט קימערענדיג זיך וועגען די אויטאָריטעטען און ניט זיין געשמערט פון זיי." (2)

„אַלץ וואָס איז הייליג איז א באַנד, א פענטע. אַלץ וואָס איז הייליג ווערט און מוז פערדרעהט ווערען פון די געזעץ-פערדרע-הער; דעריבער האָבען מיר היינטיגע צייט אין אלע קרייזען א מאַסע אַזעלכע פערדרעהער. זיי ברייטען פאַר דאָס ברעכען פון'ס געזעץ, די געזעצלאָזיגקייט." (3), „האַלט זיך פאַר מעכטיגער איי-דער מען זאָגט אויף דיר אז דו ביזט, און דו וועסט האָבען מעהר מאַכט; האַלט זיך פאַר מעהר, וועסטו זיין מעהר." (4), „די אָרימע וועלען נור דאָן ווערען פריי און זיין אייגענטימער, ווען זיי ווע-לען זיך — אויפריהרען, זיך העכער שטעלען, אויפהעבען." (5) „דער המון קען געהאַלפען ווערען נור דורך דעם עגאָיזמוס, און ער מוז זיך אליין די הילף בריינגען — און ער וועט זי זיך בריינגען. ווען ער לאָזט זיך ניט ווערען אָנגעשראַקען, דאָן איז ער א מאַכט." (6)

II. ווייטער, כדי מיטצובריינגען די „ענדערונג פון די צו-

(1) זייט 2-421, (2) ז. 423, (3) ז. 284, (4) ז. 483, (5) ז. 344, (6) ז. 343

שטאַנדען" און אויפשטעלען דעם נייען צושטאַנד אויפ'ן פלאץ פון געזעץ, שטאַט און אייגענטום, פאָדערט זיך אַן אויפהעבונג מיט געוואַלט אַנטקעגען דעם ביזאָהעריגען צושטאַנד.

1. „דער שטאַט קען בעזיעגט ווערען נור פון אַן עזות-דיגען מוטשווילען". (1) „דעם איינצעלנעמ'ס געוואַלט הייסט פער-ברעכען, און נור דורך פערברעכען ברעכט ער די געוואַלט פון שטאַט, ווען ער האַלט פון דער מיינונג, אז דער שטאַט איז ניט איבער איהם, נור ער איז איבער'ן שטאַט". (2) מיר זעהען „אויף דאָ דעם זעלבען רעזולטאַט, אז דער קאַמפּ פון די דענ-קענדע אַנטקעגען דער רעגירונג געפינט זיך אין אונרעכט, ד. ה. אין אונמאַכט, לפי ערד וואָס ער פערשטעהט נור ארויסצופיהרן געדאַנקען אויפ'ן מלחמה-פּעלד אַנטקעגען א פּערזענליכע מאַכט, (די עגאָיסטישע מאַכט פּערשטאַפּט די דענקענדע דאָס מויל). דער מעאַרעטישער קאַמפּ קען ניט געווינען דעם ענדליכען זיעג, און די הייליגע מאַכט פון געדאַנקען פאַלט פאַר דער געוואַלט פון עגאָיזם. נור דער עגאָיסטישער קאַמפּ, דער קאַמפּ פון עגאָיסטען אויף בירדע זייטען בריינגט אַלץ ארויס אויף קלאָר". (3)

„די אייגענטוםס פראגע לאָזט זיך ניט אזוי געמיטליך פּער ענטפּערן ווי די סאָציאַליסטען, אָדער אפילו ווי די קאמוניסטען טרוימען. זי קען נור פּערענטפּערט ווערען דורך דעם קריעג פון אַלע אַנטקעגען אַלעמען". (4) „לאָמיד, אַלואַ צוריקנעהמען די געד וואַלט וואָס איך האָב געלאָזען פאַר אַנדערע, ווייל איך בין געד ווען אונבעוואוסט וועגען די שטאַרקייט פון מיין אייגענער געד וואַלט! לאָמיד זיך אַליין זאָגען, וואוהין מיין געוואַלט גרייכט, דאָס איז מיין אייגענטום, און לאָמיד דאָן אַלץ אָננעהמען פאַר אייגענטום, וואָס נור איך פיהל זיך שטאַרק גענוג צו דערלאָנגען און לאָמיד לאָזען מיין ווירקליכען אייגענטום גרייכען אזוי ווייט, אויף וויפיעל איך בערעכטיגט זיך, ד. ה. איך בעמעכטיג

(1) זייט 199, (2) ז. 259, (3) ז. 198-9, (4) ז. 344.

זיך צו נעהמען" (1). „דער ענגאזום זאגט ניט, כרי אָבצושאַפּען דעם בעזיצלאָזען המון: וואָרט אויף די בעלי יושר, וואָס זיי וועלען דיר אין נאָמען פון קהל — שענקען; נור ער זאָגט: גרייף אָן און נעהם וואָס דו דאַרפסט!" (2)

אין אָט דעם קאַמפּף איז שטירנער'ן רעכט יעדעס מיטעל. „איך וועל זיך ניט אָבשרעקען פאַר קיין אַקט, דערפאַר וואָס עס שטעקט אין איהם א גייסט פון גאָטלאָזיקייט, פון אונזימליכקייט און פון עפעס וואָס געהט להיפּף צו רעכטליכקייט, אַקוראַט ווי דער הייליגער באַניפאַציום איז וועניג-וואָס אויפגעלעגט געווען אָבצוהאַלטען זיך, צוליב רעליגיעזע אויסרעכענונגען, פון אַרומ צוהאַקען דעם הייליגען אייכען-בוים פון די היידען" (3). „די מאַכט איבער לעבען און טוידט, וואָס די קירכע און דער שטאַאַט האָן בען געהאַלטען פאַר זיך — אָט די מאַכט רופּ איך אויף אָן מיר נע" (4). מיר גילט דאָס לעבען פון דעם איינצעלנעם מענשען נור בערך וואָס עס האָט פאַר מיר א ווערט. זיינע גיטער, די מאַטעריעלע אזוי גוט ווי די גייסטיגע, זיינען מיינע, און איך שאַלט און וואַלט איבער זיי ווי אַן אייגענטימער לויט דעם ערך פון מין — געוואַלט" (5).

2. שטירנער בעשרייבט פאַר אונז אַן איינצעלנעם פּרט אין דער דאָזיגער ענדערונג פון די צושטאַנדען דורך געוואַלט. ער איז זיך משער אז געוויסע מענשען הויבען אָן איינצוזעהען, אז זיי פערנעהמען א לפי ערך ניט-גינסטיגע פּאַזיציע אין'ם שטאַאַט אין פּערגלייך מיט אַנדערע, וואָס האָבען תמיד דעם פּאַרצונ. „די פּערשטויסענע נעהמען זיך אָן מיט מוטא צו פּרענען: דורך וואָס איז עס אייער אייגענטום געזיכערט, איהר פּריווילי-גירטע? און זיי גיבען זיך אַליין דעם ענטפּער: דורך דעם וואָס מיר האַלטען זיך אָב עס אַנצוגרייפּען! הייסט עס, דורך אונזע" שוטץ! און וואָס גיט איהר אונז דערפאַר? בריקעס מיט די פּיט

(1) זייט 340. (2) ז. 341. (3) ז. 479. (4) ז. 424.

(5) ז. 7-326.

און פּעראַכטונג גיט איהר דעם „געמיינעם עולם“; א פּאָליציי-
השגחה גיט איהר אונז און א קאָטעכזום מיט דעם הויפט פּסוק:
רעספּעקטיר אלץ וואָס איז גיט דיינס, אלץ וואָס עס געהערט צו
אַנדערע! רעספּעקטיר די אַנדערע און איבערהויפט די הויכגע-
שטעלטע! מיר אָבער ענטפּערן אויף דעם: ווילט איהר, אונזער
רעספּעקט, דאָן קויפט עס ביי אונז פאר דעם פרייז וואָס אונז גע-
פּעלט. מיר וועלען אייך לאָזען אייער אייגענטום, אויב איהר וועט
געהעריג בעצאָהלען פאר דעם לאָזען. מיט וואָס בעצאָהלט דער
גענעראַל אין צייט פון פּריערען פאר די פיעלע טויזענדער גע-
האַלט וואָס ער קריגט? מיט וואָס בעצאָהלט אַנאַנדערער פאר די
הונדערט טויזענדער אַדער גאָר מיליאָנען איינקונפט יעהרליך?
מיט וואָס צאָהלט איהר אָב וואָס מיר קייען קאַרטאָפּעל און קו-
קען זיך רוהיג צו ווי איהר שלינגט אייערע אויסטערס? קויפט
נור ביי אונז אָב די אויסטערס אזוי טייער ווי מיר מוזען ביי אייך
די קאַרטאָפּעלן אָבקויפען, וועט איהר זיי מעגען עסען אייך אויף
ווייטער. אַדער מיינט איהר אפשר, אז די אויסטערס געהערען
אונז גיט אזוי גוט ווי אייך? איהר וועט שרייען איבער די גע-
וואַלט, ווען מיר וועלען צוקומען און זיי נעהמען עסען מיט אייך
צוגלייך, און איהר האָט רעכט. אָהן געוואַלט וועלען מיר זיי גיט
בעקומען, פונקט ווי איהר האָט זיי, דורך דעם וואָס איהר טהוט
אונז אָן געוואַלט.

„אָבער נעהמט זיך אייך די אויסטערס און א סוף דערמיט,
נור לאָזט אונז צוקומען צו אונזער נעהענטערן אייגענטום (דען
דאָס אַנדערע איז נור בעזיצטום) — צו א ר ב י ט. מיר פּלאַ-
גען זיך צוועלף שטונדען א טאָג אין שווייס פון אונזער אנגעזיכט,
און איהר באָט אונז אָן דערפאר א פּאַר גראַשען. אויב אזוי, נעהמט
פאר אייער ארבייט אויך אזויפיעל. מיר וועלען שוין איינע מיט
די אַנדערע פּערטיג ווערען, ווען מיר וועלען אפּריהער האָבען
אָנגעמאַכט, אז קיינער דאַרף מעהר דעם אַנדערן עפעס — שענ-
קען. הונדערטער יאָהרען האָבען מיר אייך נדבות געטיילט פון גוט-
האַרציגער — דומהייט; מיר האָבען דעם אָרימאָן'ס חלק פּער-

טיילט און דעם העררן געגעבען וואָס דעם העררן — געהערט
 ניט: איצט מאַכט, זייט מוחל, אויף אייער זעקיף, וואָרים פון
 איצט אָן שטייגט אונזער סחורה גאָר הויך אין פרייז. מיר ווילען
 ביי אייך גאָר נישט ניט נעהמען; איהר אָבער זאָלט בעסער בע-
 צאָהלען פאר דאָס וואָס איהר ווילט האָבען. אַלזאָ, וואָס האָט
 איהר? „אייך האָב א גוט פון טויזענד אַקער.“ און איך בין דיין
 אַקערקנעכט און וועל פון היינט אָן און ווייטער דיין אַקער בע-
 ארבייטען נור פאר א טאלער א טאָג. „דאָן וועל איך נעהמען
 אַנאָנדערן.“ דו געפינסט קיינעם ניט, וואָרים מיר, אַקערקנעכט,
 טוען שוין מעהר ניט אַנדערס, און אויב איינער מעלדעט זיך וואָס
 נעהמט וועניגער, וועט ער זיך דאַרפען הימען פאר אונז.“ (1)

(1) זייט 357-360.

זעקסטער האפיטעל. באקונין'ס לעהרע.

1. — אַלגעמיינעם.

I. מיכאיל אלעקסאנדראוויטש באקונין איז געבאָרען גע-
וואָרען אין'ס יאָהר 1814 אין פּריאַמוכינאָ, טאַרזשאַקער אויערד,
טווערער גובערניע. אין 1834 איז ער אָנגעקומען אין דער אַרטי-
לערע-שולע אין פעטערבורג; אין 1835 איז ער געוואָרען אַן אָפּי-
ציער, אָבער שוין אין דעמזעלבען יאָהר האָט ער פּערלאָזען די
דיענסט און האָט געוואָהנט אַמאָל אין פּריאַמוכינאָ, אַמאָל אין
מאָסקווע.

אין יאָהר 1840 האָט באקונין פּערלאָזען רוסלאַנד. אין ד-
ווייטערע יאָהרען האָבען איהם זיינע רעוואָלוציאָנערע אַרבייט
געפיהרט אין בעזונדערע טיילען פון אייראָפּא; אין פאַריו איז
ער געווען זעהר אויפגעטראָגען מיט פּרודאָן'ען. אין 1849 האָט
מען איהם אין זאַכסען פּעראורטיילט צום טוידט, אָבער נאָכהער
בעגנאָדיגט; אין 1850 האָט מען איהם אויסגעליפּערט צו עסט-
רייך און אויך דאָרט האָט מען איהם פּעראורטיילט צום טוידט.
אין 1851 האָט מען איהם אויסגעליפּערט צו רוסלאַנד און דאָרט
איז ער געזעסען אין די טורמעס פון פעטערבורג און שליסלעכערע
ביז 1857, ווען ער איז פּערשיקט געוואָרען קיין סיביר.

פון סיביר איז באקונין אַנטלאָפּען אין 1865 איבער יאַפּאַן
און קאַליפּאָרניע דורך אַמעריקא נאָך לאַנדאָן. ער האָט זיך גלייך
ווייערער גענומען צו זיינע רעוואָלוציאָנערע בעשטרעבונגען און

האָט זיך אויפגעהאַלטען אמאָל אין איין פּלאַץ, אמאָל אין דעם אנדערן פון די פּערשיידענסטע טיילען פון אייראָפּא. אין 1868 איז ער געוואָרען א מיטגליעד פון דער „אינטערנאַציאָנאַלע אַסאָציאַציע פון דער אַרבייטער“, און באַלד דערנאָך האָט ער געגרינדעט די „אינטערנאַציאָנאַלע אַלליאַנץ פון דער סאָציאַליסטישער דע-מאָקראַטיע“. אין 1869 איז ער אַרױנגעטראַטען אין ענגע בעציר-הונגען מיט נעטשאַעוו'ן, אָבער גלייך דעם נעכסטען יאָהר האָט ער זיך אָבגעזאָגט פון איהם. אין 1872 איז ער אויסגעשלאָסען גע-וואָרען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַסאָסיאַציע, מחמת דעם טעם וואָס ער האָט געאַרבייט פאַר אַנדערע ציעלען איידער די אַסאָסיאַציע. ער איז געשטאַרבן אין בערו, אין 1876.

באקונין האָט פּערפאַסט א צאָהל שריפטען פון א פּילאָזאָפּי-פּישען און פּאָליטישען אינהאַלט.

2. באקונין'ס לעהרע איבער געזעץ, שטאַט און אייגענטום געפינט זיך אין דער „פּראָפּאָזיציע א. ז. וו.“ וואָס ער האָט פּאַר-געשלאָגען אין יאָהר 1868, אין די סטאַטוטען פון דער אַלליאַנץ אינטערנאַציאָנאַל וואָס ער האָט געשריבען (1868) און אין דעם בוך „גאָט און שטאַט“ (1871).

די שריפטען וועלכע מען קען ניט אויף זיכער זאָגען אז זיי זיינען באקונין'ס, ווערען דאָ ניט גענומען אין בעטראַכט. צו דעם

1) געדרוקט אונטער דעם טיטל פּעדעראַליזם, סאָציאַליזם און אַנטיסעאַלאָגיסם אין באקונין'ס ווערק (1895) זייט 205-1.

2) געדרוקט אין „אַלליאַנץ דע לאַ דעמאָקראַטיע סאָסיאַליסט, א. ז. וו.“ (1873) זייטען 135-118.

3) געדרוקט זיינען נור אַבגעשאַקטע שטיקער, איינס אונטער דעם טיטל „די קנוטא-געראַמאַנישע אימפּעריע און די סאָציאַלע רעוואָלוציע“ (1871) אַ צווייטעס אונטער דעם טיטל „גאָט און שטאַט“ (1882) און אַ דריט שטיק אונטער דעם אייגענעם טיטל אין באקונין'ס ווערק (1895) זייטען 326-261.

סאָרט געהערען ספעציעל די ביידע שריפטען, די „פרינציפען דער רעוואָלוציאָן“ (1) און „דער קאטעכיזמוס דער רעוואָלוציאָן“ (2) אין וועלכע נעמשיצער'ס אָנויכמען ווערען פערטראַמען. אייניגע שרייבען זיי צו פון דעסמוועגען צו באַקוּני'ען (3) זייער אינהאַלט אָבער איז סותר זיינע אַנדערע מאַמרים, ווי אויך זיינע מעשים; מעהערע מאל האָט ער אפילו זיך גאַנץ שטאַרק אויסגעשפּראַכען געגען נעמשיצער'ס „מאַכיאַוועליזמוס און יעוואַיטיזמוס“ (4) און ווען אפילו מען זאָל אָננעהמען, אז זיי זיינען באַקוּני'ס, וואָלטען זיי אויך געקענט נור אויפווייזען א גאַנץ אונבעריימענדען טייל פון זיין ענטוויקלונג.

3. באַקוּני רופט אָן זיין לעהרע איבער געזעץ, שטאַט און אייגענטום אַנאַרכיזמוס. „מיט איין וואָרט, מיר פּערוואַרפען יעדע געזעצגעבונג, יעדע אויטאָריטעט, יעדען פּריוויליגירטען, פּאַ-טענטירטען, אָפיציעלען און לעגאַלען איינפלוס, אפילו ווען ער זאָל געשאַפען ווערען דורך דאָס אַלגעמיינע שטיי-רעכט; ווייל מיר זיינען איבערצייגט, אז אָט די אַלע זאַכען זיינען אַלעמאַל נור צום נוצען פאַר דער הערשענדער מינאָריטעט פון אויסביי-טער און צום שאַדען פאַר דער זעהר גרויסער מאַיאָריטעט פון פּערשקלאַפּטע. אין אָט דעם זין זיינען מיר באַמת אַנאַרכיסטען“ (5).

(1) געדרוקט אין דראַגאַמאַנאָוו'ס, מיכאַיל באַקוּני'ס סאַציאַל-פּאַ-ליטישע קאָרעספּאָנדענץ מיט אַלעקסאַנדער הערצען און אַנאַרעוו, אויף דייטש פון מינצעס (1895) זייטען 358-364.

(2) אין טייל איז געדרוקט אין אַ פּראַנצווזישער איבערזעצונג אין ל'אַלליאַנץ דע לאַ דעמאָקראַטיע סאַסיאַליסט א. ז. וו. (1873), ז. 90-95; דאָס איבעריגע ביי דראַגאַמאַנאָוו, ז. 83-87.

(3) ל'אַלליאַנץ דע לאַ דעמאָקראַטיע סאַסיאַליסט, ז. 89; דראַגאַמאַ-

נאָוו, ז. IX.

(4) באַקוּני'ס בריעף, דראַגאַמאַנאָוו, ז. 272, 266, 233, 223.

(5) גאָט און שטאַט, זייט 34.

2. — די גרונדלאגע.

באקונין בעטראכט דאָס ענטוויקלונגסגעזעץ פון דעם פראַגרעס פון דער מענשהייט פון אַ וועניגער פאַלקאָמענער עקזיסטענץ ביז צו דער מעגליך פאַלקאָמענער עקזיסטענץ, אַלס דאָס העכסט-גילטיגע געזעץ פאר'ן מענשען.

„די וויסענשאַפט האָט ניט קיין אַנדער אויפגאַבע אַ הויז צו שאַפֿען אַ סיסטעמאַטישע ערקלערונג איבער די נאַטירליכע געזעץ פון סערפערליכען, גייסטיגען און מאָראַלען לעבען אין די ביידע וועלטען, די פיזישע און די געזעלשאַפֿטליכע, וועלכע שטעלען פאַקטיש צונויף איין איינציגע נאַטירליכע וועלט.“ (1)

„די וויסענשאַפט, ד. ה. די אמת'ע, ניט-אייגעננזיגע וויסענ-שאַפט“ (2) לערנט אונז דאָס פאַלגענדע: „יעדע ענטוויקלונג בערטייט די נעגאַציע (ראָס כּמל ווערען) פון דעם פונקט פון וואָס זי האָט אָנגעהויבען. היינט אזוי ווי לויט די מאַטעריאַליסטען אין די גרונדלאַגע אָדער דער אָנהויב-פונקט אַ מאַטעריעלער, מוז דער ריבער די נעגאַציע (ד. ה. דאָס אַריבערנעהן אין זיין היפּך) נויטיגערווייז זיין אירעל“ (3). מיט אַנדערע ווערטער: „אַלץ וואָס לעבט האָט אַ שטרעבונג זיך צו פערפאַלקאָמען אזויפיעל ווי מעגליך.“ (4)

„לויט דער אויפפאַסונג פון די מאַטעריאַליסטען בעוועגט זיך אויך די געשיכטליכע ענטוויקלונג פון'ם מענשען אין אַ שטענדיג ארויפשמייגענדע ליניע“ (5). „זי איז אַ גאַנץ נאַטירליכע בעוועגונג פון דעם איינפאַכען צום פיעלפאַכען, פון אונטען נאָך אויבען, פון'ם נידעריגערן צום העכערן“ (6). „די געשיכטע בעשטעהט אין דער פראַגרעסיווער נעגאַציע פון דעם מענשענ'ס אורשפרינגליכער טיערהייט דורך די ענטוויקלונג פון זיין מענשליכקייט“ (7).

1) גאָט און שטאַט, זייט 33. (2) דאָרט, ז. 3. (3) דאָרט, ז. 52. (4) פראַפּאָזיציאָן, ווערק, ז. 104. (5) גאָט און שטאַט, ז. 52. (6) דאָרט, ז. 7. (7) דאָרט, ז. 16.

„דער מענש איז אורשפרינגליך א ווילד טיער, דעם נאָר־
 ריללאַס א שוועסטער־קינד. ער איז אָבער שוין ארויסגעטראָטען
 פון דער טיעפער נאכט פון די טיערישע טריעבען, כדי צו גרויכען
 צום ליכט פון פערשטאַנד. דאָס ערקלערט אויף א העכסט נאָטיר־
 ליכען אופן אלע זיינע פריהערדיגע קרומע וועגען, און עס טרייסט
 אונז פיעל־ווייניג בנוגע צו זיינע היינטיגע טעות'ן. ער האָט גע־
 לאָזען הינטער זיך די טיערישע שקלאָוועריי און בעוועגט זיך צו
 דער פרייהייט דורך'ן פעלד פון גאָט־שקלאָוועריי, וואָס לייענט
 צווישען זיין טיערישער און מענשליכער עקזיסטענץ. הינטער
 אונז, אַלאָ, לייענט אונזער טיערישע עקזיסטענץ, בעפאָר אונז
 — אונזער מענשליכע; דאָס ליכט דער מענשהייט, וואָס קען אליין
 נור אונז לייכטען און וואַרימען, דערלעזען און דערהויבען, אונז
 מאַכען פאר ברידער, פריי און גליקליך, שמעהט קיינמאָל ניט אין
 אַנפאַנג פון דער געשיכטע, נור אַלעמאָל ביי'ן סוף“ (1).

אָט די „געשיכטליכע נעגאָציע פון דער פערנאַנגענהייט קומט
 אמאָל פאָר לאַנגזאַם, פויל און שלעפּעדיג, אמאָל אָבער אויף ליי־
 דענשאַפּטליך און געוואַלטיג“ (2) זי קומט אימער פאָר מיט נאָר־
 טורנעזעצליכער נויטווענדיגקייט; „מיר גלויבען אין דעם ענד־
 ליכען נצחון פון מענשליכקייט אויף דער ערד“ (3) מיר בענקען צו
 דערלעבען אָט דעם דאָזיגען נצחון און זוכען איהם שנעלער צו
 בריינגען מיט פּעראַייניגטע קרעפטען“ (4) „מיר דאַרפען קיינמאָל
 ניט קוקען ריקווערטס, נור אימער פאָרווערטס; אין פאָראַויס איז
 אונזער זון, אין פאָראַויס איז אונזער גליק“ (5).

3. — געזעץ.

אויף דער נעכסטער שמופע אין'ם פּראָגרעס פון דער
 מענשהייט פון איהר טיערישער צו אַ מענשליכער עקזיס

(1) גאָט און שטאַט, זייט 16. (2) דאָרט. (3) פּראָפּאָזי־
 ציאָן, ווערק, ז. 155. (4) דאָרט. (5) גאָט און שטאַט, ז. 16.

מעגן, וועט, לויט באקונין נאך, פערשווינדען, ניט דאס גע-
זעין (דאס רעכט), נור די געזעצגעבונג.

דאָס געמאַכטע געזעץ געהערט צו א נידעריגער שטופע פון
ענטוויקלונג. „א פאָליטישע געזעצגעבונג, סיי זי איז בעגרינדעט
אויפ'ן הערשער'ס ווילען, סיי אויף די שטימען פון פערטרעטער,
וואָס זיינען אויסגעוועהלט געוואָרען דורך אַלגעמיינע שטימ-רעכט,
קען קיינמאָל ניט ענטשפּרעכען די געזעץ פון דער נאַטור, און איז
אימער אומגעזונד און שעדליך פאר דער פרייהייט פון די מאַסען,
שוין דערפאַר אליין, ווייל זי צווינגט אויף זיי ארויף אַ סיסטעם
פון אויסערליכע, — וואָס עס מיינט ממילא — דעספּאָטישע,
געזעץ.“ (1) קיין געזעצגעבונג האָט קיינמאָל „קיין אַנדער צוועק
ניט געהאַט אַ חוץ צו בעפעסטיגען די עקספּלאַטאַציע פון אַר-
בייטענדען פּאָלק דורך די הערשענדע קלאַסען און צו דערהעבען
עס צו אַ סיסטעם.“ (2) אָט אזוי איז „דער רעוולטאַט פון יעדער
געזעצגעבונג אי אַ פּערשקלאַפונג פון דער געזעלשאַפט, אי אַ
פּערדאַרבונג פון די געזעצגעבער.“ (3)

די מענשהייט וועט אָבער שוין באלד ארויסוואַקסען פון דער
ענטוויקלונגס שטופע, צו וועלכער דאָס געזעץ געהערט. דאָס גע-
מאַכטע געזעץ איז אזוי פּערבונדען מיט'ן שטאַט, אז מען קען
זיי ניט צוטרענען; „דער שטאַט איז אַ היסטאָריש נויטווענדיגע
צרה“, (4) „אַן איבערגאַנגס פּאַרם פון דער געזעלשאַפט“; (5) „מיט
דעם שטאַט צוזאַמען מוז נויטיגערווייז פאַלען דאָס געזעץ אין
יוריסטישען זין, ד. ה. די געזעצליכע רעגולירונג פון'ם פּאָלקסלע-
כען פון אויבען אַרונטער דורך די געזעצגעבונג.“ (6) יעדער איינער

(1) גאָט און שטאַט, זייט 27-28. (2) פּראָגראַם פון דער סלאַ-
ווישער סעקציאָן אין ציריך: דראַגמאַנאָוו, זייט 382. (3) גאָט און
שטאַט, ז. 30. (4) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 287. (5) דאָרט,
ז. 285. (6) פּראָגראַם פון דער סלאַווישער סעקציאָן אין ציריך:
דראַגמאַנאָוו, ז. 382.

פיהלט שוין, אז דער דאָזיגער אויגענבליק דערנעהענטערט זיך, (1) די ענדערונג שמעהט שוין פאר אונזערע אויגען, (2) מען קען דער-ווארטען אז זי וועט קומען נאָך אין דעם יאָהרהונדערט. (3)

II. אויף דער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, וועל'כע די מענשהייט מוז באַלד דערגרייכען, וועלען קיין גע-מאכטע געזעץ זיכער ניט זיין, אָבער געזעץ וועט אויך דאָן זיין. פון דאָס, וואָס באַקוּנין זאָנט פאָראַויס וועגען דער דאָ-זיגער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, קענען מיר איינזעהען, אז לויט זיין דערוואַרטונג וועלען דאָן גילטען געוויסע נאָרמען, וואָס „וועלען זיין בעגרינדעט אויף אַן אַלגעמיינעם ווילען“ (4) און, ווען עס וועט גיטטיג זיין, וועט מען צווינגען אפילו מיט גע-וואַלט זיי צו פאַלגען, (5) דאָס הייסט, זיי וועלען זיין ר ע כ ט - נ אָ ר מ ע ן .

פון אַזעלכע רעכט-נאָרמען, וואָס וועלען זיין אויף אונזער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, דערמאָנט באַקוּנין איינע, אין קראַפט פון וועלכער עס איז פאראן „א רעכט אויף זעלבסטשמענ-דיגקייט“. דאָס בעטייט פאר מיר אַלס יחיד, „אז איך אלס מענש-בין בערעכטיגט ניט צו געהאָרענען קיין אַנדער מענשען און צו האַנד-לען נור לויט מיין אייגענעם געדאַנקען“ (6). אָבער „יעדעס פאַלק, יעדע פראָווינץ און יעדע געמיינדע האָט אויך אַן אונבעשרענקט רעכט אויף פאַלקאָמענע זעלבסטשמענדיגקייט, בתנאי אז איהר אינערליכע קאָנסטיטוציע זאָל ניט ענטהאַלטען קיין געפּאָהר פאר דער זעלבסטשמענדיגקייט און פרייהייט פון די אַרומיגע לענדער און געמיינדען“ (7).

דאָסגלייכען בעטראַכט עס באַקוּנין פאר א רעכטס-נאָרמע פון דער נעכסטער ענטוויקלונגס שטופע, אז אָבמאָכען מוזען ווע-

(1) אַרטיקלען, מעמואַרען, ז. 118. (2) סטאַטוסען, ל'אַלליאַנץ, ז. 126. (3) דאָרט. (4) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 281. (5) סטאַטוסען, ל'אַלליאַנץ, ז. 129-131. (6) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 281. (7) פראָפּאָזיציאָן, ווערק, זייט 17-18.

רען אָבגעהיט. אמת, די פערבינדליכקייט פון אָבמאָכען האָט זיך איהרע גרעניצען. „די מענשליכע גערעכטיגקייט קען ניט אָנער-קענען קיין אייביגע התחייבות'ן. אלע רעכטען און פליכטען בע-גרינדען זיך אויף פרייהייט. דאָס רעכט אויף פרייע פּעראַייניגונג און צושיידונג איז דאָס ערסטע און וויכטיגסטע פון אלע פּאָלי-טישע רעכטען.“¹

נאָך א רעכטסנאָרמע פון דער נעכסטער ענטוויקלונגס-שטר-פע, וואָס באַקונין בעריהרט, איז די, אין קראַפט פון וועלכער „דער גרונד און באַדען, די פּראָדוקציע־אַנסמיטעל, ווי אויך אלע אַנדערע קאָפיטאַלען ווערען דאָס קאָלעקטיוו אייגענטום פון דער גאַנצער געזעלשאַפט און דיענען אויסשליסליך צום נוצען פון די פּעראַייניגונגען פון ארבייטער.“²

4. — שטאַט.

דער שטאַט וועט נאָך באַקונין נאָך, אין'ס פּראָגרעס פון דער טיערישער ביז צו אַ מענשליכער עקזיסטענץ, אין קורצען פּערשווינדען. „דער שטאַט איז אַ היסטאָריש-צייטוויי-ליגע אינסטיטוציע, אַן איבערגאַנגס פּאַרם פון דער געזעלשאַפט.“³

1. דער שטאַט געהערט צו אַ נידעריגער שטופּע פון ענט-וויקלונג.

„דעם ערסטען טריט פון זיין טיערישער צו אַ מענשליכער עקזיסטענץ מאַכט דער טיער-מענש דורך די רעליגיאָן. כל זמן אָבער ער בלייבט רעליגיעז, וועט ער קיינמאָל ניט גרייכען זיין ציעל; וואָרים יעדע רעליגיאָן פּעראָרטיילט איהם צו בלייבען אונזיניג, פיהרט איהם אויף אַ פאַלשען וועג און מאַכט איהם זוי כען דאָס געטליכע אַנשטאַט דאָס מענשליכע.“⁴ „אלע רעליגיאָ-אָנען מיט זייערע געטער, האַלבעטער און נביאים, זייערע משיחים

1) פּראָפּאָזיציאָן, ווערק, זייט 18. 2) סטאַטוטען, ל'אַלליאַנץ, ז. 133. 3) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 285. 4) פּראָפּאָזי-ציאָן, ווערק, ז. 134.

און הייליגע, זיינען פראדוקטען פון דער לייכטגלויביגער פאני-
טאזיע פון מענשען, וועלכע זיינען נאך ניט דערוואקסען צו זיין
ער פולער ענטוויקלונג און צום גאנצען בעזויגן פון זייערע גויס-
טיגע קרעפטען. (1) דאס אייגענע געהט אויף אויפ'ן קריסטענטום;
עס איז „א פאלשטענדיגע איבעררעהעניס פון געזונטען מענשען-
פערשטאנד און פון שכל.“ (2)

איין פראדוקט פון דער רעליגיאָן איז דער שטאאט. „ער איז
אין אלע לענדער געבאָרען געווארען פון דעם זיווג פון רציחה,
גולנות און רויבעריי, קורץ, פון קריגע און פערשקלאַפונג — מיט
די געטער, וועלכע זיינען לאַנגזאַם בעשאַפען געוואָרען פון די
רעליגיעזע התפעלות פון די פעלקער.“ (3) „דער וואָס רעדט ווער-
גען א געמליכער ענטפלעקונג, רעדט אין דער זעלבער צייט פון
„ענטפלעקער“, וועמען גאָט האָט די אויגען געעפענט, פון משיחים,
נביאים, כהנים און געזעצגעבער; און איינמאָל אַנערקענט מען זיי
אלס פערטרעטער פון דער גאָטהייט אויף דער ערד, אַלס הייליגע,
וואָס זיינען פון גאָט אליין אויס-ערוועהלט געוואָרען צו זיין די
לעהרער פון דער מענשהייט, האָבען זיי שוין, פערשמעהט זיך,
אַן אונבעגרעניצטע מאַכט. אלע מענשען זיינען דאָן מחויב זיי צו
פאָלגען בלינדערהייט; וואָרים וואָס פאר א בעטרעה האָט די
מענשליכע חכמה לגבי די געמליכע, די גערעכטיגקייט פון דער ערד
לגבי די געמליכע גערעכטיגקייט? אלס קנעכט פון גאָט מוזען די
מענשען שוין אויך זיין שקלאַווען פון דער קירך און, לפי ערך וואָס
די קירך הייליגט דעם שטאאט, אויך די שקלאַווען פון שטאאט.“ (4)
„עס איז ניטאָ א שטאאט אָהן רעליגיאָן, און עס קען נאָר
ניט זיין א שטאאט אָהן רעליגיאָן. נעהמט די פרייעסטע שטאאטען
פון דער וועלט, צום ביישפיעל די פעראייניגטע שטאאטען פון
נאָרדאָמעריקא, אָדער דעם שווייצער בונד, וועט איהר זעהן וואָס
פאר א וויכטיגע ראָלע די געמליכע השגחה שפיעלט דאָרט אין

(1) גאָט און שטאאט, ז. 19. (2) דאָרט, ז. 87. (3) גאָט און

שטאאט, ווערק, ז. 287. (4) גאָט און שטאאט, ז. 20.

אלע אפיציעלע רעדעס.1) „די רעגירונגען האלטען די אמונה, צוליב א גאנץ גוטען גרונד, פאר א הויפט בעדינגונג פון זייער מאכט.“2) „עס גיט א קלאס מענשען, וועלכע אפילו אויב זיי גלויבען ניט, מוזען זיי נויטיגערווייז אזוי האנדלען, ווי ווען זיי וואלטען יא געגלויבט. דער קלאס נעהמט ארום אלע פייניגער, אונטערדריקער און אויסבייטער פון דער מענשהייט. פריעסמער, מאנארבען, שטאטסמענער, סאלדאטען, פינאנסיסטען, בעאמטע פון אלערליי סארטען; פאליציסטען, זשאנדארמען, געפענגניס היטער און הענקער; קאפיטאליסטען, פראצעענטיקעס, געשעפט פיהרער און אייגענטימער פון הייזער; ארוואקאטען, נאציאנאל-עקאנאמען, פאליטיקער פון אלע שאטירונגען — אט די אלע ביו צום לעצטען בשמים־קרעמערי וועלען אלעמאל נאכזאגען אין כאר וואלטער'ס ווערטער, אז „אויב עס וואלט ניט געווען קיין גאט, וואלט מען איהם געדארפט ערפינדען“; ווארים דאס פאלק — וואס, אפשר ניט? — מוז דאך האבען א רעליגיאן. די רע-ליגיאן איז טאקי דאס זיכערהייט'ס־דעקעל.“3)

2. דעם שטאאט'ס אייגענשאפטען פאסען זיך צו דער נידעריגער ענטוויקלונגסשטופע, צו וועלכער ער געהערט. דער שטאאט פערשקלאפט די רעגירטע. „דער שטאאט איז די געוואלט; ניין, מעהר: עס איז א נאריש פארדירען מיט דער געוואלט. ער וויל זיך ניט מאכען בעליעכט און זוכט ניט צו קרייגען קיין אנהענגער; מישט ער זיך אין עפעס אריין, טוט ער עס מיט אומפריינדליכקייט, ווארים זיין עצם בעשטעהט ניט פון איבעררעדען, נור פון בעפעהל און צוואנג. וויפיעל ער זאל ניט וועלען, קען ער דאך ניט פערבארגען דעם פאקט, אז ער איז דער געזעצליכער צערשטערער פון אונזער ווילען, די בעשמענדיגע נידעריגע פון אונזער פרייהייט. אפילו ווען ער בעפעהלט עטוואס גוטעס, איז דערמיט וואס ער בעפעהלט, מאכט ער עס זאל קיין ווערטע ניט האבען; ווארים יעדער בעפעהל גיט דער פרייהייט

1) גאט און שטאאט, ז. 97. 2) דארט, ז. 9. 3) ז. 11.

א פאָטש אין פנים: אזוי באלד ווי דאָס גוטע ווערט בעפאָהלען, פערענדערט זיך עס אין די אויגען פון דער אמת'ער (ד. ה. פון דער מענשליכער, ניט פון דער געמליכער) מאַראַל, פון מענשענווערדע און פרייהייט אין עטוואָס בייזעס; וואָרים פרייר הייט, זימליכקייט און מענשענווערדע בעשטעהט דוקא אין דעם, צו טון וואָס גוט איז, ניט ווייל מען הייסט עס טון, נור ווייל מען דערקענט עס און מען וויל און מען ליעבט עס" (1).

אין דערזעלבער צייט פערדארבט דער שטאַט אויך די רע- גירער. „עס איז כאַראַקטעריסטיש פאר יעדער פרווילעניע און יעדער פרוויליגירטער לאַגע, וואָס זיי פערגיפטען דעם גייסט און דאָס האַרץ פון'ם מענשען. ווער עס איז פאָליטיש אָדער עקאָנאָ- מיש פרוויליגירט, דעם איז זיין גייסט און האַרץ פערדאָרבען. דאָס איז א געזעץ פון סאָציאלען לעבען וואָס האָט ניט קיין אויס- נאָהמע, און עס איז ריכטיג בנוגע צו גאַנצע פעלקער, אזוי גוט ווי בנוגע צו קלאַסען, קערפערשאַפטען און איינצעלנע מענשען. עס איז דאָס געזעץ פון גלייכהייט, דער ערסטער פון די בעדינג- גען פון פרייהייט און מענשליכקייט" (2).

„מעכטיגע שטאַטען קענען זיך האַלטען נור דורך פערברע- כען, קליינע שטאַטען זיינען גוט און פרום נור מחמת זיי זיינען שוואַך" (3). „מיר פעהראַסען די מאַנאַרכיע פון גאַנצען האַרצען; מיר זיינען אָבער אין דערזעלבער צייט איבערצייגט, אז אויך א גרויסע רעפובליק, מיט אַן אַרמעע, א ביוראָקראַטיע און א פאָר- ליטישער צענטראַליזאַציע, וועט זוכען מנצח צו זיין די פעלקער פון דרויסען און אונטערדריקען דעם אייגענעם פאָלק ביי זיך אין לאַנד, און וועט קיינמאָל ניט קענען פערזיכערן איהרע אונט- מערטאָנען, אפילו ווען זי רופט זיי בירגער, מיט גליק און פרוי- הייט" (4). „דער אמת איז דאָך, אז אפילו אין די ליינסטע דע- מאַקראַטיען, זיי אין די פעהראייניגטע שטאַטען און אין דער

(1) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 288. (2) גאָט און שטאַט, ז.

29-30. (3) פּראָפּאָזיציען, ווערק, ז. 154. (4) דאָרט, ז. 10.

שווייז, געפינט זיך אויך א פרוויליגירטע מינאָריטעט אַנטקענען א זעהר גרויסע פערשקלאַפּטע מאַיאָריטעט" (1).
 3. די ענטוויקלונגסשטופע אָבער, צו וועלכער דער שטאַט געהערט, וועט פאר דער מענשהייט באלד ווערען א זאך פון פער-
 גאַנגענהייט.

"פון'ם אָנפאַנג פון דער געשיכטליכער געזעלשאַפט ביז אויף היינטיגען טאָג זיינען די פעלקער אַלעמאַל אונטערדריקט געוואָרען פון'ם שטאַט. זאָל מען דערפון דרינגען אז די אונטערדרי-
 קונג איז אזוי פערבונדען מיט דער עקזיסטענץ פון דער מענשלי-
 כער געזעלשאַפט אז מען קען זי ניט אָבטרענען פון איהר? (2)
 געוויס ניט! „דער גרויסער, אמת'ער צוועק פון דער געשיכטע,
 דער איינציגער פאר וועלכען מען קען געפינען א בערעכטיגונג,
 איז — אונזער פערמענשליכונג און ערלייונג, די עכטע פרוי-
 הייט און גליקזעליגקייט פון אלע געזעלשאַפטליך-געבענדע מענ-
 שער" (3). „אין דעם טרייאומף פון מענשליכקייט ליעגט אי דאָס
 ציעל, אי דער עיקר פון דער געשיכטע, און אָט דער טרייאומף קען
 נור איינגעפיהרט ווערען דורך פרייהייט" (4). „אזוי ווי אין דער
 פערגאַנגענהייט איז דער שטאַט געווען א געשיכטליך נויטווענ-
 דיגע צרה, אָט אזוי נויטווענדיג וועט ער פריהער אָדער שפעטער
 מוזען אין גאַנצען פערשווירען" (5). „יעדער איינער פיהלט שוין,
 אז דער דאָזיגער אויגענבליק דערנעהענטערט זיך; (6) די ענדערונג
 שמעהט פאר אונזערע אויגען; (7) מען קען דערוואַרטען אז זי
 וועט קומען נאָך אין דעם יאָהרהונדערט" (8).

II. אויף דער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, וועל-
 כע די מענשהייט וועט באלד מוזען גרייכען, וועט אויפ'ן
 אָרט פון שטאַט אויפגעבויט ווערען אַ געזעלשאַפטליך צו-

(1) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 287-8. (2) גאָט און שטאַט
 ז. 14. (3) דאָרט, ז. 65. (4) דאָרט, ז. 58. (5) גאָט און
 שטאַט, ווערק, ז. 287. (6) אַרטיקלען, מעמאָרען, ז. 118.
 (7) סטאַטוסען, ל'אַליאַנץ, ז. 125. (8) דאָרט.

זאמענלעבען פון מענשען אויפ'ן גרונד פון דער רעכטס-
נארמע, אז אַבמאכען מוזען ווערען אַבגעהיט.

1. מענשען וועלען לעבען געזעלשאפטליך אויך נאָכדעם
ווי דער שטאַט וועט אַבגעשאפט ווערען. דאָס ציעל פון דער
מענשליכער ענטוויקלונג, „די פּאָלקאָמענע מענשליכקייט“ (1) קען
דערגרייכט ווערען נור אין א געזעלשאפט. „דער מענש ווערט א
מענש און גרייכט צום בעוואוסטזיין און צו דער פּערווירקליכונג
פון זיין מענשליכקייט נור אין דער געזעלשאפט און דורך די גע-
מיינשאפטליכע טהעטיגקייט פון דער געזעלשאפט. ער בעפרייט
זיך פון'ם יאָך פון דער אויסערליכער נאַטור נור דורך די גע-
מיינשאפטליכע, דאָס הייסט, געזעלשאפטליכע ארבייט; נור זי
איז אימשטאַנד צו מאַכען אז די אויבערפלעך פון דער ערד זאָל זיין
פאַסיג פאַר דער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט; אַהן אזעלכע אוי-
סערליכע בעפרייאונג איז אָבער ניט מעגליך, ניט קיין גייסטיגע, ניט
קיין מאָראַלע בעפרייאונג. דער מענש וויעדער קען זיך בעפרייען
פון'ם יאָך פון זיין אייגענער נאַטור נור דורך ערציהונג און בילד-
דונג; נור זיי קענען מאַכען אז די טריעבען און בעוועגונגען פון
זיין קערפּער זאָלען זיך לאָזען פיהרען פון זיין אַלץ-מעהר ענט-
וויקעלטען גייסט; ערציהונג און בילדונג אָבער זיינען אויס-
שליסליך געזעלשאפטליכע אייגענשאפטען: אויסערהאַלב פון דער
געזעלשאפט וואָלט דער מענש פּערבליבען א ווילדע חיה אָדער א
הייליגער, וואָס קומט אויס אונגעפּעהר דיזעלכע זאָך. צו לעצט
געזאַגט, קען א מענש וואָס לעבט ביחירות ניט האָבען דאָס בע-
וואוסטזיין פון פרייהייט. פרייהייט בעטייט פאַר'ן מענשען, דאָס
וואָס ער ווערט אָנערקענט און בעהאַנדעלט פון אַלעמען, וועלכע
רינגלען איהם אַרום, אַלס פרייער מענש. די פרייהייט איז דערי-
בער ניט א זאָך פון פּעראיינצלענונג, נור פון געגענזייטיגקייט, ניט
פון אַבגעשלאָסענהייט, נור פון פּערבינדונג; זי איז פאַר יעדען

(1) גאָט און שטאַט, ז. 11.

מענשען נור די אָבשפּיגלונג פון זיין מענשליכקייט, דאָס הייסט פון זיין מענשענרעכט אין דער בעוואוסטזיין פון זיינע כרידער" (1). אָבער די מענשען וועט צוזאַמענהאַלטען אין דער געזעל-שאַפט ניט אַן אלערהעכסטע מאַכט, נור די על פי רעכט בינדענ-דע קראַפט פון אָבמאַך. די פּאָלקאַמענע מענשליכקייט קען דער גרייכט ווערען נור אין א פרייער געזעלשאַפט. "מיין פרייהייט, אָדער וואָס עס מיינט די אייגענע זאַך, מיין מענשענווערדע, בע-שטעהט דעריין, וואָס איך בין אַלס מענש בערעכטיגט ניט צו גע-האַרבען קיין אַנדער מענשען און צו האַנדלען ווי איך פערשטעה אַם בעסטען" (2). "איך אליין בין נור אויף אזויפיעל א פרייער מענש אויף וויפיעל איך אָנערקען די מענשליכקייט און פרייהייט פון אַלע מענשען וואָס רינגלען מיך אַרום. דערמיט וואָס איך אַכט און שעטץ זייער מענשענטום, אַכט איך און שעטץ מיין אייגענעם. א מענשענפרעסער וועלכער בעהאַנדעלט זיין גע-פאַנגענעם ווא א ווילדע חיה און פרעסט איהם אויף, איז אליין ניט קיין מענש, נור א חיה. א שקלאַפּענהאַלטער איז ניט קיין מענש, נור א האַרר" (3). "וואָס מעהר פרייע מענשען עס רינגלען מיך אַרום, און וואָס טיעפער און ווייטער זייער פרייהייט איז, אַלץ טיעפער, ווייטער און מעכטיגער איז אויך מיין פרייהייט. פון דער אַנדער זייט וויעדער איז יעדע פערשקלאַפונג פון מענשען א בעשרענקונג אין דערזעלכער צייט פון מיין פרייהייט, אָדער וואָס איז אַלץ איינס, אַן אַבלייקענונג פון מיין מענשליכע עקזיס-טענץ דורך זייער טיערישע עקזיסטענץ" (4). א פרייע געזעלשאַפט קען אָבער ניט אויפגעהאַלטען ווערען דורך אויטאָריטעט, (5) נור דורך אָבמאַכען. (6)

2. ווי וועט די צוקינפטיגע געזעלשאַפט צונויפנעשטעלט ווערען בפרט?

(1) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 277-8. (2) דאָרט, ז. 281.
 (3) דאָרט, ז. 279. (4) דאָרט, ז. 281. (5) דאָרט, ז. 283.
 (6) פּראָפּאָזיציען, ווערק, ז. 16, 18.

„איינהייט איז דאָס ציעל צו וועלכען די מענשהייט בעוועגט זיך אָהן אַן אויפהער“¹. די מענשען, הייסט עס, וועלען זיך פֿער־ אייניגען אויפ'ן ברייטסטען אופן. דאָך אָבער וועט „אויף דעם אָרט פֿון דער אַלטער אָרגאַניזאַציע, וואָס איז געבויט פֿון אויבען אַראָב אויף געוואַלט און אויטאָריטעט, אויפגעריכט ווערען אַ נייע, וועלכע וועט ניט האָבען קיין אַנדער פֿונדאַמענט אַ הויז די נאַטירליכע בעדערפעניסען, נייגונגען און שטרעבונגען פֿון די מענשען“². אָט אזוי קומען מיר צו אַ „פֿרייע פֿעראייניגונג פֿון אינצעלנע אין געמיינדען, פֿון געמיינדען אין פֿראַווינצען, פֿון פֿראַווינצען אין פעלקער, דאָן פֿון פעלקער אין פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון אייראָפּא, און שפעטער פֿון דער גאַנצער וועלט“³. „יעדעס פֿאַלק, סיי קליין, סיי שטאַרק אָדער שוואַך, יעדע פֿראַוויניץ און יעדע געמיינדע האָט דאָס אונבעשרענקטע רעכט אויף פֿאַלקאָמענע זעלבסטשטענדיגקייט, בתנאי אויב זייער איר נערליכע קאָנסטיטוציע האַלט ניט איין קיין געפּאָהר פֿאַר די זעלבסטשטענדיגקייט און פֿרייהייט פֿון די אַרומיגע געמיינדען און פעלקער“⁴.

„אַלץ וואָס מען בעצייכענט מיט'ן נאָמען די היסטאָרישע רעכטען פֿון נאַציאָנען ווערט לגמרי אָבגעשאַפט; אַלע פֿראַגען בנוגע צו די נאַטירליכע, פֿאַליטישע, סטראַטעגישע און עקאָנאָמיע־שע גרעניצען דאַרף מען פֿון דאָן אָן קלאַסיפֿיצירען אַלס אַלטע היסטאָריע און נאָנץ ענטשיעדען פֿערוואַרפען“⁵.

„דערפֿאַר וואָס אַ געוויסער געגענד האָט אַמאָל געהערט צו אַ געוויסען שטאַט, אויב אפילו על פי פֿרייוויליגען צובונד, איז ער בשום אופן ניט מחויב צו פֿערבליבען צוגעבונדען צו איהם אויף אייביג. די מענשליכע גערעכטיגקייט, די איינציגע וועלכע האָט פֿאַר אונז אַ וועלכע עס איז בעדייטונג, קען ניט אָנערקענען קיין אייביגע התחייבות'ן. אַלע רעכטען און פֿליכטען בעגרינדען

1) פֿראַפּאָזיציאָן, ווערק, ז. 20. 2) דאָרט, ז. 16. 3) ז. 16-17. 4) דאָרט, ז. 17-18. 5) דאָרט, ז. 17.

זיך אויף פרייהייט. דאָס רעכט פון פרייער פּעראַייניגונג און אָבֵי טיילונג איז דאָס ערסטע און וויכטיגסטע פון אַלע פּאָליטישע רעכט. אָהן אזא רעכט וואָלט דער בונד אַלעמאַל זיין נישט מעהר ווי א פּערבּעהאַלטענע צענטראַליזאַציע" (1).

5. — אייגענטום.

אין דער מענשהייט'ס פּאַרמשריט פון אַ טיער רישער צו אַ מענשליכער עקזיסטענץ, וועט לויט באַ קונץ נאָך אין קורצען פּערשווינדען, אמת טאַקי ניט דאָס אייגענטום, אָבער דערפאַר זיכער די איצטיגע גע־ שטאַלט פון אייגענטום — דאָס אונבעשרענקטע פּריוואַט־ אייגענטום.

1. דאָס פּריוואַט־אייגענטום, אין דעם ערך וואָס עס פּער־ כאַפט אַלע זאַכען אָהן אַן אונטערשיעד, געהערט צו דערזעלביגער נידעריגער ענטוויקלונגסשטופע וואָס דער שטאַט.

„דאָס פּריוואַט־אייגענטום איז אין דערזעלבער צייט אי די פּאַלגע, אי די גרונדלעגע פּונ'ם שטאַט" (2). „יעדע רעגירונג איז פון איין זייט נויטיגערזויז געבויט אויף עקספּלואַטאַציע, און פון דער אַנדער זייט איז די עקספּלואַטאַציע איהר ציעל און זי בעשיצט זי און גיט איהר א געזעצליכקייט" (3) אין יעדען שטאַט זיינען פאַראַן „צווייערליי בעציהונגען — רעגירונג און עקספּל־ אַטאַציע. אויב רעגירען מיינט ווירקליך זיך מקריב זיין פון דער טובה וועגען פון די רעגירטע, דאן איז די צווייטע בעציהונג נאָנץ געוויס א דירעקטע סתירה צו דער ערסטער. לאָמיר נור אָבער פּערשטעהן אונזער פונקט ריכטיג! פון דעם אידעאַלען שטאַנד־ פונקט, ער מעג זיך זיין א טעאָלאָגישער אָדער מעטאָפיזישער, פּערשטעהט זיך, אז די טובה פון די מאַסען קען ניט מיינען זייער וואָהלזיין דאָ אויף דער ערד, וואָרים וואָס פאַר א בעטרעף האָבען

(1) פּראָפּאָזיציאַן, ווערק, 18. (2) סטאַטוטען, ל'אַליאַנץ, זייט

128. (3) גאָט און שטאַט, ווערק, ז. 324.

א פאָר צעהנדליג יאָהר פון עולם הזה אין פּערגלייך מיט דער איי-
בינקייט? הייסט עס, אז מען מוז רעגירען די מאַסען ניט מיט
דער אויסרעכענונג עס זאָל זיי געבען די גראַבע תּענוגים פון דער
וועלט, נור עס זאָל זיי פּערשאַפּען אייביגע גליקזעליגקייט. פון
דעם ערציהערשען שטאַנדפונקט קען מען די אויסערע לידען און
דחקות אדרבא גאָר בעטראַכטען פאר א גוטע זאַך, אזוי ווי צו-
פיעל תּענוגים פון גוף הרג'נען אַוועק די אונשטערבליכע נשמה.
איצטער אָבער פּערשווינדט דער דאָזיגער ווידערשפרוך. עקספּלור-
אַטירען און רעגירען בעטייט דיזעלבע זאַך; איינס איז ממלא
דאָס אנדערע און דיענט פאר א מיטעל און צוועק"1.

2. דאָס פּריוואַטאייגענטום וואָס בעשטעהט אין אלע זאַכען
אָהן אַן אונטערשיעד האָט אַזוינע אייגענשאַפטען, וואָס פּאַסען
זיך צו דער נידעריגער שטופּע פון ענטוויקלונג, צו וועלכער ער
געהערט.

„די פּריוויליגירטע פּערטרעמער פון קאָפּאַרבייט, (וועלכע
זיינען היינטיגען טאַג די פּערטרעמער פון דער געזעלשאַפּט, ניט
ווייל זיי האָבען מעהר פּערשטאַנד, נור ווייל זיי זיינען געבאָרען
געוואָרען אין דעם פּריוויליגירטען קלאַס) — זיי ניט דאָס דאָ-
זיגע פּריוואַטאייגענטום אלע מוזל ברכות און אויך אלע פּעהלערן
פון אונזער ציוויליזאַציע: רייכקייט, לוקסוס, פּערשווענדעריי,
תּענוג, די פּערגעניגען פון פּאַמיליען-לעבען, דעם אויסשליסליכען
גענוס פון פּאָליטישער פּרייהייט, און דורך דעם די מעגליכקייט צו
עקספּלואַטירען מיליאָנען ארכייטער און צו רעגירען זיי לויט דעם
חשבון פון די אייגענע אינטערעסען. וואָס בלייבט נאָך איבער
פאר די פּערטרעמער פון האַנד-אַרכייט, פאר די אונזעהליגע מיליאָ-
נען פון פּראָלעטאַריער אָדער אפילו פאר די קליינע גרונדבעזיצער,
די בויערן? האַפּנונגלאָזער עלענד, צומאָל ניט אפילו די פּרייד
פון א פּאַמיליען-לעבען, (וואָרים פאר'ן אָרימאָן ווערט די פּאַ-
מיליע באַלד א שווערע לאַסט) אונטערענהייט, באַרבאַריי, כמעט א

(1) גאָט און שטאַמ, ווערק, זייט 4-328.

טיערישע עקזיסטענץ, און דערצו נאך דער טרייסט, וואָס זיי דינען, אלס א פּעדעסטאַל פאר דער קולטור, פרייהייט און פּער-דאַרבענהייט פון א מינאָריטעט" (1).

וואָס פרייער און מעהר ענטוויקעלט דער האַנדעל און די אינ-דוסטריע זיינען אין א וועלכען עס איז לאַנד, „אַלץ פּאָלשמענדיגער איז פון איין זייט די דעמאָראַליזאַציע פון דער קליינער צאָהל פּרוויליגירטע, און אַלץ גרעסער זיינען פון דער אנדער זייט דאס עלענד, די קלאָגען און דער גערעכטער צאָרן פון די ארבייטער מאַ-סען. ענגלאַנד, בעלגיע, פראַנקרייך, דייטשלאַנד זיינען זיכער די לענדער אין איראָפּא, וואו דער האַנדעל און די אינדוסטריע גע-ניסען די גרעסטע פרייהייט און זיינען אס העכסטען פּאַרטנעשריי-טען. גראַד אין אַט די לענדער הערשט דער שרעקליכסטער פּאָופּע-ריום, און דער אָבגרונד צווישען קאפיטאַליסטען און גרונדבעזי-צער אויף איין זייט און דעם ארבייטער קלאַס אויף דער אנדער זייט איז גרעסער ווי אין יעדען אנדער לאַנד. אין רוסלאַנד, אין די סקאַנדינאַווישע לענדער, אין איטאַליען, אין שפּאַניען, וואו האַנד-דעל און אינדוסטריע זיינען נאָך ניט ענטוויקעלט, שטאַרבט מען נור זעלטען פון הונגער, א חוץ אין אויסערגעווענהעליכע פעלען. אין ענגלאַנד איז שטאַרבען פון הונגער אַן אַלטעגליכע געשיכטע. און עס פּערהונגערן ניט נור איינצעלנע, נור טויזענדער, צעהנדליג-טויזענדער און הונדערט טויזענדער" (2).

3. די מענשהייט וועט אָבער אַט די נידעריגע ענטוויקלונגס-שטופּע, צו וועלכער דאָס פּרווואַטאייגענטום געהערט, באַלד ארי-בערנעהן.

אזוי ווי עס איז אַלעמאָל געווען אַן אונטערדריקונג פון די פעלקער דורכ'ן שטאַט, אזוי איז אויך שטענדיג געווען „עקספּלּו-אַטאַציע פון די מאַסען קנעכט, לייבאייגענע און לוי ארבייטען דורך א הערשענדע מינאָריטעט" (3). אָבער פונקט אזוי וועניג ווי

(1) פּראָפּאָזיציאָן, ווערק, זייט 32-33. (2) דאָרט, זייט 27-

26. (3) גאָט און שטאַט, זייט 14.

יענע אונטערדריקונג, „אזוי וועניג איז אָט די עקספּלואַטאַציע פּערבונדען מיט דער עקזיסטענץ פּון דער מענשליכער געזעל־שאַפט“ (1), „דורך די קראַפט פּון דער זאַך אליין“ (2) וועט דאָס אונבעגרעניצטע פּריוואַטאייגענטום אָבעשאַפט ווערען. „יערערער פּיהלט שוין אז אָט דער אויגענבליק דערנעהענטערט זיך; די ענ־דערונג שטעהט שוין כמעט פאַר אונזערע אויגען, מען קען עס דערוואַרטען נאָך אין דעם יאָהרהונדערט“.

II. אויף דער נעכסטער ענטוויקלונגסשטופּע, וועלכע די מענשהייט מוז באַלד גרייכען, וועט דאָס אייגענטום בע־קומען זאָ געשמאַלט, אַז אויב אפילו עס וועט זיין פּריוואַט־אייגענטום אין די זאַכען פּון קאַנסומפּאַציע, וועט אָבער אין גרונד און באַדען, אין פּראָדוקציע און מיטלען און אין אַלע אַנדערע קאַפיטאַלען זיין נור געזעלשאַפטסאייגענטום. די צוקינפטיגע געזעלשאַפט וועט זיין קאַלעקטיוויסיטיש.

אויף אָט דעם אופן וועט יערען ארבייטער זיין געזיכערט די הכנסה פון זיין ארבייט.

„די גרונדלאַגע פון דער נייער וועלט מוז זיין די גערעכטיג־קייט; אָהן איהר איז ניטאָ קיין פּרייהיט, קיין צוזאַמענלעבען, קיין גליק, קיין פּריעדען“ (3), „די גערעכטיגקייט, ניט די יוריסטישע גע־רעכטיגקייט, אויך ניט די טעאָלאָגישע און אויך ניט די מעטאָפיזי־שע, נור די פּשוטע מענשליכע גערעכטיגקייט בעפּעהלט“ (4), און „אין דער צוקונפּט זאָל א מענש געניסען נור לַפי ערף פון דעם סכּום גיטער וואָס ער האָט געשאַפּען“ (5). דער פּונקט איז נור צו געפינען א מיטעל, „וואָס זאָל מאַכען אז קיינער זאָל ניט האָבען די מעג־ליכקייט צו עקספּלואַטירען דעם אַנדערנס ארבייט, און זאָל געניע־סען א טייל פון דער געזעלשאַפט'ס אָנגעקליבענע גיטער (וועלכע

(1) גאָט און שטאַט, ז. 14. (2) פּראָגראַם פון דער סלאַווישער סעקציאָן; דראַמאַנאָוי, ז. 282. (3) פּראָפּאָזיציען, ווערק, ז. 541. (4) דאָרט, ז. 59. (5) סטאַטוטען, ז. 133.

זיינען דורכאויס די פראדוקטען פון ארבייט) נור אויף אזויפיעל, אויף וויפיעל ער האָט דירעקט מיט זיין ארבייט בייגעטראָגען צו דער בעשאַפונג פון דער דאָזיגער גיטערוואַמלונג" (1).

דאָס דאָזיגע מיטעל בעשטעהט דעריין וואָס „דער גרונד און באַדען, די פראָדוקציע־אָנסמיטלען און אלע אנדערע קאָפיטאלען זאָל לען אלס קאָלעקטיוו־אייגענטום פון דער גאַנצער געזעלשאַפֿט שטעהן אויסשליסליך צום נוצען פון די ארבייטער, דאָס הייסט, פון זייערע פּעראַיינען פאר ערדארבייט און האַנדווערק" (2). „איך בין ניט קיין קאָמוניסט, נור אַ קאָלעקטיוויסט" (3).

דער קאָלעקטיוויזמוס פון דער צוקינפטיגער געזעלשאַפֿט „פאָר־דערט בשום אופן ניט די אויפשטעלונג פון אַ וועלכער עס איז העכסטער אויטאָריטעט. אין דעם נאָמען פון פרייהייט, אויף וועל־כער אליין עס קען געבויט ווערען אַן עקאָנאָמישע אָדער אַ פאָ־ליטישע אָרגאַניזאַציע, וועלען מיר אימער פראָטעסטירען געגען יעדער זאָך, וואָס קוקט נור וויפיעל עס איז אויס עהנליך צום קאָמוניזם אָדער שטאַט־סאָציאַליזם" (4). „איך וואָלט וועלען, און די אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפֿט און פון דעם קאָלעקטיוו אָדער געזעלשאַפֿטליך אייגענטום זאָל געשאַפען ווערען פון אונז טען ארויף דורך די שטימע פון אַ פרייער פּעראַיינונג, ניט פון אויבען אַראָב דורך וועלכע עס איז אויטאָריטעט" (5).

6. — פּערווירקליכונג.

די ענדערונג וועלכע לאָזט זיך באַלד דערוואַרמען אין דעם גאַנג פון דער מענשהייט'ס פראָגרעס פון אַ טיערישער צו אַ מענשליכער עקזיסטענץ — דאָס פּערשווינדען פון'ס שטאַט, די אומגעשטאַלמונג פון געזעץ און אייגענטום און

(1) פראָפּאָזיציאָן, ז. 55. (2) סטאַטוטען, ז. 133. (3) די־ס

קורס, מעמוארען, זייט 27. (4) פראָפּאָזיציאָן, ווערק, זייט 56.

(5) דיסקורס, מעמוארען, ז. 28.

דאָס ערשיינען פון דעם נייען צושטאַנד — וועט נאָך באַקור
 זיין נאָך אריינטרעטען דורך אַ סאַציאלע רעוואָלוציאָן; דאָס
 הייסט, דורך אַ געוואַלטיגען צוזאַמענברוך פון דער אַלטער
 אָרדנונג, וועלכער וועט קומען פון זיך אליין דורך די קראַפֿט
 פון די זאַכען גופא, וועלכען אַכער די וואָס זעהען פאַראַויס
 דעם גאַנג פון ענטוויקלונג, האַכען די עובדא אונטערצושטור-
 פען און צו פערלייכטערן.

I. „כרי ענטרונען צו ווערען פון זיין עלענדער לאַגע האָט
 דאָס פּאָלק דריי וועגען, צוויי איינגערעדטע און איינער א ווירק-
 ליכער. די ערסטע צוויי זיינען דער בראַנפען-שיינס און די קירף,
 דער דריטער איז די סאַציאלע רעוואָלוציאָן“ (1). „די רפואה קען
 נור קומען דורך די סאַציאלע רעוואָלוציאָן“ (2) דאָס הייסט, דורך
 די „צערשטערונג פון אַלע אינסטיטוציעס פון אונגלייכהייט און
 די איינפיהרונג פון עקאָנאָמישער און געזעלשאַפֿטליכער גלייכ-
 הייט“ (3). די רעוואָלוציאָן וועט פון קיינעם ניט געמאַכט ווערען.
 „רעוואָלוציאָנען ווערען קיינמאָל ניט געמאַכט, ניט פון איינצעל-
 נע, און ניט פון געהיימע געזעלשאַפֿטען. זיי קומען אין א געוויסען
 זין פון זיך אליין; די קראַפֿט פון די זאַכען, דער שטראָם פון די
 פאַסירונגען רופט זיי ארויס. לאַנג גרייטען זיי זיך צו אין דער
 טיפעניס פון דעם טונקעלן בעוואוסטזיין פון די מאַסען — דאָן
 ברעכען זיי אויס פֿלוצלינג, אָפטמאָל דאַכט זיך פון גאָר ניט-ווייכ-
 טיגע סבות“ (4). „די רעוואָלוציע שטעהט היינט כמעט פאַר אונ-
 זערע אויגען; יעדערער פיהלט איהר דערנעהענטערן זיך; מיר
 דאַרפען זי דערוואַרטען נאָך אין דעם יאָהרהונדערט“.

1. „אונטער די רעוואָלוציאָן פערשטעהען מיר די פרייע
 פונאַנדערלאָזונג פון אַלץ וואָס מען רופט היינט די בייזע ליי-
 דענשאַפטען, און די פערניכטונג פון אַלץ וואָס אויף דערזעלכער
 שפראַך הייסט די עפענטליכע אָרדנונג“ (5).

(1) גאָט און שטאַט, ז. 10. (2) דאָרט, ז. 18. (3) דאָרט, ז.

46. (4) סטאַטוטען, ל'אַלליאַני, ז. 132. (5) דאָרט, ז. 129.

די רעוואָלוציע וועט אָנמאַכען א רעש ניט אַנטקעגען מענשען, נור אַנטקעגען פּערהעלטיסען און זאַכען" (1). „בלוטיגע רעוואָלוציעס זיינען, צו פּערדאַנקען דער מענשליכער דומהייט, אָפּט מאָל נויטווענדיג, זיי זיינען אָבער אַלעמאָל א צרה, גאָר א גע-וואַלטיגע צרה און א גרויס אומגליק, ניט נור אין פרט פון די קרבנות וואָס זיי בריינגען, נור אויך בעטראַכטענדיג די ריינקייט און די פּאָלקאָמפּנהייט פון דעם ציעל אין וועמעס נאָמען זיי קומען פּאַר" (2). „מען דאַרף זיך ניט וואונדערן אויב דאָס פּאָלק אין ערסטען אויגעבליק פון זיין אויפשטאַנד הרגעט פיעל אונטערדריקער און עקספּלואַטאַטאָרס — דאָס דאָזיגע אומגליק, וואָס איז יעדענפאַלס ניט פון קיין גרעסערער וויכטיגקייט ווי דער שאַד דען וואָס א שטורם מאַכט אָן, קען מען אפשר גאָר אין גאַנצען ניט פּערמיידען. אָבער אָט דער נאַטירליכער פּאַקט איז קיינמאָל ניט מאָדאַליש און קיינמאָל אפילו ניט נוצליך. פּאָליטישע שחיתות האָבען קיינמאָל ניט געטוידטעט קיין פּאַרטייען, איבערהויפּט האָבען זיי זיך אַלעמאָל ארויסגעוויזען אונמעכטיג קעגענאיבער די פּריוויליגירטע קלאַסען; וואָרים די אויטאָריטעט ליגענט ווייט ניט אזויפיעל אין די פּערזאָנען, ווי אין דער שטעלונג וואָס די פּרי-וויליגירטע פּערנעהמען דורך די אינסטיטוציעס, ספּעציעל פון'ם שטאַט און פּריוואַטאייגענטום. אויב מען וויל מאַכען א גרינדליכע רעוואָלוציע, מוז מען אָנגרייפּען די זאַכען און די פּערהעלטער ניסען, מען מוז צערשטערן דאָס אייגענטום און דעם שטאַט: יעמאַלט האָט מען ניט נויטיג צו פּערניכטען מענשען און זיין אויסגעזעצט דער געפּאהר פון א רעאַקציע, וואָס דאָס אויס-הרג'נען פון מענשען האָט אַלעמאָל ארויסגערופען און וועט אַלע-מאָל ארויסרופּען. אָבער כדי צו האָבען דאָס רעכט צו האַנדלען מענשליך געגענאיבער די מענשען און ניט שמעלען אין געפּאהר די רעוואָלוציע, מוז מען זיין אונדערבאַרימדיג צו די זאַכען און

(1) סטאַטוטען, ל'אַלייאַני, ז. 126. (2) די פּאָלקסזאַכע, דראַ-

פּערהעלטניסען, מען מוז אלץ צערשטערן, און פריהער פאר אלץ דאָס אייגענטום און זיין אונפערמיידליכע פּאָלגע, דעם שטאַאט. דאָס איז דער גאַנצער סוד פון דער רעוואָלוציע" (1).

די רעוואָלוציע, ווי די קראַפט פון די זאַכען שטעלט זי אונז היינטיגען טאָג נויטיגער ווייז פאַר, וועט ניט זיין א נאַציאָנאַלע, נור אַן אינטערנאַציאָנאַלע, ד. ה. אַ אוניווערסאַלע. זעהענדיג די גע- פאַהר פון א פערבאַנד פון אלע פּריוויליגירטע אינטערעסען און אלע רעאַקציאָנערע קרעפטען אין אייראָפּא, זעהענדיג די שרעקליכע מיטלען וואָס א געשייטע אָרגאַניזאַציע קען זיי פערשאַפען, זע- הענדיג דעם טיעפען אָבנרונד וואָס ליענט היינטיגען טאָג אומער- דום צווישען די בורזשאַזיע און די ארבייטער — קען קיין רע- וואָלוציע ניט האַפען צו האַבען אַן ערפאַלג אויב זי וועט זיך ניט שנעל אויסשפּרייטען פון איין איינציג פּאָלק אויף אלע אַנדערע פעלקער. א רעוואָלוציע אָבער קען קיינמאָל ניט אריבערשפּריי- זען די גרעניצען און ווערען אַן אַלגעמיינע, סיידען זי האָט אין זיך די גרונדלאַגען פון אַט אַזאַ אַלגעמיינקייט; ד. ה. סיידען זי איז אויסגעשפּראַכען סאָציאַליסטיש, סיידען זי צערשטערט דורך גלייכהייט און גערעכטיגקייט דעם שטאַאט און פיהרט איין פּריי- הייט. וואָרים קיין זאָך קען ניט בעסער בעגרייסטערן און דערהע- בען די איינציגע אמת'ע קראַפט פון היינטיגען יאָהרהונדערט, די ארבייטער, ווי די פּאָלשטענדיגע בעפּרויאָונג פון דער ארבייט און די צוקלאַפונג פון אלע אינסטיטוציעס, וואָס דייענען צום שוטץ פון דעם ערבליכען אייגענטום און פון קאַפיטאַל" (2). א פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע רעוואָלוציע קען דעריבער ניט געווינען, סיידען די פּאָליטישע רעוואָלוציע ווערט א סאָציאַלע, און די נאַציאָנאַלע רעוואָלוציע, דורך דעם וואָס זי טראַגט אין גרונד א סאָציאַליס- טישען און שטאַאט-צערשטערענדען כאַראַקטער, ווערט א אונז- ווערסאַלע רעוואָלוציע" (3).

(1) סטאַטוטען, ל'אַללאַנץ, ז. 127-8. (2) דאָרט, ז. 125.

(3) דאָרט, ז. 131.

2. די רעוואָלוציע, ווי מיר פערשטעהען זי, מוז פון דעם ערסטען טאָג אָן פּאָלשטענדיג צערשמערן און אויסרייסען מיט די וואָרצלען דעם שטאַט און אלע שטאַט־אינסטיטוציעס. די דאָר זיגע צערשמערונג וועט האָבען די פּאָלגענדע נאַטירליכע און נוי־טינע ווירקונגען: (א) א באַנקראַט פון שטאַט; (ב) דער שטאַט וועט ניט מעהר אויפמאַהנען קיין פּריוואַטע חובות, נור די בעלי־חובות אליין וועלען צאָהלען זייערע שולדען ווען זיי וועלען חשק האָבען; (ג) עס וועט אויפהערען דער שטייערן־אַבצאָהל און עס וועט ניט ארויפגעלענגט ווערען קיינע דירעקטע אָדער ניט־דירעקטע אַבצאָהלונגען; (ד) עס וועלען אָבגעשאַפט ווערען די אַרמעע, די נעריכטען, די בעאַמטע, די פּאָליציי און דער פּריסטערטום. (ה) עס וועט אָבגעשטעלט ווערען די אָפיציעלע אַדמיניסטראַציע פון גע־רעכטיגקייט און עס וועט אָבגעשאַפט ווערען אלעס וואָס ווערט אָנגערופען יוריסטישעס רעכט און די אָנווענדונג דערפון. פּאָלנדי־ליך וועלען פּערלירען יעדען ווערט און וועלען געהן אויפ'ן פייער אלע מיטלען פון אייגענטום, צוואַרט־אַבשרייבונגען, שטרעסקאַס, געשענק־פּאַפּירען, פּראָצעס־אַקטען — קורץ, דער גאַנצער פּאַפּיר־פּאַק וואָס האָט צו טון מיט פּריוואַט־רעכט. אומערדום און בנוגע צו יעדער זאַך וועט דער רעוואָלוציאַנערער פּאַקט פּערנעהמען דאָס פּלאַץ פון געזעץ, וואָס איז געשאַפען און נאַראַטירט פון'ם שטאַט. (ו) עס וועלען קאָנפּיסקירט ווערען אלע פּראָדוקטיווע קאַפיטאַלען און אלע פּראָדוקציאָנס מיטלען צו גונסטען פון די אַרבייטער־פּעראַיינען, וועלכע וועלען עס געברויכען פאר דער קאָל־לעקטיוו־פּראָדוקציאָן. (ז) עס וועט קאָנפּיסקירט ווערען דאָס איי־גענטום פון דער קירך און פון'ם שטאַט, אזוי גוט ווי דאָס גאָלד וואָס געפינט זיך אין פּריוואַטע הענד, צום וואָהל און בעסטען פון דער געמיינדע, וואָס וועט צונויפגעשטעלט ווערען דורך דעם פּערבאַנד פון די אַרבייטער־פּעראַיינען. פאר די קאָנפּיסקירטע גי־טער וועלען די וואָס האָבען געליטען פון דער קאָנפּיסקאציע בער־קומען פון דער געמיינדע אלץ וואָס זיי האָבען אונבעדינגט נוי־

מיג; זיי זיינען פריי שפעטער צו דערווערבען מעהרער דורך זיי-
ער ארבייט" (1).

נאך דער צערשטערונג וועט קומען דער איבערבויו פון דאָס
ניי. דעריבער וועט זיין ח) „אן אָרגאַניזאַציאָן פון דער קאָמונע
וואָס וועט בעשטעהן פון די בעשטענדיגע באַריקאַדען־פּעראַיינען,
ווי אויף פון זייער אָרגאַן, דעם ראַטה פון דער רעוואָלוציאָנערער
קאָמונע, אין וועלכען יעדע באַריקאַדע, יעדע גאַס יעדער קוואַרטאַל
וועט שיקען איינעם אָדער צוויי פּעראַנטוואָרטליכע פּערטרעטער,
וועמען מען קען צו יעדער צייט צוריקרופּען, און וועלכע קריגען
בינדענדע אינסטרוקציעס. דער קאָמונאַלער ראַטה קען בעשטימען
פון זיינע מיטגלידער עקזעקוטיוו־קאָמיטעען פאַר די פּערשיידענע
צווייגען פון דער רעוואָלוציאָנערער אַדמיניסטראַציע. ט) אַן ער-
קלערונג פון דער רעוואָלוציאָנערער הויפּשטאַדט, וואָס האָט זיך
אָרגאַניזירט ווי אַ קאָמונע, און תיכּף נאָך דער גערעכטער צער-
שטערונג פון דעם אויטאָריטערען און אפּוטרופּס'שען שטאַט,
זאָגט זי זיך אָב פון דעם רעכט (אָדער ריכטיגער פון דער מאַכט)
צו רעגירען די פּראָווינצען און פּאַרשטעלען מיט זיך אַ מאַסשטאַב
פאַר זיי. י) אַן אויפּרוּף צו אַלע פּראָווינצען, געמיינדען און פּער-
אייניגונגען צו פּאַלגען דעם ביישפּיעל פון דער הויפּשטאַדט און
ערסטענס זיך רעאָרגאַניזירען רעוואָלוציאָנער, דאַן שיקען אין אַ
בעשטימטען פּערוואַלונגס אָרט פּעראַנטוואָרטליכע און צוריק-
רופּבאַרע פּערטרעטער מיט בינדענדע אינסטרוקציעס, און אויף
דעם אופן צונויפּשטעלען דעם פּערבאַנד פון די רעוואָלוציאָנערע
פּעראַיינען, געמיינדען און פּראָווינצען, און אָרגאַניזירען אַ רע-
וואָלוציאָנערע מאַכט, וואָס זאָל זיין בכּח צו בעזיגען די רעאַקציע.
שיקען זאָל מען ניט קיין אַפּיציעלע רעוואָלוציאָנס־קאָמיסערען מיט
עפּעס אַ מיין קוקאַרדיעס, נור אַניטאַטאָרען פאַר דער רעוואָלוציע
אין אַלע פּראָווינצען און געמיינדען — ספּעציעל צו די פּויערים,
וועלכע קענען ניט ווערען רעוואָלוציאָנירט דורך וויסענשאַפּטליכע

(1) סטאַטוטען, ל'אַליאַנץ, ז. 129-30.

פרינציפען אָדער דורך דיקטאטאָרישע אוקאזען, נור דורך דעם רעוואָלוציאָנערען פּאָקט אליין, דאָס הייסט, דורך די אונפערמייד-ליכע ווירקונגען פון דעם פּאָלשמענדיגען אויפהערען פון יעדער אָפיציעלער שטאַטס-העמיגקייט אין אלע געמיינדען. די אָב-שאַפונג פון דעם נאַציאָנאַלען שטאַט זאָל פּאַרקומען אויך אין דעם זין, אז אלע פרעמדע לענדער, פּראָווינצען, געמיינדען און פּעראַיינען, און אפילו אלע איינצעלנע מענשען, וועלכע האָבען זיך אויפגעהעבען אין נאָמען פון די אייגענע פרינציפען, זאָלען, ניט קוקענדיג אויף די איצטיגע שטאַטס-גרעניצען, אויף זייער פּאָלי-טישען סיסטעם און זייער נאַציאָנאַליטעט, אריינגענומען ווערען; בעת פון דער אנדער זייט, אלע פּראָווינצען, געמיינדען, פּעראַיי-נען און איינצעלנע פּערזאָנען פון דעם אייגענעם לאַנד, וועלכע האַלטען זיך ביי דער רעאַקציאָנערער פּאַרטיי, זאָלען בלייבען אויס-געשלאָסען. אויף דעם אופן וועט די אוניווערסאַלע רעוואָלוציע, נופא דורך דעם וואָס די אויפגעשטאַנענע לענדער וועלען זיך פּערבינדען פאַר אַ געמיינשאַפּטליכער פּערטיידיגונג, מאַרשירען אונגעשטערט איבער די אָבגעשאַפענע גרעניצען און חורבות פון די פריהערדיגע שטאַטמען צו איהר גרויסען זיעג"1.

II. „דיענען דער רעוואָלוציאָן, וועלכע מוז אומעדום זיין די ארבייט פון'ס פּאָלק, אָרגאַניזירען זי און צוראיינלען"2) — דאָס אליין איז די אויפגאַבע פון יענע מענשען, וועלכע זעהען אין פּאַר-אויס דעם נאַנג פון ענטוויקלונג. מיר דאַרפען טון „די ארבייט פון א העבאַם"3) פאַר דער נייער צייט: „מיטהעלפען די געבורט פון דער רעוואָלוציאָן"4).

פאַר דעם צוועק מוזען מיר „ערסטענס פּערשפּרייטען צווי-שען די מאַסען אזוינע געדאַנקען, וועלכע ענטשפּרעכען די אינסטינקטען פון די מאַסען"5). וואָס האַלט אָב אַט די געדאַנקען,

1) סטאַטוטען, ל'אַלליאַנץ, ז. 130-1. 2) דאָרט. 3) די פּאָלקסזאַכע, דראַמאַנאו, ז. 309. 4) סטאַטוטען, ז. 132. 5) דאָרט.

וועלכע טראָגען מיט זיך א ישועה פאר די ארבייטער, פון אריינצור-
 דרינגען צווישען די מאסען מיט שטורם? זייער אונזיסענהייט און
 איבערהויפט די פאָליטישע און רעליגיעזע פאָראַרטטיילען, וועלכע,
 א דאָנק די אָנשטרענגונגען פון די הערשענדע קלאַסען, פער-
 פינסטערן ביז אויף היינטיגען טאָג דעם ארבייטער'ס נאַטירלי-
 כען געדאַנק און געזונטע געפיהלען" (1). דאָס ציעל מוז דעריבער
 בעשטעהן דערין, צו מאַכען איהם פאָלקאָם בעוואוסט פון דאָס
 וואָס ער וויל און ארויסרופען אין איהם דעם געדאַנק וואָס ענט-
 שפרעכט זיינע טריעבען. האָט זיך נור איין מאָל אויפגעהעבען דער
 געדאַנק פון די ארבייטערמאַסען צו דער הויך פון זייערע טריעבען,
 דאָן ווערט באַלד זייער ווילען בעשטימט און קיין זאָך קען ניט
 ביישטעהן אַנטקעגען זייער מאַכט" (2).

ווייטער, מוזען מיר, „שאַפען, אמת טאַקי ניט די אַרמעע פון
 דער רעוואָלוציע — אזא אַרמעע קען נור זיין דאָס פאָלק אליין
 — אָבער דאָך מוזען מיר בילדען א מין רעוואָלוציאָנערן גענע-
 ראַלשטאַב. די מוזען זיין איבערגעבענע, ענערגישע און טאַלאַנטי-
 פולע מענשען, וועלכע האָבען קודם כל לייעב דאָס פאָלק אָהן גאווה
 און אָהן פניוה, און וועלכע בעזיצען די פעהיגקייט מכריע צו זיין
 צווישען דעם רעוואָלוציאָנערען געדאַנק און די אינסטינקטען פון
 פאָלק. מען דאַרף דערצו ניט האָבען קיין איבעריג גרויסע צאָהל
 מענשען. פאר די אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע פון גאַנץ איי-
 ראָפּא איז גענוג א הונדערט ערנסטע און פעסט פערבונדענע רע-
 וואָלוציאָנערן. פון צוויי ביז דריי הונדערט רעוואָלוציאָנערן זיינען
 גענוג פאר דער אָרגאַניזאַציע פון גרעסטען לאַנד" (3).

אָט דאָ איז פאַראַן ספּעציעל א פּעלד פאַר דער טהעטיגקייט
 פון די געהוימע געזעלשאַפטען (4), „כדי צו דיענען דער אַלגע-
 מיינער רעוואָלוציע, צו אָרגאַניזירען זי און צו-אייילען" (5) האָט
 באַקונין געגרינדעט „די אינטערנאַציאָנאַלע אַלליאַנץ פון דער

(1) אַרטיקלען, מעמאָר, ז. 103. (2) דאָרט. (3) סטאַטוטען,

ז. 132. (4) דאָרט. (5) דאָרט, ז. 125.

סאַציאָליסטישער דעמאָקראַטיע". זי האָט געדארפֿט פֿערפּאָלנען אַ דאָפּעלטען צוועק. א) „פֿערשפּרייטען ריכטיגע אַנשוואַונגען אַיִ-בער פּאָליטיק, עקאָנאָמיע און אַלערליי פּילאָזאָפּישע פּראָגען צוויי-שען די פּאָלקסמאַסען פֿון אַלע לענדער; טהעטיגע פּראָפּאַגאַנדאַ דורך צייטונגען, בראַשורען און ביכער, ווי אויך גרינדען עפּענט־ליכע פּעראַייניגונגען. ב) געווינען אַלע קלוגע, ענערגישע, פֿער־שוויגענע, גוט־געווינטע מענשען, וועלכע זיינען געטריי אַיבערגעבען צו דער אידעע; בעדעקען גאַנץ אַייראָפּאַ, און אויף וויפּיעל מעג־ליך אויך אַמעריקאַ, מיט אַ נעץ פֿון אָפּפּערפּעהיגע און דורך אַיי־ניקייט שטאַרקע רעוואָלוציאָנערען“¹.

(1) סטאַטוטען, ז. 125-126.

ויעבעטער קאפיטעל. קראפאָטקין'ס לעהרע.

1. — אלגעמיינעם.

1. פעטער אלעקסייעוויטש קראפאָטקין איז געבאָרען גע-
וואָרען אין מאַסקוו אין יאָהר 1842. פון 1862 ביז 1867 איז ער
געווען אַן אָפיציער ביי די אַמורער קאָזאַקען; אין דער צייט האָט
ער אַרומגערייזט אַ גרויסען טייל פון סיביר און מאַנדזשוריע. פון
1867 ביז 1871 האָט ער שטודירט אין פעטערבורג מאַטעמאַטיקע.
דאָמאָלסט איז ער אויך געווען סעקרעטער פון דער געאָגראַפישער
געזעלשאַפט; אונטער איהר אויפמראַג האָט ער אויסגעפאָרשט
די גלעטשערס (אייזבערג) פון פינלאַנד און שוועדען.

אין 1872 איז קראפאָטקין געפאָהרען קיין בעלגיע און אין
דער שווייץ, וואו ער האָט זיך אָנגעשלאָסען אַן דער „אינטערנאַ-
ציאָנאַלע אַסאָציאַציאָן פון אַרבייטער“. נאָך אין דעמזעלבען
יאָהר האָט ער זיך צוריקגעקעהרט קיין פעטערבורג און איז גע-
וואָרען אַ טעהטיג מיטגליעד פון דעם געהיימען בונד פון די „משאיר-
קאָווצי“. אין 1874 האָט מען איהם אויסגעפונען. מען האָט איהם
אַרעסטירט און געהאַלטען אין תּפּיסה, ביז עס איז איהם געלונגען
צו ענטלויפּען (אין 1876) קיין ענגלאַנד.

פון ענגלאַנד איז קראפאָטקין געגאַנגען אין 1877 נאָך דער
שווייץ, פון וואָנען ער איז אָבער אין 1881 אויסגעוויזען געוואָרען.
ער האָט זיך דאַן אויפגעהאַלטען אַמאָל אין פראַנקרייך און אַמאָל
אין ענגלאַנד. אין פראַנקרייך איז ער אין 1888 פּעראַרטיליכט גע-
וואָרען פאר געהערען צו אַ פּערבאָטענער געזעלשאַפט אויף 5

יאָהר געפענגנים; ער איז אָבער נור געזעסען ביז 1886, און דאָן האָט מען איהם בעפרייט. זייט דאָן לעבט ער אין ענגלאַנד.

קראפאטקין האָט פערעפענטליכט געאַנראַפישע ווערק און ריזעבעשרייבונגען, און א חוץ דעם שריפטען אויף די ענינים פון פאָליטיק, עקאָנאָמיע און רעכטספילאָזאָפיע.

2. פאר קראפאטקין'ס לעהרע איבער געזען, שטאַאט און אייגענטום זיינען אַם וויכטיגסטען זיינע פיעלע קליינע שריפטען, צייטונגס אַרטיקלען און געהאַלטענע רעדען. די אַרטיקלען וועלכע ער האָט געדרוקט אין די זשענעווער צייטונג „לע רעוואַלטע“ פון 1879 ביז 1882 זיינען אין 1885 ארויס אין בוכפאָרם אונטער'ן נאָמען „פאַראַל ד'ון רעוואַלטע“. דאָס איינציגע גרעסערע ווערק, אין וועלכען ער האָט ענטוויקעלט זיין לעהרע איז „לאַ קאָנקעט די פען“ (1892).

3. קראפאטקין רופט אָן זיין לעהרע אַנאַרכיזם. „ווען אין מיטען פּוֹל'ם „אינטערנאַציאָנאַל“ האָט זיך געבילדעט אַ פאַרטיי, וועלכע האָט פונקט אזוי וועניג אָנערקענט אַן אויטאָריטעט אין דער אַסאָציאַציע, ווי וועלכע עס איז אַנדער אויטאָריטעט, האָט זי זיך פון אָנפאַנג אָנגערופען פּעדעראַליסטיש, און שפעטער אַנטי־אויטאָריטער, פיינד פּוֹל'ם שטאַאט. זי האָט נאָך דאַמאָלסט אויס־געמיטען צו בעצייכענען זיך מיט דעם נאָמען אַנאַרכיסטיש. דאָס וואָרט אַ נאָר כ י ע (אַט אזוי האָט מען עס אין יענער צייט געשריבען) האָט דער פאַרטיי אויסגעוויזען איז צו־ענג פּערכוב־דען מיט פּרודאָן'ס אָנהענגער, וועמעס רעפּאָרס־געדאַנקען דער אינטערנאַציאָנאַל האָט בעקעמפּפּט. די געגנער אָבער פון דער דאָ־זיגער פאַרטיי האָבען דוקא צוליב דעם טעם, וואָס עס וועט ארויס־רופען אַ פּערווירונג, געהאַט הנאה זיי אָנצורופען מיט דעם נאָ־מען; אַנב האָט עס זיי געגעבען אַ פּתחון פּה צו בעהויפטען, אז די אַנאַרכיסטען, ווי מען קען עס זעהען בעשיינפּערלאַך פון זייער נאָמען גופא, ציעלען נישט מעהר ווי אַרויסצורופען אונאַרדנונג און כאָאָס, און אויף ווייטער דענקען זיי גאָר נישט. די אַנאַר־כיסטישע פאַרטיי האָט ניט לאָנג געוואַרט און האָט אָנגענומען

דעם נאָמען וואָס מען האָט איהר געגעבען. אין אָנהויב איז זי נאָך בעשטאַנען אויף דעם פּאַסיקל צווישען „אין“ און „אַרביע“, מחמת דעם מעם וואָס דאָס וואָרט אַן-אַרביע, וועלכעס נעהמט זיך פון גריכיש, בעטייט, ווען עס ווערט געשריבען אין אַט דער פּאַרם, הערשאַפּטסלאַזיגקייט, און ניט כלומר'שט, „אונאַרד-נונג“; זי האָט זיך אָבער באַלד ענטשלאָסען איינצושפּאַרען דעם בעל מניה אַן איבעריגע טרחה און דעם לעזער אַלמוד אין דער גריכישער שפּראַך, און האָט זיך בעדיענט מיט'ן נאָמען ווי ער שטעהט און געהט“ (1). און אין פּאַקט, „דאָס וואָרט אַנאַרכיע, וואָס נעגירט די גאַנצע זאָגענאַנטע אָרדנונג און דערמאָנט אונז אַן די שענסטע מאַמענטען אין'ם לעבען פון די פּעלקער, איז גאַנץ גוט צוגעקליבען פאַר אַ פּאַרטיי, וועלכע בעשטרעבט צו געווינען אַ בעסערע צוקונפּט.“ (2)

2. — גרונדלאַגע.

לויט קראַפּאָטקין נאָך איז דאָס העכסט-וויכטיגע געזעץ פאַר'ן מענשען דאָס ענטוויקלונגס געזעץ פון'ם פּראָגרעס דעם פון דער מענשהייט פון אַ וועניגער גליקליכער ביז צו אַ העכסט גליקליכער עקזיסטענץ; פון דעם געזעץ פיהרט ער ארויס דאָס געבאָט פון גערעכטיגקייט און דאָס געבאָט פון ענערגיע.

1. דאָס העכסטע געזעץ פאַר'ן מענשען איז דאָס ענטוויקלונגסגעזעץ פון'ם פּראָגרעס פון דער מענשהייט פון אַ וועניגער גליקליכער ביז צו אַ העכסט גליקליכער עקזיסטענץ. עס איז פאַראן „נור איין וויסענשאַפּטליכע מעטאָדע — די מעטאָדע פון די נאַטורוויסענשאַפּטען“ (3) און אַט די מעטאָדע ווענדען מיר אויך אַן „אין די וויסענשאַפּטען וואָס זיינען נוגע דעם מענשען“, ספּעציעל אין דער געווענשאַפּט-וויסענשאַפּט“ (4).

(1) פאַראַל ד'ין רעוואָלטע, ז. 99. (2) דאָרט ז. 104. (3) לע טאָן נואוואַ, ז. 39. (4) דאָרט.

היינטיגע צייטען געהט פאָר א געוואַלטיגע רעוואָלוציע אין אלע וויסענשאפטען, און דאָס קומט דורך די ענטוויקלונגס-פילאָזאָפיע. (1) „דער ביזאָהעריגער געדאַנק, אז אין דער נאַטור שטעהט אַלץ אויף אַן אָרט, איז געפאַלען, צערשטערט געוואָרען און פערניכט טעט. אַלץ אין דער נאַטור בייט זיך, גאַרנישט בלייבט שטעהן, ניט דער פעלז וואָס זעהט אונז אויס אזוי אונבעוועגליך, ניט דער קאָנטינענט, וועלכען מיר רופען אָן „טעראַ פירמאַ (פעסטע ערד), ניט די מענשען וואָס וואָהנען אויף איהם און ניט זייערע מנהגים, געווענהייטען און געדאַנקען. אַלץ וואָס מיר זעהען אַרום אונז איז אַן ערשיינונג וואָס געהט פאַראַיבער און מוז זיך ענדערן, ווייל אונבעוועגליכקייט וואָלט זיין דער טויט.“ (2) ביי די אָרגאַניזמען איז אָט די ענטוויקלונג א פראַגראַעס, צוליב „זייער וואונדערבאַרע פעהינקייט צו צופאַסען זיך צו זייערע לעבענסבעדינגונגען. זיי ענטוויקלען אזוינע אייגענשאפטען, דורך וועלכע דער גאַנצער אָרגאַניזם פאַסט זיך צו אַלץ פאַלשעטנדיגער צו זיין סביבה און יעדער טייל פאַסט זיך צו די צווייטע פון א פרייען צוזאַמענ-ווירקען. דאָס איז „דער קאַמפּף אומס דאזיין“, וועלכען מען דאַרף דעריבער ניט אויפפאַסען אין דעם ענגען זין פון א קאַמפּף צוויי-שען אינדיווידומען פאַר די מיטלען צום לעבען.“ (3)

די ענטוויקלונג געהט קיינמאָל ניט אזוי לאַנגזאַם און גלייכ-מעסיג, ווי מען פלעגט בעהויפטען. עוואָלוציאָן און רעוואָלוציאָן בייטען זיך איינע מיט די אַנדערע, און די רעוואָלוציאָנען, דאָס הייסט, די צייטען פון שנעלער עוואָלוציאָן, געהערען פונקט אזוי גוט צו דער איינהייט פון דער נאַטור, ווי די צייטען אין וועלכע די עוואָלוציע געהט זיך אָן לאַנגזאַמער.“ (4) . אָרדנונג איז דאָס פרייע גלייכגעוויכט פון אַלע קרעפטען וואָס ווירקען אויף איינעם און דעמזעלביגען פונקט; אויב וועלכע עס איז פון אַט די קרעפּט-טען ווערען געשטערט אין זייער ווירקונג דורך א מענשליכען ווי-

(1) לע טאַן נואוואָ, ז. 39. (2) רעוואָלוציאָנערע שטודיען, ז.

9. (3) אַנאַרכ. קאָמוניזם, ז. 8-9. (4) לע טאַן נואוואָ, ז. 13.

לען, ווירקען זיי פון דעסטוועגען אלץ איינם, אָבער זייערע וויר-
קונגען קלייבען זיך אָן, ביו איין שעהנעם טאָג ברעכען זיי דורך
די געמאכטע וואַנד און רופען אַרויס א רעוואָלוציע." (1)

קראַפּאָטקין ווענדעט אָן אָט די אַלגעמיינע געדאַנקען אויפ'ן
געזעלשאַפטיכען לעבען פון מענשען. א געזעלשאַפּט איז א צור-
נויפזאַמלונג פון אָרגאַניזמען, וועלכע זוכען אין איין צייט אי צו
בעפרייעדיגען די בעדערפעניסען פון יעדען איינצעלנעם אי צו וויר-
קען אלע צוזאַמען לטובה פון גאַנצען מין." (2) זי איז ,, א גאַנצעס
וואָס ריענט דעם צוועק צו בעקומען וואָס מעהר גליק, אוועקגע-
בענדיג דערויף וואָס וועניגער מענשליכע קרעפטען." (3) די מענש-
ליכע געזעלשאַפּטען ענטוויקלען זיך און מען קען פרובירען בע-
שטימען דעם גאַנג פון דער דאָזיגער ענטוויקלונג. (4) געזעלשאַפּ-
טען געהען פאַרווערטס פון נידעריגערע צו העכערע פאַרמען פון
אָרגאַניזאַציע; (5) דאָס ציעל אָבער פון דער דאָזיגער ענטוויקלונג,
דאָס הייסט, דער פונקט צו וועלכען זי שטרעבט, איז ,, איינצופיהר-
רען די בעסטע בעדינגונגען, וואָס זאָלען געבען דאָס גרעסטע גליק
פון דער מענשהייט." (6) דער ריכטיגער וועג צו דעם דאָזיגען ציעל
איז דאָס וואָס מיר רופען אָן פראָגרעס. (7) די מענשהייט קען
פאר א געוויסע צייט אַבטרעטען פון אָט דעם וועג, צום סוף אָבער
מוז זי וויעדער געבראַכט ווערען צו איהם צוריק. (8)

אָבער אפילו דאָ קומט די עוואָלוציאָן ניט פאַר אַהן רעוואָ-
לוציאָנען. דאָס וואָס איז ריכטיג בנוגע צו א מענשענ'ס מיינונג
גען, בנוגע צו דעם קלימאַט פון א לאַנד און בנוגע צו די סמנים
פון די מינים, איז אויך ריכטיג בנוגע צו געזעלשאַפּטען : ,, זיי
ענטוויקלען זיך לאַנגזאַם, אָבער עס גיט אויך צייטען פון דער
שנעלסטער איבערענדערונג." (9) וואָרים פערשיידענערליי אומ-

(1) לע טאָן נואוואַ, ז. 12. (2) אַנאַרכ. קאָמ. ז. 4. (3) רע-
וואָלוצ. סטודיען, ז. 24. (4) אַנאַרכ. קאָמ. ז. 4. (5) דאָרט, ז.
7. (6) דאָרט, ז. 4. (7) די אַנאַרכיע און דער סאָציאַל. רעוואָ. ז.
28. (8) ווערטער פון א רעוואָל. ז. 17. (9) לע טאָן נואוואַ, ז. 59.

שטאנרען קענען שמעהן אין וועג דעם שטרעבען פון די מענשליכע חברותא'ס צו גרייכען די מעגליך-גרעסטע מאָס פון גליק. „נייע געדאנקען שפראַצען ארויס אומעדום, זיי זוכען ארויסצוקומען אין דער ליכטיגקייט, צו געפינען אַן אָנווענדונג אין לעבען; זיי ווערען אָבער צוריקגעהאַלטען דורך די אינערציע פון יענע מענשען, וועלכע זיינען פּעראַינטערעסירט אין אויפהאַלטען די אַלטע צושטאַנד דען, זיי ווערען דערשטיקט אונטער דער לאַסט פון די בעיאָהרע נענטע פּאַראַורטיילען און טראַדיציעס“ (1). „די פּאַליטישע, עקאָנאָמישע און סאָציאַלע אינסטיטוציעס צערפּאַלען אויף חורבות, און די אונבעוואָהנבאַרגעוואָרענע געביידע שטערט די ענטוויקלונג פון די שפּראַצען, וואָס בעווייזען זיך אין איהרע שפּאַלטען און ארום איהר“ (2). דאָן בעדאַרף מען „גרויסע פּאַסירונגען וואָס זאָלען גראַבליך אַ ריס טון דעם פּאַדים פון דער געשיכטע, ארויס-שלייערן די מענשהייט פון איהרע אויסגעפּאַהרענע שטעגען און ארייננוואַרפען זי אין נייע וועגען“ (3). „די רעוואָלוציע ווערט אַ דרינגענדע נויטווענדיגקייט“ (4). — „דער מענש האָט דערקענט זיין פּלאַץ אין דער נאַטור; ער האָט דערקענט, אז זיינע אינסטיטוציעס זיינען זיין אייגען ווערק און זיי קענען איבערגעמאַכט ווערען פון איהם אליין“ (5). „וואָס האָט די טעכניקע ניט געוואַנט צו טון און וואָס וואַנט ניט היינטיגען טאָג די ליטעראַטור, די מאַהלעריקונסט, די דראַמאַ, די מוזיק!“ (6) אזוי מוזען מיר אויך, דאָרט וואו די אינסטיטוציעס שטערען דעם פּראַגרעס פון דער געזעלשאַפט, „וואַגען צו קעמפּען, כדי צומאַכען מעגליך אַ רייך לעבען אין איבערפּלוס פאַר אַלעמען“ (7).

2. פון דעם ענטוויקלונגס געזעץ פון דער מענשהייט'ס פּראַגרעס פון אַ וועניגער גליקליכער ביז צו אַ העכסט-גליקליכער

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 6-275. (2) דאָרט, ז. 277-8. (3) דאָרט, ז. 17. (4) דאָרט, ז. 275. (5) רעוואָלוציאָנער סטודיען, ז. 9. (6) דאָרט, ז. 10. (7) אַנאַרכ. מאַראַל, ז. 74.

עקזיסטענץ פיהרט קראפאטקין ארויס דאָס געבאָט פון גערעכטיג קייט און דאָס געבאָט פון ענערגיע.

אין דעם „קאמפא אומ'ס דאָזיין“ ענטוויקלען זיך די מענש-ליכע געזעלשאפטען צו אזא צושטאַנד וואו עס זיינען פאראן די בעסטע בעדינגונגען אויף צו דערגרייכען דאָס גרעסטע גליק פון דער מענשהייט. (1) ווען מיר בעצייכענען עפעס מיט דעם נאָמען „גוט“, מיינען מיר דערמיט, אז עס העלפט צו גרייכען אָט דעם ציעל, ד. ה. עס איז לטובה פאר דער געזעלשאפט אין וועלכער מיר לעבען; און ווען מיר רופען אָן עפעס „שלעכט“, מיינען מיר דאָס, וואָס נאָך אונזער מיינונג נאָך הינדערט צו גרייכען דעם ציעל, ד. ה. וואָס עס איז שעדליך פאר דער געזעלשאפט אין וועל-כער מיר לעבען. (2)

גאנץ געוויס קענען זיך בייטען די מיינונגען מכה וואָס עס העלפט און וואָס עס שטערט די איינפיהרונג פון די בעסטע בע-דינגונגען אויף צו גרייכען דער מענשהייט'ס גרעסטען גליק, און בכּן, וואָס איז ניצליך אָדער שעדליך פאר דער געזעלשאפט. איין גרינדליכע פאָדערונג אָבער אויף צו דערגרייכען דעם דאָזיגען ציעל וועט ביי אלע פערשיידענהייטען פון די מיינונגען דאָך מו-זען אָנערקענט ווערען. דאָס קען צוזאַמענגעפאַסט ווערען אין דעם זאץ: „טהו פאר אנדערע דאָס וואָס דו ווילסט עס זאָל געטון ווערען אין א הענליכען פאַל פאר דיר“. אָבער אָט דער זאץ „איז דאָס אייגענע וואָס דער פרינציפ פון גלייכהייט.“ (3) גלייכהייט וויעדער מיינט דאָס אייגענע וואָס יושר, סאָלידאַריטעט, גערעכטיגקייט. (4) עס איז אָבער פאראן נאָך א גאנץ קלאָרע גרונדפאָדערונג וואָס מען מוז ערפיעלען כדי צו קענען גרייכען דאָס ציעל. דאָס איז „עטוואָס גרעסער, שעהנער און געוואַלטיגער איידער די איינפאַ-כע גלייכהייט; מען קען עס אויסדריקען אין דעם זאץ: זיי שטאַרק; זאָל פון דיר אריבערפליסען די ליידענשאפט פון גע-

(1) אַנאַרַכ. קאַמ. ז. 4. (2) דאָרט, ז. 80. (3) דאָרט, ז.

24-41. (4) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער, ז. 342, 129.

דאָס און טהאַט, בכדי אז דיין פערשטאַנד, דיין ליעבע און דיין
ענערגיע זאָל זיך אריינגיסען אין אַנדערע מענשען" (1).

3. — געזעץ.

אויף דער נעכסטער שטופע פון'ס פאָרמשריט פון דער
מענשהייט פון אַ וועניגער גליקליכער ביז צו אַ העכסטגליק
ליכער עקזיסטענץ, וועט נאָך קראפטאטיק'ן נאָך אמת טאַקי
ניט פערשווינדען דאָס רעכט, אָבער זיכער די געמאַכטע
געזעץ.

1. די געמאַכטע געזעץ זיינען פאר דעם דאָזיגען פאָרמשריט
פון דער מענשהייט געוואָרען אַ שמערונג.

„זייט טויזענדער יאָהרען חור'ן די רעגירער איבער אימער
וועדער די ווערטער: אַכטונג פאר'ן געזעץ!“ (2); „אין די היינ-
טיגע שטאַטען בעמראַכט מען אַ ניי געזעץ ווי אַ רפואה פאר אלע
מכות“ (3). אין אמת'ען אָבער, „האָט דאָס געזעץ קיין תביעה ניט
פאר וואָס מענשען זאָלען עס אַכטען“ (4). „עס איז אַ קונציגע גע-
מישעכץ פון אזוינע געווענהייטען, וועלכע זיינען ניצליך פאר דער
געזעלשאַפט און וואָלטען געשעצט ווערען אויף אָהן דעם געזעץ,
און פון אַנדערע וועלכע זיינען נור ניצליך פאר דער הערשענדער
מינאָריטעט, בעת אָבער פאר די מאַסען זיינען זיי שעדליך און
ווערען פון זיי אָבגעהיט נור דורך שרעקען און מורא פאר די
שטראַף“ (5). „דאָס געזעץ וואָס האָט אין אָנהויב זיך בעוועזען
אַלס אַ זאַמלונג פון געווענהייטען, וועלכע האָבען געדיענט דעם
קיום פון דער געזעלשאַפט, איז איצט נישט מעהר ווי אַ ווערק-
ציג אויפצוהאַלטען די עקספּלואַטאַציע און די בעהערשונג פון
די אַרבייטענדע מאַסען דורך די רייכע פּוילענצער. עס האָט
היינט שוין ניט מעהר קיין קולטורעלע אויפנאַבע; זיין איינציגע

(1) אַנאַרכ. מאַראַל, ז. 61, 57. (2) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאַר
נער, ז. 215. (3) דאָרט, ז. 214. (4) דאָרט, ז. 227. (5) דאָרט.

אויפגאבע איז נור צו בעשיצען עקספלאטאציע" (1). „אנשטאָט פראַגרעסיווע ענטוויקלונג בריינגט עם נור שטרענגע אונבעוועג-ליכקייט; (2) „עם העלפט נור שטארק צו פערפעסטיגען די געווענהיי-מען, וואָס זיינען ניצליך פאר דער הערשענדר מינאָרימעט" (3). „אז מען בעמראַכט די מיליאָנען געזעץ, וועלכע די מענש-הייט געהאַרנט, קען מען זיי איינטיילען אויף דריי גרויסע קלאַס-סען: די בעשיצונג פון אייגענטום, די בעשיצונג פון דער רעגיר-ונג און די בעשיצונג פון פערזאָנען. נעהמט מען אָבער אונטער-זוכען אָט די דריי קלאַסען, קומט מען נויטווענדיג אומערום צום רעזולטאָט, אז דאָס געזעץ האָט קיין ווערט נישט און איז נור שעדליך. וואָס פאר אַ ווערדע די בעשיצונג פון אייגענטום האָט, ווייסען די סאָציאַליסטען שוין צורגוט. די געזעץ ווענען אייגענ-טום זיינען נישט געמאַכט געוואָרען כדי צו זיכערן דער געזעלשאַפט אָדער די איינצעלנע די פולע הכנסה פון זייער ארבייט. אדרבה זיי עקזיסטירען נור כדי אוועקצורויבען ביים פראָדוצירער אַ מייל פון זיין פראָדוקט, און צו בעשיצען אייניגע אַנדערע אין דעם גע-נים פון דאָס וואָס זיי האָבען אָנגערויבט פון די איינצעלנע אר-בייטער אָדער פון דער גאַנצער געזעלשאַפט" (4). וואָס עם בע-לאַנגט ווייטער די געזעץ צו בעשיצען די רעגירונג, „ווייסען מיר וואָהל, אז אלע רעגירונגען אָהן אויסנאָהמע האָבען די אויפגאַבע אויפצוהאַלטען מיט געוואַלט די פרווילעגיעס פון די בעזיצענדע קלאַסען, — דער אַדעל, די גויסטליכע און די בורזשואַזיע. מען דאַרף נור אָט די אלע געזעץ אונטערזוכען, מען דאַרף נור יעדען טאָג בעמערקען ווי זיי ווירקען, וועט מען זיך איבערצייגען, אז קיין איינציג געזעץ איז נישט ווערט אַ קיום צו האָבען" (5). פונקט אזוי „איבערפליסיג און שעדליך זיינען אויף די געזעץ צו בעשי-צען פערזאָנען, צו בעשטראַפען און פעהינדערען „פערברעכען". די מורא פאר'ן שטראַף האָט נאָך קיין מערדער נישט צוריקגעהאַלטען

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 285. (2) דאָרט, ז. 219.

(3) דאָרט, ז. 226. (4) דאָרט, ז. 286. (5) דאָרט, ז. 289.

פון צו בענעהן א מאָרד. דער וואָס וויל טוידטען א מענשען פון נקמה אדער פון נויט, צערברעכט זיך ניט דעם קאָפּ טראַכטענדיג וועגען די פּאָלגען פון זיין טהאַט, און יעדער מערדער וואָס מיר ווייסען ביז איצטער האָט אימער געהאַט א פעסטע איבערצייגונג, אז ער וועט קענען ענטלויפען פון דער שמראָף. ווען מען זאָל היינט ערקעלערן אז עס וועט קיין שטראַף ניט זיין פאר מאָרד, וואָלט די צאָהל פון מאָרדען ניט פּערגרעסערט געוואָרען אויף איין איינ-ציגען; עס וואָלט נאָך אדרבא עפעס קלענער געוואָרען, אין דעם ערך אויף וויפיל היינטיגען טאָג ווערען בעגאַנגען מאָרדען פון אל-טע פּערברעכער, וועלכע זיינען פּערדאָרבען געוואָרען אין גע-פענגניס" (1).

2. די ענטוויקלונגסשטופע, צו וועלכער די געמאַכטע גע-זעץ געהערען, וועט באלד זיין פאר דער מענשהייט א זאָך פון דער פּערגאַנגענהייט.

„דאָס געזעץ איז פּערהעלטניסמעסיג נאָך גאָר א יונגער בנין. די מענשהייט האָט אָבגעלעבט א סך הונדערטע יאָהרען אָהן וועל-כע עס איז געשריבענע געזעץ. דענסטמאָל זיינען די בעציהונגען פון מענשען איינע צו די אנדערע גערעגעלט געווען דורך איינ-פאַכע געווענהייטען, מנהגים און זימען, וועלכע זיינען געאַכטעט געווארען צוליב זייער אַלטער און וועלכע יעדער איינער האָט זיי אויסגעלערנט פון קינדווייז אָן, אויפ'ן זעלבען אופן ווי ער האָט זיך אויסגעלערנט צו געהן אויף געיעג, צו האָדעווען פיה אָדער צו בעארבייטען די ערד.“ (2), „אזוי באלד אָבער ווי די געזעלשאַפט האָט זיך אַלץ מעהר און מעהר איינגעטיילט אין צוויי פיינדליכע קלאַסען, פון וועלכע איין קלאַס האָט געוואָלט הערשען און דער אנדערער האָט ניט געוואָלט זיין בעהערשט, האָט דער קלאַס, וואָס איז פאר דער צייט געווען דער זיענער, געזוכט צו געבען א קיום דעם אויסגעפיהרטען פאַקט און פּערהייליגען איהם דורך אַלץ וואָס די בעזיענטע האָבען געהאַלטען פאר עהרווירדיג. פּער-

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוצ. ז. 42-240. (2) דאָרט, ז. 221.

הייליגט פון פריסטער און בעשיצט פון דער שטארקער האַנד פון מלחמה־פיהרער, האָט זיך בעווייעזען דאָס געזעץ" (1). זיינע מעג זיינען שוין אָבער געצעהלמע. „אומערדום געפינען זיך רעבעלען, וועלכע ווילען ניט געהאָרענען דאָס געזעץ, כל זמן זיי ווייסען ניט פון וואַנען עס נעהמט זיך, וואָס פאראַ נוצען עס בריינגט, מיט וואָס פאר אַ רעכט עס פאָדערט געהאָרענען אומקייט, און וואָס איז דער שכל פאר וואָס מען גיט עס אָב כבוד. זיי וואַרפען אַרונטער אונטער זייער קריטיק אַ ל' ז' וואָס מען האָט ביו אַהער געאַכטעט אלס דעם יסוד פון דער געזעלשאַפט, קודם כל אָבער דעם פעטיש, — דאָס געזעץ" (2). דער מאַמענט פון זיין פערשווינדן דען, וואָס כּדי עס זאָל שנעלער פאָרקומען מוזען מיר קעמפען (3), איז נאָהענט; עס וועט קומען אפשר נאָך צום סוף פון ניינצענטען יאָרהונדערט. (4)

II. אויף דער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, וועלן כע די מענשהייט מוז באַלד דערגרייכען, וועלען אמת טאַקיי ניט זיין קיין געמאַכטע געזעץ, אָבער געזעץ (רעכט) וועט דאָן אויך זיין. די געזעץ וועלען אין גאַנצען זיין אָבגעשאַפט" (5) „די ניט־פערשריבענע געווענהייטען — מנהגים־רעכט, ווי די יוד־ריסטען רופען זיי אָן — וועלען זיין גענוג אויפצוהאַלטען אַ ריכ־טיגע איינפערשטענדנים צווישען מענשען" (6). אָט די נאָרמען פון דער נעכסטער ענטוויקלונגס־שטופע וועלען זיין בעגרינדעט אויף אַן אַלגעמיינעם ווילען; די פערזיכערונג אז זיי וועלען אָבגעהויט ווערען האָבען מיר גאַנץ גענוג אין „די נויטיגקייט וואָס יעדערער פיהלט אין מיטאַרבייטערשאַפט, הילף און סימפּאַטיע" (7) און אין דעם שרעק אויסגעשלאָסען צו ווערען פון כלל; אין אַ נויט אָבער וועט דאָס פאָלגען פון די דאָזיגע נאָרמען געזיכערט זיין אויף

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאַנער, ז. 226. (2) דאָרט, ז. 19-218. (3) אַנאַרכ. מאַראַל, ז. 74. (4) ווערטער פון אַ רעוואָלוצ. ז. 285. (5) דאָרט, ז. 227. (6) דאָרט, 221. (7) אַנאַרכי קאָמוניזם, ז. 24.

קראפאָטקין'ס לעהרע

177

דורך דאָס אריינמישען זיך פון דעם איינצעלנעם בירגער (1) אָדער פון די מאַסען: זיי וועלען דעריבער זיין רעכטס-נאָרמען.

פון די רעכטס-נאָרמען פון דער נעכסטער ענטוויקלונגסשטר-פע דערמאָנט קראפאָטקין ערסטענס די נאָרמע, אז אָבמאָכען מוז זען אָבגעהייט ווערען. (2)

נאָך א רעכטס-נאָרמע וועט נאָך קראפאָטקין נאָך זיין גיל-טיג, וועלכע וועט פעסטשטעלען, אז אלעס, ניט נור די פראָדוק-ציאָנס-מיטלען, וועלען זיין געמיינשאַפטליך אייגענטום. (3)

און א ווייטערדיגע רעכטס-נאָרמע פון דער נעכסטער ענט-וויקלונגסשטופע וועט נאָך קראפאָטקין נאָך זיין די, וואָס וועט פעסטשטעלען, אז „יעדערער וועלכער ארבייט-מיט וויפיעל עס איז אין דער פראָדוקציע האָט ראשית א רעכט צו לעבען, און דאן ווייטער, אויך א רעכט ב ע ק ו ע ס צו לעבען. (4)

4. — שטאַטאָ.

אינ'ם פאָרטשריט פון דער מענשהייט פון אַ וועניגער גליקליכער ביי צו אַ העכסט גליקליכער עקזיסטענץ, וועט דער שטאַטאָ, נאָך קראפאָטקין'ס מיינונג, באַלד פער-שווינדען.

1. דער שטאַטאָ איז געוואָרען א שטערונג פאר דער ענטוויק-לונג פון דער מענשהייט אין איהר גאַנג צו א העכסט-גליקליכער עקזיסטענץ.

„צו וואָס דיענט אָט די אונגעהויערע מאַשין, וועלכע מיר רופען אָן שטאַטאָ? אפשר דערצו כרי ניט צו דערלאָזען די עקס-פלאַטאַציע פון'ם ארבייטער דורכ'ן קאפיטאַליסט, פון בויער דורך דעם לאַנדאייגענטימער? אָדער כרי צו פערזיכערן אונז מיט אַר-בייט? צו בעשיצען אונז אַנטקעגען די פראַצענטניקעס? צו פער-שאַפען אונז שפייז, ווען די מוטער האָט מעהר ניט ווי וואַסער צו

(1) רעוואָלוצ. שטודיען, ז. 30. (2) „לאַ קאָנקעט די פען“, ז. 169, 128, 129, 203, 205. (3) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 136-7. (4) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 229.

געבען איהר קינד? ניין, טויזענד מאָל ניין!"¹) דערפאר אָבער „מישט זיך דער שטאַט אין אונזערע אלע עסקים, ער נעחמט אונז ארום ווי מיט קלאַמערן פון וויעג ביז צום קבר. ער זאָגט אַ דעה איבער אונזערע אלע געשעפטען, ער וואַרפט אויף אונז אָן בערג מיט געזעץ און תקנות, אין וועלכע אפילו דער אויסגעריבער נער אַדוואָקאַט ווייס ניט וואו זיך א קעהר צו טון. ער בעשאַפט א מחנה בעאַמטע, וועלכע זיצען ווי שפינען אין זייער נעץ און קוקען ארויס אויף די וועלט דורך די שמוציגע שויבען פון זייער קאַנצלעלאַרע. די אונגעהויערע, שטענדיג-וואַקסענדע סומען געלד, וואָס דער שטאַט פּרעסט ארויס פון די פעלקער, זיינען קיינ-מאָל ניט גענוג; ער לעבט אויף די קאָסטען פון די קינפטיגע דורות, און טרייבט די שטייערן מיט אלע כחות ביז צום באַנקראַטירען. „שטאַט“ בעטייט דאָסזעלכע וואָס „מלחמה“; איין שטאַט זוכט דעם אַנדערן אָבצושוואַכען און צו רואינירען, כדי אַרויפצוזוויי-גען אויף איהם זיין געזעץ, זיין פּאָליטיקע און זיינע האַנדעלס-אַבמאַכען, און רייך צו ווערען אויף זיינע קאָסטען. דער קריעג איז היינט דער געוועהנליכער צושטאַנד אין אייראָפּא; מען האָט שוין איצט אָנגעגרייט גענוג סבות אויף צו פיהרען קריעג פאר דרייסיג יאָהר שפעטער. און צוגלייך מיט דעם אויסערליכען קריעג שטורימט דער אינערליכער קריעג; דער שטאַט, וועלכער האָט לבתחילה געזאָלט זיין א בעשיצונג פאר אלעמען, ספעציעל פאר די שוואַכע, איז היינט געוואָרען די כלי זיין פון די רייכע אַנט-קעגען די עקספּלאַטירטע, פון די אייגענטימער אַנטקעגען די אַר-מעלייט“².)

אין דעם פרט איז קיין חילוק ניטאָ צווישען די פּערשיידענע פּאַרמען פּוֹנ'ס שטאַט. „ארום דעם סוף פון פּאַריגען יאָהרהונ-דערט (פון 18טען י. ה.) האָט דאָס פּראַנצויזישע פּאָלק אַרונטערגע-וואַרפען די מאָנאַרכיע און דער לעצטער זעלבסטטערשענדער קע-ניג האָט מכּפּר געווען פאר זיינע און זיינע עלטערנס זינד אויף

1) ווערמער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 14. 2) דאָרט, ז. 11-14.

דער גילאָטין" (1) שפעטער האָבען אלע לענדער פון'ם קאָנטינענט דורכגעמאַכט דיוועלבע ענטוויקלונג, זיי האָבען אַרונטערגעוואָרפֿען זייערע מאָנאַרכיען און האָבען זיך אַריינגעוואָרפֿען אין די אַרימס פון'ם פּאַרלאַמענטאַריזמוס" (2). „איצטער זעהט מען שוין איין, אז דער פּאַרלאַמענטאַריזמוס, וואָס איז אויפגענומען געוואָרען מיט אזעלכע גרויסע האָפנונגען, איז אומערום געוואָרען פאר א מיטעל פון אינטריגעס, פון אַנקלײבען עשירות, און פועל צו זיין אזוינע בע- שטרעבונגען, וואָס געהען להיפך צו די אינטערעסען פון פּאָלק און פון ענטוויקלונג" (3). „פונקט ווי יעדער דעספּאָט, אזוי אויך די פּאָלקספּערטרעטונג — רופט עס פּאַרלאַמענט, קאָנווענציע אָדער ווי איהר ווילט; זאָל עס בעשטימט ווערען פון די פרעפעקטען פון א באַנאָפּארט, אָדער זאָל עס ערוועהלט ווערען מיט אלע מעג- ליכע פּרוייהייטען פון א רעוואָלוציאָנערער שטאַדט — וועט שמענ- דיג אַנווענדען כחות צו פּערגרעסערן איהר ממשלה, צו פּערשטאַר- קען איהר מאַכט דורך אלערליי אַריינמישונגען, און פּערשטופּען די טהעטיגקייט פון דעם איינצעלנעם און פון דער גרופּע דורכ'ן געזעץ" (4). „מען האָט געמוזט אַנפיהרען א פיערציגיהריגע בע- וועגונג, אין וועלכער עס זיינען ביי געלעגענהייט אויך פּערברענט געוואָרען מאַיאָנטקעס, כדי צו קענען פּועל'ן ביים ענגלישען פּאַר- לאַמענט ער זאָל פּערויכערן דעם אַרענדאַר דעם ווערטה פון די פּערבעסערונגען, וואָס ער האָט געשאַפֿען אין דער אַכטערונגענער ערד. ווען עס האַנדעלט זיך אָבער מכה בעשיצען די אינטערעסען פון קאַפיטאַליזמוס, וועלכע קענען שמעהן אין געפּאַהר פון אן אויפשטאַנד, אָדער אפילו נור דורך אן אַגיטאַציע, אָה, דאַן, איז יעדע פּאָלקספּערטרעטונג גלייך גרייט אַם פּלאַץ; דאַן האַנדעלט זי מיט וועניגער איינזעהעניס און א סך פייגער ווי א וועלכער עס איז דעספּאָט. די זעקסהונדערט קעפיגע חיה אָהן א נאָמען האָט אַריבערגעשטיגען לואי דעם עלפּמען און איוואן דעם פיערמען" (5).

(1) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער, ז. 172. (2) דאָרט, ז. 178.

(3) דאָרט, ז. 175. (4) דאָרט, ז. 181-2. (5) דאָרט, ז. 183-4.

„דער פארלאמענטאריזמוס עקעלט אָב יעדען איינעם, וואָס האָט זיך נאָהענט צוגעקוקט צו איהם“: (1)

„די הערשאַפט פון מענשען, וועלכע האָבען זיך אליין א נאָ-
מען געגעבען די „רעגירונג“, קען ניט געהן צוזאַמען מיט אַ מאָראַל
וואָס איז בעגרינדעט אויף סאָלידאַריטעט“ (2). דאָס צייגען אַם
בעסטען „די זאָגענאָמע בירגער־רעכט, וועמעס ווערט און וויכ־
טיגקייט די בורזשואַזע פרעסע צעררייסט זיך פאר אונז לויבענדיג
יעדען טאָג“ (3). „זיינען זיי נעמאכט געוואָרען פאר די, וועלכע האָ-
בען זיי ווירקליך נויטיג? געוויס ניט. דאָס אַלגעמיינע שמים רעכט
קען אַינטער געוויסע אומשטענדען בעוואָרענען די בורזשואַזיע
אַנטקעגען אַן אָנגריף פון דער צענטראַלער אויטאָריטעט; עס קען
אויך אַמאָל איינפיהרען א גלייכגעוויכט צווישען צווייערליי אוי-
טאָריטעטען און אַבהאַלטען ביידע צדדים פון צו דאַרפען געהן ווי
אַמאָל מיט מעסערס איינע אויף די אַנדערע; עס האָט אָבער לַגמרי
קיין ווערט ניט ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַרונטערוואַרפען,
אָדער אַפילו נור צו בעגרעניצען די אויטאָריטעט. פאר די הערשער
איז עס אַן אויסגעצייכענט מיטעל ווי צו שליסען זייערע דיספּוֹ-
טען, אָבער וואָסערע נוצען האָבען דערפון די בעהערשטע? דאָס
אייגענע איז אויך מיט דער פרעסע־פרייהייט. וואָס איז געווען,
לויט דער מיינונג פון דער בורזשואַזיע, דאָס בעסטע וואָס מען האָט
געזאָגט וועגען דער פרייער פרעסע? אז זי א י ז מ א כ ט ל א ז.
„אָט ניט א קוק, זאָגט מען, אויף ענגלאַנד, די שווייץ, די פעראַיי-
ניגטע שטאַטען. דאָרטען איז די פרעסע פריי און דענאָך איז
די הערשאַפט פון קאַפיטאַל אזוי גוט זיכער ווי אין יעדען אַנדער
לאַנד“. דאָס אייגענע טראַכטען זיי זיך וועגען דאָס רעכט פון פּער-
אייניגונג. „וואַרום זאָלען מיר ניט ערלויבען די פּולע פרייהייט
פון פעראייניגונג?“ זאָגט די בורזשואַזיע. „אונזערע פּריוויליגיען
וועט עס קיין שאַדען ניט בריינגען. וואָס מיר האָבען יאָ מורא צו
האַבען, איז פאר די ג ע ה י י מ ע געזעלשאַפטען; די אַפענע

(1) דאָרט, ז. 190. (2) דאָרט, ז. 19. (3) דאָרט, ז. 38.

פער איינען זיינען אדרבא דאָס בעסטע מיטעל זיי צו מאַכען אונ-
 שעדליך". דאָס רעכט אויף זיכערקייט ביי זיך אין הויז? אָה,
 יא, דאָס מוזען מיר אויסשרייען אין דער הויך, דאָס מוזען מיר
 אריינשרייבען אין די געזעצביכער", זאָגען די כיטרע בורזשוען,
 „די פּאָליציי דאַרף אודאי ניט טאָרען איהר נאָז אריינשמעקען אין
 אונזערע טעפּלעך. ווען עס זאָל זיך מאַכען אמאָל עפעס א ויהי,
 לאַכען מיר זיך אויס פון דעם הויז־רעכט, מיר וועלען זיי דורכ-
 זוכען פון אויבען ביז ארונטער און ארעסמירען די חברה אין
 זייערע בעטען, אויב עס וועט זיין גייטיג". „מען זאָל קיין בריף
 ניט עפענען? אודאי, שרייט אויס הויך אומעדום, אז מען טאָר
 אזא זאך ניט טון, אונזערע קליינע סקערעטלעך טאָרען אודאי ניט
 אויפגעדעקט ווערען. אויב מיר וועלען דערשמעקען עפעס א קאָנספּיר-
 ראַציע אַנטקעגען אונזערע פּריווילעגיען, דאן וועלען מיר שוין קיין
 גרויסע צערעמאָניעס מיט זיי ניט מאַכען. און טאָמער שטעלט זיך
 ווער עס איז אַנטקעגען, וועלען מיר איהם זאָגען וואָס אַן ענגלישער
 מיניסטער האָט ניט לאָנג צוריק געזאָגט מיט דער צושטימונג פון
 פאַרלאַמענט: יא, מיינע העררן, מיט א שווער האַרץ און מיט
 גרויס ווידערווילען לאָזען מיר די בריף עפענען, אָבער דאָס פאַ-
 טערלאַנד (דאָס הייסט, די אַריסטאָקראַטיע און די בורזשאַזיע)
 איז אין געפּאָהר! אַט דאָס זיינען די פּאָליטישע רעכט. פרעסע
 פּרייהייט, פּעראַייניגונג פּרייהייט, די זיכערקייט פון וואָהנונג אין
 אלע איבעריגע זאַכען ווערען אָבגעהיט נור אזוי לאָנג, כל זמן דאָס
 פּאָלק מאַכט קיין געברויך ניט פון זיי אַנטקעגען די פּריוויליגירטע
 קלאַסען. קומט נור דער טאָג ווען דאָס פּאָלק הויבט אָן זיי צו גע-
 ברויכען אויף אונטערצוגראַבען די פּריוויליגיען, וואַרפט מען די
 דאָזיגע אלע רעכט איבערן פּלאַנקען“ (1).

2. די ענטוויקלונגסשטופע צו וועלכער דער שטאַט גע-
 הערט, וועט באַלד בלייבען ליגען הינטער דער מענשהייט. דער
 שטאַט איז פּעראַורטיילט אונטערצוגעהן. (2)

(1) דאָרט, ז. 35-36. (2) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 30.

דער שטאאט איז „אויפגעוואקסען לפי ערך גאָר ניט לאַנג צוריק“ (1). „דער שטאאט איז א היסטאָרישער געבוי, וואָס האָט אין א בעשטימטער צייט ביסלעכווייז פערנומען אין'ם לעבען פון אלע פעלקער דאָס פלאַץ פון פרייע פּעראַיינגונגען. די קירך, דאָס געזעץ, די מיליטערישע מאַכט און דער רייכטום, וואָס איז אָנגע-הויפט געוואָרען דורך רויב, האָבען פאר הונדערטער יאָהרען גע-מאַכט יד אחת, האָבען דורך לאַנגזאַמע ארבייט ארויפגעלעגט א שטיין אויף א שטיין, איין אָנגריף אויף דעם אַנדערן, ביז זיי האָבען אויף דעם אופן געשאַפען די אונגעהויערע אינסטיטוציע, וועלכע האָט זיך ענדליך פעסט אריינגעזעצט אין יעדען ווינקעל פון געזעלשאַפט ליבען לעבען — ניין, אפילו אין די געהירען און אין די הערצער פון די מענשען — און וועלכע מיר רופען אַן דער שטאאט“ (2).

איצט האָט ער שוין אָנגעהויבען צערפאלען צו ווערען. „די פעלקער — איבערהויפט די דאָזיגע פון דער לאַטיינישער ראַסע — טראַכטען שוין ווי צו צערשטערן זיין אויטאָריטעט, וועלכע היינט דערט נור זייער פרייע ענטוויקלונג. זיי ווילען די זעלבסטשטענדיג קייט פון די פּראָווינצען, געמיינדען און ארבייטער-גרופען; זיי ווילען זיך ניט אונטערוואַרפען אונטער קיין הערשאַפט, זיי ווילען לען פריי זיך פערבינדען איינע מיט די אַנדערע“ (3). „די אויפלאַע-זונג פון די שטאאטען טרעט פאָרווערטס מיט א שרעקליכער שנעל-קייט. זיי זיינען געוואָרען געבראַכענע אַלטינקע מיט א צורונצעל-טער הויט און שאַקעלדיגע פיס, צערפרעסען פון אינערליכע קראַנק-הייטען און האָבען קיין השגה ניט פאר די נייע געדאַנקען; זיי פערצעהרען דאָס לעצטע ביסעל כחות וואָס איז זיי נאָך געבליבען; זיי לעבען אויף די קאָסטען פון זייערע געצעהלטע יאָהרען און זיי נען מקרב זייער קיץ מיט זייער אָנפאלען איינע אויף די אַנדערע ווי אַלמע ווייבער“ (4). דער אויגענבליק ווען דער שטאאט וועט

(1) אַנאַרכיס, קאָמוניזם, ז. 7. (2) לע טאַן נואוואַ, ז. 49-50.

(3) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, זייט 10. (4) דאָרט,

פערשווינדען שטעהט אלזא פאר אונז נאָהענט.1) קראפטמקי'ן זאָגט אין איין אָרט, אז דאָס דאָזיגער אויגענבליק וועט קומען אין עט-ליכע יאָהר;2) אין אנאנדער אָרט זאָגט ער וויעדער, אז ער וועט קומען ביי'ן סוף פון 19טען יאָהרהונדערט.

II. אויף דער נעכסטער שטופע פון ענטוויקלונג, וועל-כע, ווי געזאָגט, די מענשהייט מוז באַלד דערגרייכען, וועט דעם אָרט פון'ם שטאַט פערנעהמען א געזעלשאַפמליך צו-זאַמענלעבען פון מענשען, וואָס וועט זיין געבויט אויף דעם יסוד פון דער רעכטס-נאָרמע, אַז אַבמאַכען מוזען אַבגעהיט ווערען. דער אַנאַרכיזם איז די „אונפערמידליך“3) „נעכסטע, העכערע ענטוויקלונגס פאָרם פון דער געזעלשאַפט“4).

1. נאָך דער אַבשאַפונג פון'ם שטאַט וועלען די מענשען אויף לעבען געזעלשאַפמליך צוזאַמען, אָבער זיי וועט ניט צוזאַמען-האַלמען א רעגירונגס אויטאָריטעט, נור די געזעצליך-בינדענדע קראַפט פון אַבמאַך. „פרייע אויסבילדונג פון איינצעלנע אין גר-פען און פון גרופען אין אַסאַציאַציעס, פרייע אָרגאַניזאַציעס פון'ם איינפאַכען צום פיעלפאַכען לויט זייער בעדערפעניס און נייגונג“5) — דאָס וועט זיין די צוקינפטיגע געשטאַלט פון דער געזעלשאַפט. מיר קענען היינטיגען טאָג זעהען א וואַקסענדע אַנאַרכיס-טישע בעוועגונג, דאָס הייסט, „א בעוועגונג אויף צו בעגרעניצען אַלץ מעהר און מעהר דעם קרייז פון דער רעגירונגס טהעטיגקייט. נאָכדעם ווי די מענשהייט האָט אויספרובירט אלע סאָרטען רע-גירונגען, וויל זי איצטער פרובירען אַראַבואַרפען אלע רעגירונגס בענדער, און אַברופען זיך אויף איהרע אָרגאַניזאַציעס-פאַדערונג-גען דורך א פרייע איינשטימונג צווישען איינצעלנע, וועלכע פער-פאַלגען דיזעלבע אַלגעמיינע צוועקען“6). „פרייע פּעראַייניגונג-הויבען אַן אוועקצונעהמען פאר זיך דאָס גאַנצע פעלד פון מענש-

(1) דאָרט, ז. 5-264. (2) דאָרט, ז. 139. (3) די אַנאַרכיע אין דער סאַציאַלער רעווי. ז. 30. (4) אַנאַרכי. קאָמ. ז. 7, 4. (5) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 26. (6) אַנאַרכי. קאָמ. ז. 23.

ליכער טהעטיגקייט" (1). „גרויסע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זיינען אין גאַנצען געבויט אויף פֿרייע איינשטימונג, וואַסען אַלץ מעהר אין צאָהל. ביישפּיעלען זיינען, די אייזענבאַהנען פֿון אייראָפּא, א פּעראייניגונג פֿון אזויפּיעל צעהנדליגע בעזונדערע געזעלשאַפטען; די האַלענדישע בורדען אָדער פּעראיינען פֿון גרויסע און קליינע שיפען אייגענטימער, וועלכע שפּרייטען איצט אויס זייערע אָרגאַניזאַציעס איבער די טייכען פֿון דייטשלאַנד און נעהמען אריין אפילו דעם האַנדעל אויפֿן באַלטישען ים; די זעהר פּיעלע פּאַב־ריקאַנטען־פּעראיינען און די פּראַנצויזישע סינדיקאַטען. עס פּעהלען אויך ניט קיין פֿרייע אָרגאַניזאַציעס פּאַר נאָכעלערע צוועקען: די געזעלשאַפט צו רעמען די וואָס ליידען פֿון שיפּברוך, די ספּירטאַל־געזעלשאַפטען און הונדערטע עהנליכע אָרגאַניזאַציעס. איינע פֿון די מערקווירדיגסטע געזעלשאַפטען, וואָס איז ניט לאַנג אויפגעוואַקסען, איז די געזעלשאַפט פֿון „רויטען קרייז“. אויס־הרגנען מענשען אויפֿן שלאַכטפּעלד איז דעם שטאַט'ס אויפגאַבע, אָבער אַט דער זעלביגער שטאַט ערקלערט זיך פּאַר אונפּעהיג צו העלפּען זיינע פּערוואַנדעטע, און לאָזט איבער די ארבייט אין א גרויסען טייל צו דער איניציאַטיווע פֿון פּריוואַט פּערוואַנען" (2). „די דאָזיגע בעשטרעבונגען וועלען אָנהויבען פּריי וואַסען, וועלען געפּינען נייע גרויסע פעלדער פּאַר זייער טהעטיגקייט און וועלען אויפבויען דעם פּונדאַמענט פֿון דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט" (3). „די איינשטימונג צווישען די הונדערטע קאָמפּאַניעס, צו וועמען די אייראָפּעאישע אייזענבאַהנען בעלאַנגען, איז צושטאַנד־געקומען דירעקט פֿון זיך אליין, אָהן די אריינמישונג פֿון א וועלכער עס איז צענטראַל־אויטאָריטעט, וואָס זאָל זיי פּאַרשרייבען געוויסע געזעץ. די פּעראייניגונג האַלט זיך דורך קאָנגרעסען, אויף וועלכע עס קומען זיך צוזאַמען דעלעגאַטען כדי זיך צו בעראַטען און פּאַרלענען פּאַר זייערע בעלי־בתים פּלענער, ניט קיין געזעץ.

(1) ווערטער פֿון אַ רעווי. ז. 117-8. (2) אַנאַרכ. קאָמ. ז. 25-27. (3) ווערטער פֿון אַ רעווי. ז. 118.

דאָס איז א נייע פראָצעדורע, וועלכע איז לגמרי פערשיידען פון יעדער רעגירונג סיי מאָנארכישע אָדער רעפובליקאנישע, סיי אַב-סאָלוטע אָדער קאָנסטיטוציאָנעלע. עס איז א נייע מעטאָדע, וועלכע דרינגט אריין פון אָנפאַנג נור לאַנגזאַם אין די אייראָפּעאישע זיטען, זי איז אָבער די, צו וועלכער עס געהערט די צוקונפט"1.

2. „ווי אזוי דאָס עפענטליכע לעבען וועט אין דער צוקונפט זיך אויסבילדען בפרט — וועגען דעם זיך היינט דעם קאָפּ צערברע-כען וואָלט געווען אן אונזין. דאָך אָבער מוזען מיר שוין איצטער קור-מען צו א פערשמענרנים מכת די גרונדשטריכען"2. „מיר טאָרען ניט פּערנעסען, אז אפשר שוין ניט מעהר ווי אין א יאָהר אָדער צוויי וועלען מיר זיין גענויטיגט צו בעשליסען אלע פראַגען פון געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע"3.

געמיינדען וועלען אויך ווייטער עקזיסטירען, אָבער „אָט די געמיינדען זיינען ניט קיין אָנהויפּנוגען פון מענשען אויף א גע-וויסער טעריטאָריע, זיי ווייסען ניט פון קיין צוימען און פון קיין גרעניצען; די געמיינדע איז א גרופירונג פון מענשען מיט איין געדאַנק, עס איז ניט קיין שטרענגגעשלאָסען גאַנצעס. די פּער-שיידענע גרופען פון איין געמיינדע (קאמונע) וועלען זיך פיהלען צוגעצויגען צו עהנליכע גרופען און אַנדערע קאָמונען; זיי וועלען זיך פונקט אזוי פּעסט פּערבינדען מיט יענע, ווי מיט זייערע מיט-בירגער; און אויף דעם אופן וועלען פאָרקומען אינטערעסען-גע-מיינשאַפטען, וועמעס מיטגליעדער עס וועלען זיין צושפּרייט איר בער טויזענדער שטעדט און דערפּער"4.

מענשען וועלען זיך צוזאַמענשליסען אין אזוינע קאָמונען דורך אַבמאַכען. זיי וועלען „נעהמען אויף זיך התחייבות'ן צו דער גע-זעלשאַפט"5, וועלכע וועט פון איהר צד זיך מתחייב זיין צו טון געוויסע זאַכען פאר זיי.6 עס וועט ניט זיין נויטיג צו צוויי-כ-

1 לאַ קאָנקעט די פּען, ז. 174. 2 רעוואָלוצ. שטודיען, ז. 26. 3 דאָרט, ז. 26. 4 ווערשער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 117. 5 לאַ קאָנקעט די פּען, ז. 145, 136, 128-9. 6 ז. 205-203.

גען אַבצוהיטען די דאָזיגע אָבמאַכען.1) מען וועט ניט דאַרפֿען האָבען קיין שטראַף און קיינע ריכטער.2) די אָבחיטונג וועט זיין גענוג געזיכערט דורך „די בעדערפעניס וואָס יעדער איינער פיהלט צו געפינען מיטאַרבייט, הילף און סימפּאַטיע.“3) ווער עס וועט ניט נאָכקומען זיינע התחיבות, דעם קען מען דאָך אויסשליסען פון מיטאַרבייטערשאַפט.4)

אין דער קאָמונע וועט יעדער איינער „אליין טון וואָס איז נויטיג, ניט וואַרטענדיג אויף דעם אוקאַז פון א רעגירונג.“5) „די קאָמונע וועט פריהער ניט פערניכטען דעם שטאַט, כדי גלייך דערנאָך איהם וויעדער איינצופיהרען.“6) „מען וועט איינזעהען, אז מען איז די פרייעסטע און גליקליכסטע, ווען מען האָט ניט איר בער זיך קיינע בעפאַלמעכטיגטע, און ווען מען פערלאָזט זיך פונקט אזוי וועניג אויף די חכמה פון פאַלקספערטרעטער, ווי אויף די השגחה העליונה.“7) עם וועלען אויף ניט זיין קיין תפיסות אָדער אַנדערע שטראַף-אינסטיטוציעס;8) „אַנטקעגען די וועניגע אַנטי-סאָציאַלע האַנדלונגען, וואָס וועלען נאָך אפשר פאַרקומען, וועט דאָס בעסטע געגענמיטעל זיין — ליעבענדע בעהאַנדלונג, מאַראַט-לער איינפלוס און פרייהייט.“9)

די קאָמונען פון זייער זייט וועלען זיך פעראייניגען איינע מיט די אַנדערע דורך אָבמאַכען, פונקט אויפ'ן זעלבען אופן ווי די מיטגליעדער צווישען זיך אין יעדער איינצעלנער קאָמונע.10) „די קאָמונע וועט קיין זאך ניט אָנערקענען איבער זיך, א חוץ די אינטערעסען פון'ם פערבאַנד וואָס זי האָט אליין פריי געשלאָר-טען מיט אַנדערע קאָמונען.“11) „אזוי ווי אונזרע בעדערפעני-

1) אַנאַרכי קאַמ. זייט 29-30. לאַ קאַנקעט די פען, זייט 188.
 2) די טורמעס, ז. 49. 3) אַנאַרכי קאַמ. ז. 24. 4) לאַ קאַנקעט די פען, ז. 202. 5) ווערטער פון א רעוואָל. ז. 139. 6) דאַרט, ז. 111. 7) ז. 175. 8) די טורמעס, ז. 49. 9) ז. 58-9.
 10) לאַ קאַנקעט די פען, ז. 44-45. 11) ווערטער פון א רעווי. ז. 108.

סען זיינען פערשיידענארטיג, וועט זיך באַלד ארויסווייזען, אז איין פערבאנד איז ניט גענוג; די קאָמונע וועט פיהלען א נויטיגקייט אריינצוטערעטען אויך אין אנדערע פערבינד-דונגען, מיט דעם אָדער מיט יענעם פערבאנד. פאר'ן צוועק צו שאַפען לעבענסמיטעל איז זי שוין א מיטגליעד פון איין גרופע; איצט מוז זי זיך אַנשליסען אויך אַן אנאנדער גרופע, כדי צו בעקומען אנדערע זאכען וואָס זי האָט נויטיג, מעטאַ-לען, צום ביישפּיעל; דאָן מיט א דריטער און א פיערטער גרופע, וועלכע וועלען איהר ליפערן שטאָפען און קונסטווערק. ווען מען נעהמט אין האַנד אַן עקאָנאָמישען אַטלאַס פון א וועלכען עס איז לאַנד, זעהט מען אז עס זיינען ניטאָ קיין עקאָנאָמישע גרעניצען: די געגענדען פון פּראָדוקציע און אויסטויש פון די פערשיידענע אַרטיקלען זיינען דורכגעמישט, פערצווייגט, ליגען איינע אויף די אנדערע. אזוי וועלען אויך די פערבינדונגען פון די קאָמונען, ווען זיי וועלען פאָלגען זייער נאַטירליכע ענטוויקלונג, זיך באַלד דורכ-צווייגען אויפ'ן זעלביגען אופן און אויסבילדען א פיעל געדריכטערן נעץ און א גאַנץ אנדערן סאָרט איינהייט, איידער די שטאַאטען, וועמעס איינצעלנע טיילען ליגען נאָך אַלעמען איינע לעבען די אנדערע, ווי די ריטער ארום דעם ליקטאָר'ס (אזא געוועזענער רוימישער בעאַמטער) האַק"1.

3. די צוקינפטיגע געזעלשאַפט וועט גאַנץ לייכט קענען ער-פיעלען די אויפגאַבען, וואָס דער שטאַאט טהוט אויף היינט. „אַנגענומען עס איז נויטיג דורכצופיהרען א גאַס. זעהר גוט, זאָלען זיך די איינוואָהנער פון די שכני'שע קאָמונען איינפער-שמענדיגען וועגען דעם, וועלען זיי די זאך בעסער מאַכען איידער דער מיניסטער פון עפענטליכער ארבייט. אָדער, לאָמיר זאָגען, מען ברויכט צו האָבען אַן אייזענבאַהן. אין אזא פאַל וועלען אויך די קאָמונען, וואָס זיינען פּעראינטערעסירט אין דער זאך, שאַפען עפעס, וואָס וועט זיין גאַנץ אנדערס איידער די ארבייט פון אונ-

(1) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער, ז. 115-6.

טערנעהמער, וועלכע בויען גאנץ שלעכטע באהענען און מאכען דער-
 ביי מיליאָנען. אָדער מען דארף האָבען שולען. מענשען וועלען קע-
 נען איינריכטען זיי פאר זיך לכל הפחות אזוי גוט, ווי די העררן
 אין פאַריז. אָדער א פיינד בעפאלט דאָס לאַנד. דאָן וועלען מיר
 זיך אליין פערטיידיגען, אַנשטאָט צו פערלאָזען זיך אויף גענע-
 ראלען, וועלכע וואָלטען אויז נור פערראַטען. אָדער דער בויער
 דארף האָבען ווערקצייג און מאַשינען. דאָן מאַכט ער אָב מיט דעם
 שטאָרטישען ארבייטער, ביי וועמען ער קריגט זיי פאר קאָסט־פרייז
 אין אויסטויש פאר זיינע פערמער־פראָדוקטען, און דער הענדלער,
 וועלכער בערויבט היינטיגען טאָג אי דעם פערמער, אי דעם אר-
 בייטער, איז אין גאַנצען איבערפליסיג¹. „אָדער עס קומט פאָר
 א קליינער דיספוט, אָדער א שטארקערער, צ. ב. ש. זוכט צו אויב
 טערדריקען א שוואַכערן. אין דעם ערסטען פאַל וועט דאָס פאָלק
 האָבען שכל גענוג צו שאַפען א געריכט פון בוררים, און אין דעם
 אַנדער פאַל וועט יעדער בירגער עס האַלטען פאר זיין חוב אליין
 איינצושטעלען זיך פאר'ן שוואַכערן און ניט וואַרטען אויף די פאָר-
 ליציי: מען וועט פונקט אזוי וועניג נויטיג האָבען די פאָליציי
 ווי די ריכטער און די געפּענגניס־וועכטער².”

5. — אייגענטום.

אין דעם פאָרטייט פון אַ וועניגער גליקליכער ביז
 צו אַ העכסט גליקליכער עקזיסטענץ וועט, נאָך קראַפּאַטקין
 נאָך, דאָס אייגענטום אמת טאַקי ניט פערשווינדען, אָבער
 זיין איצטיגע פאָרם, דאָס פּריוואַט־אייגענטום, וועט פער-
 שווינדען גאַנץ שנעל.

1. דאָס פּריוואַט־אייגענטום איז געוואָרען א שטערונג פאר
 דער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט אין איהר גאַנג צו שאַפען
 דאָס העכסטע גליק.

וואָס זיינען היינטיגען טאָג די ווירקונגען פון'ם פּריוואַט־

1) ווערטער פון אַ רעווי. ז. 166. (2) רעווי. שמודיען, ז. 30.

אייגענטום? „דער קריזיס, וועלכער איז פריהער געווען א שאר-
 פער, איז איצט געוואָרען א כראָנישער. דער קריזיס אין באַוויל-
 האַנדעל, דער קריזיס אין מעטאַל-אַרבייט, דער קריזיס אין אַוהר-
 מאַכעריי — אַלע קריזיסען בושעווען איצט צוזאַמען און עס נעהמט
 נאָך קיין סוף ניט. מען שאַצט די וואָס געהען איצט אַרום אָהן
 אַרבייט אין אייראָפּא אַויף מעהרערע מיליאָנען; די וואָס געהען
 אַרום בעטלענדיג פון שטאָדט צו שטאָדט, אָדער וואָס נעהמען
 זיך צונויף אין חברה'ס און שרייען מיט קולות „אַרבייט אָדער
 ברויט“, שאַצט מען אין צעהנדליגע טויזענדער. גרויסע צווייגען
 פון אינדוסטריע זיינען צערשטערט; גרויסע שטערט ווי שעפּפּיעלד
 זיינען פּערלאָזען. אַלעס שטעהט שטיל; אומערדום הערשט נויט
 און עלענד: די קינדער זעהען אויס בלאַס, די פרוי איז אין איין
 ווינטער עלטער געוואָרען אַויף פינף יאָהר, קראַנקהייטען און דער
 מלאַך חמות בושעווען אונטער די אַרבייטער — און מענשען רע-
 דען נאָך וועגען איבערפּראָדוקציען!“ (1) מען וואָלט אפשר גע-
 קענט זאָגען, אז דאָס פּריוואַטאייגענטום האָט א גוטע ווירקונג
 לכל הפחות אין דעם גרונדבעזיץ פון די בויערן. (2) „אַבער די גר-
 מע אַלטע צייטען זיינען שוין פאַר'ן קליינעם פּערמער לאַנג אַוועק-
 געגאַנגען. היינטיגען טאָג ווייס ער קוים ווי זיך דורכצושלאָגען.
 ער ווערט פּערזונקען אין חובות, ער איז א קרבן פון דעם פיהר
 הענדלער, פון דעם לאַנדספּעקולאַנט, פון'ם פּראָצענטניק; וועקס-
 לעז און היפּאָטעקען רואינירען גאַנצע דערפער, נאָך מעהר אפילו
 איידער די שטייערן, וואָס דער שטאַאַט און די געמיינדע לעגען
 אַויף זיי אַרויף. די לאַגע פון די קליינע גוטסבעזיצער איז א פּער-
 צווייפעלטע; און אויב אפילו דער קליינער פּערמער איז נאָך אין
 נאָמען דער אייגענטימער, איז ער אין פאַקט מעהר נאָך נישט ווי
 א שכן וואָס צאָהלט רענט צו מלוות און פּראָצענטניקעס. (3)
 דאָס פּריוואַטאייגענטום אָבער האָט נאָך ווייטערע, אונדיר-
 רעקטע ווירקונגען. „כל זמן מיר האָבען א קלאַס פּוילענצער, וועל-

(1) ווערטער פון א רעווי. ז. 5-6. (2) ז. 322. (3) ז. 326.

כע לעבען אויף אונזער רעכענונג, מיט דעם אויסרייד אז מיר מוז זען זיי האָבען פאר פיהרער, אזוי לאַנג וועלען אָט די פּוילענצער שטענדיג זיין א מגפה וואָס פערפעסטעט די אלגעמיינע מאָראַל. דער וואָס פיהרט א לעבען פון א פּוילען לודער, וואָס לעגט זיך אָב נור אויף צו זוכען נייע פערנעניגען, וואָס לויט דעם עצם גרונד פון זיין לעבען קען ניט פיהלען קיין סאָלידאָריטעט, און וואָס ענטוויקעלט מיט זיין גאַנצען לעבענס-גאַנג די נידעריגסטע איי-גענאינטערעסען — דער וועט זיך אַלעמאָל אָבעבען מיט די גרעבי סטע תאוות פון גוף און וועט פערשמוצען אלעס וואָס ארום איהם. מיט א פולען זאק מאָלערס און מיט זיינע טיערישע טריעבען וועט ער געהן און שענדען פרויען און קינדער, פעראומווירדיגען די קונסט, די דראַמע, די פרעסע, פערקויפען זיין פאָטערלאַנד און זיינע פערטיידיגער, און ווייל ער איז א צורגרויסער פייגלונג צו מערדערן מיט זיינע אייגענע הענד, וועט ער דורך זיינע שלוחים לאָזען אויס'הרג'נען די עדעלסטע פון זיין פאָלק, ווען ער וועט מורא האָבען אז זיין געליעבטער געלדזאק שטעהט איהם אין גע-פאהר"1). „יאָהר איין יאָהר אויס וואַסען אויף טויזענדע קינדער אין דעם פיזישען און מאָראַלען שמוץ פון אונזערע גרויסע שטערט צווישען א בעפעלקערונג וואָס איז פערדאָרבען דורך דעם קאמפף פאר דאָס טעגליכע שטיקעל ברויט, טעגליך צוועהענדיג אין דערזעלבער צייט די אויסגעלאַסענקייט, די פּוילקייט, די פער-שווענדונג און דעם גלאַנץ מיט וועלכע דיזעלביגע שטערט זיי-נען פול"2). „אָט אזוי ברענגט ארויס די געזעלשאַפט אָהן אן אויפהער בעשעפעניסען, וועלכע זיינען אונפעהיג צו פיהרען אן עהרליך, פלייסיג לעבען, און וועלכע זיינען פול פון אַנטי-סאָציאלע געפיהלען. זי בוקט זיך צו זיי ווען זייערע פערברעכען זיינען גע-קרוינט פון ערפאָלג, און שיקט זיי אין געפענגניס ווען דאָס גליק מיינט זיי אויס"3).

דאָס פּרוואַטאייגענטום פערלעצט די גערעכטיגקייט. „די

(1) דאָרט, ז. 24. (2) די טורמעס, ז. 47. דאָרט, ז. 49.

ארבייט פון כלל האָט געשאַפּען די אלע אָנגעקליבענע רייכטי-
 מער פון דעם איצטיגען דור, אזוי גוט ווי פון אלע פריהערדיגע
 דורות. דאָס הויז וואו מיר זיצען גראד איצטער אלע צוזאַמען,
 האָט אזא ווערדע נור דערפאַר, ווייל עס געפינט זיך אין פאַרזי,
 אין אַט דער גלענצענדער שטאָרט וואו די ארבייט פון צוואַנציג
 דורות ליגען אָנגעלעגט איינע אויף די אנדערע. ווען מען וואָלט
 עס אריבערגעפיהרט אין די שנעע פעלדער פון סיביר, וואָלט עס
 כמעט גאָר קיין ווערט נישט געהאַט. אַט די מאַשין, וואָס די האָסט
 ערפונדען און פאַטענטירט, ענטהאַלט אין זיך די ארבייט פון
 פינף דורות; זי האָט א ווערדע נור אויף וויפיעל זי איז א טייל
 פון דער גאַנצער זאַך, וואָס מיר רופען אָן די אינדוסטריע פון
 19טען יאָרהונדערט. טראָג אריבער דיין מאַשין וואָס מאַכט שפּיר-
 צענדעוועב צו די פאַפּואַנער אין נייגווינעא און זי פערליערט
 יערען ווערט. (1), „וויסענשאַפט און אינדוסטריע, טעאָריע און
 פראַקטיקע, די ערפינדונג און איהר פּערווירקליכונג, וועלכע פיהרט
 וויערער צו נייע ערפינדונגען — אלעס איז ענג פּערבונדען צו-
 זאַמען. יעדע ענטדעקונג, יעדער פּאַרטשריט, יעדע פּערמערהונג
 פון אונזערע אוצרות שטאַמט אָב פון אלע קערפּערליכע און גייס-
 טיגע טהעטיגקייטען פון דער פּערגאַנגענהייט און פון דער געגענ-
 ווארט. מיט וואָס פאר א רעכט אַלזאָ קען ווער עס איז צו-נעהמען
 פאר זיך אפילו נור דאָס קלענסטע טיילכעל פון אַט דעם גרויסען
 גאַנצען און זאָגען: דאָס געהערט צו מיר און נישט צו דיר?“ (2)
 אָבער דאָס דאָזיגע אונגערעכטע אוועקנעהמען פאר זיך וואָס עס
 געהערט צו אַלעמען איז פון דעס טוועגען א פאַקט. „אין משך פון
 די ענדערונגען וואָס זיינען פּאַהגעקומען מיט דער צייט האָבען
 אייניגע אוועקגענומען פאר זיך אַלץ וואָס איז מעגליך געוואָרען
 פאַר'ן מענשען צו האָבען דורך די פּראָדוקציע און די פּערמעה-
 רונג פון זיין פּראָדוקטיווער קראַפּט. היינטיגען טאָג געהערט דאָס

(1) די אַנאַרביע אין דער טאַצ. רעווי. ז. 10. (2) לא קאנקעט די

לאַנד, הגם עס האָט צו פּערדאָנקען פאַר זיין ווערטה די בערערפּע-
ניסען פּון אַ שטענדיג וואַקסענדער בעפעלקערונג, צו אַ מינאָריר-
מעט מענשען, וועלכע קען פּערוועהרען דעם פּאָלק צו בעארבייטען
דאָס לאַנד, און וועלכע פּערוועהרט איהם טאַקי, אָדער וועניגסטענס
לאָזט איהם עס ניט בעארבייטען אויף אַן אופן וואָס פּאַסט זיך
בעסער צו די היינטיגע פּאָדערונגען. די מינען, וועלכע שטעלען
מיט זיך פּאַר די שווערע פּראַצע פּון הונדערטער יאָהרען, און ווע-
מעס ווערדע הענגט אין גאַנצען אָב פּון די בערערפּעניסען פּון
דער אינדוסטריע און די געדיכטקייט פּון דער בעפעלקערונג, גע-
הערען אויף צו אַ קליינער צאָהל מענשען, און אָט די עטליכע פּער-
זאָנען קענען איינציהען דאָס גראַבען פּון קויהלען אָדער קענען עס
אין גאַנצען אָבשטעלען, ווען זיי געפינען אז זיי קענען מיט זייער
געלד מאַכען בעסערע געשעפטען. די מאַשינען זיינען אויף דאָס
אייגענטום פּון אַ הייפּעל מענשען; און הגם עס איז נאָך קיין ספק
ניט, אז דריי דורות ארכייטער האָבען געבראַכט די מאַשין צו
איהר איצטיגע פּאָלקאָמענעם צושטאַנד, פּון דעסטוועגען געהערט
זי נור צו עטליכע ארכייטגעבער. די באַהנען, וועלכע אויב ניט די
אייראָפּעאישע געדיכטע בעפעלקערונג, די אינדוסטריע, דער האַנ-
דעל און פּערקעהר, וואָלטען נישט מעהר ווערטה געהאַט ווי אַלטע
שטיקער אייזען, געהערען צו עטליכע אַקציאָנערען, וועלכע ווייסען
אפּשר גאָרניט וואו עס לויפּען די באַהנען, פּון וועלכע זיי ציהען
אַזעלכע קעניגליכע הכנסות" (1).

2. די מענשהייט וועט באַלד האָבען אריבערנעגאַנגען די
שטופּע פּון ענטוויקלונג צו וועלכער פּריוואַטאייגענטום געהערט.
דאָס פּריוואַטאייגענטום איז פּעראורטיילט אונטערצוגעהן (2)
פּריוואַט אייגענטום איז אַ היסטאָרישעם געבוי: עס „האָט
זיך ענטוויקעלט ווי אַ פּאַראַזיט אין מיטען פּון די פּרייע אינסטי-
טוציעס פּון אונזערע אורעלטערן" (3) און טאַקי אין דער עננסטער

(1) לאַ קאָנקעט די פּען, ז. 9-10. (2) די אַנאַרכיע אין דער
סאַצ. רעווי., ז. 30. (3) אַנאַרכ. קאָס, ז. 11.

פערבינדונג מיט'ן שטאאט. „דאָס פּאָליטישע געבוי פון א געזעל-שאפט איז אלעמאָל דער אויסדרוק און אין דערזעלבער צייט אויף די פּערהייליגונג פון איהר עקאָנאָמישען געבוי.“ (1) „דער אור-שפּרונג פון'ס שטאאט און זיין עקזיסטענץ-בערעכטיגונג ליעגט אין דעם פּאַקט, וואָס ער שטעלט זיך איין לטובה פון די בעזיצערנדיגע און לרעה פון די בעזיצלאָזע.“ (2) „די אלמעכטיגקייט פון'ס שטאאט שטעלט צונויף דעם פונדאמענט פון דער שטארקייט פון דער בורזשואזיע.“ (3)

אַבער פריוואט אייגענטום האַלט שוין ביי'ן אונטערנעהן. „דער עקאָנאָמישער כאַאָס קען שוין לענגער ניט אָנהאַלטען. דאָס פּאָלק איז שוין מיעד געוואָרען פון די קריזיסען, וועלכע די גייר ציגיקייט פון די הערשענדיגע קלאַסען רופט ארויס. עס וויל ארבייט טען און לעבען, ניט פלאַגען זיך אין אָנהויב א פאָר יאָהר פאר א קאַרנען לויף, און דאן פאר יאָהרען און יאָהרען זיין אן אַפּ פער פון נויט און א סוביעקט פאר די צדקה-אַנשטאַלמען. דער ארבייטער זעהט די אונפעהיגיקייט פון די הערשענדיגע קלאַסען; ער זעהט ווי זיי האָבען ניט בכח, ניט צו פערשטעהן זיינע בע-שטרעבונגען, ניט צו פיהרען די פּראָדוקציע און אויסטויש פון גיטער.“ (4) דעריבער „איז איינער פון די הויפטצייכען פון אונזער יאָהרהונדערט דער וואוקס פון'ס סאָציאַליזם און די שנעלע אויס-שפּרייטונג פון סאָציאַליסטישע אָנשוואונגען צווישען דעם אר-בייטער קלאַס.“ (5) דער מאַמענט ווען פריוואטאייגענטום וועט פערשווינדען איז דעריבער נאָהענט; צי עס וועט געדויערן נור אייניגע יאָהרען, (6) צי עס וועט קומען צום סוף פון 19טען י. ה., יעדענפאַלס וועט עס קומען באלד. (7)

II. אויף דער נעכסטער ענטוויקלונגסשטופע, וועלכע,

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוצ. ז. 169. (2) לע טאָן נאוואָ, ז. 45. (3) רעוואָלוציאָנערע שמודיען, ז. 17. (4) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 7-8. (5) אַנאַרכ. קאַמ. ז. 4. (6) ווער-טער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 139. (7) דאָרט, ז. 264-5.

ווי געזאגט, מוז באלד דערגרייכט ווערען, וועט דאָס איי-גענטום אזוי אומגענדערט ווערען, אַז עס וועט נור זיין גע-זעלשאַפטסאייגענטום. "די נעכסטע, העכערע ענטוויקלונגספאַרם פון דער געזעלשאַפט" (1) וועט ניט נור זיין "אונפערמיידליך" (2) דער אנארכיזם, נור עס וועט זיין דער אנארכיסטישער קאָמוניזם" (3). "דאָס שטרעבען נאָך עקאָנאָמישע פרייהייט און דאָס שטרעבען נאָך פּאָליטישע פרייהייט זיינען ביידע דער אויסדרוק פון דעם זעלבען בעדערפעניס פון גלייכהייט, וואָס עס ליגעט אין גרונד פון אלע קאָמפּען אין דער געשיכטע" (4). "אַט די ביידע מעכטיגע געדאַנקען-שטראַמען זיינען דער כאַראַקטעריזטישע פון אונזער יאָהרהונדערט" (5).

אויף דעם אופן וועט יעדען מענשען, וואָס ווירקט-מיט וויי-פיעל עס איז אין דער פּראָדוקצאַן, זיין גאַראַנטירט אַן אנגע-נעהם לעבען.

1. די נעכסטע ענטוויקלונגסשטופע פון דער מענשהייט וועט ניט וויסען פון קיין אנדער אייגענטום אויסער געזעלשאַפטסאיי-גענטום.

"אין היינטיגער צייט טרעט אַלץ שטאַרקער ארויס א קאָמו-ניסטישע טענדענץ. עס פערשווינדט דער אָבצאַהל אויפ'ן בריק און עס ווערען פרייע בריקען, עס פערשווינדט די ראַגאָטקע און עס ווערען פרייע גאַסען. דערזעלביגער גייסט דרינגט דורך טוי-זענדער אַנדערע אינסטיטוציעס. מוזען, פרייע ביבליאָמעקען, קהל'שע שולען; פאַרקען און שפאַציער-פלעצער, געפלאַסטערטע און בעלייכטעטע גאַסען זיינען פריי פאר אלעמען; וואַסער ווערט דורך רעהרען צוגעשטעלט אין פּריוואַטע הייזער, און עס געהט אַלץ מעהר דערצו אויפצוהערען זיך רעכענען וויפיעל יעדער איי-נער פערברויכט; טראַמווייען און אייזענבאָהנען האָבען שוין אָנ-געפאַנגען איינצופיהרען סעזאָן-בילעטען און איינ-פרייז טאַריפען,

(1) אנארכ. קאָמ. ז. 4-7. (2) די אנארכיע אין דער סאַצ. רעוונ. ז. 30. (3) דאָרט. (4) אנארכ. קאָמ. ז. 8. (5) דאָרט.

און וועלען געוויס א סך ווייטער געהן אויף דעם וועג ווען זיי ווען לען אויפהערען צו זיין פריוואטאייגענטום. אָט די אלע זיינען סמנים וואָס צייגען אויף וועלכער זייט מען קען דערוואַרטען דער פּאַרטשריט זאָל געהן" (1).

אָט אזוי וועט אויך די צוקינפטיגע געזעלשאַפט זיין קאָמור-ניסטיש. „דער ערסטער אַקט פון דער קאָמונע פון 19טען י. ה. וועט בעשטעהן אין דעם, וואָס זי וועט זיך בעמעכטיגען איבערן גאַנצען געזעלשאַפטסקאָפיטאַל, וואָס האָט זיך אָנגעקליבען אין איהר מיטען" (2). דאָס געהט אויף „די פּערצעהרונגס מיטעל אזוי גוט ווי אויף די מיטעל פון פּראָדוקצאַן" (3). „מען האָט פּרוּבירט מאַכען חילוקים צווישען דעם קאָפיטאַל וואָס דיענט דער פּראָדוקצאַן און דעם קאָפיטאַל וואָס דיענט צו בעפּריעדיגען די נויטבעדערפעניס פון לעבען, און מען האָט געזאָגט, אז די מאַשיר-נען, די פּאַבריקען, די רויהע מאַטעריאַלען, די טראַנספּאָרטמיטלען און דער גרונד און באָדען זיינען בעשטימט צו ווערען דאָס איי-גענטום פון כלל; דאָגעגען אָבער די וואָהנונגען, די אויסגעאר-בייטע פּראָדוקטען, קליידער און עסענוואַרג וועלען בלייבען פּרי-וואַטאייגענטום. אָט דער חילוק איז א טעות און איז ניט פּראַקטיש. דאָס הויז וואָס בעשיצט אונז, די קאָהלען און נאָז וואָס מיר פּערברענען, די נאָהרונג וואָס אונזער קערפּער פּערצעהרט, די קליידער וואָס בעדעקען אונז און דאָס בוך פון וועלכען מיר לערנען זיך, אפילו דאָס פּערנעניגען וואָס מיר געניעסען — אלע די זאַכען זיינען בעצם וויכטיג פאַר אונזער עקזיסטענץ און זייער נען פונקט אזוי נויטיג פאַר אַן ערפּאָלגרייכער פּראָדוקצאַן און פאַר דער ווייטערער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט, ווי מאַ-שינען, פּאַבריקען, רויה-מאַטעריאַלען און אַנדערע פּאַקטאַרען פון פּראָדוקצאַן. מיט פּריוואַטאייגענטום אין יענע אלע זאַכען וועלען אונגלייכהייט, אונטערדריקונג און עקספּלואַטאַציע בעשטעהן בליי-

(1) אַנאַרכ. קאָמ. ז. 21. (2) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער,

ז. 100. (3) דאָרט, ז. 137.

בען ווי פריהער: א האלבע אָבשאפונג פון פּריוואַטאייגענטום וואָלט שוין גלייך אין אָנהויב צורקאליעטשעט איהר ווירקונג" (1).

עס איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבען אז די קאָמוניסטישע גע- מיינדען וועלען לעבען אָבגעזונדערט, (2) „ווען א גרויסע שטאָרט זאָל היינט פּערוואַנדעלט ווערען אין א קאָמוניסטישע געמיינדע און זאָל איינפיהרען דעם געמיינשאַפטליכען געברויך פון די מאַ- טעריאַלען אי פאר ארבייט, אי פאר'ן גענוס, וואָלטען באַלד אין איינע עטליכע טעג, סיידען די שטאָרט וואָלט בעלאַגערט געוועזען פון א פיינדליכער אַרמעע, זיך גענומען בעוויווען פוהרען און ווע- גענער אין די מערק, און רייה-מאַטעריאַלען וואָלטען אָנגעקומען פון ווייטע האַפענס; די אינדוסטריעלע פּראָדוקטען פון שטאָרט אָבער, נאָכדעם ווי די בעדערפעניסען פון דער בעפעלקערונג וואָל- טען בעפריעדיגט געוואָרען, וואָלטען פונאַנדערגעשיקט געוואָרען נאָך אלע עקען פון דער וועלט אויפצוזוכען פאר זיך קונים; גאַנ- צע קאָמפּאַניעס פרעמדע וועלען אָנקומען פון גאָהענט און פון ווייט און וועלען נאָכהער דערצעהלען אין דער היים וועגען דעם וואונדערבארען לעבען פון דער פרייער שטאָרט, וואו אלע ארביי- טען, וואו עס זיינען ניטאָ קיין אַרימע און קיין אונטערדריקטע, וואו יעדער איינער געניעסט די פרוכט פון זיין ארבייט און קיין נער שטערט דערין ניט דעם אַנדערן" (3).

דער קאָמוניזם פון דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט „וועט ניט זיין דער קלויסטער אָדער קאזאַרמען-קאָמוניזם, ווי מען פלעגט אַמאָל פּרעדיגען, נור א פרייער קאָמוניזם, וועלכער גיט איבער די געמיינשאַפטליכע פּראָדוקטען צום געמיינשאַפטליכען געברויך, בעת אָבער ער לאָזט פאר יעדען אינעם די פרייהייט צו געברויך- כען עס ווי ער וויל ביי זיך צו הויז. (4) אמת, מאַכען זיך נאָר א קלאָרע אידעע וועגען יעדען פרט איז היינט נאָך ניט מעגליך;

(1) ווערטער פון א רעוואָלוציאַנער, ז. 136. (2) דאָרט, ז. 114. (3) דאָרט, ז. 113-114. (4) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 12.

„דאך מוזען מ'ד איצטער שוין זיך אייניגען לכל הפחות וועגען די גרונדפרינציפען“¹.

וואָס פאר א פאָרם וועט אָננעהמען די פראָדוקציע? ערסטענס מוז געשאפען ווערען דאָס, „וואָס עס פאָדערט זיך אויף צו בעפריידיגען די נויטיגסטע בעדערפעניסען פון מענשען“². אויף דערויף איז גענוג, „אז אלע דערוואַקסענע מענשען אַ חוץ פרויען בעת זיי זיינען בעשעפטיגט מיט דער ערציהונג פון זייערע קינדער, זאָלען זיך אונטערנעהמען צו טון וועלכע עס איז (לויט זייער אייגענער בחירה) פון די ארבייט וואָס מען האַלט פאר נוי-טיג, פינף שטונדען א טאָג פון דעם עלטער פון צוואַנציג אָדער צוויי און צוואַנציג ביז פינף און פערציג אָדער פונפציג יאָהר“³. „א געזעלשאַפט, צ. ב. ש. וועט שליסען אונגעפעהר אַט אזא אַב-מאָד מיט יעדערן פון איהרע מיטגליעדער: „מיר וועלען דיר גא-ראַנטירען דעם גענום פון אונזערע הייזער, שפייכלערס, גאַסען, טראַנספאָרט וועגען, שולען, מוזעען און אזוי ווייטער, מיט דער בעדינגונג, אז דו זאָלסט אָבעבען פינף שטונדען יעדען טאָג פון דיין צוואַנציגסטען ביז דעם פינף און פערציגסטען אָדער פונפ-ציגסטען יאָהר פון דיין לעבען פאר א וועלכער עס איז ארבייט וואָס איז נויטווענדיג צום לעבען. דו קענסט יעדען אויגענבליק זיך אויסקלייבען די גרופען אָן וועלכע דו ווילסט זיך אָנשליסען, אָדער דו קענסט זיך גרינדען א נייע גרופע, בתנאי אויב זי איז זיך מתחייב צו שאַפען נויטיגע זאַכען. אין די איבעריגע צייט קענסט זיך פּעראַייניגען מיט וועמען דו ווילסט פאר וויסענשאַפט-ליכע אָדער קונסט-צוועקען לויט דיין געשמאַק. מיר פּערלאַנגען אַלזאָ פון דיר נישט מעהר פון צוועלף ביז פונפצעהן הונדערט שטונדען ארבייט יעהרליך אין איינע פון די גרופען וועלכע פראָ-דוצירען שפייז זאַכען, קליידער אָדער וואָהנונגען, אָדער וועלכע בעזאָרגען געזונדהייטס ארבייט, טראַנספאָרט א. ד. ג., און דער-

(1) רעוואַל. שטודיען, ז. 25. (2) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 239.

(3) דאָרט, ז. 9-128.

פאר פארזארגען מיר דיר מיט אלץ וואָס די גרופען שאַפען אָדער האָבען געשאַפט".¹

עס וועט דעריבער זיין גענוג צייט צו שאַפען אלץ וואָס מען בעדאַרף אויף צו בעפריעדיגען אויך די וועניגער דרינגענדע פּאָר דערונגען. „ווען מען האָט שוין אָבגעטון די ארבייט אויפ'ן פעלד אָדער אין פּאַבריק, וואָס מען איז פּערפליכטעט צו דער געזעלשאַפט, קען מען די אַנדער העלפט פון טאָג אָדער פון דער וואָך אדער פון יאָהר אָבגעבען אויף צו בעפריעדיגען די וויסענשאַפטליכע אָדער קינסטלערישע פּאָדערונגען".² „דער ליעבהאָבער פון מוזיק, וועלכער וויל האָבען אַ פּיאַנאָ, וועט אריינטרעטען אין פּעראַיזן פון מוזיקאַלישע אינסטרומענטענמאַכער; ער וועט אָבגעבען אויף דעם אַ טייל פון זיינע האַלבע טעג און וועט באַלד האָבען די גע-ווינשטע פּיאַנאָ. אָדער דער ענטוואַסט פון אַסטראָנאָמיע וועט זיך אַנשליסען אָן דעם אַסטראָנאָמישען פּעראַיזן מיט זיינע פּילאָזאָפּען, שטערן-זעהער, רעכענער, אָפטיקער, געלעהרטע און ליעבהאַ-בער, און ער וועט בעקומען דעם געווינשטען טעלעסקאָפּ, ווען ער וועט נור אָבגעבען אַ טייל ארבייט פאר דער געמיינשאַפטליכער זאַך, וואָרים עס איז פאַראַן אַ מאַסע גראַבע ארבייט אין אַן אָב-זערוואַטאָריום: מויערער'ס ארבייט, סטאַלערשע ארבייט, מעטאַל-גיסעריי, ארבייט פון אַ מאַשיניסט — דעם לעצטען שלייף, פּער-שמעהט זיך, קען געבען אַזאַ איידעלען אינסטרומענט נור אַן אַר-טיסט. מיט איין וואָרט, די פינף ביז זיעבען שטונדען וואָס בליי-בען יעדען איינעם נאָכדעם ווי ער האָט אָבגעגעבען זיין בעשטימט טע צייט אויף צו שאַפען דאָס נויטיגע, זיינען פּאַלקאָם גענוג צו מאַכען פאר איהם מעגליך אַלערליי לוקסוסען".³

„די אָבזונדערונג, וואָס איז איצט פאַראַן צווישען ערד אר-בייט און פּאַבריק ארבייט, וועט אויפהערען. דער פּאַבריק אר-בייטער וועט אין דערזעלביגער צייט זיין אַ פעלד-ארבייטער".⁴

(1) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 4-208.

(2) דאָרט, ז. 136.

(3) דאָרט, ז. 1-150.

(4) דאָרט, ז. 96.

„די אגריקולטור וועלכע איז הויפטזעכליך א פעריאדישע אינ-דוסטריע, וואָס פאָדערט אין געוויסע צייטען (מעהר נאָך אפילו ביי דער אויסבעסערונגס-ארבייט איידער אין שניט-צייט) א גרוי-סען צוואַקס אין קרעפטען, וועט זיין דער באַנד צווישען דאָרף און שטאָדט.“⁽¹⁾ „עס וועט אויך נעהמען א סוף צו דער אָבזונ-דערונג וואָס איז פאַראַן צווישען די גייסטיגע און קערפערליכע ארבייט.“⁽²⁾ „די פאָעמען און געלעהרטע וועלען מעהר נישט גע-פינען קיין אַרימע טייוואָלים, וואָס זאָלען זיי פערקויפען זייערע קרעפטען פאר א טעלער זוף: זיי וועלען זיך מוזען צוזאַמענ-נעהמען און דרוקען זייערע כתבים אליין. דענסטמאָל וועלען די מחברים און זייערע לעזער-פערעהרער סיי מענער, סיי פרויען, זיך אויכלערנען די קונסט פון א״ב-קאָסטען און פון זעץ-הענטיל; זיי וועלען דערפיהלען דעם פערנגניגען פון שאַפען געמיינשאַפטליך מיט זייערע אייגענע הענד א ווערק וועלכען זיי שעצען.“⁽³⁾ „יע-דע ארבייט וועט זיין אַנגענעהם.“⁽⁴⁾

„אויב עס איז היינט נאָך פאַראַן אונאַנגענעהמע ארבייט, איז עס נור דערפאַר ווייל די וויסענשאַפטסמענער האָבען זיך קיינ-מאָל דעם קאָפּ ניט געבראַכען צו מאַכען די ארבייט אַנגענעהמער; זיי האָבען אַלעמאָל געוואוסט, אז עס זיינען פאַראַן גענוג הונד-גער-ליידענדע וועלכע וועלען פאר א פאָר גראַשען אזוי אויך אר-בייטען.“⁽⁵⁾ „פאַבריקען, שמעלץ-הוטען, מינען, קענען פונקט אזוי גוט זיין סאַניטאַריש און שעהן, ווי די בעסטע לאַבאָראַטאָריען פון אונזערע אוניווערזיטעטען; און וואָס פאַלקאָמענער זיי וועלען זיין איינגעאָרדענט, אַלץ מעהר הכנסה וועלען זיי בריינגען.“⁽⁶⁾ „דער פראָדוקט פון אזעלכע ארבייט וועט זיין „אָהן א שיעור בעסער, און אויך פיעל גרעסער, איידער די מענגע פראָדוקטען

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוצ. ז. 1-330. (2) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 6-195. (3) דאָרט, ז. 187. (4) דאָרט, ז. 153. (5) אַנאַר. קאָמ. ז. 31. (6) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 156.

וואָס זיינען ביז איצט געשאַפען געוואָרען אונטער'ן בייטש פון שקלאַפּעריי, לייבאייגענשאַפט און לויין-קנעכטשאַפט" (1).

ווי וועט אויסקומען די גיטער פּערטיילונג?

יעדער איינער וואָס האָט בייגעטראָגען זיין טייל צו דער פּראָדוקציע, וועט אויך האָבען זיין חלק פון די פּראָדוקטען. עכ איז אָבער נאָר ניט געדרונגען, אז אָט דער חלק אין פּראָדוקטען וועט שטימען מיט דעם אָנטייל אין דער פּראָדוקציע. „יעדערער לויט זיינע קרעפטען, יעדערן לויט זיינע בעדערפעניסען" (2). „מען וועט די בעדערפעניס שטעלען איבער די לייסטונג פון ארבייט; מען וועט אָנערקענען, אז יעדער איינער וואָס האָט נור וויפיעל עס איז מיטגעווייקט אין דער פּראָדוקציע האָט ראשית א רעכט צו לעבען, און דאָן ווייטער א רעכט גוט צו לעבען" (3). „יעדער איינער, גאנץ גלייך ווי שטארק ער איז אָדער ווי שוואַך, ווי פּע- היג אָדער אונפּעהיג ער איז, וועט האָבען א רעכט צו לעבען, און אויך טאָקי א רעכט אויף אַן אַנגענעהם לעבען, און וואָס נאָך מעהר, ער וועט האָבען דאָס רעכט אליין צו בעשטימען וואָס עס געהערט צו אַן אַנגענעהם לעבען" (4).

די גיטער-אוצרות פון דער מענשהייט קענען עס גאנץ גוט דערלאָזען. „ווען מען בעטראַכט פון איין זייט ווי שנעל עס פּער גרעסערען זיך די פּראָדוקטיווע קרעפטען פון די ציוויליזירטע פעלקער, און פון דער אַנדער זייט די דירעקטע און ניט-דירעקטע בעגרעניצונגען וואָס די היינטיגע אומשטענדען שטעלען דער פּראָדוקציע, מוז מען קומען צום שלום, אז אפילו נור א וויפיעל עס איז פּערשטענדיגע עקאָנאָמישע פיהרונג וואָלט ערלויבט די ציוויליזירטע פעלקער אָנקלייבען אזויפיעל ניצליכע זאכען, אז מיר וואָלטען באַלד מוזען אויסרופען: גענוג! גענוג קאָהלען! גענוג ברויט! גענוג קליידער! לאַמיר זיך אַברוהען, לאַמיר זיך ערהאַ-

(1) לאַ קאָנקעט די פּען, ז. 193. (2) די אַנאַרכיע אין דער סאַע. רעו. ז. 12. (3) לאַ קאָנקעט די פּען, ז. 229. (4) דאָרפ, ז. 26, 28.

לעז, לאָמיר מאַכען א בעסערען געברויך פון אונזערע קרעפטען,
לאָמיר פערוענדען אונזער צייט אויף א בעסערן אופן! (1)

ווי וועט אָבער דאָך זיין, אויב אונזערע אוצרות וועלען ניט
קלעקען פאר אלע בעדערפעניסען? די לעזונג איז — נעהמען
פריי פון אלץ וואָס עס געפינט זיך אין איבערפלוס, און חלקים
פון דאָס, אין וואָס עס קען זיין א דוחק: חלקים לויט יעדען איי-
נעמס בעדערפעניס, אלעמאָל אָבגעבענדיג דעם יתרון די קינדער,
די אלטע לייט און בכלל די שוואַכע. שוין איצטער אפילו טהוט
מען אזוי אויפ'ן לאַנד. וועלכע געמיינדע דענקט גאָר צו בעגרע-
ניצען דעם געברויך פון די לאַנקעס, כל זמן עס איז נור פאַראַן
גענוג? וועלכע געמיינדע וועט שטערען איהרע מיטגליעדער צו
נעהמען וויפיעל זיי ווילען בעזיס-ריטער און קאשטאַנען, כל זמן
עס איז פאַראַנען דערפון די הוותר? און וואָס פיהרט דער פויער
איינ ווען דאָס ברען-האַלץ האַלט ביין ווערען וועניג? חלקים
איינטיילונג. (2) —

6. — פערדוירקליכונג.

די ענדערונג, וועלכע מען דאַרף דערוואַרטען אז עס
וועט באלד אַנקומען אין'ס לויף פון דער מענשהייט'ס פאַרט-
שריט פון אַ וועניגער גליקליכער ביז צו אַ העכסט גליק-
ליכער עקזיסטענץ — די פערשווינדונג, הייסט עס, פון'ס
שטאַט, די אומענדערונג פון געזעץ און אייגענטום און דאָס
אַנקומען פון דעם נייעם צושטאַנד — וועט, נאָך קראַפטמקין
נאָך, אויסגעפיהרט ווערען דורך אַ סאַציאַלע רעוואַלוציאַן;
דאָס הייסט דורך אַ געוואַלטיגען צוזאַמענברוך פון דער אל-
טער אַרדנונג, וועלכער וועט קומען פון זיך אליין, אָבער
דאָך איז עס די אויפגאַבע פון די, וועלכע זעהען פאַראַוים

(1) לאַ קאַנקעט די פען, ז. 20. (2) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ.

דעם גאנג פון דער ענטוויקלונג, פאָרצובריימען די מענשענס
געדאַנקען דערויף.

מיר ווייסען, אז מיר וועלען ניט דערגרייכען דעם צוקינפטיג
נען צושטאַנד „אַהן גאַנץ שטאַרקע אויפציערונגען“ (1), „כדי די
נערעכטיגקייט זאָל קענען מנצה זיין און די נייע געדאַנקען זאָלען
ווערען ווירקליכקייטען, מוז מען האָבען אַ שרעקליכען שטורם ווער
טער וואָס זאָל אָבוואַשען די גאַנצע פערפויִלטיקייט, וואָס זאָל
מיט זיין אַטהעם אריינגעבען לעבען אין די פער־חלש־טע נשמות,
און זאָל צוריקבריינגען די געפיהלען פון אויפֿאַפּערונג, זעלבסט־
פערלויקענונג און העלדענמוט אין אונזער אַלטער, שוואַכער און
צערקראַכענער געזעלשאַפט“ (2). מען מוז האָבען אַ „סאַציאַלע רעוואַך־
לוציאַן : דאָס מיינט, דאָס פּאַק מוז זיך בעמעכטיגען איבער דעם
גאַנצען אוצר פון די געזעלשאַפטליכע גיטער און מוז אָבשאַפּען
אַלע אויטאָריטעטען“ (3). „די סאַציאַלע רעוואַלוציאַן שטעהט
פאר'ן טהיר“, (4) זי שטעהט אונז פאָר ביין סוף פון אַט דעם יאָהר־
הונדערט“, (5) „אין עטליכע יאָהר וועט זי דאָ זיין“ (6). זי איז „אונז־
זער היסטאָרישע אויפגאַבע“, (7) אָבער „סיי מיר ווילען זי, סיי
ניט, זי וועט קומען אונאַבהענגיג פון אונזער ווילען“ (8).

1. „די סאַציאַלע רעוואַלוציאַן וועט ניט זיין אַן אויפֿשטאַנד
פון עטליכע טעג; מיר וועלען האָבען דורכצומאַכען אַ רעוואַלוציאַן
ציאָנס־פּעריאָדע פון דריי, פיער אָדער פינף יאָהר, ביז די אומ־
ענדערונג פון דער געזעלשאַפטליכער און עקאָנאָמישער לאַגע וועט
זיין פּערענדיגט“ (9). „וואָס מיר האָבען געזעעט וועט אין משך פון

(1) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 28. (2) ווערטער פון
אַ רעוואַלוציאַנער, ז. 280. (3) דאָרט, ז. 261. (4) לאַ קאָנקעט
די פּען, ז. 22. (5) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 28.
(6) ווערטער פון אַ רעוואַלוציאַנער, ז. 139. (7) דאָרט.
(8) די אַנאַרכיע אין דער סאַציאַלער רעוואַלוציאַן, ז. 29. (9) ווער־
טער פון אַ רעוואַלוציאַנער, ז. 90; רעווי. שטודיען, ז. 23.

דער צייט אויפגעהן און טראָגען פרוכט; און ווער עס איז איצט-טער נאָך גלייכגילטיג, וועט מיט דער צייט ווערען אן איבער-צייגטער אָנהענגער פון דער נייער לעהרע" (1). די סאָציאלע רע-וואָלוציאָן וועט אויך ניט זיין בעשרענקט אויף איין ענגען געביעט. „גאנץ געוויס קען מען ניט אָננעהמען, אז זי וועט אויסברעכען אין גאנץ אייראָפּא גלייך" (2). „דייטשלאַנד שטעהט געהענטער צו דער רעוואָלוציאָן איידער מען דענקט" (3); „אָבער סיי זי וועט זיך אָנהויבען אין פראַנקרייך, סיי אין דייטשלאַנד, שפּאַניען אָדער רוסלאַנד, צום סוף וועט זי אלץ זיין א אייראָפּעאישע רעוואָלוציע ציאָן. זי וועט זיך אויסשפרייטען אזוי שנעל ווי די רעוואָלוציע פון אונזערע פּאָרגענגער, די העלדען פון 1848, און וועט אָנצינד דען א פייער אין גאנץ אייראָפּא" (4).

2. דער ערסטער אַקט פון דער סאָציאלער רעוואָלוציאָן וועט זיין אן ארבייט פון צערשטערונג. (5) „דער צערשטערונגס טריעב, וועלכער איז אזוי נאָטירליך און בערעכטיגט, ווייל ער איז אין דערועלביגער צייט אויך א טריעב פון בענייאונג, וועט האָבען זיין פולע בעפריעדיגונג. א שעהן ביסעל אַלטע שמאַטעס איז דאָ אוועקצורוימען! מוז מען דען ניט אַלץ איבערענדערן, די הייזער, די שטעדט, די מאַנופאַקטור-געשעפטען און די לאַנד ארבייט — קורץ, אַלע איינריכטונגען פון דער געזעלשאַפט?" (6) „אלץ וואָס דאַרף אָבגעשאַפט ווערען, מוז גלייך צערשטערט ווערען: די שטראָף-אַנשטאַלען, די תּפּיסות, די פעסטונגען וועלכע שטעהען צו אַטאַקירען די שטעדט, די אומגעזונדע קוואַרטאַלען, וועמעס פערפעסטעט לופט מען האָט אזוי לאַנג געאַטעמט" (7). דאָך וועט די סאָציאלע רעוואָלוציאָן ניט זיין קיין הערשאַפט פון מעראַר. „עס פערשטעהט זיך, דער קאַמפּף וועט פאָדערן זיינע

(1) ווערטער א. ז. ו. ז. 90-1. (2) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 87. (3) די אַנאַרכיע, איהר פּילאָזאָפּיע און אידעאַל, ז. 26. (4) די אַנאַרכיע אין דער סאַצ. רעווי. ז. 9-28. (5) ווערטער א. ז. ו. ז. 263. (6) דאָרט, ז. 342. (7) דאָרט.

קרבנות. מען קען פערשטעהן פאר וואָס דאָס פּאָלק פון פּאַרזיז, איידער עס איז געלאָפּען צום גרעניץ אויף מלחמה מיט'ן שונא, האָט גע'הרנ'ט די אַרויסטאַקראַטען וואָס זיינען געזעסען אין די תּפּיסות, ווייל זיי האָבען געפּלאַנירט מיט'ן פּינד צו פּערניכטען די רעוואָלוציע. ווער עס וואָלט זיי דערפּאַר טאַדלען, דעם דאַרף מען פרעגען: האָסטו געליטען מיט זיי און אזויפּיעל ווי זיי? אויב ניט, שעם זיך און שווייג. (1) דאָס פּאָלק אָבער וועט קיינמאָל ניט ערהויבען דעם טעראָר, ווי די קעניגע און צאַרען, אין אַ סיסטעם. „דאָס פּאָלק האָט מיטלייד מיט די קרבנות, עס איז צוגוטהער ציג עס זאָל איהם ניט אָנהויבען באַלד צו גרוילען פון דער אכזריות. דער פּראָקוראַר, די גילאָטין און דער קברות-מאַן רופּען שנעל אַרויס אַן עקעל. מען זעהט זיך באַלד אַרום, אז אזא טעראָרהער שאַפט מאַכט נור גרייט דעם וועג פאַר אַ דיסטאַטור, און די גיר לאָטין ווערט אָבגעשאַפט.“ (2)

די ערסטע זאָך וועט מען אַראָבוואַרפען די רעגירונג. „מען דאַרף קיין מורא ניט האָבען פאַר איהר גבורה. רעגירונגען זעהען נור אויס אזוי שרעקליך; דער ערסטער צוזאַמענשטויס מיט דעם אויפגעשטאַנענעם פּאָלק לעגט זיי צו גרונד; ניט איינע איז שוין איינגעפּאַלען גלייך אין די ערסטע פּאַר שטונדען.“ (3) דאָס פּאָלק שטעלט זיך נור אויף און די שטאַאַט מאַשין בלייבט שוין שטיל; די בעאַמטע ווערען צוטומעלט און ווייסען שוין ניט וואָס צו טון, די אַרמעע פּערלירט איהר פּערטרויען אין איהרע פיהרער.“ (4)

אָבער דערמיט אליין איז ניט גענוג. „אין דעם אייגענעם טאָג, ווען דאָס פּאָלק וועט האָבען אויסגערוימט די רעגירונגען, וועט עס אויך, ניט וואַרטענדיג אויף קיינע בעפעהלען פון אויבען, אָבשאַפען דאָס פּריוואַטאייגענטום דורך אַ געוואַלטיגע עקספּראָ-פּריאַציע.“ (5) „די בויערן וועלען פּערטרייבען די גרויסבעזיצער פּין

(1) די טורמעס, ז. 57. (2) רעווי. שמודיען, ז. 16. (3) ווער-
טער פון אַ רעוואָלוצ. ז. 166. (4) דאָרט, ז. 246. (5) ז. 184.

לאנד און וועלען זייערע גיטער דערקלערען פאר געמיינשאפט-ליכען אייגענטום; זיי וועלען אָבשאַפֿען די היפּאָטעקען און פּראָ-קלאַמירען אַן אַלגעמיינע שולדען-פּרייהייט" (1). אין די שטעדט „וועט דאָס פּאָלק נעהמען אין בעזיץ אַלע רייכטימער וואָס האָבן זיך דאָרט אָנגעקליבען, אַרונטערזעצען די בעלי בתים פון די פּאַבריקען, און אַליין איבערנעהמען די פּיהרונג פון דער אַר-בייט". „די עקספּראָפּריאַציע וועט זיין אַן אַלגעמיינע; נור אַזעל-כע וועט קענען אַריינבריינגען די אומענדערונג פון דער געזעל-שאַפט; אַן עקספּראָפּריאַציע אויף אַ קליינעם מאָסשטאַב וואָלט אַויסזעהען ווי פּשוט'ע רויבעריי" (2). דאָס וועט געהן ניט נור אויף די פּראָדוקציע־אַנסמיטלען, נור אויך אויף די מיטלען פון קאַנ-סומפּציען; „דאָס ערסטע וואָס דאָס פּאָלק טהוט, נאָכדעם ווי עס וועט אַרונטערזעצען די רעגירונגען, איז צו פּערשאַפֿען זיך מיט געזונדע וואָהנונגען און גענוג שפּייז און קליידונג" (3). — דאָך וועט די עקספּראָפּריאַציע אויך „האַבען איהרע גרעניצען" (4). „אַנ-גענומען אַז דורך קאַרגען און שפּאַרען האָט זיך אַ וועלכער עס איז אַרימער טייפּעל דערשלאָגען צו אַן אייגען הייזעל, וואו ער האַלט זיך אויף מיט זיין פּאַמיליע. וועט מען איהם אַרויסוואַרפֿען אויפ'ן גאַס? געוויס ניט! אויב דאָס הייזעל איז אַקוראַט גרויס גענוג פאַר איהם מיט זיין פּאַמיליע, זאָל ער עס האַלטען, און זאָל ער אויך זויטער בעאַרבייטען דאָס גערטענדיל אַנטקעגען זיינע פּענסטער. אין אַ שעת הדחק וועלען איהם נאָך אונזערע בחורים אַביסעל צוהעלפֿען אויך. אויב אָבער ער האָט אַ צימער פּערזונגען צו אַנאַנדערן, וועט דאָס פּאָלק זאָגען צו דעם דאָזי-גען שכן זיינעם: ווייסטו, פּריינד, אַז דו ביסט דעם אַלמען גאָר ניט שולדיג? האַלט דיין צימער אומזיסט, פאַר דעם געריכטס-בעאַמטען דאַרפסטו מעהר קיין מורא ניט האָבען, מיר האָבען שוין די נייע געזעלשאַפט!" (5). „די עקספּראָפּריאַציע וועט נור געהן

(1) ווערטער פון אַ רעווי. ז. 167. (2) דאָרט, ז. 337. (3) לאַ קאַנקעט די פּען, ז. 63. (4) דאָרט, ז. 56. (5) דאָרט, ז. 109.

אויף אזוינע זאכען, וואָס העלפֿען וועמען עס איז צו קענען דער-
מיט עקספּלאַטירען פרעמדע אַרבייט" (1).

3. „נאָך דער אַרבייט פֿון צערשטערונג וועט קומען די אַר-
בייט פֿון איבערבויען" (2).

דאָס רוב מענשען שטעלען זיך פֿאַר די רעוואָלוציע „מיט אַ
רעוואָלוציאָנערער רעגירונג" (3) פֿון אַ צווייפּאַכיגען סאָרט. איי-
ניגע פּערשטעהען אונטער דעם אַ וואַהל־רעגירונג. „מען שלאַגט
פֿאַר צו רופֿען דאָס פֿאַלק צו די וואַהלען, אויף שנעל אויסוועהלען
אַ רעגירונג און איהר פּערטרויען די אַרבייט, וואָס יעדער איינער
פֿון אונז דאַרף טון פֿון זיין אייגענעם געפּיהל" (4). „יעדע רעגירונג
אַבער, וועלכע אַן אויפגעשטאַנען פֿאַלק בעקומט דורך וואַהלען,
מוז נויטיגער־ווייז ליגען ווי אַ בלייענע מאַסע אויף זיינע פּיס,
ובפרט נאָך אין אַ צייט פֿון אזאַ אונגעהויער גרויסער עקאָנאָמ־
שער, פֿאַליטישער און מאָראַלער רעאָרגאַניזאַציע, ווי די סאָציאַלע
רעוואָלוציאָן" (5). אַנדערע וויעדער זעהען דאָס איין און „דעריבער
גיבען זיי אויף דעם געדאַנק פֿון אַ „געזעצליכער" רעגירונג, לכּל
הפּחות פֿאַר דער צייט פֿון דעם אויפשטאַנד געגען אלע געזעץ,
און פּרעדיגען אַ „רעוואָלוציאָנערע דיקטאַטור". „די פּאַרטי וועל־
כע האָט אַרונטערגעוואָרפֿען די רעגירונג, זאָגען זיי, „וועט מיט
געוואַלט זיך אַרויפּזעצען אויף איהר פּלאַץ. זי וועט פּערבאַפֿען
די מאַכט און נעהמען האַנדלען רעוואָלוציאָנער. פֿאַר יעדען איי-
נעם וואָס וועט זי ניט וועלען אָנערקענען — די גילאָטין; דער
וואָס וועט זי ניט וועלען געהאַרען — אויף די גילאָטין". אָט
אזוי רעדען די קליינע ראַבעספּיערס. מיר אַנאַרכיסטען אָבער
ווייסען, אַז אָט דער געדאַנק איז מעהר גאַרנישט ווי אַן אומע-
זונדטע פּרוּכט פֿון דעם רעגירונגס־פּעמישיזם, און אַז יעדע איינע

(1) לאַ קאָנקעט די פען, ז. 56. (2) ווערטער פֿון אַ רעוואָלוציאָ-
ניאָנער ז. 263. (3) דאָרט, ז. 246. (4) דאָרט, ז. 248-9.
(5) דאָרט, ז. 253.

דיקטאטור, אפילו די וואָס האָט די בעסטע אָבזיכטען, איז דער טויט פון דער רעוואָלוציאָן" (1).

"מיר וועלען אליין טון וואָס עס איז נויטיג און ניט וואַרטען אויף די בעפעהלען פון א רעגירונג" (2), "איינמאָל הויבט נור אַן דער שטאַט בטל צו ווערען, הערט נור איינמאָל אויף די אונטערדריקונגס מאַשין צו ארבייטען, וועלען זיך מאַכען פרייע פער-אייניגונגען גאַנץ פון זיך אליין. לאָמיר זיך נור דערמאָנען די פרייוויליגע פּעראיינען פון דער בעוואָפּענטער בורזשואַזיע אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואָלוציע. לאָמיר זיך דערמאָנען די געזעלשאַפטען, וואָס האָבען זיך פרייוויליג פאַרמירט אין שפּאַניע, און האָבען פּערטידיגט די אונאַבהענגיקייט פון לאַנד, בעת דער שטאַט איז געווען צוטרײסעלט פון פונדאַמענט אויס דורך נאַפּאָלעאָן'ס אַרמעען. אזוי באַלד ווי דער שטאַט צווינגט ניט מעהר צוזאַמען צו ווירקען, שאַפען גלייך די נאַטירליכע פאַ-דערונגען א פרייוויליג צוזאַמען-ווירקען גאָר פון זיך אליין. איז נור דער שטאַט געפאַלען, דאַן וועט זיך אויף זיינע חורבות באַלד אויפהעבען די פרייע געזעלשאַפט" (3).

"די רעאַגאַנאַזיע פון דער פּראָדוקציע וועט ניט קענען געשאַפען ווערען אין עטליכע טעג" (4), "בפרט אז די רעוואָלוציע וועט משמעות ניט אויסברעכען אין גאַנץ איראָפּא אױף איין מאָל" (5) דאָס פּאָלק וועט דעריבער מוזען אָננעהמען דערוויליגע מיטלען כדי פריהער פאר אלץ זיך צו פּערזיכערן מיט עסען, קליי-דער און וואָהנונגען. ערסטענס וועט די בעפעלקערונג פון די אויפ-שמענדיגע שטעט פּערנעהמען אין איהר רשות די עסענוואַרג וואָס די הענדלער האַלטען אויף לאַגער, אויף די שפייכלערס תבואה און די שלאַכטהייזער. וואָלונטיאָרען וועלען מאַכען אַן אינווענטאַר פון די געפונענע עסענוואַרג און וועלען פּערשפּרייטען געדרוקטע

(1) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער, ז. 258-55. (2) דאָרט,

ז. 189. (3) דאָרט, ז. 116-117. (4) לאַ קאַנקעט די פען, ז.

75. (5) דאָרט, ז. 85.

טאבעלען וועגען דעם אין די מיליאָנען. דאָן וועט מען פון אַלץ, וואָס איז פאַראַן אין איבערפּלוס, נעהמען פּריי וויפּיעל איינער וויל, און פון דאָס וואָס מען מוז אויסמעסטען, וועט מען נעהמען חלקים, שטענדיג געבענדיג דעם פאַרצוג די קראַנקע און די שוואַכע. דאָס וואָס וועט פעהלען, וועט מען ממלא זיין דורך אריינבי פיהחונגען פון לאַנד (עס וועט אריינקומען בשופע, אויב מיר וועלען שאַפען די זאַכען, וואָס די פערמער האָבען נויטיג און מיר וועלען עס שטעלען פריי צו זייער דיענסטען), און אויך דורך דעם וואָס די איינוואָהנער פון שטאָדט וועלען זיך נעהמען בעארבייטען די הערשאַפטליכע גערטנער און לאַנקעס פון דעם אַרומיגען געגנטער. (1) אויפ'ן זעלביגען אופן וועט דאָס פאָלק נעהמען אין זיין רשות די וואָהנונגען. די וואָלונטיאָרען וועלען וויעדער מאַכען רייס-טערס פון אַלע וואָהנונגען וואָס מען קען בענוצען און וועלען זיי פערשפרייטען. מען וועט זיך צוזאַמענקומען לויט די גאַסען, קוואַרטיר טאַלען און בעצירקען און מען וועט זיך אייניגען מכת דער פער-טיילונג פון די וואָהנונגען. די דחקות אָבער וואָס מען וועט פון אַנד הויב נאָך מוזען פערליידען, וועט באַלד אָבגעשאַפט ווערען; די האַנדווערקער וועלען נור דאַרפען ארבייטען עטליכע שטונדען א טאָג און באַלד וועלען די משונה'דיג גרויסע הייזער איבערגעבויט ווערען אויף א פערשטענדיגען אופן, און מוסטער-הייזער וועלען אויפגעבויט ווערען פון גאָר נייע סאַרטען. (2) פונקט אזוי וועט מען זיך בעגעהען בנוגע צו קליידער. דאָס פאָלק נעהמט אין זיין בעזיץ די גרויסע קליידער-קראַמען און וואָלונטיאָרען מאַכען רשימות פון דאָס וואָס זיי געפינען. פון וואָס עס איז פאַראַן אַן איבערפּלוס נעהמט יעדערער פריי, פון וואָס עס איז נור פאַראַן א בעשרענקטע צאָהל, נעהמט מען אין חלקים. וואָס עס פעהלט, דאָס ווערט אין דער קירצעמער צייט צוגעשטעלט פון די פאַבריקען מיט זייערע פאָלקאָמענע מאַשינען. (3)

(1) לאַ קאַנקעט די פען, ז. 76-96. (2) דאָרט, ז. 104-107.

(3) דאָרט, ז. 114-116.

II. „פאָרצוברייטען די מענשענס געדאַנקען“ צו דער אָנקור-מענדיגער רעוואָלוציאָן, איז די אויפגאַבע פון אלע די, וואָס זעהען אין פאָראַויס דעם גאַנג פון דער ענטוויקלונג. דאָס איז ספּעציעל „די אויפגאַבע פון די געהוימע געזעלשאַפטען און רעוואָלוציאָנע-רע אָרגאַניזאַציעס“ (1). עס איז די אויפגאַבע „פון דער אַנאַרכיס-טישער פּאַרטיי“ (2). די אַנאַרכיסמען „זיינען היינט נור אַ מינאַ-ריטעט, זייער צאָהל אָבער ווערט וואָס פון טאַג גרעסער, וועט שטענדיג וואַקסען אלץ מעהר און ערב דער רעוואָלוציע וועט זי ווערען אַ מאַיאָריטעט“ (3). „וואָס פאַר אַ טרויעריגען אָנבליק פראַנקרייך האָט געהאַט עטליכע יאָהר פאַר דער גרויסער רעוואָ-לוציאָן, ווי שוואַך איז געווען די מינאַריטעט פון יענע, וועלכע האָ-בען געטראַכט וועגען אָבשאַפען דאָס קעניגטום און דעם פעאַדאַ-ליזם; און דאָך וואָס פאַר אַן ענדערונג עס איז געקומען דריי אָדער פיער יאָהר שפעטער: די מינאַריטעט האָט אָנגעפאַנגען די רעוואָלוציע און האָט מיטגעצויגען מיט זיך די מאַסען“ (4). — ווי אָבער גרייט מען צו די געדאַנקען פון מענשען צו דער רעוואָלוציע? 1. פריהער פאַר אלץ מוז מען אַלגעמיין בעקאַנט מאַכען דאָס ציעל פון דער רעוואָלוציע. „מען דאַרף עס פראַקלאַמירען דורך וואָרט און טהאַט ביז עס ווערט אומערדום אין גאַנצען פּאָפּולער, אזוי אז אין דעם טאַג פון אויפשטאַנד איז עס ביי יעדען אין מויל. די דאָזיגע אויפגאַבע איז אַ סך גרעסער און וויכטיגער ווי מען מיינט אין אַלגעמיין; וואָרים אויב אפילו דאָס ציעל איז איצ-טער שוין גענוג קלאָר פאַר אַ קליינע צאָהל מענשען, שטעהט די זאך אָבער גאַנץ אַנדערס מיט די מאַסען, אויף וועלכע עס ווירקט נאָכאַנאַנד די בורזשואַזנע פרעסע“ (5).

דאָס אַליין איז אָבער ניט גענוג. „מען מוז דערוועקען דעם גייסט פון אויפשטאַנד, עס מוז אויפּוואַכען דאָס געפיהל פון אונ-זאַכעגענקייט און פון ווילדער מוטהינקייט, אָהן וועלכע קיין רע-

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 260. (2) דאָרט, ז. 254.
 (3) דאָרט, ז. 90. (4) דאָרט, ז. 92-95. (5) דאָרט, ז. 312.

וואַלציע קען ניט פאַרקומען" (1). „צווישען די פריערליכע ויכוחים מ'כח די שלעכטע צושטענדען און דעם אויפרוהר און אויפשטאַנד ליענט אַן אָבגרונד — דערזעלביגער אָבגרונד וואָס טיילט אָב ביי דעם גרעסערן טייל פון דער מענשהייט די איבערלעגונג פון דער טהאַט, דעם געדאַנק פון ווילען" (2).

2. דאָס מיטעל ווי אזוי צו גרייכען די ביידע רעזולטאַטען איז „א צ י אָן — שטענדיגע, אונאויפהערליכע אַקציען פון די מינאָריטעטען. מוט, איבערגעבענהייט, זעלבסטאויפאַפּערונג זיינען פונקט אזוי אָנשטעקיג ווי פייגהייט, אונטערטעניגקייט און פחד" (3).

„וואָס פאַראַ פאַרמען זאָל די פּראָפּאָגאַנדאַ אָננעהמען ? יעדע פאַרם וואָס די זאך־לאַגע, די געלעגענהייט און דעם מענשענס נייגונג שרייבט איהם פאַר. די פאַרם מעג צו מאַל זיין ערנסט, צו מאַל שפּאַסאַהאַפטיג, אָבער אַלעמאָל מוטסיג. אַמאָל מעג זי ארוויסקומען פון א רביס, אַמאָל פון א יחיד. זי טאָר קיינמאָל ניט לאָזען קיין מיטעל אונבענוצט, קיין פאַקט פון עפענטליכען לעבען אונבעטראַכט, כדי צו האַלטען די געדאַנקען געשפּאַנט, צו געבען נאָהרונג און אַן אויסדרוק צו דער אונצופריעדענהייט, אויפצורוועקען א שנאה צו די עקספּלואַטאַטאָרס, צו מאַכען לעכערליך די רעגירונג און אויפווייזען איהר אונמאַכט. וויכטיגער פאַר אַלץ אָבער מוז זי, כדי צו וועקען דעם מוט און דעם גייסט פון אויפ־שטאַנד, אַלעמאָל פּרעדיגען דורך ביישפּיעלען" (4).

„מענער פון מוט, וועלכע ווילען ניט נור רעדען, נור טון ; ריינע כאַראַקטערען, וועלכע ציהען פאַר געפענגנים, פּערשיקונג און דעם טויט איידער א לעבען וואָס ווידערשפּרעכט זייערע פרינציפּען ; מוטיגע נאַטורען, וועלכע ווייסען אז מען מוז וואַגען כדי צו געווינען — אָט די זיינען דער אַוואַנגאַרד, וועלכע עפענען אויף דעם קאַמפּף א צייט פריהער איידער די מאַסען זיינען רייה אָפּען

(1) ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער, ז. 285. (2) דאָרט, ז. 283.

(3) דאָרט, ז. 284. (4) דאָרט.

אויפצוהעבען די פאָהן פון אויפשטאַנד, און מיט די וואַפּען אין די הענד צו זוכען זייערע רעכט. אין מיטען פון דעם קלאָגען-זיד, פון די פּוסטע רייד און די דיסקוסיאָנען קומט פון איינעם אָדער מעהרערע אָן אויפריהרערישע טהאַט וועלכע פּערקערפּערט אַלע-מענס וואונש"1.

„אין אָנפאַנג בלייבט נאָך אפשר די מאַסע גלייכגילטיג און גלויבט די חכמים, וועלכע האַלטען די טהאַט פאר „משוגע“; באַלד אָבער לויבט זי דעם משוגענעם אין דער שטיל און טהוט איהם נאָך. בעת די ערסטע פּיעלען אָן די תּפּיסות, קומען שוין אַנדערע און זעצען פּאָרט זייער ארבייט. עס פּערמעהרען זיך די קריגענס-ערקלערונגען געגען די הוינטליגע געזעלשאַפט, די אויפריהרערישע טהאַטען, די אַקטען פון ראַכע. די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט ווערט אויפגעוואַכט; דער נייער געדאַנק דרינגט אריין אין די קעפּ און געווינט די הערצער. איין איינציגע טהאַט מאַכט אין עט-ליכע טעג מעהר פּראָפּאַגאַנדאַ איידער א טויזענד פּאַמפּלעטען. די רעגירונג פּערטיידיגט זיך, זי בושעוועט אָהן רחמנות; זי פּועל'ט אָבער נור דורך דעם עס זאָלען בעגאַנגען ווערען אַנדערע טהאַטען פון איינעם אָדער מעהרערע פּערזאָנען, און טרייבט די אויפגע-שטאַנענע צו העלדענמוט. איין טהאַט געבעהרט אַנאַנדערע; אפילו געגנער שליסען זיך אָן אָן דעם אויפשטאַנד; די רעגירונג ווערט אונאייניג צווישען זיך; איהר שטרענגקייט פּערשארפט דעם שטרייט; די הנחות הומען צורשפּעט; די רעוואָלוציע ברעכט אויס“2.

3. כדי נאָך קלערער צו מאַכען די מיטלען דורך וועלכע דאָס ציעל פון דער רעוואָלוציע קען געמאַכט ווערען אַלגעמיינ בעקאַנט און דער גייסט פון אויפשטאַנד קען אויפגעוועקט ווערען, דער צעהלט קראַפּטסקין אייניגע זאַכען פון דער פּאָרגעשיכטע פון דער רעוואָלוציע פון 1789.

ער דערצעהלט ווי אין יענער צייט האָבען טויזענדער פּאַסקווי-

(1) ווערטער פון א רעוואָלוצ. ז. 285, (2) דאָרט, ז. 285-288.

לען בעקאנט געמאכט דאָס פּאָלק מיט די חטאים פון הויף; ווי א נאַנצע מאַסע סאַטירישע ליעדלעך האָבען געשטאַכען די געד־קרוינטע קעפּ און אויפגעוועקט א האַס אַנטקעגען דעם אַדעל און די גייסטליכע. ער גיט איבער ווי מען פלעגט אין פלאַקאטען דעם קעניג, די קעניגין און די גענעראַל־פעכטער שטראַשען, בעשימד פען און אויסלאַכען; ווי מען פלעגט די פיינד פון'ם פּאָלק אין עפּיזוּשי (דאָס הייסט, ניט ממש זיי אליין, נור זייערע בילדער) הענגען אָדער פּערברענגען אָדער פּיערטלען. ער שילדערט ווי אזוי די אויפגעשטאַנענע פלעגען דאָס פּאָלק געוועהנען צונויפצוקלייבען זיך אויף די גאַסען און ווי זיי האָבען זיי געלערנט צו שטעלען זיך אַנטקעגען די פּאָליציי, די מיליטער און די קאָוואַלעריע. מיר דער־פּאהרען פון איהם ווי די געהיימע אָרגאַניזאַציעס, די „זשאַקען“, פלעגען אין די דערפער אונטערצינדען דעם פּרינץ'ס שיעור, פּער־ניכטען זיינע שניט־פעלדער אָדער זיינע ווילד־טייערען, איהם אליין דער'הרג'נען און שטראַשען מיט'ן טוידט די וואָס וועלען מאָהנען און די וואָס וועלען צאָהלען די גרונד־רענט. ער דערקלערט אונז ווי אין איין שעהנעם טאָג זיינען דאָן איינגעבראַכען געוואָרען די שפּייכלערס, אָבגעשטעלט געוואָרען די פּוהרען אויפ'ן וועג, פּער־ברענט געוואָרען די ראַגאַטקעס, אויסגע'הרגט געוואָרען די בע־אַממע, די שטייער־ליסטען, די רעכענונגס־ביכער און די שטאַדט־אַרכיווען זיינען אַוועק מיט'ן רויך, און די רעוואָלוציע האָט אויס־געבראַכען אויף אַלע זייטען“ (1).

„וואָס פּאַראַ שלוסען מען קען פון דעם ציהען“ (2) האַלט קראַפּאַטקין אז עס איז פאַר איהם ניט נויטיג צו דערקלערען. ער בענגענט זיך דערמיט, וואָס ער רופט אָן די פּאַקטען וועלכע ער האָט איבערגעגעבען, „אַ זעלטען־טייערע לעהרע פאַר אונז“ (3).

(1) ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער, ז. 298-304. (2) דאָרט, ז. 292. (3) דאָרט, ז. 304.

אכטער קאפיטעל. טאָקער'ס לעהרע.

1. — אלגעמיינעס.

בעניאָמין ב. טאָקער איז געבוירען געוואָרען אין 1854, אין סאוּטה דארטמוּט, לעבען ניו בעדפאָרד, מאַססאַטשוסעטס. פון 1870 ביז 1872 האָט ער שטודירט טעכנאָלאָגיע אין באַסטאָן. דאָרט האָט ער זיך בעקאַנט מיט ישוע וואָרען אין 1872. אין 1874 האָט ער אַרומגערייזט ענגלאַנד, פראַנקרייך און איטאַליען. אין 1877 האָט טאָקער איבערגענומען די צייטווייליגע רע-דאָקציע פון דעם „וואָרט“, וואָס איז ערשיענען אין פרינסטאָן, מאַסס. אין 1878 האָט ער אַרויסגעגעבען די פיערטעל יעהרליכע שריפט „דעי ראַדיקאַל רעוויי“ אין ניו בעדפאָרד, פון וועלכער עס זיינען ערשיענען נור פיער נומערן. אין 1881 האָט ער גע-גרונדעט אין באַסטאָן די האַלבמאָנאַט שריפט „ליבערטי“, פון וועלכער עס איז ערשיענען פאַר אַ קורצער צייט אַ דייטשע אויס-גאַבע אונטער דעם נאָמען „ליבערטאַס“. ער איז אויך געווען פאַר צעהן יאָהר מיטאַרבייטער אין דער רעדאַקציע פון „גלאָב“ אין באַסטאָן. זייט 1892 וואָהנט ער אין ניו יארק, און גיט אַרויס „ליבערטי“ אַלס אַ וואַכענשריפט.*

2. טאָקער'ס לעהרע איבער געזעץ, שטאַט און אייגענטום געפינט זיך איבערהויפּט אין זיינע אַרטיקלען אין „ליבערטי“. ער האָט אָבגעדרוקט אַ זאַמלונג פון די דאָזיגע אַרטיקלען אונטער

(* „ליבערטי“, ערשיינט זעהר נישט רעגעלמעסיג; אין 1908 איז עס אַרויס איינמאַל אין צוויי מאָנאַט; זייט דאָן נאָך זעלענער. — מ.)

דעם נאָמען: „אנשטאַט א בוך, פון א מענשען וואָס איז צורבע־שעפטיגט צו שרייבען א בוך. אן עקספּאָזיציע אין בעזונדערע שטיקער פון דעם פּילאָזאָפּישען אנארכיזם“ (1893).

3. טאָקער רופט אָן זיין לעהרע אנארכיזם. „אומשטאַנדען האָבען זיך פּעראייניגט מיך צו מאַכען געוויסערמאַסען בעקאַנט אלס פּערטרעמער פון דער טעאָריע פון'ס מאָדערנעם אנארכיזם“ (1). אנארכיע בעטייט ניט פשוט דער געגענזאַץ צום „אַרכאָס“ אָדער פּאַליטישען פּיהרער. עס בעטייט דער געגענזאַץ צו „אַרכע“. גאָר צוערסט מיינט „אַרכע“ אַ נ פ א נ ג, א ו ר ש פ ר ו נ ג. דער נאָך האָט עס געקריגען די בעטייטונג גרונדזאַץ, ע ל ע מ ע נ ט א ר ג ר ו נ ד; דאַן די ערסטע שטעלע, העכסטע קראַפט, הערשאַפט, רעגירונג, אויבערבע־פּעהל, אויטאָריטעט; און צולעצט א העכסטע הערשאַפט, אַ קייזערטום, אַ קעניגטום, אַ מאַגיסטראַטראַט, א רעגירונגס־שטעלע. עטימאָלאָגיש קען דעריבער דאָס וואָרט אנארכיע האָבען פּערשיידענע בע־דייטונגען. אָבער דאָס וואָרט אנארכיע אלס א פּילאָזאָפּישער אויסדרוק, און דאָס וואָרט אנארכיזם אלס דער נאָמען פון א פּי־לאָזאָפּישער ריכטונג האָט מען פון אָנהויב אָן אָנגענומען אין דעם זין פון געגענזאַץ צו הערשאַפט און אויטאָריטעט: דער זין האָט שוין דעריבער א חזקה־עכט, און יעדער אַנדער געברויך פון דעם וואָרט איז ניט־רעכט און בריינגט אריין פּערווירונגען (2).

2. — גרונדלאָגע.

טאָקער בעטראַכט די אייגען־נוצען אלס דאָס געזעץ, וואָס האָט די העכסטע גילטיגקייט פאר יעדען איינעם פון אונז; און דערפון פּיהרט ער ארויס דאָס געזעץ פון גלייכער פּרייהייט.

1. פאר יעדען מענשען איז די אייגענוצען דאָס העכסטע

(1) טאָקער, ז. 21. (2) ז. 112.

געזעץ. די אַנאַרכיסטען זיינען ניט בלויז אוטיליטאַריאַנער, נור ענאָיסטען אין ווייטסטען און פולסטען זין פון וואָרט"1).
 וואָס מיינט אייגענוצען? מײן אינטערעס איז אַלץ וואָס דיענט מיינע צוועקען.2) ער פאַסט אום ניט נור די נידעריגסטע, נור „אויף די העכערע פאַרמען פון זעלבסטזוכט"3). אייגענטליך איז אויף דעם אופן דער אינטערעס פון דער געזעלשאַפט אין דערוועלביגער צייט אויף דער אינטערעס פון יעדען איינצעלנעם; „איהר לעבען קען ניט אָבגעטיילט ווערען פון די לעבענס פון די איינצעלנע; מען קען איינס ניט צערשמערען, ניט צערשמערענדיג אויף דאָס אַנדערע"4).

דער אייגענער אינטערעס איז דאָס העכסטע געזעץ פאַר'ן מענשען. „די אַנאַרכיסטען פּערוואַרפּען גאָר אין גאַנצען דעם גע- דאַנק פון מאָראַלער התחייבות, פון נאַטירליכע רעכט און פליכט- טען"5). „וואָס איז נוגע נאַטירליכע רעכט, איז די איינציגע מאָס — די מאַכט. יעדער מענש, סיי זיין נאָמען איז בילץ סייקס, סיי אַלכסנדר ראָמאַנאָוו, און יעדע חבּרותא פון מענשען, סיי אַ ביר- געזישער געהייבונד, סיי דער קאָנגרעס פון די פּעראַייניגטע שטאַטען, האָבען דאָס רעכט, אויב זיי האָבען די מאַכט, צו טוידמען און אונטערדריקען אַנדערע מענשען, און צו מאַכען אז די גאַנצע וועלט זאָל דיענען זייערע צוועקען"6). „דער היינטי- גער אַנאַרכיזם בעשטעטיגט דאָס רעכט פון דער געזעלשאַפט צו צווינגען דעם איינצעלנעם און דאָס רעכט פון דעם איינצעלנעם צו צווינגען די געזעלשאַפט — יע נאָכדעם ווי דער אָדער יענע האָט די נויטיגע מאַכט דערצו"7).

2. פון אַט דעם העכסטען געזעץ פיהרט טאָקער ארויס „דאָס געזעץ פון דער גלייכער פרייהייט פאר אלעמען"8). דאָס געזעץ פון גלייכער פרייהייט איז בעגרינדעט אויף יעדען איינצעלנעם אייגענוצען. וואָרום „פרייהייט איז די גרונדבעדינגונג פון מענש-

(1) ז. 24. (2) ז. 64, 24. (3) ז. 64. (4) ז. 35.
 (5) ז. 24. (6) דאָרט. (7) ז. 132. (8) ז. 42.

ליכען גליק און איז דעריבער די וויכטיגסטע זאך אויף דער וועלט, און איך וויל האָבען אזויפיעל פרייהייט וויפיעל איך קען נור קריי גען" (1). פון דער אנדער זייט, "איז די מענשליכע גלייכהייט א נויטיגער בעדינג פון א געזעלשאפט וואָס האָט א פעסטען קיום" (2), און דאָס לעבען פון דער געזעלשאפט, "קען ניט אָכגעטיילט ווער רען פון די לעבענס פון די איינצעלנע" (3). בכּן פּאָדערט יעדען איינעמס אייגעננוצען די גלייכע פרייהייט פון אַלעמען.

"די גלייכע פרייהייט מיינט — די גרעסטע סומע פרייהייט וואָס קען געהן צוזאַמען, מצד פון די איינצעלנע וועלכע לעבען אין דער געזעלשאפט, מיט גלייכהייט און געגענזייטיגער אַכטונג פאַר יעדען איינעמס קרייז פון טהעטיגקייט" (4). "קימער זיך פאַר דינע אייגענע עסקים" איז דאָס איינציגע מאָראַלע געזעץ פון דעם אַנאַרכיסטישען סדר" (5). "עס איז אונזער פליכט צו אַכטען די רעכט פון אנדערע, אָנגענומען אז דאָס וואָרט, "רעכט" ווערט געברויכט אין דעם זין פון דעם גרעניץ, וואָס דער פרינציפּ פון גלייכער פרייהייט שמעלט לאָגיש אַוועק אויף דער מאַכט" (6). אויפ'ן געזעץ פון גלייכער פרייהייט איז בעגרינדעט, "דער אונטערשייד צווישען אַנגריף און ווידערשטאַנד, צווישען רעגירונג און פערטיידיגונג. אַט דער אונטערשייד איז א גרונד-וויכטיגער; אָהן איהם איז קיין גילטיגע געזעלשאפטס־פּילאָזאָפיע נישט מעגליך" (7).

"אונטער, אַנגריף" מיינ איך — אַן אַנגריף אויף דעם יחיד'ס געביעט, וועלכער געפינט זיך אויף דער אינעוועניגסטער זייט פון דער גרעניץ־ליניע, וואו זיין פרייהייט פון טהאַט שטערט ניט קיין אנדערענס פרייהייט פון טהאַט" (8). אַט די גרעניץ־ליניע איז טיילווייז קלאָר גענוג און מען קען וועגען איהר קיין טעות ניט האָבען; צום ביישפּיעל, בנוגע צו א דראָהונג (אַן אַקט פון אַנט־שרעקען יענעם, אָנסטראַשען), איז קיין ספק ניט, אז עס איז ניט

1 ז. 41 (2) ז. 64 (3) ז. 35 (4) ז. 65 (5) ז. 15
 6 (7) ז. 23 (8) ז. 67

קיין אָנגריף, אויב דער אַקט גופא וועלכען מען דראָהט צו טון, איז ניט קיין אָנגריף; „א מענש האָט א רעכט צו סטראַשען דאָס, וואָס ער האָט א רעכט אויסצופיהרען מכה אל הפועל“ (1). די דאָזיגע גרעניץ־ליניע קען אָבער אמאָל יאָ זיין צווייפּעלהאַפטיג; צום ביישפּיעל, „מיר קענען ניט זאָגען אויף זיכער צו דאָס בעד שטראַפּען וואָס די עלטערן בעשטראַפּען א קינד, איז אַן אָנגריף אויף די פּרייהייט פון א דריטער פּערזאָן, צי ניט“ (2). „די ער פּאַהרונג העלפט אונז צו קענען ציהען די גרעניץ־ליניע וואָס ווייטער אליץ שאַרפּער“ (3). „דער עצם פון אַן אָנגריף בלייבט דער זעלביגער, סיי ער ווערט בעגאנגען פון איין מענשען אויף דעם אַנדערן, אויף דעם אופן פון א געמיינעם פּערברעכער, סיי פון איין מענשען אויף אלע אַנדערע מענשען, אויף דעם אופן פון אַן אַבסאָלוטען מאָנאַרך, אָדער פון אלע מענשען אויף איין מענשען, אויף דעם אופן פון א מאָדערנער דעמאָקראַטיע“ (4).

„פון דער אַנדער זייט וויעדער, דער וואָס שטעלט זיך אַנט קעגען אַנאַנדערן, וועלכער וויל געוועלטיגען, איז אליין ניט קיין אָנגרייפּער, בערויבער אָדער רעגירער, נור איינפאַך א פּערטיידי גער, א בעשיצער“ (5). „דער איינצלענער האָט דאָס רעכט אָבצור שמויסען אַן אָנגריף אויף זיין קרייז פון טהעטיגקייט“ (6). „דער אַנאַרכיזם בערעכטיגט די אַנווענדונג פון געוואָלט אַנטקעגען אַנט גרייפּער“ (7). „די איינציגע פּראָגע איז, צי עס וועט פיהרען צום ציעל, צי ניט“ (8). „פּערטיידיגונגס־געזעלשאַפטען, וועלכע האַנדלען לויט דעם אַנאַרכיסטישען פּרינציפּ, וואָלטען ניט נור פּאָדערן שאַדען־ערוואַץ פאַר אָנגרייפּס־אַקטען, נור זיי וואָלטען אלע אזוינע קלאַרע אַקטען פּערבאַטען. דאָגעגען אָבער וואָלטען זיי ניט פּערבאַטען קיינע ניט־אָנגרייפּענדע האַנדלונגען, ווען אפילו אזוי נע האַנדלונגען שאַפען מעהר געלעגענהייטען פאַר אָנגרייפּענדע פּערזאָנען צו בעגעהן אָנגריפּען, ווי דהינו דעם פּערקויף פון

(1) ז. 153. (2) ז. 135. (3) ז. 78. (4) ז. 23.
 (5) דאָרט. (6) ז. 59. (7) ז. 81. (8) ז. 80.

שטארקע געטרענק" (1). „כנוגע צו דעם עצם פון ווידערשטאנד, איז עס אלץ איינס, סיי איין מענש געברויכט ווידערשטאנד אנט- קעגען אן אנדערן, ווי למשל, ווען איינער וועהרט זיך אנטקעגען אן אנפאל פון א פערברעכער, סיי איין מענש שטעלט זיך אנט- קעגען אלע אנדערע מענשען, ווען איינער ענטזאגט זיך צו פאל- גען א טיראניש געזעץ, אָדער ווען אן אונטערדריקט פאלק שטעלט זיך אויף אנטקעגען א דעספאָט, אָדער ווען די מיטגלידער פון א געמיינדע פּעראייניגען זיך פּרייוויליג צו מאַכען אונשעדליך א פערברעכער." (2)

3 — געזעץ.

געגען דאָס געזעץ איז נאָך טאַקער'ן נאָך, פּוֹ'ם שטאַנד- פונקט פון אייגעננזען און גלייכע פרייהייט, ניטאָ וואָס איינצוווענדען. געזעץ-נאָרמען דאַרפֿען זיין גילטיג; דאָס הייסט, נאָרמען וועלכע זיינען בעגרינדעט אויף אן אלגעמיינעם ווילען, (3) און וועלכע מען מעג צווינגען צו פאַלגען, אויב נויטיג, מיט אלע מיטלען, (4) אפילו מיט געפּענגניס, מיט אַנטון יסורים און מיט טוידט-שטראַף. (5) דאָס געזעץ אָבער „מוז זיין אזוי בויגיק אז עס זאָל זיך צופאַסען צו יעדען פּאַל און זאָל ניט נויטיג האָבען קיין ענדערונג. און דאָס געזעץ זאָל דאָן בעטראַכט ווערען פאר גע- רעכט לויט'ן ערך פון זיין בויגיקייט, ניט ווי איצט לויט'ן ערך פון זיין שטייפקייט." (6) דאָס מיטעל דערצו איז, „די געשוואָ- רענע געריכטען זאָלען אורטיילען ניט נור וועגען די פאַקטען, נור אויך וועגען די גערעכטיגקייט פּוֹ'ם געזעץ;" (7) דאָן וועט קיין מאַשינעריע אויף צו ענדערן דאָס געזעץ ניט זיין נויטיג. (8) — בפרט אָבער, דאַרפֿען אַנערקענט ווערען די פאַלגענדע רעכטס- נאָרמען, די ריכטיגקייט פון וועלכע טאַקער זוכט ארויסצופיהרען פון דעם געזעץ פון גלייכער פרייהייט :

(1) ז. 167. (2) ז. 23. (3) ז. 60, 52, 158, 104, 167. (4) ז. 25. (5) ז. 60. (6) ז. 312. (7) דאָרט. (8) דאָרט.

ערסטענס, א רעכטס־נאָרמע, דורך וועלכע די פּערזאָן דאַרף זיין געשיצט אַנטקעגען פּערלעצונגען. „מיר זיינען די שטרענגסטע שונאים פון אַנגריפּען אויף דער פּערזאָן, און הנם אונזער הויפּט־צוועק איז אַכצושאפּען די אורזאַכען פון אַנגרייפּונגען, פון דעסט־וועגען שרעקען מיר זיך ניט אָב פּאַר קיינע געוואַלטיגע מיט־לען, מיט וועלכע צו בעהאַנדלען זייערע דירעקטע ערשיינונגען, לויט ווי די אומשטאַנדען און דער שכל קענען אונז דיקטירען“ (1). די טוידט־שטראַף געהט גאָר ניט להיפּך צו דער בעשיצונג פון דער פּערזאָן אַנטקעגען פּערלעצונגען, וואָרים זי איז אין עצם ניט קיין אַקט פון פּערלעצונג, נור אַן אַקט פון פּערטיידיגונג. (2)

צווייטענס, דאַרף אַנערקענט ווערען א רעכטס־נאָרמע, אין קראַפּט פון וועלכער עס זאָל עקזיסטירען, „אייגענטום אויפ'ן יסוד פון ארבייט“ (3). „אַט די פּאַרם פון אייגענטום פּערזויכערט יעדען איינעם דעם בעזיץ פון זיינע אייגענע פּראָדוקטען און די פּראָדוקט־מען פון אַנדערע מענשען, וועלכע ער האָט לחלוטין ערוואַרבען, ניט בענוצענדיג דערביי קיין שום בעטרוג אָדער געוואַלט“ (4). „מען קען זעהען פון אַט דער דעפיניציאָן, אז דאָס אַנאַרכיסטישע איי־גענטום בעציהט זיך נור אויף פּראָדוקטען. א פּראָדוקט איז אָבער אַלץ, אויף וואָס עס איז אַנגעווענדעט געוואָרען מענשליכע ארבייט. דערצו מוז בעמערקט ווערען, אז אין פּרט פון לאַנד אָדער פון אַנדער־דע מאַטעריאַלען, וואָס געפינען זיך אין אַזא בעשרענקטער מאָס, אז ניט אַלע קענען האָבען פון זיי וויפיעל זיי ווילען, געהמט זיך דער אַנאַרכיזם ניט אונטער צו בעשיצען קיינע אַנדערע אייגענטומס־רעכט, א חוץ די וואָס זיינען בעגרינדעט אויפ'ן יסוד פון ווירק־ליכען בעזיץ און געברויך“ (5). וואו עס האַנדעלט זיך מכח פּער־לעצונגען פון אייגענטום, ווי מכח פּערלעצונגען פון דער פּערזאָן, שרעקט זיך דער אַנאַרכיזם ניט אָב „פּאַר קיינע געוואַלטיגע מיט־

(1) ז. 52. (2) ז. 7-156. (3) ז. 131. (4) ז. 60.

(5) ז. 61.

לען, וועלכע די אומשטאנדען און דער שכל קענען דיקטירען צו געברויכען". (1)

ווייטער, דארף אָנערקענט ווערען די רעכטס־נאָרמע, אז אָב־מאָכען מוזען אָבגעהיט ווערען. „ווען איינער נעהמט אָן בעוואוסט־זיניג און פריי א ה ת ח י ב ו ת", (2) דאָן ווערט דורכרעם גע־שאפען א פ ל י כ ט; און דער אַנדער צד קריגט א ר ע כ ט" (3). די בינדענדע קראפט פון אַן אָבמאָך האָט גאנץ געוויס איהרע גרעניצען. „אַן אָבמאָך איז א זעהר ניצליכעס און העכסט וויכטיג־געס ווערקצייג; זיין ניצליכקייט האָט אָבער אויך איהרע גרעני־צען. קיינער קען עס ניט געברויכען אויף אַבצוזאָגען זיך פון זיין מעגליכקייט" (4). „די אָרגאַניזאַציע פון א פּעראַיין, אין וועלכען יעדעס מיטגליעד זאָגט זיך אָב פון זיין רעכט ארויסצוטרעטען פון פּעראַיין, וואָלט דעריבער זיין נישט מעהר ווי א פּוסטע פּאַרס" (5). א חוץ דעם קען קיינער ניט געברויכען אַן אָבמאָך, וואָס האָט דעם צוועק אַנצוגרייפּען דריטע פּערזאָנען; דעריבער איז א צוזאָג ניט גילטיג, „אויב זיין ערפּיעלונג בעשטעהט אין אָנגרייפּען דריטע פּערזאָנען" (6). — „איך בעטראַכט דאָס האַלטען א פּערשפּרעכען פאַר אזא וויכטיגע זאַך אז איך וואָלט נור אין עקסטרעמע פאַל לען איינגעשטימט אויף זיי עובר צו זיין. עס איז אזוי גרינדליך וויכטיג, דאָס די מיטגליעדער פון א פּעראַיין זאָלען זיך קענען פּערלאָזען איינער אויף דעם אַנדערן, אז עס איז דאָס בעסטע מען זאָל קיינמאָל ניט טון קיין זאַך וואָס קען אָבשוואַכען דאָס דאָך זינע פּערטרויען, סיידען אויב דאָס פּאָדערט זיך צוליב א נאָך־וויכטיגערן צוועק" (7). „דער מענש וואָס האָט געקריגען א צוזאָג, וועלכען דער צוזאָגער האָט ניט געהאַלטען, איז דורכדעם געוואָרען בעשווינדעלט, אָנגעגריפּען, בערויבט פון א טייל פון זיין פּריי־הייט געגען זיין ווילען" (8). „עס איז ביי מיר קיין ספק ניט, אז יעדער מענש, וועמען מען האָט געמאַכט א פּערשפּרעכען צוליב

(1) ז. 52. (2) ז. 24. (3) ז. 146, 350. (4) ז. 48.
 (5) דאָרט. (6) ז. 158. (7) ז. 51. (8) ז. 158.

עפעס אַן אויסרעכענונג, האָט דאָס רעכט צו פאָדערן אפילו דורך געוואַלט, אז דאָס פערשפרעכען זאָל ערפיעלט ווערען, בתנאי אויב דאָס דאָזיגע פערשפרעכען ענטהאַלט ניט קיין אָנגריף אויף דריטע פערזאָנען. און אויב דער וואָס האָט געקריגען דאָס פערשפרעכען האָט א רעכט אלײן צו געברויכען געוואַלט פאר דעם צוועק, האָט ער אויך א רעכט זיך צו פּעראייניגען מיט אַנדערע, בכדי זיי זאָל לען איהם העלפּען, ווי ווייט זיי זיינען מושווה, צו געברויכען גע- וואַלט אַנטקעגען דעם פערשפרעכער. יענע וויעדער פון זייער זייט האָבען א רעכט צו בעשליסען, וואָס פאר א סאָרט פערשפרעכען זיי וועלען איהם בעהילפיג זיין אויפצומאַהנען פון'ם פערשפרעכער. ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אזא בעשלוס, געהט עס דאן נישט מעהר ווי אום א פראַגע פון צוועקמעסיגקייט; און העכסט וואהר- שיינליך וועט מען אויסגעפינען, אז דער בעסטער וועג ווי אזוי צו פערזיכערן דאָס האַלטען פון פערשפרעכען, איז צו געבען אפרי- הער קלאָר צו פערשטעהן אז קיין צוואַנג וועט אויף דעם ניט זיין" (1).

4. — שטאַט.

אין אַנבעטראַכט פון יעדען איינעמס אייגענזוצען, ספּעציעל אויפ'ן יסוד פון'ם געזעץ פון גלייכער פרייהייט, פּערזוואַרפט טאָקער דעם שטאַט, און טאָקי בכלל, ניט נור פאר בעזונדערע אומשטאַנדען וואָס הענגען אָב פון צייט און אָרט. וואָרים, „דער שטאַט איז די פּערקערפּערונג פון דעם אָנגרייפונגס-פרינציפּ" (2).

1. „אלע אינסטיטוציעס, וועלכע מען האָט ווען עס איז גע- געבען דעם נאָמען שטאַט, האַלטען אין זיך איין צוויי עלעמענטן: ערסטענס, אָנגריף" (3) — „פּערלעצונג, אָנגריף, הערשאַפט זיינען בעזונדערע אויסדרוקען פאר איין זאך" (4) — „דאָס איז די אַנאַרכיסטישע דעפיניציאָן פון רעגירונג: די אונטערזוואַרפונג

(1) ז. 8-157. (2) ז. 25. (3) ז. 22. (4) ז. 23.

פון דעם ניט־אָנגרייפֿענדען יחיד אונטער א פרעמדען ווילען" (1). און „צווייטענס, דאָס בעמעכטיגען זיך מיט אויטאָריטעט איבער א געוויסען געביעט און איבער אַלץ וואָס געפינט זיך אויף דעם גע־ביעט, וואָס ווערט אין אַלגעמיין געטון צוליב דעם דאָפֿעלטען צוועק, כדי פּאָלשטענדיגער צו אונטערדריקען די אונטערטאָנען און וואָס מעהר אויסצושפּרייטען די גרעניצען פּוֹ'ם געביעט. דעריבער „איז די אַנאַרכיסטישע דעפיניציאָן פּוֹ'ם שטאַט — די פּערקערפֿערונג פּוֹן דעם אָנגרייפֿונגס־פּרינציפּ אין אַן איינצעל־נעם אָדער אין א פּערבאַנד פּוֹן איינצעלנע, וועלכע נעהמען זיך דאָס רעכט צו האַנדלען אַלס די פּערטרעטער אָדער די בעלי בתים פּוֹן דעם גאַנצען פּאָלק וואָס געפינט זיך אויף א בעשטימטען גע־ביעט" (2).

יעדע הערשאַפט איז א צרה, און איז א האָר ניט בעסער דערמיט וואָס זי איז מאַיאָריטעט־הערשאַפט" (3). „דער טעאָקראַט־טישער דעספּאָטיזם פּוֹן קעניגע אָדער דער דעמאָקראַטישער דעס־פּאָטיזם פּוֹן מאַיאָריטעטען דאַרפֿען ביידע גלייך פּערוואַרפֿען ווערען" (4). „וואָס איז דער שטימצעטעל? ער איז ניט מעהר און ניט וועניגער ווי א פּאָפּירענער פּערטרעטער פּוֹן דער פּיקע, דער כּוֹר־לאַווע און דעם קויל. עס איז אַן ארכייט־שפּאַריגע ערפינדונג אויף אויסצוגעפינען אויף וועלכער זייט עס ליגעט די מאַכט און וואו מען מוז זיך בויגען ווען מען קען ניט העלפֿען. די שטימע פּוֹן דער מאַיאָריטעט פּערשפּאַרט בלוטפּערניסונג, עס איז אָבער דער אויסדרוק פּוֹן מאַכט ניט א האָר וועניגער איידער דער אוקאַז פּוֹן דעם אַבסאָלוטסטען דעספּאָט, וועלכער האָט הינטער זיך די מעכטיגסטע אַרמעע" (5).

2. „אַלע אַקטען פּוֹן רעגירונג זיינען ערסטענס אונדירעקטע אָנגרייפֿונגען, ווייל זיי זיינען געבויט אויף דעם אָנפאַנגליכען אָנ־גריף, וועלכער הייסט בעשטייערונג" (6). „דער גאַנץ ערסטער אַקט

(1) ז. 23. (2) דאָרט. (3) ז. 169. (4) ז. 115.

(5) ז. 426-7. (6) ז. 57.

פון דעם שטאָאט, דאָס ארויפלעגען און אויפמאָנען שטייען איי-
בער געוואָלט, איז שוין אַן אָנגריף, א פערלעצונג פון דער גליי-
כער פרייהייט, און אלס אזעלכער פערדאָרפט ער אויך יעדע וויי-
טערדיגע האַנדלונג פון'ם שטאָאט, אפילו אזוינע האַנדלונגען,
וועלכע וואָלטען געווען ריינע פערטידיגונגס-אַקטען, אויב מען
וואָלט נור געדעקט זייערע קאָסטען דורך פרייוויליגע בייטרעגע.
ווי אזוי קען מען סאַנקציאָנירען לויט דעם געזעץ פון גלייכער
פרייהייט דאָס קאָנפּיסקירען פון א מענשענ'ס פערדיענסטען אויף
צו צאָהלען פאר בעשיצונג, וועלכע ער האָט ניט געבעטען און
וועלכע ער וויל גאָר ניט האָבען? (1)

„און אויב דאָס אליין איז שוין א געוואָלדטהאַט, איז ווי
זאָלען מיר אָנרופען יענע קאָנפּיסקאָציע, וועלכע ניט נאָך איהר
קרבן א שטיין אַנשטאָט ברויט, אונטערדריקונג אַנשטאָט בעשי-
צונג? צווינגען א מענשען ער זאָל נאָך בעצאָהלען פאר די פער-
לעצונג פון זיין פרייהייט, הייסט באַמת, צונעבען נאָך א בעליי-
דיגונג אויך צום שאָדען וואָס מען טהוט איהם. און דאָס איז פונקט
וואָס דער שטאָאט טהוט.“ (2) וואָרים „אין צווייטען פאַל, זיינען
גאָר דער גרעסטער טייל פון די רעגירונגס-אַקטען טאַקסי דירעקטע
אָנגרייפונגען, ווייל זייער צוועק איז ניט אַבצוהאַלטען אָנגרייפער,
נור אַוועקצונעהמען די פרייהייט פון פאַלק אין זיין אינדוסטרי-
עלען, קאָמערציעלען, געזעלשאַפטליכען, הויזליכען און פערזענליי-
כען לעבען.“ (3)

„וואָס פאר אַן אונזין עס איז דעריבער צו בעהויפטען, אז
דער היינטיגער שטאָאט טראָגט א ריין פערטידיגונגס-כאַראַק-
טער!“ (4) פערטידיגונג איז אַן ארכייטס-לייסטונג אזוי גוט ווי
יעדע אַנדער ארכייטס-לייסטונג. עס איז אי א נוציגע, אי א גע-
ווינשמע ארכייט, און בכך אַן עקאָנאָמישע סחורה, וואָס איז אונ-
טערוואָרפען דעם געזעץ פון אַנבאָט און נאָכפראָגע. אין א פרייען
מאַרק וואָלט מען אָנגעבאָטען די דאָזיגע סחורה לויט די קאָס-

(1) ז. 25. (2) ז. 25-26. (3) ז. 57. (4) ז. 26.

מען פון איהר פראָדוקצאַן. איצט איז די פראָדוקצאַן און דער פערקויף פון אָט דער סחורה מאָנאָפּאָליזירט פון שטאַאַט. דער שטאַאַט, ווי כמעט אלע מאָנאָפּאָליסטען, רעכענט אונגעהויערע פרייווען. ווי כמעט אלע מאָנאָפּאָליסטען גיט ער אַן אַרטיקעל, וואָס האָט קיין ווערטא נישט אָדער גאָר א קנאַפען ווערטא. פונקט ווי דער מאָנאָפּאָליסט פון א שפייז-פראָדוקט גיט אָפט סם אַנ-שטאַט נאָהרונג, אזוי בענוצט אויך דער שטאַאַט זיין מאַיאָפּאָל פון פערטיידיגונג צו געבען אָנגרייפונגען אַנשטאַט בעשיצונג. פונקט ווי די קונדען פון יענעם מאָנאָפּאָל צאָהלען פאר וואָס מען סמ'ט זיי, אזוי אויך צאָהלען די קונדען פון דעם מאָנאָפּאָל פאר וואָס מען פערשקלאַפט זיי. און דער שטאַאַט שטייגט נאָך אריבער אלע זיינע חברים-מאָנאָפּאָליסטען אין דעם ערך פון נידערטרעכ-טיגקייט, דערמיט וואָס ער בעזיצט דאָס בעזונדערע פרייוויליגעיום צו צווינגען אלע מענשען זיי זאָלען קויפען זיין פראָדוקט, צי זיי ווילען עס, צי נישט" (1).

3. מען קען נישט מלמד זכות זיין אויפ'ן שטאַאַט, אז ער איז נויטיג אלס מיטעל צו בעקעמפפען פערברעכען. (2) „דער שטאַאַט איז אליין דער גרעסטער פערברעכער וואָס עס גיט נור. ער פאַבריצירט פערברעכער א סך שנעלער ווי ער בעשטראַפט זיי.“ (3) „אונזערע תפיסות זיינען אָנגעפיעלט מיט פערברעכער ווע-מען דער פרומער שטאַאַט האָט געמאַכט צו זיין דאָס וואָס זיי זיינען דורך זיינע אומגערעכטע געזעץ, זיינע דריקענדע מאָנאָפּאָל-לען און די שרעקליכע געזעלשאַפטליכע לאַגע וואָס קומט דערפון ארויס. מיר פיהרען איין א סך געזעץ, וועלכע פאַבריצירען פער-ברעכער, און דאן עטליכע אַנדערע, וועלכע בעשטראַפען זיי.“ (4) פונקט אזוי וועניג קען מען פערענטפערן דעם שטאַאַט אויפ'ן גרונד וואָס ער איז נויטיג צו העלפען די ליידענדע. „דער שטאַאַט גיט איצמער הילף די ליידענדע און פעהונגערטע קרבנות פון דער מיסיסיפי פערפלייצונג. מילא, מיר גיבען צו אז אזעלכע ארבייט

(1) ז. 33. (2) ז. 54. (3) ז. 53. (4) ז. 26-27.

איז בעסער איידער שמידען נייע קייטען צו האַלטען דאָס פּאָלק אין קנעכטשאַפט; עס איז אָבער ניט ווערטה דעם פרייז וואָס מען צאָהלט פאר איהם. דאָס פּאָלק קען זיך ניט לאָזען פּערשקלאַפּען כדי צו זיין סעקורירט. ווען עס וואָלט קיין אַנדער אויסוועג ניט געווען, וואָלט שוין בכלל זיין בעסער צו ריזיקירען די געפּאָהרע רען פון דער נאַטור און אויסשטעהן איהרע פּורעניות'ן אזוי נישט ווי מען קען. די פרייהייט אָבער שאַפט אַנאַדער אויסוועג און ניט בעסערע סעקוראַנץ אויף ביליגערע מקחים. געגענזייטיגע סעקוראַנץ דורך די אָרגאַניזאַציע פון די ריזיקעס וועט טון אלעס מעגליכע צו לינדערן און אויסגלייכען די ליידען, וואָס קומען פון דער צופּעליגער פּערניכטונג פון גיטער" (1).

ii. די אייגעננוצען פון יעדען מענשען און דערהויפּט די גלייכע פרייהייט פּאָדערט אויפ'ן אָרט פון'ס שטאַט אָ געזעלשאַפּטליך צוזאַמענלעבען פון מענשען, וואָס זאָל זיין געבויט אויפ'ן יסוד פון דער רעכטס-נאַרמע, אַז אַבמאַ-כען מוזען אָבגעהיט ווערען. „די פרייוויליגע פּעראייניגונג פון מענשען וואָס שליסען צווישען זיך אַבמאַכען" (2) זאָל פּערנע-מען דעם פּלאַץ פון שטאַט.

1. די אַנאַרכיסטען האָבען ניט די כּונה און ניט דעם וואונש אָבצושאַפּען די געזעלשאַפּט. זיי ווייסען אז מען קען ניט אָבטיי-לען דאָס לעבען פון דער געזעלשאַפּט פון די לעבענס פון די איינ-צעלנע; אז מען קען ניט פּערניכטען די איינע ניט פּערניכטען דיג די אַנדערע" (3). „די געזעלשאַפּט איז געוואָרען דעם מענשענ'ס טייערסטער פּערמעגען. ריינע לופּט איז א גוטע זאַך, קיינער וויל עס אָבער איינער אליין לאַנג ניט אַטעמען. אונאַבּעהענגיקייט איז נישט, אָבער לעבען ביחידות איז צו-טייער בעצאָהלט דערפאַר" (4). די מענשען דאַרף אָבער ניט צוזאַמענהאַלטען אין גע-זעלשאַפּט אַ מגושם'דיגע העכסטע געוואָלט, נור בלויז די געזע-צ-

(1) ז. 158-9. (2) ז. 44. (3) ז. 35. (4) ז. 321.

ליך־ בינדענדע קראפט פון אַבמאָף.1) די פּאָרם פון דער געזעל־
שאַפט דארף זיין די „פּריוויליגע פּעראייניגונג,“2) און איהר
„קאָנסטיטוציע“3) — מעהר גאָר נישט ווי אַן אַבמאָף.

2. וואָס פאר אַ כאַראַקטער זאָל אָבער די פּריוויליגע פּער־

אייניגונג טראָגען כּפּרט?

ערסטענס, קען זי ניט בינדען איהרע מיטגליעדער אויפ'ן
גאַנצען לעבען. „די קאָנסטיטוציע פון אַ פּעראייניג, אין וועלכען
איטליכער מיטגליעד זאָגט זיך אָב פון דאָס רעכט צו מעגען ארויס־
טרעטען פון איהם, וואָלט ניט מעהר זיין ווי אַ פּוסטע פּאָרם, און
קיין אַנשטענדיגער מענש וואָלט זיך אויף אַ רגע ניט פּערטראַכטען
עובר צו זיין די דאָזיגע פּאָרם און טרעטען זי מיט די פּיס, אזוי
שנעל ווי ער וואָלט איינגעזעהן זיין אונגעהויערע דומהייט. אָב־
זאָגען זיך אויף שטענדיג פון צו מעגען ארויסטרעטען, הייסט זיך
אליין מאַכען פאר אַ שקלאַף. קיינער קען אָבער ניט זיך אליין
מאַכען פאר אזאַ שקלאַף, וואָס פּערלירט אין גאַנצען דאָס רעכט
צו דערקלערען זיך וויעדער פּריוויליג.“4)

צווייטענס, קען דער פּריוויליגער פּעראייניג אַלס אזעלכער
קיין הערשאַפט ניט האָבען איבער אַ געוויסען געביעט. „גאַנץ
געוויס וואָלט אזאַ פּריוויליגער פּעראייניג געהאַט דאָס רעכט צו
צווינגען אָבצוהיטען אַלע רעגעלן, צו וועלכע די מיטגליעדער האָב־
בען איינגעשטימט, אין די גרעניצען פון דעם שטיק לאַנד, אָדער
פון זיינע בעזונדערע טיילען, וועלכע זיינען אריינגעבראַכט גע־
וואָרען אין דעם פּעראייניג פון די מיטגליעדער אַלס איינצעלנע
אייגענטימער; און קיין פּרעמדער, וועלכער איז ניט איינגעגאַנג
נען מיט זיי אויף אַן אַבמאָף, וואָלט ניט האָבען קיין רעכט ארייני־
צוקומען אָדער פּערבלייבען אין דעם דאָזיגען געביעט, סיידען
אויף די תנאים וואָס דער פּעראייניג וואָלט איהם שטעלען. אויב
אָבער ערנעץ וואו אין מיטען פון אַט די לאַנד־שטיקער וואָלט גע־
לעכט, איידער דער פּעראייניג האָט זיך געבילדעט, אַ געוויסע פּער־

(1) ז. 32. (2) ז. 44. (3) ז. 342. (4) ז. 48.

זאָן אין זיין אייגענער היים אויף זיין אייגען פעלד, וועלכער וואָלט ניט געוואָלט צוליב וועלכען עס איז קלוגען אָדער נאַרשיען טעם אריינטרעטען אין דעם דאָזיגען פעראיין, דאָן וואָלטען די פעראיין־מיטגליעדער קיין רעכט ניט געהאַט איהם ארויסצוועצען, צווינגען איהם ווערען א מיטגליעד, מאַכען ער זאָל בעצאָהלען פאַר די מעגליכע נוצען וואָס ער קען ציהען פון די שכינות פון פעראיין, אָדער צוועקנעהמען ביי איהם א געוויסען רעכט וואָס ער האָט פריהער געהאַט, כדי איהם ניט צו דערלאָזען הנאה האָבען פון די דאָזיגע נוצען. און אזוי ווי א פרייוויליגער פעראיין שליסט נויטיגערווייז אין דאָס רעכט ארויסצוטרעטען פון איהם, וואָלט איטליך ארויסגעטראָטענער מיטגליעד נאַטירליכערדייז זיך צוריק־געשטעלט אויף דער פּאָזיציע און אויף דיזעלביגע רעכט, אויף וועלכע עס שטעהט דער איינצעלנער וואָס מיר האָבען פריהער בעשריבען, וועלכער האָט לכתחילה גאָר ניט געוואָלט אריינטרע־טען. דאָס איז אלעס וואָס מען קען זאָגען בנוגע צו דער האַלטונג פון דעם איינצעלנעם לגבי וועלכען עס איז אַרומיגען פרייווילי־גען פעראיין; און עס פערשטעהט זיך, אז זיין שטיצע פאַר'ן פער־אין הענגט אָב פון דעם, צי זיינע צוועקען געפעלען איהם, צי ניין, צי ער דענקט אז דער פעראיין וועט קענען מקיים זיין די צוועקען וואָס ער האָט זיך געשטעלט, און ווי ער קוקט אויף די נוצען אָדער דעם שאָרען פון ווערען א מיטגליעד, פון ארויסטרע־טען, אָדער פון גאָר ניט אריינטרעטען" (1).

די מיטגליעדערשאפט פון א פרייוויליגען פעראיין לענט ארויף אויף די מיטגליעדער אַלערליי התחייבות'ן. דער פעראיין קען פאַרערן אַלס א בעדינגונג פון מיטגליעדערשאפט דאָס אָנ־נעהמען־זיך צו טון געוויסע עבודות, ווי למשל „דיענען אַלס גע־שוואַרענער“ (אָננעהמען די ארכייט פון א בורר, א „זשורי־מאַן“ (2). און היות ווי די אַנאַרכיסטישע פעראייען אָנערקענען דאָס רעכט ארויסצוטרעטען, וועלען זיי זיך קענען בענוצען אויף מיט'ן שטיכ־

צעטעל, אויב זיי וועלען עס האַלטען פאר א פאסיגע מעמאָדע. אויב די פראַגע וואָס איז בעשלאָסען געוואָרען דורכ'ן שטימצער מעל איז אזא לעבענסנויטיגע, אז די מינאָריטעט וועט האַלטען פאר וויכטיגער אויסצופיהרען איהרע אייגענע מיינונגען איידער צו ארבייטען צוזאַמען, קען זי זיך צוריקציהען. א מינאָריטעט, ווי קליין זי זאָל ניט זיין, קען אויף קיין פאַל ניט רעגירט ווער רען אָהן איהר איינוויליגונג." (1) דער פרייוויליגער פּעראַיין איז בערעכטיגט צו צווינגען זיינע מיטגליעדער נאָכצוקומען זייערע פליכטען. „ווען א מענש מאַכט עפעס אָב מיט אַנדערע מענשען, מענען זיי זיך פּעראַייניגען כדי צו צווינגען איהם האַלטען וואָרט;" (2); א פרייוויליגער פּעראַיין איז דעריבער „בערעכטיגט צו צווינגען אָבהימען אַלערליי רעגעלן, אויף וועלכע די מיטגליעדער האָבען איינגעשטימט." (3) אודאי מוז מען דערביי געדענקען, אז „העכסט וואהרשיינליך דער בעסטער וועג ווי צו זיכערן דאָס האַלטען פון א צוזאַג איז צו געבען אפריהער צו פּערשטעמלן, אז מען וועט ניט צווינגען צו האַלטען וואָרט." (4)

צווישען אַלע התחיבות'ן פון די מיטגליעדער פון א פרייוויר ליגען פּעראַיין איז די התחיבות צו צאָהלען שטייערן פון ספּעציעלער וויכטיגקייט; אזוי ווי אָבער די שטייער איז בעגרינדעט אויף אַן אָבמאָך, איז זי פרייוויליג. (5) „פרייוויליגע נאַלאָגען (בער שטייערונגען) וועלען ניט אָנהויבען שאַדען דעם פּעראַינ'ס קרעדיט, נור אדרבא וועלען איהם שטאַרקען;" (6) וואָרים ערסטענס וועט דער פּעראַיין, מחמת דער איינפאַכקייט פון זיינע עובדות, זעהר זעלמען אָדער אפשר נאָר ניט דאַרפען באַרגען; צווייטענס, קען ער ניט, ווי דער היינטיגער שטאַטט אויפ'ן יסוד פון צוואַנגט שטייער, זיך אָבזאָגען צו צאָהלען זיינע חובות און פון דעסטוועגען טון ווייטער געשעפטען; און דריטענס, וועט ער נויטיגער ווייזן גיך כער זעהן אויפצוהאַלטען זיין קרעדיט אָבהימענדיג צו צאָהלען

(1) ז. 56-57. (2) ז. 24. (3) ז. 44. (4) ז. 157-8.

(5) ז. 32. (6) ז. 36-37.

זיינע חובות, איידער דער שטאָאט, וועלכער מאַכט געצוואונגענע נאַלָאָנען" (1). און אויסערדעם האָט די פּריוויליגקייט פון די שטייערן נאָך די מעלה, וואָס „דער פּערטיידיגונגס פּעראַיין וועט זיך שטענדיג אָבהאַלטען פון צו ווערען אַן אָנגרייפונגס-פּעראַיין, מורא האָבענדיג אז די פּריוויליגע בייטרעגע וועלען אָבפאַלען; ער וועט האָבען אַט דעם שטענדיגען מאָטיוו צו זעהן האַלטען זיך מיט'ן פּאָלק'ס פּערלאַנגען" (2).

„א כמעט-פּאָלקאָמענע אַנאַרכיסטישע אָרנאַניזאַציע, אויף אזא גרויסען מאָסשטאַב וואָס איז ביז איצט נאָך ניט געזעהען געוואָרען, איז די אירלאַנדישע לאַנד-ליגע. אַן אונגעהייער גרויסע צאָהל אָרטיגע גרופען זיינען צושפּרייט איבער גרויסע לאַנדטייל-לען פון צוויי קאָנטינענטען, וואָס זיינען אָבגעטיילט מיט דריי טויזענד מייל ים. יעדע גרופע איז אויטאָנאָמיש, פּריי. יעדערע בעשטעהט פון א פּערשיידענער צאָהל מענשען פון יעדען אַלטהער, פון ביידע געשלעכטער, פון אַלערליי ראַסען, וועלכע זיינען אלע גלייך אויטאָנאָמיש און פּריי. יעדערע איז דורכגעדרונגען פון אַן אַלגעמיינעם, צענטראַלען צוועק. יעדערע האַלט זיך אויף אין גאַנצען אויף פּריוויליגע בייטרעגע. יעדערע האַנדעלט לויט איהר אייגענער מיינונג; זי העלפט זיך אין דער אויסבילדונג פון איהר מיינונג און אין דעם בעשלוס ווי זיך צו פיהרען, מיט די עצות פון א צענטראַל-ראַטה פון געקליבענע מענשען, וועלכער האָט קיין מאַכט ניט ארויפצו-צווינגען זיינע בעפעהלען, א חוץ די קראַפט וואָס ליעגט אין דער איבערצייגענדער לאַגיק פון די טעמים אויף וועלכע ער בעגרינדעט זיינע בעפעהלען. אלע זיינען זיי צוואַמענ-געבונדען און פּעדערירט אויף דעם איינפאַכסטען אופן, ניט אָפּ-פּערענדיג מיט זייערע זעלבסטשטענדיגקייט, אין איין גרויסע פּעראַייניגונג, פאר וועמעס זעלטענע מאַכט די טיראַנען ציטערן, און געגען וועלכער די אַרמעען האָבען קיין בעטרעה ניט" (3).

3. צווישען די אָנגעזעהענע פּעראַיינען פון דער נייער נע-

זעלשאפט זיינען די געגענזייטיגע פערזיכערונגסגעזעלשאפטען און די געגענזייטיגע באַנקען, (1) און איבערהויפט די פערטידיגונגס־פּעראיינען.

„נאָך דער אָבשאַפונג פון'ם שטאַט וועט אויף זיין פּלאַץ אויפטרעטען א פערטידיגונגס־פּעראיינען“ (2) וועלכער וועט געבען בעשיצונג אַנטקעגען אזוינע, „וועלכע טרעטען איבער דאָס געזעלשאַפטליכע געזעץ, אָנגרייפּענדיג זייערע נאַכבאַרען“ (3). גאַנץ געוויס וועט דער דאָזיגער שווי־פּעראיינען זיין נויטיג נור אויף דער וויילע. „מיר האָפען אז עס וועט קומען א צייט, ווען עס וועט פּערשווינדען די נויטיגקייט פון געוואַלט אפילו פאר דעם צוועק פון אונטערדריקען פּערברעכען“ (4). „די נויט זיך צו פּערטידיגען אַנטקעגען איינצעלנע אָנגרייפּער קומט גרעסטענטיילס, און אפּשר ענדליך בעטראַכט נאָר אין גאַנצען, פון די אונטערדריקונגען פון דעם אָנגרייפּיגען שטאַט. ווען דער שטאַט וועט זיין געפאַלען, וועלען די פּערברעכער אָנהויבען צו פּערשווינדען“ (5).

עטליכע פּערטידיגונגס־פּעראיינען וועלען קענען עקזיסטירען איינע לעבען די אַנדערע. „עס זיינען פאַראַן א סך מעהר איידער פינף אָדער זעקס פּערזיכערונגסגעזעלשאַפטען אין ענגלאַנד, און עס איז נאָר ניט קיין אונגעוועהנליכע זאַך פאר די מיטגליעדער פון דערזעלביגער פאַמיליע צו סעקורירען זייער לעבען אָדער זייערע זאַכען פון אַן אומגליק אָדער א פייער אין פּערשיידענע געזעלשאַפטען. פאר וואָס זאָל אויך ניט זיין א היבשע צאָהל פּער־טיידיגונגסגעזעלשאַפטען אין ענגלאַנד, אין וועלכע מענשען, און אפילו מיטגליעדער פון דערזעלביגער פאַמיליע, זאָלען קענען סעקורירען זייער לעבען און זייערע זאַכען פון מערער אָדער פון גנבים? בעשיצונג איז אַן ארבייטס־לייסטונג ווי יעדע אַנדער ארבייטס־לייסטונג“ (6) אונטער דעם איינפלוס פון קאָנקורענץ וועט דער בעסטער און בילעגסטער בעשיצער, אקוראַט ווי דער בעסטער

(1) ז. 159. (2) ז. 25. (3) דאָרט. (4) ז. 52. (5) ז. 1

(6) ז. 32. 40

און ביליגסטער שניידער, אָהן צווייפּעל מאַכען די בעסטע געשעפֿ-
 טען. מען קען זיך דענקען, אז אזעלכער וועט פּערשאַפּען אלע קוּנ-
 דען. אויב ער וועט אָבער אַרײַנקריגען אלע קונדען, וועט ער עס
 האָבען אלס בעשיצער, ניט צוליב זיין מאַכט אלס טיראָן. ער
 וועט שטענדיג זיין געצוואונגען צו טון זיין בעסטעס, צוליב די
 מעגליכקייט פון קאָנקורענץ פאַר וועלכער ער וועט מורא האָבען;
 און דער מקור פון דער מאַכט וועט זיך אַלעמאַל געפינען, ניט ביי
 איהם, נור ביי זיינע קונדען, וועלכע קענען זי געברויכען, ניט
 דורך פּערבאַלאַטירען איהם, אָדער מיט געוואַלט אַרײַנזעצען אַנאַנ-
 דערן אויף זיין פּלאַץ, נור פשוט אָבציהענדיג פון איהם זייער
 קונדשאַפּט" (1). אויב אָבער דער אָנגרייפּער און דער אָנגעגריפּע-
 נער געהערן צו פּערשיידענע פּערטיידיגונגס־פּעראַיינען, וועט ניט
 ענטשטעהן צווישען זיי א שטרייט? „האָבענדיג די מעגליכקייט
 פון אזעלכע שטרייטען אין אויג, וועט מען וואַהרשיינליך שליסען
 אַבמאַכען צווישען זיך, אָדער גאָר אײַנפיהרען בונדס־געריכטען,
 אלס געריכטען פון לעצטער אינסטאַנציע, דורך די מיטוויקונג
 פון פּערשיידענע פּעראַיינען, אויף דיזעלביגע פּריוויליגע פּרינ-
 ציפּען, אויף וועלכע די פּעראַיינען גופא זיינען אָרגאַניזירט" (2).
 „פּריוויליגע פּערטיידיגונגס־פּעראַיינען, וועלכע ווירקען לויט
 דעם אַנאַרכיסטישען פּרינציפּ, וועלען ניט נור פּאָדערן שאַדען־
 ערזאַץ, נור וועלען אויך ניט דערלאָזען עס זאָל קומען צו אָפּענע
 אָנגרייפונגען" (3). כדי צו ערפיעלען אָט די אויפגאַבע וועלען זיי
 זיך קענען אויסקלייבען וועלכע עס איז געהעריגע מיטלען, און
 עס וועט ניט הייסען אז זיי איבען אויס דערביי א הערשאַפּט.
 „רעגירונג הייסט אונטערוואַרפען דעם ניט־אָנגרייפגען אײנ-
 צעלנעם אונטער א פרעמדען ווילען. די אונטערוואַרפונג פון דעם
 אָנאַרכיזם איז אַן אײַנצעלנעם איז ניט קיין רעגירונג, נור ווי-
 דערשאַפּט אַן אַנטקעגען רעגירונג און בעשיצונג פון איהר" (4). —
 „דער אַנאַרכיזם אָנערקענט דאָס רעכט צו אַרעמירען, משפּט'ן,

(1) ז. 326-7. (2) ז. 36. (3) ז. 167. (4) ז. 39.

פער'משפט'ן און בעשטרעפן פאר אן אונגערעכטע טהאט" (1).
 „דער אנארכיזם האָט בדעה אָבצונעהמען אזויפיעל פון דעם אָנגריי-
 פער'ס אייגענטום, וויפיעל עס וועט קלעקען צו דערזעצן דעם
 שאַדען וואָס זיין אָנגריף האָט געמאַכט.“ (2). „אויב ער וועט ניט
 קענען געפינען קיין בעסער מיטעל פון ווידערשטאַנד אַנטקעגען
 אָנגרייפונגען, וועט דער אנארכיזם זיך בענוצען מיט תפוסות.“ (3)
 ער לאָזט אויך צו די טוידט־שטראַף. „די געזעלשאַפט וועלכע
 ווערט אָן די טוידט־שטראַף, בעגעהט ניט קיין מאָרד־טהאט. מאָרד
 איז אַן אָנגרייפונגס־אַקט. מען קען דעם אויסדרוק גערעכטמעסיג
 ניט אָנווענדען אויף וועלכען עס איז פערטידיגונגס־אַקט. עס איז
 ניטאָ גאָר נישט הייליגעס אין דעם לעבען פון אַן אָנגרייפער, און
 עס איז ניטאָ קיין גוט־בעגרינדעטער פריניצפ פון געזעלשאַפט
 ליכען לעבען, וואָס זאָל פערבאָטען די אָנגעגריפענע זיך צו בע-
 שיצען אויף וועלכען עס איז אופן וואָס זיי קענען.“ (4) אָנגרייפער
 מעג מען אפילו בעשטרעפן מיט יסורים־אַנטון. אויב אָבער די
 „גוטע“ מענשען זיינען ניט קיין טיוואָלים, וועלען זיי מסתמא
 זיך ניט כאַפען פאַר יסורים־אַנטון, ביז וואַנען זיי וועלען האָבען
 אויסגעפונען, אז די שטראַף פון טויט און פון ערטרגליכער פער-
 האַפטונג האָבען קיין פעולה ניט.“ (5) — „אלע דיספוטען וועלען
 איבערגעבען ווערען צו געשוואַרענע געריכטען.“ (6) „לויט מיין
 פערזענליכער מיינונג, דאַרפען די געשוואַרענע אויסגעקליבען ווע-
 רען על פי גורלוואַרפען, ארויסציהענדיג צוועלף נעמען פון א
 קעסטיץ אין וועלכער עס געפינען זיך די נעמען פון אלע בירגער
 פון דער געמיינדע.“ (7) „די געשוואַרענע וועלען ענטשיידען ניט
 נור די פאַקטען, נור אויך דאָס געזעץ, די גערעכטיגקייט פון גע-
 זעץ און זיין אָנווערבאַרקייט אויף דעם געוויסען פאַל, ווי אויך
 די שטראַף אָדער דעם שאַדענערזאץ וואָס מען דאַרף צופאַסקנען
 פאַר עובר זיין אויף איהם.“ (8).

(1) ז. 55. (2) ז. 56. (3) דאָרט. (4) ז. 7-156.
 (5) ז. 60. (6) ז. 312. (7) ז. 56. (8) ז. 312.

1. נאָך טאָקער'ן נאָך איז פּוֹן'ס שטאַנדפּונקט פּוֹן יעדן אייגענטום אייגענוצט און פּוֹן דער גלייכער פּרייהייט פּוֹן אַלעמען גאָר נישטאָ וואָס איינצרווענדען געגען דאָס אייגענטום. טאָקער פּערוואַרפט נור די צוטיילונג פּוֹן אייגענטום אויפ'ן יסוד פּוֹן מאַנאָפּאָל, ווי עס עקזיסטירט אומערום און אַלע-מאָל אין'ס שטאַט. אז דער עצם פּוֹן שטאַט איז אָנגריף, צייגט זיך ארויס פּוֹן די געזעץ, וועלכע שרייבען פּאָר, ניט נור ווי מען זאָל זיך פּערווענדליך אויפּפיהרען, נור, וואָס עס איז נאָך ערגער, זיי שאַפען און האַלטען אויף מאַנאָפּאָלען" (1), און מאַכען דאָדורף מעגליך די וואוכעריי. (2)

1. וואוכעריי — דאָס איז צונעהמען דעם מעהרווערט. (3)
 „דעם ארכייטער'ס פּראָדוקט איז דער גרעסערער ווערט פּוֹן דעם געגענשטאַנד וואָס ער ניט איבער דעם פּערברויכער דורך זיין אר-בייט" (4). „דער ארכייטער קריגט ניט דעם דאָזיגען פּראָדוקט, ווע-ניגסטענס ניט אַלס ארכייטער; ער קריגט דורך זיין ארכייט קוים גענוג צום לעבען" (5). „ווער עס איז אָבער קריגט דאָך אָט דעם מעהרווערט. ווער איז ער? (6) „דער וואוכערער" (7).

„עס זיינען פּאַראַן דריי פּאַרמען פּוֹן וואוכעריי: צינזען פּוֹן געלד, רענט פּוֹן לאַנד און הייזער, און פּראָפּיט פּוֹן האַנדעל. ווער עס ציהט איינס פּוֹן די דריי, איז א וואוכערער. און ווער איז ניט? עס איז קוים דאָ איינער וואָס איז ניט. דער באַנקיער איז א וואוכערער, דער פּאַבריקאַנט איז א וואוכערער, דער סוחר איז א וואוכערער, דער גרונדבעזיצער איז א וואוכערער, און דער ארכייטער וועלכער לעגט אַוועק זיינע פּאָר גראַשען אויף פּראָ-צענט, אויב ער האָט וואָס אָבגעשפּאַרט, אָדער ער נעהמט רענט פּאַר זיין הויז אָדער לאַנד, אויב ער האָט וועלכע, אָדער ער נעהמט

(1) ז. 26. (2) ז. 178. (3) ז. 177. (4) ז. 241.
 (5) ז. 177. (6) דאָרט. (7) ז. 178.

מעהר פאר זיין ארבייט איידער עס האָט דעם ווערטה — איז ער אויף א וואוכערער. קיינער איז ניט פריי פון דער זינד פון וואר-כעריי, און אלע טראָגען אויף זיך די פּעראַנטוואָרטליכקייט פון דעם. ניט אלע אָבער פּראָפּיטירען דערפון. די גרעסטע מאַיאָ-ריטעט ליידעט. נור די הויפּט-פּראָצענטניקעס ווערען רייך: אין אַגריקולטורנע און געדיכט-בעפעלקערטע לענדער, — די גרונד-בעזיצער; אין אינדוסטריעלע און קאָמערציעלע לענדער — די באַנקיערען. זיי זיינען עס, וועלכע שלינגען איין דעם מעהר-ווערטה" (1).

2. „פון וואָנען נעהמען זיי אָבער זייער מאַכט? פון דעם מאַנאַפּאָל וואָס דער שטאַט האַלט אויף. די וואוכעריי איז גע-בויט אויף איהם" (2). און „פון די פּערשיידענע מאַנאַפּאָלען וואָס עקזיסטירען היינטיגען טאָג, זיינען פאַראַן פיער הויפּט וויכטיגע" (3). „דער ערסטער אין די וויכטיגקייט פון זיין שעדליכען איינ-פלוס שטעהט דאָס געלד-מאַנאַפּאָל. עס בעשטעהט דעריין, וואָס די רעגירונג גיט געוויסע פּערזאָנען, אָדער אזעלכע פּערזאָנען, וואָס פּערמעגען א געוויסען סאָרט אייגענטום, דאָס פּריווילעגיום צו שאַפען דאָס צירקולאַציאָנס-מיטעל — א פּריווילעגיום וואָס זי שטיצט דאָ אין לאַנד דורך א נאַציאָנאַל-שטייער פון 10 פּראָ-צענט, וועלכען זי האָט ארויפגעלעגט אויף אלע אַנדערע פּערזאָ-נען וואָס ווילען שאַפען א צירקולאַציאָנס מיטעל, און דורך שטאַט-געזעץ, וועלכע מאַכען עס פאַר א קרימינאַל-אַקט ארויס-צוגעבען באַנק-נאָטען אַלס געלד. מען קען בעהויפטען, אז די וואָס האָבען דאָס דאָזיגע פּריווילעגיום, קאָנטראָלירען די צינדראַטען, די הויף פון דער רענט אויף הייזער און געביידען און דעם פּרייז פון וואַרען — דאָס ערסטע דירעקט, דאָס צווייטע און דריטע אונדירעקט. וואָרים ווען דאָס באַנק-געשעפט וואָלט געשטאַנען פריי פאַר אלעמען, וואָלטען זיך אַלץ מעהר און מעהר מענשען גענומען פאַר איהם, ביז די קאָנקורענץ וואָלט געוואָרען אזוי

(1) ז. 178. (2) דאָרט. (3) ז. 11.

שארף, אז זי וואָלט אַרונטערגעזעצט דעם פרייז פון פערליהען געלד ביו צו דעם ערף פון די קאָסטען פון דער אַרבייט וואָס שטעקט אין דעם, וואָס, ווי די סטאַטיסטיק צייגט, בעטרעפט ווער ניגער ווי דריי פערטיל פון איינס פראָצענט" (1). „דאָן וואָלט גלייך אַרונטערגעפאַלען די רענט פון הייזער. וואָרים קיינער, וועלכער קען באַרגען געלד אויף לאַנד אויף איינס פראָצענט, מיט וואָס צו בויען אַ הויז פאַר זיך, וועט ניט מרוצה זיין צו צאָהלען אַ לאַנדבעזיצער אַ העכערע רענט" (2). שליסליך, „וועלען אַרונטער-קומען אויף די פראָפיטען. וואָרים די סוחרים, אַנשטאַט צו קויר פּען אויף קרעדיט און צאָהלען הויכע פרייזען, וועלען באַרגען געלד פון די באַנקען אויף וועניגער ווי איינס פראָצענט, קויפען פאַר מוזמן צו נידעריגע פרייזען, און אַרונטערלאָזען לפי ערף די פרייזען פון זייערע וואַרע צו די קונים" (3).

„דאָס צווייטע אין וויכטיגקייט קומט דאָס לאַנד-מאַנאַפּאַל. זיינע שלעכטע ווירקונגען זעהט מען דערהויפּט אין די אויסשליס-ליך אַגריקולטור-לענדער, ווי אירלאַנד. דאָס דאָזיגע מאַנאַפּאַל בעשטעהט דעריין, וואָס די רעגירונג שטיצט דאָס רעכט אויף לאַנד, ניט אויפ'ן יסוד פון פּערזענליכען בעזיץ און בעאַרביי-טונג" (4). „גרונד-רענט עקזיסטירט נור דערפאַר, ווייל דער שטאַט שטעהט דערביי די רענט איינצומאַהנען און צו בעשיצען די לאַנד-רעכט, וואָס זיינען איינגעוואָרצעלט אין געוואַלט אָדער בעטרונג" (5). „אזוי שנעל ווי מען וואָלט אויפהערען בעשיצען אַנדערע רעכט אַ חוץ פון פּערזענליכען בעזיץ און בעאַרבייטונג פון לאַנד, וואָלט די לאַנד-רעכט פּערשווינדען, און די וואַוכעריי וואָלט געהאַט מיט איין פּוס וועניגער אויף וואָס זיך צו שטיצען" (6).

דעם דריטען און פיערטען פּלאַץ פּערנעהמען די מאַנאַפּאַלען פון טאַריף און פּאַטענטען" (7). „דאָס טאַריף-מאַנאַפּאַל בעשטעהט דעריין, וואָס מען שטיצט די פּראָדוקציע און אויפ'ן יסוד פון הויכע

(1) ז. 11. (2) ז. 12. (3) דאָרט. (4) דאָרט. (5) ז. 178. (6) ז. 12. (7) דאָרט.

פרייווען און אונטער ניט-גינסטיגע אומשטאנדען, דורכדעם וואָס מען לעגט ארויף א שטייער-שטרעף אויף די וואָס פאַטראָניזירען די פראָדוקציע און אויפ'ן יסוד פון נידעריגע פרייווען און אונטער גינסטיגע אומשטאנדען. די צרה וואָס דאָס מאָנאָפּאָל רופט ארויס, קען מען ריכטיגער אָנרופען מיסגעברויך פון וואוכעריי איידער ריכטיגע וואוכעריי, ווייל עס צווינגט די ארכיטער צו צאָהלען, ניט אַקוראַט פאר דעם געברויך פון קאַפיטאַל, נור אדרבא פאר דעם מיסגעברויך פון קאַפיטאַל" (1). דאָס פאַטענטען-מאָנאָפּאָל בע-שיצט ערפינדער און פערפאַסער פון קאָנקורענץ פאר א געוויסע צייט, וואָס איז לאַנג גענוג זיי צו לאָזען ארויסרייסען פון פאַלק א שכר, וועלכער איז אונגעהייערליך צופיעל לפי ערך פון דער ארכיט וואָס לעגט אין זייערע לייסטונגען. אין אַנדערע ווער-טער, עס גיט געוויסע מענשען פאר א צאָהל יאָהרען אן אייענגי-טומס-רעכט אויף נאַטור-געזעץ און נאַטור-פאַקטען, און א מאַכט ארויסצופרעסען פון אַנדערע מענשען אן אַכצאָהל פאר דעם גע-ברויך פון א נאַטירליכען רייכטום, וועלכער דאַרף זיין פריי פאר אַלעמען". פראָפיטען אין מסחר איז בעגרינדעט גלייך נאָך דעם געלד-מאָנאָפּאָל אויף דעם מאַריא און פאַטענטען-מאָנאָפּאָל. ווען זיי וואָלטען אַבגעשאפט געוואָרען צוזאַמען מיט'ן געלד-מאָנאָפּאָל, וואָלט פערשווינדען דער מסחר-פראָפיט. (2)

II. יעדען אייגענטום אייגענוצען, און איבערהויפט די גלייכע פרייהייט פון אַלעמען, פאַדערט אזא אייגענטום-פערטיילונג, וואו יעדען אייגען איז גאַראַנטירט דער פראָ-דוקט פון זיין אַרכיט. (3)

1. „גלייכע פרייהייט אויפ'ן געביעט פון אייגענטום בע-טייט אזא גלייכגעוויכט צווישען די פרייהייט צו נעהמען און די פרייהייט פעסטצוהאַלטען, אז די ביידע פרייהייטען זאָלען קענען בעשטעהן איינע לעבען די אַנדערע אָהן א צוזאַמענשטויס אָדער אַנגריה" (4). „די איינציגע פאַרם פון אייגענטום וועלכע ענט-"

(1) ז. 12. (2) ז. 12, 13, 178. (3) ז. 60, 59. (4) ז. 67.

שפרעכט די דאזיגע פאָרערונג, איז דאָס אייגענטום וואָס איז בעגרינדעט אויף ארבייט" (1); "אנשטאָט וואָס זיי האָבען נור א גאנץ קליינעם טייל פון די רייכטימער פון דער וועלט, זאָלען די ארבייטער האָבען אלע רייכטימער" (2). אָט די פאָרם פון אייגענ-טום, "פערזויכערט יעדען איינעם דעם בעזיץ פון זיינע אייגענע פראָדוקטען, אָדער די פראָדוקטען פון אנדערע מענשען, וועלכע ער האָט לחלוטין ערוואָרבען, ניט בענוצענדיג דערביי קיין שום בעטרוג אָדער געוואַלט, און עס גאראַנטירט איהם אויך אלע רעכט אויף אזוינע פראָדוקטען, וועלכע ער קען האַלטען אין קראַפט פון א פרייען אַבמאָך מיט אנדערע" (3).

"מען קען זעהן פון דער דאזיגער דעפיניציאָן, אז דאָס אַנאָר-כיסמישע אייגענטום בעציהט זיך נור אויף פראָדוקטען. א פראָד-דוקט איז אָבער אַלץ, אויף וואָס עס איז אָנגעווענדעט געוואָרען מענשליכע ארבייט, סיי עס איז א שטיק אייזען, אָדער א שטיק לאַנד, (מען מוז אָבער דערצו בעמערקען, אז אין פרט פון לאַנד אָדער פון אנדערע מאַטעריאַלען, וועלכע געפינען זיך אין אזא בעשרענקטער מאָס, אז ניט אלע קענען האָבען פון זיי וויפיעל זיי ווילען, נעהמט זיך דער אַנאַרכיזם ניט אונטער צו בעשיצען קיינע אנדערע אייגענטומס־רעכט א הויז די וואָס זיינען בעגרייב-דעט אויפ'ן יסוד פון ווירקליכען בעזיץ און געברויך" (4).

א פערטיילונג פון אייגענטום וואו יעדען איינעם איז גאָ-ראַנטירט דער פראָדוקט פון זיין ארבייט מיינט נור, אז די גליי-כע פרייהייט זאָל אָנגעווענדעט ווערען אויף יענע געביעטען, אי-בער וועלכע עס הערשט נאָך איצטער דאָס שטאַאַט־מאָנאָפּאָלי (5). "ערסטענס מוז זיין געלד־פרייהייט" (6), "אונטער געלד־פריי-הייט פערשטעה איך עס זאָל לגמרי קיין בעשרענקונג ניט זיין אין ארויסגעבען אמת'ע, ניט קיין שווינדלערישע געלד" (7). "דאָס ארויסגעבען פון געלד דאַרף זיין אזוי פריי ווי דאָס פאַבריצירען

(1) ז. 131. (2) ז. 185. (3) ז. 60. (4) ז. 61. (5) ז. 178. (6) ז. 273. (7) ז. 274.

פון שיק"1. דאָס געלד ווערט דאָ אָנגענומען אין דעם ברייטסטען זין; עס מיינט „אי וואָרען-געלד, אי קרעדיט-געלד“2, און בשום אופן ניט נור מינצען. „ווען מען וואָלט אמאָל געקענט ארויסשלאָגען פון די מענשענ'ס קעפּ דעם געדאַנק וועגען דעם קעניגטום פון גאָלד און זילבער, און זיי וואָלטען אמאָל געקענט פערשטעהן, אז פון דער נאַטור איז קיין בעזונדער מין וואָרע ניט געשאַפען געוואָרען צו דיענען די צוועקען פון געלד, וואָלטען זיי אָבגע-פטר'ט די פראַגע אין א מינוט“3. „עס זיינען פאַראַן גענוג גרויז סע און קליינע אייגענטימער, וועלכע וואָלטען שטאַרק וועלען, ווען זיי זאָלען נור האָבען די פרייהייט דאָס צו טון, ארויסגעבען געלד און בעזאָרגען א סך א גרעסערע סומע איידער עס איז נויטיג“4. „ווען עס וואָלט געווען ערלויבט צו עפענען באַנקען אויף ארויס-צוגעבען פאַפירגעלד געגען וועלכען עס איז אייגענטום, וואָס די בירגער וואָלטען מרוצה געווען אָנצונעהמען אלס משכון; די באַנק זאָל דערביי אפשר גאָר קיין מינצען ניט בעזיצען און זאָל ניט זיין גענויטיגט אויסצולייזען איהר פאַפירגעלד מיט מינצען; די קונדען פון דער באַנק זאָלען זיך געגענויטיג פערפליכטען אָנ-צונעהמען איהרע נאָטען לויט'ן געשריבענעם ווערט אַנשטאַט גאָלד אָדער זילבער מיני, און די נאָטען זאָלען ווערען אויסגע-לייזט ערסט יעמאָלט, ווען די ערבות-נאָטען אויף די פער'משכון'טע גיטער ווערען פעליג, פשוט אומקעהרענדיג די באַנק-נאָטען און קריגענדיג דערפאַר א בעפרייאונג פון די ערבות — ווען דאָס וואָלט זיין ערלויבט, וואָלט דאָס פאָלק מוזען זיין זעהר נאָריש זיך ניט אָנצוכאַפען פאַר אזא אונשאַצבאַרע פרייהייט“5. „די קאָנקורענץ וואָלט דאָן אַרונטערגעזעצט די קאַפיטאַל-צינוען ביז צום ערך וואָס דאַרף קאָסטען דאָס אָנפיהרען פון'ם באַנקגעשעפט, וועלכער בעטרעפט א סך וועניגער איידער איינס פראַצענט; וואָ-רים עס וועט דאָך קיינעם ניט איינפאלען צאָהלען דעם קאַפיטאַל-ליסט צינוען, ווען ער קען אין באַנק קריגען דאָס געלד אויף איינ-

(1) ז. 374. (2) 272. (3) 198. (4) 248. (5) 226.

צוקויפֿען די מיטלען צו בעטרייבען זיין געשעפט נאָר אָהן ציג-
 זען" (1). דאָסגלייכען „וואָלט די רענט פאר הייזער כמעט אין
 גאנצען דירעקט אָבגעשאפט געוואָרען" (2), און „די פּראָפּיטען אין
 מסחר וואָלטען אַרונטערגעפאלען צום ערד פון א גערעכטען לוינ
 פאר דער ארבייט פון'ס פאַבריקאַנט אָדער סוחר" (3) — „סיידען
 נור אין אזעלכע געשעפטען, וואָס זיינען בעשיצט פון טאַריף
 אָדער פאַטענטען-געזעץ" (4). אָט די לייכטקייט צו בעקומען קאַ-
 פיטאַל וואָלט א הויב געטון די געשעפטען נאָר גרויסאַרטיג (5).
 „ווען די באַנק-פּרייהייט וואָלט נישט מעהר געווען ווי א קליינטשיג-
 קע פּראָבע פּועל צו זיין א מעהר גערעכטע פּערטיילונג פון דער
 קליינער סומע רייכטימער וואָס ווערען איצט געשאַפען, וואָלט
 אײַך קיין מינוט ענערגיע אויף דעם ניט פּערבראַכט" (6).

צווייטענס מוז זיין לאַנד-פּרייהייט. „דאָס לאַנד פאַר'ן
 פּאַלק", מיינט לויט דעם בעגריף פון פּרייהייט, אז אלע מענשען
 וועלכע ווילען בעארבייטען די ערד, זאָלען בעשיצט ווערען אין
 דעם בעזיץ פון וויפּיעל לאַנד זיי קענען פּערזענליך בעארבייטען,
 אָהן אונטערשיעד צי זיי געהערען צו די היינטיגע קלאַסען פון
 לאַנד אייגענטימער, פאַכטער אָדער ארבייטער; און די מאַכט
 וואָס זאָל זיי בעשיצען דאַרף גאַנץ בעשטימט זיך אָבזאָגען צו
 העלפען אויפּמאַהנען פון זיי וועלכע עס איז רענט" (7). „אזא סיס-
 טעם פון בעזיץ-אייגענטום, מיט וועלכען עס געהט ניט קיין גע-
 זעצליכע מאַכט איינצומאַהנען רענט, נור עס איז פּערקעהרט נאָך
 בעגלייט מיט אַן אָבשאַפונג פון דעם שטאַט-גאַראַנטירטען געלד-
 מאַנאַפּאָל, וואָס דורכדעם וואָלט צו יעדער צייט געווען לייכט צו
 קריגען קאַפיטאַל, — אזא סיסטעם וואָלט אָבגעשאַפט די גרונד-
 רענט און וואָלט פּערטיילט דעם צוגעקומענעם ווערטא אויף א נאַ-
 טירליכען און פּריעדליכען אופן צווישען זיינע בערעכטיגטע איי-
 גענטימער" (8).

(1) ז. 287, (2) ז. 274, (3) ז. 287, (4) ז. 178.
 (5) ז. 11, (6) ז. 243, (7) ז. 299, (8) ז. 325.

דרימענס און פיערטענס איז נויטיג עם זאָלען זיין האַנדעלס־פרייהייט און פרייהייט פון גייסטיגען שאַפען. (1) ווען אָט די פריי־הייטען וואָלטען צוגעקומען צו דער געלד־פרייהייט, „וואָלטען די סוחר'ישע פראָפיטען געוואָרען נישט מעהר ווי די שכירות פאר דעם סוחר'ס ארבייט.“ (2) די האַנדעלס פרייהייט „וואָלט מיטגע־בראַכט א גרויסען אַראַבפאַל אין די פרייווען פון אלע אַרטיקלען, אויף וועלכע עם איז דאָ א טאַריף; און די אַבשאַפונג פון דעם פאַטענט־מאַנאַפאַאַל וואָלט אָנגעפיעלט די הערצער פון די וואָס זיי נען נהנה פון איהם מיט א געהעריגע מורא פאַר קאָנקורענץ, און וואָלט זיי מיטגעבראַכט צו בענוגענען זיך מיט אזא לוינ פאַר זיי־ערע לייסטונגען, ווי אַנדערע ארבייטער קריגען פאַר זייערע.“ (3) ווען גלייכע פרייהייט זאָל ווערען פערוירקליכט אויף אָט די אלע פיער געביעטען, דאַן וואָלט זי שוין פון זיך אליין זיך פער־ווירקליכט אויפ'ן געביעט פון אייגענטום; דאָס הייסט, עם וואָלט מקוים ווערען א פערטיילונג פון אייגענטום, וואו יעדען איינעם איז נאַראַנטירט דער פראָדוקט פון זיין ארבייט.“ (4) „מיט דער אַבשאַפונג פון פאַליטישער טיראַניי מוזען די עקאָנאָמישע פרי־ווילעניען פון זיך אליין פערשווינדען.“ (5) אין א געזעלשאַפט וואו עם איז מעהר ניטאָ קיין הערשאַפט פון מענשען איבער מענשען, קענען ניט עקזיסטירען אזעלכע זאַכען ווי צינזען, רענט און פראָ־פיטען; (6) יעדען איינעם איז נאַראַנטירט דאָס אייגענטום פון דעם ערטראַג פון זיין ארבייט. „מיר זאָגען ניט: „דו זאָלסט ניט גנב'נען!“ מיר זאָגען: ווען אלע מענשען וועלען האָבען פריי־הייט, „וועסטו ניט גנב'נען.“ (7)

3. „די פרייהייט וועט אַבשאַפען אלע וועגען ווי אויב דער ארבייטער קען בערויבט ווערען פון א טייל פון זיין פראָדוקט; זי קען אַבער ניט אַבשאַפען די בעגעריצטע אונגלייכהייט צווי־שען איין ארבייטער'ס ערטראַג און אַנאַדער ארבייטער'ס ער־

(1) ז. 12-13. (2) ז. 178, 174. (3) ז. 13. (4) ז. 408.

(5) דאָרט, (6) ז. 470. (7) ז. 362.

טראַג"1). „עס וועט בלייבען א לייכטע אונגלייכהייט אין די פראָדוקטען צוליב די חלוקים אין דעם גראַד פון פעהיגקייט און אין דער קוואַליטע פון'ם באַדען. אָבער אפילו אָט די אונגלייכ-הייט וועט באַלד אָנהויבען ווערען וואָס ווייטער וועניגער. אונטער די נייע עקאָמישע בעדינגונגען און פערגרעסערטע געלעגענ-הייטען, וואָס די קרעדיט און לאַנדפרייהייט וועט מיטבריינגען, וועלען די קלאַסען-אונטערשיידען ביסלעכווייז פערשווינדען; עס וועלען זיך ניט ענטוויקלען קיין גרויסע פעהיגקייטען ביי א קליין נער צאָהל מענשען אויפ'ן חשבון פון פערקריפעלטע פעהיגקייטען פון דער גרויסער מעהרצאָהל. די פרייהייט צו בעוועגען זיך וועט ווערען א סך גרעסער; די ארבייטער וועלען מעהר ניט זיין צור געשמידט אין אזוינע גרויסע מאַסען צו די היינטיגע צענטערן פון קאָמערציע און פערשקלאַפט ווערען דורכדעם צו די שטאַדטיגע הויזבעזיצערס; לענדער און קוואַלען, וועלכע זיינען פריהער ניט בענוצט געוואָרען, וועט מען לייכט גרייכען און ענטוויקלען. אונטער אָט די אלע איינפלוסען וועט די פריהער-דערמאָנטע אונט-גלייכהייט אַראַבפאלען ביז צו א מינימום"2).

„אין גאַנצען וועט זי וואַהרשיינליך קיינמאָל ניט פערשוויי-דען"3). „דערפאַר וואָס די פרייהייט קען דאָס ניט טון, זיינען פאַראַ מענשען וואָס זאָגען: „מיר ווילען ניט קיין פרייהייט, וואָרים מיר מוזען האַבען אַבסאָלומע גלייכהייט". איך געהער ניט צו זיי. אויב איך קען דורכמאַכען מיין לעבען פריי און רייך, וועל איך ניט קלאָגען פאַרוואָס מיין נאַכבאַר, וועלכער איז פונקט אזוי פריי, איז רייכער פאַר מיר. די פרייהייט וועט צום סוף אַלעמען מאַכען רייך; זי וועט אָבער ניט מאַכען אַלעמען גלייך רייך. די אויטאָריטעט קען אַפּשר (און אַפּשר ניט) מאַכען אַלע זאַלען זיין גלייך רייך אין בייטעל; זי וועט זיי אָבער זיכער אַלע-מען מאַכען גלייך אַרים אין אַלץ וואָס עס מאַכט דאָס לעבען אַם בעסטען ווערטה צו לעבען"4).

1 ז. 348. 2 ז. 332-3. 3 דאָרט. 4 ז. 348.

6. פערווירקליכונג.

די ענדערונג, וואָס פּאָדערט זיך לויט דעם פּרינציפּ פּון יעדען אייגענעם אייגענוצן, וועט נאָך מאַקער'ס מיינונג קומען דורכדעם, וואָס אַלע די וועלכע האָבען איינגעזעהען די וואַרהייט, וועלען צוערסט איבערצייגען אַ גענוגענדע צאָהל מענשען ווי נויטיג די דאָזיגע ענדערונג איז פאַר זיי. ערע אייגענע אינטערעסען, און דאָן, אויפהערענדיג צו זיין געהאַרצואָם, וועלען זיי אַבשאַפּען דעם שטאַט, אומענדערן געזעץ און אייגענטום, און אויף אַזאַ אָפּן איינפיהרען די נייע אָרדנונג.

I. ערסטענס דאַרפּען אַ גענוגענדע צאָהל מענשען ווערען איבערצייגט, און זייערע אייגענע אינטערעסען פּאָדערן די ענדערונג.

1. „כדי עם זאָל ווירקליך קענען עקזיסטירען און אַנאַר-כיסטיש סיסטעם, מוז דאָס פּאָלק אפריהער ערצויגען ווערען אין די אַנאַרכיסטישע פּרינציפּען“ (1). „יערער איינצעלנער מוז ווערען דורכגעדרונגען פון דעם אַנאַרכיסטישען געדאַנק און מען מוז איהם אויסלערנען צו רעבעלירען“ (2). „מען מוז אָהן און אויפהער פער שפּרייטען די לעהרע פון גלייכער פּרייהייט, כדי די מאַיאָריטעט זאָל ענדליך איינזעהען בנוגע צו די היינטיגע פּאַרמען פון אַנ-גרייפונגען, וואָס זי האָט שוין איינגעזעהען בנוגע צו די אַלטע, אַכגעלעכטע פּאַרמען — דאָס איז, און זייער ציעל איז לנמרי ניט די גלייכע פּרייהייט פאַר אַלעמען, נור פשוט די אונטערזואַרפונג פון אַלע אַנדערע מענשען אונטער זיך אליין“ (3). „די אירלאַנדישע לאַנדליג איז אונטערגעגאַנגען, ווייל די פויערים האָבען ניט גע-האַנדעלט ציעלעוואוסט לויט זייער אייגענעם שכל, נור זיינען נאָכגעגאַנגען בלינד זייערע פיהרער, וועלכע האָבען זיי פער-ראַטען אין רעכטען קריטישען מאַמענט. ווען דאָס פּאָלק וואָלט

(1) ז. 104. (2) ז. 114. (3) ז. 77-78.

דערקענט זיין מאכט און וואָלט פערשטאנען די עקאָמישע לאַג
גע, וואָלטען זיי ניט גענומען וויעדער צאָהלען רענט אויף פאר-
נעל'ס בעפעהל, און וואָלטען שוין אפשר היינט געווען פריי. די
אנארכיסטען האָבען ניט בדעה צו מאַכען דעמוזעלבען פעהלער.
דערפאר גיבען זיי זיך אין גאַנצען אָב מיט דער פערשפרייטונג פון
זייערע פרינציפען, און ספעציעל די עקאָנאָמישע פרינציפען.
פערפאָלגענדיג אָט די מעטאָדע מיט א פעסטען בעשלוס און ניט
לאָזענדיג זיך פערפיהרען פון דעם ליארם, לעגען זיי אַוועק א
זיכערן פונדאמענט פאר'ן ערפאָלג פון דער רעוואָלוציאָן" (1).

2. די מיטלען ווי צו פערשפרייטען דעם אנארכיסטישען
געדאַנק, זיינען נאָך טאָקער'ן, „די מינדליכע און שריפטליכע פראָ-
פאָאָנאָראַ" (2) — וואָס זאָל מען אָבער טון אויב די רעדע און
פּרעסע פרייהייט ווערט אונטערדריקט? דאָן איז מען בערעכטיגט
צו געברויכען געוואַלט. (3)

אָבער די געוואַלט דאַרף מען געברויכען ווי א לעצטער מי-
טעל" (4). „ווען א דאָקטאָר זעהט אז זיין פּאַציענט ווערט אזוי
אַבגעשוואַכט פון די שטאַרקע שמערצען וואָס ער ליידט, אז ער
קען שטאַרבן פון דער דאָזיגער אָבשוואַכונג איידער די אָנגע-
ווענדטע מעדיצינישע מיטלען וועלען האָבען א געלעגענהייט צו
קורירען די קראַנקהייט, פערשרייבט ער איהם א בעטויבונגסמי-
טעל. א גוטער דאָקטאָר טוט עס אָבער אלע מאָל זעהר ניט ווילענ-
דיג, וואָרים ער ווייס אז איינע פון די ווירקונגען פון דעם בע-
טויבונגסמיטעל איז אזוינע, וואָס שמערט און האַלט אָב די וויר-
קונג פון דעם מעדיצינישען פּראָצעס גופא. דאָס אייגענע איז
אויף מיט דעם געברויך פון געוואַלט, סיי פון דעם המון, סיי
פון'ם שטאַאט, אויף א קראַנקער געזעלשאַפט. ניט נור די וואָס
פערשרייבען עס אָהן אַן אויסרעכענונג אלס א רפואה בדוקה און
א שטענדיגער קרעפטיגונג מיטעל, נור אלע וואָס פערשרייבען
עס איבערהויפּט אלס א היילמיטעל, און אפילו די וואָס וואָלטען

(1) ז. 416. (2) ז. 413, 397. (3) ז. 413. (4) ז. 397.

זיך ווען עס איז דערמיט בענוצען לייכטפערטיג, ניט אלס א קור
ראציע, נור אלס א צייטווייליג מיטעל, זיינען געזעלשאפט
ליכע קאָנאָוואַלען" (1).

דעריבער, „דאָרף מען נור דאָן אָנווענדען געוואַלט אַנטקע-
גען די אונטערדריקער פון דער מענשהייט, ווען זיי האָבען לחלוטין
אונגעגליך געמאַכט יעדע איינציגע פּריעדליכע מעטאָדע פון אַני-
טאַציע" (2). בלוטפּערגיסונג פאר זיך אליין איז א ריינער פּערלוסט.
ווען אָבער מיר מוזען האָבען אַגיטאַציע פּרייהייט און מען קען
עס אויף קיין אַנדער אופן ניט קריגען סידען דורך בלוטפּערגי-
סונג, דאָן איז בלוטפּערגיסען פּערנינפּטיג" (3). כל זמן די רעדע
און פּרעסע פּרייהייט איז ניט אָבגעהאַקט, טאָר מען זיך ניט
נעהמען פאר דער פיזישער געוואַלט אין'ס קאַמפּה אַנטקעגען אונ-
טערדריקונג. דערפון וואָס מיר זאָגען, אז עס איז ראַטזאַם צו געברוי-
כען געוואַלט כדי צו געווינען רעדע פּרייהייט, איז נאָך ניט גע-
דרונגען אז עס איז רעכט צו מאַכען א בלוטבאָד, וויבאַלד נור די
רעדע פּרייהייט איז אָבגעשניטען געוואָרען אין איינעם, א צעהנדליג
אָדער א הונדערט פּאַלען. נור דאָן ווען זי איז פּאַלשטענדיג אונ-
טערדריקט געוואָרען, קען מען זיך נעהמען פאר דעם לעצטען מיטעל,
דעם געברויך פון געוואַלט" (4). „דער טעראָר איז צוועקמעסיג
אין רוסלאַנד און ניט-צוועקמעסיג אין דייטשלאַנד און ענגלאַנד" (5).
— אויף וועלכען אופן זאָל מען אָנווענדען געוואַלט? „די צייט
פון בעוואָפּענטע רעוואָלוציעס זיינען שוין אַוועקגעגאַנגען; מען
קען זיי צו-לייכט אונטערדריקען" (6). „טעראָר און אַטענטאַטען" (7)
זיינען נויטיג, זיי וועלען אָבער זיך מוזען אויסדריקען אין א
רייה אינדיווידועלע אַקטען דורך דינאַמיט" (8).

3. אָבער א חוץ די מינדליכע און שריפטליכע זיינען נאָך
פאַראַן אַנדערע מעטאָדען פון פּראָפּאַגאַנדאַ. איין מעטאָדע אַזעל-
כע איז — „יעדער איינצעלנער בעזונדער זאָל זיך ענטזאָגען צו

(1) ז. 428. (2) דאָרט. (3) ז. 439. (4) ז. 397.
(5) ז. 428. (6) ז. 440. (7) ז. 428. (8) ז. 440.

צאָהלען שטייערן" (1), "לאָמיר זאָגען, א געוויסען יאָהר, ווען איין אַנאַרכיסט פיהלט גראָד בעזונדערס שטאַרק און אונאַבהענגיק, ווען זיין אויפפיהרונג קען ניט שאָדען קיין ערנסטע פערזענליכע התחייבות, ווען, אין אַלגעמיין בעטראַכט, וואָלט איהם ניט אזוי שטאַרק געאַרט, אָבצוזיצען" אביסעל, און ווען זיין פערמעגען איז פון אזא סאָרט וואָס מען קען עס גוט פערבעהאַלטען — לאָז ער דאָ אָנגעבען פאר'ן בעאַמטען וויפיעל זיין פערמעגען איז ווערט, אָבער ווען דער שטייערן-קאָלקטאָר קומט, ניט געבען א סענט. אָדער, אויב ער האָט ניט קיין אייגענטום, זאָל ער זיך ענטוואָר-גען צאָהלען דעם קאָפּ-שטייער. דער שטאַט וועט דאָן מוזען אויסשפיעלען זיינע טרוםפען. ער קען טון איינס פון די ביידע: אָדער ער וועט איהם לאָזען צורוח, דאָן וועט דער אַנאַרכיסט קען גען דערצעהלען די גאַנצע מעשה זיינע נאַכבאַרען, וועלכע וועלען נעכטמען יאָהר אליין אויך אָנהויבען שפירען א גרויסען חשק איינ-צוהאַלטען זייערע געלד ביי זיך אין די בייטלען; אָדער ער וועט איהם אריינזעצען. אין דעם אַנדערן פאַל וועט ער אויף א געזעצ-ליכען אופן פאָדערן און בעקומען אלע רעכט פון א ציוויל-גע-פאָנגענעם און וועט זיך אָט אזוי לעבען אַן אָנשטענדיג רוהיג לע-בען, ביז וואַנען דעם שטאַט וועט מיאוס ווערען איהם אויס-צוהאַלטען, ווי אויך אויסצוהאַלטען די וואַקסענדע צאָהל פון די אַנדערע מענשען, וועלכע וועלען איהם נאַכטון. עס קען אָבער געבען, אז דער שטאַט, אין פערצווייפלונג, וועט זיך בעשליסען שטרענגער צו מאַכען די געזעץ וועגען האַלטען אין געפענגניס די וואָס צאָהלען ניט קיין שטייערן. איז דאָן, אויב אונזער אַנאַר-כיסט איז אַן ענטשלאָסענער מענש, וועלען מיר אויסגעפינען ווי ווייט א רעפובליקאַנישע רעגירונג, "וועלכע בעקומט איהר גערעכ-טע מאַכט פון דער צושטימונג פון די רעגירטע", איז פערטיג צו געהן, כדי צו פערשאַפען זיך די דאָזיגע, "צושטימונג" — צי זי וועט געהן נור אזוי ווייט ביז צו איינצעל-פערשפּאַרונג אין א

פינסטערן קאמער, אָדער זי וועט, אין איינעם מיט'ן רוסישען צאר זיך געהמען אָנטון יסורים דורך עלעקטריציטעט. וואָס וויי-טער זי וועט געהן, אלץ מעהר טובה וועט זי טון דעם אַנאַרכיזם, ווי דאָס ווייס גאַנץ גוט יעדערער וואָס האָט געלערנט די געשיכ-טע פון רעפּאָרמען. ווער קען אָבשאַצען דעם ווערט פאר דער פּראָ-פּאָנאַנדאָ פון א פּאָר אזעלכע ביישפּיעלען און כּפרט, ווען עס ווערט נאָך געשטיצט פון א גוט-אַרגאַניזירטער חברה אַגיטאַטאָר-רען פון דרויסען פון די געפענגניס-מויערן? (1)

אַנאַנדער מעטאָדע פון פּראָפּאָנאַנדאָ בעשטעהט אין „שאַפען א פּראַקטישע פּראָבע פון די אַנאַרכיסטישע פּרינציפּען“ (2). אָבער דאָס קען ניט געשעהן אין אָבגעזונדערטע געמיינדען, נור „אין רעכטען האַרץ פון היינטיגען אינדוסטריעלען און געזעלשאַפטלי-כען לעבען“ (3). „ווען אין א וועלכער עס איז גרויסער שטאַדט, וואָס שטעלט מיט זיך פּאָר די פּערשיידענאַרטיגע אינטערעסען און כאַראַקטערשטריכען פון אונזער פּערשיידענאַרטיגער ציווילי-זאַציע, וואָלטען א גענוג גרויסע צאָהל פון ערנסטע און אינטעלי-גענטע אַנאַרכיסטען, וועלכע זיינען בעשעפּטיגט אין אַלערליי מלאכות און פּראָפעסיאָנען, זיך פּעראַייניגען אָנצופיהרען זייער פּראָדוקציע און דיסטריבוציע לויט דעם קאָסט-פּרינציפּ“ (4). און „צום טראָץ פון אלע געזעצליכע פּערבאַטונגען“ (5), „עפענען א באַנק, וועלכע וועט זיי געבען א באַנק-געלד אָהן צינזען אויף אָנצופיהרען זייערע געשעפטען, און וועט פּערווענדען זייערע אָנ-געקליבענע קאַפיטאַלען אין פּרישע אונטערנעהמונגען, — די נור-צען פון דעם דאָזיגען סיסטעם זאָלען זיין אָפען פאר אלעמען, וועלכע ווילען זיך בעטייליגען דערין — וואָס וואָלט זיין דער רע-זולטאַט דערפון? דער רעזולטאַט וואָלט זיין, אז די גאַנצע כל-המינים'דיגע בעפעלקערונג, די קלוגע און די נאַראָנים, די גוטע און די שלעכטע און די אינדיפּערענטע, וואָלטען באַלד זיך פּער-

(1) ז. 412 (2) ז. 423 (3) דאָרט. (4) דאָרט.

(5) ז. 27.

אינטערעסירט מיט דאָס וואָס קומט פאַר ביי זיי גלייך אויף די אויגען, וואָלטען אלץ מעהר און מעהר זיך ווירקליך בעטייליגט אין דעם, און אין עטליכע יאָהר — אזוי ווי יעדער איינער וואָלט געהאַט דעם פולען ערטראַג פון זיין ארבייט און קיינער וואָלט ניט געקענט לעבען ווי אַ פרייז אויף דער הכנסה פון זיין קאַ-פיטאַל, — וואָלט די גאַנצע שטאָרט געוואָרען ווי אַ גרויסער ביענשטאַק פון אַנאַרכיסטישע ארבייטער, פון פרייע און גליק-ליכע מענשען" (1).

II. ווען אַ גענוגענדע צאָהל מענשען זיינען איבערצייגט, אז זייערע אייגענזעצן פאָרערן די ענדערונג, דאָן איז די צייט אָבצושטאַפּען דעם שטאַט, אומענדערן די געזעץ און דאָס אייגענ-טום און איינפיהרען דעם נייען צושטאַנד דורך די „סאָציאַלע רע-וואָלוציאָן“, ד. ה. דורך אזא ווי מעגליך-אַלגעמיינעם אָבזאָגען זיך פון פאָלגען. דער שטאַט איז „א פשוטע טיראַניי און בער-זיצט ניט קיינע רעכט וועלכע דער איינצעלנער איז מחויב צו שיצען; אדרבא, יעדער איינצעלנער וועלכער פערשטעהט זיינע רעכט און ווייס צו שעצען זיין פרייהייט, וועט טון אלעס מעג-ליכע איהם צו פערניכטען" (2).

1. א סך גלויבען, אז „דער שטאַט קען ניט פערשווינדען ביז וואָגען דער איינצעלנער וועט ניט ווערען פאָלקאָמען. דאָס וואָלט הייסען, אז די אַנאַרכיע וועט ווערען מעגליך נור נאָכדעם ווי משיח וועט קומען. עס איז אודאי אמת, אז אויב דער מענש וואָלט געקענט ווערען פאָלקאָם, בעת עס שטעהען איהם אויפ'ן וועג אלע מניעות פון פאָלקאָמענהייט, וואָלט דער שטאַט נאָכדעם געוויס פערשוואונדען געוואָרען. ווען א מענש וואָלט זיך אליין געקענט אויפהעבען פאר די האָר, וואָלט ער אפשר דעם הימעל אויף קענען דערלאנגען" (3). „בוליאָן דענקט, אז צי וויליאָציע בעשטעהט אין לערנען מענשען ווי זיך אליין צו רע-גירען, און דאָן זיי לאָזען דאָס טון. מען דאַרף נור מאַכען אַ גאַנצ-

(1) ז. 428-4. (2) ז. 45. (3) ז. 114.

קליינע ענדערונג אין אָט דעם נאָרישען זאָץ, כדי עם זאָל פון איהם ווערען א גאנץ ריכטיגער געדאַנק, אזוי צו זאָגען: ציוויי־ליזאַציע בעשטעהט אין לערנען מענשען ווי זיך אליין צו רעגירען, דורכדעם וואָס מען לאָזט עם זיי טון" (1). דעריבער איז עם נוי־טיג, „אַכצושאַפּען דעם שטאַט" דורך „די סאַציאַלע רעוואָלוציאָן וואָס דאַרף באַלד געשעהען" (2).

2. אַנדערע האָבען די „פּאַלשע אידעע, אז די אַנאַרכיע קען איינגעפיהרט ווערען דורך געוואַלט" (3).

אויף וועלכען וועג זי קען יאָ איינגעפיהרט ווערען, איז דורכ־אויס א פּראָגע פון צוועקמעסיגקייט (4), „בעשימפּען די טאַקטיק פון טעראָר און אַטענטאַמען אלס אונמאַראַליש, איז לעכערליך. די „פּרייהייט" שטעלט זיך ניט אונטער צו בעגרעניצען דאָס רעכט פון אַן אָנגעגריפענעם מענשען אויסצוקלייבען זיך זיינע אייגענע מעטאָדען פון פּערטיידיגונג. דער אָנגרייפּער, סיי א יחיד, סיי א רעגירונג, קען קיינע תביעות פון איינזעהעניס ניט האָבען אויף דעם אָנגעגריפענעם. אָט די וואַרהייט איז אונאַבענגיק פון'ס כאַראַקטער פון דעם אָנגרייפּ. עם מאַכט קיין אונטערשיעד ניט אויף וועלכען אופן דער יחיד זעהט איין אז זיין פּרייהייט איז מוט־וויליג בעגרעניצט געוואָרען; ער האָט א רעכט אַכצורעכענען זיך דערפאַר אין יעדען פאַל, און ער וועט זיין גערעכטפּערטיגט ווען ער רעכענט זיך אַב מיט יעדען מיטעל וואָס שטעהט איהם צו דער האַנד" (5).

„דאָס רעכט צו וועהרען זיך אַנטקעגען אונטערדריקונג מיט געוואַלטי־מיטלען איז קלאָר אַהן א שום ספק. אָבער דאָס בענוצען זיך מיט דעם רעכט וואַלט זיין ניט קלוג, סיידען נור ווען די אונטערדריקונג פון פּרייען געדאַנק, פון פּרייע רעדע און פּרייע פּרעסע ווערט אויסגעפיהרט אזוי שטרענג, אז עם איז קיין אַנדער מיטעל ניט געבליבען ווי זי אַרונטערצוואַרפען" (6). „ווען די

(1) ז. 158, (2) ז. 487, (3) ז. 427, (4) ז. 429.

(5) ז. 428-9, (6) ז. 439.

רעגירונג זאל פלוצלונג אין גאנצען אָבגעשאפט ווערען מאָרגען, וואָלט וואַהרשיינליך פאָרגעקומען א רייה פון פיזישע שטריימען וועגען לאַנד און א סך אנדערע זאכען, וועלכע וואָלטען זיך גע- ענדיגט אין א רעאקציע און די אלטע טיראניי וואָלט וויעדער אָב- געלעבט. ווען אָבער די אָבשאַפונג פון רעגירונג זאל פאָרקומען ביסלעכווייז, וועלען צוגלייך מיט איהר אלע מאָל מעהר אָנגע- נומען און פערשפרייט ווערען געזעלשאַפטליכע וואַרהיימען" (1).

3. די סאָציאלע רעוואָלוציאָן וועט קומען דורך דעם פא- סיווען ווידערשטאַנד; ד. ה. דורך ענטזאָגען זיך געהאָרכזאָם צו זיין. (2)

"דער פאָסיווער ווידערשטאַנד איז די מעכטיגסטע וואַפען וואָס מענשען האָבען ווען עס איז געהאַט אַנטקעגען די אונטער- דריקונג" (3). "דער פאָסיווער ווידערשטאַנד, האָט אַמאָל לאַסאַל געזאָגט מיט אַן עכט דייטשער טעמפּקייט, איז א ווידערשטאַנד וואָס ווידערשטעהט ניט". עס איז קיינמאָל קיין גרעסערער טעות ניט געווען. עס איז דער איינציגער ווידערשטאַנד, וועלכער, ביי היינ- טיגע צייטען פון מיליטערישער דיסציפלין, קען נאָך פיהרען צו וועלכע עס איז רעזולטאַטען. אין דער גאַנצער היינטיגער ציווי- ליזירטער וועלט איז ניטאָ א טיראַן וועלכער וואָלט ניט געטון אלעס מעגליכע ליעבער אויפצורייצען א בלוטיגע רעוואָלוציע, איי- דער צו זעהען ווי א גרויסער טייל פון זיינע אונטערטאַנען שטעהען איהם אַנטקעגען פעסט ענטשלאָסען ניט צו פאָלגען. אַן אויפ- שטאַנד קען מען לייכט דערשטיקען, אָבער קיין אַרמעע וויל ניט און קען ניט אָנשטעלען איהרע קאַנאָנען אויף פריעדליכע מענשען, וועלכע קלייבען זיך ניט אויף אפילו אין רעדלאַך אויפ'ן גאַס, נור בלייבען צו הויז און בעשטעהען אויף זייערע רעכט" (4).

"די געוואָלט לעבט אויף איהר רויב, און שטאַרבט ווען איהר רע קרבנות לאָזען זיך ניט מעהר בערויבען. מען קען די געוואָלט ניט רעדען צו טוידט, מען קען זי ניט שטימען צו טוידט, מען

(1) ז. 329. (2) ז. 413. (3) ז. 415. (4) ז. 418.

קען זי ניט שיסען צו טוירט; מען קען זי אָבער אַלעמאָל פֿער־
הונגערן אויף טוירט. ווען א געוויסע גרופע ענטשלאָסענע מענשען,
וועלכע זיינען גענוג שטאַרק אין צאָהל און אין כאַראַקטער ארויס־
צורופֿען צו זיך רעספּעקט און צו געבען צו פּערשטעהן, אז עס
איז ריזיקאַליש צו נעהמען און אריינזעצען זיי אין געפּענגניס,
וואָלטען אָבערמאַכט צווישען זיך צורפּערמאַכען גאַנץ רוהיג די
טירען פֿאַר דעם שטייערן־קאַלעקטער און דעם רענט־מאַהנער, און
וואָלטען אין דערזעלבער צייט געפּויפט אויפֿ'ן געזעצליכען פֿער־
באָט און ארויסגעגעבען זייער אייגען געלד און אויפּגעהערט צו
צאָהלען דעם געלד־זאַק זיינע צינען — דאָן וואָלט די רעגירונג,
מיט אלע איהרע פּרווילעגיען וואָס זי שענקט אויס, און מיט אלע
מאָנאָפּאָלען וואָס זי האַלט אויף, באַלד געמוזט געהן איבער'ן
פּלאַנאָן" (1).

בעמראַכט „די אונגעהויערע און גאַנץ אונווידערשטעהליכע
קראַפט פֿון א גרויסער און פּערשטענדיגער מינאָריטעט, וועלכע
כאַפט ארום, לאַמיר זאָגען, איין פינפטעל פֿון דער בעפעלקערונג
פֿון וועלכען עס איז אָרט“, ווען זי ענטזאָגט זיך צו צאָהלען
שטייערן (2). „איך וויל נור אויפּמערקזאַם מאַכען אויף די וואונד־
דערבאַר־בעלעהרענדע געשיכטע פֿון דער לאַנד־ליגע בעוועגונג אין
אירלאַנד — די שטאַרקסטע, און אין ווירקונג די שנעלסטע, רע־
וואָלוציאָנערע קראַפט, וואָס די וועלט האָט ווען עס איז געזעהן,
כל זמן זי האָט זיך געהאַלטען ביי איהר ערסטער טאַקטיק פֿון
„צאָהל ניט קיין רענט“; וועלכע אָבער האָט גלייך פּערלאָרען כמעט
איהר גאַנצע מאַכט דעם אייגענעם טאַג ווען זי האָט די דאָזיגע
טאַקטיק אויפּגעגעבען. זי האָט אָבער זיך געהאַלטען ביי איהר
טאַקטיק לאַנג גענוג צו בעווייזען, אז די בריטישע רעגירונג איז
אין גאַנצען געווען מאַכטלאָז אַנטקעגען איהר; און עס איז נאָך
מיין מיינונג גאָר ניט צופּיעל צו זאָגען, אז אויב זי וואָלט גע־
בליבען ביי דער טאַקטיק, וואָלט היינט קיין איינציגער לאַנד־

(1) ז. 6-415. (2) ז. 412.

לאָרד אין אירלאַנד ניט געווען. עס איז לייכטער צו שטעלען זיך דערווידער די שטייערן דאָ אין לאַנד, איידער צו שטעלען זיך דער ווידער די רענט אין אירלאַנד; און די טאַקטיק וואָלט דאָ געהאַט אַ גרעסערע ווירקונג, לפי ערך וואָס דאָס פּאָלק איז דאָ מעהר אינ-טעליגענט — אָבער אלץ בתנאי אויב איהר קענט צוציהען אַ גע-נוגענדע צאָהל פון ערנסטע און ענטשלאָסענע מענער און פרויען. ווען איין פינפטעל פון פּאָלק וואָלטען זיך געשטעלט אַנטקעגען דעם שטייערן-אַבצאָהל, וואָלט געקאָסט מעהר אויפצומאַהנען די שטייערן, אָדער נור פרובירען אויפמאַהנען, איידער די אַנדערע פיער פינפטעל וואָלטען וויליג געווען אויסצונעבען דערויף" (1).

ניינטער קאפיטעל. טאָלסטאָי'ס לעהרע.

1. — אַלגעמיינעס.

1. לעוו ניקאָלאָיעוויטש טאָלסטאָי איז געבאָרען געוואָרען אין'ם יאָהר 1828, אין יאָסנאָיאַ פּאָליאַנאַ, טולער גובערניע. פון 1843 ביז 1846 האָט ער שטודירט אין קאַזאַן, צוערסט אַריענ-טאָלישע שפּראַכען, דאַן יוריספרודענץ; פון 1847 ביז 1848 האָט ער שטודירט יוריספרודענץ אין פעטערבורג. נאָכדעם ווי ער האָט פּערוויילט אַ לענגערע צייט אין יאָסנאָיאַ פּאָליאַנאַ, האָט ער אין 1851 אַריינגעטראָטען אין אַן אַרטילעריע-רעגעימענט אויף קאַזאַן; ער איז געוואָרען אַן אָפיציער, איז פּערבליבען דאָרטן ביז 1853, האָט דורכגעמאַכט די קרימער מלחמה און האָט פּערלאָזען די אַרמעע אין 1855.

טאָלסטאָי האָט דאַן זיך בעזעצט צוערסט אין פעטערבורג. אין 1857 האָט ער אונטערנומען אַ לענגערע רייזע דורך דייטש-לאַנד, פּראַנקרייך, איטאַליען און די שווייץ. נאָך זיין צוריקקומען האָט ער ביז 1860 געלעבט מעהרסטענטילס אין מאַסקווע. אין 1860-1 האָט ער אַרומגערייזט אין דייטשלאַנד, פּראַנקרייך און טאַליען, ענגלאַנד און בעלגיען; אין בריסעל האָט ער זיך בע-קאַנט מיט פּרודאָן'ען.

זינט 1861 האָט טאָלסטאָי געלעבט כמעט אַהן אַ הפסקה אין יאָסנאָיאַ פּאָליאַנאַ אלס לאַנדווירטה (פּאָמעסטשיק) און שריפט-שמעלער.

טאָלסטאָי האָט פּערעפענטליכט אַ גרויסע צאָהל שריפטען; זיינע ווערק ביז 1878 זיינען דאָס רוב נאָוועלען, פון וועלכע די

ראַמאָנען, „קריעג און פריעדען“ און „אַננא קאַרענינא“ זיינען די בעריהמטעסטע; זיינע שפּעטערע שריפטען זיינען מעהרסטענטמילס פון א פילאָזאָפישען אינהאַלט.

2. פאר טאָלסטאָי'ס לעהרע איבער געזעץ, שטאָאט און איי-גענטום זיינען פון הויפט וויכטיגקייט די שריפטען „מיון וידווי“ (1879), „דער עוואַנגעליום בקיצור“ (1880), „אין וואָס איך גלויב“ (1884), „וואָס זאָלען מיר איצט טון?“ (1885), „מכח דעם לעבען“ (1887), „דאָס רייך גאָטעס איז אין אייך, אָדער דאָס קריסטענטום אלס א נייע אויפפאַסונג פון לעבען, ניט אלס מיסטישע לעהרע“ (1893).

3. טאָלסטאָי רופט ניט אָן זיין לעהרע איבער געזעץ, שטאָאט און אייגענטום אַנאַרכיום. ער בעצייכענט יענע לעהרע אלס אַנאַרכיום, וועלכע שטעלט ארויס אלס איהר ציעל א לעבען אָהן רעגירונג און וואָלט עס וועלען האָבען פּערוורקליכט דורך די אָנווענדונג פון געוואָלט. (1)

2. — גרונדלאָגע.

אונזער העכסטעס געזעץ איז נאָך טאָלסטאָי נאָך די ליעבע; דערפון פיהרט ער ארויס דאָס געבאָט ניט צו שמע-לען זיך מיט געוואָלט אַנטקעגען דאָס שלעכטע.

1. טאָלסטאָי נעהמט דאָס קריסטענטום פאר זיין יסוד; (2) ער פּערשטעהט אָבער אונטער דעם קריסטענטום ניט די לעהרע פון וועלכער עס איז קריסטליכער קירכע, ניט די אָרטאָדאָקסישע, קאטוילישע אָדער פּראָטעסטאַנטישע, (3) נור די ריינע לעהרע קריסטעס. (4)

„ווי זאָנדרבאַר דאָס זאָל ניט קלינגען, די קירכען זיינען

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 325, 315, 280, „244-5, 2) דאָרט, ז. 263, 285, עוואַנגעל. בקיצור, ז. 25. רעליגיאָן און מאַראַל, ז. 14, (3) אין וואָס בעשטעהט מיון גלויבען, ז. 251. (4) עוואַנגעל. בקיצור, ז. 16-17, 13-14.

אלעמאָל ניט נור פרעמד געווען צו קריסטוס' לעהרע, נור גאָר פשוט פיינדליך צו איהם, און זיי מוזען נויטיגערִווִיז טאָקי זיין אזוי. די קירכען זיינען ניט, ווי פיעלע דענקען, אינסטיטוציעס וואָס זיי נען בעגרינדעט אויף א קריסטליכען אורשפרונג, נור זיי זיינען אביסעל אַראָב פון'ם דרך הישר; די קירכען אלס אזעלכע, אלס חברות וועלכע בעהויפטען אז זיי זיינען אונפעהלכאר, זיינען אַנטי־קריסטליכע אינסטיטוציעס. די קריסטליכע קירכען און דאָס קריסטענטום האָבען צווישען זיך גאָר נישט געמיינשאַפטליכעס א חוץ דעם נאָמען; אין אמת'ן זיינען זיי גאָר לגמרי פערקעהרטע און פיינדליכע עלעמענטען. די קירכען זיינען גאון, נצחון, גע־וואַלט, שטייפֿקייט, טוידט; דאָס קריסטענטום איז עניוּות, חרטה, אונטערטעניגקייט, פאַרטשריט, לעבען"1. „די קירכע, כדי צו געפעלען דער וועלט, האָט אזוי איבערגענדערט קריסטוס' לעהרע, אז עס קומען שוין ניט מעהר ארויס פון איהר קיינע פאָדערונגען, און די מענשען קענען זיך ווייטער אזוי לעבען ווי זיי האָבען ביז־אָהער געלעבט. די קירכע האָט נאָכגעגעבען דער וועלט, און איינ־מאָל האָט זי איהר נאָכגעגעבען, איז זי שוין נאָכגעגאַנגען נאָך איהר. די וועלט האָט געטון אלץ וואָס זי האָט געוואָלט און האָט איבערגעלאָזען פאר דער קירכע נאָכצוטאָנצען פון הינטען מיט איהרע לעהרען מכח דעם זין פון לעבען. די וועלט האָט אין אלץ און אלעמען געפיהרט א לעבען להיפך צו קריסטוס' לעהרע, און די קירכע האָט אויסגעשפיצט אלערליי פּלפּוליס צו בעווייזען, אז לעבענדיג להיפך צו קריסטוס' געזעץ, לעבען די מענעשן גאָר אין האַרמאָניע מיט איהם. דער סוף איז געוואָרען, אז די וועלט האָט אָנגעהויבען פיהרען א לעבען אַן ערגערן ווי פון געצענדיענער, און די קירכע האָט ניט נור גערעכטפערטיגט אזא לעבען, נור זי האָט נאָך אפילו געוואָגט צו בעהויפטען, אז עס איז אַקוראַט איינשטי־מיג מיט קריסטוס' לעהרע"2.)

(1) דאָס רייך גאַטעס ז. 96-97. (2) אין וואָס בעשטעהט מײן

גלויבען, ז. 247-8.

ספעציעל פערשיעדען פון קריסטוס לעהרע איז די קירכליכע „אמונה“, ד. ה. דער גאנצער פאק פון לגמרי אונפערשטענדליכע און דעריבער נוצלאָזע דאָגמען. (1) „מכה א גאָט, אָן אויסערליכען שעפער, א סבה כל הסבות, הויבען מיר ניט אָן צו וויסען.“ (2) „גאָט איז דער גייסט אין מענשען“ (3) „זיין געוויסען“ (4) „די דער-קענטנים פון לעבען.“ (5) „יעדער מענש דערקענט אין זיך א פרייען, פערנינפטטיגען, פון גוף אונאָבהענגיקען גייסט : אָט דער גייסט איז עס וואָס מיר רופען אָן גאָט.“ (6) קריסטוס איז געווען א מענש, (7) „דער זון פון אָן אונבעקאנטען פאָטער ; און אזוי ווי ער האָט זיין פאָטער ניט געקענט, האָט ער אין זיין קינדהייט גאָט אָנגערופען זיין פאָטער“ (8) און ער איז געווען גאָט'ס א זון לויט זיין גייסט נאָך, ווי יעדער מענש איז א זון פון גאָט : (9) ער האָט פערקער-פערט אין זיך „דעם מענשען, וועלכער דערקענט זיך אלס גאָט'ס זון.“ (10) די וועלכע „בעהויפטען, אז קריסטוס האָט ערקלערט ער וועט מיט זיין בלוט אויסקויפען די מענשהייט וואָס איז געפאָ-לען מיט אדם הראשון ; אז גאָט איז א דריי אייניגקייט ; אז דער הייליגער גייסט האָט זיך אַרונטערגעלאָזען אויף די אַפאָסטאָלען, און אז ארויפלעגענדיג די האַנד געהט דער גייסט איבער אויף די פריסטער ; אז זעבען סודות זיינען נויטיג צו ווערען אויסגעלייזט פון זינד, און אזוי ווייטער, — פּרעדיגען לעהרען, וועלכע זיינען קריסטוס'ן לגמרי פרעמד.“ (11) קריסטוס האָט קיינמאָל ניט בעשטע-טיגט מיט קיין איינציגען וואָרט ניט די פּערזענליכע תחית המתים, ניט די אונשטערבליכקייט פון מענשען אויף יענער זייט פון קבר, (12) וואָס איז ווירקליך „א זעהר נידעריגע און גראַבע פאָר-

(1) אין וואָס בעשטעהט מיין גלויבען, ז. 196. (2) דאָס עוואַנג. בקיצור, ז. 29, 30, 51. (3) דאָרט, ז. 47. (4) קריסטענטום און פאָטריאָטיזם, ז. 118. (5) דאָס עוואַנגעל. בקיצור, ז. 29. (6) ז. 50. (7) מכה דעם לעבען, ז. 214. (8) דאָס עוואַנג. בקיצור, ז. 31. (9) ז. 32, 40, 112. (10) אין וואָס א. ז. וו. ז. 164. (11) דאָס עוואַנג. בקיצור, ז. 21. (12) אין וואָס א. ז. וו. ז. 160, 174.

שמעלונג"1. די מעשיות פון געהן אין הימעל און פון תחית המתים געהערען צו „די אָבשטויסיגסטע מופתים"2.)
 פאר טאַלסטאָי גילט קריסטוס' לעהרע ניט אויפ'ן גרונד פון גלויבען אין א גאָט־ענטפּלעקונג, נור דורכאויס ווייל זי איז פער־נינפטיג. דער גלויבען אין א גאָט־ענטפּלעקונג „איז געווען די הויפטאורזאך פאר וואָס די לעהרע איז צוערסט פאַלש אויפגע־פאסט געוואָרען און שפעטער שוין גאָר אין גאַנצען צוקאַלעטשעט געוואָרען"3.) דער גלויבען אין קריסטוס איז ניט „א צוטרויען צו עפעס וואָס האָט א שיכות מיט קריסטוס, נור די דערקענטניס פון וואַרהייט"4.)

„עס איז פאַראַן א געזעץ פון ענטוויקלונג, דעריבער מוז מען לעבען נור אַן אייגען פערזענליך לעבען, און דאָס איבעריגע דאַרף מען איבערלאָזען דעם געזעץ פון ענטוויקלונג" — דאָס איז דאָס לעצטע וואָרט פון דער פערפיינערטער קולטור פון אונזער צייט, און אויך פון יענער פערטונקעלונג פון בעוואוסטויין, פון וועלכער עס ליידען אונזערע געבילדעטע קלאַסען"5.) אָבער „דאָס מענש־ליכע לעבען פון אין דער פריה ווען ער שטעהט אויף, ביז ביי נאַכט ווען ער געהט שלאָפען, איז איין ניט אונטערבראַכענע רייה פון טהאַטען; דער מענש מוז יעדען טאָג זיך אויסקלייבען פון הונדערטע מעגליכע טהאַטען יענע מעשים וועלכע ער וויל טון; דער מענש קען דעריבער ניט לעבען אָהן א ריכטשנור, וואָס זאָל איהם העלפען אויסוועהלען זיינע מעשים"6.) נור דער שכל אליין קען זיין דער דאָזיגער מורה דרך. „דער שכל איז דאָס אָנערקענטע געזעץ, לויט וועלכען דאָס מענשליכע לעבען דאַרף דורכגעפיהרט ווערען"7.) „ווען קיין העכערער שכל איז ניטאָ — אזעלכער איז ניטאָ, און קיין זאך קען ניט בעווייזען אז ער איז פאַראַן — דאָן

1) אין וואָס בעשטעהט מיין גלויבען, ז. 166. 2) וידוי, ז. 92. 3) דאָס רייך גאַטעס, ז. 79, 77, 75. 4) דאָרט, ז. 8-72, עוואַנג. בקיצור, ז. 5. 5) דאָס רייך גאַטעס, ז. 294. 6) פּכח דעם לעבען, ז. 48. 7) דאָרט, ז. 66, 72.

איז מיינשכל דער העכסטער ריכטער פון מיין לעבען" (1).
 „די אימער גרעסערע אונטערוואַרפונג" (2) פון „דער טיערישער
 פערזענליכקייט אונטער דעם פערנינפטיגען בעוואוסטזיין" (3) איז
 „דאָס אמת'ע לעבען", דאָס איז „לעבען", אין געגענזאץ צו דעם
 פשוט'ען עקזיסטירען" (4).

„פריהער פלעגט מען זאָגען: „הכמה זיך ניט, גלויב נור אין
 די פליכטען וואָס מיר האָבען דיר פאַרגעשריבען; דער שכל וועט
 דיר אָבנארען, נור דער גלויבען וועט דיר בריינגען דאָס אמת'ע
 גליק אין לעבען". און דער מענש האָט אָנגעווענדט זיינע כחות
 אויף צו גלויבען, און האָט געגלויבט. דער פערקעהר אָבער מיט
 אנדערע מענשען האָט איהם בעוויזען, אז אין פיעל פרטים האָבען
 אנדערע מענשען געגלויבט אין עפעס גאַנץ אנדערעס און האָבען
 בעהויפטעט, אז יענער אנדערער גלויבען פערשאפט דאָס העכסטע
 גליק. עס איז אונבעדינגט נויטיג געוואָרען צו ענטפערן אויף דער
 פראַגע, וועלכער פון די פיעלע גלויבענס איז דער ריכטיגער; די
 פראַגע קען אָבער נור דער שכל בעשליסען" (5). „ווען דער בוד-
 היסט, נאָכדעם ווי ער איז בעקאנט געוואָרען מיט'ן איסלאַם,
 בלייבט אלץ א בודהיסט, איז ער שוין ניט מעהר קיין בודהיסט
 לויט'ן גלויבען, נור לויט'ן שכל. וויבאלד נור עס שמעלט זיך אויף
 פאר איהם אַנאנדער גלויבען און בעת מעשה אויף די פראַגע צי
 ער זאָל אוועקוואַרפען זיין גלויבען, צי יענעם גלויבען, קען איהם
 נור דער שכל געבען אַן ענטפער אויף דעם. אויב ער האָט קענען
 געלערנט דעם איסלאַם און איז פון דעסטוועגען געבליבען א בוד-
 היסט, דאָן איז איהם צוגעקומען א פערנינפטיגע איבערצייגונג
 אַנשטאָט דעם פריהערדיגען בלינדען גלויבען אין בודהא" (6). „דער
 מענש דערקענט די וואַרהייט דורכ'ן שכל, ניט דורכ'ן גלויבען" (7).
 „דאָס געזעץ פון שכל בעווייזט זיך פאר'ן מענשען ביסלעכ-

(1) וידוי, ז. 54 (2) מכה דעם לעבען, ז. 101. (3) דאָרט,
 ז. 100. (4) דאָרט. (5) דאָרט, ז. 262-3. (6) דאָרט.
 (7) דאָרט.

ווייז" (1). „אכטצעהן הונדערט יאָהר צוריק האָט זיך בעוויזען אין מיטען פון דער געצענדינעריש-רוימישער וועלט א מערקווירדיגע נייע לעהרע, וועלכע האָט ניט געקענט פערגליכען ווערען מיט קיין נע פון די פריהערדיגע לעהרען, און וועלכע מען האָט צוגעשריבן בען צו א מאן, אָואָס האָט זיך גערופען קריסטוס" (2). די דאָזיגע לעהרע ענטהאַלט „די העכסט שטרענגסטע, ריינסטע און פאָלקאָר מענסטע אומפאַסונג פון'ם געזעץ פון שכל, צו וועלכער דער מענש-ליכער גייסט האָט ביז היינט זיך ערהויבען" (3). „קריסטוס' לעהרע איז דער שכל אליין" (4); זי מוז אָנגענומען ווערען פון די מענשען, ווייל זי אליין גיט יענע רעגעלן פון לעבען, „אַהן וועלכע קיין מענש האָט קיינמאָל ניט געלעבט און קיינמאָל ניט געקענט לעבען, אויב ער האָט געוואָלט לעבען ווי א מענש, ד. ה. מיט שכל" (5). דער מענש האָט „אויפ'ן גרונד פון'ם שכל קיין רעכט ניט זיך אָכצוואַגען פון איהם" (6).

2. קריסטוס לעהרע שטעלט אויף פאר אונז די לייענע אלס דאָס העכסטע געזעץ.

וואָס איז די לייענע? „דאָס, וואָס די מענשען וועלכע פער'ן שטעהען ניט דאָס לעבען רופען אָן לייענע, איז נור דער פאָרצוג, דער יתרון, וואָס זיי גיבען צו געוויסע בעדינגונגען פון זייער פער-זענליכען פערגעניגען, איידער צו וועלכע עס איז אַנדערע. ווען דער מענש, וועלכער פערשטהט ניט דאָס לעבען, זאָגט אז ער האָט לייעב זיין ווייב, זיין קינד, אָדער זיין פריינד, זאָגט ער דערמיט נור, אז זיין ווייב'ס, זיין קנד'ס, אָדער זיין פריינד'ס אָנוועזענדיג הייט אין זיין לעבען דעהעבט זיין פערזענליכען פערגעניגען" (7). „די אמת'ע לייענע איז אַלעמאָל די פערלייקענונג פון דעם אייגענעם פערזענליכען פערגעניגען" (8) פון דעם נאָכבאָר'ס ווע-גען. די אמת'ע לייענע „איז א צושטאנד פון ווינשען אַלעמען גו-

(1) רעל. און מאָראַל, ז. 21-22. (2) דאָס רייך גאַטעס, ז. 71.
 (3) דאָס עוואַנג. בקיצור, ז. 25. (4) מיין גלויבען, ז. 138-9. (5) ז.
 268. (6) ז. 148. (7) מכה דעם לעבען, ז. 159-60. (8) ז. 165.

טעם, וועלכער כאַראַקטעריזירט געוועהנליך קינדער; ביי דערוואַק-
סענע מענשען אָבער קען ער נור פאַרקומען דורך זעלבסט־פּער-
לייקענונג" (1). „וועלכער לעבעדיגער מענש קען ניט יענעם גליק-
ליכען געפיהל, אויב ער האָט עס אפילו נור איין מאָל געפיהלט,
(און אין די מייסטע פאלען אויף נור אין זיין פריהערסטער קינד-
הייט), פון אזא געמיטהעווענונג, ווען עס ווילט זיך אַלעמען
ליעב האָבען: די נאכבאָרען, דעם פאָטער און מוטער, די ברי-
דער און די שלעכטע מענשן, און די שונאים, און דעם הונט, דעם
פערד און די גראָז; ווען עס ווילט זיך נור איין זאָך — עס זאָל
אַלעמען גוט געהן, אלע זאָלען גליקליך זיין; און עס וואָלט זיך
נאָך מעהר וועלען, אז מען זאָל אליין בכח זיין אלעמען גליק-
ליך מאַכען; עס ווילט־זיך אליין מקריב זיין, דאָס גאַנצע לעבען
אוועקגעבען, כדי אַלעמען זאָל זיין גוט און זיי זאָלען אלע הנאה
האָבען. פונקט אַט דאָס, און נור אַט דאָס אליין, איז יענע ליע-
בע, אין וועלכער דאָס לעבען פון מענשען בעשטעהט" (2).

די אמת'ע ליעבע איז „א אידעאל פון א גאַנצער, אונענד-
ליכער, געמליכער, פאָלקאָמענהייט" (3). „די געמליכע פאָלקאָמענ-
הייט איז דער אידעאל פון מענשליכען לעבען, צו וועלכען זי
שטרעבט נאכאנאנד און דערנעהנטערט זיך, אָבער וועלכען מען
קען דערגרייכען נור אין דער אונענדליכקייט" (4). „דאָס אמת'ע
לעבען בעשטעהט לויט די פריהערדיגע לעהרען אין דער ערפיע-
לונג פון געבאָט, פון'ם געזעץ; נאָך קריסטוס לעהרע בעשטעהט
עס אין דער גרעסטער דערנעהנטערונג צו דער אָנגעצייגטער און
פון יעדען מענשען אין־זיך געפיהלטער געמליכער פאָלקאָמענ-
הייט" (5).

די ליעבע איז לויט קריסטוס' לעהרע אונזער העכסטעם גע-
זעץ. דאָס געבאָט פון ליעבע איז דער אויסדרוק פון רעכטען עצם
פון דער לעהרע" (6). עס זיינען פאַראַן דריי, און ניט מעהר ווי

(1) דאָרט, ז. 164. (2) ז. 170-1. (3) דאָרט. (4) דאָרט,

(5) דאָרט. (6) דאָס רייך גאַטעס, ז. 37, מיין גלויבען ז. 15.

דריי, לעבענס אויפפאסונגען: ערסטענס די פערזענליכע אָדער טיערישע, צווייטענס די געזעלשאַפטליכע אָדער געצענדינער־שע" (1), „דריטענס די קריסטליכע אָדער געטליכע" (2). דער מענש פון דער טיערישער לעבענס־אויפפאסונג, „דער ווילדער, דערקענט דאָס לעבען נור אין זיך; די טרייב־קראַפט פון זיין לעבען איז דער פערזענליכער גענוס. דער געצענדינער־שער, געזעלשאַפטליכער מענש דערקענט דאָס לעבען שוין ניט מעהר אין זיך אליין, נור אין א געמיינשאַפט פון פערזאָנען, אין זיין שטאַם, אין דער פאָר־מיליע, אין דעם געשלעכט, אין'ס שטאַט: די טרייב־קראַפט פון זיין לעבען איז כבוד. דער מענש פון דער געטליכער לעבענס־אויפפאסונג דערקענט דאָס לעבען שוין ניט מעהר אין זיין פער־זענליכקייט, און אויף ניט מעהר אין דער געמיינשאַפט פון פער־זאָנען, נור אין דעם אורקוואַל פון דעם אייביגען, קיינמאָל ניט שטאַרבנדען לעבען — אין גאָט: די טרייב־קראַפט פון זיין לע־בען איז די ליעבע" (3).

וואָס לויט קריסטוס לעהרע איז די ליעבע אונזער העכסטעס געזעץ, בעטייט ניט אַנדערס ווי אז דאָס איז דאָס געזעץ פון שכל. שוין אין 1852 האָט טאָלסטאָי ארויסגעזאָגט דעם געדאַנק אז „ליעבע און גוטס טון איז אמת און גליק — דער איינציגער אמת און דאָס איינציג מעגליכע גליק אויף דער וועלט" (4); און פיעל שפעטער, אין 1887, רופט ער אָן די ליעבע „די איינציגע פערנינפטיגע טהעטיגקייט פון'ם מענשען" (5). די וואָס „פערענט־פערט אלע ווידערשפרוכען פון לעבען" (6) די ליעבע מאַכט א סוף צו דער אונזיניגער, געמאַטערטער טהעטיגקייט, וואָס בעשעפטיגט זיך נור מיט אָנפיעלען די פאַס אָהן א דעק פון אונזער טיערישער פערזענליכקייט; (7) זי שאַפט אַב דעם נאַרישען קאַמפּף פון

(1) דאָס רייד גאַטעס, ז. 32. (2) רעליגיאָן און מאַראַל, ז. 9.
 (3) דאָס רייד גאַטעס, ז. 32-33. (4) דער פריהמאַרגען פון א גוט־בעזיצער, ז. 66. (5) מכת דעם לעבען, ז. 105. (6) דאָרט.
 (7) דאָרט, ז. 89, 96-97, 124-125.

ברואים וואָס שטרעבען נאָך פערזענליכען גליק; (1) זי גיט דעם לעבען, וועלכעס אָהן איהר וואָלט זינלאָז פערנאנגען ווארטענדיג אויפ'ן טויט, א זין וואָס איז ניט אָבהענגיק פון צייט און רוים" (2).

3. פון'ם געזעץ פון ליעבע פיהרט קירסטום' לעהרע ארויס דאָס געבאָט ניט צו שטעלען זיך אנטקעגען דאָס ביזע מיט גע- וואָלט. „ניט שטעל זיך אנטקעגען דאָס ביזע, מיינט דו זאָלסט קיינעם ניט אָן קיין געוואָלט; ד. ה. בענעה קיינמאָל ניט אזא טהאַט, וואָס איז להיפך צו דער ליעבע" (3).

קירסטום האָט ארויסגעפיהרט דאָס געבאָט אויסדריקליך פון דעם געזעץ פון ליעבע. ער האָט געגעבען מעהרערע געבאָט, אין בעזונדערס פינף געבאָט אין זיין דרשה אויפ'ן באָרג; „די אָ- זיגע געבאָט שטעלען ניט צונויף די לעהרע, זיי שטעלען נור צונויף איינע פון די צאָהלאָזע שטופען פון דער דערנעהענטע- רונג צו פאָלקאָמענהייט" (4). „זיי זיינען אלע געגאטיווע, און בע- וויזען נור וואָס מענשען אויף א געוויסער שטופע פון ענטוויק- לונג האָבען שוין די מעגליכקייט ניט צו טון" (5). דאָס ערסטע פון די פינף געבאָט פון דער באָרגדרשה זאָגט: „לעב אין פריע- דען מיט אלעמען" (6) און „אויב דער פריעדען איז צושטערט גע- וואָרען, גיב אָב אלע דיינע כחות אויף אויפצושטעלען איהם פון דאָס ניי" (7). דאָס צווייטע געבאָט זאָגט: „דער מאַן זאָל געהמען נור איין פרוי און די פרוי נור איין מאַן, און פערלאָזט ניט איי- נער דעם אנדערן אונטער קיין אויסרייד ניט" (8). דאָס דריטע גע- באָט איז: „טהו זיך קיין נדר ניט" (9). דאָס פיערטע: „פערטראָג א בעלידיגונג און צאָהל ניט אָב מיט שלעכטס פאר שלעכטס" (10)

(1) מכת דעם לעבען, ז. 88, 109. (2) ז. 26, 89, 141-2. (3) אין וואָס בעשטעהט מין גלויבען, ז. 15. (4) דאָס ריך גאַטעס, ז. 38. (5) דאָרט, ז. 37. (6) מין גלויבען, ז. 97. (7) דאָרט. (8) דאָרט. (9) דאָרט. (10) דאָרט, ז. 98.

דאָס פינפטע געבאָט: „ברעך ניט דעם פריעדען מיט קיינעם צו-
ליב די טובה פון דיין פּאָלק“ (1). פון אָט די געבאָט איז דאָס
פיערטע דאָס וויכטיגסטע. עס איז געשריבען אין פינפטען קאָפּי-
טעל מאַטיוס, פון פּסוק 38 ביז 39: איהר האָט געהערט ווי מען
האָט אייך געזאָגט, אַן אויג פאר אַן אויג, א צאָהן פאר א צאָהן.
אָבער איך זאָג אייך: ניט שטעלט זיך אַנטקעגען דאָס ביזע“ (2).
— טאָלסטאָי דערצעהלט ווי אָט דאָס פּלאַץ איז געוואָרען פאר
איהם „דער שליכעל פון אַלץ“ (3). „איך האָב נור געדארפט פער-
שמעהן די דאָזיגע ווערטער פשוט און גלייך, ווי זיי זיינען גע-
זאָגט געוואָרען, און באַלד איז מיר אין דער גאַנצער לעהרע קריס-
טום, אין אַלע עוואַנגעליען, ניט נור אין דער דרשה אויפ'ן באַרג,
אַלץ פּערשטענדליך געוואָרען וואָס עס איז פריהער געווען פער-
דרעהט, אַלץ האָט געשטימט וואָס עס האָט זיך פריהער ווידער-
שפּראַכען, און די הויפטזאך, אַלץ וואָס האָט זיך אויסגעוויזען
איבעריג, איז געוואָרען נויטיג. אַלעס האָט זיך צונויפגעגאַסען אין
איינ גאַנצעס, און איין זאך האָט אינצווייפּעלהאַפטיג בעשטעטיגט
די אַנדערע, אַקוראַט ווי די שטיקלעך פון א צערבראַכענער סטאַ-
טוע ווען מען שטעלט זיי ריכטיג צוזאַמען“ (4). דער פּרינציפּ פון
ניט שטעלען זיך אַנטקעגען דאָס ביזע „איז דער גרונדזאץ וואָס
בינדט צונויף די גאַנצע לעהרע אין איין גאַנצעס, אָבער נור דאָן,
ווען ער איז ניט בלויז א שפּרוך-וואָרט, נור ער איז א געזעץ“ (5).
„ער איז ווירקליך א שליכעל וואָס שליכט אַלץ אויף, אָבער נור
דאָן ווען ער דרינגט אריין טיעף אין שלאָם“ (6).

דאָס געבאָט פון ניט שטעלען זיך אַנטקעגען דאָס ביזע קומט
נויטיגער ווי ארויס פון'ם געזעץ פון ליבע; וואָרים דאָס דאָ-
זיגע געזעץ פאָדערט ענטוועדער מען זאָל אויסגעפינען א זיכערען,
ניט בעשטרייטבארען דערקענצייכען פון דאָס ביזע, אָדער מיר
זאָלען זיך אָבזאָגען פון יעדען ווידערשטאַנד מיט געוואַלט אַנט-

(1) מיין גלויבען, ז. 98. (2) דאָרט, ז. 11. (3) דאָרט.

(4) דאָרט, ז. 14. (5) דאָרט, ז. 19. (6) דאָרט.

קעגען דאָס בייזע"1), „ביז אהער האָט געהאט צו בעשטימען איי-
 בער דאָס וואָס איז בייזעס און אנטקעגען וואָס מען דארף זיך
 שטעלען מיט געוואַלט אַמאָל דער פּאַפּסט, אַמאָל דער קיסר אָדער
 דער קעניג, אַמאָל א פּערזאָנלונג פון געוועהלטע און אַמאָל דאָס
 גאַנצע פּאָלק. אָבער עס האָבען זיך תמיד געפונען מענשען אי
 אין דעם שטאַאַט, אי אויסער דעם שטאַאַט, וועלכע האָבען ניט
 אָנערקענט אַלס א חיוב פאר זיך, ניט די בעשטימונגען וואָס האָ-
 בען זיך ארויסגעגעבען אַלס געמליכע געבאָט, ניט די בעשטימונג-
 גען פון מענשען וואָס זיינען געווען פּערוויקעלט אין הייליגטום,
 און אויך ניט די אינסטיטוציעס וואָס האָבען געזאָלט פּאַרשטע-
 לען מיט זיך דעם ווילען פון פּאָלק: אזוינע מענשען, וועלכע האָבען
 געהאַלטען פאר גוט דאָס, וואָס די בעשטעהענדע אויטאָריטעטען
 האָבען געהאַלטען פאר שלעכט, און וועלכע האָבען אנטקעגען דער
 געוואַלט פון די דאָזיגע אויטאָריטעטען אויך אָנגעווענדעט אזא
 געוואַלט. מענשען וועלכע זיינען געווען אָנגעטון אין א מאַנטעל
 פון הייליגקייט, האָבען געהאַלטען פאר שלעכט דאָס, וואָס די
 מענשען און אינסטיטוציעס וועלכע זיינען געווען אָנגעקליידט אין
 דער וועלטליכער מאַכט, האָבען געהאַלטען פאר גוט, און אומ-
 געקעהרט: און דער קאַמפּף איז געוואָרען אלץ שאַרפּער און שאַר-
 פּער. אָט אזוי איז עס געקומען צו דאָס, וואָס מיר זיינען איצטער
 געקומען — צו דער פּאָלשטענדיגער קלאַרקייט פון אָט דעם פּונקט,
 אז קיין אויסערליכע בעשטימונג פון שלעכטס וואָס זאָל זיין א
 חיוב פאר אַלעמען אָנצונעהמען, איז ניטאָ און עס קען ניט זיין"2).
 דערפון געהמט זיך די נויטווענדיגקייט אָנצונעהמען די בעשטי-
 מונג פון דער דאָזיגער פּראַגע, וועלכע קריסטום האָט געגעבען.3)

לויט טאָלסטאָי נאָך דארף די לעהרע פון ניט שטעלען זיך
 אנטקעגען ניט פּערשטאַנען ווערען „אזוי ווי זי וואַלט פּערבאָטען

1) דאָס רייך גאַמעס, ז. 18. 2) דאָרט, ז. 71. 3) דאָרט,

יערען קאמפף אנקעגען דאָס בייזע"1). זי פערבאָט נור צו בענר צען זיך מיט געוואַלט אין דעם קאמפף אַנטקעגען דאָס בייזע"2) אָבער דערפאַר פערבאָט זי די געוואַלט אָהן שום תנאים. און דער פערבאָט בעציהט זיך ניט נור אויף דאָס בייזע וואָס ווערט געטון געגען אונז, נור אויך אַנטקעגען דאָס בייזע וואָס ווערט געטון צו אונזערע מיטמענשען"3) ווען פעטער האָט דעם כהן גדול'ס קנעכט אָבגעהאַקט אַן אויער, האָט ער פערטיידיגט „ניט זיך, נור זיין גע'ליעבטען, געטליכען לעהרער. קריסטוס אָבער האָט דאָס איהם גלייך פערבאָטען און האָט געזאָגט: ווער עס העבט אויף דעם שווערד אויף אַנאַנדערן, דער וועט פון'ם שווערד אליין אומקומען"4). דער דאָזיגער פערבאָט זאָגט אויך ניט, אז נור איין טייל פון די מענשען איז מ'הויב „צו פאָלגען אָהן ווידערשטאַנד אלץ וואָס געוויסע אוי'טאָריטעטען שרייבען איהם פאַר"5) (5) נור עס פערבאָט „יערען אַיי'נעם, הייסט עס, אויך די (און טאָסי ספעציעל די) וועלכע בעזי'צען די מאַכט, ניט צו געברויכען קיין געוואַלט אַנטקעגען קיינעם ניט און אויף קיין פאַל ניט"6).

3. — געזעץ.

אין דעם נאָמען פון ליעכע, ד. ה. אויפ'ן גרונד פון'ם גע'באָט ניט צו שטעלען זיך אַנטקעגען דאָס בייזע מיט גע'וואַלט, פערוואַרפט מאַלסטאָי דאָס געזעץ, אמת טאָקי ניט אונבעדינגט, אָבער יעדענפאַלס פאַר די העכערע ענטוויקעל'טע פעלקער פון אונזער צייט. ער רעדט אפילו נור וועגען גע'זעץ, ער מיינט אָבער אלע רעכט, וואָרים ער פערוואַרפט פרינצי'פיעל יעדע נאָרמע, וועלכע איז בעגרינדעט אויפ'ן ווילען פון מענ'שען"7) וואָס ווערט אויפגעהאַלטען דורך געוואַלט"8) און דער-

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 17. (2) דאָרט, ז. 69-70, מיין גלוי'בען, ז. 15-17. (3) דאָס רייך גאַטעס, ז. 13. (4) דאָרט. (5) דאָרט, ז. 70. (6) דאָרט. (7) דאָרט, ז. 78-9, 69. (8) דאָרט, ז. 94.

הויפט דורך די געריכטען, (1) וועלכע קענען זיך אָבניגען פון דעם מאָראַלען געזעץ, (2) קענען זיין פערשיידען אין פערשיידענע לענדער, (3) און קענען צו יעדער צייט מוטוואַליג געענדערט ווערען, (4) אפשר איז ווען עס איז אַמאָל געווען בעסער עס זאָלען זיין געזעץ איידער עס זאָלען ניט זיין קיינע געזעץ. דאָס געזעץ ווערט אויפגעהאַלטען דורך געוואַלט, דערפאַר אָבער פעהיט עס די געוואַלט פון איינצעלנע מענשען איינער אַנטקעגען דעם אַנדערן; עס קען זיין „אז עס איז אַמאָל געווען א צייט, ווען די געוואַלט פון שטאַט איז געווען וועניגער איידער די געוואַלט פון די איינצעלנע איינער אַנטקעגען דעם אַנדערן.“ (5) איצט איז יעדענפאַלס די צייט פאַר אונז שוין אַוועקגעגאַנגען; די זימען זיינען געוואָרען מילדער, די מענשען פון אונזער צייט „גלויבענדיג אין די געבאָט פון מענשענליכע און פון מיטלייד מיט דעם נעכסטען, פערלאַנגען נור די מעגליכקייט פון א רעהיגען און פריעדליכען לעבען.“ (6) דאָס געזעץ געהט להיפך צום געבאָט זיך ניט צו שטעלען אַנטקעגען דאָס ביזע מיט געוואַלט. (7) דאָס האָט שוין קריסטוס ארויסגעזאָגט. די ווערטער: „משפט ניט, וועט איהר ניט ווערען גע'משפט“ (מאַטיוס 1, VII), „פער'משפט ניט, וועט איהר אויך ניט ווערען פער'משפט“ (לוקאַס, 37, VI) בעמייטען: ניט נור זאָלט איהר ניט משפּט'ן אייער נעכסטען אין ווערטער, נור אויך: פער'משפט איהם ניט אין טהאַט — משפט ניט אייערע נעכסטע דורך אייערע מענשליכע געזעץ — דורך אייערע געריכטען.“ (8) דאָ רעדט ניט קריסטוס בלויז „פון יעדען איינעם פערזענליכע בע-ציהונג צום געריכט, נור ער פערוואַרפט די געריכט-אינסטיטוציע גופאַ.“ (9) „ער זאָגט: איהר מיינט, אז אייערע געזעץ וועלען אויס-בעסערען דאָס ביזע — זיי וועלען עס אָבער נור פערגרעסערן.

(1) מיון גלויבען, ז. 24, 27. (2) דאָס רייך גאַטעס, ז. 45-5, 94-5. (3) דאָרט, ז. 45. (4) דאָרט, ז. 79. (5) דאָרט, ז. 62. (6) דאָרט, ז. 66. (7) מיון גלויבען, ז. 24. (8) דאָרט. (9) דאָרט, ז. 27.

עס איז פאראן נור איין וועג ווי אָבצושטעלען דאָס בייזע — טון גוטס פאר שלעכטס אַלעמען אָהן אַ שום חילוק" (1) און דאָס זעלבע וואָס קריסטוס זאָגט, זאָגט מיר „מין הארץ און מין שכל" (2).

אָבער דאָס איז נאָך ניט אלעס וואָס מען קען פאַרבריינגען אַנטקעגען דאָס ג'זעץ. „די געוואַלט פּערוואַרפט און פּערדאַמט אין דער אונגעוועגליכער פּאַרם פּוּן'ס געזעץ דאָס, וואָס גרעסטענ־טיילס איז שוין פּערוואַרפען און פּערדאַמט געוואָרען א סך פּרוי־הער פון דער געזעלשאַפּטליכער מיינונג, מיט דעם אונטערשייד נור, וואָס די געזעלשאַפּטליכע מיינונג פּערוואַרפט און פּערדאַמט אַלע מעשים וועלכע געהען לַהיפּך צום מאַראַלען געזעץ, אומפּאַסענדיג אין איהר פּערדאַמונג אַלערליי מעגליכע פּאַרמען; בעת דאָס גע־זעץ וואָס האַלט זיך אויף דער געוואַלט, פּערדאַמט און פּערפּאָלגט נור אַ בעשטימטען, זעהר ענגען קרייז פון האַנדלונגען, און דער־מיט רעכטפּערטיגט עס געוויסערמאַסען אַלע האַנדלונגען וואָס גע־הערען אויף צו דעמעלבען מין, נור געהען ניט אריין אין דעם דאָזיגען קרייז. די געזעלשאַפּטליכע מיינונג זינט משה רבינו'ס צייטען האַלט די נייציגקייט, אויסגעלאַסענקייט און האַרט־הער־צייגקייט פּאַר שלעכטס און פּערדאַמט עס. און זי פּערוואַרפט און פּערדאָרטיילט יעדע פּאַרם פון נייציגקייט — ניט נור דאָס אַוועקנעהמען פּרעמד אַייגענטום דורך געוואַלט, בעטרוג און שווינד־זעל, נור אויך אַלע אונעהרליכע וועגען פון בענוצען־זיך מיט'ן איי־גענטום. זי פּעראָרטיילט יעדע פּאַרם פון אויסגעלאַסענקייט, סיי מיט אַ קעפּסווייב, סיי מיט אַ שקלאַפּין, סיי מיט אַ גע'גט'ע, סיי אפילו מיט דער אַייגענער פּרוי. זי פּעראָרטיילט יעדע גרוי־זאַמקייט וואָס דריקט זיך אויס אין שלאָגען, לאָזען פּערהונגערן אָדער הרג'נען ניט נור מענשען, נור אפילו טיערען. דאָס געזעץ אָבער וואָס איז בעגרינדעט אויף געוואַלט פּערפּאָלגט נור געוויסע פּאַרמען פון נייציגקייט, ווי נניבא און בעטרוג, און געוויסע פּאַר־

(1) מין גלויבען, ז. 37. (2) דאָרש, ז. 25.

מען פון אויסגעלאָסענקייט און גרויזאמקייט, ווי אונטרייקייט אין עהע, מאָרד און פּערוואַונדונג; און דעריבער קומט עס אויס אזוי ווי עס וואָלט דערלאָזען אלע אַנדערע פּאַרמען פון נייציגקייט, אויסגעלאָסענקייט און גרויזאמקייט, וועלכע געהען ניט אריין אין דער ענגער, פּאַלש-אויסגעטייטשטער בעשטימונג" (1).

„עס איז לייכט געווען די יודען צו פּאַלגען די געזעץ פון זייער תורה, ווען זיי האָבען קיין ספק ניט געהאַט, אז די געזעץ זיינען געשריבען געוואָרען מיט גאָט'ס האַנד; אָדער די רוימער, ווען זיי האָבען געמיינט אז די געטין עגריאַ האָט געשריבען זייערע געזעץ; און איבערהויפּט ווען מענשען האָבען געגלויבט, אז די פירסטען וועלכע האָבען געגעבען די געזעץ, זיינען געווען געזאַלבעט פון גאָט, אָדער ווען מען האָט לבלּ הפחות געמיינט, אז די געזעצגעבענדע פּערוואַונגען האָבען אי דעם גוטען ווילען, אי די פּעהיגקייט צו מאַכען די בעסטע געזעץ" (2). אָבער, שוין אין דער צייט ווען דאָס קריסטענטום האָט זיך בעוווּזען, האָבען מענשען אָנגעהויבען צו פּערשטעהן, אז מענשליכע געזעץ, וועלכע ווערען ארויסגעגעבען פאר געטליכע, זיינען געשריבען געוואָרען פון מענשען; אז מענשען קענען ניט זיין אונפּעהלכאַר, ווי זיי זאָלען ניט זיין בעדעקט מיט אַן אויסערליכען גלאַנץ, און אז מען שען וואָס קענען זיך טועה זיין ווערען ניט אונפּעהלכאַר דורכדעם וואָס זיי קלייבען זיך צונויף און רופען זיך אַן סענאַט, אָדער מיט א וועלכען עס איז אַנדער נאָמען" (3). „מיר ווייסען דאָך אָבער ווי געזעץ ווערען געמאַכט, מיר זיינען אלע געווען הינטער די קוליסען, מיר אלע ווייסען, אז די געזעץ זיינען די שאַפונגען פון אייגענ-נוצען, פון בעטרוג, פון פאַרטיימחליקות; אז עס איז ניטאָ אין זיי און עס קען אין זיי ניט זיין קיין אמת'ע גערעכטיגקייט" (4). דעריבער, איז „די אַנערקענונג פון וועלכע עס איז בעוונדערע גע-זעץ א צייכען פון דער גרעכסטער אונוויסענהייט" (5).

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 5-94. (2) ז. 45. (3) ז. 69-70.

(4) ז. 45. (5) מייזן גלויבען, ז. 120 (נאָך עלמצבאָכער'ס ציפּער).

II. די ליעבע פאָדערט, אז אַנשטאָט דאָס רעכט זאָל זי אליין זיין דאָס געזעץ פאר'ן מענשען. דערפון פאָלגט אז מיר דארפען זיך נוהג זיין ניט לויט'ן געזעץ, נור לויט די גע- באַט פון קריסטוס. (1), „דאָס אָבער איז דאָס רייך גאָטעס אויף דער ערד“.

„ווען דער מאַג און די שטונדע פון גאָטעסרייך וועט ערשיי- נען, הענגט אין גאַנצען אָב פון דעם מענשען אליין“ (2), „מען דאַרף נור יעדער איינער זאָל אָנהויבען צו טון וואָס מען דאַרף טון, און זאָל אויפהערען צו טון וואָס מען דאַרף ניט טון, כדי עס זאָל גלייך אַנקומען דאָס פערשפראַכענע רייך גאָטעס“ (3), „זאָל נור יעדער מענש שוין איצט מודה זיין לויט זיינע כחות די וואָר הייט וועלכע ער ווייס, אָדער לכל הפחות זאָל ער ניט פערטיי- דיגען אַלס וואָרהייט די אונוואָרהייט, אין וועלכער ער לעבט, וועד לען גלייך, נאָך אין היינטיגען יאָהר, מקוים ווערען אזוינע אומ- ענדערונגען פאר דער בעפרייאונג פון מענשען און דער אויפ- שמעלונג פון וואָרהייט אויף דער ערד, וועלכע מיר וואַגען ניט צו טרוימען אפילו פאר איבער הונדערט יאָהר“ (4), „נור נאָך איין קליינע אַנשטרענגונג און דער גאַלילעער האָט געזיעגט“ (5).

דאָס רייך גאָטעס איז „ניט אין דער אויסערליכער וועלט, נור אין דעם מענשענ'ס זעלע“ (6), „און דאָס רייך גאָטעס וועט ניט קומען מיט א קול פון א שופר, און מען וועט ניט זאָגען: אָט איז עס דאָ, אָדער אָט איז עס דאָרט. דען זעהט: דאָס רייך גאָטעס איז אינעוועניג אין אייך“ (לוקאָס, 20, XVII) גאָטעס רייך איז קיין אַנדער זאָך ניט ווי די ערפיעלונג פון קריסטוס גע- באַט, און דערהויפּט פון די נעבאָט פון דער באַרגדרשה, וועלכע זאָגען אונז ווי מיר דארפען זיך נוהג זיין אויף דער איצטיגער שטופע פון אונזער ענטוויקלונג, כדי אונזער אויפפיהרונג זאָל

(1) מיין גלויבען, ז. 96. (2) דאָרט, ז. 142. (3) דאָרט, ז. 96, דאָס רייך גאָטעס, ז. 103. (4) דאָרט. (5) רוסישע קריסטעני- פערפאָלגונגען, ז. 47. (6) עוואַנגעל. בקיצור, ז. 44.

איינשטימען וואָס מעהר מיט דעם אידעאַל פון ליבע; און וועל-
 כע הייסען אונז לעבען אין פריעדען מיט אלעמען, און אויב דער
 פריעדען איז צערשטערט, אָנווענדען אלע כחות איהם וויעדער
 אויפצושטעלען, זיין געטריי איינער דעם אנדערן אין עהע-לעבען,
 ניט טון זיך קיינע נדרים און שבועות, מוחל זיין אויף בעליידי-
 גונגען און ניט אָבצאָהלען מיט שלעכטס פאר שלעכטס, און ענד-
 ליד ניט צערשטערן דעם פריעדען מיט קיינעם ניט אין נאָמען פון
 די אינטערעסען פון פּאַלק.1)

ווי אבער וועט צונויפגעשטעלט ווערען דאָס אויסערע לעבען
 ווען נאָמעס רייך וועט מקוים ווערען? „קריסטוס תלמיד וועט זיין
 אָרים; דאָס הייסט, ער וועט ניט וואָהנען אין שטאָרט, נור אויפ'ן
 דאָרף, ער וועט ניט זיצען צו הויז, נור ער וועט ארכייטען אין
 וואַלד און אויפ'ן פעלד, און וועט זעהען דאָס ליכט פון דער זון,
 וועט זעהען די ערד, דעם הימעל, די טיערען; ער וועט זיך ניט
 פערטראַכטען וואָס ער זאָל עסען כדי ארויסצורופען אן אַפעטיט,
 און וואָס ער זאָל טון כדי בעסער צו פערדייען, נור ער וועט זיין
 הונגעריג דריי מאָל א טאָג; ער וועט זיך ניט קיינען אויף וויי-
 בע קיסענס און אלץ קלערען ווי ווערט מען פטור פון דער שלאָפ-
 לֶאָזיגקייט, נור ער וועט שלאָפען. קראַנק זיין, ליידען און שטאַר-
 בען וועט ער פונקט אזוי ווי אלע — די אָרימע וועלכע זיינען
 קראַנק און שטאַרבען, מאַכען עס דורך, ווי עס שיינט, לייכטער
 אידער די רייכע —; ער וועט לעבען אין א פרייער חברותא מיט
 אלע מענשען.“2) „נאָמעס רייך אויף דער ערד איז דער פריעדען
 פון אלע מענשען צווישען זיך. אזוי האָט זיך גאָטעס רייך פאָר-
 געשטעלט אלע יודישע נביאים, און אזוי האָט עס זיך פאָרגעשטעלט
 און עס שטעלט זיך פאָר יעדען מענשליכען האַרצען.“3)

4. — שטאַטאָ.

מיט'ן געזעץ מוז טאַלסטאָי נויטווענדיג פערוואַרפען

1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 38, 37. 2) מיין גלויבען, ז. 177.

3) דאָרט.

פאר די העכערענמוויקעלטע פעלקער פון אונזער צייט אויך די אינסטיטוציע פון'ם געזעץ — דעם שטאָאָט.
 „אויב עס איז אמאָל געווען א צייט, ווען צוליב דעם נידע-
 ריגען מצב פון זיטליכקייט און דער אָלגעמיינער גענוינטקייט פון מענשען צו בעגעהן זיך מיט געוואַלט איינער אַנטקעגען דעם אַנ-
 דערן, איז די עקזיסטענץ פון א מאַכט, וואָס האָט איינגעצוימט יענע געוואַלטהאַטען, געווען ניצליך; ד. ה. ווען די שטאַטליכע געוואַלט איז געווען א וועניגערע איידער די געוואַלט פון די איינ-
 צעלנע איינער אַנטקעגען דעם אַנדערן, איז עס אונמעגליך ניט איינצוזהען, אז דער יתרון פון שטאַט איבער שטאַטלאָזיגקייט האָט ניט געקענט זיין קיין שטענדיגער. וואָס מעהר עס האָט זיך פערקלענערט די נייגונגען פון די איינצעלנע צו בעגעהן געוואַלט, וואָס מילדער עס זיינען געוואָרען די זיטען, און וואָס מעהר פער-
 דאָרבען די שטאַט-מאַכט איז געוואָרען מחמת איהר אונבע-
 שרענקטקייט, אלץ וועניגער איז געוואָרען דער דאָזיגער יתרון. אין אַט דער פערענדערונג פון די פעהרעלמניסע צווישען די זיטליכע ענטוויקלונג פון די מאַסען און די פערדאָרבענקייט פון די רעגיר-
 רונגען, בעשטעהט אייגענטליך די גאַנצע היסטאָריע פון די לעצ-
 טע צוויי טויזענד יאָהר.“ (1) „איך קען ניט בעווייזען, ניט די אָלגעמיינע נויטווענדיגקייט, ניט די אָלגעמיינע שעדליכקייט פון'ם שטאַט; איך ווייס נור, אז פון איין זייט איז פאר מיר דער שטאַט שוין מעהר ניט נויטיג, און אז פון דער אַנדער זייט קען איך מעהר ניט טון יענע זאַכען, וועלכע זיינען נויטיג פאר דעם שטאַט'ס עקזיסטענץ.“ (2)

„דאָס קריסטענטום לויט זיין אמת'ער בעטייטונג צערשטערט דעם שטאַט.“ (3) עס צערשטערט יעדע הערשאַפט. (4) דער שטאַט איז סותר די ליעבע, דעהויפט דעם געבאָט ניט צו שטעלען זיך מיט געוואַלט אַנטקעגען דאָס בייזע. (5) מעהר ווי דאָס, דער

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 62. (2) דאָרט, ז. 88. (3) דאָרט, ז. 18.

(4) דאָרט, ז. 55. (5) מיין גלויבען, ז. 18.

שטאָאט, אויפבויענדיג א הערשאַפט, זינדיגט דערמיט אויף אַנט-
קעגען דעם בעגריף או „אלע מענשען זיינען גאָט'ס זיהן און אַנט-
קעגען די מענשליכע גלייכהייט, וואָס איז געדוונגען פון דעם
געזעץ פון ליעבע“ (1). דעריבער, א חוץ דעם וואָס אַלס אינסטי-
טוציע פון געזעץ רוהט דער שטאָאט אויף געוואַלט, זיינען נאָך
פאראן אנדערע טעמים פאר וואָס מען דאַרף איהם פּערוואַרפען.
„אומזיסט זאָגט מען אונז, אז די קריסטליכע לעהרע האָט נור
א שיכות צו דער פּערווענליכער ערלייוונג און איז נאָך ניט שייך
צו אלגעמיינע שטאָאטליכע פּראָגען. דאָס איז נור א געוואַנטע און
ניט-בעגרינדעטע בעהויפטונג“ (2). „פאר יעדען אויפריכטיגען,
ערנסטען מענשען פון אונזער צייט מוז זיין גאַנץ קלאָר, אז דאָס
אמת'ע קריסטענטום — די לעהרע פון עניוות, פּערציהונג און
ליעבע — קען ניט געהן צוזאַמען מיט דעם שטאָאט און זיין
גדלות, זיינע געוואַלטהאַמען, טויטשטראָפּען און מלחמות“ (3).
דער שטאָאט איז אַן אַבנאָט“ (4); ער דאַרף פּערוואַרפען ווערען אָהן
אונטערשיעד פון וואָס פאר א פאָרם ער בעשטעהט: אַן אַבסאָ-
לוטע מאָנאַרכיע, א קאָנווענט, א קאָנסולאַט, אַן אימפּעריע פון
איינעם אָדער פון'ם אנאָנדערן נאַפּאָלעאָן, אָדער גאָר פון א בור
לאַנזשע, א קאָנסטיטוציאָנעלע מאָנאַרכיע, א קאָמונע אָדער א
רעפּובליק“ (5). — טאָלסטאָי ענטוויקעלט אַט דעם געדאַנק אַין
אלע זיינע פּרטים.

1. דער שטאָאט איז די הערשאַפט פון די שלעכטע געפיהרט
ביז צום העכסטען פונקט.

דער שטאָאט איז הערשאַפט. די רעגירונג אינ'ם שטאָאט איז
„א פּעראייניגונג פון מענשען, וועלכע טהוען אַן געוואַלט אנדערע
מענשען“ (6). „אלע רעגירונגען, די דעספּאָטישע ווי די ליבעראַלע,
זיינען היינטיגע צייטען געוואַרען, ווי הערצען האָט זיי אזוי טרע-“

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 43. (2) מיינ גלויבען, ז. 22.
(3) דאָס רייך גאָטעס, ז. 87. (4) מיינ גלויבען, ז. 41. (5) דאָס
רייך גאָטעס, ז. 63 112. (6) דאָרט, ז. 54.

פענד אָנגערופען, טשינגיס-כאָנען מיט טעלעגראַפֿען" (1). מענשען וועלכע בעזיצען די מאַכט „טהוען אָב געוואַלדטהאָמען שוין ניט מעהר אין נאָמען פֿון קאַמפֿ אַנטקעגען דאָס בייזע, נור פֿשוט צוליב זייערע אייגענע נוצען אָדער קאַפּריצען; און די אַנדערע אונטערוואַרפען זיך אונטער זייער געוואַלט, ניט דערפֿאַר ווייל זיי רעכענען, אז מען בעגעהט אַנטקעגען זיי געוואַלדטהאָמען כדי צו בעפֿרייען זיי פֿון שלעכטס, און פֿון זייער טובה וועגען, נור פֿשוט דערפֿאַר, ווייל זיי קענען פֿון דער געוואַלט ניט פֿטור ווערען. ניט דערפֿאַר איז ניצצע אָנגעהעריג צו פֿראַנקרייך, לאַמעַר רינען צו דייטשלאַנד, בעהמען צו עסטרייך; ניט דערפֿאַר איז פּוילען צוטיילט; ניט דערפֿאַר זיינען אירלאַנד און אינדיען אונטער וואַרפען אונטער ענגלאַנד'ס יאָך; ניט דערפֿאַר פֿיהרט מען מלחמה מיט כינאַ און מען הרג'ט אויס די אַפּריקאַנער, ניט דערפֿאַר טרייבען די אַמעריקאַנער ארויס די כינעזען און די רוסישע רודפֿן די יודען — ווייל דאָס איז גוט, נויטיג און ניצלעך פֿאַר די מענשען, נור פֿשוט דערפֿאַר, ווייל די וואָס האָבען אין זייערע הענד די מאַכט ווילען עס זאָל אזוי זיין" (2).

דער שטאַט איז די הערשאַפט פֿון די שלעכטע. „די פֿער-ניכטונג פֿון דער שטאַטליכער מאַכט וועט נור פּוועל'ן אז די שלעכטע זאָלען געוועלטיגען איבער די גוטע“, זאָגען די פֿערטיי-דיגער פֿון דעם היינטיגען שטייגער פֿון לעבען. אָבער ווען די מאַכט איז אַ שטאַט געהט איבער פֿון די הענד פֿון אייניגע פֿער-זאָגען אין אַנדערע הענד, געהט זי דען אלעמאָל איבער אין בע-סערע הענד? ווען לודוויג דער 16טער איז אַרונטערגעוואַרפען גע-וואָרען און די מאַכט איז איבערגעגאַנגען פֿריהער צו ראָד-בערספיער און נאָכהער צו נאַפּאָלעאָן, איז זי איבערגעגאַנגען אין בעסערע אָדער אין ערגערע הענד? און ווען האָבען די בעסערע געוועלטיגט, בעת די ווערסאַלער אָדער בעת די קאָמונאַרען האָ-בען געהאַט די מאַכט? ווען בראַש פֿון דער רעגירונג איז געווען

(1) דאָס רייך גאַמעס, ז. 71. (2) דאָרט, ז. 70.

קארל דער ערסטער, אָדער קראָמוועל? בעת פּיאָטר דער דריטער איז געווען צאר, אָדער ווען מען האָט איהם גע'הרנ'ט און אין איין טייל פון רוסלאַנד איז עקאטערינאַ געווען א צאַרינע זון אין אַנאַנדער טייל האָט געהערשט פּונאַטשעוו? ווער איז דעמאָלסט געווען דער שלעכטער און ווער דער גוטער? אלע מענשען, וועל'כע האַלטען די לייצעס, בעהויפטען, אז זייער געוועלטיגונג איז נויטיג כדי די שלעכטע זאָלען ניט איבערמעכטיגען די גוטע, און האַלטען עס פאר זעלבסטפערשטענדליך, אז זיי זיינען דאָס די אמת'ע גוטע, וועלכע בעשיצען אַנדערע גוטע אַנטקעגען די שלעכ'טע" (1). אין אמת'ן אָבער, די וועלכע פּערקאַפען און האַלטען די מאַכט, קענען כּשום אופן ניט זיין די בעסערע. „כדי אריינצוכאָפּען און איינהאַלטען די מאַכט, מוז מען זי ליעבען. די מאַכט' ליעבע אָבער קומט ניט צוזאַמען מיט גוטסקייט, נור מיט די אוי'געשאַפטען וועלכע געהען להיפּף צו דער גוטסקייט: מיט שטאַלץ, רמאות און האַרטעריגקייט. אָהן זיך צו דעהויבען און די אַנדערע צו דערנידעריגען, אָהן פּאַלשקייט און בעטרוג, אָהן תּפּיסות, פּעסטונגען, שטראָפּען, טויטען, קען ניט אויפקומען און ניט אויפ'האַלטען זיך קיין הערשאַפט ניט" (2). „עס איז גאָר לעכערליך צו רעדען וועגען קריסטען-געוועלטיגער" (3). א חוץ דעם, „דער בעזיץ פון מאַכט פּערדאַרבעט די מענשען וואָס בעזיצען זי" (4). „מענשען, וועלכע בעזיצען מאַכט, קענען ניט זי ניט-מיסברויכען, זיי קענען ניט בלייבען ניט-בערווישט פון אזא אונזיניגער, שרעקליכער מאַכט" (5). „וויפּיעל מיטלען מענשען האָבען ניט אויסגעטראַכט אויף אַוועקצונעהמען די מעגליכקייט פון די וואָס שמעהען ביי דער מאַכט אַרונטערצוזעצען די כלל אינטערעסען אונטער זייערע אייגענע — האָבען זיך אלע מיטלען אַרויסגעוויזען און וויזען זיך איצטער אַרויס אַלס ניט קיין ריכטיגע. אלע ווייסען, אז מענשען וואָס האָבען די מאַכט — סיי זיי זיינען קיסרים, מיניסטאַרען, סיי פּאָליציימייסטער אָדער פּאָליציסטען — זיינען, נור דערפאַר

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 89. (2) דאָרט. (3) דאָרט.

(4) דאָרט, ז. 63. (5) קריסטענטום און פּאַטריאַטיזם, ז. 58.

ווייל זיי האָבען די מאַכט, מעהר גענויגט צו אונזיטליכקייט, ד.
ה. נידעריגער צו שמעלען די כלל-אינטערעסען פאר זייערע איי-
גענע, איידער מענשען וועלכע האָבען ניט די מאַכט; און עס קען
נאָר טאַקי אַנדערס ניט זיין" (1).

דער שטאַט איז די הערשאַפט פון די שלעכטע געבראַכט ביז
צו דער העכסטער שטופע. „די אויסגערעכענטע און אפילו די אונ-
בעוואוסטזיניגע שטרעבונג פון די פּערגוואַלטיגער וועט שמענדיג
בעשטעהן אין דעם, צו זעהן אז די פּערגוואַלטיגטע זאָלען זיין
וואָס שוואַכער; וואָרים וואָס שוואַכער זיי זיינען, אלץ וועניגער
אַנשטרענגונג פאָדערט זיך זיי צו האַלטען אונטערדריקט" (2). „אין
געביעט פון מענשליכער טהעטיגקייט איז היינט נאָך געבליבען;
וועלכע די רעגירונגס מאַכט האָט ניט פּערכאַפט — דאָס געביעט
פון דער פּאַמיליע, פון פריוואַט לעבען, פון דער עקאָנאָמיע און
אַרבייט. און אפילו דאָס געביעט, צו פּערדאַנקען דעם קאַמפּף
פון די קאָמוניסטען און די סאָציאַליסטען, ווערט שוין ביסלעכ-
ווייז אויך אַריינגעכאַפט פון די רעגירונגען, און אַרבייט און רוה,
וואָהנונג, קליידונג און שפּיז, אויב עס זאָלען מקוים ווערען די
פּערלאַנגען פון די רעפּאַרמאַטאָרען, וועלען ווערען בעשטימט און
רעגולירט פון די רעגירונגען" (3). „די שרעקליכסטע, גרויזאַמסטע
רויבערבאַנדע איז ניט אזוי שרעקליך ווי אזא שטאַטליכע אָרנאַ-
ניזאַציע. יעדער רויבער-אַטאַמאַן איז אויך בעשרענקט לפי ערך
וואָס די מענשען וועלכע שמעלען צונויף זיין באַנדע, האַלטען פאר
זיך לבל הפחות א טייל פון זייער מענשליכער פּרייהייט, און קע-
נען זיך אָבוואַגען צו בעגעהן אזעלכע טהאַטען וואָס זיינען צו-
ווידער זייער געוויסען" (4). אין שטאַט אָבער זיינען אזעלכע בע-
שרענקונגען ניטאָ; „עס זיינען ניטאָ קיינע שרעקליכע פּערברע-
כען, וועלכע די מענשען וואָס זיינען א טייל פון דער רעגירונג

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 62. (2) דאָרט, ז. 63. (3) דאָרט,

ז. 73. (4) דאָרט, ז. 115.

און דער אַרמעע, וואָלטען ניט אָבגעטון לויט דעם ווילען פון דעם, וואָס שטעהט צופעליג (א בולאָנושע, א פונאַטשעו, א נאַפאָ-לעאָן) איבער זיי." (1)

2. די הערשאַפט אין'ס שטאַט איז בעגרינדעט אויף פיר זישער געוואָלט.

יעדע רעגירונג שטיצט זיך אויף דער אַרמעע, ד. ה. אויף בעוואָפענטע מענשען, וועלכע זיינען גרייט אויסצופיהרען דעם ווילען פון דער רעגירונג דורך פיזישע געוואָלט: אויף א קלאַס מענשען, וועלכע ווערען דערויף ערצויגען צו דער'הרג'נען אלע יענע, וועמען זייערע אויבערהערשער הייסען דער'הרג'נען" (2). אזעלכע מענשען זיינען „די פּאָליציי, און דערהויפּט אָבער די אַרמעע" (3). „די אַרמעע איז מעהר גאָרנישט ווי א באַנדע דיס-ציפּלינירטע מערדער, איהר בילדונג בעשטעהט אין אויסלערנען זיך מאָרדען, איהרע נצחונות זיינען מאָרדטהאַטען" (4). „די אַרמעע איז אלעמאָל געווען און איז איצט דער פונדאַמענט פון דער הער-שאַפט. די מאַכט געפינט זיך אלעמאָל אין די הענד פון די, וועל-כע בעהערשען די אַרמעע, און אלע הערשער — פון די רוימישע צע-זאַרען ביז די רוסישע און דייטשע אימפּעראַטאָרען — האָבען אלע-מאָל מעהר פאַר אַלץ זיך געזאָרגט וועגען דער אַרמעע" (5).

די אַרמעע דיענט ערסטענס צו בעשיצען די הערשאַפט פון דער רעגירונג אַנטקעגען אַן אָנפאַל פון אויסערליכע פיינד. זי דער-לאָזט ניט די דערבייאַגע רעגירונגען אריינכאַפען די מאַכט אין זייערע הענד. (6) א מלחמה איז מעהר גאָרנישט ווי א געשלעג צוויי-שען די רעגירונגען פאַר דער הערשאַפט איבער זייערע אונטער-טאַנען. „דעריבער וועט צווישען די פעלקער ניט קענען געגרייכט

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 116. (2) רוסישע קריסטענפּערפּאָל-גונגען, ז. 41. (3) דאָס רייך גאָטעס, ז. 62, 68. (4) קריסטענ-מום און פּאַטריאַטיזם, ז. 75. (5) דאָס רייך גאָטעס, ז. 62. (6) דאָרט, ז. 5-64.

ווערען קיין פריערען דורך פערשטענדיגע אַבמאכען און אויסגלייך-
 כונגען, כל זמן עס וועלען עקזיסטירען די אונזיניגע און פערדארב-
 ליכע אונטערווארפונג פון די פעלקער אונטער די רעגירונגען" (1).
 מחמת דער דאָזיגער בעטייטונג פון דער אַרמעע, „פיהלם זיך יע-
 דער גענויטיגט אריבערצושטייגען יעדען אַנדער שטאַט מיט דער
 גרויס פון זיין אַרמעע. די דאָזיגע פּערגרעסערונג איז אָנשטעקיג,
 ווי מאַנטעסקוו האָט דאָס שוין בעמערקט מיט הונדערט און פופ-
 ציג יאָהר צוריק" (2).

די אָבער, וועלכע מיינען, אז די אַרמעען ווערען אויפגעהאַל-
 טען פון די רעגירונגען נור כדי צו פּערהיטען פון אַן אָנפאַל פון
 דרויסען, פּערגעסען אז „פריהער פאר אַלץ זיינען די אַרמעען נוי-
 טיג פאר די רעגירונגען כדי זיך צו בעשיצען פון זייערע אונטער-
 דריקטע און פּערשקלאַפּטע אונטערטאַנען" (3). דאָ ניט לאַנג האָט
 דער רייכס-קאָנצלער אין'ם דייטשען רייכסטאָג גאַנץ אָפּען גע-
 ענטפּערט אויף דער אָנפּראַגע, פאר וואָס מען דאַרף אויסגעבען
 געלד צו פּערגרעסערן די שכירות פון די אונטעראַפיציערען, אז
 מען מוז האָבען צופּערלאָזיגע מענשען כדי צו קענען קעמפּפּען
 אַנטקעגען דעם סאָציאַליזם. קאַפּריווי האָט נור אַרויסגעזאָגט בקול
 דם דאָס, וואָס אלע ווייסען, הגם מען נעהמט זיך די מיה צו פּער-
 באַרגען דאָס פון די פעלקער: ער האָט דערמיט געזאָגט, פאר
 וואָס שווייצערישע און שאַטלענדישע גוואַרדיע האָבען זיך פּער-
 דונגען צו די פּראַנצויזישע קעניגע און צו די פּאַפּסטען; פאר
 וואָס מען ניט זיך אזויפיעל מיה אין רוסלאַנד דורכצומישען די
 רעקרוטען אויף, אז די פּאַלקען וואָס שמעהען אין די צענטראַלע
 גובערניעס זאָלען צונויפגעשמעלט ווערען פון רעקרוטען פון די
 גרעניץ-געגענדער, און די פּאַלקען אין די גרעניץ-געגענדער, פון מענ-
 שען פון צענטער פון רוסלאַנד. קאַפּריווי האָט אַנג אורחא גע-
 זאָגט דאָס, וואָס יעדער איינער ווייס גאַנץ גוט, און אויב איינער

(1) קריסטענסום און פאַטריאַטיזם, ז. 57-8. (2) דאָס רייך
 גאַטעס, ז. 5-64. (3) דאָרט.

ווייס ניט, פיהלט ער עס, אז די היינטיגע אָרדנונג איז אזוינע ווי זי איז, ניט ווייל זי דארף נאטירליך זיין אזוי, ווייל דאָס פאָלק וויל זי זאָל זיין אזוינע, נור דערפאר ווייל די געוואַלט פון די רעגירונגען האַלט איהר אזוי אויף, דורך די אַרמעע מיט איהר רע אונטערגעקויפטע אונטעראַפיציערען, אַפיציערען און גענע-ראַלען" (1).

3. די הערשאַפט אין שטאַט האַלט זיך אויף דער פיזישער געוואַלט, וואָס ווערט אויסגעפיהרט פון די בעהערשטע גופא. „עס איז איינע פון די אייגענשאַפטען פון רעגירונגען, וואָס זיי פאָר דערן אז די בירגער אליין זאָלען זיי שאַפען די געוואַלט, אויף וועלכער זיי שטיצען זיך; און אזוי איז עס געוואָרען, אז אין שטאַט „זיינען אלע בירגער די טיראַנען איבער זיך אליין" (2). די רעגירונג פאָדערט פון די בירגער אי אַן אַקטיווען טיילנעה-מען אין דער געוואַלט, אי זייער הסכמה אויף געוואַלט. צו דעם ענין געהערען: די שבועה וואָס אין רוסלאַנד זיינען אלע מחויב אַבצוגעבען בעת אויפ'ן כסא המלוכה קומט ארויף א נייער צאר, וואָרים דורך די שבועה פערשפרעכט מען צו פאָלגען די געוועל-טיגער, ד. ה. די מענשען, וועלכע גיבען זיך אָב מיט דער גע-וואַלט; די התחיבות אַבצוגעוואַלען די שטייערן, וואָרים די שטייערן ווערן פערווענדט אויף געוואַלט-זאָכען; דער פאָספאָרטען-סיסטעם, וואָרים דער מענש וואָס נעהמט ארויס א פאָספאָרט אָנערקענט דערמיט זיין אָבהענגיקייט פון שטאַט, וועלכער לעבט דורך גע-וואַלט; די התחיבות צו זיין אַן עדות אין געריכט און נעהמען א טייל אין געריכט גופא אלס געשוואָרענער, וואָרים יעדעס געריכט איז נור מקיים די געבאָט פון נקמה; די התחיבות פון אלע פויערים אין רוסלאַנד צו טון פאָליציי-ארבייט, וואָרים בעת מען טהוט אזא ארבייט קומט אויס אַנצו-ווענדען געוואַלט און פייניגונג אַנטקע-גען אייגענע ברייער; דערהויפּט אָבער געהערט דערצו דער אַל-געמיינער מוז צו דיענען אין סאָלאַטען, ד. ה. די התחיבות צו

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 64. (2) דאָרט, ז. 65, 111.

ווערען א תליון אין צוגרייטען זיך צו דער ארכייט פון א תליון" (1). אין דעם אַלגעמיינעם מוז צו דיענען אין סאָלדאַטען וואַרפט זיך אין די אויגען מעהר בולט ווי אומעדום דער ווידערשפרוך צוויי-שען קריסטענטום און שטאַאַט. „יעדער מענש איז מחויב צו נעה-מען אין די הענד די געוועהר פון מאָרד, א ביקס, א מעסער, און אויב ניט הרג'נען, מוז ער אַנלֶאָדען דעם ביקס און אַנשאַרפען דאָס מעסער, ד. ה. זיין גרייט צו הרג'נען" (2).

ווי אזוי אָבער קומט עס וואָס די בירגער ערפיעלען די פּאָד-דערונגען פון דער רעגירונג, ניט קוקענדיג אויף דעם וואָס זי האַלט זיך דאָך נור אויף דער דאָזיגער ערפיעלונג, אזוי אז סוף כל סוף אונטערדריקען דאָך די בירגער אלײן איינער דעם אַנדערן? דאָס איז נור מעגליך „צוליב דער ניט-נאַטירליכער אָרגאַניזאַציע, וואָס איז געשאַפען געוואָרען מיט דער הילף פון די וויסענשאַפּטליכע פּאַרטשרייטען, וואו אַלע מענשען זיינען אריינגעכאַפט געוואָרען אין א קרייז פון געוואַלט, פון וועלכען עס איז קיין מעגליכקייט ניטאָ זיך ארויסצורייסען. דער דאָזיגער קרייז ווערט איצט צונויפגע-שמעלט פון פיער מיטלען ווי צו ווירקען אויף מענשען. די אַלע מיטלען זיינען צווישען זיך פערבונדען און האַלטען אויף איינע די אַנדערע ווי די רינגען פון א קייט" (3). דאָס ערסטע מיטעל קען אַם בעסטען כאַראַקטעריזירט ווערען ווי „א היפּנאָטיזירונג פון'ם פּאָלק" (4). די היפּנאָטיזירונג איז גורם די מענשען „ארויס-צופיהרען דעם פאַלשען געדאַנק, אז די היינטיגע אָרדנונג קען ניט איבערגעביטען ווערען, און דעריבער דאַרף מען זי אויפהאַלטען. בעת עס איז קלאָר אז די מעשה איז אַקוראַט פערקעהרט: די אָרדנונג קען דערפאַר ניט איבערגעביטען ווערען, ווייל זיי האַל-טען זי אויף" (5). די דאָזיגע היפּנאָטיזירונג קומט ארויס דורך די פערשפרייטונג פון צווייערליי אַבערגלויבענס, דעם רעליגיעזען און דעם פּאַטריאַטישען, וועלכע הויבען אָן זייער ווירקונג פון קינדווייז

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 82-86. (2) מייין גלויבען, ז. 28.
 (3) דאָס רייך גאַטעס, ז. 71. (4) דאָרט, ז. 72. (5) דאָרט, ז. 110.

אָן און ווירקען אויף די מענשען ביז'ן טויט" (1). „קוקענדיג אויף דעם פון אזא שטאַנדפונקט קען מען זאָגען, אז די שטאַטליכע מאַכט איז געבויט אויף אַ שווינדעל, וועלכער בריינגט אין פּערווירונג די עפענטליכע מיינונג" (2). „דאָס צווייטע מיטעל בעשטעהט אין אונטערקויפּען; ד. ה. מען נעהמט אַוועק ביין ארבייטער-פּאָלק זיין רייכטום דורך שטייערן און מען פּערטיילט עס צווישען די בעאַמטע, וועלכע מוזען פאַר דעם לויין אויפהאַלטען און פּער- שטאַרקען די פּערשקלאַפונג פון'ס פּאָלק" (3). די בעאַמטע „גלויב- בען אין די אונפערמיידליכקייט פון דער היינטיגער אָרדנונג דער- הויפּט צוליב דעם, ווייל זי איז גוט פאַר זיי" (4). קוקענדיג פון אָט דעם שטאַנדפונקט, קען מען זאָגען, אז די שטאַטליכע מאַכט איז געבויט אויף דעם עגאָיזם פון די, וועמען זי פּערשאַפט אַ גר- טע שטעלע" (5). דאָס דריטע מיטעל איז „די אָנשרעקונג. עס בע- שטעהט אין דעם, וואָס מען שטעלט פאַר די עקזיסטירענדע שטאַטליכע אָרדנונג (וועלכע זי זאָל ניט זיין — אַ פּרייע רע- פּובליקאַנישע, אָדער אַ העכסט-ווילדע דעספּאָטישע) אַלס עטוואָס הייליגעס און אומפּערמיידליכעס, און מען בעשטראַפּט דעריבער מיט די גרויזאַמסטע שטראַף יעדען פּערזאָן זי צו ענדערן" (6). און צולעצט דאָס פּיערטע מיטעל בעשטעהט דערין, וואָס „מען קלייבט אויס פון אַלע מענשען, וועמען מען האָט פּערדולט און געבונדען דורך די פּריעהרדיגע מיטלען, איין געוויסען טייל מענשען און מען אונטערוואַרפט זיי ספּעציעל אונטער גאָר אַ שטאַרקער פּער- דולונג, כדי זיי זאָלען דיענען ווי ווערקצייג וואָס האַבען ניט קיין אייגענעם ווילען די ברוטאַלע און גרויזאַמע צוועקען, וועלכע קע- נען צוניץ קומען דער רעגירונג" (7). דאָס ווערט געטון אין דער אַרמעע, אין וועלכער עס געהען אריין היינטיגע צייטען, צוליב דעם אַלגעמיינעם חוב פון סאָלאַרען-דיענסט, אַלע יונגע לייט פון

(1) דאָס רייך גאַמעס, ז. 72. (2) קריסטענטום און פּאַריאַטיזם, ז. 8-27, 64-67. (3) דאָס רייך גאַמעס, ז. 72. (4) דאָרט, ז. 110. (5) דאָרט, ז. 71-72. (6) דאָרט. (7) דאָרט, ז. 72.

פּאַל.ק. 1) „מיט אַט דעם מיטעל, איז דער קרייז פון געוואלט גע-
שלאָסען. די אָנשרעקונג, דער אונטערקויף, די היפּנאָטיזירונג
בריינגען מיט די מענשען צו געהן אין סאָלאַרטען. די סאָלאַרטען
וויעדער גיבען די מעגליכקייט אי צו בעשטראָפּען מענשען, אי זיי
צו בערויבען (און אונטערקויפּען די בעאַמטע פאר דעם אָנגערויב-
טען געלד), אי צו היפּנאָטיזירען זיי און מאַכען זיי זאָלען אליין
ווערען די סאָלאַרטען, וועלכע גיבען דער רעגירונג די מעגליכקייט
דאָס אלעס צו טון.“ 2)

II. די ליעבע פאָדערט, אַז דער שטאַטאָס זאָל פּערבי-
טען ווערען אויף אַ געזעלשאַפּטליכע אָרדנונג, וואָס איז אין
גאַנצען געבויט אויפ'ן יסוד פון איהרע געבאָט. „יעדער ווי-
פיעל-ניטראַיז דענקענדער מענש זעהט שוין איצט איין די אונ-
מעגליכקייט ווייטער אזוי צו לעבען, און די נויטיגקייט פעסטצור-
שמעלען וועלכע עס איז נייע לעבענס פאָרמען.“ 3) „די קריסטליכע
מענשהייט פון אונזער צייט מוז אונבעדינגט זיך אַבזאָגען פון די
געצענדיענערשישע פאָרמען פון לעבען וועלכע זי פּערדאַמט, און
מוז אויפבויען אַ ניי לעבען אויף די קריסטליכע גרונדלאַגען פון
וועלכע זי האַלט.“ 4)

1. מענשען וועלען לעבען געזעלשאַפּטליך נאָך דעם אַבשאַ-
פען פון שטאַטאָס אויך. וואָס וועט זיי אָבער צוואַמענהאַלטען אין
דער נייער געזעלשאַפּט?

יעדענפאַלס ניט קיין צוואַנג אָדער אַבמאַך. קריסטוס האָט
אונז געבאָטען „מיר זאָלען זיך קיין נדר ניט טון“, „מיר זאָלען
קיין מענשען גאַרנישט צוואַגען.“ 5) „א קריסט קען ניט פּערשפרע-
כען צו טון אָדער ניט צו טון אַ געוויסע זאַך אין אַ בעשטימטער
שטונדע, ווייל ער קען ניט וויסען וואָס אין יענער שטונדע וועט
פון איהם פאָדערן דאָס געבאָט פון ליעבע, וועלכען ער מוז גע-
האַרבען, ווייל דערין בעשטעהט דער זין פון זיין לעבען.“ 6) אָבער

1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 72. 2) דאָרט. 3) דאָרט, ז.
183-4. 4) דאָרט, ז. 49. 5) דאָרט, ז. 37. 6) דאָרט, ז. 79.

נאָך פיעל וועניגער קען ער „פערשפרעכען צו ערפיעלען אַנאַנדערענ'ס ווילען, ניט וויסענדיג וואָס יענער ווילען וועט פון איהם פאָדערן“; וואָרים דערמיט וואָלט ער „געגעבען צו דערקענען, אז דאָס איי-נערליכע גאָט'ס געזעץ איז שוין ניט מעהר דאָס איינציגע געזעץ פון זיין לעבען: קיין צוויי בעל-בתים קען מען ניט דיענען“ (1).

אין דער צוקונפט דאַרף די מענשען צוזאַמענהאַלטען אין איין געזעלשאַפטיך גאַנצעס דער גייסטיגער איינפלוס, וואָס מענשען, וועלכע האָבען אריבערגעיאָגט די אַנדערע אין דער דערקענטנים פון וואַרהייט, האָבען אויף די וועניגער ענטוויקעלטע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט. „דער גייסטיגער איינפלוס האָט אזא וויר-קונג אויפ'ן מענשען, אז עס ענדערן זיך אין איהם זיינע אייגענע פערלאַנגען און זיי ווערען עהנליך מיט דאָס וואָס מען פאָדערט פון איהם. א מענש וואָס לאָזט זיך לענקען פון א גייסטיגען איי-פלוס האַנדעלט לויט זיינע אייגענע פערלאַנגען“ (2). די קראַפט, דורך וועלכע מענשען קענען לעבען אין געזעלשאַפטען ליענט אין דעם גייסטיגען איינפלוס וואָס די מענשען, וועלכע האָבען ארי-בערגעיאָגט די איבעריגע אין די דערקענטנים פון דער וואַרהייט, האָבען אויף די הינטערשטעליגע, און „אין דעם כאַראַקטער פון די וועניגער-דענקערע מענשען צו האַרבען די רייד פון די, וועל-כע שטעהען אויף א העכערער שטופע פון דערקענטנים“ (3). צו-ליב דער דאָזיגער אייגענשאַפט „פאָלגען מענשען איינע און דיזעל-בע גרונדפרינציפען: די מינאָריטעט — בעוואוסטיניג, ווייל די דאָזיגע פרינציפען שטימען איין מיט די פאָדערונגען פון איהר אייגענעם שכל; די מאַיאָריטעט — אונבעוואוסטיניג און נור דערפאַר, ווייל זיי זיינען געוואָרען די עפענטליכע מינונג“ (4). „אין אַט דער געהאָרכזאַמקייט ליענט נישט קיין אוננאַטירליכקייט, אָדער עפעס וואָס איז זיך סותר“ (5).

2. אויף וועלכען אופן אָבער וועלען אין דער צוקינפטיגער

(1) דאָס רייד גאַטעס, ז. 79. (2) דאָרט, ז. 61. (3) דאָרט, ז. 121. (4) דאָרט. (5) דאָרט, ז. 120.

געזעלשאפט ערפיעלט ווערען יענע אויפגאבען, וועלכע ווערען היינטיגען טאָג ערפיעלט פון'ם שטאַט? דערביי האָט מען גע- וועהנליך אין זין דרייערליי אויפגאבען. (1)

ערסטענס מכה דער בעשיצונג אַנטקעגען די שלעכטע מענ- שען וואָס געפינען זיך צווישען אונז. (2) „ווער אָבער זיינען די שלעכטע מענשען צווישען אונז, וואָס דער שטאַט איז דאָס אונז שומר ומציל פון זייערע אָנפאלען און פון זייער געוואַלט? אויב עס זיינען געווען אזעלכע דריי, פיער הונדערט יאָהר צוריק, ווען מענשען האָבען זיך נאָך בעריהמט מיט זייער קריעג-פיהרונגס קונסט און מיט זייערע כלי זיין; ווען הרג'נען מענשען האָט זיך גערעכענט פאר א גלענצענדע ארבייט — זיינען דאָך אזעלכע מענשען היינט שוין ניטאָ: היינט טראָגט קיינער ניט קיין וואָ- פען, אלע גלויבען אין די געבאָט פון מענשענליעבע. אויב אָבער אונטער די מענשען, פון וועמען דער שטאַט דאַרף אונז בע- שיצען, פערשטעהען מיר די פערברעכער, ווייסען מיר, אז זיי זיינען ניט קיין ברואים פון א בעזונדער מין, ווי דער וואָלף צווי- שען די שעפסען, נור זיי זיינען פונקט אזעלכע מענשען ווי מיר אלע, און האָבען פונקט אזוי וועניג ליעב צו בעגעהן פערברעכען, ווי די מענשען אַנטקעגען וועלכע זיי בעגעהן די פערברעכען. מיר ווייסען איצטער, אז די טהעטיגקייט פון די רעגירונגען מיט זייע- רע גרויזאמע אופנים פון בעשטראַפען, וועלכע פאַסען שוין ניט מעהר פאר דעם היינטיגען מצב פון דער מאָראַל — מיט זייערע תפישות, קאטאָרגעס, תליות, גילאָטינען — העלפען גיכער צו פערגרעבען די פעלקער איידער זיי מילדער צו מאַכען, און דע- ריבער גיכער צו פערמעהרען איידער צו פערמינדערן די צאָהל פון די שלעכטסטער.“ (3) אויב מיר זיינען קריסטען און „האַנדלען לויט אונזער גלויבען אז אונזער לעבען איז אויף צו דיענען אַנדערע מענשען, וועט דאָך קיינער ניט זיין אזוי דום אוועקצונעהמען די חיונה אָדער הרג'נען די מענשען וועלכע דיענען איהם. מיקלוכא-

(1) דאָס רייד גאָטעס, ז. 66. (2) דאָרט. (3) דאָרט, ז. 66-67.

מאָקליי האָט זיך בעזעצט צווישען די ברוטאַלסטע ווילדע, ווי מען האָט געזאָגט, און זיי האָבען איהם ניט נור ניט גע'הרג'ט, נור זיי האָבען איהם ליעב געקריגען און האָבען איהם געפאָלגט נור דער-פאר, ווייל ער האָט זיך פאר זיי ניט געשראַקען, האָט פון זיי גאָר נישט פערלאָנגט און האָט זיי געטון גוטעס" (1).

צווייטענס, פרעגט מען, ווער וועט אונז בעשיצען אין דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט פון אויסערליכע פיינד? (2), „מיר ווייסען דאָך אָבער, אז אלע אייראָפעאישע פעלקער גלויבען אין דיזעלכיי-גע פרינציפען פון פרייהייט און ברידערליכקייט, און דארפן דע-ריבער קיין בעשיצונג ניט איינער אַנטקעגען דעם אַנדערן. אויב מען רעדט וויעדער וועגען א בעשיצונג געגען באַרבאַרען, איז גע-נוג א טויענדער טייל פון די אַרמען וועלכע שטעהען איצט אונ-טער וואַפען. ניט נור קען אונז די שטאַט געוואַלט ניט מציל זיין פון דער געפאָהר פון אַן אָנפאַל פון פיינד, נור אדרבא זי אליין רופט ארויס די געפאָהר פון אַן אָנפאַל" (3). „ווען עס זאָל אָבער זיין א געזעלשאַפט פון קריסטען, וועלכע טהוען קיינעם קיין שלעכטס ניט, און אלץ וואָס עס בלייבט זיי פון זייער אַרבייט גיבען זיי אַוועק אַנדערע, דאן וואָלטען קיינע פיינד — ניט קיין דייטשען, ניט קיין טערקען, ניט קיין ווילדע — זיך ניט גענומען הרג'נען אָדער פייניגען אַזעלכע מענשען. מעהר וואָלט מען דאָך ביי זיי ניט געקענט אַוועקנעהמען וויפיעל זיי אליין וואָלטען אַוועקגעגעבען אָהן אונטערשיעד צווישען רוסען, דייטשען, טער-קען אָדער ווילדע" (4).

דריטענס פרעגט מען, אויף וועלכען אופן וועלען אין דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט מעגליך זיין די אינסטיטוציעס פון פער-קעהר, פון ערציהונג און בילדונג, פון רעליגיאָן און אַנדערע פאַ-דערונגען. „אויב עס איז אמאָל געווען א צייט ווען מענשען האָ-

(1) מייזן גלויבען, ז. 228. (2) דאָס רייך גאַטעס, ז. 66-7.

(3) דאָרט, ז. 67. (4) דאָרט, ז. 227.

בען געלעבט אזוי אָבעזונדערט צווישען זיך, ווען די מיטלען נע-
הענטער צונויפצוקומען זיך און ביימען זיך מיט די געדאַנקען זיי
נען געווען אזוי ניט ענטוויקעלט, אז אָהן דעם צענטער פון שטאַט
האַבען זיי ניט געקענט איינשטימען אין קיין כלל-זאַך, ניט אין
האַנדעל, ניט אין ווירטשאַפּט און ניט אין בילדונג, — איז שוין
איצט אזא אָבעזונדערונג ניטאָ. די שטאַרק-ענטוויקעלטע פּערקעהרס-
מיטלען און געדאַנקען-אויסטויש האָבען אזויפיעל אויפגעטון, אז
די מענשען פון אונזער צייט קענען ניט נור גאַנץ גוט אויסקומען
אָהן דער רעגירונג צו בילדען געזעלשאַפטען, פּעראייניען, קאַרפּאָ-
ראַציעס, קאָנגרעסען, עקאָנאָמישע און פּאָליטישע אינסטיטוציעס,
נור פּאַרקעהרט, די רעגירונגען שטערען מעהרסענטמיילס מעהר
איידער זיי העלפּען דערגרייכען די דאָזיגע צוועקען“¹.

3. וואָס פאַר אַ געשטאַלט וועט אָבער דאָס געזעלשאַפּטליכע
לעבען אין דער צוקונפּט אָננעהמען בפרט? „די צוקונפּט וועט זיין
אזוי, ווי די אומשטענדען און די מענשען וועלען זי מאַכען“².
ביי דער צייט זיינען מיר ניט אימשטאַנד זיך אָבצוגעבען אַ פּאָל-
שטענדיג-קלאָרען חשבון וועגען דעם.³

„מענשען זאָגען: ווי אזוי און אין וואָס וועלען בעשטעהן
די נייע אָרדנונגען, וועלכע וועלען פּערנעהמען דאָס פּלאַץ פון די
איצטיגע? כל זמן מיר וועלען ניט וויסען וואָס פאַר אַ פּנים אונ-
זער לעבען וועט האָבען אין דער צוקונפּט, וועלען מיר ניט געהן
פּאַרווערטס, מיר וועלען זיך ניט ריהרען פון אָרט“⁴. „ווען קאָ-
לומבוס וואָלט זיך אזוי געטראַכט, וואָלט ער קיינמאָל זיך ניט
געריהרט פון אַנקער. אַ משוגעת איז עס געווען זיך אוועקלאָזען
אויפ'ן ים ניט וויסענדיג דעם וועג, אויף אַ ים, אויף וועלכען קיי-
נער איז ניט געפּאַהרען, שווימען צו אַ לאַנד, וועגען וועלכען עס
איז געווען אַ פּראַגע צי עס עקזיסטירט גאָר. דורך אזאַ משוגעת

1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 67. 2) דאָרט, ז. 133. 3) רויסי-

שע קרויסענפּערפּאָלגונגען, ז. 46-47. 4) דאָס רייך גאַטעס,

האַט ער ענטדעקט א נייע וועלט. געוויס וואָלט עס געווען פיעל בעקוועמער, ווען די פעלקער וואָלטען נור געדאַרפט אריבערציהען פון איין האַטעל אין אַנאַנדערן, א בעסערן; די צרה איז אָבער וואָס עס איז ניטאָ ווער עס זאָל צוקלייבען די נייע קוואַרטירען" (1). אָבער, ווען מענשען זוכען זיך פאַרצושטעלען די לעבענס־בעדינגען אין דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט, איז עס ניט אזויפיעל די פראַגע, „וואָס וועט זיין?" וועלכע עס בעאונרוהיגט זיי. „זיי דרעהט דעם קאָפּ די פראַגע, ווי וועט מען לעבען אָהן די אלע ציר געוועהנטע בעדינגונגען פון אונזער עקזיסטענץ, וועלכע מיר רופען אָן וויסענשאַפט, קונסט, ציוויליזאַציע, קולטור? גוט, אָבער אַט די אלע זאַכען זיינען דאָך נישט מעהר ווי פערשיידענע ערשיי־נונגען פון דער וואַרהייט. די ענדערונג וועלכע דאַרף קומען קען דאָך נור זיין אַ דערנעהענטערונג צו דער וואַרהייט, אַ פּערווירק־ליכונג פון דער וואַרהייט. היינט ווי אזוי קענען דורך אַ דער־נעהענטערונג צו דער וואַרהייט במל ווערען די ערשיינונגען פון וואַרהייט? זיי וועלען זיין אַנדערע, בעסערע, העכערע, אָבער זיי וועלען אויף קיין פאל ניט בטול ווערען. חרב וועט נור ווערען דאָס פאַלשע וואָס איז אין זיי געוועזען, דאָס אָבער וואָס עס איז געווען אמת, וועט נאָך מעהר זיך פונאַנדערבליהען און נאָך שטאַר־קער ווערען" (2).

„ווען אַן איינצעלנעם מענשען וואָלט פאַלשטענדיג זיין בע־קאַנט זיין לעבען ביי'ן איבערגאַנג פון איין אלטער־שטופע צו אַנאַנדערער, וואָלט ער קיין גרונד ניט געהאַט פאר וואָס צו לע־בען: אזוי איז עס אויך מיט'ן לעבען פון דער מענשהייט. ווען די מענשהייט אריינטרעטענדיג אין אַ נייעם לעבענסאַלטער וואָלט געהאַט פאַר זיך אַ פערטיג פראַגראַם, וואָלט דאָס גופא געווען דער בעסטער סמן, אז זי לעבט ניט מעהר, אז זי בעוועגט זיך ניט פאַרווערטס, נור אז זי שאַקעלט זיך ארום אויף איין אָרט. די פּרטים פון אַ נייער לעבענסאָרדנונג קענען אונז ניט זיין בע־

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 183. (2) דאָרט, ז. 184.

קאנט, זיי מוזען פון אונז גופא אויסגעארבייט ווערען. נור אין דעריין בעשטעהט טאקי דאָס לעבען, צו דערקענען דאָס אונבער-וואוסטע און בריינגען אונזערע מעשים אין איינקלאַנג מיט דער נייער דערקענטניס. דעריין בעשטעהט דאָס לעבען פון יעדען איינ-צעלנעם, און דעריין בעשטעהט אויך דאָס לעבען פון מענשליכע געזעלשאפטען און פון דער מענשהייט" (1).

5. — אייגענטום.

I. צוזאמען מיט'ן געזעץ מוז טאָלסטאָי אונפערמייד'ן ליד פערווארפען אויך די אינסטיטוציע פון אייגענטום פאר די פעלקער פון אונזער צייט, וועלכע שמעהען אויף אַ הויך כער שמופע פון ענטוויקלונג.

אפשר איז ווען עס איז געווען אזא צייט, ווען די געוואַלט וואָס מען האָט געדארפט אויף צו בעשיצען דעם איינצעלנעם אין זיין בעזיץ פון געוויסע ניטער, איז געווען אַ קלענערע איידער די געוואַלט וואָס וואָלט פאָרגעקומען אין אַן אַלגעמיינע רייסעריי וועגען דעם בעזיץ פון די דאָזיגע ניטער, און דעריבער איז דאָס זיין פון רעכט אויף אייגענטום יעמאָלט בעסער געווען איידער דאָס ניט זיין. יענע צייט איז אָבער יעדענפאלס שוין איצט פאָר-איבער; „די היינטיגע אָרדנונג האָט שוין אָבגעלעבט איהר צייט" (2). ווען עס וואָלט מעהר ניט געווען קיין רעכט אויף אייגענטום, וואָלט צווישען די היינטיגע מענשען שוין ניט מעהר זיך פונאַנ-דערגעברענט קיין ווילדער קאמפף פאר דעם בעזיץ פון ניטער. וואָרים „אלע גלויבען דאָך אין די געכאָט פון מענשענליעבע" (3), אלע ווייסען, אז „אלע מענשען האָבען גלייכע רעכט אויף די גיטער פון דער וועלט" (4) און עס געפינען זיך אפילו „אייניגע רייכע לייט, וועלכע האָבען אזא פיינעם געפיהל פאר דער נייער

1) דאָס רייד גאָטעס, ז. 97. (2) דאָרט, ז. 135. (3) דאָרט, ז. 66. (4) דאָרט, ז. 43.

עפענטליכער מיינונג, אז זיי זאָגען זיך אָב פון זייער גע'ירשנ'טען פערמעגען. (1)

אייגענטום קען ניט געהן צוזאמען מיט דער לייעכע, דערהויפט מיט'ן געבאָט ניט צו שטעלען זיך מיט געוואַלט אַנטר קעגען דאָס בייזע. (2) מעהר ווי דאָס: דאָס אייגענטום וואָס שאַפט א הערשאַפט פון די רייכע איבער די אַרימע זינדיגט אַנטקעגען די גלייכהייט פון אַלע מענשען און אַנטקעגען דעם געדאַנק אז אַלע מענשען זיינען גאָט'ס קינדער, וועלכער פליסט ארויס פון'ם געבאָט פון לייעכע. (3) דעריבער מוז דאָס אייגענטום, א חוץ וואָס אַלס רעכטס-אינסטיטוציע רהט עס אויף געוואַלט, פערוואָרפען ווערען אויך צוליב די אַנדערע טעמים. „די רייכע זיינען שוין דערמיט אַליין שולדיגע פאר וואָס זיי זיינען רייך.“ (4) דאָס „וואָס עס געפינען זיך אין מאַסקווע צעהנדליגע טויזענדער הונגעריגע, פערפאַרענע און טיעף ערנידעריגטע מענשען, בעת איך און אַנ- דערע טויזענדע עסען טייערע שפייזען צו מיטאַג און בעדעקען די פערד און די פאַרלאַגעס מיט טייערן געוואַנט און טעפיכער, — איז א פערברעכען.“ (5) „איך וועל ניט אויפהערען זיך פיהלען ווי א מיטשולדיגער אין די שטענדיג-בענאַנגענע פערברעכען כל זמן איך האָב אַן איבעריג שטיקעל ברויט, בעת עס איז פאַראַן איינער וואָס האָט גאָר קיין ברויט ניט, כל זמן איך האָב צוויי קליידער און אַנאַנדערער האָט אפילו איינס אויך ניט.“ (6) — טאָלסטאָי ענטוויקעלט דעם דאָזיגען געדאַנק אין זיינע פּרטים.

1. דאָס אייגענטום בעמיט די הערשאַפט פון די רייכע איי- בער די אַרימע.

דאָס אייגענטום איז דאָס אויסשליסליכע רעכט צו הערשען איבער געוויסע זאַכען, גאַנץ גלייך צי מען בענוצט זיי אין דער ווירקליכקייט, צי ניט. (7) טאָלסטאָי לאָזט וועדען דאָס פערד לייב-

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 98. (2) מיון גלויבען, ז. 18.
 (3) דאָס רייך גאַטעס, ז. 43. (4) דאָרט, ז. 71. (5) מיון לע-
 בען, ז. 14. (6) דאָרט. (7) געלד, ז. 11-12.

וואַנדמעסער די פּאָלגענדע רייד: „א סך פון די מענשען וועלכע האָבען מיך אָנגערופען זייער פּערד האָבען אויף מיר קיינמאָל נישט גערימען, גערימען אויף מיר האָבען גאָר אנדערע. זיי האָבען מיך נישט געפיטערט, מיך האָבען גאָר אנדערע געפיטערט. בעוויזען גוטס האָבען מיר אויך נישט די, וועלכע האָבען מיך אָנגערופען זייער פּערד, נור קוטשער, וועטרינאַרען און איבערהויפט פּרעמדע מענשען. שפעטער, ווען דער קרייז פון מיינע בעאַבאַכטונגען איז גרעסער געוואָרען, האָב איך מיך איבערצייגט, אז דער בעגריף „מיינ“, וועלכער האָט נישט קיין אַנדער יסוד אַ הויז דעם נידעריג גען און טיערישען טריעב פון מענשען וואָס זיי רופען אָן איי-גענטום-געפיהל אָדער אייגענטום-רעכט, ווערט אָנגעווענדעט נישט נור כּנוגע צו אונז פּערד אליין. דער מענש זאָגט: „דאָס הויז איז מיינ“, און וואָהנט דאָרט קיינמאָל נישט, ער קימערט זיך נור ווע-גען דעם בוי און דעם אויסהאַלטען פון הויז. דער סוחר זאָגט: „מיינ קראָם, מיינ שניט-קראָם“, און טראָגט אפילו נישט אליין די בעסטע שטאָפּען וואָס ער האָט אין זיין קראָם. עס זיינען פאַראַן מענשען, וועלכע רופען אָן אַ שטיק לאַנד „מיינ“, און האָבען דאָס דאָזיגע שטיק לאַנד קיינמאָל נישט אָנגעזעהען און נישט געטראָטען אויף דעם. די מענשען טראַכטען נישט אין זייער לעבען צו טון דאָס וואָס זיי האַלטען פאַר גוט, נור זיי טראַכטען רק וואָס מעהר זאָבען צו קענען אָנרופען „מיינ“ (1).

די בעדייטונג פון אייגענטום בעשטעהט אָבער דעריין, וואָס דער אָרימער וועלכער האָט נישט קיין אייגענטום, איז אָבהענגיק פון דעם רייכען וועלכער האָט. כדי צו בעקומען די זאָכען וועלכע ער בעדאַרף האָבען צום לעבען, וועלכע געהערן אָבער אַנאַנדערן, מוז ער טון וואָס יענער וויל, דאָס הייסט, ער מוז פאַר איהם ארביי-טען. דאָס אייגענטום טיילט אויף דעם אופן איין די מענשען אין „צוויי קלאַסען: אַן ארבייטענדער, אונטערדריקטער קלאַס, וועל-

(1) לויטוואַנדמעסער, ווערק 3. ז. 3-602. (עלמאַבאַכער'ס ציפּער.

דער רוסישער איבערזעצער האָט דעם אויסצוג גאָר אויסגעלאָזען)

כער דאַרנט און לייט, און א קלאַס פון אונטערדריקער און פויר לענצער, וועלכער געניעסט און לעבט אין איבערפלוס" (1). „מיה זיינען אלע ברידער, און פון דעסטוועגען טראָגט מיין ברודער אָדער מיין שוועסטער יעדען פריהמאָרגען ארויס מיין טעפיל. מיר זיינען אלע ברידער, אָבער איך מוז יעדען פרימאָרגען האָבען מיין ציגאַר, מיין צוקער, מיין שפיעגעל און נאָך אזוינע זאַכען, אויף וועלכער ארבייט געזונדע ברידער און שוועסטער פון מיין גלייכען האָבען פערלאָרען און פערלירען נאָך איצטער זייער געזונד" (2). „איך פערבריינג מיין גאַנץ לעבען אויף אַט דעם אופן: איך עס, רייד און הער; עס, שרייב און לען, דאָס מיינט וויעדערמאָל איך רייד און הער; איך עס און שפיעל; איך עס, רייד און הער וויעדער; איך עס און לען זיך שלאָפען; און אזוי געהט עס איין טאָג ווי דער אַנדערער. איך קען ניט און פערשטעה ניט קיין אַנדער זאָך. און כדי איך זאָל דאָס קענען טון, מוזען ארבייטען פון פריהמאָרגען ביז שפעט אין דער נאַכט דער הויזקנעכט, דער פויער, די קעכין, דער קוכער, דער לאַקוי, דער קומשער, די וואַש-פּרוי: שוין ניט צו רעדען וועגען דער ארבייט פון אַנדערע מענ-שען, וועלכע איז נויטיג כדי יענע קומשער, קוכער, לאַקויען א. ז. וו. זאָלען האָבען וואָס זיי בעדאַרפען בעת זיי ארבייטען פאר מיר — די העק, פעסלאַך, בערשטלעך, געשיר, מעבעל, וואַקס, שוה-וואַקס, קעראַסין, היי, האַלץ, רינדפלייש. און די אלע מענ-שען ארבייטען שווער א גאַנצען טאָג און יעדען טאָג, כדי איך זאָל קענען רעדען, עסען און שלאָפען" (3).

„די דאָזיגע בעדייטונג פון אייגענטום טרעט איבערהויפט ארויס קלאָר ביי יענע זאַכען, וועלכע זיינען נויטיג פאר דער פּראָדוקציע, דאָס הייסט, ביי'ן גרונד און באַדען און ביי די פּראָדוקציע-אַנסמיטלען" (4). „עס קען ניט זיין קיין ערדארייטער אָהן ערד וועלכע ער בעארבייט און אָהן שנייד-אייזענס, וועגען

(1) דאָס רייד גאַטעס, ז. 43. (2) דאָרט, ז. 44. (3) וואָס איז צו טון? ז. 92. (4) געלד, ז. 11-12.

און פערד; עס קען ניט זיין קיין שוסטער אָהן אַ הויז אויף דער ערד, אָהן וואַסער און לופט און אָהן די געווערקצייג מיט וועלכע ער ארבייט. דאָס אייגענטום אָבער בעטייט, אז ביין פויער איז ניטאָ קיין ערד, ניט קיין פערד און שניידאייזענס, ביין שוסטער איז ניטאָ קיין הויז, קיין וואַסער און קיין אָהל; און דאָס בע-טייט, אז ווער עס איז האָט איהם אַוועקגעטריבען פון דער ערד און האָט אַוועקגענומען אָדער אויסגענאַרט ביי איהם דעם שנייד-אייזען, דעם וואָגען, דאָס פערד און די אָהל" (1). דער פּועל יוצא פון דעם איז, אז „פאר א נעוויסען טייל פון די דאָזיגע ארביי-טער זיינען צערשטערט געוואָרען די נאַטירליכע בעדינגען פון פּראָדוקצאַן; זיי מוזען זיך בענוצען מיט פרעמדע פּראָדוקט ציאָנסמיטלען, און דער אייגענטימער פון די דאָזיגע מיטל לען קען זיי צווינגען צו ארבייטען, ניט פאר זיך, נור פאר א בעל-הבית" (2). „דער ארבייטער האָרעוועט דעריבער ניט אויף זיך, לויט זיין אייגענעם וואונש, נור געצוואונגען, און פאר אַנדערע, פאר לעדיגגעהער און לעבע-מענשען בכלל, און בפרט פאר א קאַפּי-טאַליסט, דעם אייגענטימער פון א פאַבריק" (3). אויף דעם אופן בעטייט דאָס אייגענטום — די עקספּלאַטאַציע פון'ם ארבייטער דורך די, צו וועמען עס געהערט די ערד און די פּראָדוקצאַנס-מיטלען; עס בעטייט, אז „די „פּראָדוקצאַן פון דער מענשליכער ארבייט געהט אַלץ מעהר און מעהר אריבער פון די מאַסען פון'ם ארבייטערנען פאַלק צו דעם ניט-ארבייטערנען" (4).

די בעדייטונג פון אייגענטום אלס אַ מיטעל צו מאַכען די אַרימע אָבהענגיק פון די רייכע טרעט קלערער ווי אַלץ ארויס ביי דעם געלד. „געלד איז אַ ווערטטהאָף, וועלכע בלייבט זיך אימער גלײַך, וועלכע גילט אימער אלס ריכטיג און געזעצמעסיג" (5). „אויף רוסיש זאָגט מען: די וועלכע האָבען געלד, קענען פלעכטען שטריק פון די וועלכע האָבען ניט" (6). „געלד איז אַ נייע פאַרם פון שקלאַ-

1) געלד, ז. 8. 2) דאָרט, ז. 10. 3) דאָס רייך גאַמעס, ז. 48. 4) וואָס איז צו טון? ז. 90. 5) ז. 98. 6) געלד, ז. 4.

ווערריי, וועלכע אונטערשיידט זיך פון דער אלטער פאָרם פון שקלאָוועריי נור דורך איהר אונפערזענליכקייט, ד. ה. דורך דעם וואָס זי איז פריי פון אלע מענשליכע בעציהונגען צום שקלאָף" (1); „וואָרים דער עצם פון יעדער שקלאָוועריי איז דאָס בענוצען זיך מיט פרעמדער ארכייט, און עס איז אלץ איינס צי די דאָזיגע אויס-נוצונג איז בעגרנדעט אויף מיין אייגענטומס-רעכט איבער'ן שקלאָף, צי איבער'ן געלד, אָהן וועלכען דער אנדערער קען ניט לעבען" (2).

„אויף אַן אמת גערעדט, וואָס איז דאָס פאר א געלד מיינס, און ווי אזוי איז עס געקומען צו מיר? א טייל פון דעם האָב איך געקריגען פאר די ערד, וואָס איך האָב גע'ירשנ'ט פון מיין פאָטער. דער פויער האָט פערקויפט זיין לעצט שעפסיל, זיין לעצטע קוה, כדי מיר אוועקצוגעבען דאָס געלד. אַנאָנדער טייל איז דאָס געלד וואָס איך האָב געקריגען פאר מיינע שריפטען, פאר די ביכער. אויב אַט די ביכער מיינע זיינען שעדליכע, האָב איך נור פער-פיהרט די וואָס האָבען זיי געקויפט, און דאָס געלד וואָס איך קריג דערפאר, איז געלד וואָס איז בעקומען געוואָרען אויף א שלעכט טען אופן; אויב פערקעהרט, מיינע ביכער זיינען ניצליך פאר די מענשען, דאן איז די זאך נאָך שליכער. איך גיב זיי ניט די מענ-שען וועמען זיי קענען זיין נוצליך, נור איך זאָג צו זיי: גיט מיר 17 רובל, דאן וועל איך זיי אייך געבען. און אזוי ווי דאָרטן פער-קויפט דער פויער זיין לעצט שעפסיל, אזוי דאָ רייסט אַב פון זיך דער שטודענט, דער לעהרער אָדער אַנאָנדער אָרימאָן דאָס לעצטע, כדי מיר אוועקצוגעבען דאָס געלד. און אַט האָב איך אָנגעקליבען א גרויסע סומע פון אזוינע געלדער, און וואָס טהו איך דערמיט? איך בריינג די געלדער אין שטאָרט און גיב זיי אַב די אָרימע נור דאן, ווען זיי וועלען דערפיעלען מיינע געלוסטען און וועלען קומען דאָ אין שטאָרט רייניגען פאר מיר די טראָטואַרען, די קאַמפּען, די שיק, און וועלען ארכייטען פאר מיר אין די פאַכריי-

(1) וואָס איז צו טון? ז. 98. (2) דאָרט, ז. 103.

קען. און פאר די געלדער האַנדעל איך אויס ביי זיי אַלץ וואָס איך קען, ד. ה. איך זעה זיי צו געבען וואָס וועניגער און צו קריר גען פון זיי וואָס מעהר. און דאָן מיט אַמאָל, גאָר אונערװאַרטעט, הויב איך אָן גלאַט אזוי, פשוט אומזיסט אַװעקצוגעבען דאָס געלד אָט די אייגענע אָרימע לייט — ניט אַלעמען פון זיי, נור די װע-מען מיר פאַלט איין" (1). דאָס מיינט, מיט איין האַנד אַװעקנעה-מען ביי די אָרימע לייט טװיזענדער רובעל, און מיט דער אַנדער האַנד אָבגעבען אייניגע פון זיי עטליכע קאָפּיקעס. (2)

2. די הערשאַפט פון די רייכע איבער די אָרימע, וואָס איז פערבונדען מיט דעם אייגענטום, רױהט אויף דער פיזישער גע-װאַלט.

„װען די אונגעהויערע רייכטימער, װעלכע די ארבייטער האָ-בען צונויפגעזאַמעלט, געהערען ניט אַלעמען, נור אייניגע אויס-דערוועהלמע פערזאָנען; װען די מאַכט צונויפצונעהמען שטייערן פון דער ארבייט און פערברויכען דאָס געלד אויף וואָס זיי גע-פינען פאר נויטיג, געפינט זיך אין די הענד פון אייניגע מענשען — קומט עס אַלעס פאַר, ניט דערפאַר װײל דאָס פאַלק װײל עס, און װײל בטבע דאַרף עס אזוי זײן, נור דערפאַר װײל די רעגיר-רונגען און די הערשענדע קלאַסען װײלען עס צוליב זייערע אייגענע נוצען, און קענען עס פועל'ן דורך די געװאַלט וואָס זיי בעזיר-צען" (3). דאָס אַלעס רױהט „אויף געװאַלט, אויף מאָרד און אויף די פערקריפּלונג פון מענשען" (4). „װען מענשען, װעלכע האַלטען עס פאר אַן אונרעכט, (װי עס האַלטען איצט אזוי אַלע ארביי-טער) גיבען אָב דעם גרעסטען חלק פון זייער ארבייט דעם קאַפּיר-טאַליסט און דעם ערד-אייגענטימער, טהוען זיי דאָס נור דערפאַר, װײל זיי װײסען, אז מען װעט זיי שלאָגען און ממית'ן אויב זיי װעלען עס ניט טון" (5). „מען קען גאַנץ זיכער זאָגען, אז אין אונז-זער געזעלשאַפט, װאוּ אויף יעדען װאָהלהאָבענדען, גביר'יש-לע-

(1) וואָס צו טון, ז. 7-86. (2) דאָרט, ז. 87. (3) דאָס רײך גאַמעס, ז. 64. (4) דאָרט, ז. 106. (5) דאָרט.

בענדען מענשען געפינען זיך צעהן אויסגעמאטערטע, פערדריסליי-
 כע, זשעדנע, אָדער גאָר פשוט הונגערליידעדע ארבייטער-פאָ-
 מיליען, זיינען אלע העכערע שמעלונגען פון די רייכע, זייער גאָר
 צער לוקסוס און איבערפלוס, אלץ מיט וואָס זיי בענוצען זיך
 אנטקעגען דעם מיטלען ארבייטער, ערוואָרבען און געזיכערט נור
 דורך פייניגונג, געפענגנים און תליות" (1).

דאָס אייגענטום ווערט אויפגעהאלטען דורך די פאָליציי און
 דורך די אַרמעע (2), „מיר קענען ניט זיך מאַכען ניט זעהענדיג דעם
 פאָליצייסקען, וועלכער געהט ארויף און אַראָב פאַרביי אונזערע
 פענסטער מיט א געלאָדענעם רעוואָלווער אונז צו בעשיצען בעת
 מיר עסען א טייערען מיטאָג אָדער זעהען א נייע פיעסע; מיר
 קענען ניט זיך מאַכען ניט וויסענדיג פון די סאָלאַטען, וועלכע
 זיינען יעדע רגע גרייט אריינצופאַהרען מיט פולווער און בליי אז-
 מעדום וואו מען וויל נור אַנריהרען אונזער אייגענטום. מיר וויל-
 סען דאָך גאַנץ גוט, אז אויב מיר ענדיגען בשלום אונזער מאַהל-
 צייט און קוקען זיך אָן די נייע פיעסע, אויב מיר פאַהרען רוהיג
 שפאַצירען, געהען אויף א יאָגד אָדער קענען פערבריינגען אויף
 א באַף, אן אבענד, א פאַרשמעלונג, האָבען מיר עס צו פערדאַנ-
 קען דעם קויל אין פאָליצייסקען רעוואָלווער און דעם ביקס פון
 סאָלאַט, וועלכע זיינען גרייט דורכצולעכערן דעם בויך פון דעם
 אַרימען הונגערליידער, וועלכער שטעהט אין ווינקעל און בעלעקט
 זיך צוקוקענדיג אונזערע פערגעניגענס, און וואָלט זיי די מינוט
 צערשמערן, ווי נור פאָליציע מיט'ן רעוואָלווער וואָלט אוועקגעהן,
 אָדער עס וואָלטען קיינע סאָלאַטען מעהר ניט געשטאַנען אין די
 קאָזאַרמעס פערטיג אַנצוקומען גלייך ווי מען טוט זיי א רוח" (3).

3. די הערשאפט פון די רייכע איבער די אַרימע וואָס ליגענט
 אין דעם אייגענטום, רוהט אויף דער פיזישער געוואַלט פון די
 בעהערשטע.

(2) דאָרט, ז. 129, 117.

(1) דאָס רייך גאָמעס, ז. 107.

(3) דאָרט, ז. 3-492, (עלצבאַכער'ס ציפער),

די אייגענע מענשען גופא פון די אָרימע קלאַסען, וועלכע זיינען דורך דאָס אייגענטום אָבהענגיק פון די רייכע, מוזען טון די פּאָליציי-אַרבייט, דינענען אין דער אַרמעע און צאָהלען די שטייערן, פון וואָס מען האַלט אויס די פּאָליציי און די אַרמעע; אויף דעם אופן נעהמען זיי אליין ענטוועדער א דירעקטען אָנטייל אין דער פיזישער געוואַלט, דורך וועלכע דאָס אייגענטום ווערט אויפגעהאַלטען, אָדער זיי שטיצען זי אינדירעקט דורך די שטייערן וואָס זיי צאָהלען. (1) „וואָרים ווען עס וואַלטען ניט גע-ווען אָט די מענשען, וועלכע זיינען גרייט אויפ'ן בעפעהל פון די וועמען זיי געהאָרענען, צו פּערוואַנדען און דער'הרג'נען יעדען איינעם וואָס מען הייסט זיי, דאָן וואַלט קיינער קיינמאָל ניט געוואַנט צו בעהויפטען, וואָס די ניט-אַרבייטענדע ערדבעזיצער בעהויפטען מיט אזא זיכערקייט, אז די ערד וואָס רינגעלט ארום די פויערים, וועלכע שטאַרבען פון ערד-הונגער, איז דאָס אייגענטום פון א מענשען וואָס ארבייט ניט אויף איהר.“ (2) „עס וואַלט דאָן דעם גוטסבעזיצער קיינמאָל אין קאָפּ ניט געקומען אַוועקצונעהמען ביי די פויערים דעם וואַלד, וועלכער איז אויסגעוואַקסען אויף זייערע אויגען; און קיינעם וואַלט ניט איינגע-פאַלען צו זאָגען, אז די אוצרות פון תבואה וואָס זיינען אָנגע-קליבען געוואָרען דורך בעטרוג מוזען ליגען ניט-אַנגעריהרט אין מיטען פון א בעפעלקערונג וואָס שטאַרבת פון הונגער, דערפאַר ווייל דער סוחר מוז מאַכען זיינע ריוחים.“ (3)

II. די ליכע פאָדערט, אז אויפ'ן אַרט פון אייגענ-טום זאָל אויפטרעמען אַזא פּערטיילונג פון גיטער, וועל-כע איז געבויט נור אויפ'ן גרונד פון איהרע געבאָט. „די אונמעגליכקייט אזוי ווייטער צו לעבען און די נויטווענדיגקייט איינצופיהרען נייע לעבענספּאַרמען“ (4) פיהלט זיך אויך אויפ'ן געביעט פון דער גיטער פּערטיילונג. „די אָבשאַפונג פון אייגענטום

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 128-9.

(2) דאָרט, ז. 111.

(3) דאָרט, (4) דאָרט, ז. 133.

און זיין איבערבייט אויף א נייער פאָרם פון פערטיילונג אין איינע פון די פראַגען, וועלכע שטעהען איצט אויף דער רייה"1. לויט דעם געזעץ פון ליעבע דאָרף יעדער מענש, וועלכער ארבייט וויפיעל ער קען, האָבען אזויפיעל, און נישט מעהר, ווי-פיעל ער בעדאָרף.

1. אז יעדער מענש, וועלכער ארבייט לויט זיינע קרעפטען, זאָל האָבען וויפיעל ער בעדאָרף און נישט מעהר, נעהמט זיך פון צוויי געבאָט, וועלכע קומען ארויס פון דעם געזעץ פון ליעבע.

דאָס ערסטע פון די געבאָט זאָגט: „דער מענש זאָל קיין אר-בייט ניט פערלאַנגען פון דעם אַנדערן, נור ער זאָל אדרבה אַליין אָבגעבען זיין גאַנץ לעבען אויף ארבייטען פאר אַנדערע. א מענש לעבט ניט כדי אַנדערע זאָלען ארבייטען אויף איהם, נור כדי ער אַליין זאָל ארבייטען אויף אַנדערע“2. „ער טאָר זיך ניט רעכע-נען מיט אַנדערע פאר זיין ארבייט און מיינען, אז וואָס גרעסער זיין ארבייט איז, אַלץ מעהר לעבענסמיטעל קומט איהם“3. די ערפיעלונג פון דעם געבאָט פערשאַפט יעדען מענשען אַלץ וואָס ער בעדאָרף. דאָס געהט ערסטענס אויף א געזונדען דערוואַקסער נעם מענשען. „ווען א מענש ארבייט, דערנעהרט ער זיך פון דער ארבייט. און ווען אַנאַנדערער נעהמט צו פאר זיך די ארבייט פון אַט דעם מענשען, וועט ער איהם אויך דערנעהרען, טאַקי דער פאר ווייל ער בענוצט זיך מיט זיין ארבייט“4. „א מענש פער-זיכערט זיין חיונה ניט דערמיט וואָס ער נעהמט עס אוועק פון אַנאַנדערן, נור דורכדעם וואָס ער מאַכט זיך ניצליך און נויטווענ-דיג פאר דעם אַנדערן. וואָס ניצליכער ער איז פאר אַנדערע, אַלץ זיכערער איז ער מיט זיין עקזיסטענץ“5. די ערפיעלונג אָבער פון דעם דאָזיגען געבאָט צו דינען אַנדערע מענשען פערשאַפט אויך דערנעהרונג די קראַנקע, די אַלמע און די סינדער. „מענשען

1) מײן גלויבען, ז. 196. 2) דאָרט, ז. 180-179.

3) דאָרט. 4) דאָרט, ז. 178. 5) דאָרט, ז. 180.

הערען ניט אויף קארמען א פיה אָדער א הונד ווען עס ווערט קראנק; זיי דער'הרנ'נען ניט אפילו אן אַלמען פּערד, נור זיי גיר בען איהם א לייכטע ארבייט לויט זיינע כחות. זיי קארמען גאַנצע פאַמיליען פון יונגע שעפּסעלעך, חזירים און הינטלעך, ווייל זיי דערווארטען פון זיי א נוצען — היינט ווי זאָלען זיי ניט דער-נעהרען א קראַנקען מענשען, וועלכער איז זיי נויטווענדיג? ווי זאָלען זיי ניט געפינען א פאַסיגע ארבייט פאר אַלמע און יונגע? ווי אזוי וועלען זיי ארויסוואַרפען מענשען, וועלכע וועלען קענען פאר זיי וויעדער ארבייטען? (1)

דאָס צווייטע געבאָט, וואָס קומט ארויס פון'ס געזעץ פון ליבע און פאָדערט, אז יעדער מענש וועלכער ארבייט נאָך זיי-נע קרעפטען, זאָל האָבען וויפיעל, און ניט מעהר וויפיעל, ער בעדאַרף, זאָגט: „טייל זיך וואָס דו האָסט מיט אַנדערע, זאַמעל ניט אָן קיין רייכטימער“ (2). „ווען זיינע צוהערער האָבען איהם געפרעגט, וואָס זיי זאָלען טון, האָט זיי יאָהאַן דער טויפער (יוחנן המטביל) געענטפערט פשוט, קורץ און קלאַר: ווער עס האָט צוויי קליידער, זאָל געבען דעם וואָס האָט קיינס, און דער וואָס האָט עסענוואַרג, זאָל אויך אזוי טון“ (לוקאַס, III, 10). און דאָס איי-גענע, נור נאָך קלערער און דייטליכער, האָט קריסטוס אליין עט ליכע מאָל ארויסגעשפּראַכען. ער האָט געזאָגט: „געבענשט זיינען די אַרימע און וועה איז צו די רייכע“. ער האָט געזאָגט, אז מען קען ניט אין איין צייט ריענען אי גאָט אי מאַמאָן. ער האָט פּער-באָטען זיינע תּלמידים, ניט נור צו נהעמען געלד, נור אויך צו האָבען צוויי קליידער. ער האָט געזאָגט דעם רייכען בחור, אז ער קען דערפאַר ניט אריינגעהן אין גאָט'ס רייך, ווייל ער איז רייך, און ניכער וואָלט א קאַמעל קענען דורכנעהן דאָס אויעריל פון א נאָרעל, איידער א רייכער וואָלט קענען אריינקומען אין הימעל. ער האָט געזאָגט, ווער עס קען ניט אַלץ פּערלאָזען — זיין הויז, זיינע קינדער, זיין אַקער-ערד — כדי צו געהן מיט איהם, דער

(1) מיון גלויבען, ז. 181. (2) דאָס רייך גאָטעס, ז. 186.

קען ניט זיין תלמיד זיין. ער האָט דערצעהלט זיינע צוהערער דעם משל פון א רייכען מאן, וועלכער האָט קיין בייז ניט געטון, נור נישט מעהר ער האָט — ווי אונזערע רייכע — זיך געקליידט אין טייערען געוואַנט און זיך געשפּיזט פון די געשמאַקסטע מאכלים און געטרענק, און דערמיט אליין האָט ער פּערדאָרבען זיין נשמה; און פון דעם אָרימען לאַזאַרוס, וועלכער האָט קיין גוטס ניט גע- טון און איז נור דערפאַר אליין אריינגעגאַנגען אין הימעל, ווייל ער איז געווען א בעטלער" (1).

2. וואָס פאר א געשמאַלט קען אָבער אזא גיטערפּערטיי- רונג אָננעהמען בפרט ?

דאָס צייגען אונז אים בעסטען „די רוסישע קאָלאָניסטען. די קאָלאָניסטען קומען אָן אויף א שטיק ערד, בעזעצען זיך אויף איהר און הויבען אָן ארבייטען, און קיינעם פון זיי קומט גאָר אין קאָפּ ניט אריין, אז א מענש וועלכער בענוצט זיך ניט מיט דער ערד זאָל קענען האָבען אויף איהר וועלכע עס איז רעכט; אים געגענטייל די קאָלאָניסטען האַלטען די ערד לכתחילה פאר דאָס אייגענטום פון כלל און בעטראַכטען עס פאר גאַנץ גערעכט אז יעדער איינער זאָל אַקערן און שניידען וואו און וויפּיעל ער וויל. די קאָלאָניסטען פיהרען איין ווערקצייג אויף צו בעאַרבייטען די ערד, אויף אויסלעגען גערטנער, אויף בויען הייזער, און אויך דער- ביי פאַלט קיינעם ניט איין, אז די דאָזיגע ווערקצייג קענען פאר זיך אליין וועמען עס איז בריינגען א ריוח, נור אים געגענטייל, זיי בעטראַכטען יעדען פּראָפיט פון די ארבייטס-מיטעל, יעדען צינז פאר געליהענע תבואה א. ד. ג. אלס אן אונגערעכטיגקייט. זיי ארבייטען אויף פרייע ערד מיט אייגענע אָדער אָהן צינזען- ענטליהענע געווערקצייג יעדערער פאר זיך, אָדער אלע צוזאַמען אויפ'ן חשבון פון כלל" (2).

„ווען איך רייד פון אזעלכע געמיינשאַפטען, דערצעהל איך ניט קיין פאַנטאַזיעס, נור איך בעשרייב וואָס עס איז אַלעמאַל

(1) מיון לעבען, ז. 102. (2) געלד, ז. 7.

פאָרגעקומען און וואָס עס קומט איצט פאָר, ניט נור ביי די רוב־
 שישע קאַלאָניסטען, נור אומערום וואו דער נאַטירליכער צושטאַנד
 פון מענשען איז צוליב וועלכע עס איז סכות נאָך ניט געשטערט
 געוואָרען. איך בעשרייב דאָס, וואָס יעדען איינעם זעהט אויס
 נאַטירליך און פערנינפטיג. מענשען בעזעצען זיך אויף דער ערד
 און נעהמען זיך יעדערער פאר זיין פאָך; פערפערטיגען זייערע
 ארבייטסגעצייג און טהוען זייערע ארבייט. אויב עס איז זיי בעק-
 וועמער צו ארבייטען צוזאַמען, גרינדען זיי אַן אַרטעל, אַן אַר-
 בייטס־פּעראַיין" (1). „סיי אָבער זיי ארבייטען בעזונדער, סיי אין
 פּעראַיין — קען ניט דאָס וואַסער, ניט די ערד, ניט די קליידער,
 ניט דער אַקעראַייזען געהערען וועמען עס איז, אויסער טאַקסי
 דעם ווער עס טרינקט דאָס וואַסער, טראָגט די קליידער און אַר-
 בייט מיט'ן אַקעראַייזען; וואָרים אָט די אלע זאַכען זיינען נוי-
 טיגערווייז נור פאר דעם, ווער עס געברויכט זיי" (2). אַ מענש קען
 אָנרופּען „זיין אייגענעם נור זיין ארבייט", דורך וועלכע ער האָט
 אזויפּעל, וויפּעל ער בעדאַרף" (3).

6. — פּערווירקליכונג.

די ענדערונג וואָס פאָדערט זיך לויט די געכאַט פון
 ליעבע וועט נאָך טאַלסטאַי נאָך קומען דורכדעם, וואָס אַלע
 די וועלכע האָבען איינגעזעהן די וואַרהייט, וועלען איבער-
 צייגען וואָס מעהר אַנדערע מענשען ווי נויטווענדיג פון
 דער ליעבע וועגען עס איז די ענדערונג, און אויפהערענדיג
 צו זיין געהאַרכזאַם וועלען זיי אַבשאַפּען געזעץ, שטאַמט
 און אייגענטום, און העלפּען איינפיהרען די נייע אָרדנונג.
 I. פריהער פאר אַלץ איז נויטווענדיג, אז די מענשען, וועל-
 כע האָבען דערקענט די וואַרהייט, זאָלען איבערצייגען אזויפּעל
 אַנדערע מענשען וויפּעל מעגליך, אז די ליעבע פאָדערט עס זאָל
 קומען די ענדערונג.

(1) געלד, ז. 7. (2) דאָרט. (3) ווערק, טייל XII, ז. 190.

1. „כדי אז אויף דעם אָרט פון דער לעבענסאָרדנונג, וועל-
 כע איז דערווידער דעם מענשענ'ס בעוואוסטזיין, זאָל אויפטרע-
 טען אַנאָנדערע, וועלכע שטימט מיט איהם, מוז אפריהער די איצ-
 טיגע, שוין אָבגעלעבטע עפענטליכע מיינונג, פערביטען ווערען
 אויף א נייע, א לעבעדיגע.“ (1)

די גרעסטע און בעדייטענדסטע ענדערונגען אין מענשליכען
 לעבען זיינען גאָר ניט די רעוולטאָטען פון געוויסע טהאָטען:
 „מען דאַרף אויף דעם ניט אויסשטאַטען מיליאָנען סאָלדאַטען,
 ניט בויען נייע וועגען און מאַשינען, ניט מאַכען אויסשטעלונגען,
 ניט גרינדען קיין ארבייטער-פּעראַייניגונגען, ניט קיין רעוואָלוציע,
 ניט קיינע באַריקאַדען, ניט קיינע עקספּלאָזיאָנען, ניט קיין ער-
 פינדונגען פון רופּטשיפען א. ד. ג. נור וואָס מען דאַרף יאָ, איז
 אַן איבערענדערונג פון דער עפענטליכער מיינונג.“ (2) די בע-
 פרייאונג קען נור קומען דורך „אַן ענדערונג אין אונזער אויפפאַ-
 סונג פון לעבען“; (3) „אַלעס הענגט אָב פון דער קראַפט מיט וועל-
 כער יעדער איינצעלנער מענש ווערט בעוואוסטזיניג פון דער
 קריסטליכער לעהרע“; (4) „אַנערקענט די וואַרהייט וועט די וואַר-
 הייט אייך פריי מאַכען.“ (5) „די בעפרייאונג מוז נויטגערווייז קור-
 מען דורכדעם, וואָס דער קריסט אָנערקענט אז דאָס געזעץ פון
 ליעבע, וואָס זיין לעהרער האָט פאר איהם ענטדעקט, איז פאָל-
 שטענדיג גענוג פאר אלע מענשליכע פּערהעלטניסען, און האַלט
 דעריבער יעדע געוואַלט פאר איבעריג און אונגעזעצליך.“ (6)

אריינפיהרען אָט די אומענדערונג פון דער עפענטליכער מיי-
 נונג ליעגט אין די הענד פון מענשען, וועלכע האָבען דערקענט די
 וואַרהייט. (7) „כדי עס זאָל ווערען און אויסוואַקסען אַן עפענטלי-
 כע מיינונג דאַרף ניט נעהמען קיין הונדערטער און טויזענדער
 יאָהרען; זי האָט די אייגענשאַפט צו ווירקען אָנשטעקענר און

(1) קריסטענמוס און פאָטריאָטיזם, ז. 74. (2) דאָרט, ז. 69.
 (3) דאָס רייך גאָטעס, ז. 70. (4) דאָרט, ז. 124. (5) דאָרט, ז. 79.
 (6) דאָרט. (7) קריסט, און פאָטריאָטיזם, ז. 4-73.

שנעל ארומצוכאפען א גרויסע צאָהל מענשען" (1). „אזוי ווי עס איז אמאָל גענוג איין קליינער שטויס צו מאַכען אז א פליסיגקייט וואָס איז אָנגעזעטיגט מיט זאָלץ זאָל אין א רגע ווערען קריסטאָל־ליזירט, אזוי איז שוין איצטער אפשר גענוג צו מאַכען די קלענסטע אָנשמערענגונג, בכדי אז די ענטדעקטע וואַרהייט זאָל אַרומכאַפען הונדערטער, טויזענדער, מיליאָנען מענשען — עס זאָל זיך איינ־שטעלען אָן עפענטליכע מיינונג, וואָס שטימט מיט זייער בע־וואוסמזיין, און דורכדעם זאָל זיך איבערבייטען די גאַנצע אָרד־נונג פון היינטיגען לעבען. און עס הענגט אָב פון אונז צו מאַכען אָט די אָנשמערענגונג" (2).

2. דאָס בעסטע מיטעל ווי אזוי אריינצובריינגען די נויט־גע ענדערונג פון דער עפענטליכער מיינונג בעשטעהט דערין, אז די מענשען וועלכע האָבען די וואַרהייט דערקענט, זאָלען בעווייזען די וואַרהייט דורך זייערע טהאַטען.

„דער קריסט ווייס די וואַרהייט נור פאר דעם צוועק, כדי עדות צו זאָגען וועגען איהל פאר אַנדערע, וועלכע ווייסען זי נאָך ניט; און ניט אַנדערס ווי נור דורך טהאַטען" (3). „די וואַרהייט ניט זיך איבער די מענשען נור דורך טהאַטען פון וואַרהייט. טהאַטען פון וואַרהייט לויכטען אויף יעדען מענשען'ס בעוואוסמזיין, און אזוי צערשמערען זיי די קראַפט פון בעטרוג" (4). דעריבער פאָדערט זיך אייגענטליך, „ווען דו ביזט א גוט־בעזיצער, זאָלסטו גלייך אָבגעבען דיין ערד צו די אָרימע; ווען דו ביסט א קאַפּי־טאַליסט, זאָלסטו דיין געלד אָדער דיין פאַכריק גלייך אָבגעבען די ארבייטער; ווען דו ביסט א הערשער, א מיניסטער, א בעאַמ־טער, א ריכטער אָדער א גענעראַל, זאָלסטו זיך גלייך אָבזאָגען פון דיין שטעלע, און ווען דו ביזט א סאָלדאַט, זאָלסטו ניט קור־קען אויף קיין געפאַהר און גלייך זיך ענטזאָגען צו פאַלגען" (5) „עס פערשטעהט זיך, עס איז זעהר מעגליך אז דו ביסט ניט

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 94. (2) דאָרט, ז. 183. (3) מיין גלויבען, ז. 228. (4) דאָרט, ז. 280. (5) רייך גאָטעס, ז. 187.

שמאָרק גענוג דאָס צו טון: דו האָסט פּערבינדונגען, פּאַמיליע, מענשען וואָס געפינען זיך אונטער דיר, מענשען וואָס דו געפינסט זיך אונטער זיי; דער נסיון איז גרויס און דיינע כחות זיינען קליין" (1).

3. עס איז אָבער פאַראַן נאָך אַ מיטעל, אויב אפילו ניט אזא ווירקזאַמער, ווי אזוי אריינצופיהרען דעם נויטיגען איבער-בייט פון דער עפענטליכער מיינונג, און אָט דאָס מיטעל, "קענסטו אָנווענדען צו יעדער צייט" (2). עס בעשטעהט אין דעם, אז די מענ-שען וועלכע האָבען דערקענט די וואַרהייט, זאָלען זי "קלאַר ארויסזאָגען" (3).

"ווען די מענשען, אָדער ווען נישט מעהר אפילו ווי אייני-גע מענשען, זאָלען דאָס וועלען טון, וואָלט גאָר פון זיך אליין באַלד אוועקפאלען די אָבגעלעבטע עפענטליכע מיינונג, און עס וואָלט אויפטרעטען אַ יונגע, לעבעדיגע, היינטיגע" (4). "קיינע מיליאַר-דען רובעל, קיינע מיליאָנען סאָלדאַטען, קיינע אינסטיטוציעס, מלחמות און רעוואָלוציעס קענען ניט פועל זיין דאָס, וואָס עס קען אויפטון די איינפאַכע דערקלערונג פון אַ פרייען מענשען וואָס ער האָלט פאַר רעכט און וואָס ער האָלט פאַר אומרעכט. ווען אַ פרייער מענש זאָגט עהרליך ארויס וואָס ער דענקט און פיהלט אין מיטען פון אַ מסיבה פון טויענדער מענשען, וועלכע פערטרעטען גאָר דעם היפּף פון דעם אין וואָרט און אין טהאַט, וואָלט מען דאָך נקענט מיינען, אז ער וועט בלייבען אליין מיט זיין מיינונג. געוועהנליך איז אָבער די זאך גאָר אַנדערס: אלע אָדער דער רוב האָבען בשתיקה שוין לאַנג אויך אזוי געטראַכט און געפיהלט, נור זיי האָבען עס ניט ארויסגעזאָגט. און דאָס, וואָס נעכטען איז געווען די נייע מיינונג פון איין מענשען, ווערט היינט די אַלגעמיינע מיינונג פון דער מעהרצאָהל" (5). "ווען מיר וואָלטען נור אויפגעהערט צו לייגען און מאַכען זיך ווי מיר זעהען

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 137. (2) דאָרט. (3) קריסט, און פאַמיליאַטז, ז. 74. (4) דאָרט, ז. 69. (5) דאָרט, ז. 71-72.

ניט די ווארהייט; וואָלטען מיר נור אָנערקענט די ווארהייט, וועלכע רופט אונז, און וואָלטען מיר זי דרייט ארויסגעזאָגט, וואָלטען מיר דאָן גלייך דערזעהן, אז הונדערטער, טויזענדער, מיליאָנען מענשען געפינען זיך אין דערזעלבער לאַגע ווי מיר; אז זיי זעהען אויך די ווארהייט ווי מיר, האָבען אויך מורא צו בלייבען אליין און ווארטען אויך, אז די אַנדערע זאָלען זי ארויס-זאָגען" (1).

II. ווייטער, כדי איינצופיהרען די ענדרונג און אויפ'ן אָרט פון געזעץ, שטאאט און אייגענטום אויפריכטען דעם נייען צושטאנד, פאָדערט זיך, אז די מענשען וועלכע האָבען דערקענט די ווארהייט, זאָלען איינאַרדנען זייער לעבען לויט דער דאָזיגער דערקענטנים, און דערהויפּט זיי זאָלען זיך אַבזאָגען צו געאַרבעטן דעם שטאאט.

1. די מענשען מוזען אליין ארויסרופען די געזעלשאַפּטלי-כע אומענדערונג. זיי מוזען ניט לענגער „ווארטען, אז ווער עס איז זאָל זיי קומען העלפען, סיי קריסטוס אין די וואָלקענס מיט א קול פון א שופר, סיי דאָס „היסטאָרישע געזעץ“, סיי דאָס גע-זעץ פון „דיפערענציאַציע און אינטענראַציע“ פון קרעפטען. סיי נער וועט אונז ניט העלפען, אויב מיר וועלען זיך אליין ניט העלפען" (2).

„מען האָט מיר דערזעהלט א געשיכטע, וואָס איז פאָרנעקור מען מיט א העלדישען פריסטאוו. ער איז געקומען אין א דאָרף וואו די פויערים האָבען זיך געבונטעוועט און מען האָט דאָרט אָנ-געשיקט סאָלדאַטען. איהם האָט זיך געוואָלט מאַכען א סוף פון'ם בונט אויף ניקאָליי דעם ערסטען'ס שטייגער, דורך זיין פערזענ-ליכען איינפלוס. ער האָט געהייסען בריינגען צו פיהרען עטליכע פוהרען ליטער, האָט צונויפגעקליבען אלע פויערים אין א שויער, האָט זיך מיט זיי דאָרטן איינגעשלאָסען און האָט די פויערים אווי אָנגעשראַקען מיט זיינע קולות, אז זיי האָבען איהם געפאָלגט און

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 133. (2) מיון גלויבען, ז. 117.

גענומען לויט זיין בעפעהל שמייסען איינער דעם אנדערן. זיי האָבען אזוי לאַנג געשמיסען איינער דעם אנדערן ביז עס האָט זיך געפונען א נאָרישער פויערל, וועלכער האָט זיך אליין ניט געלאָזט שמייסען און האָט אָנגעהויבען שרייען צו זיינע חבירים זיי זאָלען אויך אויפהערען. ערסט דאָן האָט דאָס שמייסען אויפֿגעהערט און דער פריסטאָוו איז קוים אַנטלאָפֿען געוואָרען. אָט די עצה פון דעם נאָרישען פויערל האָבען געדאַרפט פאַלגען אלע מענשען פון אונזער צייט" (1).

2. די דאָזיגע אומענדערונג אָבער דאַרפֿען מענשען ניט איינפיהרען דורך געוואַלט. „די רעוואָלוציאָנערען קעמפען פון דרויסען מיט דער רעגירונג; דאָס קריסטענטום קעמפט איבער־הויפט ניט, עס טרייסעלט אויף פון אינעווייניג אלע יסודות פון דער רעגירונג" (2).

„אויב אייניגע מענשען בעהויפטען, אז מען קען זיך בע־פרייען פון דער געוואַלט, אָדער אז מען קען לבל הפחות זי אָב־שוואַכען, דורך דעם וואָס די אונטערדריקטע וועלען מיט געוואַלט אַראַבונאַרפען די אונטערדריקטע רעגירונג און פֿערבייטען זי אויף א נייע, — און עס זיינען פאַראַן מענשען וועלכע פֿראַווען זיך דאָס צו טון — דאָן נאַרען זיי זיך און אנדערע. זייערע אַר־בייט פֿערשטאַרקט נור דעם דעספּאָטיזם פון דער רעגירונג. זייע־רע בעפֿרייאַונגס־פֿראַבעס גיבען נור די רעגירונגען א גוטען אויס־רייז צו פֿערשטאַרקען זייער מאַכט" (3).

ווען מען זאָל אפילו צוגעבען, אז אמאָל ביי גינסטיגע אומ־שטאַנדען, ווי צ. ב. ש. אין פֿראַנקרייך אין 1870, וואָלט זיך איינ־געגעבען אַרונטערצוואַרפען א רעגירונג, וואָלט דאָן די פֿאַרטיי, וועלכע האָט געזיעגט דורך געוואַלט, מוזען, „כדי צו בלייבען ביין רודער און איינפיהרען אין לעבען איהר אָרדנונג, אָנווענדען ניט נור אלע איצטיגע געוואַלטמיטלען, נור אויך ערפינדען נייע. אַנ־

(1) דאָס רייך גאָטעס, ז. 80. (2) דאָרט, ז. 85. (3) דאָרט,

דערע מענשען וועלען ווערען פערשקלאפט און מען וועט זיי צווינגען צו טון אנדערע זאכען, עס וועט אָבער זיין ניט נור דיזעלבע געדוואַלט, נור נאָך א גרעסערע און א גרויזאָמערע פערשקלאפונג, וואָרים דער קאָמפּאָ וועט פערשטאַרקען דעם האָס פון איין מענשען צום אנדערן און וועט פערשטאַרקען און ענטוויקלען נייע מיטלען פון פערשקלאפונג. אזוי האָט אלעמאָל פאַסירט נאָך אלע רעוואָלוציעס, אויפּשטאַנדען און פערשווערונגען, נאָך אלע געדוואַלטיגע פערענדערונגען פון דער רעגירונג. יעדער קאָמפּאָ לעגט נור אריין אין די הענד פון די, וועלכע בעקומען די מאַכט, שטאַר קערע מיטלען פון פערשקלאפונג." (1)

3. די מענשען מוזען אריינפיהרען די ענדערונג דורכדעם וואָס זיי וועלען איינאַרדנען זייער לעבען אין איינקלאַנג מיט דער וואַרהייט וואָס זיי האָבען דערקענט. „דער קריסט בעפרייט זיך פון יעדער מענשליכער געוואַלט דורכדעם וואָס ער האַלט דאָס געטליכע געזעץ פון ליעבע, וואָס ליעגט אין יעדען מענשענ'ס נשמה און איז דורך קריסטוס געבראַכט געוואָרען צום בעוואוסט־זיין, פאַר דעם איינציגען ווענווייזער פון זיין לעבען און פון'ס לעבען פון אלע מענשען." (2)

דאָס בעטייט, אז מען זאָל פאַר שלעכטס אָבצאָהלען מיט גוטס; (3) מען זאָל דעם נעכסטען אוועקגעבען אלץ פון וואָס מען האָט צופיעל, און ביי איהם קיין זאך ניט אוועקנעהמען וואָס מען האָט ניט נויטיג; (4) דערהויפּט זאָל מען נור ניט קלייבען קיין געלד, און מען זאָל פטור ווערען פון דעם געלד וואָס מען האָט; (5) מען זאָל ניט קויפען און ניט פערדיענגען, (6) און מען זאָל אליין בעפריידיגען די אייגענע בעדערפעניסען, ניט אָבשרעקענדיג זיך פאַר קיין אַרבייט. (7) ספּעציעל אָבער בעטייט עס, אז מען זאָל

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 73. (2) דאָרט, ז. 78. (3) מיינ גלויבען, ז. 229. (4) וואָס טון? ז. 106. (5) דאָרט, ז. 105. (6) דאָרט, ז. 104. (7) דאָרט, ז. 105.

ניט פּאָלגען די פּאָדערונגען פון דער שטאַט-הערשאַפט, וועלכע געהען להיפּך צום קריסטענטום" (1).

ביישפּיעלען פון ניט פּאָלגען דעם שטאַט זיינען היינטיגע צייטען ניט קיין זעלטענע ערשיינונג אין רוסלאַנד. מען זאָגט זיך אָב צו צאָהלען שטייערן, צו שווערען אין אַלגעמיין און צו שווערען אין געריכט, צו דערפּיעלען פּאָליציי-פּליכטען, צו געהמען אַב טייל אין געריכט אַלס געשוואָרענע און צו געהן דיענען אין סאָל-דאַמען (2). „די רעגירונגען געפינען זיך אין אַ פּערצווייפּעלטער לאַגענע גענענאיבער די דאָזיגע אַבזאָגונגען פון קריסטען. זיי קענען שלאָגען, הרג'נען, אריינזעצען אין טורמע, פּערשיקען אויף איי-ביגע קאַטאָרגע אַלעמען וואָס ווילען זיי אַרונטערוואַרפען דורך געוואַלט; זיי קענען פּערשיטען מיט גאָלד און אונטערקויפען אַ העלפט מענשען פון פּאָלק, וועלכע קענען זיי צונויץ קומען; זיי קענען פּערשקלאַפען מיליאָנען בעוואַפּענטע מענשען, וועלכע שטעהען גרייט אויסצוראַטען אַלע שונאים פון דער רעגירונג. וואָס קענען זיי אָבער טון אַנטקעגען מענשען, וועלכע צערשטערן גאָר-נישט און בויען גאָרנישט, נור ווילען פאַר זיך, פאַר דעם אייגענעם לעבען, קיין זאך ניט טון וואָס געהט להיפּך צום קריסטליכען געזעץ, און דעריבער זאָגען זיי זיך אָב צו דערפּיעלען אַלץ וואָס די רעגירונגען מוזען האָבען אַם נויטיגסטען? (3) „וואָס די רעגירונג זאָל ניט טון בנוגע צו די דאָזיגע מענשען, וועט זי דערמיט אַלץ געהענטער בריינגען איהר אונטערגאַנג און דערמיט אויך דעם אונטערגאַנג פון געזעץ און אייגענטום, און וועט נור העלפען איינ-פיהרען די נייע געזעלשאַפטליכע אָרדנונג. אויב די רעגירונג וועט ניט פּערפּאָלגען אזעלכע מענשען ווי די דוכאַבאַרען, שטונדיסטען, נאַזאַרענער און איינצעלנע פּערזאָנען וואָס זאָגען זיך אָב צו געהן מען אַנטייל אין די רעגירונגס-עסקים, דאַן וועלען די טובות פון אזא קריסטליך-פּריעדליכען אַרט לעבען צוציהען צו זיך ניט נור די אינערליך-איבערצייגטע קריסטען, נור אויך אַנדערע מענשען,

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז, 86. (2) דאָרט. (3) דאָרט, ז. 86.

וועלכע וועלען צוליב די דאָזיגע טובות זיך צודעקען אין א קריסט־ליבען מאַנטעל, און דעריבער וועלען די צאָהל מענשען, וואָס דער־פיעלען ניט די פּאָדערונגען פון דער רעגירונג, וואַקסען און וואַקסען. אויב אָבער די רעגירונג וועט זיך פּערהאַלטען שטרענג צו די דאָזיגע מענשען, ווי זי טהוט עס איצטער, דאָן וועט אָט די שטרענגקייט גופא אַנטקעגען מענשען, וועמעס איינציגע שולד איז וואָס זיי פיהרען א מעהר מאָראַליש בעסערן לעבען איידער אַנדערע און ווילען דורכפיהרען אין דער פּראַקטיק דאָס געזעץ פון גוטעס אין וועלכען אלע זיינען מודה — אָט די שטרענגקייט גופא וועט אָבשטויסען אלץ מעהר און מעהר מענשען פון דער רעגירונג. און גאָר אין גיכען וועלען די רעגירונגען ניט געפינען קיין מענשען וואָס זאָלען זיין גרייט זיי צו שטיצען מיט געוואַלט" (1).

4. אין דער איינפיהרונג פון א לעבען לויט די דערקענטניס פון דער וואַרהייט מוז דער איינצעלנער מאַכען דעם אָנפאַנג. ער טאָר ניט וואַרטען ביז וואַנען אלע אָדער פיעלע וועלען איבער־בייטען זייער לעבען צוגלייך מיט איהם.

דער איינצעלנער דאַרף ניט מיינען, אז עס וועט קיין פעולה ניט זיין אויב ער וועט איינער אליין אָנהויבען לעבען לויט קריסט־טום (לעהרע. 2), „די מענשען אין זייער איצטיגער לאַגע זיינען יעד־גליכען צו ביענען, וועלכע האָבען פּערלאָזען זייער ביענען־שטאַק און הענגען אין א הויפען אויף א צווייג. די לאַגע פון די ביענען אויפ'ן צווייג איז א דערוויליגע און מוז אונבעדינגט געענדיגט דערט ווערען. זיי מוזען זיך אויפהעבען און זוכען פאר זיך א נייע וואָהנונג. יעדע ביען ווייס עס און וויל מאַכען א סוף פון דעם צרה'דיגען הענגען אויפ'ן צווייג, אי צוליב זיך, אי צוליב די איבעריגע, אָבער קיין איינציגע קען עס ניט טון כל זמן די אַנדערע טהוען עס ניט מיט. זיי קענען זיך ניט אויפהעבען אלע זיט אַמאָל, וויל איינע הענגט איבער די אַנדערע און שטערט זי זיך

(1) רוסישע קריסטענפּערפּאָלגונגען, ז. 44. (2) דאָס רייך גאָר־

לויז צו מאַכען, דעריבער בלייבען אלע הענגען. עם זעהט אויס ווי עם וואָלט פאר די ביענען קיין אויסוועג ניט געווען פון דער דאָזיגער לאַגע. און עם וואָלט טאקי ווירקליך ניט געווען קיין אויסוועג, ווען יעדע ביען וואָלט ניט געווען א זעלבסטשטענדיג לעבעדיג וועזען. אָבער איי ווי עם פאָדערט זיך נור, אז איין ביען זאָל אויסשפרייטען איהרע פליעגלען, זיך אויפהעבען און געהמען פליהען, און נאָך איהר וועט געהן די צווייטע, די דריטע, די צעהנטע, די הונדערטסטע, ביז וואַנען פון דעם אונבעוועגליכען הויפען וואָס איז געהאנגען אויפ'ן צווייג זאָל ווערען א פריי-פליהענרע מחנה ביענען; אזוי אויך דאָרף נור איין מענש אָנ-הויבען בעגרייפען און אויפפאָסען דאָס לעבען ווי דאָס קריסטענ-טום לערנט, וועט דאָן א צווייטער, א דריטער, א הונדערטסטער איהם נאָכטון, און דער צויבערקרייז, פון וועלכען עם איז ניט געווען קיין ענטדינען, וועט ווערען צערשטערט." (1)

דער איינצעלנער דאָרף זיך אויך ניט אָבשרעקען פאר די ליידען וואָס ער קען האָבען אויסצושטעהן. "ווען איך אליין", אזוי רערט מען געוועהנליך, "צווישען א גאנצע וועלט, וואָס פאָלגט ניט קריסטום' לעהרע, וועל אָנהויבען זי פאָלגען, וועל אוועקגע-בען מיין האָב און גוטס, וועל אונטערשמעלען די באַק ניט וועהר רענדיג זיך אַנטקעגען, וועל זיך ענטזאָגען צו געבען א שבועה און צו געהן אין סאָלאַרטען, וועט מען ביי מיר אוועקנעהמען אַליץ וואָס איך האָב, און אויב איך וועל ניט שטאַרבען פון הונגער, וועט מען מיך דערשלאָגען אויף טויט, און אויב מען וועט מיך ניט טויט שלאָגען, וועט מען מיך אריינזעצען אין טורמע, און איך וועל אומזאָנסט האָבען אָבגעגעבען דאָס גאַנצע גליק פון מוין לעבען און דאָס לעבען גופא." (2)

זאָל זיין אזוי. "מיר שרעקט עם ניט אָב, צי איך וועל האָב בען מעהר צרות, צי איך וועל פריהער שטאַרבען, ווען איך דער-פיעל קריסטום לעהרע. דאָס קען נור זיין שרעקליך פאר דעם, ווער

(1) דאָס רויך גאַמעס, ז. 79. (2) מוין גלויבען, ז. 117.

עס זעהט ניט ווי אונזיניג און עלענד זיין איינצעל לעבען איז, און פאר דעם וואָס בילדעט זיך איין, אז ער וועט ניט שטארבען. איך ווייס אָבער, אז א לעבען צוליב אייגענעם פּערזענליכען גליק איז די גרעסטע נאַרישקייט, און אז נאָך אזא נאַריש לעבען קען אַנדערס ניט זיין ווי נור פונקט אזא נאַרישער טוידט. דעריבער שרעקט מיר קיין זאָך ניט אָב. איך וועל שטארבען אזוי גוט ווי אלע, אזוי גוט אויך ווי די, וועלכע דערפיעלען ניט קריסטוס לעהרע; מיין לעבען און טוידט וועלען אָבער האָבען א זין אי פאר מיר, אי פאר אַנדערע. מיין לעבען און טוידט וועלען דיענען דער רעטונג און דעם לעבען פון אַלעמען — און דאָס איז טאַקיי וואָס קריסטוס האָט געלערנט" (1).

האָבען איינמאָל גענוג איינצעלנע מענשען איינגעאָרדענט זיי ער לעבען לויט ווי זיי האָבען דערקענט די וואַרהייט, וועט באַלד אויך די מאַסע נאָכגעהן נאָך זיי. די מענשענ'ס אריבערגעהן פון איין לעבענסאָרדנונג אין אַנאָדערע קומט ניט שטענדיג פאַר אזוי ווי עס שיט זיך זאָמד אין א זאָמד־זייגער, נור ריכטיגער ווי עס פיעלט זיך אָן א כלי ווען מען לאָזט עס אַרונטער אין וואַסער. פון אָנהויב געהט דאָס וואַסער אַריין נור פון איין זייט לאַנגזאַם און גלייכמעסיג, אָבער דערנאָך, פון די שווערקייט פון'ם וואַסער וואָס איז שוין אַריין, לאָזט זיך די כלי שנעל אַרונטער און געהמט אַריין כמעט מיט איין מאָל דאָס גאַנצע וואַסער וואָס זי קען ענטהאַל־טען" (2). אויפ'ן זעלבען אופן וועט דער שטויס, וואָס די איינצעל־נע וועלען געבען, אַרויסרופען א בעוועגונג, וועלכע וועט געהן פאַרווערטס אַלץ שנעלער און שנעלער, אַלץ ברייטער און בריי־טער, ווי א שטיק שניי וואָס קייקעלט זיך פון באַרג, ביז זי וועט מיטרייסען מיט זיך אויף איינמאָל די מאַסען, און די נייע לע־בענסאָרדנונג וועט ווערען איינגעפיהרט (3). דאָן וועט אַנקומען די צייט, „ווען אלע מענשען וועלען זיין ערפיעלט פון גאָט, וועלען

(1) מיין גלויבען, ז. 142-3. (2) דאָס רייד גאַטעס, ז. 92.

(3) דאָרט, ז. 93.

ניט פיהרען קיין קריעג און וועלען זייערע שווערדען צוברעכען אויף אַקעראַייזען און זייערע שפּיזען אויף שניידמעסערס" — דאָס הייסט אויף אונזער שפּראַך, ווען די תּפּיסות און פעסטונגען וועלען לען שטעהן לעדיג און די תּליות, קאַנאַנען און געוועהר וועלען אַרויסגעהן פון געברויך. און דאָס, וואָס האָט זיך צוערסט אַרויס-געוויזען ווי אַ חלום, וועט געפינען זיין פּערווירקליכונג אין די נייע פּאַרמען פון לעבען" (1).

(1) דאָס רייך גאַטעס, ז. 102.

צעהנטער קאפיטעל. די אנארכיסטישע לעהרען.

1. — אלגעמיינעם.

מיר האָבען דאָ איצטער געגרייכט א שטאַנדפונקט, אויף וועל-
כען מיר קענען זיך שטעלען און געבען אַן איבערבליק איבער אלע
אַנארכיסטישע לעהרען בכלל.

דער דאָזיגער איבערבליק איז מעגליך נור אויפ'ן פּאָלגענדען
אופן. ערסטענס מוז מען זעהען וואָס אָט די זיעבען אָנערקענטע
אַנארכיסטישע לעהרען האָבען געמיינשאַפטליכעס צווישען זיך,
און וואָס פאר בעזונדערקייטען עס געפינט זיך ביי יעדערער פון
זיי. דאָן דאַרף מען בעטראַכטען ווי ווייט דאָס דאָזיגע געמיינ-
שאַפטליכע פון די זיעבען לעהרען איז גלייך צו דאָס וואָס אלע
אַנארכיסטישע לעהרען בכלל האָבען געמיינשאַפטליך צווישען זיך,
און אויך ווי ווייט די בעזונדערקייטען פון די זיעבען לעהרען זיי-
נען גלייך צו די בעזונדערקייטען פון אלע אַנארכיסטישע לעהרען
בכלל.

כדי צו בעצייכענען די אויפגעפאַסטע אייגענשאַפטען פון די
אַנארכיסטישע לעהרען זיינען, אויף ווי ווייט עס געהט, געברויכט
געוואָרען די ווערטער וואָס זיינען פאַראַן אויף דעם; וואו אָבער
אזעלכע ווערטער זיינען לגמרי ניטאָ, האָט די נויט פון אַ פינקט
ליכער בעצייכענונג געמוזט גוכר זיין דעם ווידערווילען צו בויען
נייע וואָרטבנינים.

2. — גרונדלאַגע.

I. בנוגע צו זייער גרונדלאַגע האָבען די זיעבען לעהרען,
וועלכע זיינען דאָ געגעבען געוואָרען, גאָר נישט געמיינשאַפטליכעם.

1. טיילווייז אָנערקענען זיי אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען בלויז א נאטור־געזעץ, וועלכעס אלס נאטור־געזעץ, זאָגט אונז ניט וואָס עס זאָל געשעהען, נור וואָס עס וועט ווירקליך געשעהען; די לעהרען קען מען אָנרופען געזעץ טיילווייז וויעדער בעטראַכטען זיי אלס העכסטעס געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען א בעשטימטע נאָרמע, וועלכע זאָגט אונז יאָ וואָס עס זאָל געשעהען, ווען אפילו אין דער ווירקליכקייט וועט עס קיינמאָל ניט געשעהען; אָט די לעהרען קען מען אָנרירען קריטיש. באַקונו'ם און קראַפּאַטקין'ס לעהרען זיי נען גענעטישע: פאר באַקונו אין דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען דאָס ענטוויקלונגסגעזעץ פון'ם פּאַרטשריט פון דער מענשהייט פון א וועניגער פּאַלקאָמענער ביז צו א העכסט פּאַלקאָמענער עקזיסטענץ; פאר קראַפּאַטקין איז עס — דאָס ענטוויקלונגסגעזעץ פון איהר פּאַרטשריט פון א וועניגער גליקליכער עקזיסטענץ ביז צו א העכסט גליקליכער. קריטיש זיינען די לעהרען פון נאָדווין, פּרודאָן, שטירנער, טאַקער און טאַלסמאַי.

2. די קריטישע לעהרען זיינען וויעדער טיילווייז אועלכע, וואָס שטעלען אויף א געוויסע פליכט אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען, און די פליכט איז אליין דער לעצטער צוועק: אָט די לעהרען קען מען בעצייכענען אלס אידיעאליסטישע טיילווייז זיינען זיי אועלכע, וואָס שטעלען אויף דאָס גליק אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען. און אלע פליכטען זיינען נור מיטלען צו דעם גליק: די לעהרען קענען הייסען אידיעאליסטישע. אידעאליסטיש זיינען די לעהרען פון פּרודאָן און טאַלסמאַי: פּרודאָן שטעלט אויף די פליכט פון גערעכטיגקייט אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען, טאַלסמאַי — די פליכט פון לעבע. איידעמאָן ניסטיש זיינען די לעהרען פון נאָדווין, שטירנער און טאַקער.

3. די איידעמאָניסטישע לעהרען וויעדער בעטראַכטען אלס

דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען ענטוועדער דאָס גליק פון כלל, וואָס דער איינצעלנער דאַרף זוכען צו פערמעהרען, ניט נעהמענדיג אין בעטראַכט זיין אייגען גליק; די לעהרען קען מען בעצייכענען אלס אַל ט ר א י ס ט י ש ע. אָדער זיי האַל-טען אלס העכסטעס געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען דאָס גליק פון דעם איינצעלנעם, צו וואָס מען דאַרף שטרעבען, הייסט עס, נאָר ניט אַכטענדיג אויף דאָס וואָהלזיין פון כלל; די לעהרען קען מען אַנרופען ע ג א י ס ט י ש ע. אַלטראַאיסטיש איז נאָהווינ'ס לעהרע, ענאָיסטיש זיינען שטירנער'ס און טאַקער'ס לעהרען.

II. בנוגע צו דעם פונקט פון געמיינשאַפּטליכקייט אין זייער גרונדלאַגע, קען מען די זיעבען אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען, וועלכע מיר האָבען דאָ קלאַרגעשטעלט, בעטראַכטען אלס גלייכע מיט אלע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל. זיי האָבען ניט אין זייער גרונדלאַגע קיין געמיינשאַפּטליכעס; און עס פערשטעהט זיך דעריבער, אז די אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל קע-נען אין זייער גרונדלאַגע אודאי ניט האָבען קיין געמיינשאַפּטלי-כעס צווישען זיך.

און וואָס עס איז שייך צו די בעזונדערקייטען, וואָס די לעה-רען ווייזען ארויס בנוגע צו זייער גרונדלאַגע, קען מען זיי איר-בערהויפט שטעלען גלייך מיט אלע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל. די בעזונדערקייטען, וועלכע זיינען פערטרעטען ביי זיי, קענען צו-ניפגעשטעלט ווערען אין אַ סיסטעם, וואָס האָט מעהר קיין פּלאַץ ניט פאַר נאָך אַנדערע אויף אַזעלכע בעזונדערקייטען, סידען נור פאַר אַזעלכע וואָס קענען אריינגענומען ווערען אין כלל פון די. היין אַנאַרכיסטישע לעהרע קען דעריבער ניט האָבען קיין בעזונ-דערקייט וואָס קען ניט אריינגעהן אין כלל פון די דאָזיגע, וועלכע די זיעבען לעהרען ווייזען ארויס.

עס הייסט אַלזאָ, וואָס עס איז ריכטיג בנוגע צו אַט די זיע-בען לעהרען, דאָס איז אויך ריכטיג פאַר די אַנאַרכיסטישע לעה-רען בכלל. זיי האָבען אין זייער גרונדלאַגע נאָר ניט געמיינשאַפּט-

ליכעם און קענען לויט זייערע חלוקים נאָך איינגעטיילט ווערען
 אָמ אזוי (*):

גענעמישע לעהרען	קריטישע לעהרען		
	אידעאָליסטישע	אידעמאָניסטישע	
		עגאָיטישע	אַלטראַויסטישע
באַקונין קראַפּאַטקין	פּרודאָן טאַלסטאָי	נאַדווין	שטירנער טאַקער

3. — געזעץ.

I. אין זייער שיכות צום געזעץ אָדער רעכט — דאָס הייסט
 צו יענע נאַרמען, וועלכע זיינען בעגרינדעט אויף דעם ווילען פון
 מענשען עס זאָל אָבגעהיט ווערען אין דעם קרייז צו וועלכען זיי

(* פאַר אַ וויסענשאַפּטליכען איבערבליק איבער די אַנאַרכיסטי-
 שע לעהרען איז אַ קלאַסיפיקאַציע אודאי אַ נויטיגע זאַך, כדי דער פרעמ-
 דער מענש זאָל זיך קענען בעסער אַרױענמירען אין אַ ענין וואָס איז
 איהם אונבעקאַנט. אָבער, ווי קראַפּאַטקין זאָגט (אין זײַן פאַררעדע),
 יעדע קלאַסיפיקאַציע האָט איהרע פּעהלערען, און אזוי אויך דעם פּער-
 פאַסער'ס. אויב אַ נאַטור־געזעץ, ווי דער אמת איז, זאָגט אונז ניט,
 וואָס עס זאָל געשעהן, נור וואָס עס וועט געשעהן, דאַן איז עס ניט
 ריכטיג צו בעהויפטען, אַז באַקונין און קראַפּאַטקין אָנערקענען „אַלס
 דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פּיהרונגען בלויז אַ נאַטור-
 געזעץ“. כדי אַנצווױזען די מענשען אויף דעם גאַנג פון אַ נאַ-
 טור־געזעץ, ווי גראַוויטאַציען למשל, וואָלט באַקונין קיינמאַל ניט

געהערען א נעוויסער רענעל פון אויפמיהרונג — האָבען די זיעבען לעהרען, וואָס זיינען דאָ פּאַרנעשטעלט געוואָרען, גאַרנישט גע- מיינשאַפטליכעס.

1. א טייל פון זיי נעגירען (זיינען מבטל) דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט; די דאָזיגע לעהרען קען מען אָנרופען אַ נ אָ מ י ס ט י ש ע. דער אַנדער טייל בעשטעטיגט דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט; די לעהרען קען מען אָנרופען נ אָ מ י ס ט י ש ע. אַנאָמיסטיש זיינען די לעהרען פון גאָדווין, שטירנער, טאַלסטאָי; נאָמיסטיש זיינען די לעהרען פון פּרודאָן, באַקונין, קראַפּאָטקין און טאַקער.

קיין גענויערע דעפיניציאָן ווי די דאָזיגע לאָזט זיך אין דעם פּרט ניט געבען. וואָרים אי דאָס מבטל זיין, אי דאָס בעשטעטיגען פון געזעץ פאר אונזער צוקונפט האָבען גאנץ פּערשיידענע בעדיי- טונגען ביי די אלע פּערשיידענע לעהרען.

דאָס מבטל זיין דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט האָט ביי גאָדווין און שטירנער דעם זין פון אַוועקוואַרפען דאָס געזעץ לחלוטין, אָהן שום תנאים, פאר איצט ווי פאר דער צוקונפט: ביי גאָדווין,

פּאַרנעשלאַגען קיין קאַנספּיראַטיווע געזעלשאַפטען, און קראַפּאָטקין וואַלט קיינמאָל ניט בערעכטיגט קיין פּראָפּאַגאַנדאַ דער טחאָט.

גיכער וואַלט מען קענען געפינען אַ קרובח'שאַפט צווישען פּרו- דאָן'ס געזעץ פון גערעכטיגקייט און טאַקער-שטירנער'ס געזעץ פון איי- געננזען מיט באַקונין'ס געזעץ פון פּאַלקאַמענחויט און קראַפּאָטקין'ס געזעץ פון גליקליכקייט — יעדער איינער בעטראַכטענדיג זיין „געזעץ“ אַלס דעם ע צ מ ב ע ו ע ג ע ר פון דער מענשליכער טעטיגקייט. בעת גאָדווין און זיין פליכט פון טובת הכלל איז אַ ריכטיגער שדוך מיט טאַלסטאָי'ס פליכט פון לייעבע.

מען דאַרף אויך זיין שוין צו־שטרענג-וויסענשאַפטליך צו בע- חויפטען, אַז בנוגע זייער גרונדלאַגע האָבען אַט די זיעבען „ג אָ ר נ י ט ג ע מ י י נ ש אַ פ ט ל י כ ע ס“ צווישען זיך.

דער איבערזעצער.

ווייל עס געהט אלעמאָל און אומערום להיפך צום גליק פון כלל; ביי שטירנער, ווייל עס געהט אלעמאָל און אומערום להיפך צום גליק פון יחיד.

ביי טאָלסטאָי האָט עס דעם זין אז ער פערוואַרפט דאָס גע-
זעץ פאר דער צוקונפט, אָבער ניט לחלוטין; ווייל הגם דאָס געזעץ
איז ניט אין אלע צייטען און אלע ערטער דערווידער דער ליעבע,
איז עס אָבער אונטער אונזערע פּערהעלטעניסען מעהר יאָ איידער
ניט דערווידער צו איהר.

דאָס בעשטעטיגען דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט ביי פּרוֹ-
דאָן און טאָקער הייסט, אז זיי האַלטען אָהן תנאים, און בכּן אויך
פאר אונזער צוקונפט, פון געזעץ בעצם, אָבער אודאי ניט פון יע-
דער בעזונדער געשטאַלטונג פון געזעץ: פּרוֹדאָן, ווייל דאָס געזעץ
בעצם געהט קיינמאָל ניט און אין ערגעץ ניט להיפך צו דער גע-
רעכטיגקייט; טאָקער, ווייל בעצם שטערט עס קיינמאָל ניט און
אין ערגעץ ניט דאָס גליק פון איינצעלנעם.

צולעצט, ביי באַקונין און קראַפּאָטקין האָט די בעשטעטיגונג
פון געזעץ די בעדייטונג, אז זיי זעהען פּאַראַויס, דאָס דער פּאַרט-
שריט פון ענטוויקלונג וועט דעם עצם געזעץ, הגם ניט זיין איצ-
טיגע בעזונדערע געשטאַלטונג, אין דער צוקונפט לאָזען בעשטעהן:
באַקונין מיינט דערביי דעם פּאַרטשריט פון דער מענשהייט פון א
וועניגער פּאַלקאָמענעם ביז צום העכסט פּאַלקאָמענעם צושטאַנד;
קראַפּאָטקין — איהר פּאַרטשריט פון א וועניגער גליקליכען ביז צום
העכסט גליקליכען צושטאַנד.

2. די אנאָמיסטישע לעהרען שידען זיך אויך פונאַנדער
בנוגע צו דאָס, וואָס זיי בעשטעטיגען פאר אונזער צוקונפט אין
גענענזאץ צום געזעץ — און טאָקי אין דעמזעלבען פּערשיידענעם
זין, אין וועלכען זיי זיינען מבטל דאָס געזעץ פאר דער צוקונפט.
נאָך גאָרווין נאָך דאַרף אין דער צוקונפט אַנשטאַט דאָס
רעכט (געזעץ) דאָס גליק פון כלל זיין א געזעץ פאר'ן מענשען.
נאָך שטירנער נאָך דאַרף אין דער צוקונפט אַנשטאַט דאָס
רעכט דאָס אייגענע גליק זיין א געזעץ פאר'ן מענשען.

נאָך טאַלסטאָי נאָך דאַרף אין דער צוקונפט אנשמאָט דאָס רעכט די ליעבע זיין א געזעץ פאַר'ן מענשען.

3. די נאָמיסטישע לעהרען פון דער אַנדער זייט שיידען זיך פונאַנדער בנוגע צו דער בעזונדערער געשמאַלטונג פון געזעץ, וועל-כע זיי בעשמעטיגען פאַר אונזער צוקונפט.

נאָך טאַקער נאָך דאַרף אפילו אין דער צוקונפט זיין גע-מאַכטע געזעץ, ביי וועלכע דער ווילען וואָס האָט זיי געשאפּען איז אויסדריקליך דערקלערט געוואָרען, אזוי גוט ווי ניטגעמאַכטע גע-זעץ, ביי וועלכע אזא אויסדריקליכע דערקלערונג פון דעם דאָזיגען ווילען איז ניט פאַראַנען.

נאָך באַקוּנין און קראַפּאַטקין וועלען זיין אין דער צוקונפט ניר-ניטגעמאַכטע געזעץ.

נאָך פּרוּדאָן נאָך דאַרף אין דער צוקונפט זיין נור די איינ-ציגע רעכטס-נאָרמע, אז אַבמאַכען מוזען אָבגעהיט ווערען.

II. אין פּרט פון דער געמיינשאַפּטליכקייט, וואָס די זיע-בען אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען האָבען צווישען זיך בנוגע צום געזעץ, זיינען זיי גלייך מיט אלע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל: זיי האָבען אין זייער פּערהאַלטען זיך צום געזעץ נאָר ניט געמיינשאַפּטליכעם. עס פּערשטעהט זיך, אז אלע אָנער-קענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל קענען אין פּרט פון געזעץ נאָך וועניגער געמיינשאַפּטליכעם האָבען צווישען זיך.

היינט ווייטער, בנוגע צו די בעזונדערקייטען, וועלכע די פאַר-געשמעלטע לעהרען קענען אויפוויזען אין זייער פּערהאַלטען זיך צום געזעץ, זיינען זיי אודאי גלייך מיט אלע אַנאַרכיסטישע לעה-רען בכלל. די בעזונדערקייטען, וועלכע זיינען פּערטרעטען ביי זיי, קענען צונויפגעשמעלט ווערען אין אַ סיסטעם, וואָס האָט מעהר קיין פּלאַץ ניט פאַר נאָך אַנדערע אויך אזעלכע בעזונדערקייטען, סיידיען נור פאַר אזעלכע וואָס קענען אריינגענומען ווערען אין כלל פון די. קיין אַנאַרכיסטישע לעהרע קען דעריבער ניט האָבען קיין בעזונדערקייט, וואָס קען ניט אריינגעהן אין כלל פון די דאָזיגע, וועלכע די זיעבען לעהרען וויזען ארויס.

עם הייסט אַלאָאָ, וואָס עם איז ריכטיג בנוגע צו אָט די זיער בען לעהרען, דאָס איז אויך ריכטיג פאר די אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל. אין זייער פּערהאַלטען זיך צום געזעץ האָבען זיי נאָר ניט געמיינשאַפּטליכעם און, לויט זייערע חלוקים נאָך, קענען זיי איינ-געטיילט ווערען אָט אזוי (*):

אַנאַמיסטישע לעהרען	נאַמיסטישע לעהרען
נאָדווין	פרודאָן
שמירנער	באַקונין
טאַלסטאָי	קראַפּאַטקין
	טאַקער

4. — שטאַט.

I. בנוגע צום שטאַט — דאָס הייסט, צו דער דאָזיגער גע-זעץ-פּערהעלמנים, אין קראַפט פון וועלכער עם בעשטעהט אויף א געוויסען געביעט א העכסטע אויטאָריטעט — האָבען די זיעבען בעשריעבענע לעהרען עטוואָס געמיינשאַפּטליכעם צווישען זיך.

(* דעם פּערפאַסער'ס טרוקענע דעפיניציאָן פון געזעץ אָדער רעכט קען אפשר בערעכטיגען אָט די שטויפע קלאַסיפיקאַציע; די אַנגעגעבער-נע זיעבען לעהרען אָבער האָבען אַזאַ דעפיניציאָן ווי זיינע זיכער ניט געהאַט אין אויג, קוקט מען זיך איין אַ האַרעלע טיעפער אין גאָדווין'ס לעהרע, פּערשווינדט יעדער חלוק צווישען איהם און קראַפּאַטקין; לעזט מען טאַקער, זעהט מען אין איהם נור אַ לאַגישע ענטוויקלונג פון שטיר-נער און פרודאָן; הצד השוה ביי אַלעמען פון זיי איז — פ ר י ו ו י ל י ג ע אַ ב מ אַ כ ע ן אַ נ ש ט אָ ט מ אַ י אַ ר י ט ע ט אַ ד ע ר ר ע ג י ר ו נ ג ס ג ע ז ע ין. אין דעם זין זיינען זיי זיכער אַלע איינ-שטימיג בכלל. דער איבערזעצער.

1. זיי האָבען אָט דאָס צווישען זיך געמיינשאַפטליך, וואָס זיי זיינען מבטל דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפט.

קיין גענויערע דעפיניציען ווי די דאָזיגע לאָזט זיך אין דעם פּרט ניט געבען. וואָרים דאָס מבטל זיין דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפט האָט ביי זיי אַ גאַנץ פּערשיידענעם זין.

דאָס מבטל זיין דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפט בעטייט ביי גאָרווין, שטירנער, טאָקער און פּרודאָן, אז זיי פּערוואַרפּען דעם שטאַט אָהן תּנאים, און ממילא אױך פאַר אונזער צוקונפט : גאָרווין, ווייל דער שטאַט שאַרט אימער און אומערדום דאָס גליק פּון כלל ; שטירנער און טאָקער, ווייל ער שאַרט אימער און אױ מעדום דאָס גליק פּון יחיד ; פּרודאָן, ווייל דער שטאַט איז אין אלע צייטען און אין אלע ערטער סותר די גערעכטיגקייט.

ביי טאָלסטאָי האָט עס דעם זין, אז ער פּערוואַרפּט דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפט, אָבער ניט לחלוטין ; ווייל הנם דער שטאַט איז ניט אין אלע צייטען און אלע ערטער דערווידער דער ליבע, איז ער אָבער אונטער אונזערע פּערהעלטניסען מעהר יא אױדער ניט דערווידער צו איהר.

און צולעצט ביי באַקונין און קראַפּאָטקין בעטייט דאָס מבטל זיין דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפט, אז זיי זעהען פּאַראַויס, דאָס דער פּאַרטשריט פּון ענטוויקלונג וועט אין אונזער צוקונפט אָבשאַפּען דעם שטאַט : באַקונין מיינט דערביי דעם פּאַרטשריט פּון דער מענשהייט פּון אַ וועניגער פּאָלקאָמענעם צושטאַנד ביז צו אַ העכסט פּאָלקאָמענעם ; קראַפּאָטקין — איהר פּאַרטשריט פּון אַ וועניגער גליקליכען ביז צו אַ העכסט גליקליכען צושטאַנד.

2. אין פּרט פּון דאָס וואָס זיי בעשטעמיגען פאַר אונזער צוקונפט אין געגענזאץ צום שטאַט — אױך אין דעמזעלבען פּערשיידענעם זין, אין וועלכען זיי זיינען מבטל דעם שטאַט פאַר אױנזער צוקונפט — האָבען די דאָזיגע זיעבען קלאַרנעשטעלטע לעהרע : גאָר נישט געמיינשאַפּטליכעם צווישען זיך.

אַ טױל פּון זיי בעשטעמיגט פאַר אונזער צוקונפט אין געגענזאץ צום שטאַט אַ געזעלשאַפּטליך צוזאַמענלעבען פּון מענשען

אין א פרייוויליגער רעכטס־שיכות, לויט דער רעכטס־נאָרמע, אז אַבמאָכען מוזען אָבגעהיט ווערען: אָט די לעהרען קענען הייסען פֿעדעראַליסטישע. אַן אנדער טייל בעשטעטיגט פֿאַר אונזער צוקונפֿט אין געגענזאָץ צום שטאַאַט אַ געזעלשאַפֿטליך צו־זאַמענלעבען פֿון מענשען נאָר אָהן וועלכער עס איז רעכטס־פֿער־העלטנים — ד. ה. לויט דעמועלעכען פֿרינציפֿ וואָס זיי בעשטעטיגען פֿאַר אונזער צוקונפֿט אין געגענזאָץ צום געזעץ: אָט די לעהרען קען מען אָנרופֿען ספֿאַנטאַניסטישע. פֿעדעראַליסטיש זיינען די לעהרען פֿון פֿרודאָן, באַקונין, קראַפֿאַטקין און טאַקער; ספֿאַנטאַניסטיש זיינען די לעהרען פֿון נאָרווין, שטירנער און טאַלסטאָי.

3. די ספֿאַנטאַניסטישע לעהרען שיידען זיך וויעדער פֿונאַר־דער לויט דעם ניט־געזעצליכען פֿרינציפֿ, וועלכען זיי בעשטעטיגען אין געגענזאָץ צום שטאַאַט אלס די גרונדלאַגע פֿון דעם געזעלשאַפֿט־ליך צוזאַמענלעבען פֿון די מענשען פֿאַר אונזער צוקונפֿט. נאָך נאָרווין נאָך דאַרף אַנשטאַט דעם שטאַאַט זיין אַ געזעל־שאַפֿטליך צוזאַמענלעבען פֿון מענשען, וואָס איז געבויט אויפֿן פֿרינציפֿ, אז דאָס גליק פֿון כלל איז פֿאַר יעדען איינעם א הויפֿטגעזעץ. נאָך שטירנער נאָך דאַרף אַנשטאַט דעם שטאַאַט זיין אַ געזעלשאַפֿטליך צוזאַמענלעבען פֿון מענשען, וואָס איז געבויט אויפֿן פֿרינציפֿ, אז דאָס אייגענע גליק איז פֿאַר יעדען איינעם א הויפֿט־געזעץ.

נאָך טאַלסטאָי נאָך דאַרף אַנשטאַט דעם שטאַאַט זיין אַ געזעלשאַפֿטליך צוזאַמענלעבען פֿון מענשען, וואָס איז געבויט אויף דעם פֿרינציפֿ, אז די ליעבע איז פֿאַר יעדען איינעם א הויפֿטגעזעץ. II. אין פֿרט פֿון דער געמיינשאַפֿטליכקייט, וואָס די זיער־בען אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען האָבען צווישען זיך בנוגע צום שטאַאַט, זיינען זיי גלייך מיט אלע אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען בכלל. זיי האָבען אין זייער שטעלונג צום שטאַאַט נור דאָס איינציגע געמיינשאַפֿטליך צווישען זיך, וואָס זיי זיינען דעם שטאַאַט מבטל (און דאָס אויך ניט אלע אין איין זין) פֿאַר אונזער צוקונפֿט. אזויפֿער האָבען אלע אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען געמיינ־

שאפטליכעם צווישען זיך; ווען מען בעטראכט וועלכע עס איז
 אָנערעקנטע אַנאַרכיסטישע לעהרע, צייגט זיך ארויס אז סיי אין
 איין זין, סיי אין אַנאַנדערן איז זי מבטל דעם שטאַט פאַר אונז
 זער צוקונפֿט.

היינט וויעדער, בנוגע צו די בעזונדערקייטען, וועלכע די פּאַר-
 געשטעלטע לעהרען קענען אויפווייזען אין זייער פּערהאַלטען זיך
 צום שטאַט, זיינען זיי אודאי נלייך מיט אלע אַנאַרכיסטישע לעהר-
 רען בכלל. די בעזונדערקייטען, וועלכע זיינען פּערטרעטען ביי זיי,
 קענען צונויפֿגעשטעלט ווערען אין א סיסטעם, וואָס האָט מעהר
 קיין פּלאַץ ניט פאַר נאָך אַנדערע אויך אַזעלכע בעזונדערקייטען,
 סידרען נור פאַר אַזעלכע וואָס קענען אריינגענומען ווערען אין כלל
 פון די. קיין אַנאַרכיסטישע לעהרע קען דעריבער ניט האָבען קיין
 בעזונדערקייט, וואָס קען ניט אריינגעהן אין כלל פון יענע, וועלכע
 די זיעבען לעהרען ווייזען ארויס.

וואָס עס איז ריכטיג בנוגע צו די זיעבען בעשריעבענע לעהר-
 רען, דאָס איז אַלואַ אויך ריכטיג פאַר די אַנאַרכיסטישע לעהרען
 בכלל. אין זייער פּערהאַלטען זיך צום שטאַט האָבען זיי דאָס דאָר-
 זיגע נעמיינשאַפטליך צווישען זיך, וואָס זיי זיינען אלע מבטל
 דעם שטאַט פאַר אונזער צוקונפֿט; לויט די פּערשידענהייטען
 אָבער פון דאָס וואָס זיי בעשטעמיגען פאַר אונזער צוקונפֿט אין
 נעגענזאָץ צום שטאַט, קען מען זיי איינטיילען אויף אַט דעם
 אופן (*):

פּעדעראַליסטישע לעהרען	ספּאַנאַניסטישע לעהרען
פרודאָן	נאַרווין
באַקונין	שמירנער
קראַפּאַטקין	מאַלסטאַי
טאַקער	

(* אין אַט דער גרופּירונג איז ווערטה צו בעמערקען, אז גראַד

5. — אייגענטום.

1. בנוגע צום אייגענטום — דאָס הייסט, צו דער רעכט־שיכות, אין קראַפט פון וועלכער איינער פון א גרופע מענשען האָט דאָס אויסשליסליך רעכט ענדליך צו שאַפֿען איבער עפעס א זאך — האָבען די זיעבען פאַרנעשמעלטע לעהרען גאָר ניט געמיינט שאַפטליכעם צווישען זיך.

1. איין טייל פון זיי איז מבטל פאר אונזער צוקונפט דאָס אייגענטום; אָט די לעהרען קען מען בעצייכענען מיט'ן נאָמען א י נ ד אָ מ י נ י ס ט י ש ע. אַנאָדער טייל בעשמעטיגט דאָס אייגענטום פאר אונזער צוקונפט; די לעהרען קען מען אָרופֿען ד אָ מ י נ י ס ט י ש ע. אינדאָמיניסטיש זיינען די לעהרען פון גאָדווין, פרודאָן און טאָלסטאָי; דאָמיניסטיש זיינען די לעהרען פון באַקונין, קראַפּאָטקין און טאָקער.

קיין גענויערע דעפיניציאָן מ'כח דעם, וואָס די דאָמיניסטישע לעהרען פון איין זייט און די אינדאָמיניסטישע פון דער אַנדער זייט האָבען צווישען זיך געמיינשאַפטליך, און וואָס פאר א חילוקים זיי האָבען איינע געגען די אַנדערע, קען ניט געגעבען ווערען. וואָרים דאָס בעשמעטיגען, אזוי גוט ווי דאָס מבטל זיין דאָס אייגענטום פאר אונזער צוקונפט, האָט אין די פּערשיידענע לעהרען א גאַנץ פּערשיידענעם זין.

דאָס מבטל זיין דאָס אייגענטום פאר אונזער צוקונפט האָט ביי גאָדווין, שטירנער און פרודאָן די בעדייטונג, אז זיי פּער־וואַרפען דאָס אייגענטום גאָר אַהן תנאים, און ב'כן אויך פאר אונז זער צוקונפט: גאָדווין, ווייל דאָס אייגענטום געהט אימער און

די דריי — גאָדווין, שטירנער און טאָלסטאָי — וועלכע האָבען זיין־ערע לעהרען ניט אָנגערופֿען אַנאָרכיזם, קענען פּערדיינען דעם נאָמען ספּאַנטאַניסטישע, אין דעם זין וואָס זיי גיבען ניט קיין בעשטימטען פּרינציפּ פון צוקונפטיגען געזעלשאַפטליכען לעבען; בעת די איבעריגע פיער קלאַר־אויסגעשפּראַכענע אַנאָרכיסטישע לעהרען זיינען אַלע איין־ניג אין דעם פּרינציפּ פון פּעדעראַליזם. דער איבערזעצער.

אומערדם להיפך צום גליק פון כלל; שטירנער, ווייל עס געהט אימער און אומערדם להיפך צום גליק פון יחיד, און פרודאן, ווייל עס איז אימער און אומערדם סותר די גערעכטיגקייט.

ביי טאָלסטאָי האָט דאָס מבטל זיין פון אייגענטום דעם זין, אז ער פערזוארפט עס פאר אונזער צוקונפט, אָבער ניט אונבע־ דינגט; ווייל הגם דאָס אייגענטום איז ניט אין אלע צייטען און אלע ערטער דערווידער דער ליעבע, איז עס אָבער אונטער אונר זערע פּערהעלטעניסען מעהר יאָ איידער ניט דערווידער צו איהר. ביי טאָקער בעטייט דאָס בעשמעטיגען פון אייגענטום, אז ער האַלט אָהן תנאים און בכך אויך פאר אונזער צוקונפט פון אייגענטום אין עצם, אָבער אוראי ניט פון יעדער געשטאלטונג פון אייגענטום, ווייל אייגענטום געהט קיינמאָל און אין ערגעץ ניט להיפך צום גליק פון איינצעלנעם.

און צולעצט, ביי באַקונין און קראַפּאָטקין הייסט די בעשמע־ טיגונג פון אייגענטום פאר אונזער צוקונפט, אז זיי זעהען פאָר־ אויס, דאָס דער פּאָרטשריט פון ענטוויקלונג וועט אין דער צו־ קונפט לאָזען בלייבען דעם עצם פון אייגענטום, הגם ניט די איצ־ טיגע בעזונדערע געשטאלטונג זיינע: באַקונין מיינט דערביי דעם פּאָרטשריט פון דער מענשהייט פון א וועניגער פּאָלקאָמע־ נעם ביז צו א העכסט פּאָלקאָמענעם צושטאַנד, קראַפּאָטקין — איהר פּאָרטשריט פון א וועניגער גליקליכען ביז צו א העכסט גליקליכען צושטאַנד.

2. די אינדאָמיניסטישע לעהרען שיידען זיך אויך פונאַנד דער בנוגע צו דאָס וואָס זיי בעשמעטיגען פאר אונזער צוקונפט אין געגענזאץ צום אייגענטום — און טאָקי אין דעמזעלבען פער־ שיידענעם זין, אין וועלכען זיי זיינען מבטל דאָס אייגענטום פאר דער צוקונפט.

נאָך פרודאן נאָך דאַרף אנשטאַט דעם אייגענטום איינטרע־ טען א גיטערפערטיילונג, וועלכע ווערט בעשטימט דורך א פריי־ וויליגע רעכטס־פּערהעלטנים און איז געבויט אויף דער רעכטס־ נאָרמע, אז אָבמאַכען מוזען אָבגעהיט ווערען.

נאך גאָדווין, שטירנער און טאָלסטאָי דאַרף אנשטאָט דעם אייגענטום איינטרעטען א גיטער־פערטיילונג, וואָס ווערט ניט בעשטימט דורך קיין רעכט־שיכות, און איז ניכער געבויט אויף דעמזעלבען אויפֿפיהרונגס־דעגעל, וועלכען זיי בעשטעטיגען אין געעגנזאץ צום געזעץ.

נאך גאָדווין נאָך, הייסט עס, זאָל די גיטער־פערטיילונג, וואָס וועט קומען אויפ'ן אָרט פון אייגענטום, זיין געבויט אויף די פאָר־שריפטען, וואָס דאָס גליק פון כלל איז יעדען איינעם מחייב. נאָך שטירנער נאָך זאָל זי זיין געבויט אויף די פאָרשריפטען וואָס דאָס אייגענע גליק איז יעדען איינעם מחייב. נאָך טאָלסטאָי נאָך זאָל זי זיין געבויט אויף די פאָרשריפ־טען, וואָס די ליעבע איז יעדען איינעם מחייב.

8. די דאָמיניסטישע לעהרען פון זייער זייט שיידען זיך אונטער לויט דער בעזונדערער פאָרם פון אייגענטום, וואָס זיי בעשטעטיגען פאר אונזער צוקונפט.

נאָך טאָקער נאָך דאַרף אָהן אונטערשייד אויך אין דער צו־קונפט זיין אי אייגענטום פון דעם יחיד, אי אייגענטום פון דעם כלל. די לעהרע קען מען אַנרופען א י נ ד י ו ו י ד ו א ל י ס ט י ש.

נאָך באַקונין נאָך וועט נור אין קאָנומציאָנס־מיטלען, דאָס הייסט, אין זאכען וואָס דיענען צום פערברויך, זיין אָהן אונטער־שייד אי אייגענטום פון יחיד, אי אייגענטום פון כלל; דאָגעגען אָבער אין די פראָדוקציאָנס־מיטלען, ד. ה. אין די זאכען וואָס דיענען צו שאַפען פראָדוקטען, וועט נור זיין אייגענטום פון כלל. אַט די לעהרע קען מען אַנרופען ק א ל ע ק ט י ו ו י ס ט י ש.

נאָך קראַפּאָטקין נאָך וועט אין דער צוקונפט זיין אין אלע זאכען אָהן אונטערשייד נור אייגענטום פון כלל. די לעהרע קען הייסען ק א מ ו נ י ס ט י ש.

II. אין פּרט פון געמיינשאַפֿטליכקייט צווישען די זיעבען אַנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען בנוגע צום אייגענטום, זיינען זיי גלייך מיט אלע אַנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען בכלל: זיי

דער אנארכיזם

האָבען אין זייער שטעלונג צום אייגענטום גאָרנישט געמיינשאַפט־ליכעס. עס פערשמעהט זיך, אז אלע אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען בכלל קענען אין זייער שטעלונג צום אייגענטום אודאי גאָר נישט האָבען געמיינשאַפטליכעס.

היינט וויעדער בנוגע צו די בעזונדערקייטען, וועלכע די פאָרגעשטעלטע לעהרען קענען אויפווייזען אין זייער פּערהאלטען זיך צום אייגענטום, זיינען זיי אודאי גלייך מיט אלע אנארכיסטישע לעהרען בכלל. די בעזונדערקייטען וועלכע זיינען פּערטרעטען ביי זיי קענען צונויפגעשטעלט ווערען אין אַ סיסטעם וואָס האָט מעהר קיין פּלאַץ ניט פאר נאָך אנדערע אויך אזעלכע בעזונדערקייטען, סיידען נור פאר אזעלכע, וואָס קענען אריינגענומען ווערען אין כלל פון די. קיין אנארכיסטישע לעהרע קען דעריבער ניט האָבען קיין בעזונדערקייט וואָס קען ניט אריינגעהן אין כלל פון יענע, וועלכע די זיעבען לעהרען ווייזען ארויס.

וואָס עס איז ריכטיג בנוגע צו די זיעבען בעשריבענע לעהרען, דאָס איז אַלזאָ אויך ריכטיג פאר די אנארכיסטישע לעהרען בכלל. אין זייער שטעלונג צום אייגענטום האָבען זיי גאָר נישט געמיינשאַפטליכעס, און קענען איינגעטיילט ווערען לויט זייערע פּערשידענהייטען אָט אזוי: *

אינדאָמיניסטישע לעהרען	דאָמיניסטישע לעהרען		
	אינדווידוואַליסטישע	קאָלעקטיוויסטישע	קאָמוניסטישע
גאָדווין פּרודאָן שטירנער מאַלסטאָי	טאָקער	באָקונין	קראַפּאָטקין

(* פאר די, וועלכע האָבען אַ שטוקעל ידיעה אין אנארכיסטישע טעאָריעס, מוז פאָרקומען משונה'דיג צו דערזעהן קראַפּאָטקין אין דעם

6. — פּערווירקליכונג.

I. בנוגע צו דעם אופן ווי זיי שטעלען זיך פאַר זייער פּער-
ווירקליכונג, — ד. ה. דעם איבערגאַנג פון דעם צושטאַנד וועל-
כען זיי זיינען מבטל צו דעם צושטאַנד וועלכען זיי בעשטעטיגען
— האָבען די זעבען פאַרנעשטעלטע לעהרען גאָר ניט געמיינ-
שאַפטליכעס.

א טייל פון זיי שטעלען זיך פאַר זייער פּערווירקליכונג אַהן
געזעצ-איבערטערטונג: זיי דענקען וועגען אַן איבערגאַנג פון דעם
איצטיגען צושטאַנד (וועלכען זיי נעגירען, זיינען מבטל, קורץ אָנ-
גערופען: דעם נעגירטען צושטאַנד — מ.) צו דעם בעשטע-
טיגטען צושטאַנד נור דורך די אָנווענדונג פון רעכטס-נאָרמען פון
דעם נעגירטען צושטאַנד. די לעהרען קען מען בעצייכענען אַלס
ר ע פ א ר מ א ט א ר י ש ע. רעפּאַרמאַטאָריש זיינען די לעהרען
פון גאָרווין און פּרודאָן. אַנאַנדער טייל פון זיי שטעלען זיך פאַר

קעסמעלע פון די בעשטעטיגער פון אויגענטום, און פּרודאָן מיט
שטירנער צווישען די פּערלויקענער פון אויגענטום. די ערקלערונג
דערפון איז — דעם פּערפאַסער'ס יורדיש-וויסענשאַפטליכע דעפיני-
ציאָן פון אויגענטום, וועלכע איז מטהר טמאים ומטמא טהורים.

פּרודאָן שרייט געוואַלטען, אַז עס איז איהם שוין מיאוס געוואָר-
רען איבערצו'חזר'ן, אַז ער איז כלל וכלל ניט אויסען צו צערשמערן
דאָס אויגענטום, אַז „דאָס אויגענטום, אויף ווי ווייט זיין גרונדלאָגע
און זיין אינהאַלט שטעלט צונויף די מענשליכע פּערזענליכקייט, וועט
קינמאָל ניט בטל ווערען. אַלס אַ שטענדיגער סטימוול צו אַרבייט, אַלס
אַ געגענקראַפט, אַהן וועלכער די אַרבייט וואַלט מאַש ווערען און
שטאַרבען, מוז עס אייביג בלויבען אין מענשענ'ס האַרץ“ — עס איז
ארויסגעוואַרפען, טענה'ט אונזער פּערפאַסער, הערט איהם ניט, זיין
דעפיניציאָן איז ניט קיין ריכטיגע, לויט מוין דעפיניציאָן פּערלוי-
קענט ער דאָס אויגענטום, און פּטור.

דערפאַר קראַפּאַטקין דער קאָמוניסט פון קאָמוניסטען, פאַר ווע-
מען קיין מוין און דיין איז אויף דער וועלט ניטאָ, ביי

זייער פערווירקליכונג אלס אן איבערטערטונג פון געזעץ: זיי דענקען, הייסט עס, וועגען אן איבערגאנג פון דעם נעגירמען צו דעם בעשטעטיגטען צושטאנד דורך אן איבערטערטונג פון די רעכטס-נארמען פון דעם נעגירמען צושטאנד. די לעהרען קען מען אַנרופען ר ע ו אָ ל ו צ י אָ נ ע ר ע. רעוואָלוציאָנער זיינען די לעהרען פון שטירנער, באַקוּיַן, קראַפּאַטקין, טאַקער און טאַלסמאַי. קיין נענויערע דעפיניציאָן מכה דעם, וואָס די רעפּאַרמאַטאָר רישע פון איין זייט און די רעוואָלוציאָנערע לעהרען פון דער אַנ- דער זייט האַבען צווישען זיך געמיינשאַפטליך, און וואָס פאַר אַ חילוקים זיי האַבען איינע געגען די אַנדערע, קען ניט געגעבען ווערען. וואָרים ווי זיי זאָלען זיך ניט דענקען דעם איבערגאנג פון דעם נעגירמען צו דעם בעשטעטיגטען צושטאנד, האָט עס אין די פּערשיידענע לעהרען אַ גאַנץ פּערשיידענעם זין.

ווען גאַדווין, פרודאַן, שטירנער, טאַקער און טאַלסמאַי שטע-

וועמען יעדער נעהמט וויפּיעל זיין האַרץ גלוסט און גיט ווען און וויפּיעל ער וויל — קראַפּאַטקין האַלט פון אייגענטום, וויל עס שטימט מיט אונזער פּערפּאַסער'ס דעפיניציאָן!

שטירנער, וועלכער פּיפט אויף אַלע געזעץ-נאַרמען און אויף אַלע דעפיניציאָנען, זאָגט אזוי שאַרף און אזוי שמרענג, „פּרייהייט איז גאָר נישט, אייגענטום איז אַלעס; מיינס איז אַלץ וואָס איך קען נעהמען, דיינס איז אַלץ וואָס איך קען ניט אַוועקנעהמען“ — אַט דער שטירנער שטעהט אין איין קעסטעלע מיט טאַלסמאַי אַלס פּערלוי- קענער פון אייגענטום!

בנוגע צום אייגענטום זיינען פאַראַן צוויי שולען אינ'ם אַנאַר- כּיזם: פרודאַן און טאַקער, וועלכע האַלטען יאָ פון אייגענטום, קראַפּאַטקין און זיינע פּאַרגיינגער, וועלכע האַלטען ניט פון אייגענטום. און דער פּאַקט גופּא, וואָס אַט די צוויי אמת'ע שולען פון אַנאַרכיזם קענען האַבען אַזעלכע געגעגעזעצטע מיינונגען בנוגע צום אייגענטום, איז אַ בעווייז אַז ניט די בעשטעטיגונג, ניט די פּערלויקענונג פון איי- גענטום איז אַן עיקר פון אַנאַרכיזם. דער איבערזעצער.

לען זיך פאַר דעם איבערגאַנג אויף אַ געוויסען וועג, הייסט עס אז זיי פאַרערן מען זאָל פאַרברייטען און אַרבייטען פאַר דעם איבערגאַנג פון'ס פּערוואָרפּענעם צום בעשטעטיגטען צושטאַנד אויף אַ געוויסען בעשטימטען אופן.

דאַגענען אָבער ווען באַקוּנין און קראַפּאַטקין דענקען וועגען דעם איבערגאַנג פון אַ נעגירטען צו אַ בעשטעטיגטען צושטאַנד אויף אַ געוויסען אופן, בעמייט עס אז זיי זעהען פאַראויס, דאָס אין פאַרטשריט פון ענטוויקלונג וועט דער איבערגאַנג פון אַ צו-שטאַנד וואָס מוז בטל ווערען צו אַ צושטאַנד וואָס מוז ווערען, פאַרקומען פון זיך אליין אויף אַ בעשטימטען אופן, און אַלץ וואָס זיי פאַדערן איז נור מען זאָל אויף אַ געוויסען אופן אָט דעם אַי-בערגאַנג פאַרברייטען.*

2. די רעוואָלוציאָנערע לעהרען אונטערשיידען זיך צווישען זיך אויך לויט דער פאַרם אין וועלכער זיי שטעלען זיך פאַר, אז דאָס איבערטערטען פון געזעץ וועט מיטוויקען ביי דעם איבער-גאַנג פון דעם נעגירטען צו דעם בעשטעטיגטען צושטאַנד. איינזיגע פון זיי שטעלען זיך פאַר דאָס אריבערטערטען פון'ס געזעץ אָהן אַנווענדונג פון געוואָלט; די לעהרען קען מען אַנדר-

עס איז דאָך מערקווירדיג, אַז די איינזיגע צוויי פון אַלע אַנאַרכיסטען, וועלכע, לויט דעם פּערפאַסער'ס אויסטויטשונג, שטעהען ווי אַ פאַר וויסענשאַפּטס-נביאים און „זעהען נור פאַראויס, אַז אין פאַרטשריט פון ענטוויקלונג וועט דער איבערגאַנג פאַרקומען פון זיך אליין אויף אַ בעשטימטען אופן“, זאָלען דוקא צוציהען צו זיך אזוי-פיעל אויפּמערקזאַמקייט פון דער פּאָליציי, בעת די „רעוואָלוציאָנערען“ טאַלסמאַן און טאַקער זאָלען אזוי נעגליזשירט ווערען פון די וואַכ-גע אַרדנונגס-היטער. דער לעזער וועט מוזען איינזעהן, אַז דעם פּער-פאַסער'ס טרחה צו געפינען אַן איבעריגען חלוק צווישען באַקוּנין-קראַפּאַטקין און די אַנדערע געפינט ניט קיין בערעכטיגונג אין די פאַקטען פון דער אַנאַרכיסטישער בעוועגונג.

דער איבערזעצער.

פען: רעניטענט זיינען די לעהרען פון מאָר-
קער און טאָלסטאָי: טאָקער שטעלט זיך פאָר דאָס אריבערטער-
טען פון געזעץ הויפטזעכליך אלס אַן אַבזאָג צו צאָהלען שטייערן
און רענט און א פערלעצונג פון דעם באַנקרומפּאַפּאַל; טאָלסטאָי
— הויפטזעכליך אלס אַן אַבזאָג צו טון מיליטערישע און פּאָלי-
צייליכע ארבייט, ווי אויך דיענען אלס געשוואַרענער אין געריכט
און צאָהלען שטייערן.

אַנדערע פון זיי שטעלען זיך פאָר דאָס אריבערטערטען פון'ם
געזעץ, ביים איבערגאַנג פון דעם נעגירטען צו דעם בעשטעטיגטען
צושטאַנד, מיט אַנווענדונג פון געוואַלט; די לעהרען קען מען אָנ-
רופען אַינס ור גענעטע. אינסורגענט זיינען די לעהרען פון
שטירנער, באַקונין און קראַפּאַטקין: שטירנער און באַקונין שטער-
לען זיך פאָר נור דעם איבערגאַנג אליין אונטער אַן אַנווענדונג
פון געוואַלט; קראַפּאַטקין אָבער שטעלט זיך פאָר די אַנווענדונג
פון געוואַלט אויך ביי דער פאָרברייטונג פון דעם איבערגאַנג
(פּראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט).

II. אין פּרט פון געמיינשאַפטליכקייט צווישען די בעשריי-
בענע אַנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בנוגע צו זייער מינונג
וועגען דעם אופן פון זייער פּערווירקלונג, זיינען זיי גלייך מיט
אלע אַנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען בכלל: זיי האָבען אין
דעם בעגריף וועגען דעם אופן פון פּערווירקלונג גאַרנישט גע-
מיינשאַפטליכעם. עס פּערשטעהט זיך, אז אלע אַנערקענטע אַנאַר-
כיסטישע לעהרען קענען דערבער ניט האָבען קיין בעזונדערקייט,
וואָס קען ניט אַריינגעהן אין כלל פון יענע וועלכע די זיעבען לעהר-
רען ווייזען ארויס.

וואָס עס איז ריכטיג בנוגע צו די זיעבען בעשריבענע לעהר-
רען, דאָס איז אַלזאָ אויך ריכטיג פאַר די אַנאַרכיסטישע לעהר-

די אַנאַרכיסטישע לעהרען

רען בכלל. אין זייער בעגריף וועגען דעם אופן פון פּערווירקלי-
כונג האָבען זיי גאָר נישט געמיינשאַפּטליכעס און קענען איינגע-
טיילט ווערען לויט זייערע פּערשידענהייטען אָט אזוי: *

רעפּאַרמאַטאַרישע לעהרען	רעוואָלוציאָנערע לעהרען	
	רענימענטע	אינסורגענטע.
גאָרווין פרודאָן	טאַקער טאַלסטאָי	שטירנער באַקונין קראַפּאַטקין

* עס איז שווער איינצושטימען מיט אַ קלאַסיפיקאַציע, וועל-
כע רופט אָן טאַלסטאָי אַ רעוואָלוציאָנער און פרודאָן בלויז אַ רעפּאַר-
מאַטאַר. עס איז אויך שווער אָנצוגעהמען דעם געדאַנק פון אַ רעוואָ-
לוציאָנערער האַנדלונג אָהן דער אָנווענדונג פון געוואָלט. די איינשני-
לונג פון די רעוואָלוציאָנערע לעהרען אין אינסורגענטע און רעני-
מענטע זעהט דעריבער אויס געקוינסטעלט. פּיעל איינפאַכער און ריכ-
טיגער וואָלט דאָכט־זיך זיין איינצושטילען אַלע אַנאַרכיסטישע לעהרען
אין פּרט פון זייער פּראַקטישער טאַקטיק אויף ר ע ו ו אַ ל ו צ י אַ נ ע
ר ע און פ ר י ע ד ל י כ ע, און שליסען דערפון, נישט אַז די אַנאַר-
כיסטישע לעהרען, „האַבען אין דעם בעגריף וועגען דעם אופן פון זע-
רוורקליכונג גאָר נישט געמיינשאַפּטליכעס“, נור אַז דער פונקט פון פּער-
רוורקליכונג, ד. ה. די טאַקטיק, איז נישט קיין עיקר אין אַנאַרכיס-
טן, און זעהר אַ וויכטיגע פּראַגע פאַר יעדער צייט און יעדען אָרט בע-
זונדער. דער איבערזעצער.

עלפמער קאפיטעל.

דער אנארכיזם און זיינע מינים.

I. — טעות'ן מכה דעם אנארכיזם און זיינע מינים.

איצטער איז שוין מעגליך צו פטר'ן אייניגע פון די צאָהלרײַ-
כע טעות'ן מכה דעם אנארכיזם און זיינע מינים.

1. מען זאָגט, אז דער אנארכיזם האָט אָבעשאַפט די מאָ-
ראַל און בעגרינדעט זיך אויף דעם וויסענשאַפטליכען מאַטעריאַל-
ליזם, (1) אז זײַן געזעלשאַפּטס־אידעאַל איז געבױט אויף זײַן אײַ-
גענטימליכען בעגריף וועגען די געשיכטליכע פּאַסירונגען. (2) — ווען
דאָס וואָלט געווען ריכטיג, וואָלטען געמוזט די לעהרען פון גאָר-
וויין, פּרודאָן, טאַקער, טאַלסטאָי, ווי אויך זעהר פּיעל אַנדערע
אַנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען, ניט בעטראַכט ווערען פאַר
אַנארכיסטיש.

2. מען בעהויפטעט אז דער אנארכיזם שטעלט אויף אלס
א לעצטען ציעל דאָס גליק פון איינצעלנעם, (3) אז ער שאַצט אָב
יעדע מענשליכע טהאַט פון דעם אַבסטראַקטען בליק־פונקט פון
די אונבעגרעניצטע רעכט פון'ם יחיד, (4) אז פאַר איהם איז דאָס
העכסטע געזעץ ניט דאָס וואָהלזײַן פון כלל, נור די פּרייע בחירה
פון יחיד. (5) — ווען דאָס וואָלט ווירקליך געווען דער פאַל, דאַן
וואָלט מען געמוזט בעטראַכטען די לעהרען פון גאָדוויין, פּרודאָן,
באַקונין, קראַפּאַטקין, טאַלסטאָי, און א מאַסע אַנדערע אַנערקענ-
טע אַנארכיסטישע לעהרען פאַר ניט אַנארכיסטיש.

3. מען שטעלט אַוועק דאָס מאַראַלע געזעץ פון גערעכ-

(1) דער אנארכיזם און זיינע טרעגער, ז. 127, 124, 125.
(2) רייכעסבערג, ז. 27. (3) לענין, ז. 3. (4) פלעכאנאָוו, ז. 80.
(5) ריענצזי, ז. 43.

טיגקייט אלס דאָס העכסטע געזעץ פון אנארכיזם. (1) — אויב די בעהויפטונג וואָלט געווען ריכטיג, וואָלטען די לעהרען פון גאָד-וויין, שטירנער, באַקונין, קראַפּאָטקין, טאָקער, טאָלסטאָי און צאָהל-רייכע אנדערע אנארכיסטישע לעהרען ניט קענען בעטראַכט ווע-רען אלס אנארכיסטיש.

4. מען זאָגט, אז דער שפיץ פון אנארכיזם איז די נעגא-ציאָן פון יעדען פראַגראַם, (2) אז ער האָט נור א נעגאטיוו ציעל. (3) — ווען אין דעריין וואָלט געשמעקט אן אמת, דאָן וואָלטען די לעהרען פון גאָדוויין, פרוּדאָן, שטירנער, באַקונין, קראַפּאָטקין, טאָקער, טאָלסטאָי און כמעט אלע אנדערע אָנערקענטע אנארכיס-טישע לעהרען ניט קענען בעטראַכט ווערען אלס אנארכיסטיש.

5. מען בעהויפטעט, אז דער אנארכיזם פערוואַרפט דאָס געזעץ, (4) אז ער פערוואַרפט דעם צוואַנג פון געזעץ. (5) — אויב דאָס וואָלט אזוי געווען, וואָלטען די לעהרען פון פרוּדאָן, באַקונין, קראַפּאָטקין, טאָקער און זעהר פיעלע אנדערע אָנערקענטע אנאָר-כיסטישע לעהרען ניט געקענט בעטראַכט ווערן אלס אנארכיסטיש.

6. מען ערקלערט, אז דער אנארכיזם פערוואַרפט די גע-נעלשאַפט, (6) אז זיין אידעאַל בעשטעהט דעריין, צו מאַכען פון דער געזעלשאַפט תחת חרב (טאָבולאַ ראָזאַ), (7) אז דער כלל עק-זיסטירט נור פאר איהם כדי איהם צו בעקעמפּען. (8) — ווען דאָס וואָלט געווען ריכטיג, וואָלט מען ניט געטאָרט אָנערקענען די לעה-רען פון גאָדוויין, פרוּדאָן, שטירנער, באַקונין, קראַפּאָטקין, טאָ-קער, טאָלסטאָי און אזוי גוט ווי אלע אנדערע אָנערקענטע אנאָר-כיסטישע לעהרען, פאר אנארכיסטיש.

7. מען זאָגט, אז דער אנארכיזם פאָדערט די אָבשאַפונג פון

(1) בערנאַציק יאָהרבוך 19, ז. 3, 2. (2) לענין, ז. 5.
 (3) קרוספי, דיילי מייל 1898, נומער 807, ז. 4. (4) שטאַמלער, ז. 2, 4, 36, 5) לענין, ז. 1, 4. (6) געראַוד, ז. 12, טריי-פעלס: קאָנט רענדי, ז. 253. (7) סיליא, לאַ עפּאָנאַ מאָדערנאַ 61, ז. 145. (8) רייכעבערג, ז. 14, 16.

שטאַמט, 1) אז ער וויל דעם שטאַמט עוקר מן השורש זיין, 2) אז ער וויל ניט דעם שטאַמט גאָר אין קיין פאָרם ניט, 3) אז ער וויל ניט קיין רעגירונג. 4) — ווען דאָס וואָלט געווען ריכטיג, וואָלט מען ניט געקענט האַלטען פאר אַנאַרכיסטיש די לעהרען פון באַד-קונין, קראַפּאַטקין און די אלע אַנדערע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען, וועלכע זעהען נור פאַראויס אז דער שטאַמט וועט אָבגעשאַפט ווערען, אָבער פאָדערן עס ניט.*

8. מען בעהויפטעט, אז אין דער צוקינפטיגער אַנאַרכיסטישער געזעלשאַפט וועט מען איינצעלנעמס צושטימונג איהם בינדען נור אזוי לאַנג ווי עס געפעלט איהם זי אויפצוהאַלטען. 5) — ווען דאָס וואָלט ווירקליך אזוי געווען, דאָן וואָלטען די לעהרען פון פרוידאָן, באַקונין, קראַפּאַטקין, מאַקער און זעהר פיעלע אַנדערע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען ניט געקענט געהאַלטען ווערען פאַר אַנאַרכיסטישע.

9. מען זאָגט, אז דער אַנאַרכיזם וויל איינפיהרען א פּעדראַציע אַנשטאָט דעם שטאַמט, 6) אז ער שטרעבט איינצואָרדנען אלע עפענטליכע עסקים דורך פרייע אָבמאַכען אין געמיינדען און געזעלשאַפטען וואָס זיינען געבויט פּעדראַליסטיש. 7) — וואָלט דאָס געווען ריכטיג, וואָלטען די לעהרען פון גאָדווין, שטירנער, מאַלסמאָי און זעהר פיעל אַנדערע אָנערקענטע אַנאַרכיסטישע לעהרען

1) בערנשטיין, ניינע צייט, 10, ז. 359. 2) לענין, ז. 5. 3) בערנאָציק, יאָהרבוך, 19, ז. 3. 4) די הינטערמענער דער סאָד ציאל דעמאָקראַטיע, ז. 14. 5) רייכעסבערג, ז. 30. 6) די הינטערמענער דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, ז. 14. 7) לאַמבראָזא, ז. 31. * אויב אין אַט דעם פונקט 7 האָט ווער עס איז אַ מעות, איז עס דאָכט זיך נור דער מחבר אליין. באַקונין און קראַפּאַטקין פאָדערן פונקט אזוי שטאַרק די פּערניכטונג פון'ם שטאַמט ווי יעדער אַנדער אַנאַרכיסט. זייער בליק וועגען דעם גאַנג פון דער געזעלשאַפטיכער ענטוויקלונג פּערשטאַרקט נור זייער דרינגליכע פאָדערונג עוקר מן השורש צו זיין יעדע פאָרם פון שטאַמט. דער איבערזעצער.

רען ניט געקענט בעטראכט ווערען אלס אנארכיסטיש; ווי אויף די לעהרען פון באקונין און קראפאטקין און אנדערע, וועלכע זעהען נור פאראויס אָבער פאָדערן ניט קיין געמיינשאַפט וואָס איז געבויט אויף אַבמאַכען.

10. מען ערקלערט, אז דער אנארכיזם פערוואַרפט דאָס איי-גענטום (1) — ווען דאָס וואָלט געווען אמת, דאָן וואָלטען די לעהר-רען פון באקונין, קראפאטקין, טאָקער און אלע אנדערע אָנער-קענטע אנארכיסטישע לעהרען, וועלכע בעשטעטיגען דאָס אייגענדי-טום ענטוועדער נאָר אָהן בעשרענקונגען אָדער אין א וועלכער עס איז בעזונדער פאָרם, ניט געקענט בעטראכט ווערען אלס אנאָר-כיסטיש.

11. מען בעהויפטעט, אז דער אנארכיזם פערוואַרפט דאָס פריוואַטאייגענטום (2) אז ער שטרעבט איינצופיהרען א געמיינדי-שאַפט פון גיטער (3) אז ער איז נויטיגערווייז קאָמוניסטיש (4) — וואָלט דער אנארכיזם נויטיגערווייז געווען קאָמוניסטיש, וואָל-טען ערסטענס ניט געקענט הייסען אנארכיסטיש גאָדוויז'ם, פרו-דאָז'ם שטירנער'ס, טאָלסטאָי'ס און אלע אנדערע אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען, וועלכע נעגירען דאָס אייגענטום אין אלע פאָרמען, אפילו אין דער פאָרם פון געזעלשאַפטסאייגענטום; צווייטענס, וואָלטען ניט געקענט הייסען אנארכיסטיש די לעהר-רען פון טאָקער, באקונין און אנדערע, וועלכע בעשטעטיגען דאָס פריוואַטאייגענטום אין אלע זאכען, אָדער לכל הפחות אין קאָנדי-זומציאָנסמיטלען. אויב וויעדער דער פונקט איז וועגען „פער-וואַרפען“ פריוואַטאייגענטום, אָדער „בעשטרעבען“ א געמיינדי-שאַפט פון גיטער, דאָן וואָלט אפילו קראפאטקין'ס לעהרע, ווי אויף די לעהרען פון אנדערע, וועלכע זעהען נור פאראויס א קאָ-מוניסטישע פאָרם פון אייגענטום, אָבער פאָדערן עס ניט, ניט געקענט הייסען אנארכיסטיש.

(1) סילוא, ווי אויבען. (2) פראַל, ז. 50. (3) לאמברא-

זא, ז. 31. (4) סערניקאלי 2 ז. 67. גאראוד, ז. 4, 3.

12. מען מאכט אן אונטערשייד צווישען קאמוניסטישען, קאלעקטיוויסטישען און אינדיווידואליסטישען אנארכיזם, 1) אָרער פשוט צווישען קאמוניסטישען און אינדיווידואליסטישען אנארכיזם, 2) — וואָלט די ערסטע איינמילונג געווען פאָלשטענדיג, וואָלט מען נישט געקענט אָנרופען אנארכיסיש די לעהרען פון גאָדווין, פרודאָן, שמירנער, טאָלסטאָי און די אנדערע, וועלכע בעד שטעטיגען ניט דאָס אייגענטום אין קיין געשטאלט ניט; וואָלט וויעדער די צווייטע איינמילונג געווען פאָלשטענדיג, וואָלט דאָן אפילו באַקונין'ס לעהרע און די לעהרע פון אנדערע, וועלכע אין פראָדוקציאָנסמיטלען בעשטעטיגען זיי אן אייגענטום פאר דער געזעלשאַפט און אין קאָנזומציאָנסמיטלען אויך פאר'ן איינצעל'נעם, ניט געקענט זיך אָנרופען אנארכיסיש.

13. מען זאָגט, אז דער אנארכיזם פּרעדיגט פּערברעכען, 3) אז ער דערוואַרט דאָס אריינטרעטען פון דעם נייען צושטאנד דורך א גענעראל־רעוואָלוציע, 4) אז ער זוכט צו גרייכען זיין ציעל מיט אלע מיטלען, אפילו דורך גניבה און מאָרד. 5) — אויב דער אנארכיזם וואָלט זיך פאָרגעשטעלט זיין פּערווירקליכונג דורך פּערברעכען, דאָן וואָלט מען מיר ניט געקענט בעטראַכטען אלס אנארכיסיש די לעהרען פון גאָדווין, פרודאָן און פיעלע אנדערע; אויב ער וואָלט זיך גאָר פאָרגעשטעלט זיין פּערווירקליכונג דורך פּערברעכערישע געוואַלדטהאַמען, וואָלט מען אויך טאָקער'ס, טאָלסטאָי'ס און צאָהאַררייכע אנדערע אָנערקענטע אנארכיסישע לעהרען ניט געקענט בעטראַכט ווערען אלס אנארכיסיש.

14. מען בעהויפטעט, אז דער אנארכיזם אָנערקענט די

(1) די היסטאָרישע ענטוויקלונג דעם אנארכיזם, ז. 16. צענקער, ז. 161. (2) ריענזי, ז. 9, שטאַמלער, ז. 28, מערלינא, ז. 18, שאָו, ז. 23. (3) גאַראוד, ז. 6; לענין, ז. 5. (4) סערניקאלי, ז. 2, 116; גאַראוד, ז. 2; רויכעסבערג, ז. 38; וואָן האַמעל: קאָנט רענדי, ז. 113. (5) לאַמבראזא, ז. 31, 34.

פראָפאָנאָרדא דער טהאט אלס מיטעל פאר זיין פערווירקליכונג.1) — אויב דאָס וואָלט געווען ריכטיג, דאָן וואָלטען די לעהרען פון גאָרווין, פּרודאָן, שטירנער, באַקונין, טאָקער, טאָלסטאָי און דאָס רוב אנדערע אָנערקענטע אנארכיסטישע לעהרען ניט געקענט בע-טראַכט ווערען אלס אנארכיסטישע.

2. — די בעגריפען פון אנארכיזם און זיינע מינים.

איצטער איז שוין מעגליך נאָך ווייטער פעסטצושטעלען די אָלגעמיינע און ספעציעלע אייגענשאַפטען פון די אנארכיסטישע לעהרען, צו בעשטימען זייער פּלאַץ אין דעם אָלגעמיינ-געביעט פון אונזער ערפּאהרונג, און דורכדעם בעגריפליך צו דעפינירען דעם אנארכיזם און זיינע מינים.

I. די אָלגעמיינע און ספעציעלע איי-גענשאַפטען פון די אנארכיסטישע לעהרען.1) די אנארכיסטישע לעהרען האָבען נור דאָס געמיינשאַפט-ליך, וואָס זיי זיינען מבטל דעם שטאַט פאר אונזער צוקונפט. ביי גאָרווין, פּרודאָן, שטירנער און טאָקער האָט די דאָזיגע נע-גירונג די בעדייטונג, אז זיי פערוואַרפען דעם שטאַט אָהן תנאים און בכּן אויף פאר אונזער צוקונפט; ביי טאָלסטאָי מיינט עס, אז ער פערוואַרפט איהם אפילו ניט אונבעדינגט, אָבער פאר אונזער צוקונפט פערוואַרפט ער איהם זיכער; ביי באַקונין און קראַפּאָטקין בעטייט עס, אז זיי זעהען אין פּאָראַויס, דאָס דער פּאָרטריט פון ענטוויקלונג וועט אָבשאַפען דעם שטאַט אין אונ-זער צוקונפט.

2. די אנארכיסטישע לעהרען טיילען זיך איין לויט זייער גרונדלאַגע נאָך אין גענעטישע, וועלכע אָנערקענען אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען נור א נאָטורגע-זעץ (באַקונין, קראַפּאָטקין), און קריטישע, וועלכע בעטראַכ-

1) גאָראַוד, ז. 10-11; לאַמבראָזא, ז. 34; פּעררו: קאָנט רענדי,

טען אלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען א נעווי-
סע נאָרמע. די קריטישע לעהרען טיילען זיך וויעדער אין א י ד ע
אַ ל י ס ט י ש ע, וואָס זייער העכסטעס געזעץ איז א פליכט (פרד-
דאָן, טאָלסטאָי), און איידעמאָניסטישע, וועמעס העכסטעס גע-
זעץ איז דאָס גליק. די איידעמאָניסטישע לעהרען טיילען זיך
פון זייער זייט נאָך אמאָל אין א ל ט ר א י ס ט י ש ע, פאר
וועלכע דאָס גליק פון כלל איז דאָס העכסטע געזעץ (גאָדווין),
און ע נ א י ס ט י ש ע, פאר וועלכע דאָס העכסטע געזעץ איז
דאָס גליק פון יחיד (שטירנער, טאָקער).

ל ו י ט ד ע ם ו ו אָ ם ז י י ב ע ש ט ע ט י ג ע ן פ א ר
א ו נ ז ע ר צ ו ק ו נ פ ט א י ן ג ע ג ע נ ז א ן צ ו ם
ש ט א א ט, זיינען די אַנאַרכיסטישע לעהרען ענטוועדער פ ע
ד ע ר א ל י ס ט י ש, דאָס הייסט, זיי בעשטעטיגען פאר אונזער
צוקונפט א געזעלשאפטליך צוזאמענלעבען פון מענשען אויפ'ן יסוד
פון דער רעכטס-נאָרמע, אז אַבמאכען מווען אַבגעהיט ווערען (פרד-
דאָן, באַקונין, קראַפּאָטקין, טאָקער), אָדער זיי זיינען ס פ א נ
ט א נ י ס ט י ש, ד. ה. זיי בעשטעטיגען פאר אונזער צוקונפט א
געזעלשאפטליך צוזאמענלעבען פון מענשען אויפ'ן יסוד פון א ניט-
יורדישען פרינציפ (גאָדווין, שטירנער, טאָלסטאָי).

ל ו י ט ז י י ע ר ש ט ע ל א נ ג צ ו ם ג ע ז ע ן ז י י נ ע ן
די אַנאַרכיסטישע לעהרען טיילווייז א נ אָ מ י ס ט י ש, ד. ה. זיי
נעגירען, זיינען מבטל, דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט (גאָדווין,
שטירנער, טאָלסטאָי) און טיילווייז נ אָ מ י ס ט י ש, ד. ה. זיי
בעשטעטיגען דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט (פרודאָן, באַקונין,
קראַפּאָטקין, טאָקער).

ל ו י ט ז י י ע ר פ ע ר ה א ל ט ע ן ז י ד צ ו ם א י י
ג ע נ ט ו ם ז י י נ ע ן די אַנאַרכיסטישע לעהרען טיילווייז א י נ
ד אָ מ י נ י ס ט י ש, זיינען מבטל, הייסט עס, דאָס אייגענטום
פאר אונזער צוקונפט (גאָדווין, פרודאָן, שטירנער, טאָלסטאָי),
טיילווייז זיינען זיי ד אָ מ י נ י ס ט י ש, ד. ה. זיי בעשטעטיגען
עס פאר אונזער צוקונפט. די דאָמיניסטישע לעהרען זיינען וויעדער

טיילס אינדיווידואליסטיש, דערמיט וואָס זיי בע-
שטעטיגען דאָס אייגענטום אונבעשרענקט פאר'ן יחיד ווי פאר'ן כלל
(טאָקער), טיילס קאָלעקטיוויסטיש, דערמיט וואָס זיי
בעשטעטיגען אייגענטום אין קאָנומיציאָנסמיטלען אויף פאר'ן
יחיד און אין פראָדוקציאָנסמיטלען נור פאר'ן כלל (באקוניז) און
טיילס קאָמוניסטיש, דערמיט וואָס זיי בעשטעטיגען דאָס
אייגענטום נור פאר'ן כלל (קראַפּאָטקין).

לויט נאָך דעם ווי זיי שטעלען זיך
פאַר זייער פּערזענליכע ליכונג טיילען זיך איין די
אנארכיסטישע לעהרען אין דע פאַרמאָטאָרישע, וועלכע
דענקען אז דער איבערגאנג פון'ם נעגירמען צום בעשטעטיגטען צור-
שטאַנד וועט פאַרקומען אָהן אריבערטערטונג פון'ם געזעץ (נאָר-
וויין, פרודאָן), און רעוואָלוציאָנערע, וועלכע שטעלען
זיך פאַר דעם איבערגאנג מיט אריבערטערטונג פון'ם געזעץ. די
רעוואָלוציאָנערע לעהרען טיילען זיך וויעדער אין דעניטענ-
טע, ד.ה. די וואָס דענקען פון א געזעץ-ברעכען אָהן אָנווענדונג
פון געוואָלט (טאָקער, טאָלסטאָי), און אינסורגענטע, די
וואָס דענקען פון א געזעץ-ברעכען מיט אָנווענדונג פון געוואָלט
(שטירנער, באקוניז, קראַפּאָטקין).

II. דאָס פּלאַץ פון די אנארכיסטישע
לעהרען אין דעם אַלגעמיינ-געביעט פון
אונזער ערפאַהרונג.

מען מוז אונטערשיידען דריי ריכטונגען פון
דעכטספּילאָזאָפּיע, דאָס הייסט דריי אופנים ווי צו
אורטיילען וועגען געזעץ.

די ערסטע ריכטונג איז דער רעכטספּילאָזאָפּישער
דאָגמאַטיזם. ער אורטיילט וועגען דעם פונקט, צי א גע-
וויסע רעכט-אינסטיטוציע דאַרף עקזיסטירען אָדער ניט, און ער
טהוט עס גאַנץ אונבעדינגט, קוקענדיג נור אויפ'ן אינהאַלט און
ניט נעהמענדיג אין בעטראַכט ווי די אינסטיטוציע ווירקט אונטער
די אָדער יענע בעזונדערע פּעהעלטעניסען. ער פאַסט אום, הייסט

ד ע ר א נ א ר כ י ז ם

עס, די לעהרען פון א „ריכטיגען געזעץ“, ד. ה. די לעהרען, וועל-
כע זוכען צו בעשטימען וואָס פאר א געזעץ — דהיינו למשל די
געזעצליכע אינסטיטוציע פון הייראט — דארף אונטער אלע אומ-
שטענדען קריגען אונזער הסכּם, אָדער ניט. זיין אַמבעסטען בע-
קאַנטע פּאַרם איז דאָס נ א ט ו ר ג ע ז ע צ .

די שוואַכקייט פון דעם רעכטספּילאָזאָפּישען דאָגמאַטיזם
ליעגט דעריין, וואָס ער נעהמט ניט אין אַנבעטראַכט דעם פּאַקט,
אז אונזער אורטייל וועגען רעכט-אינסטיטוציעס מוז אָבהענגען
פון זייערע ווירקונגען, און אז די אייגענע רעכט-אינסטיטוציע האָט
אונטער פּערשיידענע אומשטענדען גאַנץ פּערשיידענע ווירקונגען.

די צווייטע ריכטונג איז דער רעכטס-פּילאָזאָפּישע ד
ס ק ע פ ט י צ י ז ם . האָבענדיג אין אויג די שוואַכקייט פון דעם
רעכטספּילאָזאָפּישען דאָגמאַטיזם לאָזט ער אויס דאָס אורטיילען צי
א געוויסע רעכט-אינסטיטוציע דארף עקזיסטירען אָדער ניט,
און ניט אָב זיין פּסקדין נור וועגען דעם פּונקט, צי דער גאַנץ פון
ענטוויקלונג ניט אונז א גרונד צו דערוואַרטען, אז א געוויסע רעכט-
אינסטיטוציע וועט האָבען א קיום אָדער וועט פּערשווינדען, אָדער
צי זי וועט אויפּוואַקסען, צי ניט. ער פּאַסט אום, הייסט עס, די
לעהרען מכּה דער ע נ ט ו ו י ק ל ו נ ג פ ו ן ג ע ז ע צ . ד.
ה. די לעהרען וועלכע נעהמען זיך אונטער אונז צו געבען א ידיעה
מכּה דעם סאָרט געזעץ, וואָס אונז שטעהט פּאַר צו דערוואַרטען
אין דער צוקונפּט — דהיינו למשל, צי די רעכט-אינסטיטוציע פון
הייראט האָט אַן אויסזיכט צו פּערבלייבען אין קראַפט. זיינע בע-
קאַנטסטע פּאַרמען זיינען די ה י ס ט אָ ר י ש ע ש ו ן פּו ן
רעכטסווויסענשאַפט און דער מ א ר ק ס י ז ם .

די שוואַכקייט פון דעם רעכטספּילאָזאָפּישען סקעפּטיציזם
בעשטעהט דעריין, וואָס ער בעפּרייעדיגט ניט אונזער בעדערפנים צו
האָבען א וויסענשאַפטליכען יסוד, וואָס זאָל אונז געבען די מעג-
ליכקייט צו דערקענען, צי די מיינונגען וועלכע ערשיינען נאָכ-
אנאַנד מכּה דעם ווערטא פון רעכט-אינסטיטוציעס, זיינען ריכטיג

אָדער פּאַלש, און צו מיר זאָלען געבען אונזער הסכם אויף די פּער-
שיידענע פּאַרשלאָגען פון ענדערונגען אין געזעץ, צי ניין.

די דריטע ריכטונג איז דער רעכטס־פּאַרטיי־אָפּישישער
קריטיציזם. האָבענדיג אין אויג די שוואַכקייט פון דעם
רעכטס־פּאַרטיי־אָפּישישען דאָגמאַטיזם, נעהמט ער זיך ניט אונטער אָב-
צוגעבען א פּסקדין צי א רעכט־אינסטיטוציע דאַרף עקזיסטירען
אָדער ניט, אויב עס זיינען ניט גענומען געוואָרען אין אָנבעטראַכט
די בעזונדערע פּערהעלטניסען אונטער וועלכע זי ווירקט; דאָך אָבער,
געדענקענדיג די שוואַכקייט פון דעם רעכטס־פּאַרטיי־אָפּישישען סקעפּ-
טיציזם, זאָגט ער זיך ניט אָב צו פּערענמפּערן די פּראָגע, צי א
געוויסע רעכט־אינסטיטוציע דאַרף עקזיסטירען אָדער ניט. ער
שמעלט דעריבער אויף א העכסטען פּרינציפּ לויט וועלכען צו אור-
טיילען די רעכט־אינסטיטוציעס, יאָ נעהמענדיג אין אָנבעטראַכט
די בעזונדערע פּערהעלטניסען אונטער וועלכע זיי ווירקען, וואָרים
דער חלוק איז טאַקיי בנוגע צו דעם פּונקט, צי א געוויסע רעכט-
אינסטיטוציע אונטער די בעזונדערע פּערהעלטניסען אונטער וועל-
כע זי ווירקט, איז מקיים יענעם העכסטען פּרינציפּ אזוי גוט ווי
עס איז מעגליך אונטער די דאָזיגע פּערהעלטניסען, צי זי איז
עס לכל הפּחות מקיים בעסער איידער אַנאַנדערע. ער פּאַסט אום,
היינט עס, די לעהרען מכח דער ריכטיגקייט פון געזעץ, ד. ה. די
לעהרען וועלכע שמעלען אויף גרונדפּרינציפּען, לויט וועלכע צו
קענען בעשטימען צי א געוויסער געזעץ — כּדומה למשל די
רעכט־אינסטיטוציע פון היירטאט — דאַרף אונטער וועלכע עס
איז בעזונדערע פּערהעלטניסען יאָ עקזיסטירען, אָדער ניט.

2. וואָס איז שייך צום שטאַט קענען אָט די דריי ריכ-
טונגען, יעדע איינע פון איהר שטאַנדפּונקט, קומען צו א פּערשיי-
דענעם אורטייל.

ערסטענס, קענען זיי קומען צו א בעשטיינונג
פון שטאַט.

אויף ווי ווייט די לעהרען פון דעם רעכטס־פּאַרטיי־אָפּישישען דאָג-
מאַטיזם בעשמעטיגען דעם שטאַט, טהוען זיי דאָס, ניט נעה-

מענדיג אין אָנבעטראַכט וואָס פארא ווירקונגען ער האָט אונז
טער די אָדער יענע בעזונדערע פּערהעלטעניסען, גאָר אָהן תנאים,
און בעשטעטיגען איהם בכן אויך פאר אונזער צוקונפט.

צווישען די צאָהלרייכע לעהרען וואָס בעשטעטיגען דעם
שטאַט אין זין פון רעכטס־פּילאָזאָפּישען דאָגמאַטיזם, קען מען
פון די פּערשיידענע פּעריאָדען פון געשיכטע אויסקלייבען א שטיי-
גער די לעהרען פון האָבס, העגעל און אייזנשטיין.
אויף ווי ווייט די לעהרען פון דעם רעכטס־פּילאָזאָפּישען
סקעפטיציזם בעשטעטיגען דעם שטאַט, זעהען זיי אין פאָראַויס,
נעהמענדיג אין אָנבעטראַכט דעם גאַנג פון ענטוויקלונג, אז דער
שטאַט וועט אין אונזער צוקונפט אויך האָבען א קיום.

די בעדייטענדסטע פּערטרעטער פון'ם רעכטס־פּילאָזאָפּישען
סקעפטיציזם, א שטייגער ווי פּובטא און מערקעל, האָבען קיינע
שטאַט־לעהרען ניט געגעבען; מען קען אָבער געפינען בעשטע-
טיגענדע שטאַט־לעהרען אין זין פון רעכטס־פּילאָזאָפּישען
סקעפטיציזם צום ביישפּיעל ביי מאַנטעיל און בערני-
שטיין.]

לעצטענס, אויף ווי ווייט די לעהרען פון רעכטס־פּילאָזאָפּי-
שען קריטיציזם בעשטעטיגען דעם שטאַט, זיינען זיי מסכים אויף
איהם פאר אונזער צוקונפט, נעהמענדיג אין אָנבעטראַכט די בע-
זונדערע פּערהעלטעניסען וואָס געפינען זיך איצטער ביי אונז.

דער רעכטס־פּילאָזאָפּישער קריטיציזם איז ביזאָהער אויפגע-
שטעלט געוואָרען אַם קלאַרסטען פון שטאַמלער'ן, וועלכער האָט
אָבער קיין שטאַטס־לעהרע ניט געגעבען; דאָך קען מען ספּענ-
טער'ם לעהרע צום ביישפּיעל בעטראַכטען אַלס א בעשטעטיגענער
דע לעהרע פון שטאַט אין דעם זין פון'ם רעכטס־פּילאָזאָפּישען
קריטיציזם.

צווייטענס, קענען די דריי ריכטונגען, יעדע איינע פון איהר
שטאַנדפּונקט, קומען צו א נעגירונג פון'ם שטאַט.

אויף ווי ווייט די לעהרען פון דעם רעכטס־פּילאָזאָפּישען דאָג-
מאַטיזם נעגירען דעם שטאַט, פּערוואַרפען זיי איהם, ניט נעה-

דער אַנאַרכיזם און זיינע מינים 341

מענדיג אין אָנבעטראַכט זיינע ווירקונגען אונטער די אָדער יע-
נע בעזונדערע פּערהעלטעניסען, גאָר אַהן תנאים און בכן אויף
פאַר אונזער צוקונפּט.

נעגירענדע שטאַאַטס-לעהרען אין זין פון רעכטס-פּילאָזאָפּי-
שען דאָנמאַטיוז זיינען די לעהרען פון גאָדווין, פּרודאָן, שטיי-
נער און טאַקער.

אויף ווי ווייט די לעהרען פון רעכטס-פּילאָזאָפּישען סקעפּטי-
ציזם נעגירען דעם שטאַאַט, זעהען זיי אין פּאַראַויס, נעהמענדיג
אין אָנבעטראַכט דעם גאַנג פון ענטוויקלונג, אז ער וועט אין אונ-
זער צוקונפּט פּערשווינדען.

נעגירענדע שטאַאַטס-לעהרען אין זין פון רעכטס-פּילאָזאָפּישען
סקעפּטיציזם זיינען די לעהרען פון באַקונין און קראַפּאַטקין.

אויף ווי ווייט די לעהרען פון דעם רעכטס-פּילאָזאָפּישען קרי-
טיציזם נעגירען דעם שטאַאַט, פּערוואַרפען זיי איהם פאַר אונזער
צוקונפּט, נעהמענדיג אין אָנבעטראַכט די בעזונדערע פּערהעלטע-
ניסען וואָס געפינען זיך איצטער ביי אונז.

א נעגירענדע שטאַאַטס-לעהרען אין זין פון רעכטס-פּילאָזאָפּי-
שען קריטיציזם איז טאַלסטאָי'ס לעהרע.*

3. דאָס פּלאַץ פון די אַנאַרכיסטישע לעהרען אין אַל-
געמיינ-געביעט פון אונזער ערפּאַהרונג איז דעריבער בעשטימט
דורך דעם פּאַקט, וואָס אַלס א געוויסער מין פון די רעכטס-פּי-
לאָזאָפּישע שטאַאַטס-לעהרען — נעמליך אַלס נעגירענדע שטאַאַט-

* ווארום נור טאַלסטאָי'ס לעהרע? אויב דערפאַר וואָס ער
שמעלט אויף אַ העכסטען פּרינציפּ — די ליעבע — לויט וועלכען צו
אורטיילען די רעכטס-אינסטיטוציעס, איז פאַר וואָס ניט אויך גאָדווין,
וועלכער שמעלט אויף די טובת הכלל אַלס אַ העכסטען פּרינציפּ, אין
פּרודאָן וועלכער שמעלט אויף די גערעכטיגקייט? זיי ביידע, ד. ה.
אי פּרודאָן אי גאָדווין, נעהמען דאָכט זיך אין אָנבעטראַכט די בעזונ-
דערע פּערהעלטעניסען וואָס געפינען זיך איצטער ביי אונז ניט ווע-
ניגער ווי טאַלסטאָי.

דער איבערזעצער.

ד ע ר א נ א ר כ י ז ם

לעהרען — געהען זיי להיפך צו דעם אנדער מין פון רעכטס־פילאָזאָפֿישע שטאַט־לעהרען — די בעשטעטיגענדע לעהרען.

מען קען עס קלאַרשמעלען אויף אַט דעם אופן:

נעגירענדע שטאַט־לעהרען	בעשטעטיגענדע שטאַט־לעהרען	
נאָרווין פרודאָן שטירנער טאָסער	האָבס הענעל איהערינג	אין זין פון רעכטס־פילאָ־ זאָפֿישען דאָגמאַטיזם:
כאַסונין קראַפּאַטקין	מאָנטעין בערנשטיין	אין זין פון רעכטס־פילאָ־ זאָפֿישען סקעפּטיציזם:
טאָלסטאָי	ספענסער	אין זין פון רעכטס־פילאָ־ זאָפֿישען קריטיציזם:

III. די בעגריפען פון אנארכיזם און זיינע מינים.

1. דער אנארכיזם איז די רעכטס־פילאָזאָפֿישע נעגירונג פון שטאַט; ד. ה. ער איז יענער מין פון די רעכטס־פילאָזאָפֿישע שטאַט־לעהרען, וועלכער נעגירט דעם שטאַט.

2. קיין אנארכיסטישע לעהרע קען ניט זיין פאָלשטענדיג אַוואָו זי ערקלערט ניט אויף וואָס פאר א גרונדלאָגע זי איז גע־בויט, וואָס פאר א צושטאַנד זי בעשטעטיגט אין געגענזאַץ צום שטאַט, און ווי זי שטעלט זיך פאַר דעם איבערגאַנג צו דעם דאָ־זיגען צושטאַנד. א ג ר ו נ ד ל א ג ע, א ב ע ש ט ע ט י ג ע נ ד ע ז י י ט און א פ אָ ר ש ט ע ל ו נ ג פ ו ן ד ע ם א י ב ע ר ג א נ ג צו דאָס וואָס זי בעשטעטיגט, זיינען ניטווענ־

דיגע גרונדטיילען פון יעדער אנארכיסטישער לעהרע. בעציהענדיג זיך אויף אַט די גרונדטיילען, קען מען אונטערשיידען די פּאַל-גענרע מינים פון אנארכיזם.

ערשטענס, לויט דער גרונדלעאגענאָף: דער גענעטישער אַנאַרַכִיזם, וועלכער אָנערקענט נור א נאטורגעזעץ אַלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהר-רונגען (באַקונין, קראַפּאַטקין), און דער קריטישער אַנאַרַכִיזם, וועלכער בעטראַכט א געוויסע נאָרמע אַלס דאָס העכסטע געזעץ פון מענשליכע פיהרונגען; אַלס סאָרטען פון'ם קריטישען אַנאַרכיזם האָבען מיר דעם אידעאָלאָגיסטישען אַנאַרַכִיזם, וואָס זיין העכסטעס געזעץ איז א פליכט (פּרוד-דאָן, טאָלסטאָי), און דעם איידעמאָניסטישען אַנאַרכיזם, וואָס זיין העכסטעס געזעץ איז דאָס גליק; און צולעצט אַלס סאָרטען פון דעם איידעמאָניסטישען אַנאַרכיזם, איז פאַראַן דער אַלטרואַיסטישער אַנאַרַכִיזם, פאַר וועלכען דאָס העכסטע געזעץ איז דאָס גליק פון כלל (גאָדווין), און דער ענגאָיסטישער אַנאַרַכִיזם, פאַר וועלכען דאָס העכסטע געזעץ איז דאָס גליק פון יחיד, (שטירנער, טאָקער). צווייטענס, לויט דעם וואָס זיי בעשטע-טיגען אין געגענזאַץ צום שטאַט: דער פּעדעראָליסטישער אַנאַרכיזם, וועלכער בעשטעטיגט פאַר אונזער צוקונפט א געזעלשאַפּטליך צוזאַמענלעבען פון מענ-שען על פי רעכטס-נאָרמע, אז אַבמאָכען מוזען אָכגעהיט ווערען (פּרודאָן, באַקונין, קראַפּאַטקין, טאָקער), און דער ספּאַנטאַ-ניסטישער אַנאַרַכִיזם, וועלכער בעשטעטיגט פאַר אונזער צוקונפט א געזעלשאַפּטליך צוזאַמענלעבען על פּיאַנט-יורדישען פּרינציפּ (גאָדווין, שטירנער, טאָלסטאָי).

דריטענס, לויט דער פּאַרשטעלונג פון'ם איבערגאַנג צום בעשטעטיגטען צושטאַנד: דער רעפּאַרמאַטאָרישער אַנאַרַכִיזם, וועלכער שטעלט זיך פאַר דעם איבערגאַנג אָהן געזעץ-ברעכען (גאָדווין,

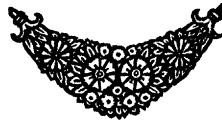
פרודאן), און דער רעוואָלוציאָנער אַנאַרכיזם, וועלכער שטעלט זיך פאַר דעם איבערגאַנג מיט געזעץ־ברעכען. אַלס סאָרטען פון'ס רעוואָלוציאָנערען אַנאַרכיזם האָבען מיר דעם רעניטענטען אַנאַרכיזם, וועלכער שטעלט זיך פאַר דאָס ברע־כען פון געזעץ אָהן אָנווענדונג פון געוואַלט (טאָקער, מאַלסטאָי), און דעם אינסורגענטען אַנאַרכיזם, וועלכער שטעלט זיך עס פאַר מיט אָנווענדונג פון געוואַלט (שטירנער, באַ־קונין, קראַפּאַטקין).

3. אַן אַנאַרכיסטישע לעהרע קען זיין פּאָלשטענדיג ניט נעהר מענדיג קיין שטעלונג צום פּרט פון געזעץ אָדער אייגענטום. ווען אַן אַנאַרכיסטישע לעהרע נעהמט יאָ א שטעלונג צו איינעם פון די צוויי, הייסט עס אז זי ענטהאַלט א צופעליגע הוספה. די אַנאַר־כיסטישע לעהרען וועלכע האָבען אזא הוספה, קען מען איינטיי־לען לויט דעם כאַראַקטער פון דער דאָזיגער הוספה. אזוי ווי אָבער דער עצם אַנאַרכיזם קען איינגעטיילט ווערען נור לויט דעם כאַ־ראַקטער פון זיינע נויטווענדיגע גרונדטיילען, קען דעריבער די איינטיילונג לויט דעם כאַראַקטער פון דער הוספה ניט געבען קיין נייע מינים פון אַנאַרכיזם.

אויף ווי ווייט די אַנאַרכיסטישע לעהרען האָבען א שיכות צום געזעץ, זיינען זיי ענטוועדער אַ נאַמיסטיש, ד. ה. זיי זיינען מבטל דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט (גאָדווין, שטי־נער, מאַלסטאָי), אָדער נאַמיסטיש, ד. ה. זיי בעשטעטי־גען דאָס געזעץ פאר אונזער צוקונפט (פרודאן, באַקונין, קראַפּאַט־קין, טאָקער).

אויף ווי ווייט זיי האָבען א שיכות צום אייגענטום זיינען זיי ענטוועדער אינדאָמיניסטיש, זיי זיינען מבטל, הייסט עס, דאָס אייגענטום פאר אונזער צוקונפט (גאָדווין, פּרודאן, שטירנער, מאַלסטאָי), אָדער דאָמיניסטיש, זיי בעשטעטיגען עס פאר אונזער צוקונפט. די דאָמיניסטישע לעהרען ווערען זיינען ענטוועדער אינדיווידואַליסטיש,

דערמיט וואָס זיי בעשטעטיגען דאָס אייגענטום אונבעשרענקט
 פאר'ן יחיד ווי פאר'ן כלל (טאָקער), אָדער קאָלעקטיוויס-
 טיש דערמיט וואָס זיי בעשטעטיגען דאָס אייגענטום אין קאָנ-
 זומציאָנסמיטלען אויך פאר'ן יחיד, אין פראָדוקציאָנסמיטלען
 אָבער נור פאר'ן כלל (באָסווייז), אָדער צולעצט קאָמוניס-
 טיש דערמיט וואָס זיי בעשטעטיגען דאָס אייגענטום נור פאר'ן
 כלל (קראַפּאָטין), —

דער שלום.

1. די אינערליכע נויט וואָס עס האָט זיך געפיהלט צו קריי-
גען אַ וויסענשאַפטליכע קענטעניס פּוּנ'ם אַנאַרכיזם, איז טייל-
ווייז בעפריידיגט געוואָרען.

די בעגריפען פּוּנ'ם אַנאַרכיזם און זיינע מינים זיינען בע-
שטימט; די וויכטיגסטע טעות'ן זיינען בעזייטיגט; די מעהר בע-
דייטענדע אַנאַרכיסטישע לעהרען פּוּן דער עלטערער און נייערער
צייט זיינען איינציגווייז קלאָרגעשטעלט. מיר זיינען בעקאַנט גע-
וואָרען מיט'ן אַנאַרכיזם'ס כּלי זיין. מיר האָבען געזעהען אַליץ יאָס
מען קען פּאַרבריינגען אַנטקעגען דעם שטאַאַט פּוּן אלע מעגליכע
שטאַאַנדרענקען. מען האָט אונז געצייגט די פּערשיידענסטע לע-
בענסאַרדענונגען וועלכע דאַרפען אין דער צוקונפט פּערנעהמען
דאָס פּלאַץ פּוּנ'ם שטאַאַט. דער איבערגאַנג פּוּנ'ם שטאַאַט צו די
דאָזיגע לעבענסאַרדענונגען איז אונז פּאַרגעשטעלט געוואָרען אויף
אַלערליי אופנים.

דער וואָס וויל נאָך נעהענטער בעקאַנט ווערען מיט'ן אַנאַר-
כיזם, און אַ חוץ די בעדייטענדסטע לעהרען וויל ער אויך אויס-
פּאַרשען די וועניגער בעדייטענדע, ווי אויך אויסגעפינען זייער
אורזאַכליכען צוזאַמענהאַנג אין די פּאַסירונגען פּוּן דער געשיכטע,
איז פאַר אזא ארבייט דאָ צום וועניגסטען געגעבען געוואָרען דער
גרונד. ער ווייס מיט וואָס פאַר אַ סאַרט לעהרען און מיט וועלכע
טיילען פּוּן די לעהרען ער האָט זיך צו בעשעפּטיגען, און וועלכע
פּראַגען ער מוז שטעלען צו יעדער איינער פּוּן זיי. ביי אזא אונז
טערווכונג קען מען דערוואַרטען צו בעגעגען אַ סך איבערראַ-
שונגען; די לעהרע פּוּן דעם אונבעקאַנטען פּי ז א ק א נ ע וועט
אין איהם ארויסרופען בעוואונדערונג צוליב איהר אַריגינאַליטעט,

בעת די לעהרע פון דעם בעריהממען מאָסט וועט זיך ארויסווייזען נור ווי א גרעבערע פאָרם פון קראַפּאַטקין'ס לעהרע. בכלל אָבער איז קוים צו גלויבען, אז די אונטערזוכונג וועט ווערטה זיין די מיה; וואָס דער אַנאַרכיזם האָט בעזונדערס פּאַרצובריינגען, דאָס איז שוין כמעט אין גאַנצען געגעבען געוואָרען אין די קלאַרנע-שטעלטע זיעבען לעהרען.

2. אויך די אויסערליכע נויט, פון וועמעס וועגען מען האָט געמוזט דעם אַנאַרכיזם וויסענשאַפטליך דערקענען, קען שוין איצט בעפריעדיגט ווערען.

איין זאך מוזען מיר אויף אלע אופנים טון מיט'ן אַנאַרכיזם: מיר מוזען אונטערזוכען זיינע לעהרען מיט מוטא, רהיגקייט און אומפּאַרטייליכקייט. דערביי אָבער קענען מיר האָפען אויף ער פּאָלג נור דאָן אויב מיר וועלען ניט לענגער ארומבלאָנדזשען אָהן א ציעל אין דער נאַכט פון דעם רעכטס־פּילאָזאָפּישען סקעפּטי־ציום, און אויב מיר וועלען ניט זוכען זיי צו בעלייכמען מיט דער לאַממען פּוּן'ס דאָגמאַטיזם, נור מיר וועלען האַלטען פעסט אונז זער בליק אויף דעם ליימענדען שטערן פּוּן'ס קריטיציזם.

אויב עס איז, אויסער דעם, נויטיג צו שטעלען זיך אַנטקע־גען דעם אַנאַרכיזם אָדער איינעם פון זיינע מינים מיט בעזונט־דערע געוואַלטמיטלען — אויב, ספּעציעל גערעדט, א פּערברע־כען וואָס ווערט בעגאַנגען פאר דער פּערווירקליכונג פון די אַנאַר־כיסטישע לעהרען איז א שווערערעס אונרעכט איידער א וועל־כער עס איז אַנדערער פּאָליטישער, אָדער געוועהנליכער פּערברע־כען, וועגען דעם דאַרפען די געזעצגעבער פון יעדען לאַנד בעשלי־סען, לויט די בעזונדערע בעדינגונגען וואָס עקזיסטירען דאָרט.

פרייז

ד.	פינסקי, ערצעהלונגען, 2 בענדער, געבונדען, יעדער באנד	.75
"	איוזיק שעפטעל, דראמא	.15
דר.	קאספע, מעכאניקע	.10
"	" כעמיע	.15
"	" אסטראנאמיע	.15
יהואש,	געזאמעלטע ליעדער, געבונדען	1.00
י.	נאָרדין, ערצעהלונגען, געבונדען	.75
"	" סאפּהא	.25
"	" גאָט, מענש און טויפעל	.25
"	" אלישע בן אבויה	.15
"	" דער אונבעקאנטער	.20
"	" די אמת'ע קראפט	.20
מאקסיס	נאָרקי, ערצעהלונגען	.15
"	" אינטערוויוס	.15
ליעוו טאַלסטאָי,	איונצוגער מוטעל	.5
"	" פאטריאטיזמוס און רעגירונג	.5
"	" צום ארבייטער פאלק	.15
דר.	ת. זשיטלאָווסקי, דער סאציאליזם און די נאציאנאלע	
	פראגע	.40
ז.	ליבין, געקלויבענע סקיצען	.50
מ.	באראנאָוו, דער מענש און די נאטור	.10

פרויוז

.20 לעאַפּ. קאמפּף, פאַר'ן שטורם, דראמא
.20 הענריק איבסען, די גיוסער " "
.20 „קניאז פאטיאמקין“
.5 דר. ש. פעסקין, סטרויקס
	דזשאהן סטוארט מילל, פרויהייט, איבערזעצט אויס דעם
	ענגלישען אַרויגונאַל מיט אַ ביאָגראַפיע פון פערפאַ-
	סער, פון דר. י. א. מעריסאָן, מיט אַן הקדמה פון
.75 דר. ח. זשוימלאָוסקי, געבונדען
	דר. פאול עלטצבאכער, דער אנארכיזם, איבערזעצט פון דר.
1.00 י. א. מעריסאָן, געבונדען
.25 מיכל קאפלאַן, גהעטא-קלאַנגען

פאלגענדע ווערק ווערען פערפערטיגט צום דרוק :

א פאלשטענדיגע אויסגאבע פון י. ל. פריץ'ס שריפטען
דר. ת. זשוימלאָווסקי'ס שריפטען
ליעסינ'ס געזאמעלטע ליעדער

יודישע פאלקס-ליעדער געזאמעלט פון י. ל. כהן

דער מטורף, דראמא אין 4 אקטען, פון יעקב גארדין

ל. טאלסטאָ'ס די שקלאַפּעריי פון אונזער צייט

” ” דער סוף פון דער תּײַנטיגער וועלט

” ” די אויפשטעלונג פון גיהנם

” ” וועגען דער געזעלשאַפּטליכער בעוועגונג אין רוסלאַנד

” ” תּחית המתים

היינעם געדיכטע, איבערזעצט פון ד. פינסקי

געקליבענע ערצהלונגען פון גיואי דע מאפאסאן, איבערזעצט

פון י. ענטין

א ד ר ע ס י ר ע ן :

The International Library Pub. Co.

102 & 104 W. 38th ST.

NEW YORK.